

489.359
η λθ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ. ΠΙΘΑΡΑ
δ. ν.

ΣΥΝΝΑΑ

ΗΤΟΙ:

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ.
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ.
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΩΝ
ΜΕΤ' ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΚΑΙ ΔΑΚΡΥΦΟΥΡΗΤΩΝ ΣΕΛΙΔΩΝ

ΧΟΡΗΓΙΑ:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΥΡΙΚΑΚΙ
ΑΝΘΥΠΑΣΠΙΣΤΟΥ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ,, Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ
1907

*Αφωσμίμω μετὰ Νικολάου Εμμορ
Βιοβόλου πύ.*

*Επιμωρ
Μ. Βιδωαυ*

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ. ΠΙΘΑΡΑ

δ. ν.

ΧΑΝΝΑ

ΗΤΟΙ:

ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΩΝ
ΜΕΤ' ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΚΑΙ ΔΑΚΡΥΦΟΥΡΗΤΩΝ ΣΕΛΙΔΩΝ

ΧΟΡΗΓΙΑ:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΑΥΡΙΚΑΚΙ

ΑΝΘΥΠΑΣΠΙΣΤΟΥ

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ", Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ

1907

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO

А А И И К К

1801

ΥΠΑΤΩΙ

ΦΙΛΟΣΟΦΩΙ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙ

ΤΟΥ ΙΘ΄ ΑΙΩΝΟΣ

ΕΡΝΕΣΤΩΙ ΡΕΝΑΝ

ΑΝΤ' ΑΛΛΩΝ ΜΕΙΛΙΩΝ

ΕΙΣ ΗΓΗΣΙΣ

Ἡ ὕλη τῶν «Συννάων» ὡς ἔχει, ἔμελλε νὰ ἀποτελέσῃ ἀντικείμενον σειρᾶς διαλέξεων, πέντε ἢ ἕξ, κατὰ τὸν τελευταῖον χειμῶνα, πρὶν ἢ ἔτι ὁ ἀξιολογώτατος ἡμῶν Σύλλογος «Χρυσόστομος» ἐγκαινίση τὰς διαλέξεις του, ἢ ἑναρξῆς τῶν ὁποίων ἐσημείωσεν ἄμα καὶ τὴν λήξιν αὐτῶν.

Τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας μου μὴ ἐπιτρεψάσης μοι νὰ διαθέσω τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς διευθέτησιν τῶν δικονομικῶν λεπτομερειῶν, καθόσον συνεδύαζον τὴν ἐπιτυχίαν τῶν διαλέξεών μου μεθ' ὑλικοῦ κέρδους ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν Ἀγχιαλιτῶν, καθὰ γινώσκουσιν οἱ κ. κ. Φανδρίδης Σύμβουλος ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῆς Παιδείας, Ψαρουδάκης δικηγόρος, Καλαϊτζάκης Ἴατρος, Σκυρὸς ὑπολοχαγὸς καὶ λοιποὶ, φέρω τὴν ὕλην εἰς τὴν δημοσιότητα, κατ' ἐπιθυμίαν φίλων καὶ ὑλικῆ ἀρωγῆ τῶν ὀπλιτῶν τῆς Χωροφυλακῆς μας, καλυψάντων προθύμως διὰ τῶν ὑπογραφῶν των τὰς ἀγγελίας τῶν «Συννάων» μου.

Τὸ νεοχηρὸς ὄνομα τοῦ βιβλίου μου ἐξένισε τ. ὕς μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγους.

Ἐν τοῖς κλασικοῖς ναοῖς κατετίθεντο αἱ συγγραφαὶ τῶν λογίων. Συμμετεῖχον οὕτω τοῦ αὐτοῦ ναοῦ (σύν, ναὸς) ποικίλαι συγγραφαί, αἵτινες ἀπ' ἄλλης ἀπόψεως ἐκαλοῦντο ἐπίσης «στρώματα». Ὑπέλαβον ὅθεν ὅτι, καὶ ἔν βιβλίον, συγκεντροῦν ποικίλην ὕλην, θὰ ἠδύνατο νὰ βαστάσῃ, ἄνευ ἀνοικονομίτου δυσαρρεσκείας τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγων, τὸ ὄνομα τῶν «Συννάων», ἄνευ ἀνάγκης βασιλικοῦ Διατάγματος.

Τουλάχιστον, εἰς τὸν αἰμυνηστον Λάταν ὑπερή-
 ρεσεν ἡ ὄνομασία αὐτή, ἣν εἶχον ἀποδώσει πρὸ δε-
 καπενταετίας εἰς συλλογὴν σποραδικῶν πραγμα-
 τειῶν μου, ἐγκαταλειφθεῖσαν ἐν ταῖς σιδηραῖς ἀγ-
 κάλαις τοῦ Γουτεμβέργιου. Τοιαύτην ἐπίσης ἐμελλε
 νὰ φέρῃ ἐπωνυμίαν περιοδικόν, φιλοσοφικόν καὶ
 θεολογικόν, ὅπερ θὰ ἐξεδίδομεν Ἀθήνησιν ἀπὸ
 κοινοῦ.

Οὕτως ὑπὸ τὸν αὐτὸν ναδὸν στεγάζεται ἡ ἐξῆς
 ὕλη καὶ αἱ ἀκόλουθοι πραγματεῖαί μου, εἴτε φιλοσο-
 φικῆς καὶ θεολογικῆς χροιάς, εἴτε φιλολογικῆς καὶ
 ιστορικῆς, εἴτε γλωσσολογικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς,
 εἴτε κοινωνιολογικῆς καὶ πολιτικῆς μετ' ἀραιοῦ
 σμήνους ἐπιστολῶν καὶ δακρυφουρῶν σελίδων.

Ἐξω τῶν «Συννάων», παρὰ τὸν νόρθηκα, sub jove
 frigido, ταχθεῖσης, διὰ τὸ μέλλον, τῆς «Ἱστορίας
 τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων», ἰδοὺ τίς ὕλη περιελάφθη
 ἐν ταῖς ἐπομέναις σελίσιν, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τῶν
 ἀγγελιῶν μου

Α'. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ

1. Νόμοι τῶν ἀντιθέσεων ἢ μεταφυσικῆ Καννιβάλων πραγματεία
 φιλοσοφική, ἀφιερωθεῖσα εἰς τὸν φιλόχριστον καὶ φιλέλληνα Αὐτο-
 κράτορα τῶν Ἀθηνησῶν Μενεῖκ τὸν Α'. (σ. 9—56).

2. Δημητρακοπούλις ἤτοι ψυχολογικὴ καὶ κριτικὴ ἀνάλυσις
 καὶ ἀνασκευὴ τῆς νέας ψυχολογικῆς θεωρίας περὶ τοῦ μυστικοῦ τῆς
 ἐμφανίσεως τῆς ζωῆς· πραγματεία ἐπιστημονικὴ κατὰ τὰς μετα-
 φυσικὰς καὶ ὀλισθηρὰς ἀρχὰς τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης (σ. 57—98)

Β'. ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ

1. Αἱ στιλπνότεραι σελίδες τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλευ-
 θέρας Ἑλλάδος—Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος—Ἰωάννης Σκαλτσούνης—
 Νικόλαος Δικμαλάς—Νικηφόρος Καλογεράς—Ἱεροθεὸς Πατριῶν—
 Σωκράτης Κορίνθου—Γερμανὸς Ἀθηνηῶν—Γερώνυμος Θηβῶν—Ἀπο-
 στόλου Μακράκι ἐγκώμιον (σ. 99—116).

2. Σύτομος βιογραφία τοῦ κρητὸς πάπα Ἀλεξάνδρου Ε'. (Πέ-
 τρου Φιλᾶγου†1409) κατὰ τὸν γερμανοκαθολικὸν καρδινάλιον
 Hergenröther (σ. 117—119).

3 Κεφάλαιον Γ'. ἀνεκδότων Παρισινῶν ἀναμνήσεών μου «θάνατος Γαλάτου ἡμιθέου» «κηδεῖα ἀγίου Ἀντιχρίστου», ἄρθρον μου διὰ Figaro, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἑρνέστου Ρενάν, μετὰ κριτικῆς ἀναλύσεως τῆς τε φιλοσοφικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς δράσεως αὐτοῦ καὶ ἐπιδράσεως τοῦ μεγάλου γαλάτου φιλοσόφου (σ. 119—132).

4. Συνηγορία ὑπὲρ τῶν Υἱῶν Ἰσραὴλ. (σ. 113—140)

5. Κρητικὴ ἀνάλυσις θεολογικῶν πραγματειῶν Κρητῶν ἐπιστημόνων :

α'.) Etude sur les principales fêtes chrétiennes dans l'ancienne Eglise d'Orient par Jacques Archatzikaki, diacre de l'Eglise de Jérusalem — Genève 1904. (σ. 141—151).

β'.) Τοῦ ἰδίου Christianisme : Deux conférences données à la Société «Minerva». — Genève 1903 (σ. 151—152).

γ'.) Ἀρχιεπισκόπου Νινολάκι, ἱεροδιακόνου, καθηγητοῦ, Μελέτιος ὁ Πηγῆς ὁ Κρήσις, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ Ἐπιτορητῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. (1545—1602). Ἐν Χανίοις 1903 (σ. 152—155)

6. Ἐπιστολαί μου εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἀργιεπίσκοπον Ζηκύνθου Διονύσιον Λάττη α'.) περὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ζηκύνθου (σ. 156—164). β'.) περὶ φιλολογικῶν ἐπισκευῶν ἱερῶν κειμένων καὶ ἐπιχρυσώσεως εὐαγγελικῆς ρήτρας (σ. 161—164) γ'.) σχεδίου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθρωπομόρφου ζῴου τοῦ Αὐτρωτοῦ (σ. 165—173) δ'.) περὶ τῆς εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Σικάγου ἀποδημίας τοῦ Λάττη (σ. 173—176).

7. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ἦτοι πόνος Κρήτης ἐπὶ τῇ ἐσχάτῃ παραδίᾳ τῶν ἄλγεων τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τῶν Χαριτετισμῶν τῆς Θεοτόκου ἐν ἡμερησίῳ σὺλλῳ τοῦ Ἀσπείρου (σ. 177—179),

8. Ἐροθέου Χρυσοπηγῆς λιτὸν ἐγκώμιον. (σ. 179—182).

Γ'. ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

1 Κριτικὴ ἀνάλυσις ἔργων τῆς συγχρόνου φιλολογικῆς ἐν Κρήτῃ κινήσεως.

α'.) Εἰδουλλίου τῶν Λευκῶν Ὁρέων ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἀρχοντοπούλα τῶν Λευκῶν Ὁρέων μας» τοῦ ἐξ Ἀποκορώνου δημομοσιογράφου καὶ ἀγωνιστοῦ κ. Κωνσταντίνου Διγενάκι (σ. 183—214)

2 Γενικὴ κρίσις περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπιστημονικῆς κινήσεως μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐφεξῆς (σ. 215—228).

3. «Ἡ δύναμις τοῦ Σταυροῦ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἢ ὀλίγας χιλιετηρίδας πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου!» — Ἀρχαιολογικὸν σημεῖμά μου ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν μελετῶν τοῦ αἰοιδίμου Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου. (σ. 229—233).

4. «Αποκαθήλωσις Ἱστορίας καὶ Ὀμήρου καὶ ἱερογλυφικὴ ἀνά-
λυσις Αὐτοῦ». (σ. 234—268)
5. Ἐπιστολὴ μου εἰς τὸν πρῶτανιν τῶν γλωσσολόγων Max—
Muller ἐκ Παρισίων περὶ τῆς ἀνακρινωθείσης ὑπὸ τοῦ ὄψου θεολό-
γου κ. Νικολάου Νότοβιτς ἀνακρίψεως. (σ. 269—274)
6. Ἐπιστολὴ μου πρὸς τὸν καθηγητὴν κ. Γεώργιον Μιστριώτην
ἐπὶ τῇ συλλήψει αὐτοῦ ἕνεκα στάσεως. (σ. 274—276)
7. Εἰς τὸ λεύκωμα τοῦ Συνταγμα-άρχου Lubanski.
α') Σκέψεις περὶ τοῦ παρ' ἡμῖν καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος. (σ.
277—281)
- β') Ἀφιέρωσις μονολόγου εἰς τὸν Πλάτανον τῶν Ἀρμένων (σ. 281
—290)
8. Εἰς τὸν προσφιλῆ καθηγητὴν καὶ ἐπίτιμον Πρόεδρον τοῦ «Ἑλ-
ληνισμοῦ» κ. Νεοκλῆ Καζάζην, ἀφιέρωσις «Μονολόγου εἰς Πόντον
Σούδας» (σ. 291—295)
9. Εἰς τὸν ἀλησμόνητον Οὐμβέρτον Ι. (σ. 295—297)
10. Εἰς τὸν Βίκτωρα Ἐμμανουὴλ τὸν Γ'. (σ. 297—311)
11. Tue-le! «Φόνευσ τὸν σύζυγον τῆς μηστῆς σου!» Μελέτη
κοινωνιολογική. (σ. 311—319)
12. Ἐκδρομὴ Χωροφυλακῆς εἰς Πλατάνι ἐπ' εὐκαιρίᾳ ψευδομά-
χης (σ. 319—324)
13. Βάπτισις Κρήτης ἐν Ἰορδάνῃ, πραγματεία ἀρχαιολογική, [ἔ-
γρουσα ἀριθμὸν 5, ἐξ ἀλεψίας δὲ καταταχθεῖσα ὑπ' ἀριθμὸν 13]
(σ. 324—330)

Δ'. ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΑΚΡΥΦΡΟΥΡΗΤΟΙ

1. «Θάνατος ἑλληνικοῦ ἀνθυλλίου» «Ἐρωτος καὶ ἀγάπης μαθη-
ματικώτατα» παράλληλοι» «Ἀπόπειρα ἀνεγέρσεως τοῦ ἀνδριάντος
ὑπερέχου Ἑλληνίδος» (σ. 331—348)
2. Αἰκατερίνη Ἰωάν. Κυριακάκι σ. 349.
3. Εὐφροσύνη Μύρωνος Νικολαΐδου σ. 350.
4. Χρυσὴ Ἐμμανουὴλ Μπαρνιᾶ σ. 351.
5. Ἰωάννης Σκαλ-σοῦνης σ. 352—355.
6. Γεωμανὸς Ἀποστολάκις σ. 355—356.
7. Παρασκευᾶς Ν. Βουσκοῦδάκις ἱερεὺς σ. 356.
8. Νικόλαος Βουτυρᾶς σ. 357—360.
9. Κορκακάκις Ἐμμανουὴλ σ. 360—368
10. Ρουσομουστακάκις Νικόλαος σ. 369
11. Σεβιλιάκις Δημήτριος σ. 371
12. Πιπαντωνάκις Ἐμμανουὴλ σ. 374

ΝΟΜΟΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΣΕΩΝ

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΚΑΝΝΙΒΑΛΩΝ

[Φιλοσοφική πραγματεία αφιερωθεῖσα εἰς τὴν Α. Μ.
τὸν φιλελληνικώτατον καὶ φιλόχριστον Βασιλέα τῶν
Ἀβησσηῶν ΜΕΝΕΛΙΚ τὸν Β'.]

Ἡ πρώτη φιλοσοφία ἐν ἀνθρώποις φαίνεται ὀρμηθεῖσα ἐκ τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ὕλικου κόσμου, εὐθύς δὲ κατόπιν ἡ νηπία ἐκείνη φιλοσοφία τῶν ὕλικῶν ἀντιθέσεων εὐαρέστως παρετήρησε κύρωσιν τοῦ γενικοῦ τούτου νόμου τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ὕλικου κόσμου δι' ἑτέρου ἀναλόγου γενικοῦ νόμου, διέποντος τὸν ἠθικὸν κόσμον ἐπίσης δι' ἀντιθέσεων, ἐπίσης ἐμπαθῶν καὶ φηλερίδων.

Ὁ Ἀδὰμ εἶδεν ἐν τῇ προσώπῳ τῆς Εὐας ὅ,τι ἀληθῶς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἔλειπε πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ γενικωτάτου νόμου τῶν ἀντιθέσεων, καὶ ὁ ἠθικὸς κόσμος, ἅμυχ τῇ ἐμφανίσει τῆς Παμμήτορος, εὐθύς ἀμέσως ἤρξατο πραγματι περιδινόμενος καὶ στροβιλιζόμενος καὶ παραπαίων, ὅπως τέλος φθάσῃ μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τοῦ 20οῦ αἰῶνος τῆς δόξης καὶ τῶν ἄλγεων, ἐνῶ καὶ ὁ ὕλικὸς κόσμος ἐπίσης ἐποιεῖτο ἄρτίως κάταρξιν δι' ἐκπάγλου ἄλλης ἀντιθέσεως, διὰ τῆς ἐπάνω τῆς μονοκρατορίας τοῦ σκότους ἐνδόξου ἐνηχῆσεως «γενηθῆτω φῶς».

Αἱ ἀντιθέσεις τῆς μουσικῆς ἁρμονίας τοῦ Σύμπαντος, αἵτινες τῶς συνεκρότουσαν συλλήβδην μίαν συναυλίαν αἰῶνων πρὸς τὸν Σαβαώθ, ἄρτι καταθέσαντα τὴν ἀριστοπόνον σμίλην Του, δεῖναι μετὰ τὴν Εὐαν συερράγησαν, ὅτε μόλις ἤδη ἦτο τὸ ἕαρ ἐπταετὲς ἐπάνω τῆς κτίσεως, ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ πρω-

τοπλάστου, στραγγαλιζοντας ἐν χρυσαῖς νεφέλαις ὀλίγα τινὰ ἐπη τοῦ Σαβαώθ, ἐκ ψυχολογικῆς ἀντιδράσεως καὶ ἐκ πνεύματος ἀντιθέσεως ἔνεκα ρητῆς ἀπαγορευτικῆς ἐπιταγῆς.

Μετὰ τὸν δεινὸν τοῦτον στραγγαλισμὸν, ἐν πλήρει καταλογισμῷ καὶ πλήρει ἐλευθερίᾳ ἐνεργείας, οἱμοὶ! τρῖσοιμοὶ Ἰ Αἰ τῶς τόσῳ ἀλληλαγαπώμεναι καὶ τόσῳ ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευόμεναι ἀντιθέσεις, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἤρξαντο ἀπαράσσουσαι τὴν σεπτὴν καὶ παλαιόφατον ἰδανικὴν ἐκείνην ἀρμονίαν τοῦ φυσικοῦ οὐχ ἤττον ἢ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου· ἡ φύσις ὤμασεν ὄρκον εὐθύς κατὰ τῆς κορωνίδος τῆς κτίσεως· ἡ θάλασσα ἀπέβη ἄβυθους ἀβρόχαις ποσὶ καὶ ἠρνήθη ἐφεξῆς ξενίαν καὶ σάγμα καὶ ζευγμα, πτύουσα λύσσης ἀφρόν κατὰ τῶν ὠραιότερων βλαστῶν τοῦ οἴκου τοῦ Ἀδάμ, καὶ κατὰ τῶν ἀβροτάτων θυγατέρων τῆς Εὐας· ἡ ἀθῶα ἀδελφὴ τῆς γαλῆς, ὡς ἐθάπτισε πρὸ τοῦ Λοτὶ ὁ Οὐγκὼ τὴν τίγριν, ἀπέβη, φρικτὸν εἰπεῖν, τίγρις· ὁ ὄφις ἐξήγειρε τὴν φρίκην καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ρωμαλεωτάτους ἐγγόνους τοῦ Ἀδάμ καὶ ἀπέβη κροταλίας καὶ βόας, ἰπτάμενος δράκων καὶ ἐχιδνα, ἀσπίς καὶ βασιλίσκος, μεθ' ὧν δὲν συνέπαιζον πλέον οἱ ἠράκλειοι ἄλλως βλαστοὶ τοῦ Ἀδάμ: οἱ Σήθ, οἱ Ἄβελ καὶ οἱ Κάϊν· ἄκανθαὶ καὶ τρίβολοι ἠτύοκρατόρησαν ἀνὰ τὰς παχίας τῆς χθῆς νομάς καὶ ἀρούρας καὶ πανταχοῦ ὅπου ἀνάβαινον ὄρη, καὶ πανταχοῦ ὅπου κατέβαινον πεδία· ἰδρῶς ἄπλετος καὶ λύθρον, καὶ πόνος καὶ κάματος, ἠυλάκωσαν τὸ μέτωπον ἐφεξῆς, πρηγὲς εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς χθῆς καὶ προχθῆς ὁ ἄνθρωπος ἦτο ὑψαύχην ὀριστῆς τοῦ Αἰωνίου, λαλῶν ὡς φίλος πρὸς φίλον, οὐδέποτε σύννους καὶ σκυθρός, οὐδέποτε κατῶδλεψ καὶ ἐμπροσθότονος· αἱ ἠράκλειοι καὶ εὐρυσθενεῖς ὠδίνες ἐζωρήθησαν ἀρίστη καὶ ὑπερτάτη παραμυθία εἰς τὴν ἐπίλεπτον ἡγεμονίδα, τὴν ἀβρὰν ἀθθίδα καὶ τὴν φαινομηρίδα καὶ κῆσσαν λεχώ· ἐχθρα ἐτέθη μεταξύ ἡμῶν καὶ τοῦ ὄφεως, διέπουσα ἔκτοτε ἀναλλοιώτως καὶ ἐξ ἐνστίκτου τὰς σχέσεις ἡμῶν πρὸς τὸν ὄφιν· αὐτός, ὕπατον σωφροσύνης σύμβολον, ἀπέβαλε πρηγῆς τὴν ὀρθοστασίαν ἐσαεὶ καὶ ἐν τῇ ζωολογίᾳ ἰοδύθη ἰοβόλον ἔκτοτε κεφάλαιον περὶ καννιβαλικῶν ἐρπετῶν, δυσάπομακτον ἐφεξῆς· ἡ ἀχανὴς ἀρετὴ, ἰδοῦ,

δὲν ἐκάλυπτε ποσῶς πλέον τὴν ὄλως ἀχειροποίητον ἐκείνην ἀδαμιαίαν περιβολὴν, παρὰ πᾶσαν διαμαρτυρίαν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπὸ τῆς ἐλληνίδος Ἐπιστήμης τοῦ Καλοῦ καὶ ἀπὸ τῶν πανάγνων καὶ ἀειπαρθένων φαινομενίδων τοῦ ρεύματος τοῦ Εὐρώτα καὶ ἀπὸ τῶν ὑψίστων ἐπῶν τοῦ κλεινοῦ **Μαχ-Nordau** πρὸς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἄδυτον· ἐκεῖνοι ἔκτοτε ἤσχύνοντο! ἡ συκοφαντία, ὡς ἀδίκημα κατὰ τῆς ἀγνότητος, παρὰ πᾶσαν ἀντίθετον ἐρμηγείαν τοῦ πάλαι Πλουτάρχου καὶ τοῦ κρατίστου θεολόγου Δαμαλά, ἤρετο δάφνας καὶ τιμάς, κέρδη καὶ κλέη· ὁ γεωργὸς ἐμίσησε τὸν ποιμένα, ἡ ἀδικία ἐδδελύχθη τὴν δικαιοσύνην τὴν λευκώλενον, τὴν διογενῆ, καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀπεστράφη, ὡς ἄγγελον σκότους, τὸν ὀμογάλακτον ἀδελφόν, διὰ τῆς θανασιμωτάτης δὲ συνισταμένης τῶν τριῶν τούτων αἰτίων, ἰδοὺ ὁ Κἄϊν δωρούμενος ἀδωρότατον δώρημα εἰς τοὺς γεννήτορας, τὸν πρῶτον ἀδελφοκτόνον καρπὸν καὶ τὸν πρῶτον νεκρὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ δικαίου **Ἄβελ**, δωρούμενος ἅμα εἰς τὴν φρίκην καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν τοὺς καννιβάλους, αἰμοσταγῆς ἐνθύμιον εἰς τὸν Λίβιγκστον τοῦ φρικτοῦ ἐκείνου ἀδελφικοῦ ἐναγκαλισμοῦ Κἄϊν καὶ **Ἄβελ** ἡ γῆ, γραῖα ἐφεξῆς καὶ ἀγρία ἔκτοτε, θανάσιμον ἐν τῷ κατόπιν φύει κώνειον καὶ ποδαλγὸν ἀνάγυρον, καὶ δηλητηριώδη εὐθαλίαν, καὶ θηριοχαρῆ κάκτον καὶ ἄρπυιαν βάτον καὶ ναρκωτικούς αἰμοσταγεῖς μήκωνας ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς ἐρυθρᾶς τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοκτόνου· τὰ ἔθνη τὰ πτερωτά, κίκωνες καὶ καύκωνες, πέλειαι καὶ γρᾶες καὶ πελαργοὶ καὶ λέλεγες, κᾶρες καὶ κίρκοι καὶ Ἴκαρες καὶ ἰέρακες καὶ γραιοὶ καὶ ἀκσίπιτρες, βαρβαρικὴν, καὶ ἀδιανόητον ἐφεξῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, γλῶσσαν λαλοῦντες ἀναρθρον, φεύγουσι τὴν βέβηλον καλιὰν τοῦ ἀνθρώπου, πολῖται τοῦ ὄρυμοῦ, χειράφεται ἐντελῶς καὶ ἀπελευθεροὶ, ἕνα σχόντες, κατὰ τὸν αἰῶνα ἅπαντα, φίλον, Αἰῶπον τὸν Ἰάδομος, ἐνῶ, τὰ ἀηδανοφρούρητα αὐτῶν ἕως τότε σαλπίσματα καὶ τὰς μυριοφάραγγας ὀρχήστρας, ἀντικαθιστᾷ ὁ μεγαλόστομος καὶ βαρβαροχαρῆς μυκηθμὸς τῆς βουλγαροπρεποῦς ἄρκτου, καὶ αἱ ἀσπονδῶτατα μισοῦσαι τὸν Βάγνερ, τὸν Βέρδι καὶ τὸν Μπεττόβεν μονωδῖαι τοῦ πάντη ἀπροσφυοῦς κυρίου Μέντιου· οἱ φόβοι καὶ αἱ νόσοι, ἡ συμ-

φορά καὶ ἡ ὀδύνη, στειρώσεις καὶ ἀφορίαι, σφαγαὶ καὶ ἐρημώσεις, αὐχμὸς καὶ λιμὸς, «αἰσχιστος ὄλεθρος» κατὰ Θουκυδίδη, σεισμοί, καταποντισμοί, πῦρ, μάχαιρα, καὶ ἐπιδρομαὶ πολεμίων ἀπέβησαν πιστοὶ συνοδοιπόροι τοῦ ἐπιγελοῦ τούτου βίου τῶν στόνων καὶ τῶν θλίψεων· ἀπόλλυσιν ὁ νοῦς τὰ περίχρυσα σκῆπτρα καὶ ἡ καρδία τὰ ἅγια τῶν ἁγίων καὶ λυκανθρωπήσας, πρότερος τοῦ Ναμπου-καδ-νετσάρ ὁ Κάιν, συζῆ, ὑπὸ τὴν ἀδελφοκτόνον ἀρὰν καὶ πλάνην, ὁμοῦ μετὰ τῶν θηρίων τοῦ δρυμοῦ, χειραφέτων πάσης ἐφεξῆς ἐπικυριάρχου δεσποτίας ἀπὸ μέρους του, ἐκ δὲ τῆς συνδιαίτησεως ταύτης μετ' αὐτῶν ἔρχεται εἰς φῶς ἡ Δαρβίνου πίθηκος, κατὰ σχετικὴν ληξιαρχικὴν πράξιν, τὴν ὁποίαν, φρικτὸν εἶπεῖν, ἀνεύρισκε, χθὲς καὶ πρόην, βασιλεύτατος οἰκῆτωρ τοῦ γαλλικοῦ Παρνασσοῦ, ὁ Δουμᾶ ὁ πατήρ· ἡ ἀδαμαντόπαις σταγῶν, κόρη τῶν ἀργυρῶν ἄστρων, ἐξαπίνης καὶ ἀδοκῆτως γίνεται ἀθέσφατος πλήμμυρα· ὁ κεραυνός, μισῶν ἀπ' αἰῶνων καὶ ὑποκαρδίως τὴν γενεάν καὶ τὸ φραγγέλιον τοῦ Φραγκλίνου, κηρύσσεται φίλος τοῦ ἀνθρώπου πιστότατος καὶ ὁ κατακλυσμὸς Ἰσοῦβαάλ καὶ Μπαρασίθ, Ἄζιζ Ἀδρά καὶ Εἰσόθρου θύει καὶ ἀπολλύει τὸν ἄνθρωπον, ἀποβάντα κτήνος Ζολᾶ· ἡ πρώτη ἐκείνη ὑδατόστρωτος κάθαρσις ἐξαλείφει ἐξώλενα αἴσχη καὶ σκότια ἄθλα, πλὴν ἄλλ' ὁ δαίμων τοῦ Σκότους καὶ τέως αὐτοκράτωρ τοῦ Φωτὸς κατακυριαρχεῖ ἐφεξῆς τοῦ πόλου τῆς γνώσεως καὶ τοῦ ἀντιπόλου τῆς ἠθικῆς, φωτισβέστης τῶσων πανεπιστημόνων καὶ τῶσων μεταφυσικῶν προφορικῶν παραδόσεων καὶ τῶσων ὑπερουρανίων ἀποκαλύψεων τοῦ Ἀδάμ· ἡ Ἐλπίς, τυφλοτέρα τῆς Τύχης, καί, πάνδωρος μὲν ἀλλὰ καὶ ἀνεγγυος πάντοτε, καί, καθ' ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ Προμηθέως, θῆλυς Ἐπιάτης παγκόσμιος, προδίδει ἐφεξῆς τὴν ἄπταιστον κρίσιν καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον· ἰδρύεται κλιμαξ Ἰακώβ ἀπὸ γῆς ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἐπὶ αἰῶνας παντάπασι καὶ ὄνειρωδῶς ἄβατος, ἕως ὁ Ἰλισσὸς καὶ ὁ Ἰορδάνης καὶ ὁ Τίβερις ἀμφικτυονικῶς ὠμοσπόνδησαν· ἡ μακεδονικὴ σάρισσα, ὑπέροπλος τότε, καὶ πλησίον τῶν μελάθρων αὐτοῦ σχεδὸν τοῦ Πεκίνου, καταπονεῖ τέλεον τὸ μακεδονιάνειον δόγμα τῆς κλασικῆς δόξης τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, οὕτως ὥστε τὰ χρέη

τοῦ υἱοῦ νὰ πληρώσῃ ἀφεύκτως πλέον ὁ οὐράνιος Πατήρ, καὶ δι' ἀναγκαστικῆς ἔτι ἐκτελέσεως, καὶ ἰδοὺ λοιπὸν οὕτω, πῶς ὁ ἠθικὸς κόσμος κατέληξε τέλος εἰς τὴν σήμερον ὑφιστάσαν τάξιν διὰ φρικτῆς σταυρικῆς καθάρσεως, τὴν ὁποίαν ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία διὰ τοῦ ἰσοθέου Ἀριστοτέλους τῆς προεἶδεν ἀναγκαίαν, καὶ ἣτις συνδιήλλαξεν ὑψίστην ἀντίθεσιν, τουτέστι τὸν προπηλακιστὴν χοῦν πρὸς τὰ ἀργυρότοξα ἄστρα.

Καὶ ἐνῶ, ὡς διαφαίνεται, ἡ μεγαλειοτάτη ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἐζήτησε καθάρσιν ἐν πάσῃ φορᾷ καὶ στροφῇ καὶ κινήσει τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, καὶ μόνον οἱ σοφισταί, ὡς ὕλισται, ἐκήρυξαν δεσπότην τῶν ἀπάντων καὶ τοῦ κρείττονος λόγου τὸν ἥττονα, ὁ περσικὸς δυασμὸς ὑπῆρξεν, ἀπανταχοῦ ἀλλαχοῦ, ἔξω τῶν συνόρων τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους, κτῆμα συνάπασης τῆς γῆς καὶ ἀντίληψις καθολικῆ, ὡς ἀτελεύτητος (—∞) ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ καὶ ὕλικου ἐδάφους διαπάλη τοῦ Πονηροῦ καὶ τοῦ Ἀγαθοῦ, ἄνευ τανυπτέρυγος ἰδέας καθάρσεως καὶ ἄνευ ποτὲ ἀναμφιλέκτου καὶ τελεσιδίκου κατισχύσεως τούτου, ἀγαθοῦ, ἄτε ἀγαθοῦ, ὑπεράνω ἐκείνου, κακοῦ, ἄτε κοκοῦ.

Καὶ ἐνῶ ἡ πρεσβυγενὴς Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀνέλυε βαρῦτάτα τὴν ἀντίληψιν τοῦ περσικοῦ δυασμοῦ καὶ ὁ ἐπιγενὴς νεαρὸς Χριστιανισμὸς εὗρισκε πανέτοιμα εὐρύγυια θεμέλια ὅπως οἰκοδομήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν του ἄσειστον, ὁ περσικὸς δυασμὸς εὗρισκε κύρωσιν καὶ τέρψιν τοῦ ἀποροῦντος αὐταῦ δόγματος ἀνά πᾶν εἰκοσιτετράωρον εἰς τὸ ἐσθιόμενον καὶ μηδέποτε δαπανώμενον φαινόμενον τῆς παιδιᾶς νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Δὲν παραβλέπω τὴν πολῦτιμον παρατήρησιν τοῦ Πλουτάρχου ὅτι ὁ Μίθρας διετέλεσε μεσίας μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἔστω καὶ κατὰ τινὰ ἄλλην ὑψηλοτέρην ἐννοίαν τὴν ὁποίαν, ὅλως βεβιασμένως, ἀναυρίσκει ὁ Mauri.

Δὲν ἀντιπαρέρχομαι καὶ οὐδ' αὐτὸ τὸ διεθνὲς φαινόμενον μεσιῶν καὶ παρακλήτων παρὰ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς, Μίθρα παρὰ Πέρσαις, Ὄρου ἢ Ὀσίριδος παρ' Αἰγυπτίοις, Ἀδώνιδος ἢ Ἄτυος παρὰ Φρυζί, Ἀδωναί παρὰ Φοίνιξι, Κρίστνα ἢ Βοῦδα παρ' Ἰνδοῖς, Βελένου παρὰ Κέλταις, Ἰβέλα παρὰ

Γερμανοῖς, Βάχου παρὰ ταῖς ἰωνικαῖς φυλαῖς, Φερέφασσας καὶ Ἀπόλλωνος παρὰ ταῖς δωρικαῖς, Ἰούλης ἢ Κόρης παρ' ἄλλαις ἰωνικαῖς, Ὀρφέως καὶ Λίνου παρὰ Θρακοπελασγοῖς, Πυθαγόρα παρὰ τοῖς ἀποίκιοις, Φό παρὰ Σίναις καὶ καθεξῆς, τινῶν τούτων τῶν μεσιῶν ἢ παρακλήτων ὄντων κατ' ὄνομα τῶν αὐτῶν, ὡς ὁ Ἀδωνις καὶ Ἀδωναί καὶ ὡς ὁ Βελένος καὶ ὁ Ἰβέλας, τῶν δὲ τελευταίων τούτων ὄντων τῶν ἰδίων πρὸς τὸν Βαάλ τῆς Ἀσσυρίας, Βήλ τῆς Βαβυλωνίας, Βήλους τῆς Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου καὶ Ἀπόλλωνα τῶν Δωριέων.

Πλὴν, ἐνώπιον τοῦ τοιοῦτου ἐσμοῦ μεσιῶν καὶ παρακλήτων, ὅν ἐμφαίνεται ἐν μεγαληγορίᾳ τινί καὶ ἡ ἰδέα τῆς καθάρσεως ἐν μεγαλωστί ἐλληνικῇ μεταφυσικῇ, ἐνῶ, βεβαίως καὶ ἀσυζητητέι, ἐλλανθάνει ἀπανταχοῦ, μέχρι καὶ Κίνας ἔτι, ἡ αὐτὴ ἰδέα καθάρσεως, δυνάμει καὶ σπέρματι, κατ' ἐκφρασιν Ἀριστοτέλους, ἀληθῶς, πλὴν δυνάμει καὶ σπέρματι μόνον.

Δὲν θέλει ἀποτελέσει ἀντικείμενον τῆς παρούσης διατριβῆς ὁ ἐσμός καὶ ἡ σημασία καὶ ἡ διεξήγησις τῶν μεσιῶν τούτων, τοὺς ὁποίους μία καὶ μόνη ἐλληνικὴ ἡμέρα ἐγέννησε καὶ διεθνῶς εἶτα ἐσκόρπισεν, ὅπως ἀκριβῶς ἐμπεδώσῃ τὴν ἐλληνικὴν ἰδέαν τῆς καθάρσεως, καθὰ ἐν ἄλλῃ ἐστιάσει θελωμεν ἀποδείξει.

Φωτεινότατον ἐν τοιοῦτο καὶ ἀναγκαιότατον κεφάλαιον τῆς παρούσης διατριβῆς, ὅπως διὰ καθάρσεως ἀκριβῶς εὐπρεπήσῃ τοὺς ἐφεξῆς αἱματηροὺς ἀγῶνας τῶν ἀντιθέσεων ἅς ἐνταῦθα ἐκτυλίσομεν, θὰ ἀπῆγεν ὅμως ἡμᾶς πολὺ μακρὰν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς ἐσπέρας ταύτης.

Ἦθελήσαμεν διὰ ταῦτα ἀπλῶς ὅπως σπεύσωμεν νὰ προκαθορίσωμεν, ἥδη ἐν προοιμίῳ, ὅτι ἡ ἰδέα τῆς καθάρσεως εἶνε ὅλως ἐλληνικὴ καὶ ὅτι, ἂν τι ἀπαντᾷ παρὰ Πέρσαις μὲν καὶ Ἰνδοῖς κυρίως, εἶτα δὲ καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς λαοῖς, ὧν τοὺς μεσίας κατελέξαμεν, τοῦτο δὲν ἴσχυσε καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἐξάρσεις λυρικὰς ἢ σεπτῆν τινα φιλολογίαν καθάρσεως, προσομοίαν ἐκείνῃ ἣτις ἀνέδειξε τὸ κλασικὸν θεᾶτρον τῆς ἐλληνικῆς εὐκλείας οὐχὶ ἀσχολεῖτον ἐν ὥρᾳ σχολῆς» ἀπλῶς,

κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ αἰοδίου Γλάδστονσ ἀλλ' ἢ «Ἐκκλησιάν Χριστοῦ» κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ ἱερολογιωτάτου πατρὸς Ἱεροθέου Κονταράκι τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἀρωτηρίου, παραλαμβάνοντος ταύτην ἐν θεολογικῇ συζητήσει του μετ' ἐμοῦ, ἐκ διατριβῆς μου σχετικῆς, ἐπὶ θμοιβαία ἐκπλήξει.

Περιττὸν ἴσως νὰ ρηθῆ ὅτι ἡ μεγάλη ἰδέα αὐτὴ προητοιμασε, πλέον ἢ αἱ Ἀλεξάνδρου σέοισσαι, τὴν ἀσφαλεστέραν κάθοδον τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῶν τριπλῶν οὐράνῶν καὶ ὅτι ἐμάλευσεν, ὅτι τάχιον, τὴν θείαν γέννησιν τοῦ Λυτρωτοῦ ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας.

Μὴ ἀποβλέψας εἰς τὰ ἐκτεθέντα ὁ ἐρίτιμος οὐδάντωρ Bossi προσέβαλεν, ἐν εἰδικῇ μονογραφίᾳ αὐτοῦ, αἰνίας καὶ θεοσμιωτάτας ἀρχὰς καὶ συνέχει, τοὺς διεθνῶς ὁμοίους Μεσσίας καὶ Παρακλήτους, πρὸς τὰς δεινὰς οὐτοπίας αὐτοῦ, ἀποκοιριφουμένας εἰς μίαν πανύψηλον πυραμίδα πλάνης, ὑπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ κλεινὸς Renan ἐλάξευσε τοὺς τύμβους του.

Ἐπάναγκες νὰ δηλώσω ὅτι ἐν τούτῳ ἀγωνίζομαι, ὑπὲρ τῶν ἀπαραγράπτων δικαίων τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας μᾶλλον ἢ ὑπὲρ τῶν ἴσων δικαίων τῆς Χριστιανικῆς μεταφυσικῆς· περιττὸν δὲ νὰ ἀναδράμω εἰς τὴν ἐξομολόγησιν καὶ νηστείᾳ καθαρῆν ψυχῆς καὶ σώματος πρὸ πάσης μυήσεως τῶν Ἐλευσινίων καὶ πρὸ πάσης ἐν αὐτοῖς ὑψηλοτέρας καθάρσεως, ἧς ἔνεκα ὁ Πλάτων ἐμακάριζε καὶ εὐδαιμόνιζε τοὺς μεμνημένους αὐτά.

Περιττὸν τέλος νὰ ἀναδράμω εἰς τὰς Χριστιανικὰς καθάρσεις, κάλλισται ἐκ τῶν ὁποίων λανθάνουσιν ἐν ταῖς ἐπικλήσεσιν Ἀλεξάνδρου Λυκούργου ἀημᾶς δὲ ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει παράλαβες, Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἀχρίστiana τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν: ἀνώδυνα, ἀνεπαίσχυντα καὶ εἰρηνικά» καὶ αὐθις τοῦ ἰδίου ἀκαλὴν ἀπολογίαν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ».

Ἄλλὰ τότε μνημονευτέον καὶ τοῦ μεγίστου τῶν τροπαίων τῆς διὰ μετανοίας κάλλιστης καθάρσεως τῆς Μενελάου Ἐλένης, ἀναβοησάσης ἐσκύλλα ἐγώ», καὶ τῆς ὡς πρὸς τὴν Χριστιανικὴν μετάνοιαν ταύτην ὑψηλῆς φιλοσοφίας τοῦ Καντίου ἐν χρυσοστόλοις σελίσιν καὶ παραδόσεσιν.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ κλεινὸς οὗτος βασιλεὺς τῆς Καινιξβέργης καὶ τῶν πέντε ἠπειρῶν ἐθάθρωσε τὸν Θεὸν ἀπ' αὐτῶν τῶν καθ' ἡμᾶς ἠθικῶν ἀντιθέσεων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀχρειοτήτων καὶ ἀδικιῶν τοῦ κόσμου τούτου τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἄλγεων, τὴν ἀποψιν δὲ ταύτην θείας νεμέσεως διὰ τὰς ἀφνειὰς ἀδικίας τοῦ κόσμου τούτου ὑπέλαβεν ὁ Κάντιος ὡς τὸ τρανότερον ἀποδεικτικὸν μέσον τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὑπάτου ὄντος, τὸ ἐπ' ἐμοὶ θὰ ἐπεκαλούμην, μεταφυσικώτερον ἅμα καὶ ἀκριβέστερον, καὶ ἐν τούτῳ κάθαρσιν, τὴν ὁποῖαν δέον νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι πάντως ἐν ἐνθυμήματι καὶ θυμοσφαίρᾳ θὰ ἐνόει, ἐν τῇ βαθύφρονι αὐτοῦ ἄλοκι, καὶ ὁ Ὑπατος οὗτος ἱεροφάντης τῶν ἀπορρήτων τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἄλλ' ἐπάναγκες νὰ ρηθῇ ἡχηρῶς, ὅτι, τὸ ὑπερήφανον τοῦτο συμπέρασμα τοῦ μεγάλου Ἐμμανουὴλ Καντίου, ὁ μὲν Ἑλληνισμὸς προλαβὼν, τρανῶς διεδόθησεν, ὁ δὲ Χριστιανισμὸς, καὶ δι' αἰσωπειῶν μὲν μύθων καὶ προβάτων καὶ ἐριφίων καὶ ποιμένων διαχωριζόντων αὐτά, καὶ ἐν αὐτοῖς ἔτι τῆς Νηπιαγωγείois Φρέβελ καὶ Πεσταλότσι διαλαλεῖ, καὶ διὰ τῆς ἐν τῇ Ἀποκαλύψει δὲ εἰκόνας, λοῖκωτάτης σήμερον παγκοσμίως, ὅτι ἀβίβλοι ἀνοιγήσονται» μεταδίδωσι, καὶ τέλος, καὶ διὰ τῆς εἰσοδοχῆς συμβολικῶν ἐλληνικῶν Ἑλυσιῶν καὶ Ταρτάρων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ λαοχαρεῖς καὶ ψηλαφητάς, ἀλλὰ πάλιν συμβολικὰς, ὅσον καὶ ἐξαιρέτους ὀνομασίας, κολάσεως καὶ παραδείσου, προδιετράνωσεν.

ὦ! ἡ ἐλληνικὴ λοιπὸν αὕτη κάθαρσις, εὐοῖ!

Δίς, Εὐοῖ! Τρίς, εὐοῖ!

Διότι, νέμεσις καὶ κάθαρσις, διέπει ἀνέκαθεν πρό τε ἐπὶ τε καὶ μεθ' Ἡσίοδου καὶ μεθ' Ἡρόδοτου, τὸν ἐλληνισμόν, ὥστε τὸ κακὸν νὰ κηρυχθῇ ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους «τί μὴ ὄν» ὑπὸ τὸ παντεφόρον ὄμμα ἐνὸς καὶ μόνου Ἑλληνος θεοῦ, ὅστις, παντάπασιν ἀνώνυμος, ἀκριβολογικῶς δὲ Διεὺς (Deus, diaus) καὶ οὐχὶ Ζεὺς, ἦτο ὁ εἷς καὶ μόνος ἀληθὴς θεὸς τῶν ἡμιθέων ἐκείνων, ὡς ἐν ἄλλῃ ἐστιάσει θέλωμεν καταδείξει, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἢ αὐτῇ ἐλληνικῇ νέμεσις καὶ κάθαρσις τοῦ, Πελασγικοῦ καθ' Ὅμηρον καὶ Πανελληνίου ἐν τῷ κατόπιν, Διός, ἀποτελεῖ αὐτὰ τὰ βάρβαρα καὶ συγ-

κροτεῖ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῆς ἐκ τῆς φάτνης τῆς Ἰουδαίας-
δολιχοδρόμως ἐκκινήσασθαι Μεταφυσικῆς τοῦ Λυτρωτοῦ.

Ἰση καὶ ἰσοστάσιος ἡ νέμεσις αὕτη, περὶ ἧς θεολογεῖ ὁ
πολύς Ἡσίοδος, πρὸς τὴν χριστιανικὴν δικαιοσύνην τοῦ Αἰω-
νίου, εἶναι ἀδύνατον νὰ κατανοηθῇ σήμερον, ἐν τῇ ἀπείρῳ
αὐτῆς εὐρύτητι, ἐφ' ὅσον ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἐκλαμβάνει
τὸν κλασικὸν μῦθον **ἄθυρμα παιδῶν**.

Ὅταν ἀποκαλύψῃ ποτὲ ἡ Ἐπιστήμη τὸν κλασικὸν μῦθον
ἀλῆθειαν, ἄθυρμα ἀνδρῶν, τότε, περὶ νεμέσεως καὶ κα-
θάρσεως, καὶ περὶ Διὸς τελουμένης βουλῆς, καὶ δικαιοσύνης
Σαβαώθ, δεῦν θὰ λαλῶμεν πλέον ἐν παροιμίαις, ὡς σήμερον.

Πλὴν καὶ ταῦτα ἐν τῷ παρόντι ἱκανά.

Ἐννοῶ ὅλον τὸ ἄλγος καὶ σύνοϊδα ὅλην τὴν φρίκην τῆς
ἀφηγήσεως τῶν Βεδῶν, καθ' ἣν, ὑπὸ θρήνους καὶ κοπετούς,
οἱ πρωτόπλαστοι ἡμῶν γεννήτορες ὑπεδέξαντο τὴν πρώτην
ἡλίου δύσιν, τὴν πρώτην ἀπότομον ἀντίθεσιν ἡμέρας καὶ νυ-
κτός, δεινὴ ὑπολαβόντες ὅτι προέκειτο γιγαντομαχία τῶν
ἀντιθέτων: σκότους τὰ μάλιστα καὶ φωτός:, ἐπὶ τῷ πανυπάτω
καὶ ὑπὲρ τὸν Ἄμλετ γέρατι: τοῦ νὰ ἀνατείλῃ καὶ πάλιν τὴν
ἐπαύριον ὁ φωστὴρ τῆς ἡμέρας, ἧ, τοῦναντίον, τοῦ νὰ μὴ
ἀνατείλῃ πλέον, ἐπὶ παγκοσμίῳ τότε ὀλέθρῳ τοῦ Σύμπαντος.

Ἡ πείρα κατέδειξε τὴν γιγαντομυχίαν ταύτην καταλή-
ξασαν εἰς εἰρηνικωτάτην ἐναλλάσσουσαν ἀντίθεσιν, καὶ οἱ
πρωτόπλαστοι ἔπαυσαν τοὺς θρήνους καὶ τοὺς κοπετούς,
ἀλλ' οἱ Πέρσαι ἐξηκολούθησαν, ἐν τῇ ἐναλλαγῇ τῆς παιδιᾶς
νυκτός καὶ ἡμέρας, διαβλέποντες Ἀριμάνην καὶ Ὡρομάσδην,
ἀντιπαλαίοντας λυσσωδῶς, ἐνῶ ὁ Ἕλλην ὑπελάμβανεν ἀμ-
βροσίας διαλανθανούσης Νυκτός (1) δῆλον, τουτέστι λαμ-
προφόρον, υἱὸν τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν αἰπὸν οὐρανὸν διφρηλα-
τοῦντα ἀπ' ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν, γλυκασμὸν τῶν ἀγγέλων,
προσηνέστατον ψάλτην, χρυσόνωτον τῆς ἡμέρας βλέφαρον,
ἐπιστημονικὸν τέλος παίγιον τοῦ Νοῦ τοῦ Ἀναξαγόρα.

Ἡ ἀντίληψις τῶν ἀντιθέσεων ἐγέννησεν ἀναμφηρίστως καὶ
ἐν Ἑλλάδι: περσικοὺς δυνασμούς, καὶ ἐλάξευσε συμπληγάδας.

(1) Λητώ, Lateo, λάθω. Ἡ Λητώ ἔτεκεν ἐν Δ ἡ λ φ.

εἰκόνας, καὶ ἀντιμωλίας καὶ ἀντιπαροστάσεις, πλὴν μετὰ ρυθμοῦ ἰωνικῆς καὶ κορινθιακῆς καλλιισθησίας καὶ ἡμερότητος, κατὰ τὸν ἐξῆς περίπου τύπον, τὸν ὁποῖον παρέχει ἡμῖν ὁ σύγχρονος ἐλληνικὸς Παρνασσός :

Γεννᾷ τὸν Φοῖβον φῶταυγῆ,
ὁ τάφος τῆς Σκοτίας
Γίνεται Μήτηρ ἡ Σιγῆ
τῆς μάγου ἁρμονίας·
καὶ ἐμψυχοῖ τὸ Ἄχανές
χαογενῆς πνοῆ.

Τότε ἡ νύξ ὠνομάσθη μὰ τὸν Ὅμηρον «ἀμβροσία», καὶ ἀμήτηρ μελανοπτερύγων ὀνειρών μὰ τὸν Εὐριπίδην, ἡ δὲ λευκὴ ἀδελφὴ τῆς προσηγορεύθη ἔκτοτε **ἡμέρα**, ἅτε ἡμερος, πρότερον δία (dies), τούτέστι πάλιν «θεία» καλουμένη.

Καὶ πάλιν οὐχ ἦττον, καὶ πολλῶ πρότερον, καὶ πρὶν εἶτι ὁ μακεδῶν Ἰσόθεος ἀπαιτήσῃ νὰ ἔλθῃ κάθασις καὶ ἀπ' οὐρανόθεν, ἰδοὺ! δὲν νικῶσιν ἐν Ἑλλάδι τὰ χεῖρονα.

Οὕτω, ἡ μὲν Ἰοκάστη ἀπηνῶς ἐν τοῖς θαλάμοις οἰκτρά ἀπάγχεται, στύξ καὶ φρίκη εἰς τὸν Ὀροφουργὸν τοῦ Σύμπαντος! Ὁ Οἰδίπους, ὑπὸ φρικτοῦ γδοῦπου καὶ ἐξαγνίσεις, κατακεραυνούται, οἰκτρότατον θέαμα καλλίστου ἀνδρός, τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἀπηνῶς ἐξορύξαντος· ὁ μητροκτόνος Ὀρέστης οὐδαμοῦ γῆς εὐρίσκει ἐλαχίστην τινὰ ἀνάπαυλαν ἀπὸ τῶν ἀδυσωπήτων ραισθήρων τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ Μενελάου Ἑλένη, τέλος, κατενώπιον τῶν Πανελλήνων, ἀναφωνεῖ ἀσκύλλα ἐγὼ», σκοτεινῆ, ὡς Μέγαιρα, παμμέλινα ὡσεὶ παραφρονήσασα ἀστραπή.

Ἄλλ' ὥστανε ταῦτα δὲν ἐπήρκουν, ἰδοὺ κάλλιστος ἱερός ἀπόλογος τοῦ σοφιστοῦ Προδίκου, ὑψηλῆς σημασίας καὶ φυσικῆς εἰκαστικῆς, ὅλως ἀπερίττου καὶ ὅλως ἀπεριτέχνου, περὶ τὴν ὑπερύψηλον τοῦ Ἡρακλέους εὐκλειαν.

Οὕτω: ὁ ἀντικειμενικὸς αὐτὸς κόσμος ὁ φέρων ἄπαυστον τὸν περσικὸν δασμὸν νυκτός καὶ ἡμέρας, ὡς σύμβολον διαπάλης Πονηροῦ καὶ Ἀγαθοῦ καὶ ὡς ὑπόμνησιν συνοπτικὴν τῶν ἐν αὐτῶ ἀπέιρων ἀντιθέσεων, πάρεστιν ἐνώπιον τοῦ Ἡρακλέ-

ους ὡς Ἀρετὴ προκρινομένη καὶ ὡς Κακία ἀποκρουομένη, καὶ προσθετόν μάλιστα ὅτι βραδύτερον, κατὰ πλήρη κάλλισθητικὸν νόμον μιμήσεως καὶ χωρὶς οὐδὲ κεραία τῆς ὑπερτάτης ἑλληνικῆς ἠθικῆς νὰ παραλειφθῆ, οὕτως ὁμοίως πάρεστιν ὁ αὐτὸς ἀντικειμενικὸς κόσμος καὶ πρὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἡμῶν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ αἰσχυλείως ἐν αὐτοῖς παραστατικώτατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα καὶ διὰ στιχομυθίας ἐκπληξάσης τόσος γενεάς.

Ἄλλὰ θὰ εἴπωσιν ἡμῖν οἱ φιλοσοφούντες: ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα κατὰ πόδας ἀμείλικτος ἡ περσικὴ δαιμόνολογία, καθ' ἣν ὁ Σατὰν ὁμοίως παρὰ Πέρσαις πειράζει τὸν Ζωροάστρην, νικηφοροῦντα ἐν πλήρει καθάρσει.

Εὐχαρίστως πάνυ ὡς πρὸς τὴν τοιαύτην παρατήρησιν τῶν φιλοσοφούντων, θὰ ἀπηντῶμεν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν ἀξιότιμον διδάκτορα κ. Bossi, ὅτι, ἐνῶ λίαν συντόμως ἐπιφυλασσόμεθα νὰ καταδείξωμεν παρέμβλημα καὶ νοθείαν ἐν ταῖς ἱεραῖς περσικαῖς βίβλοις, θὰ διεβεβαιούμεν ἅμα αὐτὸν ὅτι μάλιστα γέλοιοποιεῖ τὸν ἱερόν Ἰουστῖνον, καθαπτόμενον τοῦ Διαβόλου ὡς ἀποκαλύψαντος λεπτομέρειαν τοῦ βίου τοῦ Σωτῆρος αἰῶνας ὄλους πρὸ τῆς ἐπιγείου δράσεως αὐτοῦ, διότι ὁ ἱερός Ἰουστῖνος ἀπλῶς δὲν ἐτράνωσεν ὅ,τι ἄριστα ἐνόει, ἐνῶ, ἀφ' ἐτέρου, καὶ ὡς ἔχουσι τὰ ἱερά κιτάπια τῶν Περσῶν, ἡ ἐν αὐτοῖς ἔκθεσις τοῦ πειρασμοῦ τοῦ Ζωροάστρου δὲν εἶνε τι διὰ ἄφορον τῶν ἀγοραίων πειρασμῶν τοῦ Σατὰν ἐν ταῖς διαφόροις ἀνατολικαῖς Χιλίαις καὶ μιᾷ νυξί, καὶ δὲν εἶνε τι ἀνόμοιον πρὸς τοὺς παροιμιώδεις πειρασμοὺς τοῦ μεγάλου τῆς Ἐρήμου τοῦ Ἀμμωνος Διὸς Κοθηγητοῦ, ὅστις, εὐώδης καὶ παραμυθητής, ὑπολαμβάνει ἴδιον καθήκον νὰ ἐπισκέπτηται ἡμᾶς ἐκάστοτε, ἀνὰ πᾶσαν 17 Ἰννουαρίου.

Οὕτως, ἀπὸ περσικῆς ἀπόψεως, καὶ πάλιν ἡ προκειμένη Ζωροαστρικὴ διαπάλη εἶχε, προέχοντα χαρακτηριστῆρα, τὴν ἀπλὴν καὶ φυσικωτάτην, ἄνευ ὑψικαρήνου καθάρσεως, διαμάχην τῶν ἀντιθέσεων «ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς», ἐνῶ, ἐξ ἀντιθέτου, ἐν τῇ ὑψηλῇ ἐπιλογῇ τοῦ Ἡρακλέους παρὰ τῷ σοφιστῇ Προδίκῳ ἠρακλείως ὑπερανέχει ἡ καθάρσις, ἐν δὲ τῷ Εὐαγγελίῳ τῶν οὐρανίων ἀποκαλύψεων, σύνολον ὑπερυψήλων καθάρσεων

ἀναγγέλλει δόγματ' αὐτάνεια, κατὰ τὰ ὅποια «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» ἰδέα, δηλονότι, ἐφ' ἧς ἐβάσισεν ὁ Χριστὸς τὸν αἰώνιον ἐπὶ τὰ πρόσω πολιτισμὸν ἐφ' ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ ἐφ' ἧς ἐθάθρωσε τὴν ἐπιστήμην εἰς κίωνα αἰῶνος καὶ ἐφ' ἧς ἐστίασεις ἀπείρως λαμπρότεραι τῆς λιτοτάτης τῆς ἐσπέρας ταύτης ἀπανταχοῦ γῆς παρασκευάζονται, ἐνῶ ἅμα ἄλλα πανύψιστα ἔπη ἐπύργωσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι, «Κύριον τὸν Θεὸν Σου προσκυνήσεις καὶ Αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις», καταργήσας οὕτω ὑψίστας ἀπολυταρχικὰς καὶ αὐτοκρατορικὰς ἀντιθέσεις, τουτέστι τὴν κοιλιαν καὶ τὸν Μαμωναῖν καὶ τὴν λοιπὴν δουλαγωγίαν τῆς σαρκὸς καὶ εἴτι ἄλλο ὀτιοῦν, τέλος δὲ, διὰ πανυψηλοῦ ἀποστροφῆς, ἔδωκε καὶ τὰ παπούτσια εἰς τὸν Σατάν, προστάξας διὰ τῆς στρατιωτικωτάτης καὶ ἀπολυταρχικωτάτης ἐκείνης διαταγῆς «Ἐμπρός! ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ!», ἣτις σημαίνει, ἄλλα τε πολλὰ ὑψίστα, καὶ τοῦτο τὸ πρακτικώτατον: «ἐλθέ, Σὺ Κύριε Σαβαώθ, λοιπὸν, ἐφεξῆς παρ' ἡμῖν καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν ἔσαι, ὥστε ἐφεξῆς νὰ γίνηται τὸ θέλημα τὸ σόν, ἐν ἡμῖν καὶ ἐπὶ γῆς, ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τῆς μεγαλωσύνης Σου».

Διὰν διαφέρον ἤδη νὰ πληροφορηθῶμεν πῶς κρίνουσι τὰς ἐκτεθείσας δεινὰς θεωριολογίας ἡμῶν λαοί, ὡς οἱ Νιὰμ. Νιὰμ, πλησθέντες μὲν τὰ ὄτα ἐκ τῆς φήμης τοῦ ἄρτι ἐκδημήσαντος Βεχανζὶ καὶ τοῦ ἀπαισιωτάτης μνήμης προκατόχου του Γλεγλὲ καὶ γευσάμενοι ἐγγύτερον παρὰ πάντα ἄλλον τῆς φρικώδους φήμης τῆς ἀφορτῆς τῶν φόρων τῆς Ἄβομέης ἄλλὰ παντάπασιν ἀγνοοῦντες τὸν Λυτρωτὴν καὶ ὅπως ἀνίδεοι ὄντες ὅτι ὑπῆρξέ ποτε ἐν τῷ κόσμῳ τόση ὑψηλὴ σοφία ὅσην διέχεεν ἡ Ἑλλάς, ἧς ἄρτι ἀντιπαρεστήσαμεν μίαν πτυχήν φιλοσοφικὴν πρὸς τὴν ὅλην δογματικὴν καὶ τὴν ὅλην φιλοσοφίαν τῆς Περσίας, ἐξαντληθείσης οὕτω καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐχούσης πλέον νὰ εἰσενέγκῃ εἰς τὸν κόσμον πρὸς ἐκπολιόρησιν τοῦ νοῦ καὶ πρὸς ἐκπολιτισμὸν τῆς καρδίας.

Ἐν πρώτοις, ἡ ἀντίληψις τοῦ νόμου τῶν ἀντιθέσεων εἶναι ἀντίληψις καὶ τῶν βαρβάρων, κτωμένη καὶ παρ' αὐτοῖς οὐχὶ ἄλλως ἢ διὰ τῆς ἀριστοτελικῆς ἀτραποῦ τῆς λογικῆς ἀφαι-

ρέσεως, τούτέστι διὰ προσλήψεως τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων καί, πρακτικώτερον εἰπεῖν, διὰ τῆς πείρας καί τῆς γνώσεως τοῦ ἠθικοῦ κόσμου.

Συνεπῶς, καί ὁ περσικὸς δουασμὸς ὑπῆρξε καί εἶνε ἀντίληψις καί παρά βαρβάρους εὐθύς ὡς ἤρθησαν καί οὗτοι ἐκ τοῦ βαθυπέδου τῶν ὑλικῶν ἀντιθέσεων εἰς τὸ ὑψίπεδον τῶν ἠθικῶν τοιούτων, ἐξ ὧν ἀμφοτέρων καταρτίζεται ὁ γενικώτατος νόμος τῶν ἀντιθέσεων, ὁ διέπων τὸ Σύμπαν.

Πλήρως τοιοῦτου νόμου ὑφesiώτος ἐν βαρβάρους, ὅμως ὑπῆρξε χρονικὸν σημεῖον κατὰ τὸ ὅποιον παρά τισιν ἐξ αὐτῶν, ὡς παρά τοῖς Νιάμ-Νιάμ ἰδίᾳ, ἡ γνώσις καί ἡ πείρα τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς βαρβάρους τούτους θαυμασίαν παρέκκλισιν ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ δόγματος τοῦ περσικοῦ δουασμοῦ, τὴν ἀφετηρίαν κατὰ χρόνον ἔχουσαν ἐν τῇ ἐντάσει τῆς ἀρετῆς ἐπὶ τι μακρὸν χρονικὸν σημεῖον, ὅπερ κατ' ἀνάγκην ἀγνοοῦμεν, ἀφοῦ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀμοιβαίως ἠφροντιστοῦμεν ἀλλήλων.

Οὕτω, καί ἄλλοι ἐκ τῶν βαρβάρων λαῶν, ἰδίᾳ δὲ οἱ Νιάμ-Νιάμ, δέχονται μὲν πονηρὰ πνεύματα πειράζοντα καί κατοποιούντα τὴν ἀνθρωπότητα, οὐχὶ δὲ καί ἀγαθὰ, ἀντιπαλαίοντα ἢ ἄλλως ἀντιπολιτευόμενα αὐτοῖς. Ἐκ τῆς μονομεροῦς ὅμως ταύτης ἀντιλήψεως θὰ εἶποντο πάνυ δυσάρεστα καί ἀπελπιστικά συμπεράσματα. Οὕτω θὰ ἐλέγομεν ὅτι κατὰ τοὺς **ἀδελφοὺς** Νιάμ-Νιάμ καί τοὺς λοιποὺς ὁμοφρονούντας αὐτοῖς βαρβάρους, ὁ κόσμος εἶνε παραδεδομένος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ Πονηροῦ, καί δὴ ἄνευ ἰσοσθενοῦς ἀντιπολιτεύσεως, ἄνευ ἀριστοτελικῆς καθάρσεως, ἄνευ ἐπαγγελίας Μεσσίας καί ἄνευ ἀγγέλων Δειθνιτίου ἀργυρογελώτων.

Ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως μηδένα ἔχουσα τὸν παραμυθῶντα, ἐρήμην τοῦ Σοπενάουορ διαμορφωθείσα, καί ἄκρως μελαγχολικὴ αὐτῇ ἀντίληψις τῶν βαρβάρων, φιλοσοφικῶς ἀναλυομένη, οὐ μόνον θὰ ἤθελε νὰ ἐξαγγείλῃ τὴν προφητικὴν ρήτραν τοῦ Εὐαγγελίου ἀέν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε», διατυπωθεῖσαν ἐν τραγικαῖς στιγμαῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πάσχοντος, ἀλλὰ καί θὰ ἔτεινε νὰ διακηρύξῃ τὸ κράτος τοῦ Κακοῦ ναπολεοντείως ὑπέρτερον τοῦ κράτους τοῦ Ἀγαθοῦ, ἐν τῇ πρακτικῇ τού-

λάχιστον, ἐν τῇ καθ' ἡμέραν ἠθικῇ, καὶ ἐν τῇ ἀντιληπτῇ πορεία τοῦ Σύμπαντος.

Ἐπίσης ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ εἶχομεν ἀποτομωτάτην καὶ οὐχί, ὡς ἐλέχθη «θαυμασίαν» παρέκθασιν ἀπὸ τοῦ πολυθρῦλῆτου περσικοῦ δυναστεύου, μορφωθείσαν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Νιάμ-Νιάμ καὶ ἐν τῷ πνεύματι αὐτῶν, ἐκ τῶν ἀλληλοδιαδόχων καὶ ὁμοιομόρφων πολλακίς φαινομένων τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ δολερὰ δρᾶσις καὶ ἡ ἐντεταμένη σατανικὴ νοσηρότης τοῦ Πονηροῦ, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν, φαίνεται γονατίζουσα καὶ ἀποσκυβαλίζουσα τὸ Ἄγαθόν.

Ἐπίτασις ἰδίᾳ ἀδικίας καὶ συμφορᾶς, κατακυριάρχησις ἀλλοφύλων, δεινὰι σφαγαὶ καὶ ἐρημώσεις, ἀνατροπὴ ἐν γένει ἡπιωτέρου καθιστώτος, θεομηνίαι καὶ πληγαὶ Φαραώ, ἰδοὺ τίνες κυρίως ἀπότομοι ἀντιθέσεις θὰ ἐλέγομεν ὅτι μετέστησαν τὸν δευτερογενῆ μοχλὸν τῶν κανονικῶν ταλαντώσεων τῶν σκέψεων τῶν Νιάμ-Νιάμ μέχρι συναισθήματος καὶ μέχρις ἀψικαρδίας καὶ ὅτι ἠλλοίωσαν βαθέως καὶ βιαίως τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι παρὰ τοῖς Νιάμ-Νιάμ καὶ παρὰ τοῖς ὁμοφρονοῦσιν αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ ὁμοιοπαθέσιν ἀφεύκτως.

Θὰ ἐλέγομεν: ἰδοὺ σελεὶς τῆς Φιλοσοφίας τῆς ἱστορίας τῶν βαρβάρων λίαν ἐνδιαφέρουσα· ἰδοὺ τοῦλάχιστον ἡ φιλοσοφία διαφωτίζουσα τὴν λίαν ἔστω ἀδόκιμον καὶ λίαν ἔστω ἀδιάφορον τῷ κόσμῳ ἱστορίαν τῶν λαῶν τῆς σκοτίας ἐκείνης Ἡπείρου.

Θὰ ἐλέγομεν ὅτι δικαίως πάνυ ἐξεκολάφη, ἐκ τοιούτων ἱστορικῶν αἰτίων, ἡ ἐρίγδουπος ἀθλιωτάτων λαῶν, ἀθλιωτέρων τῶν ἀθλιῶν τοῦ Δάντου ἢ τοῦ Οὐγκῶ, δογματικῇ, καθ' ἣν τὰ χεῖρονα νικῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὐχί ἀπλῶς ἐν τῇ φυλῇ μόνον αὐτῶν ἢ ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ μόνον πατρίδι των.

Ἐπὶ πῶς ἠθέλετε ἄλλως; θὰ ἐλέγομεν.

Ἡθέλετε οἱ Νιάμ-Νιάμ νὰ ἴδωσι διὰ τῶν ἠλεκτριόντων τοῦ χασίς καὶ οὐχί διὰ τῆς ἐναργείας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς νηφαλιότητος τῶν αἰσθήσεων;

Ἰπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ περιέχοντος οἱ Νιάμ-Νιάμ δημιουργήσαντες τὸ ἀνωτέρω δόγμα αὐτῶν ἐν τῇ ἀφρικανικῇ πατρίδι των ὅπως ἐξακοντίσωσιν αὐτὸ καθ' ἡμῶν ἐκείθεν, ὡς δόγμα

παγκρασιῶς ἰαχῶν καὶ πολιτευόμενον, πλὴν τῶν Διωνίων Νήσων, συμπαθέστατα θὰ ἐθεῶντο ἄπωθεν παρ' ἡμῶν σήμερον, ὡς δεινὸν θεολογήσαντες περὶ τῆς ἀφρικανικῆς πατρίδος τῶν, ἐν τῇ ὁποία πράγματι, οὐχ ἥμισυ ἀλλὰ μάλιστα, τὸ Κακὸν ἔχει στήσει τὸν θρόνον τοῦ ὑπεράνω τῶν νεφελῶν, ἀλλεῖψαι πρωτίστως χριστιανικοῦ, καὶ ἀκαλοῦθως εὐρωπαϊκοῦ, πολιτισμοῦ.

Οὐδὲν! Οὐδὲν! οὐδὲν ἐξ ὄλων τούτων! ἀλλὰ, τούναντι, κἂν ἔχη στήσει ὑπέροφρον τὸν θρόνον αὐτοῦ τὸ Κακὸν κάτω ἐκεῖ, οὐδεὶς, ἐξ ἀντιθέτου, ἐντεῦθεν ὁ κίνδυνος, λόγῳ ὑψηλῆς δογματικῆς τῶν Νιάμ-Νιάμ, λόγῳ μυστικῆς δαιμονολογίας ἅμα καὶ θεωριολογίας τῶν αὐτῶν Νιάμ-Νιάμ, πανψιστοῦ δόγμα πυργωσάντων, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ μὲν πονηρὸν ἔχει εὐχερῶς καὶ εὐρίσκει εὐχερῶς ἐσμὸν ἀντιπροσώπων, ἐνῶ τὸ Ἄγαθόν, ἅτε ἄγαθόν, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἔχη ὡς τοιοῦτο, ἀντιπρόσωπον!!!

Ἀποκαλυφθῶμεν πρὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης δογματολογίας ἣτις εὐθὺ ἄγει ἡμᾶς πρὸς τὸ Λύκειον τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ εὐθὺ ὁμοίως πρὸ τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος, ἐφ' ὅσον ὁ μὲν εἶπε τὸ ἄγαθόν ἄδν» καὶ τὸ κακὸν ἀμῆ ὄν», ὁ δὲ ἐχαρακτήρισε τὸ θεῖον ἀπόλυτον ἄγνεϊαν, ὥστε πᾶσα ἐκπροσώπησις Αὐτοῦ νὰ ἦνε ἀδύνατος παντάπασιν!

Ἀποκαλυφθῶμεν ἅπαξ ἔτι πρὸ τῆς ὑψηλῆς θεολογίας τῶν Νιάμ-Νιάμ, διότι ὁ ἐσμὸς λοιπὸν τῶν ἀχρείων δαιμόνων δὲν ἔχει μὲν ἀντιπολίτευσιν δαιμόνων χρηστῶν, ἀλλ' ἔχει ἕνα, ἀλλὰ λέοντα, ἀλλὰ βασιλέα τῶν λεόντων, ἀντίπαλον, αὐτὸ τὸ Ἄγαθόν, ἀνεπιδεές, οὐδενὸς χρῆζον ἀντιπροσώπου, οὐδεμιᾶς δεόμενον λεγεῶνος οὐρανίας, οὐδεμιᾶς ταξιαρχίας, Θρόνου ἢ Κυριότητος, Δυνάμεως ἢ Ἐξουσίας, Ἀγγέλων ἢ Ἀρχαγγέλων, Χερουβὶμ ἢ Σεραφίμ, ὡς καὶ αὐτὸς ἔφα ὁ Χριστός.

Οὕτω, τὸ σμῆνος τῶν πονηρῶν πνευμάτων καταλυμαίνεται μὲν τὸ Σύμπαν, κατὰ τοὺς Νιάμ-Νιάμ, καὶ πληροὶ ἄλλοι καὶ συμφορᾶς τὴν Οἰκουμένην καὶ φέρει ἀπόγνωσιν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ ἀποκαρδίωσιν εἰς τὴν ὑπομονήν, πλὴν, ἐξ ἀντιθέτου ὅν νικῶσι τὰ χεῖρονα κατὰ τοὺς Νιάμ-Νιάμ ἀλλὰ νικᾷ τὸ Ἄγαθόν, δι' ἑαυτοῦ, ἐξ οἰκείων.

· :Τί ἄλλο εἶπεν ὁ Λυτρωτής ἢ διαβεβαίωσεν, ἀντιθέτως πρὸς τὴν πομπὴν τοῦ κόσμου τούτου, νὰ μὴ φοβώμεθα τὰ λυγρὰ καὶ τὰ πευκεδανὰ τοῦ Κόσμου, διότι Ἐκεῖνος» νενίκηκε τὸν Κόσμον! τὸν νικητὴν.

Πῶς;

· :Ἡ χρυσόκοις τοῦ Εὐαγγελίου μας καὶ αἱ ὑπερουράνιαι διδαχαὶ Αὐτοῦ ἐπέρασαν λοιπὸν τὸν Ἰσημερινὸν ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν Νιάμ-Νιάμ, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, δι' ἀπλῆς ἐκουσίας μεταναστεύσεως ἢ δι' ἀναγκαστικῆς δουλαγωγίας Αἰθιοπῶν «δικαιοτάτων ἀνθρώπων», καθ' Ὁμηρον, Βασιλεῦ, ἢ ὅπως τούναντίον, διὰ θετικοῦ κηρύγματος, ἐκταθέντος; κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, καὶ μέχρι τῶν ὀρίων ἐκείνων τῆς φρίκης καὶ τῆς ἀποκτηνώσεως τοῦ ἀνθρώπου.

· Τοῦτο ἄρα καὶ συνέβη; ἢ λαὸς ὑπέροχος πρόκειται οἱ Νιάμ-Νιάμ, ὑπεροχώτατα καὶ ἀνέκαθεν καὶ σήμερον θρησκευολογῶν, δεινῶς ἀνέκλιθεν καὶ σήμερον λογικευόμενος, ὑψίστα φιλοσοφῶν καὶ τετραγωνικῶς δογματίζων κατέναντι ἡμῶν; ἢ τυχαίότης ἀπλῆ, καίτοι θεσπεσία, συνέκλωσε καὶ ἐξέφανε ἡμῖν τοιαῦτα κλημέντεια στρώματα, βαρυτιμότερα ἀληθῶς ὅλης τῆς ἀπ' αἰῶνων χλιδῆς τῶν περσικῶν ταπήτων;

· Ἀλλὰ τότε, κατὰ τὰς δύο ταύτας τελευταίας ὑποθέσεις, εἰάν θὰ ἀπεκλείετο ἢ πρώτη ὀριστικῶς, θὰ ἔσπευδον νὰ ὠμολόγουν ἐν ἐκστάσει ὅτι οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοιαύτην πίστιν εὔρον, ἀφοῦ βλέπω τὸ Ἄγαθὸν μεγαλοπρεπῶς ἐν τῷ δυσαντιβλέπτῳ αὐτοῦ σημείῳ ἰστάμενον, ἐκεῖθεν δὲ δρῶν κατὰ τῶν ἀπείρων λεγεῶνων τῶν δαιμόνων τὰ κράτιστα, τὰ κραταιότατα τουτέστιν ὑπὲρ Ἀρετῆς καὶ Δικαιοσύνης ἀνά τὰ Σύμπαντα!

· Διότι, σημειωθήτω καλῶς, ὅτι δὲν πρόκειται ἀδράνεια λαμαρτίνειος,, ἢ, ὕπερ ἂν εἶη ταυτό, δὲν πρόκειται παράδοσις τοῦ κόσμου εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ταγμάτων, συνταγμάτων καὶ μεραρχιῶν τοῦ Πονηροῦ.

· Τοῦτο θὰ ἦτο ὕβρις εἰς τὴν ὑπάτην παρὰ τοῖς Νιάμ-Νιάμ ἔννοιαν τοῦ Ἄγαθοῦ. καθ' ἣν τὸ Ἄγαθὸν αὐδεῖς δύναται μὲν νὰ ἐκπροσωπήσῃ, πλὴν χωρὶς, ἐξ ἀντιθέτου, ἐκ τοῦ θειοτάτου

τούτου χαρακτήρος τοῦ Ὑπάτου ὄντος, τὸ Κακὸν νὰ δύνηται νὰ κερδαίνει τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἐλλείψει ἀντιπολιτευτικῶν στρατιῶν ἀγγέλων ἐναντίον τῶν δαιμόνων.

Τότε θὰ προσῆκε κατὰ τῶν Νιάμ-Νιάμ ἡ ἐπιφανὲς ρήτρα δεινοῦ γάλλου θεολόγου, εἰπόντος αἰρετώτερον νὰ δεχώμεθα ἔκλυτον Ὑπάτου ὄντος ἢ νὰ ἀρνώμεθα τὴν πρόνοιαν Αὐτοῦ.

Τοῦτο δὲν συμβαίνει παντάπασι παρὰ τοῖς Νιάμ-Νιάμ, διότι τότε ἐκ τοῦ μεγαλειότητος χαρακτήρος ἂν ἀπέδωκαν εἰς τὸ Ὑπατον ὄν, θὰ ἐξήρτων ἅμα ὅλην τὴν ἀχρεϊότητα καὶ ὅλην τὴν ἀσχημίαν τοῦ Κακοῦ ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς Οἰκουμένης, ἐπὶ λογικῷ κινδύνῳ ἀντιφατικῆς ἀντιθέσεως, ἀδιὰχωρήτου, ὡς πᾶσα συνύπαρξις τῶν ἄκρων ἀντιθέτων, ἀλοικονομίτου καὶ καταπτύστου: τὸ Ὑπατον τουτέστιν ἀγαθόν, φύσει, αὐτὸ νὰ ἦνε ἅμα ἀπόρροια ἀναγκαῖα καὶ λόγος τῆς ὑπάρξεως τοῦ Κακοῦ!

Τοιαύτη, ἐν βραχεῖ λόγῳ, μία τις ἄποψις τοῦ νόμου τῶν ἀντιθέσεων τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ἐπὶ θεολογικοῦ ἐδάφους παρὰ τοῖς Νιάμ-Νιάμ, θεσπεσία, ἐνὶ λόγῳ, παρέκκλισις ἀπὸ τε τοῦ περσικοῦ δουασμοῦ καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ τρόπου τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς μεγίστης πλειοψηφίας τῶν λαῶν.

Ἔτι θαυμασιωτέρα ἡ ἄποψις αὕτη, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ ἀπλούστατος καὶ φυσικώτατος νόμος τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν ἀντιθέσεων ἐνασκει κράτος μέγιστον ἐπὶ πάντων, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν ἀπλουστερῶν πνευμάτων, ὥστε ἡ παρέκκλισις τῶν Νιάμ-Νιάμ ἀπὸ τοῦ οἰκείου καὶ συνήθους καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων καὶ γνωρίμων ὄρων καὶ συνθηκῶν νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ἐπεβλήθη μᾶλλον διὰ ψυχολογικῆς βίας καὶ καταναγκασμοῦ, εἴτε οἰκθεν, ἐν ἐξαιρέτως ἠθικῇ περιόδῳ, εἴτε ἐξωθεν, οὐ ἀκριβῶς ἔνεκα, καὶ ὀνωτέρω εἶπομεν ὅτι, μία τοιαύτη ἀήθης ἀντίληψις ἀποτελεῖ ἐπιφανὲς γεγονός ἐν τῇ κεντρῷ Ἀφρικῇ, φαινόμενον καὶ θαυματουργήμα, ὀφειλόμενον εἰς ἐξαιρετικὸν συνδρομὴν περιστάσεων, ἐπηλύδων μᾶλλον καὶ προσηλυτιστικῶν, ἐγγὺς τοῦ πάντοτε ἐκπληκτικοῦ γεγονότος τῶν ὀρθοδόξων ἐκατομμυρίων Διθιόπων παρὰ τὸν φιλόχριστον καὶ φιλελληνικώτατον Ἰσημερινόν.

Ἦνε τὸ ἀπλούστατον τῶν πραγμάτων καὶ τὸ μεταφυσικώτατον ἄμα, ὅταν ὁ πατήρ Νιάμ Νιάμ διδάσκη τὸν υἱὸν Νιάμ-Νιάμ ὅτι τὸν κόσμον, μαθές, διέπει, φίλε παῖ, ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν, πλὴν ὁ ἀγὼν δὲν διεξάγεται μεταξύ τῶν χρηστῶν καὶ πονηρῶν δαιμονίων, ὡς πρακτόρων τῶν δύο ἀνωτάτων ἀντιθέτων ἀρχῶν, διότι τὴν ἀνωτάτην καὶ σεβασμιωτάτην Ἀρχὴν τοῦ Ἀγαθοῦ τίς ἄγγελος, φίλε παῖ, νὰ ἐκπροσωπήσῃ θὰ ἠδύνατο; Καὶ αὕτη, φίλον τέκος, μαθές, αὕτη ἡ ἀγαθὴ Ἀρχή, μόνη αὕτη διεξάγει τὸν μέγαν ἀγῶνα τοῦ κράτους τῆς Ἀρετῆς καὶ τῆς Δικαιοσύνης ἐξ οἰκείων, αὐτάρκης, ἐναντίον τοῦ Πονηροῦ καὶ τῶν λεγεῶνων του.

Καίτοι ἀπλουστάτη ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ θεοκόλου ἢ τοῦ διδασκάλου Νιάμ Νιάμ πρὸς τὸν νεοφώτιστον μικρὸν ἀσιτυάνακτα Νιάμ-Νιάμ, καίτοι ἡ ἀπλότης αὐτῆς εἶνε καταπληθίσουσα, ὁ φιλόσοφος ὀφείλει νὰ διίδη, ἔτι πρὸς, ἐν αὐτῇ τὰ ὑψηλὰ καὶ ὑπερουράνια ἅτινα ἐν ταῖς ἔμπροσθεν ἀνελύσαμεν διδάγματα, καὶ ἅτινα φέρουσιν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου χρυσόκοιν, ἄγνωστον ὑπὸ τίνος χαμοῖν ἢ ἀληθοῦς ἐπιπλοθεῖσαν, ἄγνωστον πότε, καὶ ἄγνωστον ὑπὸ τίνος περιστάσεως φιλοχρίστου ἕως ἐκεῖ παραπλανήσεως ἠρωϊκῶν, πλὴν ἀγνώστων καὶ δυστεκμάρτων, κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀληθές ὅτι ὁ περσικὸς δυναστὸς μέγα ἔχει τὸ κράτος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καὶ ἐν ταῖς Γραφαῖς.

Ἀληθές ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ Διαβόλου, ὡς τρόπον ὁ πάλαι Ἀδάμ, ὡς νέος Ἀδάμ ἀκριβῶς, καὶ ἀληθές ἐπίσης ὅτι ἐν τῇ φωτοβόλῳ κυριακῇ Αὐτοῦ προσευχῆν ἀπ' ἧς πᾶσαν βαττολογίαν ἀπεσκυβάλισε, πυργοῦται βαττολογικῶς, οὐχὶ ἄνευ λόγου, οἷα, τὸ αὐτὸ αἴτημα: » μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν» ἀπαξ, «ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» ἀπαξ ἔτι.

Ὅσον καὶ ἂν ὁ ἀ-ιδίμοτος Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος, διαμαρτυρομένου τοῦ Ρενάν, γράφῃ διὰ μικροῦ ψηφίου τὸν «πειρασμόν» καὶ τὸ «πονηρὸν» ὅπως καταρρίψῃ τὰς δημοχαρεῖς προσωποποιήσεις τοῦ Σατανᾶ, ἐν ταῖς Γραφαῖς εὐχ ἦττον ὑφίσταται ὁ δυναστὸς, ὁ δυναστὸς ὁ ἱστορικώτατος, ὁ δυναστὸς.

οὔτινος τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν κινηματογραφοῦμεν ταύτην τὴν ἐσπέραν πολὺ βεβαίως ἀτελῶς, ὁ ὕσασμός, λέγω, ὁ τύπος μὲν περσικός, οὐσία δὲ παγκόσμιος ἀληθῶς.

Οὕτω, ἐὰν ἡ χάρις τοῦ Εὐαγγελίου ἠκτινοβόλησεν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ποτέ, μέχρι τῶν Νιάμ-Νιάμ, δὲν ἴσχυσεν ὁμως καὶ νὰ εἰσκομίσῃ παρ' αὐτοῖς τὴν ζωηρὰν ἀσιατικὴν εἰκόνα τῶν Εὐαγγελίων, τὴν ἱστοροῦσαν μὲν τὸν περσικὸν δυνασμίον, πλὴν χιλιάκις περσικώτερον καὶ αἰσχυλείως μεγαλειότερον, διότι πνευματικώτερα τις ἴσως εὐαγγελικὴ διδαχὴ, μὴ κατατριβεῖσα πιθανῶς εἰς τύπους καὶ μὴ πνιγεῖσα εἰς ἀντίχριστα βαττολογήματα, ἔδωκεν ὅλως αἰγλήσασας πνευματικὰς ἀποκαλύψεις περὶ τοῦ Ὑψίστου ὄντος, ἀγαθοῦσας ἐν τῷ κατόπιν τοὺς Νιάμ-Νιάμ εἰς τὴν σεβασμιωτάτην αὐτὴν θεωρίαν των, ἣτις μαγεύει τὸν νοῦν, καὶ ἣτις μεταρσιεῖ τὴν καρδίαν.

Τὸ κατὰ τοῦ γενικωτάτου νόμου τῶν φυσικῶν καὶ ὑλικῶν ἀντιθέσεων τραῦμα ἀπὸ μέρους τῶν Νιάμ-Νιάμ εἶνε, οὕτω, θανατηφόρος ἀνίατον. Εἶνε βλάβη, ὑλικῶς μὲν ἐλαχίστη, ἠθικῶς ὁμως βλαβὴ ὑπέρογκος τῆς παγκοσμίου ὑπολήψεως τοῦ γενικωτάτου νόμου· ἀβαρία δεινὴ, οὐχὶ τῶν ἐξαρτίων, ἀλλ' αὐτῆς τοῦ σκάφους τῆς τρόπιδος.

Τὰ μὲν ἀντίθετα ἄκρα οἱ περὶ Σταγειρίτην ἀντιθέσεις ἐκάλεσαν, διότι τοιαύτη ἀληθῶς ἡ θέσις λευκοῦ καὶ μέλανος, δικαίου καὶ ἀδίκου, ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, καὶ εἴτι ἕτερον, τὰ δὲ ἐν μέσῳ, μεταξύ, ὡς εἶπειν 0 καὶ 100 Κελσίου, ἐναντία καὶ ἐναντιότητος ὠνόμασαν.

Οὐχὶ ὅλως ὑπεναντία τούτοις καὶ ὁ Σωκράτης φθεγγόμενος, παρατηρεῖ ὅτι δυσεύρετα μὲν εἰσι τὰ ἐλάχιστα καὶ τὰ μέγιστα, νάνος φέρ' εἶπειν καὶ γίγας, ὡς ἄτομο, ἢ, νάνοι καὶ γίγαντες, ὡς φυλαί, Παταγόνες λ. χ. καὶ Δέλεγεσ ἐξ ἑνός, καὶ Ὀμήρου καὶ Στάνλεϋ Πυγμαῖοι ἀφρικανοί, ἐξ ἑτέρου, ἄπειροι δὲ αἱ τῶν ἐναντίων ποικιλίαι ἐν τῷ κόσμῳ, ὅστις, ὀωρικῶς, ἀναξαγορείως καὶ συμμετρικῶς, ἐξ αὐτῶν ἀποτελεῖται ἀκριβῶς, εὐκόσμος, εὐστολος καὶ παναρμόνιος, ὥστε ἀκριβῶς διὰ τοῦτο κατ' Ἀριστοτέλη νὰ κληθῇ καὶ κόσμος, συγκροτεῖται δὲ οὕτω, ὡς εἶνε φανερόν, ἐκ τῆς ἀπροσμετρήτου

ταύτης ποικιλίας τῶν ἐναντίων καὶ τῶν ἐναντιοτήτων. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ παίζων καὶ ἀποφθειρίζων τὸν πάλαι Αἴσωπον, ὁ δαιμόνιος αὐτὸς σωκρατικὸς νοῦς, εὕρσκει αὐτὰ τὰ ἀντιθετώτατα, ὁμόστεγα καὶ ὁμόροφα τυγχάνοντα, οὐχὶ δὲ ἀδιαχωρήτα κατὰ τὸν γενικώτατον φυσικὸν καὶ λογικὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κορυφὴν Προφήτου Ἡλιοῦ κατοικοῦντα, ἀκολούθως δὲ μόνον καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων I, ὡς Κάϊν καὶ Ἄβελ, κατερχόμενα ἀπὸ τῆς κωνικῆς ἢ τριγωνικῆς κορυφῆς αὐτῶν ἐπὶ τὰς ἀντιθετώτατας, ὡσπερανεὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἀφροδίτης, Ἡμέρας καὶ Νυκτός, Ναὶ καὶ Οὐ κατευθύνσεις τῶν κλυτίων τοῦ κώνου ἢ τῶν πλευρῶν τοῦ τριγώνου, τοῦθ' ὅπερ ὑπέστη καὶ αὐτός, ἐν ἀλύσει πεπεδημένος, ὁ Σωκράτης, ὅπως μὴ διὰ Θεσσαλίας ἀποδράσῃ εἰς Ἄδου, διότι, ὅτε μὲν αἱ ἀλύσεις ἐσφιγγον αὐτόν, ἤλγει, ἅμα δὲ λυθεῖσαι, εὐφροσύνην αὐτῷ παραχρήμα ἐδωροφόρησαν.

Τοσοῦτο τὸ μῖσος τῶν ἀδελφῶν, κατὰ τὸν μεγαλορρήμινα Ὀβίδιον!

Tanta discordia fratribus!

Καὶ ἐνῶ ἡ ἔλλειψις καὶ ἡ ἀπουσία τοῦ ἐνὸς τῶν διαμαχομένων ἀδελφῶν εἶνε ὄρος ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεως ἢ τῆς παρουσίας τοῦ ἐτέρου, κατὰ τὸν περὶ ἀδιαχωρήτου γενικώτατον νόμον τῆς Φύσεως καὶ τῆς Λογικῆς, ἡ Λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Καντίου οὐχ ἤττον ἀρνεῖται νὰ ὀρίσῃ ἢ καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ τι ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀντιθέτου αὐτῷ καὶ τανάπαλιν, πρὸς ἀποφυγὴν φαύλου τῆ ἀληθείᾳ κύκλου καὶ πρὸς θετικὴν ἐπιστημονικὴν ἐκάστοτε ἐξέουρσιν τοῦ ἀποχρῶντος καὶ τελείου.

Ὁ φαῦλος οὗτος κύκλος ἐν τῇ πραγματικότητι οὐδὲν ἤττον ὑφίσταται, διέπων τὸ σύμπαν λογικώτατα, ὡς γεγονὸς φυσικὸν ἀναμφήριστον, ὅπερ ὅμως καὶ δὲν ἐπιθραβέει ἀληθῆ τινα φαυλότητα, ἠθικὴν ἢ φυσικὴν, ἀλλ' ἐμφαίνει ἀπλῶς, δι' ἀθώου τεχνικοῦ ὄρου, ὑψηλὴν ἐπιστημονικὴν ἐννοιαν διαλλήλου ἐπαναλήψεως τῶν αὐτῶν ἀείποτε σκηνῶν τοῦ αὐτοῦ φυσιολογικοῦ δράματος τῶν ἀντιθέσεων, λήγοντος ὅπως ἄρξεται, ὁμοιοτρόπως καὶ πάλιν καὶ ἀναλλάκτως, καὶ αὖθις τὴν ἐπαύριον!

ὑπὸ τὸν αὐτὸν φαῦλον κύκλον διαλλήλων ἀντιθέσεων γεννήσεως καὶ θανάτου, διατείνεται ὁ Πνευματισμὸς ὅτι τελεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐπαλλήλους ἐξαγνίσεις καὶ καθάρσεις ἐνταῦθα, ἐρχόμενος θαμὰ καὶ ἀπερχόμενος συχνάκις ἐκ γῆς· ὑπὸ τὴν αὐτὴν δίνην φαύλου κύκλου ἀντιθέσεων ἀνατολῶν καὶ δύσεων ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ, οἱ αἰῶνες καὶ τὰ γεγονότα ἀντιγράφουσιν ἄλληλα, καθάπερ καὶ ὁ Πλούταρχος σοφῶς παρετήρησεν· ὑπὸ τὸν αὐτὸν φαῦλον κύκλον ἔρχεται καὶ ἀντιπαρέρχεται ἡ ἡμέρα, ὁ ἐνιαυτὸς καὶ ὁ αἰὼν, ψάλλεται ὑπὸ τῶν ἀηδόνων ἡ τρίμηνος φῶς τοῦ ἔαρος, πορίσταται καὶ ἀναπαρίσταται ἀναλλοιώτως ἡ θαυμασία καὶ θεόγραφος τετραλογία τῶν ὥρων τοῦ ἔτους, καὶ συνελόντι εἰπεῖν, ἀτὰ πάντα ρεῖν, κατὰ τοὺς παλαιούς, ἐν τῇ φιλέριδι ταύτῃ φαυλοκύκλῳ διαμάχῃ τῶν ἀντιθέσεων, ἅτε σπανιώτατα μὲν ὑπὸ ποδάγρας καταλαμβανομένων, αἰείποτε δὲ φιλουσῶν ἀγγλιστί τὴν τοιαύτην ποδοσφαίρισιν (foot ball) καὶ ἀντισφαίρισιν (lawn tennis).

Ἡ βρασιλευτάτη ἐλληνικὴ φαντασία καὶ ὁ βαθὺς ἔλλην μῦθος ὑποσημαίνει τὸν φυσικὸν καὶ ἠθικὸν φαῦλον τοῦτον κύκλον δι' ἐξοχωτάτων καὶ καλλιτεχνικωτάτων εἰκόνων οἷαι: ὁ αἰείστροφος τροχὸς τοῦ Ἴξίονος καὶ σὶ τραγικαὶ συμφοραὶ Ταντάλου καὶ Σισύφου καὶ Δαναΐδων, καίτοι μυστικωτάτη καὶ μεταφυσικωτάτη ἔκφρασις τοῦ φαυλοκύκλου τοῦτου φαινομένου τῶν ἀντιθέσεων ἔσεται, πρὸς χρῆσιν πάντων τῶν αἰώνων, ἢ ἔκπαγλος εὐαγγελικὴ ρήτρα περὶ ἀέσθιομένου ἀλλὰ μηδέποτε δαπανωμένου Ἰησοῦ, ὑπερτέρῃ ἀπολύτως τοῦ μωσαϊκοῦ συμβολικοῦ τύπου, αἰωνίως φλεγομένης βάτου, ἀλλ' εἰς αἰῶνα μὴ κατακαιομένης παντάπασιν.,,

Μὴ ἀφορώσης οὐχ ἥττον τῆς ἡμετέρας διατριβῆς εἰς τὴν διεξήγησιν τῶν φυσιολογικῶν καὶ λογικῶν λεπτομερειῶν τούτων οὔτε εἰς τὰς σχέσεις τοῦ τόνου τοῦ αἰσθήματος τῶν ἀντιθέσεων πρὸς αὐτὸ τὸ ἐξ αὐτῶν συναίσθημα, ἀπλῶς ταῦτα παρεθέσαμεν ὅπως διαπιστώσωμεν καὶ οὕτω ὅτι, μόνον ὁ νόμος τῶν ἀντιθέσεων κατακυριαρχεῖ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, μόνος αὐτὸς διεγείρει τὸ αἶσθημα, τὸν τόνον καὶ τὸ συναίσθημα, τὰς δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἐναντιότητος ἀντιπαρέρχεται ὅλως ὁ βάρβαρος, ὅσον καὶ ἂν ὁ Ἕλλην περὶ ταύτας σπου-

δάζη μελετῶν καὶ κατατρίβων τὸν βίον καὶ τὰς φρένας.

Ἐν τι οὐχ ἤττον συμβαίνει, τὸ γεγονός ὅτι ἡ μεγίστη ἀντιθεσις τῶν ἀντιθετωτάτων, νάνου φέρ' εἰπεῖν καὶ γίγαντος, πλησσει πάντος, βαρβάρους ἅμα καὶ Ἑλληνας, ὡς στραγγαλισμὸς τοῦ κανόνος «μηδὲν ἄγαν» ἀπᾶν μέτριον ἄριστον» «est modus in rebus» κατὰ τὸν Ὁράτιον, ὡς παρέκκλισις τῆς μέσης βασιλικῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὡς ἐκτροπή τοῦ συνήθους καὶ οἰκείου, ὅπερ εἶνε αἰ μεταξὺ 0 καὶ 100 ἐναντιότητες, ἐνῶ τὰ ἀντιθετώτατα αὐτὰ, ἄνθρωπος ἐλάχιστος καὶ ἄνθρωπος μέγιστος, εἶνε ἀήθη, εἶνε ἐξαιρέσις, εἶνε τι ἐξαιρετικόν, εἶνε φαινόμενα ἢ οἶονε φαινόμενα, χωρὶς πάλιν φαινόμενα ἐξαιρετικά νὰ δυνώμεθα νὰ καλέσωμεν τὴν συνήθη παιδιὰν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἢ τὴν συνήθη ἔριδα ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ ἢ τὴν καθημερινὴν προστριβὴν δικαίου καὶ ἀδίκου ἢ τὴν οὐσιαστικὴν ἢ οικονομικὴν διαφορὰν Ἰσου καὶ ἀνίσου, ἑλληνικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ, λευκοῦ κύκνου καὶ αἰθίοπος κύκνου καὶ τῶν τοιούτων.

Ἐνῶ κατὰ ταῦτα αἰ ἀντιθετώτατα παραστάσεις καὶ αἰ ἀντιθέσεις κυριαρχοῦσι πάσης φρενός, ὁμοιοτρόπως στοιχοῦντες καὶ οἱ Νιάμ-Νιάμ εὔρον καὶ αὐτοὶ τὸ Ἄγαθὸν ἐξ ὑπαρχῆς ἄριστον, ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον ἔναντι τοῦ Κακοῦ, ἐμφανιζομένου ἀντιθέτως ὑπὸ μυρίας μορφᾶς καὶ ἀντιπροσωπίας καὶ ἐναντιότητος εἰς λεγεῶνας καὶ τάγματα καὶ συναγμάτα, ἀναστηλώσαντες ἐντεῦθεν ἀσύμμετρον καὶ ἀγεωμέτρητον, ἀλλ' ἐπιφανές, τὸ σχῆμα τῆς θεότητος διὰ τῆς ὀλοσχεροῦς κατάξεως καὶ ἀποκοπῆς τοῦ ἐτέρου τῶν σκελῶν ἀκριβοῦς ἰσοσκελοῦς τριγώνου.

Μίαν ἀναλογίαν ἐπιτρέπεται νὰ διδῶμεν ὑφισταμένην μεταξὺ Νιάμ-Νιάμ καὶ Προτεσταντῶν καὶ τὴν ὁποῖαν δέον νὰ ἐξάρωμεν δεόντως ἔχουσιν οὕτω: ὅν τρόπον δηλονότι αἰ παντοειδεῖς ἐκκλησίαι τῶν Προτεσταντῶν δὲν ἀπευθύνονται εἰς διαμέτους πρεσβείας ἁγίων ὅπως λιτανεύσῃσι τὸν Ὑψιστον, ἀποστέργουσι δ' ὡς εἰπεῖν τὴν «θεοδουλίαν» καὶ εὐθὺ τὰς δεήσεις αὐτῶν ποιοῦνται πρὸς τὸν Ὑψιστον, λογιζόμενοι τὰς πρεσβείας τῶν ἁγίων οὐχὶ ἀρίστην χριστολογικὴν ἐπίνοιαν, οὕτω καὶ οἱ Νιάμ-Νιάμ οὐδένα ἔχουσι τὸν ἄξιον πρεσβεύοντα

ἐνώπιον τοῦ Ἁγαθοῦ Ὑπάτου ὄντος, κατ' ἀνάγκην δὲ ἀπευθύνονται ἀμέσως αὐτοὶ πρὸς τὸ θεῖον, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον οὐδεὶς ἄγγελος κατ' αὐτοὺς ὑπηρετεῖ τῷ Θεῷ καὶ οὐδένας λειτουργοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ εἰσι παρ' αὐτῶ, οὐδὲ δορυφοροῦσι τῷ Αἰωνίῳ πολυόμματα Χερουβίμ καὶ ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, κύκλω ἐστῶτα καὶ περιπτάμενα.

Μηδὲνα ἐν τοσοῦτῳ ξενίσῃ ἢ κατὰ τὴν Μεταφυσικὴν τῶν Νιάμ-Νιάμ τελεία αὐτῆ μόνωσις τοῦ Ὑπάτου ὄντος.

Ὁ εἰπὼν αὐτῷ καλὸν τὸν ἄνθρωπον εἶναι μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθόν», ναί! βλέπω ὅτι ἀπομονοῦται! Ἀπομονοῦται μὲν ἀληθῶς, ἀλλ' ἤδη προλαβὼν ὁ Ἀριστοτέλης ἐδόξησεν ὅτι «ὁ μὴ κοινωνεῖν δυνάμενος, Θεὸς ἐστὶν ἢ θηρίον», οὕτω δὲ ἢ ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀπαλλάσσει πάσης μομφῆς τοὺς Νιάμ-Νιάμ πανηγυρικῶς, πλάσσοντας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὸ Ὑπάτου ὄντος οὕτως ἀγνόν καὶ οὕτως ἀγαθόν, ὥστε οὐδεμία ὀντότης νὰ δύνηται νὰ προσπελάζῃ Αὐτῷ, ἔνεκα τῆς ἀγιότητος, ἀλλ' οὐχὶ ἔνεκα θηριώδους μονώσεως, ἣν ὁ ὀρθοτομῶν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας Ἀριστοτέλης καταγγέλλει—*tertium non datur*—

Ἐντεῖθεν, ὡς βλέπομεν, προκύπτει ἐτέρα, ἀπὸ Νιάμ-Νιάμ καὶ ἀπὸ Σταγειρίων ἅμα, ἀντίθεσις μεμονωμένου ἀνάγκᾳ Θεοῦ καὶ κοινωνικῶν ἀνάγκᾳ ἀνθρώπων, αὐτοῦ μὲν αὐτάρκους καὶ ἀνεπιδεοῦς ἐν μονώσει, ἄτε παντελείου, τούναντιον δὲ τῶν ἀνθρώπων, μόνον ἐν τῇ κοινωνίᾳ εὐρισκόντων τὴν πᾶσαν τελείωσιν καὶ τὴν πᾶσαν καταπολέμησιν τῶν παντοίων ἐπιγείων ἀναγκῶν.

Ἰδοὺ μία ἄλλη ἀποψὶς τῶν νόμων τῶν ἀντιθέσων νεμομένη τὰ χέρσα ἐκεῖνα πνεύματα τῶν καννιβάλων, τὴν ὅποιαν εἰς Σωκράτης μαιευτὴρ θὰ ἠδύνατο νὰ διακρυσταλλώσῃ ἡμῖν οὐχὶ νηπίαν ἀπλῶς καὶ ἐμβρυώδη, ἀλλ' ὑπερήφανον ἀριστοτελικὴν κόρην, τελείαν καὶ εὐξέστον, μεθ' ὅλην τὴν ἀποκάρωσιν τοῦ καννιβαλικοῦ ἐγκεφάλου, δυνάμει τῆς περιλαλήτου αὐτοῦ μαιευτικῆς μεθόδου.

Ἄπαξ οὐχ ἤγτον λαλήσαντες περὶ καννιβάλων, θὰ ἔπρεπεν, ἐν παρόδῳ τοῦλάχιστον, νὰ ρίψωμεν βλέμμα καὶ περὶ τῶν πολυθρυλῆτων ἀθέων καὶ, ἔλαττον ἢ κατ' ἄνθρωπον, ἀγρίων

γειτόνων των, ὅπως ἴδωμεν τίνα ἐπιβολὴν καὶ τίνας παραστάσεις κατέλειπεν ὁ γενικός νόμος τῶν ἀντιθέσεων εἰς τὸ πνεῦμα κῦτῶν τῶν ἐξαμβλωμάτων τῆς ἀνθρωπίνης μεγαλειότητος καὶ πορφύρας, αὐτῶν τῶν ἀπολωλότων προβάτων οἴκου Ἰσραὴλ, ὧν χάριν ἐστέφθη τὸν Γολγοθᾶν ὁ Κύριος.

Μὴ λησμονήσωμεν ἐπὶ πᾶσιν ὅτι ἡ ἀτέλεια τῆς γλώσσης εἶνε ἐκμέτρως μέγα πρόσκομμα τῆς ὑψηλοτέρας προόδου τῶν λαῶν, ἐνῶ δὲ τοῦτο συμβαίνει τοῖς ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ οἰκογενεῖα ἐνεσφηνωμένοις Τσέχοις καὶ Ἄλβανοῖς, εἶαι συμφορᾷ στασιμότητος καὶ ἠθικοῦ λιμοῦ καὶ αὐχμοῦ δὲν νέμονται τοὺς ἀγρίους κατὰ ταύτην τὴν ἐπιφανῆ στιγμήν τῶν ἀδαμαντίνων ἐπὶ τὴν λοιπὴν οἰκουμένην ἀνατολῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος! Ἐν τῷ θέματι ἰδίᾳ ἡμῶν προσήκει νὰ ἐξορθῇ, ὑπὲρ τῆς ταλαιπώρου μοίρας τῶν καννιβάλων, ἡ δεινὴ αὕτη ἔλλειψις καὶ νὰ ρηθῇ ἐνταῦθα ἡχηρῶς ὅτι, τελεία γλῶσσα, οὐ μόνον θὰ ἔφερει ἤδη αὐτοὺς εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα καὶ σφαίρας, ἀλλὰ καὶ θὰ συνεκράτει ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰῶνων τόσας ὑψηλὰς ἐννοίας περὶ Θεοῦ καὶ τόσας σεπτὰς ἄλλας μεταφυσικὰς ἰδέας, ἅς ἀπ' αἰῶνων ἀπέβαλον, εἴτε καταπλήσσοντες διὰ τῆς κτηνωδίας αὐτῶν τοὺς περιηγητὰς εἴτε χορηγήσαντες εἰς τὸν ὕλισμόν ἀνατρεπτικὰ τῶν ἁγίων καθεστώτων ἐπιχειρήματα, ἅτινα ἐν τῇ μετὰ χεῖρας μάλιστα μελέτῃ ἐπάνογκες νὰ ψάψωμεν καὶ νὰ ἀναψηλαφήσωμεν, νὰ ἀναλύσωμεν καὶ νὰ ἀνασκευάσωμεν ἐκ καλλίστης ἀφορμῆς, τοῦ λόγου ἅπαξ ὄντος περὶ καννιβάλων θρησκευολογούντων.

Ἵπάρχουσιν ἀληθῶς πολὺ κατωτέρω, πολὺ χθαμαλότερον τοῦ ἐπιπέδου ἐφ' οὗ ἴστανται οἱ καννίβαλοι ὀμάδες βαρβάρων, εὐάριθμοι ἢ πολυάριθμοι ἀδιάφορον, οὐδεμίαν ἐχόντων συνείδησιν Θεοῦ, οὐδεμίαν συνείδησιν ἠθικῆς καὶ ἀρετῆς καὶ οὐδεμίαν ἢ παχυλοτάτην ἀντίληψιν καλοῦ καὶ κακοῦ.

Εὐθύς ἀμέσως ἅς σπεύσωμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ τοιοῦτοι, ἐλαχίστη πάντως ὄντες μοῖρα, ἐν ἀντιθεσει πρὸς τὴν λοιπὴν ἐνδόξως στρατευομένην ἀνθρωπότητα, κάκιστα προσήχθησαν ὡς ἀπόδειξις περιφανῆς ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου ὅπου ἐδικάζετο ἡ ὑπαρξίς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τινων ἐκ τῶν ὕλιστῶν τοῦ δύσαντος αἰῶνος, διότι οὗτοι ἐκπροσωποῦσι τὸν ἐπὶ γῆς στρα-

τευόμενον ἄνθρωπον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀποκτηνώσει αὐτοῦ, χωρὶς ἐντεῦθεν τὸ κράτος τῆς οἰκουμένης ἰδέας τῆς Θεότητος καὶ τῆς πορφύρας τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Ἰδέας καὶ τῆς Μεταφυσικῆς νὰ ὑφίσταται κραδασμὸν τινὰ ἐφ' ὅσον ἴσταιται Λογικῇ Ἀριστοτέλους ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς καὶ ἕως ἂν ὁ ὀρθὸς Λόγος διέπῃ τὰ Σύμπαντα.

Ἐν τῷ ἀπαρατήτῳ τούτῳ σημείῳ τῆς διατριβῆς ἡμῶν ἐπάναγκες νὰ λάβωμεν καὶ πάλιν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν πρωτογενῆ, ἀπλουστάτην καὶ εὐπροσιτωτάτην φιλοσοφίαν τοῦ νόμου τῶν ἀντιθέσεων, ὅπως ὀδηγηθῶμεν εἰς ἀσφαλῆ συμπεράσματα ὑπὲρ τῆς ἀθλίας ταύτης μοίρας τῶν καννιθάλων ἀθέων.

Αἱ μὲν φυσικαὶ καὶ ὑλικώτεραι ἀντιθέσεις ἡμέρας καὶ νυκτός, θέρους ἡμερησίου καὶ χειμῶνος παννουχίου κατὰ Στάνλεϋ, ἄλγους καὶ χαρᾶς, ἡττης καὶ νίκης, γλυκέος καὶ πικροῦ, λευκοῦ καὶ μέλανος, εὐαρέστου καὶ δυσαρέστου, μικροῦ καὶ μεγάλου, ἰσχυροῦ καὶ ἀσθενοῦς, διακατέχουσι τὰ ἀκατέργαστα ταῦτα πνεύματα, χωρὶς πιθανῶς ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἐπὶ μέρους ἀντιθέσεων νὰ πυργῶται ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν εἰς γενικώτατος νόμος ἀντιθέσεων εὐκρινῆς. Δὲν ἔπεται οὐχ ἥττον ἐντεῦθεν ὅτι, ὁ νόμος οὗτος, ἐπειδὴ δὲν ἐνοικεῖ ἐντὸς τῆς ταπεινοτάτης διανοίας ἀνθρώπων ὅλως πτωχοτάτων τῷ πνεύματι, ὅτι δὲν ὑφίσταται καὶ πράγματι οὐδαμοῦ γῆς ἀφρικανικῆς καὶ ὅτι δὲν ὑφίστατό ποτε ἐν τῇ διανοίᾳ τῆς φυλῆς, ἥτις φαίνεται ὑποστᾶσα τὴν νῦν πνευματικὴν μείωσιν διὰ μύριους γνωστούς καὶ ἀγνώστους λόγους καὶ περιπετείας τόπου καὶ χρόνου.

Ἄλλ' ἂν αἱ φυλαὶ αὗται δὲν ὑπέστησαν τυχρὸν τοιαύτην «μεγίστην ἐλάττωσιν κεφαλῆς» (*capitis diminutionem maximam*) ἵνα δανεισθῶμεν ἔκφρασιν παραστατικὴν ἀπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἀλλ' αἰείποτε «μιᾶ τοιαύτη νυκτί» πνευματικῇ, κατ' ἔκφρασιν σοφόνλειον, συμβιοῦσι, τοῦθ' ὅπερ ψευδέστατον, μὴ ἀπελπίσατε καὶ μὴ ἀπάγξασθε· οὐδεμία ἢ ζημία.

Ἐκ τῶν ὑλικῶν ἀντιθέσεων θὰ ἠθέλωμεν νὰ ἴδωμεν προβάοντας ποτὲ τοὺς ἀγρίους εἰς τὰς ἠθικὰς ἀντιθέσεις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου, τοῦ ἀγα-

θου και του πονηρου, του νομιμου και του παρανομου, του ηθικου και του αχρειου, του υψηλου και του χαμερπου, του δοκιμου και του φαυλου, του οσιου και του ανοσιου και των τοιουτων, οπως εντευθεν εχωμεν και παρ' αυτοις τελειον οσον ενεστι το απεικασμα του γενικωτατου νομου των υλικων και ηθικων αντιθεσεων.

! Αλλα δια τι επιμενομεν περι τοιαυτην ζητητικην ζη-
τοιδη ανελιξιν ;

! Δια τι δεν ακουομεν, μαλλον, του κλεινου Ρεναν λεγον-
τος ηχηρω: « Ω! αφετε! τα ανυποπτα αυτα τεκνα της Φυ-
σεως εν τη περα νου ανεκκαλητη αυτων ευφροσυνη και χαρ-
μονη εκ των ταμ-ταμ, εν παννουχοις χοροις και ωρυγαϊς, υπο
τας μαγους ακτινοβολιας αργυροτατης σεληνης, μαγευουσης
τας κενωτατας φρενας των »;

Ναι! δικαιον ακουσαι της φωνης του Ρεναν, κερκυνοβο-
λουντος, εν προκειμενω ακριθως, τους in partibus infide-
lium ζηλωτας και τας ζηλωτριας των προπαγανδων των δια-
φορων ευρωπαϊκων εκκλησιων προς εγκαθιδρυσιν του γλυκυ-
τατου Ιησου και εν ταϊς εττιαις αυταις των βεδουινων της
κεντρως Αφρικης και εν ταϊς καλιαϊς αυταις των λαιπων
αγριων και ημιαγριων της οικουμενης.

Μαλιστα! δικαιον να διακοψωμεν τοιαυτην φιλοσοφικην ανα-
λυσιν, και θεμις δε αμα να προσθεσωμεν ταυτα τα δικαιοτατα,
οτι:

Φιλοσοφοι ζητουντες ας αρτι εζητησαμεν ηθικας αντιθεσεις,
οπως ιδωσι μηπως και παρα τοις βαρβαροις υφισταται τελειος
η ατελης ο γενικωτατος νομος των υλικων και ηθικων αντι-
θεσεων, φιλοσοφοι ζητουντες τοιαυτα, ο κοσμος θα ελεγεν οτι
ζητουσιν ασφαλως ουτοι ψυλλους εις αχυρα διοτι ζητουσιν ο,τι
αδυνατον να δωσωσιν οι εν φιλοσοφια πανταπασι πηνητες, και
διοτι προκειται κυριως ενταυθα ζητημα νοημοσυνης, ητις δεν
υφισταται, ητις, υπαρχουτα αλλοτε εν τη φυλη, σημερον και
προ πολλου εξελιπε, και δια της οποιας, εαν ετι υπηρχεν, ο
χυδατος αφρικανος ευγνωμωνας λιαν θα εβλεπεν εαυτον αναρ-
χωμενον απο των κατωθεν του μηδενος, βαθμους τινας Κελ-
σιου μεχρι του αζιμουθ των αστρων, και διοτι της νοημοσυ-

νης ταύτης βεβαίως στεροῦνται ὅσοι τῶν ἀγρίων ὄλως ἄθεοι παραμένουσιν ἐνώπιον τῶν ἐκπάγλων αὐτῶν Οὐρανῶν καὶ ἐνώπιον τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτῆς καὶ πανσόφου τετραλογίας τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους.

Ἴδου λοιπὸν, θὰ ἐλέγομεν, μέλη τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας ἀδυνατοῦντα νὰ καταρτίσωσιν ἐν ἑαυτοῖς συνείδησιν τοῦ ἠθικοῦ νόμου τῶν ἀντιθέσεων ἐκ τῆς ἀφρημένης ἀρχῆς τῆς ἐννοίας τῶν ὑλικῶν ἀντιθέσεων.

Ἴδου λαοί, ἔστω ὀλίγιστοι, μὴ παντάπασι παθαινόμενοι ἐκ τῆς θαυμασίας αὐτῆς τελετουργίας καὶ ἱεροτελεστίας τῆς Φύσεως, ψάλται τῆς ὁποίας, ἀδιαπαύστου, ἄπαστοι, εἰσὶν αἱ συναυλῖαι τῶν ἀηδόνων καὶ τῶν ὑγγῶν, λυχνίαι δὲ τόσαι ὅσαι τὰ ἄστρα καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰς λαμπτήρ πανένδοξος, ὁ φοῖβος Ἀπόλλων, ὠρολόγιον τῆς μαθηματικωτάτης καὶ ἀπαραποδίστου κινήσεως τοῦ Παντός! ὀλοστρόγγυλον.

Ἐλθετε ἤδη! Ἐλθετε ἡμεῖς οἱ εὐκολοὶ κατασκευασταὶ τῶν ἐκ τούτων τῶν ἀγρίων καὶ ἀθέων, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ὀκεανίας, ἐκπορευομένων, ἀνατρεπτικῶν τῆς Ἰδέας ἐπιχειρημάτων, ἔλθετε ἤδη ὅπως ἀκούσητε ἔπη οἰκτρὰ, ἀλλὰ καὶ ἀναστάσιμα ἅμα, ὅτι, λαοὶ ἢ ἄτομα, ὅπουδῆποτε γῆς, μὴ παθαινόμενα ὑπὸ τῶν θαυμασιῶν τῆς Φύσεως, μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον, ἂν οὐχὶ μέχρι δαβιδοικῆς ἐκστάσεως ἢ μέχρι πινδαρικῆς ἐξάρσεως, ὅτι εἰσὶν ἄχρηστοι, λόγῳ πωρώσεως, ὅπως ἀντιταχθῶσιν ἡμῖν, κατὰ τοῦ ἱεροῦ καθεστῶτος τῆς Μεταφυσικῆς καὶ τῆς Ἰδέας, ἀπὸ μέρους φιλοσόφου ἐπιστήμονος, ὑλιστοῦ ἢ πανθεῖστοῦ, ἐνῶ ἅμα καὶ ἡ νοημοσύνη τῶν προκειμένων ἀγρίων ἢ ἡμιαγρίων ἀθέων ἐξικνεῖται ἐτέρωθεν μέχρι τοσούτου ὥστε οὐδὲ τὸν ἀπλούστατον νόμον τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν ἀντιθέσεων συλλαμβάνει διὰ τῆς κοινοτέρας λογικῆς ἀποκοσμίνσεως.

Ἄλλ' ἢ ἀγαθὴ Μοῖρα τοῦ Κόσμου δὲν ἐνόει παντάπασιν ὁ Ζεὺς, τοῦ Εὐαγγελίου νὰ καταβῇ χάριν τῆς πεπολιτισμένης μόνον Εὐρώπης, οὐδὲ ἡ Δήμητρα τῆς φιλοσοφίας, ἢ Ἑλλάς, νὰ ἀναβῇ εἰς οὐρανοὺς ἐπίσης χάριν τῆς αὐτῆς μοναχοκόρης Εὐρώπης μόνον, ἀλλὰ χάριν, κυρίως καὶ πρωτίστως, τῶν ἠδικημένων μὲν ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας, τῆς θεολογίας καὶ τοῦ πο-

λιτισμοῦ, ἀδικούτων δὲ, ἀντιθέτως ἀλλὰ καὶ δικαίως, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἀγρίων τούτων λαῶν, διότι ἡ ἐπιβολὴ τοῦ Γολγοθᾶ τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῦ Κωνείου τῆς Ἑλλάδος ἦτο οἰκουμενικὴ, ὁρῶσα Ἰουδαῖον μὲν πρωτίστως καὶ ἑλληνα, πλὴν χάριν τῆς σκοπιμωτέρας ἐκπολιτίσεως τοῦ κόσμου συνάπαντος. Ἀκριβῶς δὲ μάλιστα, ἐκεῖ ὅπου φυτεύεται ὑψικάρηνον ἐπιχειρήμα κατὰ τῆς θεότητος, ἐκεῖ ἀκριβῶς λάμπει διὰ τῆς ἀπουσίας του ὁ ἥλιος τῆς γνώσεως μόνον καὶ λάμπει διὰ τῆς ἀπουσίας του τὸ ἀποστολικὸν καθήκον τοῦ ἠθικοῦ ψωμισμοῦ λαῶν ἀνθρωποφάγων κανιβάλων ἢ κρεωφάγων Νιάμ-Νιάμ.

Ἄλλὰ θὰ εἴπωσι: καὶ τίς τότε, παρακαλοῦμεν, ἡ τύχη τοῦ ἐπιχειρήματος ὅπερ δὲν ἐθίξατε παντάπασι, καθ' ὃ ἔμφυτος δῆθεν ἡ ἰδέα τοῦ θεοῦ, ἐνῶ πρόκεινται λαοὶ καὶ λαοί, παντάπασιν ἀγνοοῦντες τοιοῦτο ἰδεῶδες καὶ τοιαύτην ἀρχήν, παρὰ τὰ ρήματα τοῦ Σενέκα καὶ τοῦ Πλουτάρχου καὶ τοῦ Κικέρωνος περὶ οἰκουμενικότητος τῆς ἰδέας τοῦ θεοῦ;

Εὐφημεῖτε, ὦ ἄνδρες!

Οὐδεὶς κίνδυνος, ἀλλὰ ταῦναντίον δόξα καὶ νίκος.

Διότι, ἵτις εἶπεν Ὑμῖν ὅτι ὁ γενικώτατος νόμος τῶν ὑλικῶν καὶ ἠθικῶν ἀντιθέσεων δὲν ὑφίσταται παντάπασιν ἐν τῇ βάθει τῆς πενιχροτάτης διανοίας τῶν ἀγρίων ἀθέων; ἢ ὑπελάθετε τοιοῦτό τι δυνάμει τῶν ἐκτεθέντων καὶ διότι διέκοψεν ἡμᾶς ὁ Ρενάν διὰ μιᾶς δοξασίας αὐτοῦ, μὴ πολὺ πρακτικῆς, πολὺ δε προσβαλοῦσης τὸν σύγχρονον ἀποστολικὸν ζῆλον τῶν ζηλωτῶν καὶ τῶν ζηλωτριῶν τῆς προπαγάνδας τῶν διαφορῶν ἐκκλησιῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἢ τίς εἶπεν Ὑμῖν ὅτι ἡ μεγάλη αὐτὴ λειτουργία τοῦ Σύμπαντος ὑπὸ ψάλτας ἀηδόνος καὶ ὑπὸ λαμπτήρας τὰ ἄστρα, ὑπὸ τὸν χρυσότατον Ἥλιον ἢ ὑπὸ τὴν ἀργυροτάτην Φοῖβην, δὲν παθαίνει πράγματι τοὺς ἀγρίους καὶ δὲν καταλείπει ἐν τῇ ἐσχάτῃ βάθει τῆς πεπωρωμένης ὄλως ψυχῆς των καὶ τῆς ἀπεσκληρυμένης παντάπασι καρδίας των ἀνέκφραστον τι συναίσθημα;

Μάθετε λοιπὸν ὅτι, ἐνῶ τὸ ζήτημα τῶν ἀγρίων ἠδύνατο νὰ ἦνε καὶ ἀδιάφορον, ὡς κόκκος καὶ σκιά ἰδέας τινὸς περὶ μειο-

ψηφίας ἔναντι τῆς οἰκουμενικῆς ἰδέας τῆς λοιπῆς ἀνθρωπότη-
τος περὶ τῆς ἠθικῆς ἀρχῆς τοῦ σύμπαντος· ἐνῶ τὸ ζήτημα
ἱστορικῶς δεόν νὰ θεωρηθῇ παντάπασι λελυμένον ἐπὶ τῇ βί-
σει τῆς ἀρχῆς, τόσῳ βιβλικῆς ὅσῳ καὶ ἱστορικῆς, ὅτι οἱ ἄγριοι
οὔτοι λαοί, ἐρημωθέντες καὶ μονωθέντες, ὑπέστησαν ἀμείγι-
στην κεφαλῆς μείωσιν (*capitis diminutio maxima*) ἐν τε
τῇ ὕλικῇ, ἐν τε τῇ ἠθικῇ καὶ πνευματικῇ καὶ μεταφυσικῇ
φυσιολογίᾳ τῶν, ἀφοῦ καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ ἀντιθέσεις καὶ ὅλαι
αἱ λοιπαὶ ἐναντιότητες ἐν ἀνθρώποις περὶ τὸ ἦθος καὶ τὴν
γλῶσσαν, περὶ τὴν χροίαν καὶ περὶ τὰ κρανίον, περὶ τὸν πο-
λιτισμὸν καὶ τὰς δεξιότητες καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰσὶν ἀπότοκα
διαφόρου διαίτης μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, εἴτε κατ'
ἐξέλιξιν θαρβύνειον εἴτε κατὰ βιβλικὴν οἰκονομίαν, οὐχ ἤττον,
χάριν τῆς ἀληθείας, ἥτις ἀληθῶς εἶνε αὐτὸς ὁ Θεὸς ὃν ζητεῖ
καὶ αὐτὸς ὁ βιαιότερος τῶν ὕλιστῶν καὶ αὐτὸς ὁ ἐλάχιστος
κλάδος τῆς ὑψικαρήνου λεύκης τῆς Ἐπιστήμης, χάριν τῆς
ἀληθείας, ἥτις κατεπατήθη ἐν προκειμένῳ, δεόν νὰ ρηθῇ ἠχη-
ρῶς καὶ μετὰ κόμπου μάλιστα, ὅτι, δὲν εἶνε ἀληθὴς ἡ ἀντί-
ληψις τῶν ὕλιστῶν ἢ τῶν πανθειστῶν φιλοσόφων, ὅσοι ἐν τῷ
προσώπῳ τῶν ἀγρίων εἶδον τελείαν ἄρνησιν πάσης ἰδέας με-
ταφυσικῆς καὶ πάσης ἐννοίας περὶ Θεοῦ!

Εἶπατε μᾶλλον, χάριν τῆς ἀληθείας, καὶ ὑπὸ τὰς εὐχὰς
Ψυχολογίας καὶ Λογικῆς, ὅτι ζήτημα μυστικῆς ἀναλύσεως
τῶν ἐνδομύχων ἀβάτων πρόκειται, ἐντὸς τῶν σκοτεινῶν καὶ
λαθυρινθωδῶν ἀντρῶν τῶν ὁποίων βεβαίως ἐλλανθάνει κόκκος
τις ἀδιερμήνευτος ὑπὸ τοῦ ἰδίου κτήτορος καὶ ἀδιανόητος καὶ
ἀδιόρατος ὑπὸ τοῦ τρίτου, τοῦ μὴ βλέποντος οὔτε φετίχ, οὔτε
σέβασμα ἄλλο, οὔτε προσευχὴν, οὔτε ἠθικὴν τινα ἐννοίαν
ἀλλά, καὶ τούναντίον, κλέη κτηνωδίας ἄφθαστα. Εἶπατε μᾶλ-
λον ὅτι ζήτημα πρόκειται νοημοσύνης κατωξείδωμένης καὶ
κατεσκωριασμένης ὑπὸ τῆς, κατὰ τὴν ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου,
ἀμνιμονεύτου χρόνου ἀχρησίας καὶ ἀπροσβεστικῆς παραγρα-
φῆς, ζήτημα ἀκριβέστατα, ἐπαναλαμβάνομεν, νοημοσύνης,
ἥτις ἐάν ποτε ἐξηγείρετο ἀπὸ τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ
καὶ μεταφυσικοῦ ὕπνου τῆς, θὰ ἐβδελύσσετο ἐμφαντικῶς τὴν
θέσιν τῆς.

Εἶπατε ὅ,τι ἂν ἐθέλητε, ἀλλὰ μὴ ἀρνήθητε ὅτι ἐν τῷ βά-
θει τῆς ψυχῆς, τῆς καρδίας ἢ τῆς διανοίας τῶν ἀγριωτάτων ἐν
καννιβάλοις δὲν ἐλλανθάνει τι, μικρότερον μὲν ἀληθῶς τοῦ κόκ-
κου τοῦ σινάπεως περὶ οὗ λαλεῖ ὁ Λυτρωτής, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου
ἢ ἀναβλάστησις θὰ ἦτο ἐν σπέρματι καὶ δυναμικῶς ὑπερήφανος,
μεταξὺ τῶν ὑψιτενῶν ἐξανθήσεων ὅσαι ἀντικρύζουσι τὰ ἄστρα.

Ἡ περὶ Θεοῦ ἔννοια, ἀποκαλυπτομένη καὶ δι' ἐλλάμψεως,
ἄνευ ὑποβολῆς τρίτου, εἶνε, ἐπὶ τέλους καὶ συνήθως, γνῶσις,
ὑπερεχουσα πᾶσαν γνῶσιν, γνῶσις ὑπάτη, ἥτις, ἀπαξ κτη-
θεῖσα ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος, δεόν νὰ φυλάσσηται δι' ἐκλε-
κτοτάτης καὶ πανισχύρου ἐπιστημονικῆς φρουρᾶς καὶ νὰ με-
ταλαμπαδεύηται ἀνά πᾶσαν τὴν κτίσιν καὶ εἰς πάσας τὰς γε-
νεάς, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἱστορικῶς ἐγένετο πράγματι, οὕτω ἀκρι-
βῶς καὶ οὐχὶ ἄλλως, πρὶν ἢ ἔλθωμεν ἡμεῖς νὰ φιλοσοφήσω-
μεν σήμερον καὶ πρὶν ἢ ἐμφανισθῇ ἐν Ἑλλάδι ὁ Τίτάν τῆς
φιλοσοφίας ὁ Ἀριστοτέλης ὅπως διὰ τοῦ πανεπιστήμονος ὁμμα-
τός του, ἐπισκοπήσῃ πάντα χῶρον καὶ πᾶσαν ἐποχὴν. Καὶ ἡ
πίστις εἶνε ἐξ ἀκοῆς κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα Παῦλον, τὸν μέ-
γαν διδάκτορα τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Καὶ ἡ ἀρετὴ πᾶσα
εἶνε διδακτὸν κατὰ Πλάτωνα. Καὶ ὁ ἀνθρώπος πάσης ἐπο-
χῆς καὶ παντός τόπου, ἀφαντάστως πολὺ ἀσήμαντον πρᾶγμα
θὰ ἦτο ἐπάνω τῆς γῆς, ἐὰν ἐκάστοτε ἐπανελάμβανεν εἰς
ἐκαστος τῶν ἀνθρώπων τὸ πείραμα τῆς διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων
ἀναρριχῆσεως μέχρι τῆς ἐπινοίας τοῦ ἀρότρου ἢ τοῦ τόξου,
οἴκου ἢ πορθμείου, πινακίου ἢ περονίου, παγίδος ἢ θρονίου
καὶ δὲν λέγω βλέπετε, μέχρι τῆς ἐπινοίας τοῦ Φούλτωνος ἢ
μέχρι τοῦ ἀσυρμάτου Μαρκόνι, μέχρι τοῦ Ὀργάνου τοῦ Ἀρι-
στοτέλους ἢ μέχρι τῶν Ἀθλίων τοῦ Οὐγκῶ ἢ τῆς Μεταφυ-
σικῆς τοῦ Καντίου.

Ναί, θὰ εἶπητε, ἀλλ' ὅμως δὲν εἶνε ἐμφύτος ἡ περὶ Θεοῦ
ἐννοια, ὡς ἡμεῖς διατεινόμεθα, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ὑμεῖς οἱ
ἀντίθετοι διατεινέσθε!

Ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις δεόν νὰ πείσῃ ὅτι,
ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ περὶ ἐμφύτου ζήτημα δεόν νὰ θεωρηθῇ οὐδ'
ἐπ' ἐλάχιστον βαρῦνον ἐπὶ τῶν μεταφυσικῶν ἰδεῶν, ἅς αὐτὸς
ὁ φυσικός νοῦς ἐξέθρεψε καὶ μετηρσίωσε, προσφυῆς καὶ δεξιῶ-

τατος πρὸς τοιαύτην ὑπάτην ἔξαρσιν, καὶ ὅτι ἄλλως, εἰ καὶ ἀδιάφορον, τὸ περὶ ἐμφύτου ζήτημα δεόν νὰ θεωρηθῆ λελυμένον διὰ τῆς ἐταστικῆς καὶ βαθυτέρας παρατηρήσεως ὅτι, καὶν θετικῶς καὶ ἐξωτερικῶς οὐδεμίαν ἔχουσι σήμερον συνειδήσιν Θεοῦ καὶ ιδέας, λαοὶ τινες ἢ ἄτομα, ἀλλ' ὅτι πάντως ἐνυπῆρξε μὲν ἱστορικῶς ποτε, ἐνυπάρχει δὲ αἰείποτε καὶ σήμερον ἐν αὐτοῖς τι, βαθύτατα ἐγγραπτον, καθὰ ἐξ Ἑλλήνων ἀνακοινεῖ καὶ ὁ Κικέρων, ὡς ἠθικὸν ἔνστικτον τῆς ἠθικῆς καὶ μεταφυσικῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ὑλικῶν καὶ φυσιολογικῶν ἐνστίκτων, ἅτινά εἰσιν ὁ συνταγματικὸς ἢ καταστατικὸς ἢ προικοδοτικὸς χάρτης τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας τῶν ζώων, καὶ, ἔτι ἀκριβέστερον, εἰ δυνατόν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ βαθέως ὑπνώσσοντος ἠλεκτρισμοῦ, ὑπὸ τὴν μαιευτικὴν μάλιστα μέθοδον τοῦ Ἡλεκτρώωνος καὶ Μάγνητος Σωκράτους.

Δύνανται ὅθεν καὶ νὰ ἐλλείπωσιν ἡμῖν ἐξωτερικαὶ ἀποδείξεις μέχρι παραπλανήσεώς τινων ἐξ ἡμῶν ὅτι εἰδόν που, ἢ ἤκουσαν ἰδόντας που, ἀνθρώπους παντάπασιν ἀθρήσκους καὶ ἀθέους, παρὰ τὴν διαμαρτυρίαν πολιῶν φιλοσόφων, ἐλλήνων καὶ λατίνων, εἰπόντων τὸ ἐναντίον καὶ διατυπωσάντων οἰκουμενικὴν τὴν ιδέαν περὶ θεότητος, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀκριβῶς ἢ γνῶσις τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους ἦτο ἀληθῶς καὶ ἀντιθέτως μικροτέρα τῆς γνώσεως τοῦ γεωγραφικοῦ μήκους, οὕτως ὥστε οἱ κλασικοὶ ἐκεῖνοι φιλόσοφοι νὰ εἰκοτολογήσωσι μᾶλλον καὶ νὰ μεταφυσικολογήσωσι περὶ τοῦ ὄλου ἀνθρωπίνου γένους ἢ νὰ ψηλαφήσωσι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ εἶτα, *a posteriori*, μαρτυρήσωσι περὶ αὐτῆς.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν ταύτην ἔλλειψιν ἀποδείξεων, θετικῶν καὶ ἐξωτερικῶν, ὅμως ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχει τι, ἔνδον, ἐν τῷ ἐσχάτῳ καὶ ἐσωτάτῳ βάθει τῆς καννιβαλικῆς ψυχῆς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑφίστανται ἰχνογραφημένα, χαλαρῶς ἔστω καὶ ἀορίστως, τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ, ὡς μεταφυσικὰ εἰκάζματα τῶν ὁρατῶν Αὐτοῦ μεγαλειότητων, χωρὶς μάλιστα ἢ ἠθικῆς ἔξαρσις ἐν τῷ προκειμένῳ ζήτηματι νὰ ἔχῃ σημασίαν τινά, διότι δυνατόν ἢ παντάπασιν νὰ ἐλλείπη ἠθικὴ καὶ αἰδώς, ἢ λίαν χυνδρρειδῆς νὰ ἦνε ἡ ἠθικῆ

ἀντίληψις τέκνων τῆς Φύσεως ἀδιαπλάστων, ὡς ἐπίσης ἱστορικῶς ἀληθές ὅτι θετική τις θρησκεία καὶ ἠθική δυνατόν νὰ ἦνε, ἀντιθέτως πρὸς πᾶσαν προσδοκίαν, κατὰπτυστος καὶ αἰμοσταγής, ἀκόλαστος καὶ κτηνώδης, ὑλόφρων καὶ ὀπισθοδρομική καὶ βορβορώδης, ὅν τρόπον καὶ ἡ ἐσχάτως σύγχρονος ἠρωστράτειος ἀπόπειρα ἀνατινάξεως τοῦ Ἁγίου Πέτρου καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἰδοῦ ὅτι ἠδύνατο ἄριστα νὰ ἦτο τερατόκιον τοῦ ὑπερλάμπρου πολιτισμοῦ τῆς σήμερον.

Ἄλλ' εἰσέλθωμεν ἤδη εἰς τὸ κράτος τῶν ὑψίστων μεταφυσικῶν ἀντιθέσεων, ἅς συγκορυφοῖ μεγαλειότατα αὐτῆ καὶ μόνη ἡ περιφανής, ἱστορική καὶ θετική, ἀντίθεσις «ἐλληνικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ», ἀντίθεσις αὐτῆ φιλοσοφική, ἐξ ἧς ἐξεπορεύθη ἡ αἰωνία μεταφυσική ἀντίθεσις τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἀελευθέρων καὶ δούλων», οὕτω δὲ ἡ παρούσα διατριβὴ περὶ τῶν νόμων τῶν ἀντιθέσεων γενναιότερον πεποίθαμεν ὅτι θέλει ἐκπληρώσει τὸ πρὸς τοὺς κανιβάλους καθήκον.

Δυνάμεθα οὐδὲν ἤττον νὰ προοιμιάσωμεν καὶ διὰ μιᾶς τῶν ἐξαιρετωτέρων ἐν τῇ ἑλληνικῇ φιλοσοφίᾳ μεταφυσικῶν ἀντιθέσεων.

Ὁ εἰπὼν αὐδὲν ἐν τῷ νῷ (1) ὃ μὴ πρότερον τῇ αἰσθήσει ἦτο τόσῳ πεπροικισμένος, ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν κόσμον τόσῳ ἄρτιος, ὥστε ὡς ἀντίφασις πρὸς ἑαυτὸν νὰ εἶνε δεκτὴ ἡ περιλάλητος αὐτῆ ρήτρα του, ἦν ἀντιπαρέτασσε πρὸς τήν, ἐκ διαμέτρου ἀντιθετον, περιώνυμον ρήτραν τοῦ θείου διδασκάλου του.

Πάντοτε ὑπέλαθον τὸ ἐπιφανές αὐτὸ δόγμα τοῦ μακεδόνα φιλοσόφου ὡς λίαν προσφυές διὰ τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι

(1) Κατὰ τὸν πολυμαθέστατον συμπολίτην ἱατρὸν κ. Ἰωαννίδην δεόν νὰ γράφωμεν καὶ λέγωμεν αὐδὲν ἐν τῷ νοῖ » (τουτέστι νοῦς, νοός, νοί, νοί). Τῇ νωμήσει ταύτῃ δὲν συγκανηφορῶ ἀπλῶς ἄ τ τ ι κ ὡ ς. Ἀληθῶς δὲ ἡ παρατήρησις τοῦ πολυμαθεστάτου ἐπιστήμονος εἶνε νομιστικὴ καὶ ἀκριβής, διότι σχεδὸν ὁ Ἀριστοτέλης βαρβαρίζει τὴν γλῶσσαν, ἐν τοῖς χρόνοις δὲ αὐτοῦ ὁ νοῦς ἦτο τριτόκλιτος ἀληθῶς, ὅμως καὶ ἡ Ἑλλάς ἠνοῦτο καὶ ἀπέβαινε παγκόσμιος. Μετουπολὺ ἐκ διεθνούς ἀνάγκης ἐφευρίσκοντο ἐ ὑ φ ῦ ε ς τ α τ α αἰ σ τ ῖ ζ ε ι ς καὶ οἱ τόνοι οὗς οἱ ἀνόητοι ἐπιζητοῦσι νὰ ἀποσαρῶσωσι σήμερον!

καὶ διὰ τοὺς ἀγρίους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ κακὴ Μοῖρα ἠθέλησε, καὶ θέλει ὁ ἔτι, νὰ μὴ ἔχῃσι τίποτε ἐν τῷ νῷ ὅπερ πρότερον δὲν ὑφίσταται ἐν τῇ αἰσθήσει, ἐνῷ ἡ αὐτὴ καλὴ Μοῖρα ἠθέλησε, διὰ τοὺς Κροίσους τοῦ πνεύματος καὶ τοὺς πεπολιτισμένους, τὴν πλήρη καὶ ἀδιαφιλονείκητον ἰσχὺν τοῦ πλατωνικοῦ δόγματος, καθ' ὃ αὐδὲν ἐν τῇ αἰσθήσει ὁ μὴ πρότερον ἐν τῷ νῷ».

Ἡ τοιαύτη χρησιμοποίησις τῶν δύο αὐτῶν φωτειοτάτων τόξων τοῦ φαύλου κύκλου, ἐν τῷ ὁποίῳ, τὴν Ἐπιστήμην περιέποντες, Ἰξίονες κυλιόμεθα, δὲν ἐπαγγέλλεται μὲν αὐτὴν τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου προβλήματος ὅπερ οἱ δύο γίγαντες τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας δεινῶς ἐν ταῖς χερσὶ συνέλαβον, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον εὐρίσκουσι τὰ φωτεινὰ αὐτὰ τόξα μίαν τινὰ πρακτικὴν καὶ πραγματικὴν ἐφαρμογὴν περιέργων, ἀντιδιαστέλλουσαν τὸν πνευματικὸν βίον μεταξὺ ἡμῶν τῶν πεπολιτισμένων καὶ ἐκείνων τῶν ἀπολιτιστων, ἀφοῦ, ἐκείνοι μὲν ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τῆς Μοίρας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν πέντε αἰσθήσεων, ἐνῷ ἀντιθέτως ἡμεῖς διαβιοῦμεν, ἐξ ἀπαλῶν δυνάμεων, ἐν μέσῳ τόσῳ κολοσσιαίων πνευματικῶν γνώσεων, διατρέβοντες τὸν βίον περὶ τὴν «γνώσιν τῶν ἐγνωσμένων», κατὰ τὸν περιθρύλητον ὀρισμὸν τοῦ Βοικηίου περὶ φιλοσοφίας, ἐκ παιδῶν ὄντες σοφοί, καὶ ἐκ παιδῶν ὄντες δεινοὶ ἀντίπαλοι τῶν αἰσθήσεων, ἡμεῖς νοῦς προκατηρητισμένος. Ἐρωτήσατε παῖδα. Ὁ παῖς ἀγνοῶν ἴσως πόθεν ἐπακριβῶς ἀνατέλλει καὶ δύει ὁ φῶστηρ τῆς ἡμέρας, θὰ γνωρίζῃ ἐν τούτοις ἀπταιστῶς τὸ κοπερνίκειον σύστημα, ἐξ οὗ θὰ ἐξαρτήσῃ τὴν ἀντίληψιν ἀνατολῆς καὶ δύσεως πολλῷ βραδύτερον! Τίς ἐν τοιαύτῃ τροπῇ τῆς συζητήσεως δὲν θέλει οἰκτίρει τὰ τέκνα αὐτὰ τῆς Φύσεως, Νιάμ-Νιάμ καὶ τοὺς πολλῷ τούτων ὑποδεεστέρους;

Ἦδη, ὅτε δεινὸς Ἀπόστολος τοῦ Κυρίου ἐκραύγαζε πρὸς τὴν λοιπὴν οἰκουμένην «τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε!» ἦδη τότε, μῆτρα τῆς οἰκουμένης, ἐκ πολλῶν ἑκατομμυρίων, ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς, φιλοσοφικῶς καὶ μεταφυσικῶς, εἶχεν ἀντιθέτως ὑποστῆ «μεγίστην τῆς κεφαλῆς ἐλάττωσιν», τελείαν αὐτόχρομα ἀποκτηνῶσιν, καταντήσασα εἰς τὴν τροφοδοσίαν τοῦ νοῦ διὰ τῶν πέντε μόνων αἰσθήσεων, κατὰ τὸ ἀριστοτελικὸν δόγμα,

οὐδὲν ἀληθῶς ἔχουσα πλέον κεκτημένον πλούσιον πνευματικὸν κεφάλαιον, οὐδεμίαν ἔχουσα πλέον κεκτημένην ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ταχύτητα ὅπως καθοδηγῇ τὰς αἰσθήσεις, εἰς ἅς, οὐρὰν, ἀφῆκεν ἀντιθέτως τὴν διεύθυνσιν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ νοῦ, κατὰ τὸν πλουτάρχειον μῦθον.

Ἐν μέσῳ τῆς τελείας καὶ ἀπελπιστικῆς ἀποκτηνώσεως ταύτης ὁ Σωκράτης θὰ παρέμενε στῦλος ἀκλόνητος Ὁλυμπίου Διός, ὑποβαστάζων τὸ πλατωνικὸν δόγμα ὅτι «οὐδὲν ἐν τῇ αἰσθήσει ὃ μὴ πρότερον ἐν τῷ νῷ». Καὶ ἰδοὺ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ λιθοξόου τῶν Ἀθηνῶν: «Ἐκ τοῦ ἀναιδοῦς ἐκείνου ὄγκου τοῦ μαρμάρου θὰ ἐξαγάγω ὑμῖν πτερόεντα ἄγγελον, ὅπως πετάσῃ μέχρις οὐρανοῦ», λέγει ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος καὶ πράττει! Ἐκ τοῦ ἁθέου, βαρβάρου καὶ κτηνώδους ἀφρικανοῦ ἐκείνου, θὰ ἔλεγεν ἡμῖν ὁ λιθοξόος Σωκράτης, δύναμαι νὰ παρουσιάσω ὑμῖν, οὐχὶ παραπειστικῶς, ἀλλὰ μαιευτικῶς ὅλως, ἓνα εὐγενῆ λάτρην τοῦ Ὑψίστου, εὐγνωμονοῦντα ἀέναον ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ εἰς τὸ κατὰ χερσιν καὶ ὄλομανοῦν πνευμᾶ του ἀποκαλύψει, ὅτι τοῦ παντός ὑπάρχει καθηγεμῶν *καλὸς Θεός!*

Ἄλλὰ ποῦ μαιευτῆρες σήμερον Σωκράται καὶ ποῦ ἀποστολοὶ τοῦ Κυρίου, μετὰ τὸν μέγαν μαιευτῆρα καὶ τοὺς οἰκουμενικοὺς Ἀποστόλους ἐκείνους;

Ὁ Σωκράτης ἦτο μύωψ τοῦ ραθύμου ἀθηναϊκοῦ ἵππου, μὴ ἐπιτρέπων αὐτῷ νὰ καθυῶδῃ καὶ νὰ ραθυμῇ. Καὶ ὁ Σωκράτης, ὀμηρικώτατα εἶπεῖν, ὡς ὄνος τελαμώνειος ἐμόχθησεν ὑπὲρ τοῦ ἀχειροποιήτου Νχοῦ τῆς Ἰδέας, ἀνυπέροχτος διπλωμάτης καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Θεμιστοκλῆς τῆς Μεταφυσικῆς.

Ἄλλὰ, τίς μύωψ καὶ ὄνος καὶ λιθοξόος καὶ τέκτων καὶ διπλωμάτης ἄλλος, καὶ τίς ἀλιεὺς καὶ πειρατῆς ψυχῶν Ἀπόστολος τοῦ Κυρίου ἐτάραξέ ποτε τὸν ὕπνον καὶ τὴν μακαριότητα τῶν καλουμένων σήμερον καννιβάλων καὶ ἀγρίων;

Ἀπαντήσατε!

Ὀλίγος ζακχαῖος ζῆλος τοῦ Βατικανοῦ, καὶ πλειότερος ἀπομέρους τῶν υἱῶν τοῦ Αουθήρου, καὶ ἀχανὴς Ἑλλήνων ἀκτινοβολία ἀνά τὰς φρίκας ἐκεῖνας καὶ τὰς κολάσεις, καὶ ὑψίφων τέλος θηριοδασματῆς Τζῶν Μπούλ, ρῆξας τὸν Ἀχέροντα διὰ

τηλικαύτης βιαιότητος, δι' ἧς μόνης εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι βιά-
ζεται καὶ κατακτάται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. (1)

Ἀπόρροια τούτου τὸ γεγονός ὅτι καὶ σήμερον ἀπότομος
εἰσέτι ἀνακύπτει ἡ ἀντίθεσις ἡ φιλοσοφικὴ «Ἕλληνας» καὶ
«βαρβάρου» καὶ ἀδυσώπητος ὁμοίως ἡ ἀντίθεσις ἡ μεταφυ-
σικὴ «ἐλευθέρου καὶ δούλου» καὶ ἀπόρροια ἐπίσης τὸ ὅτι ἐκ
τῶν βαρβάρων πολλοὶ οὐδὲ θεοὺς σήμερον νομίζουσιν, οὐδὲ
φετίχ σέβουσι!

Φετίχ!

Στῶμεν πρὸ τῆς μεγάλης λέξεως! μὴδὲ βηματισώμεν ὅσον
χελώνῃ ἐπείγομένη, πρὶν ἢ ἐπιδείξωμεν τὰ μεγαλεῖα τῆς
λέξεως.

Ἐν τῇ παρουσίᾳ διατριβῇ μέγα τὸ ὄνομα αὐτό, ἰσοστάσιον
πρὸς ἓνα Παρθενῶνα, πρὸς ἓνα Νχόν τοῦ Ὀλυμπίου Διός,
πρὸς ἓνα Ναόν τοῦ Σολομῶντος, πρὸς ἓνα Ἅγιον Πέτρον,
πρὸς μίαν Ἅγιαν Σοφίαν.

Οὕτω θὰ παρελάμβανον ἐν οἰονδήποτε φετίχ καννιβάλου
ἢ ἀγρίου, διότι οὕτω πρέπει νὰ ἐκτιμῶσω, δίκαιος Ἕλληνας
πραγματογνώμων καὶ φιλόσοφος, εἰ δυνατόν, ἐκτιμητῆς, τὸ
ὑψος τῆς πανυπερτάτης ιδέας τὴν ὁποίαν ἐκπροσωπεῖ ἐν κα-
κόζηλον ἐκεῖ ξάανον ἀφρικανοῦ, ὅπερ ὁ ὑπάτος ἐλληνικὸς
πολιτισμὸς μεταβάλλει αἰφνης, πλὴν καὶ πολὺ βραδέως καὶ
ὡς δι' ἐμπνεύσεως, εἰς μεγαλόχαριν εὐζεστον Ἄθηναν, εἰ-
κόνα τοῦ Αἰωνίου χρυσελεφάντινον, ἐπάνω τοῦ βράχου τῆς
Ἀκροπόλεως, ὅστις, πρὸ ὀλίγων δεκάδων ἔτι, προτοῦ οἰκο-
δομηθῆ ἐν τῷ Σαρωνικῷ ἢ Σαλαμῖς, προσωμοίαζε, μὰ τὸν
Ὅμηρον, πρὸς σφηκοφωλεάν, καὶ ἦτο ἄσυλον φετίχ, ἀγροί-
κων ὁμοίως καὶ βαναύσων, μὰ τὴν Ἀγραυλον!

Δὲν πρόκειται περὶ τῆς καλλιτεχνίας τῶν φετίχ οὐδὲ πόρ-
ρωθεν. Καίτοι καὶ πάλιν ὁ καλλιτεχνικὸς αὐτὸς τύπος ἐνὸς
φετίχ, θὰ εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν δικαιοτάτην εὐλογίαν τῆς
ρήτρας «μακάριοι οἱ ἀγαπῶντες τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου
Σου» καὶ καίτοι αἱ εἰκόνες ἡμῶν σήμερον εἶνε ἐξαμβλώματα

(1) Ἡ θαυμασιὰ Λατινικὴ ἀπόδοσις ἔχει οὕτω: *rumpit Ache-
ronta hercules labor!*

χειρὸς καὶ ἀποφώλια ἐμπνεύσεως, ὅμως ἀφροντιστῶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως, εἰδῶς ὅτι ἡ ἀντίληψις τοῦ κάλλους παραλλάσσει ὥστε ἐν τῇ σκοτεινῇ ἡπεῖρῳ ὁ διάβολος νὰ θεωρῆται ζάλευκος καὶ τὸ κακὸν νὰ ἔχη χροῖαν ὀλόλευκην, καὶ συμφρονῶν τῷ αἰοιδίμῳ Κοραῖ, εἰπόντι ὅτι ἔχουσι καὶ οἱ Ἄραβες τὴν Ἀφροδίτην των, ἀλλ' εἶνε αὕτη καθὼς ατὰ μοῦτρά των».

Ἄλλ' ἐναντι τῆς ἠθικῆς καὶ καλλιθητικῆς καταπτώσεως τῶν ἀγρίων ἀνάγκη νὰ ἀντιπαρέλθωμεν τὴν ἐπιστήμην τοῦ Καλοῦ ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Καντίου καὶ νὰ σπεύσωμεν νὰ ζητήσωμεν ἀπανταχοῦ ἐν φετίχ, ἡ εὔρεσις τοῦ ὁποίου, ἐνῶ θὰ σημαίνει χαρὰν ἀληθῆ ἐν Οὐρανοῖς, ἐπίσης θέον νὰ ἐξαγγέλλῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοιαύτην, διότι ἡ ἀναστήλωσις ἐνὸς φετίχ ἐν τινι γωνίᾳ ἐμφάνει τὴν ὑπάτην ἔννοιαν διαδηλουμένην μέχρι τῶν ἀστρων.

Ἄπο τοιοῦτου ἐνθεαστικῆς καὶ ἐκφαντορικῆς συναισθήματος παραλαμβάνω ἐν οἰονόηποτε φετίχ, ὑπολαμβάνων, ὅπου ἂν αὐτὸ συναντήσω, κολοσσὸν Ἰδέας, Μεταφυσικῆν Καντίου, Ἄθλιους Οὐγκῶ, Ἅγιον Πέτρον, Ἁγίαν Σοφίαν, Τίμιον Σταυρὸν, Πανάγιον Τάφον, Γολγοθᾶν Κυρίου, Κώνειον Σωκράτους, Σταύρωσιν καὶ Ἀνάστασιν!

Διότι, ὅπου μὲν αὐτὸ τὸ φετίχ, ἴδουται, συζῆ ἡ ἔννοια τοῦ Ὑψίστου ἀσυζητητί, ὅπου δὲ ἀντιθέτως τοῦτο ἐξέλιπεν, ὡς ἐξέλιπε πράγματι ἱστορικῶς ἐν πολλοῖς σημείοις, ἀποκομισθὲν ἢ καὲν ἢ συντριβὲν ὑπ' ἄλλοφύλου, οἱ μὲν λαοὶ ἀπεκτηνώθησαν εἰς τὸ ἔσχατον, οἱ δὲ φιλόσοφοι τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τοῦ πανθεϊσμοῦ, παρερχόμενοι μεταξὺ τῶν ἀγρίων ἀθέων, θαυμάζουσι τὸ γεγονός τῆς παντελοῦς, ἀλλ' ἱστορικωτάτης καὶ τοιουτοτροπωτάτης, ἀπουσίας τῶν φετίχ, ὑποξέουσι τοὺς κροτάφους ἢ τὴν κατ' ἰνίον, καὶ ἀπομακρυνόμενοι διαρρηγνύουσι τὰ ἰμάτια αὐτῶν, δακτυλοδεικτοῦντες, βαβαί! ἀνυπαρξίαν λοιπὸν τοῦ Ὑπάτου ὄντος ἀνὰ τὰ Σύμπαντα ἀναμφισβήτητον!

Καὶ ὡς δὲν κατοικεῖ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς ὁ Ὑψιστος, οὕτω δὲν ἐνοικεῖ ἐν αὐτῷ τῷ φετίχ ἀληθῶς, πλὴν, ὅτι τοῦτο ἐκπροσωπεῖ, εἶνε τὸ ὑψηλότερον ἀπόκρημα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας κάτω ἐκεῖ.

Θά εἶπητε: Καί ἀπόλετο λοιπὸν ὁ κόσμος κάτω ἐκεῖ, ἅμα τῇ ἐξαφανίσει τῶν φετίχ;

Ὡς φαίνεται, τοιοῦτος κίνδυνος ἐπραγματοποιήθη ἤδη ἐν εὐρεία κλίμακι, ἐπὶ μεγάλη ζημίᾳ τῶν στερηθέντων τῶν θεῶν τῶν, λαῶν ἢ ἀτόμων, εἴθε δὲ, ἂν πρόκηται καὶ τὰ ὑφ'εστῶτα φετίχ νὰ ἐκλίπωσιν, εἴθε ταῦτα ἀντικαταστήσοι τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ τοῦ Κυρίου, φετίχ αὐτὸ τοῦ ἐξαιρέτου πολιτισμοῦ τῆς Κρήτης τῶν ἡμερῶν τοῦ Μίνωος (1). ὡς γνωρίζετε, καὶ φετίχ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὀμνύει σήμερον ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν καὶ ἐφ' οὗ δεῖν νὰ σταυρῶμεν τὰ ἡμέτερα πάθη, φετίχ τόσῳ οἰκείον εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ τόσῳ προσφι- λές, σύμβολον τόσῳ οἰκείον καὶ τόσῳ προσφιλές ἐσόμενον εἰς τὸν κανίβαλον καὶ εἰς τοὺς ἀγρίους τῆς οἰκουμένης, διότι τόσῳ εἶνε συγγενές πρὸς τὰ τόσῳ οἰκεῖα καὶ τόσῳ αὐτοῖς προσφιλῆ φετίχ.

Κατ' οἰκονομίαν ὄθεν, χρῆζομεν τόσῳ πολὺ εἰσέτι τῶν φετίχ καὶ θά ἔχωμεν ἀνάγκην ἀπαραίτητον αὐτῶν, ὡς φαίνεται, ἐπὶ πολὺ, ἕως ἂν ἀνατείλῃ ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐπὶ τῶν ἀξένων ἐκείνων χωρῶν τῆς κεντρῆας ἐκεῖ κάτω φρίκης πρὸς ἠθικὴν ἐξίσωσιν τῶν λαῶν, ἐντολῇ τοῦ Κυρίου, ὑστερησάσῃ ἕως ἄρτι.

Μέχρις ὁ λόγος τοῦ Ἀυτρωτοῦ πληρωθῆ, ὡς ἐπέταξεν αὐτοκρατορικῶς ὁ Κύριος, ἰδοὺ ἀντιθέτως θά βασιλεύῃ σφιγγηλὴ ἢ περίπυστος φιλοσοφικὴ ἀντίθεσις «βαρβάρου καὶ ἑλληνος» καὶ ἡ περιώνυμος ἄλλη μεταφυσικὴ ἀντιδιαστολὴ «ἐλευθέρου καὶ δούλου» παρ' ὅλην τὴν διατυμπανισθεῖσαν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις *τελείαν* κατάργησιν τῶν μεγίστων αὐτῶν ἀντιθέσεων, ἧτις, ἐπιδιωχθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἐνδόξως, ἐπεσχέθη ἀποτόμως ἀπ' αἰῶνων ἔκτοτε.

Ἄς ἀναλύσωμεν τὰ γεγονότα ἐξ ὧν αἱ δειναὶ αὐταὶ ἀντιθέσεις:

Πληρέστατα ἡ Ἱστορία ἡμᾶς διαβεβαίει ὅτι, καθόσον ἀφορᾷ τὴν μοῖραν τῶν κοινωνικῶς καὶ πολιτειακῶς δουλευόν-

(1) Ὅρα τὴν περαιτέρω πραγματείαν μου «Ἀρχαιολογικὸν σημεῖμά μου ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν μελετῶν τοῦ ἀοιδίμου Παπαρηγοπούλου».

των, ἐν ἀναλογίᾳ 30 χιλιάδων ἐλευθέρων ἐν Ἀττικῇ ἔναντι 300 χιλιάδων δούλων, ἐνῶ ἡ ἀθηναϊκὴ Δημοκρατία ὑπῆρξε πατρικὴ καὶ φιλόανθρωπος, ἡ ρωμαϊκὴ τὸναντίον διετετέλεσεν ἀπηνής, ἀφοῦ φιλόσοφοι μὲν, ὡς ὁ Κικέρων, ἐσφαγιάζον καὶ ἐτεμάχιζον τοὺς δούλους κृतῶν πρὸς τροφήν των ἰχθύων τῶν λιμνῶν τῶν κήπων των, τὸ δὲ ρωμαϊκὸν δίκαιον ἐκάλει καὶ ἐλογίζετο τοὺς δούλους πρᾶγμα ἀπλοῦν, res, ὑπὸ τὴν οἰκτρὰν εἰρωνίαν τοῦ rex «βασιλεὺς τοῦ σύμπαντος», ἐνῶ δὲ ἀκολούθως ὁ Χριστιανισμὸς συνίστα ὑπάτην ἀνοχὴν ἀπὸ μέρους τῶν δούλων καὶ ὑπάτην φιλάνθρωπίαν ἀπὸ μέρους τοῦ δεσπότη, μὴ ἐκρίζωσας διὰ τοιοῦτου συστήματος ἢ βραδύτατα καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων χρόνων τὸν ἄδικον θεσμόν, ὁ Ἀριστοτέλης, ὑπὸ δυσχερεστερας ἢ ὁ Χριστιανισμὸς συνθήκας, ἐταύτιζε μὲν τὸ θετικὸν καθεστῶς τῆς δουλείας πρὸς καθεστῶς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς στασιμότητος τῶν δούλων, οἷα καὶ σήμερον ὑφίσταται ἀκριβῶς ἐν τοῖς ἀγρίοις καὶ ἀπολιτίστοις, ἀναντιλέκτως ὅμως ὁ μέγιστος ἐκεῖνος νοῦς πικρῶς θὰ προσέβλεψε τὴν ἐν τούτῳ οἰκτρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ αἰώνιον ἄγραφον δίκαιον, ὑπ' ἣν ἀκριβῶς ἐποψιν τὸ περὶ δουλείας πρόβλημα δύναται ἄριστα νὰ θεωρηθῆ λελυμένον, συμμόρφως πρὸς τὸ αἰώνιον δίκαιον, ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Σοφοκλέους.

Πᾶσα ἄλλη σκέψις εἶνε ἀσύμμετρος πρὸς τὸ μεταφυσικὸν ἀνάστημα τοῦ Ἀριστοτέλους. Καὶ ἄλλως δὲ ἡ δουλεία, κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοῦ, ὑπῆρχεν ὡς θεσμὸς οἰκονομικὸς πλέον καὶ κοινωνικὸς μᾶλλον ἢ πολιτειακός, ἡ ἀνατροφή τοῦ ὁποῦοῦ δὲν ἦτο τότε δυνατὴ, οἰκονομολογικῶς ἀπλῶς, ὡσανεὶ τρόπον τινὰ ἀναγκαῖον κακὸν καὶ οἰκονομίσ σοφῆ τῶν ἐλληνικῶν πολιτειῶν, ὅπως τούτεστιν ὀλίγοι μὲν ἐπίλεκτοι ἀσχολῶνται περὶ τὴν ὑψηλὴν φύσιν καὶ τὰς ἰδανικὰς καὶ μεταφυσικὰς ροπὰς τοῦ πνεύματος, οἱ δὲ πολλοί, περὶ τὸν ἐπιούσιον καὶ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ συνόλου, καθ' ὃν περίπου τρόπον σήμερον οἱ ἀγρόται γονεῖς ὡς δούλοι μοχθοῦσι πρὸς τὴν τελείαν ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων των ἐν ταῖς ἐπιστήμασι.

Ἡ κατὰ τοῦ Ἀριστοτέλους μομφή, ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ οὐχὶ ὀλιγώτερον, ὑφίσταται ἀκριβῶς καὶ

σήμερον, ὡς πρὸς τὸ προκειμένον ζήτημα, ἐν τοῖς ἑκατομμυρίοις τῶν βαρβάρων τῶν ἀπολιτίστων ἠπειρῶν, παρὰ πᾶσαν ἀντίθετον διαβεβαίωσιν τοῦ Πνευματισμοῦ. Ἐξαιρετος πολιτισμὸς μελλόντων αἰώνων, τίς οἶδε τί θὰ ἔχη διὰ τοῦτο νὰ γεφυρίσῃ ἐναντίον ἡμῶν, ὡς ἀδιαφορησάντων καὶ ὡς ἀνεχθέντων τοιαύτην ἐν ταῖς ἠπείροις κατάστασιν, καὶ δὴ ἀνθρώπων ὀργιαζόντων ἀνέδην κάτω ἐκεῖ, δι' ἀρνεϊῶν σφαγῶν καὶ ἄλλης παντοδαπῆς καὶ ζοφερᾶς φρίκης, ὑπὸ τὰς ἐπιτακτικὰς οὐρανίας ἀρχὰς πρὸς τὰς ἡμετέρας ψυχὰς περὶ παγκοσμίου ἀδελφότητος καὶ ἀλληλεγγύης.

Ἀληθές ὅτι τὰ μεγάλα πνεύματα, ὑπέρτερα τῶν προλήψεων τοῦ ἐνεστώτος, ὠθοῦσι βιαίως ἄνομον καὶ παράλογον καθεστῶς πρὸς τὰ πρωτότυπα καὶ ριζοσπαστικὰ καὶ ρηξικέλευθα αὐτῶν ἰδεώδη ἐν μέσῳ πατάγου ἐροειπίων καὶ ἀνατροπῶν σεισμικῶν.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστοτέλης ἠνέχθη τὸν θεσμόν, ἀπὸ ἀλλοίωαν ἔλως ἀγόμενος ἐνθυμημάτων, ἅτινα δὲν ἐξέφρασε παντάπασι, πεποθηῶς μὲν ἐπὶ κάθαρσιν τοῦ ἄγους τῆς, δικαίῳ ἰσχύος καὶ κατακτήσεως, δουλείας, ἀσυμπαθῶς δὲ καὶ ἰταμῶς ἀποβλέψας εἰς ἀναγκαῖον κακόν, κοινωνικῶς καὶ οἰκονομολογικῶς ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτοῦ πολιτευόμενον.

Οὐδέποτε ὁ μέγας ἐκεῖνος νοῦς θὰ ἐνομιμοποιεῖ τοιοῦτο ἄγος διὰ τοῦ κύρους τῆς Μεταφυσικῆς, ἀλλ' ἠνέχθη ἀπλῶς τὴν δουλείαν, εἰς σφοδρῶτατον καταμερισμὸν οἰκονομολογικὸν ἀπολήξασαν, ἵνα εὐκοπώτερον οἱ ἐπίλεκται περὶ τὰ ἐλεύθερα καὶ ὑψηλὰ ἐπιτηδεύματα ἐπασχολῶνται ἀποκλειστικῶς, μακρὰν πάσης ἐπικλήσεως αὐτὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὲς ἡμῖν σήμερον!»

Ἡ ἐν προκειμένῳ πεποθησις τοῦ Ἀριστοτέλους ὑπῆρξε μεγίστη. Μεγαλοφωνότατος καὶ ὀξυδερκέστατος σκοπὸς καὶ προόπτῃς τῶν μελλόντων αἰώνων προεῖδε θαυμασιώτατα καὶ προεῖπεν μεγαλοφωνότατα ὅτι, καὶ αὐτὴ ἐπὶ τέλους ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομολογικὴ δουλεία εἰνέ ποτε δυνατὸν νὰ ἐκλίπη, ὅταν τὰ ὄλως ὑλικά καὶ βάνανυσα καὶ ὑπηρετικά καὶ ἐπίμοχθα καὶ δημοσιονομικὰ ἔργα τῶν δούλων ἔλθῃ ἡ μηχανὴ καὶ αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως νὰ ἀναλάβωσιν ὑπὸ τὴν ἄμαχον δεσποτίαν τοῦ πνεύματος !

Ὅλα προφητεία ὑπὲρ τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκρισμοῦ πρωτάκουστος.

Ἄλλ' ἰδοὺ ἅμα καὶ τίς ἡ δουλεία τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐναντίον τῆς ὁποίας ἀγχεμαχεῖ καὶ καθαμαξεῖει ὁ πρῶτος τυχών.

Ἄλλ' ἔτι προσωτέρω διορῶν, ὁ πρῦτανις αὐτὸς τῶν αἰώνων, προκηρύσσει ὅτι, καὶ ὅταν ἡ τελείως ἀλγεβρική ἐξίσωσις τῶν Ἀνθρώπων συναπάντων ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ μελανοπίνακος διὰ κίμωνίας γραφῆς, καὶ ὅταν πᾶσα ἡ δουλεία ἀπὸ γῆς ἐξαφανισθῇ, καὶ πάλιν τότε ὁ σύγχρονος αὐτῷ συνταγματικὸς καταμερισμὸς ἐλευθέρων καὶ δούλων θὰ ὑφίσταται, ἀποῦ, καὶ τότε πάλιν, θὰ ὑφίσταται καὶ ἰὰ κυριαρχίῃ ἡ αἰώνια μεταφυσικὴ διάκρισις καὶ φυσικωτάτη ἀντίθεσις φύσει δούλων καὶ φύσει ἐλευθέρων, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περὶ τὰς μεταφυσικὰς καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ζητήσεις φυσικὴν ἡγεμονίαν καὶ ὑπεροχὴν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν φυσικὴν ἀριστοκρατίαν, ἀρχοντίαν καὶ δεξιότητα τῶν ἐπιλέκτων καὶ προνομιοῦχων πνευμάτων. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ τῆς ἀριστοτελικῆς διακρίσεως φύσει δούλων καὶ φύσει ἐλευθέρων ὁ Πνευματισμὸς χρεοδοκροτεῖ ἐνθους τὸν μέγαν Σταγειρίτην, ἡ μεταφυσικὴ βαθύνοια καὶ πανεπιστημοσύνη τοῦ ὁποίου κυροῖ ἐμπράκτως ὅλα τὰ ἰδεώδη τοῦ Πνευματισμοῦ.

Ἄλλὰ μήπως ὁ Κύριος δὲν ἐκήρυξε κατόπιν, θαυμασίως τὸν Ἀριστοτέλη κυρῶν, ὅτι οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσι Κύριος τὸ πνεῦμα;

Μήπως ἡ θαυμασία αὕτη ἀντίθεσις καὶ ὀξυδερκὴς παρατήρησις τοῦ Ἀριστοτέλους δὲν ὄφειλε νὰ πρυτανεύῃ ὡς πρακτικὴ σκέψις πρὸς τοποθέτησιν ἐκάστου ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου καὶ πράγματι ἐκλήθη, ἐκεῖ δι' ὅπου ἐπλάσθη προσφυσέστερος, ἐκεῖ τέλος ὅπου πρακτικώτατα ἡ κοινωνία γνωρίζει νὰ ἐτυμγορῇ ὅτι θεὸν νὰ ἀνήκῃ ἕκαστος.

Μεγίστη μετριότης, ἔλεγεν ὁ Οὐγκώ, ὅτι ἤθελεν εἶναι, εἰν προσωρίζετο ὑπὸ τῶν οἰκείων νὰ ἀκολουθήσῃ τῷ Ἀσκληπιῷ καὶ τῷ Ἴπποκράτει.

Οὐδὲ ἀπλοῦς ρεφερενδάριος, ἀντιγράφων τὸν ἑλληνα Θεμιστοκλέα, ἔλεγεν ὁ πολὺς Βίσμαρκ, ὅτι θὰ ἦτο αὐτῷ δυνατόν νὰ εὐδοκιμήσῃ.

Φαντάσθητε επίσης όριστικῶς Ιερέα τὸν κλεινὸν Ρενάν, καὶ προσβλέψατε τὸν βαθὺν Σπινόζαν ὡς ἀρχιρραβδῖνον, καὶ ἀντικρύσατε φιλόλογον ἐν Αἰακίῳ τὸν Ναπολέοντα, μουσικὸν τὸν μέγαν Θεμιστοκλέα, ζωγράφον τὸν Ἀλέξανδρον Λυκοῦργον, γαλονόμον τὸν Καλλιγᾶν, ἠλεκτρολόγον τὸν Τρικούπην καὶ ἱεροψάλτην τὸν Κωλέστην ἢ γλύπτην τὸν Χρηστομαῖνον.

Ἴδου ἐκ τίνος ὑσπληγγος ἤρξατο ἡ δολιχοδρομία τῆς ἀντιθέσεως ἐλλήνων καὶ βαρβάρων ἀνὰ τὰ βάρβαρα ἀληθῶς ἔθνη, ἐν οἷς οὐδέποτε κατέταξεν ἡ Ἑλλάς Ἰουδαίους καὶ Ρωμαίους καὶ Αἴγυπτίους θετικῶς, καὶ τοὶ Αἴγυπτος, Σιών καὶ Καπιτώλιον ἐγένοντο κτήματα ἀδύτου ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, μιᾶ τῶν ἡμερῶν.

Καὶ πρὶν μὲν ἐξαφανίσῃ ὁ Ἕλλην τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ Ἰουδαίου, τὸ ὄνομα αὐτοῦ προσέλαβε τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην σημασίαν, τὴν ὁποίαν πανηγυρίζει ὁ Ἰσοκράτης, στέφανον τοῦ Αἰωνίου Ἄστρος τὴν εὐκλειαν, ἀφ' ἧς δὲ συνεχώνευσεν ἐν ἑαυτῷ τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ τὸν χριστιανισμόν, ἡ ὑψηλὴ καὶ ὅλως μεταφυσικὴ ἐκείνη σημασία τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος προσεκτῆσατο τὰ ὑψηλότερα κλέη ἐκείνα, ἅτινα γινώσκομεν ὅτι ἠλλοίωσαν τὸν κόσμον βαθείως καὶ οὐσιωδῶς, τσοῦτο ὥστε ἡ ὑπαρξὺς βαρβάρων ἐν τῷ νῦν νὰ τιτρώσκῃ βαθείως τόσας εὐθίκτους καρδίας, συναισθανομένας ἀληθῆ οὐδύνην ἐπὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀποκτηνώσει τῶν ὁμοίων ἡμῖν ἔτι καὶ σήμερον.

Ἦλθε στιγμή ἐν Ἑλλάδι καθ' ἣν ὁ Ἰσοκράτης ἐκήρυξε τὸν φωτισμὸν τῶν βαρβάρων ἀνάγκην τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπιβλητέου καὶ διὰ μακεδονικῶν ἔτι σαρισσῶν καὶ δι' ἐλληνικῆς ρομφαίας, καταρριπτούσης πᾶν μεσότοιχον καὶ πᾶν ἐμπόδιον πολιτισμοῦ καὶ προόδου, οὕτω δὲ τὰ χρυσᾶ ἔπη τοῦ Ἰσοκράτους ζωηρῶς ἀνσκαλοῦσι τὰ σεβασμιώτατα ἔπη τοῦ Εὐαγγελίου, τὰ ἀνεπίληστα ἐκείνα λόγια ἀπορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, διδάσκοντες αὐτὰ τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν». Ὅλως, βλέπετε, ἀντιθέτως πρὸς τὴν μονομερῆ περὶ Προνοίας ρήτραν ὑποφῆτου τῆς Παλαιᾶς, ἀνακράζοντες ἀγνώτε, γνῶτε, ἔθνη καὶ ἡτῶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός »! μόνον τουτέστι μεθ' ἡμῶν!

Μικρά ἢ Ἑλλάς ἢ κλασική, δὲν διέθετε πλέον ἄνδρας εἰς εὐρύτερον ἀποικισμόν, τοῦ ἱστορικοῦ τοιοῦτου, πρὸς ἐκπολιτισμόν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὥστε ἡ ἔφοδος τοῦ χριστιανισμοῦ νὰ εὕρη προπαρεσκευασμένον καὶ ἐκεῖ κάτω τὸ ἔδαφος, τὰς ψυχάς, τὰς καρδίας, τὸν νοῦν, τὰς φρένας, τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῶν ἀγρίων, ἢ ὥστε ἡ ἔλλειψις καὶ ἡ μέχρι τοῦδε ἀπουσία τοῦ χριστιανισμοῦ νὰ μὴ ἦτο τοῦλάχιστον τόσον ἐπαισθητὴ καὶ ἀναγκαία ὅσον εἶνε τοιαύτη καὶ σήμερον καὶ πάλαι ἤδη.

Πάντας αὐτοὺς οἵτινες τελοῦσι πολλῶν κάτω ὑπὸ τὴν βαθμιδα τῶν Νιάμ-Νιάμ καὶ οἵτινες κατέχουσι μετὶ τοῦ 0 καὶ 100 Κελσίου ὅλον τὸ κράτος τοῦ μηδενός, διέταξεν ὁ Κύριος νὰ ἐκπολιτίσωσιν οἱ φλογεροὶ καὶ πύρινοι Αὐτοῦ Ἀποστολοὶ, ἔχοντας τεθαμμένον κατὰ Σωκράτη, τὸ ἴδιον τάλαντον, μὴ ἔχοντας πλέον χρυσὴν τὴν ψυχὴν κατὰ Πλάτωνα, ἔχοντας κεκωλυμένας τὰς θείας καὶ μεταφυσικὰς παραστάσεις καθὰ ἀπεδείξαμεν.

Ἐκκλησίαι καὶ Πολιτεῖαι συνεχίζουσι διὰ τόσων ζηλωτῶν τοιοῦτον ἀγῶνα, ἀποτόμως διακοπέντα ἐπὶ τόσους αἰῶνας σκοτούς, κατακαλύψαντος τὸ θεσπέσιον φῶς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπερ ἐνόει νὰ μεταμορφώσῃ *ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν* «τέκνα φωτός» μὴ περιπατοῦντα ἐν τῇ σκοτίᾳ.

Ἐκκλησίαι καὶ Πολιτεῖαι ἀγωνίζονται, τῇ ἀληθείᾳ, πλὴν ἄλλ' ὅμως τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου θὰ εἶχεν ἀνάγκην ἀληθῶν Ἀποστόλων.

Ὁ μὲν ἑλληνισμὸς διὰ τῶν μεγάλων κηρύκων του προελείπει τὴν ὁδὸν τῶν τρανῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου, μαθητεύων πάντα τοῦ ἀρχαίου κόσμου τὰ βάρβαρα ἔθνη· ἡ θεία Πρόνοια τὰ ἀνοικονόμητα εὖ καὶ καλῶς διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἰουδαϊσμοῦ ἠκονόμησεν, ὁ δὲ πολιτισμὸς τῆς σήμερον, ἀπόρροια τοῦ Ἰλισσοῦ, τοῦ Ἰορδάνου καὶ τοῦ Τιβέρεως, ἐνὸς τοιοῦτου εὐαγγελικοῦ ἀγωνίσματος τὸν κότινον προσήκει διεθνῶς νὰ διεκδικήσῃ ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου ἀναγεννήσεως κατὰ Χριστόν.

Κύριε Σαβαώθ! Ὅτε ὁ μέγας Ἀριστοτέλης τῆς δόξης Σου ἐδημιούργει τὴν ὑψίστην ἀντίθεσιν ἐλευθέρων καὶ δούλων,

ὁ κόσμος ἦτο ἤδη διακεκριμένος ὑπὸ τοῦ ὑπάτου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς Ἕλληνας καὶ βαρβάρους, ἡ δὲ ρήτρα τοῦ μεγάλου μακεδόνοιο φιλοσόφου δὲν ἦτο ἄλλο ἢ βαθυτέρα αὐλαξὶς ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἐδάφους, ὀροθετικὴ γραμμὴ μεταξὺ γιγάντων καὶ νάνων ὅσον ἀφορᾷ τὸ πνευματικὸν καὶ *μόνον* ἀνάστημα (1).

Ἡ μὲν ἀντιθέσις ἑλληνος καὶ βαρβάρου, ἥτις ἠδύνατο καὶ μόνῃ νὰ ἐπαρκῆ, ἀφεώρα τὸν πολιτισμὸν κυρίως, καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ ἀντιδικαστολὴ εἰδικῶς ἀπέβλεπε τὴν ὑπάτην ἠθικὴν, καὶ τέλος τὴν ἀφθαστον κλασικὴν καλλιαισθησίαν, ἡ δὲ τομὴ τὴν ὅποιαν κατέφευρεν ὁ ἀμφίστομος πέλεκυς τοῦ μακεδόνοιο Πανεπιστήμονος, ἀφεώρα τὰ πνευματικὰ καὶ μόνῃ ἀναστήματα, ἅτινα φύσει, εἰσὶ μικρὰ ἢ μεγάλα, ὥστε τὰ πρῶτα νὰ δουλεύωσιν εἰς τὰ δεύτερα φύσει, διότι οὐκ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμά Σου» Κύριε.

Μέλη τῆς ἀκαδημίας τοῦ πνεύματος ἐκήρυξεν οὕτω ὁ Ἄριστοτέλης μόνῃ τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος, διὰ δὲ τοῦ ἰταμοῦ καὶ ἀδιαλλάκτου φραγγελίου αὐτοῦ ἐξέβαλε τῆς ἀκαδημίας ξηρούς, κυλλοὺς, χωλοὺς, τυφλοὺς, ἀναπήρους, παρπλύτους καὶ τοὺς τοιοῦτους, οἵτινες μόνον ὑπερηρετικὰς ἀσχολίας δύνανται νὰ ἀναλάβωσι, φύσει δούλοι τῆς φύσει ἡγεμονικῆς ἀρχοντίας τοῦ πνεύματος.

Οὕτω, Κύριε, μακρῶν αἰώνων σκόπη κάτω ἐκεῖ, ἀνὰ τὴν σκοτεινὴν Ἡπειρον καὶ ἀνὰ τὰς λοιπὰς πατρίδας ἀγρίων καὶ καννιβάλων, ἐπέτειναν δεινῶς καὶ μέχρι τοῦ ἀκροτάτου τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος φιλοσοφικὰς καὶ μεταφυσικὰς ταύτας ἀντιθέσεις μεταξὺ ἡμῶν, οὓς καλεῖς «τέκνα φωτός», ἀνέσπερε Ἡλιε τῆς Δικαιοσύνης, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἄρα εἰσὶ ἀτέκνα σκότους» κατ' ἀνάγκην, κατὰ τὸ σὸν λεξικολόγιον, ὅπως καὶ πράγματι εἶναι.

Ἄλλ' ἡ μὲν ἰδικὴ Σου ἔκφρασις, Ἡλιε τῆς δικαιοσύνης, διαστέλλει σκόπη καὶ φάη γλυκύτατα, ἐνῶ ἡ τοῦ Ἄριστοτέλους καλεῖ βαρβάρους καὶ δούλους, ἀνέδην καὶ ἄνευ περιστροφῶν, τραχύτατα.

(1) Ὅρα ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν ἀείμνηστον Δάταν.

Καίτοι ἡ ἀληθὴς ἀπόδοσις τῶν ὄρων εἶνε οἷα ἠκριβώθη ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἀλλ' ὅμως ἤχοῦσι, Κύριε, οὕτω τραχεῖς ὥστε ὁ διαστείλας ἠρακλείας στήλας ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἔτι καὶ σήμερον κερτομεῖται, καὶ τέμνεται καὶ καίεται ὑπὸ σεμνολόγων, ἐνῶ ἡ ψηλαφητὴ ἀλήθεια βεῖ ὅτι, καὶ σήμερον, ὡς ἐν πάσῃ περιόδῳ πολιτισμοῦ, τὸ βαρβαρικὸν δουλεῖ εἰ ποικιλοτρόπως.

Δουλεῖ! Εἶνε τοῦτέστιν ὑποδεέστερον, πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς, ἀπέναντι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, παλαιοῦ καὶ νέου, ἀλλ' εἶνε τοιοῦτο *μοῖρα κακῆ*, καὶ οὐχί φύσει, καθὸ δῆθεν ἀπροσφύες πρὸς ὅσα στρέφεται τὸ πνεῦμα τοῦ ἐλευθέρου. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ διίστάμεθα, ἀπεριφράστως καὶ ἀπροκαλύπτως, πρὸς τὸν Πνευματισμόν.

Ὁ μὲν Σταγειρίτης, οὕτω, ἐλάμβανε τὴν εὐφυΐαν τὴν ἑλληνικὴν ὡς φύσει ἄγουσαν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν τῶν βαρβάρων, ἱκανῶν *μόνον* ὅπως ὑπηρετῶσι τοὺς ἐλευθέρους, ὁ Ἴσοκράτης ἐκήρυξεν ἄξιον ὅπως κοινωνήσῃ τῆς ἀμβροσίας τῶν ἐλευθέρων ἅπαντα τὸν βαρβαρικὸν κόσμον, καὶ *Σύ, Κύριε Σαβαώθ, καλέσας πάντας φίλους Σου καὶ ἀδελφούς Σου, ἦρας καὶ ἀνέτρεψας τὰς δεινὰς ἐκείνας φιλοσοφικὰς καὶ μεταφυσικὰς ἀντιθέσεις, καταλύσας πᾶν μεσότοιχον μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ διακηρύξας, διὰ τοῦ μεγάλου διδάκτορος τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τρανοῦ Ἀποστόλου Σου, πρωτάκουστα καὶ ρηξικέλευθα ἔπη, κατὰ τὰ ὅποια οὐκ ἐν ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλληνι, οὐκ ἐν ἄρσεν οὐδὲ θήλῳ, οὐκ ἐν δούλῳ οὐδὲ ἐλευθέρῳ».*

Ἡ μὲν βαθυτέρα ἐννοια τῶν ἀντιθέσεων τούτων, πάντως θὰ ὑφίσταται ἐφ' ὅσον καὶ ἡ κτίσις, πλὴν, εἰς μῆκος καὶ εἰς πλάτος βαίνων ἐλεύθερος ὁ λόγος Σου, Κύριε, θὰ ὑποκολάζῃ τὰς τόσῳ αὐστηρὰς φιλοσοφικὰς καὶ μεταφυσικὰς ταύτας ἀντιθέσεις, δι' ὧν ἐχώρισεν ἑαυτὸν παντός τοῦ λοιποῦ κόσμου, ὁ Ἕλληνας, ἰδρύων *φιλοσοφικῆς εὐγενείας* καὶ ἀρχοντίας καὶ οὐχί σινικῆς κτιστικῆς ὁδοφράγματα διεθνή.

Ἐν τῇ διατριβῇ ταύτῃ περὶ τῶν νόμων τῶν ἀντιθέσεων, ἰπῶς ἄλλως θὰ εὕρισκον τέρμα θεϊότερον ἢ διὰ τῶν ἰδικῶν Σου λογίων τούτων, Κύριε, ἅτινα ἦσαν καὶ ἀνέτρεψαν, ὅσον ἡ

φιλοσοφία καὶ ἡ μεταφυσικὴ ἐπέτρεπε, τοιαύτας ὑψηλὰς ἀντιθέσεις, οἷα ἡ ἀντίθεσις ἀλληλικοῦ καὶ βαρβαρικοῦ» «ἐλευθέρου καὶ δούλου» ;

Οὕτω, ἀντὶ τοῦ ἐλληνικοῦ ὑποκατέστησας, Κύριε, τὸν Χριστιανικὸν τίτλον, τὴν δὲ ὑπάτην διαστολὴν τοῦ μακεδόνοσ Πανεπιστήμονοσ, καταργῶν ὡσ̄ προνομίαν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματοσ ἐναντι τοῦ βαρβαρικοῦ κόσμου, ἐβάσισας οὕτω αὐκ ἐκ μέτρου δίδωμι τὸ πνεῦμά μου», ὕπατοσ δὲ Προμηθεὺσ τῆσ πάσῃσ κτίσεωσ, Σὺ, ἐλπίσ πάντων τῶν περάτων τῆσ Γῆσ καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακράν, δὲν κατέλιπεσ τὸν κόσμον αὐτὸν τῶν σταυρικῶν Σου ἄλγεων πρὶν ἢ ἐπιτάξῃσ διὰ τῆσ νέασ διαθήκῃσ Σου, τόσῳ διαφόρου τοῦ πνεύματοσ τῆσ παλαιᾶσ, τάδε : ἀπορευθέντεσ εἰσ τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον εἰσ πᾶσαν τὴν κτίσιν· ἀπορευθέντεσ μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, διδάσκοντεσ αὐτὰ πάνθ' ὅσα ἐνετείλάμην Ὑμῖν.

Ἡ στρατευομένη Ἐκκλησίᾳ Σου, κατατριβομένη περὶ τὴν θεωρίαν καὶ περὶ ἀδελφομάχοσ συρράξεισ, ἡμέλησε τῆσ ἀποστολικῆσ ταύτησ καθηκοντολογίασ τῆσ μήκιστον ὄσον.

Τὸ ἔργον Σου λοιπὸν ἴσταται μᾶλλον ἢ βαίνει ἐν ταῖσ χώραισ τῶν ἀγρίων ! ὅπου οὐ βαίνει, ὦ Πάτερ Οὐράνιε, ἐκεῖ δὲν προάγουσιν ἄγγελοσ τῆσ Ἐκκλησίασ Σου, ἀλλ' Ἕλληνεσ ἀτμήλατοσ, τῶν κλασικῶν ἐλληνικῶν ἀποικίδων συνεχίζοντεσ, ἀκριβῶσ, ἀτίμητον δρᾶσιν πολιτισμοῦ, ἀνταξίαν στεφάνων διεθνῶν, ἢ Δόξῃσ καὶ Ἰσχύοσ Υἱοῦ, ἀναδύοντεσ ὑπὲρ τὸν Τάμεσιν καὶ συνεχίζοντεσ, ἀνὰ τὰσ χώρασ τῆσ φρίκῃσ, κλέῃ Ἀλεξάνδρου, ὑπὸ τὰσ πολυτίμοσ εὐλογίασ νέου Ἕλληνοσ Χρυσσοστόμου, τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, εὐχέτου τοῦ βρετανικοῦ μεγαλειοῦ.

Εὐλογῶν, οὐράνιε Πάτερ, τοὺσ νεωτάτοσ ἐν ταῖσ χώραισ τῶν ἀπίστων ἀποστόλοσ Σου, Ἕλληνασ πρώτιστα καὶ Ἀγγλοσ δευτέρα καὶ ἐκκλησιαστικοὺσ τρίτα, καὶ νέουσ ἄλλοσ πλειοτέροσ ἀνάδειξον, νέφοσ μαρτύρων τῆσ δόξῃσ τοῦ Εὐαγγελιοῦ Σου, ἐν μέσῳ τῶν Νιάμ-Νιάμ καὶ ἐν μέσῳ τόσων ὑποδεεστέρων ἄλλων λαῶν, οἵτινεσ πάλαι ἤδη ἔπαυσαν ὄντεσ εἰκῶν καὶ ὁμοιωμά Σου, διότι οὐδέποτε ἐλαλήθη εἰσ αὐτοὺσ

ὁ Λόγος ὁ ἑλληνικὸς καὶ διότι οὐδέποτε παρ' αὐτοῖς ἠκούσθη ὁ οὐράνιος λόγος Σου.

Μένος Ἀποστόλων Σου, διαταχθέντων νὰ ὑπάγωσι καὶ κάτω ἐκεῖ καὶ πέραν ἔτι, καὶ ἀπανταχοῦ γῆς, ἀλλ' ἐπισχόντων τὸ βῆμα μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Αἰθιοπίας, διότι δὲν εἶχον πλέον ὄστα καὶ σάρκας, διότι δὲν εἶχον πλέον χεῖρας καὶ πόδας καὶ κρανία, κατασπαραχθέντα καὶ ἀναλωθέντα ὑπὸ διπόδων θηρίων ἐν τῷ θερμῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου Σου, μένος Ἀποστόλων Σου θὰ εἶχε κομίσει, Κύριε Σαβαώθ, πρὸ πολλοῦ ἤδη, καὶ κάτω ἐκεῖ καὶ ἀλλαχοῦ, τὸ Σὸν Εὐαγγέλιον τῆς γνώσεως, τὸ Εὐαγγέλιον τῆς ἡμερώσεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας· Σχληγερμάχερ, κάτω ἐκεῖ καὶ ἀλλαχοῦ, θὰ ἐκήρυσσον ἤδη, Κύριε, συναίσθημα πλέον τὴν θρησκείαν καὶ οὐχὶ ἀπλὴν πανυπερτάτην ἀποκάλυψιν εἰς τὸν σκότον τῆς διανοίας· καὶ ὁ λόγος Σου, Κύριε, θὰ ἦχει ἔργον, καὶ οὐχὶ, ἀντιθέτως ὅλως, προφητεία, ἀτέλεστος ἔτι, ὅτι αὐτὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς·

Ἄλλ' ὁ Κύριος ἔχει ἀνάγκην ἀποστόλων, ἀλιείων ἀνθρώπων, πειρατῶν ψυχῶν, ἐκβιαστῶν τοῦ Ἀχέροντος· ἔχει ἀνάγκην βίης ἡρακληείης.

Τοῦ ἐκτραπέντος Χριστιανισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ ἡμῶν τὰ ἔλκη, κίνδυνος ὅτι θὰ ἐπικολλήσῃσι δυστυχῶς καὶ εἰς τοὺς κάτω καὶ πέραν ἐκεῖ βαρβάρους, πλὴν ἀλλ' ἀντιθέτως τὸ ἔργον Σου, Κύριε, ὅπερ ἤδη βαίνει χωλὸν καὶ τετράπουν, δεόν νὰ βαίνη πρόσω καὶ προσωτέρω ἕσαι ὅπως πληρωθῇ μίαν ἡμέραν ἀσφαλῶς, ἵνα ἐξαλείψῃ τόσα ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀπίστων—*in partibus infidelium*— ἄγη Ἀβομέης καὶ Γλεγλέ, ὅσα ἡ ἐσχάτη πώρωσις ἐνέπνευσεν ἐκεῖ πρὸς χλεῦν τοῦ εὐαγγελικοῦ καὶ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ πρὸς αἴσχος τῆς παγκοσμίου ἐξ Ἀδὰμ καὶ Εὐας ἀλληλεγγύης, τὴν ὁποίαν διὰ τοῦ αἵματός Σου ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐνίσχυσας, ὅτε ἡ ἀνθρωπότης διεσπᾶτο καὶ ἀποσυνετίθετο καὶ τὴν ὁποίαν τὸ ὄνομά Σου, Κύριε Σαβαώθ, ἐμπνέει εἰς τὰς καρδίας καὶ εἰς τὸν νοῦν, πρὸς συντέλεσιν ἔργων ὑψηρεφῶν, ὑπὸ τὰς πατρικὰς εὐλογίας Σου.

Οὕτω μόνον θὰ πληρωθῇ τῶν κεράτων τοῦ Σταυροῦ Σου, Κύριε, τὸ τελευταῖον ἀσέλγηνον τέταρτον.

Ἄλλ' ὅπως μοι εἶναι γλυκὺ, καταστρέφων ἤδη τὸν λόγον, νὰ γνωρίσω, ἐν ἐλαχίστοις ἔπεσιν, εἰς τοὺς ἀκροατάς μου τοὺς εὐμενεῖς, πῶς ὁ ἅγιος διδάσκαλός μου κατασκεύαζε τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ πῶς, κατὰ τοιαύτην ἀντίληψιν Ἐκείνου, ὁ Σταυρὸς τοῦ Ἰησοῦ συνάγει καὶ συμφιλοῖ τὰς ἀντιθέσεις συναπάσας συλλήβδην.

Ὅταν Ἐκεῖνος, ὁμοίον τῷ ὁποίῳ κολοσσὸν εὐσεβείας οἱ χριστιανικοὶ αἰῶνες δὲν ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωσιν, ὅταν ὁ δέκατος τρίτος αὐτὸς ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ, ὁ φερώνυμος καὶ περιώνυμος Ἀπόστολος Μακράκις, ἐμελεπε, χειρονομῶν, ἐκ τῶν πιναρικῶν ψδῶν τοῦ Δαβὶδ, τὸν στίχον :

« Ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος Αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτὸν »
μετὰ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου αὐτοῦ.

« Καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολῆ καὶ ἀπὸ δυσμῶν ἐμάκρυνεν ὁ Θεὸς τὰς ἀνομίας ἡμῶν ».

Ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ἰδοῦ, ἦτο ἔτοιμος, ἐτοιμότητος, δημιουργημα μὲν μεγαλοφωνοτάτου βάρδου τοῦ Σαβαώθ οἶος ὁ Δαβὶδ, σεπτότατον δὲ συνάντημα *συμφιλιώσεων* ὑψίστων ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ἀντιθέσεων : ἀνατολῆς καὶ δύσεως, ζηνὶθ καὶ ναδίρ.

Παρὰ πᾶσαν ἀντίρρησιν μαθηματικὴν τοῦ κ. Μπαρνιαῖ, εἶνε πρόδηλος ἡ μυστικὴ καὶ θεολογικὴ χάρις τῆς ἐρμηνείας ταύτης τοῦ δεινοῦ ἐκείνου ἀποστόλου καὶ ὁμολογητοῦ, ὁσίου καὶ θεολόγου, οὐδὲ εἶναι τι ἀγεωμέτρητον καὶ ἀσύμμετρον πρὸς τὸν βαθὺν μυστικισμόν τῆς θεολογούσης καὶ φιλοσοφούσης Ἀνατολῆς, ἐνῶ εἶναι, ἀντιθέτως, ἀπλοῦστατα εὐφυῆς σύμπωμα τὸ περὶ ΑΔΑΜ μεταξὺ τῶν παίδων σόφισμα, ὡς ἀκροστιχηδὸν ἐνοῦντος τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ἀφοῦ ἡ συνάντησις αὕτη, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πρωτοπλάστου, Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, Ἄρκτου καὶ Μεσημβρίας, θὰ ἐπηλήθευε μόνον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, ἤχιστα δὲ ἐν τῇ ἰαπωνικῇ ἢ σανσκριτικῇ.

Ἐν τοῖς τετραπλαῖς αὐταῖς ἀμαξιτοῖς τῶν μαθηματικῶ-

τατα ἀντιθέτων κατευθύνσεων, ἐν μέσῳ τῶν κεράτων τοῦ Σταυροῦ τοῦ Λυτρωτοῦ, ἐλύθη παγκοσμίως τὸ αἶνιγμα τῆς Ἑλληνικῆς μεταφυσικῆς, «τί ζῶν εἶναι διπουν, τρίπουν καὶ τετράπουν» ἀλλ' ἐλύθη ἐλάχιστα μὲν ὑπὸ τοῦ Δαρβίνου, ὕψιστα δὲ καὶ ἀπὸ καθέδρας ὑπὸ τοῦ Ἐμμανουὴλ πρὸ 1907, ἀκριβῶς, διακαινησίμων ἐνιαυτῶν, ὅτε, καταργηθεισῶν τῶν ἀντιθέσεων πανηγυρικῶς ἐπάνω τοῦ ἰδίου ἀτίμου ξύλου, σταυρωθεισῶν ἀκριβῶς ἐπ' αὐτοῦ, θεινὴ ἐπήλθεν ὑπέροπλος ἀντιθεσις, διττὴ τὸ μὲν παντάπασιν ἀτιμον ἐκεῖνο ξύλον τοῦ σταυροῦ ἀπέβη ὑπατον σύμβολον τιμῆς καὶ δόξης τῶν αἰώνων ἐφεξῆς συναπάντων, αἱ δὲ ἀντιθέσεις αἱ ἀκρόταται, αἰτινες συνήντησαν, ὡς εἶδομεν, ἐπάνω τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ὑπεχώρησαν εἰς τὴν ἀντίθετον ταύταις μαλπῆν τῶν σειρήνων τοῦ αὐτοῦ μεγαλοφωτάτου Δαβίδ, ταύτην :

α "Ἐλεος καὶ ἀλήθεια συνήντησαν δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν».

Οὕτω, ἡ διὰ τῶν αἰώνων ὄλων διελάσασα ἀχιλλεῖα μῆνις τῶν ἀντιθέσεων, σπουδαίως διὰ τοῦ Γολγοθᾶ ἐκόπασε.

Παρὼν ἐκεῖ ὁ Ὅμηρος, ἐν ᾧ χρόνῳ ἐτυφλοῦτο τὸ Σύμπαν ἐβόησε (Η 301)

αἴμην ἐμαρνάσθην ἔριδος πέρι θυμοδόροιο,
αἴδ' αὐτ' ἐν φιλότῃτι διέτμαγεν, ἀρβμήσαντε !»

ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ
 ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ
 ΘΕΩΡΙΑΣ
 ΤΟΥ κ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐν τῷ ἀπὸ 28 Ἰανουαρίου 1906 ὑπ' ἀριθ. 50 φύλλῳ τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» ἐδημοσιεύσαμεν τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον:

Αἱ τελευταῖαι ἐφημερίδες τοῦ Ἄστεος, ὠρισμένως δὲ ὁ «Χρόνος» ἢ ἡ «Ἀκρόπολις» καὶ ἡ «Ἐστία» ὀποκαλύπτουσιν εἰς τὸ Πανελλήνιον νέαν περὶ Ζωῆς καὶ Θανάτου θεωρίαν, χαιρετισθεῖσαν μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐν τοῖς ἀνωτάτοις ἐπιστημονικαῖς κύκλοις τῆς Εὐρώπης, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀνεκοινώθη αὕτη. Τὸ νέον τοῦτο ψυχροφυσιολογικὸν σύστημα, ὅπερ φαίνεται προωρισμένον νὰ ὑπερισχύσῃ πάντων τῶν τελευταίων διὰ τῆς ἀπλῆς αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ καταπληκτοῦσης ἀληθείας, κατὰ τὴν κριτικὴν ἔκφρασιν τῆς «Ἀκροπόλεως» (ἀριθ. 8527), εἰσηγεῖται εἰς τὴν παγκόσμιον ἐπιστημονικὴν κίνησιν ὁ περιφανὴς τοῦ Ἄστεος λογογράφος κ. Πολύβιος Δημητρακόπουλος.

Εἰσὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐκπληκτικαὶ αἱ ἐνθουσιώδεις διαβεβῶσεις ἑλλοδαπῶν τε καὶ ἡμεδαπῶν, ἐπιφανῶν βιολόγων, ἐν οἷς ὁ Πωλ-Ζουάρ, ὁ Λομπρόζο, ὁ Μαξ-Νορδάου, ὁ Μιταυτσῆς, ὁ Κατσαράς, ὁ Ρόκκος, ὁ Βλαβιανός.

Ὁ κ. Μιταυτσῆς ἀναλύων τὸ ἔργον αμετὰ περισσῆς ἐμβριθείας καὶ κατόπιν πολυμήνου μελέτης, κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτοῦ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, διαβεβαίει ὅτι «Ἕλλην ἐρευνητῆς ἀνοίγει νέον στάδιον ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης καὶ πείθει περὶ τοῦ βασίμου τῆς καινοφανοῦς θεωρίας Τσου καὶ τὸν πλέον προκατειλημμένον».

Ὁ κ. Κατσαρᾶς, κατόπιν μελέτης ὡσαύτως, ἀπεφήγατο ἐγγράφως ὅτι τὸ νέον αὐτὸ σύστημα εἶνε ἀπὸ μόνον ἱκανοποιῶν καὶ τὰ δυσκολώτερα πνεύματα.

Κατόπιν τῶν ἐξαιρέτων τούτων διαθεβαίωσεων ἐξόχων μυστῶν τῆς ἐπιστήμης, θὰ ὑπελείπετο ἡμῖν νὰ ἀναμείνωμεν τὴν δημασίεισιν τοῦ, ἐν χειρογράφῳ γνωπτοῦ, ὀγκώδους τόμου, ὅπως μελετήσωμεν τὰς λεπτομερείας τοῦ πρωτοτύπου ψυχοφυσιολογικοῦ συστήματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦδε ἐγένετο ἀσπασίως ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῶν κορυφῶν τῆς ἐπιστήμης διὰ παρατεταμένων χειροκροτημάτων.

Ἄλλ' ἢ ἄκρα διαθεβαίωσις τοῦ καθηγητοῦ κ. Κατσαρᾶ ὅτι τὸ νέον σύστημα εἶνε τὸ μόνον ἱκανοποιῶν καὶ τὰ δυσκολώτερα πνεύματα, δὲν ἐφάνη ἡμῖν σύμμετρος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, κατόπιν τῆς λίαν λεπτομεροῦς ἀναλύσεως τοῦ ἀξιολογίμου ἐπιστήμονος κ. Ρόκκου, ὅστις, ἐν ἄλλοις, πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῇ νέα θεωρίᾳ τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ ἡ ψυχὴ εἶνε ὕλη, μονονουχὶ ἀπτή, καὶ συλληπτή, καὶ ὑπολογιστὴ ὡς ἀριθμὸς.

Ἐὰν οὕτω, τότε, καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, ἡ θεωρία ἡ καινὴ ἔσεται τρωτὴ, οὐχὶ ἀπλῶς κατὰ τὴν πτέρναν ἀλλὰ κατὰ τὴν κεφαλὴν αὐτήν, ἐπίσης δὲ ἡ αὐτὴ καινεφανὴς θεωρία τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Θανάτου ἀδύνατον οὕτω νὰ ἐπαληθεύσῃ τὴν ὑστάτην ἀπόφασιν τοῦ κ. Κατσαρᾶ, ἀδύνατον τουτέστιν αὐτὴ μόνη νὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ τὰ δυσκολώτερα πνεύματα ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἐν μιᾷ λέξει, ἡ θεωρία τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ δύναται νὰ εἶνε λαμπρά, ὡς θέλει ὁ Λομπρόζο, δύναται νὰ ἀπαστρέπτῃ, ὅσον οὐδεμίᾳ ἄλλῃ, λόγῳ λογικῆς συνοχῆς καὶ λόγῳ εὐαυτῶν συνῶσμων καὶ ἐμπνεύσεως καὶ ἐπινοίας καὶ πλοκῆς, πλὴν, ἡ Ἐπιστήμη ἔσεται ἀνικανοποίητος, ἐφ' ὅσον τοῦλάχιστον προσβάλλεται τὸ ἄϋλον τῆς ψυχῆς.

Δυσὸν θάτερον δηλαδή: ἢ ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει ψυχὴ, αὐτοτελὴς δηλονότι ἀρχὴ τῶν φαινομένων τοῦ πνευματικοῦ βίου.

Ἐὰν ὑπάρχῃ, ἀδύνατον νὰ εἶνε ὕλη, ὡς θέλει ὁ κ. Δημητρακόπουλος, (1) διότι θὰ εἴχομεν τὴν δεινὴν θέσιν καὶ ἀντίφασιν

(1) Ἐπανάγκες ἐκ προσιμίων νὰ ρηθῇ ὅτι ρητότερον τώρα ὁ Ἰ-

ἕλης διανοουμένης καὶ νοούσης αὐτῆς ἑαυτήν, πρᾶγμα τὸ ὅποῖον, οὐδεὶς ἀληθῆς ἐπιστήμων δύναται σήμερον νὰ χωνεύσῃ ἐπαρκῶς, τόσον ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ὅσον καὶ ἐν τῇ Ἑφῶ.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι παρά τισι σοφοῖς, μὴ ἀποδεχομένοις τὴν ἀνωτέρω ἀπλουστάτην διάκρισιν καὶ σαφῆ, ἔστω καὶ χονδρικήν, λύσιν, ἢ νέα ἠλεκτρομαγνητικὴ θεωρία δύναται νὰ εὗρῃ καὶ θαυμαστὰς καὶ ὀπαδοὺς, διότι, κατὰ τὴν νέαν θεωρίαν, ἡ ψυχὴ ἀποδεικνύεται, ψηλαφητῶς δῆθεν πλέον, ἕλη, καὶ μόνον ἕλη, τοῦθ' ὅπερ ἦτο *primum desiderium* ὡς πρὸς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς, καὶ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου, τὸν ὅποῖον ὁ Ἕλλην ἐρευνητὴς παρουσιάζει: αὐτοῖς τανῦν ἄγαν ἐφικτόν.

Ἄδιστάκτως ἐν τούτοις πιστεύομεν ὅτι ὁ τόσον λογικεύωνος Ἕλλην ἐρευνητῆς, ὁ τὴν νέαν θεωρίαν αὐτοῦ βασιζῶν ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν ἀριστοτελικῶν βάθρων τῆς λογικῆς, ἥτις μόνῃ ὡς ἐπιστήμη, ἤρκει νὰ καταστήσῃ ἀθάνατον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, ἀδιστάκτως πιστεύομεν ὅτι ἔλαθεν ἑαυτὸν διατυπώσας ὄλον σύστημα ἐπὶ τῆς δεινῆς ἀντιφάσεως «ἕλης διανοουμένης καὶ αὐτονοούσης ἑαυτήν»! ἐὰν δηλονότι κατὰ τὸν κ. Ρόκκον, εἰσηγῆται ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἕλην οὖσαν τὴν ψυχὴν.

Ἐπίσης δὲν τολμῶμεν παντάπασιν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ κ. Δημητρακόπουλος ὠρμήθη ἐκ τῆς ὑποθέσεως ὅτι δὲν ὑπάρχει ψυχὴ, καταλήξας εἰς τὸ τραχὺ συμπέρασμα ὅτι ὑπάρχει! τοιαύτη, ἐξ αἰθεριωτάτης ἠλεκτρομαγνητικῆς ἕλης πεπλασμένη!

Φρονοῦμεν ὅτι, ἐν τούτῳ τοῦλάχιστον, οὐδὲν νέον ἀποκαλύπτει ὁ Ἕλλην ἐρευνητῆς, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὑπενθυμίζει: ἡμῖν διάκρισιν τῶν ὑλιστῶν μεταξὺ τῶν πνευματικῶν φαινομένων καὶ λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπινου βίου, ἀφ' ἐνός, καὶ τῶν ὑλικῶν τοιούτων, ἀφ' ἑτέρου, ἐκ τῆς ὁποίας παρέπεται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἄγαν αἰθεριωτάτη ἕλη, ἡ ψυχὴ, εἶνε ἢ αἰτία τῶν ὑψηλῶν πνευματικῶν φαινομένων καὶ λειτουργιῶν, οὐδὲ ἔλειψαν οἱ εἰπόντες τοιοῦτό τι ὑλισταί, οὐδὲ ἄλλως πως

λισμὸς διὰ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου ἐδήλωσεν αὐτοτελῆ ὑλικὴν ψυχὴν. Ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς εἶνε ἠλεκτρικὸς ἢ ραδιογενὴς αἰθέρ. Ἡ ἐξαιρετος πνευματικὴ ἀκμὴ τοῦ διαπρεποῦς λογίου εἶνε διαμαρτυρία ἔντονος κατὰ τῆς θεωρίας του καὶ ἀντίφασις πρὸς ἑαυτόν.

θά εἶχε τὸ πρᾶγμα ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἀλήθεια θά ἦτο ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἐν βῆμα περαιτέρω, καὶ ἰδοῦ, ἠλεκτρομαγνητικὸν ρευστόν, ὑπόλειμμα τοῦ δημιουργικοῦ ὄργασμοῦ τῆς φύσεως, καὶ ἴσως συνεταιρισμός τις καὶ κοινοπραξία τοῦ ραδίου, παρέσχον εἰς τὸν κόσμον τὴν «ψυχὴν», κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος εἶνε σοῖον ἠλεκτρικὴ στήλη⁽¹⁾, καθοριζομένων λίαν προσφυῶς τῶν δύο πόλων ταύτης, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ἐν τῷ ἠλιακῷ πλέγματι — *plexus eliacus* — Ἐν τῇ σολομωντείῳ ἀλλὰ καὶ τυφλοῖς φανερωτάτῃ, διακρίσει μόνον ταύτη εὑρηται ἡ πρωτοτυπία τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ, ἐνῶ ἡ περαιτέρω ἐκτύλιξις τῆς θεωρίας, κατὰ τὴν ἀμίμητον καὶ μελισταγῆ γραφίδα τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, βεβαίως θά εἶνε ἐν νέον θαυμάσιον ἀριστοτέχνημα τοῦ ἰδίου, συναρπάζον καὶ πείθον, λογικῶς τε καὶ ἐπιχειρηματικῶς.

Ἐν τούτοις καὶ μόνοις ἐὰν ἐπανεπαύετο ἡ νέα θεωρία, ἄνευ ὑλοποιήσεως τῆς ψυχῆς, θά ἐχειροκροτοῦμεν καὶ ἡμεῖς τὴν εὐφυᾶ ἐπίνοιαν καὶ δόκιμον ἔμπνευσιν τοῦ λογογράφου, ὡς ἀληθοῦς πλέον ἐπιστήμονος. Ἐφ' ὅσον, τούναντίον, ἡ θεωρία αὐτοῦ χρῆζει καὶ τοῦ στοιχείου τῆς ὑλικῆς ψυχῆς, ἡ μάλιστα, τὸ ὑλικόν τῆς ψυχῆς εἶνε ἡ βᾶσις τῆς νέας θεωρίας, πάντοτε θά τολμήσωμεν νὰ διαφωνήσωμεν πρὸς τὴν πινδαρικήν κριτικὴν τοῦ κ. Κατσαρᾶ, καθ' ἣν τὸ ἔργον τοῦ κ. Δημητρακοπούλου προῦρισται νὰ ἱκανοποιήσῃ, ἀποκλειστικῶς, τὰ δυστραπελώτερα πνεύματα.

Ἐὰν μάλιστα ἡ ὑλικότης τῆς ψυχῆς εἶνε ἡ ἀπαραίτητος βᾶσις τῶν ἐρευνητῶν τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἡ νέα αὐτοῦ θεωρία ἀπερὶ Ζωῆς καὶ Θανάτου ἔσεται πάντοτε τρωτή, ὡς εἴρηται, κατὰ κεφαλὴν, διότι οὐδὲ ἀρκεῖ τὸ εὐφυές ἢ μεγαλοπρεπὲς τῆς ἐπίνοιας ἢ τῆς διατυπώσεως.

Ἐὰν πάλιν ἐκ τῆς νέας θεωρίας εἶνε πάντοτε δυνατὸν νὰ

(1) Περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἠλεκτρικὴν ἀποτελοῦντος στήλην, ὠμίλησε πρὸ πενταετίας ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῆς Ἀμερικανικῆς Φυσιολογικῆς Ἑταιρίας ὁ φυσιολόγος καθηγητῆς τοῦ Σικάγου κ. Τζᾶκ Λοέμπ, ὁμοίως καὶ περὶ τῆς ζωῆς ὡς ἀποτελούσης εμαθηματικὴν πρόδοον, κλέψας τὸν κ. Δημητρακόπουλον.

ἐκλίπη τὸ σκανδαλῶδες αὐτὸ δόγμα, ἅτε, τυχόν, μὴ ὄν βά-
σις ταύτης, ἀλλ' ἐν τι τῶν στοιχείων τοῦ ὄλου, τότε ἢ ἄκρως
ἐνθουσιαστικῇ κριτικῇ ἀπόφανσις τοῦ κ. Κατσαρᾶ πιθανόν,
πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, νὰ ἐπαληθεύσῃ, χει-
ρροτοῦσης τῆς ἀπανταχοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐπι-
στήμης

Οὐδ' ἀπαιτοῦμεν τὴν θυσίαν ταύτην ἀπὸ μέρους τοῦ Ἑλ-
ληνος ἐρευνητοῦ, διότι ἡ ὑλιστικῇ ἐπιστήμῃ τοιοῦτου εἶδους
θυσίας ὁὐκ ἀναγνωρίζει.

Καὶ τότε, ἀποδεχόμενοι ὅ,τι καλὸν καὶ δόκιμον ἐκ τοῦ
«λαμπροῦ» κατὰ τὸν Λομπρόζο τόμου, θὰ ἔχωμεν ἀφ' ἐτέ-
ρου τὸ ὑλιστικὸν δόγμα τῆς ὑλικῆς ψυχῆς ὡς μίαν ἐκ τῶν
πλανῶν τῆς νέας θεωρίας, ἣτις κατὰ τὰ ἄλλα πιθανῶς ἀπο-
καλύπτει τόσας οἰονεὶ ἀληθείας εἰς τὴν ψυχοφυσιολογικὴν
καὶ βιολογικὴν Ἐπιστήμην, ἐκπληκτον!

Ἡ πλάνη αὕτη, προσφιλεῖς εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ κ. Δημη-
τρακοπούλου, θέλει παρυσιάζει ἡμῖν πραγματικὴν ἀντίστασιν
ἐν τῇ θαυμασίᾳ πνευματικῇ ἐργασίᾳ καὶ παραγωγῇ τοῦ δεινοῦ
λογογράφου τοῦ Ἄστεως, τὰ μουσεύματα τοῦ ὁποίου ἐκεῖ-
νος μὲν θὰ ὑπολαμβάνῃ ἠλεκτρομαγνητικὰς ἀπορροίας ἢ κε-
νώσεις, ἡμεῖς δὲ φωτοβολίας τοῦ πνεύματος, ὡς μόνον αὐτοῦ
δυναμένου, ἀποκλειστικῶς, νὰ παράγῃ ταῦτα.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο συμπέρασμα πάντοτε ὁ μέγας
Βύρων ἀντέβλεψε, πλήρης θάρρους καὶ πίστεως!

Ὁ Λομπρόζο, πρό καιροῦ ἐπίσης, εἰς τοῦτο ἀπέληξεν.

Καὶ ὁ κλεινὸς Max Nordau τὴν ἀποκάλυψιν μόνον
κατεπολέμησεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ὑψηλὰ μεταφυσικὰ δόγ-
ματα τοῦ ἰδανισμοῦ. Τελευταίαν παρατήρησιν ἔχομεν ταύ-
την, ἔστω καὶ μὴ διεξεληθόντες τὸ χειρόγραφον τοῦ Ἑλλήνος
ἐρευνητοῦ.

Ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἠλεκτρομαγνητικῶν νευρικῶν κέντρων,
τοῦ ἐγκεφαλικοῦ δηλονότι πόλου καὶ τοῦ ἡλιακοῦ τοιοῦτου,
ἀπανστος διαπάλη πνευματικῆς ζωῆς καὶ δυναμικῆς ἢ ζωικῆς
τοιαύτης, ὑπενθυμίζει ζωηρῶς ἡμῖν δυναστικὴν προσομοίαν θε-
ωρίαν τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ ἀπειρῶς φιλοσοφικῇ
ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς Ῥωμαίους.

Ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου ἐπιρμόζεται ἡ ἐπιφανὴς δυναστική θεωρία τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου, περιβεβλημένη τὸ παγκόσμιον δημιουργικὸν ἠλεκτρομαγνητικὸν ρευστόν, ὅπερ, ἀληθῶς μὲν, ἔχει εὐρύτατον μέλλον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τε καὶ ἐν τῇ πρακτικῇ ἀλλ' ὅπερ ἔσεται πάντοτε ἀνίκανον ὅπως ὑποκαταστήσῃ καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα καὶ αὐτὰς τὰς πνευματικὰς λειτουργίας ἐν ἡμῖν.

Γίνεται ποιά τις σύγχυσις λοιπὸν ἐν τῇ νέᾳ θεωρίᾳ καὶ ποιά τις πλάνη οὐσιώδης εἰσδύει περὶ τὰ τιμιώτατα ἐν ἀνθρώποις.

Ἄλλο ζήτημα, οὐχ ἤττον, ἐὰν πρόκηται περὶ ἀτομικῶν «ἐνδόξων» ὑποθέσεων τοῦ κλεινοῦ λογογράφου, ὅστις οὕτω ἔσεται ὁ ἐπιφανέστερος τῶν ὑλιστῶν τοῦ ἀνατείλαντος Αἰῶνος.

Θὰ ἐπανεέλθωμεν.

Συνεχίζοντες τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον, ἐπειγόμεθα διὰ τῆς παρούσης διατριβῆς νὰ ἀποδώσωμεν πλείονα δικαιοσύνην εἰς τὸν κ. Δημητρακόπουλον μετὰ τὴν ἔκτοτε δημοσίευσιν κεφαλαίων τινῶν τῆς συγγραφῆς του.

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν ἐμποιεῖ πρωτίστως ἡ καθαρὰ ἐπιστημονικὴ κίνησις τῶν τελευταίων ἐτῶν διὰ τῆς ὑποστηρίξεως ἰδίων θεωριῶν ἐν Ἑλλάδι, ὑπὸ τοῦ Λυκόρτα, φερ' εἶπεῖν, εἰσηγησαμένου, ἀντὶ τῆς ἔλξεως τοῦ Νεύτωνος, αἰδίου καὶ ἄναρχον καὶ ἀτελεύτητον κίνησιν τοῦ Παντός—ὑπὸ τοῦ Κανδηλώρου βραδύτερον, κηρύξαντος πλανήτην τὸν ἥλιον καὶ μειώσαντος γενναίως τὰς ἀποστάσεις τοῦ ἀπείρου—ὑπὸ τοῦ Κυπαρίσσου Στεφάνου, ἀρνητικῶς ἐπιλύοντος τὸ ἀπὸ τῶν νόμων τοῦ Κεπλέρου πρόβλημα—ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Αἰγινήτου ἀνατρέψαντος κεφάλαια ὅλα τῆς θεωρίας τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διὰ καινῶν δαιμονίων, καὶ τέλος ὑπὸ τοῦ Δημητρακοπούλου, πάνοπλον καὶ τέλειον εἰσηγουμένου σύστημα Ζωῆς καὶ Θανάτου.

Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τούτων, παρορωμένων ἄλλων κατωτέρων καὶ ἐπίσης παρορωμένης τόσης ἐξαιρέτου ἐπιστημονικῆς κινήσεως ἐν τῷ ἀχανεῖ πεδίῳ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἑλλάδι, τιμᾷ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἢ ὑπερακριβῆς καὶ ἐπιστημονικῆ ἔρευνα καὶ λύσις τοῦ κ. Κυπαρίσσου Στεφάνου καὶ

ἢ προμνησθεῖσα θεωρία τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ κ. Αἰγινήτου, πᾶς δὲ Ἕλληνα, δεῦλος ἢ ἐλεύθερος, θὰ ἤχητο ὑποκαρδίως, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, νὰ ἴδῃ ὁμοίως καὶ τὰς θεωρίας καὶ λύσεις τῶν λοιπῶν δεξιῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος τῆς Ἐπιστήμης ἐπαληθευούσας διαμπερές.

Ἄς ἰδῶμεν ὅθεν, ἀπὸ τοιαύτης περιωπῆς, τὸ πάνοπλον ἀληθῶς σύστημα τοῦ ἐμπνευσμένου λογίου τοῦ Ἄστεως.

Καὶ πρῶτον, μάταιαι αἱ δυσμενεῖς ὑποδοχαὶ τῆς Θεωρίας τοῦ κ. Δημητρακοπούλου ἀπὸ μέρους εὐαριθμῶν λογίων, ἐφ' ὅσον ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀνεσκευάσθη τόσον διὰ τοῦ ἀποχρῶντος τῇ περιστάσει λόγου, ὅσον δι' ἀντεγκλήσεων, αἵτινες παρήλασαν ἐν τῷ ἀτίκῳ τύπῳ ἔκμετροι.

Αὐτὸς ὁ κ. Δημητρακόπουλος μονονουχί καθήγγειλε διατάραξιν τοῦ ἀρνητικοῦ πόλου τῶν καταμεμφομένων αὐτῷ, αὐτὸς δὲ ὁ Λυκόρτας, εἰσηγητὴς συστήματος μὴ ἐπαληθεύσαντος, ἀλλὰ μετεώρου ἔτι ἰσταμένου, ἐγεφύρισε δεινῶς τὸν κ. Δημητρακόπουλον.

Οὕτω, δὲν ἐλήφθη παντάπασιν ὑπ' ὄψει μία εὐσυνειδήτος κατὰ πάντα λόγον ἀχανὴς ἐργασία, τιμῶσα τὸν ἐργάτην τῆς ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἢ ἐν ταῖς λεπτομερείαις μόνον, ἢ ἐν τῇ καθολικότητι ἀπλῶς τοῦ συστήματος, ἀλλ' ἐπέζητήθη ὅ,τι ἐν αὐτῇ τραπτόν, ὅπως γελοιοποιηθῆ ὅ,τι ἀληθῶς εἶνε καινότροπον ἐν αὐτῇ καὶ κακοῆθης ὄγκος ἢ, σύμφυτος τῷ πνεύματι, πλάνη ἢ ἄτη. Μόνη ἢ α' Ἀκρόπολις», ἔστω καὶ ὑπὸ τὰς πρώτας καταπληκτικὰς διαθεβαιώσεις τῶν κορυφῶν τῆς Εὐρώπης, ἐμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων, διατυπώσασα σοβαρῶς ὅτι παλινστοῦμεν ἐπὶ στιγμήν εὐθὺ πρὸς τοὺς κλασικοὺς ἐκείνους χρόνους καθ' οὓς τοιαῦτα συστήματα εἰσηγοῦντο οἱ ἐν τῷ ἑλληνισμῷ ἐπιφανεῖς φωστῆρες τῆς γῆς.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι, ἐν τῶν συστημάτων τούτων, πανθειστικόν, ὑπὸ Ἕλληνας ὑποστηριχθέν, διέβλεπεν ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ Παντός, οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλασσαν, ἢ τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ, παμμέγιστον ἀποτελοῦντος ζῶον, πραγματικόν, ἐναντι τοῦ ἰδανικοῦ καὶ μικροῦ ὅπερ παρουσιάζει ἐν τῇ Αἰσθητικῇ αὐτοῦ ὁ Ἀριστοτέλης «ζῶον μυρίων σταδίων,» ἢ ὁ Λυκούργος ἐν τῇ

νομοθεσία του, βόθρ ἀπὸ Ἴσθμοῦ ἕως Ταινάρου, πρὸς τελείαν ἀπόλυσιν τοῦ μοιχοῦ.

Ἄλλ' ἐν τῷ ζήλω τῷ ἀμέτρῳ καὶ τῇ ὀρμῇ τῇ ἀκαθέκτῳ πρὸς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας, οὐδὲ τὸ σύστημα αὐτὸ ἀπόζωδες» ἐκρίθη ἄξιον ἀληθοῦς ἀσωπείου κρομμυσοβλήσεως, οὐδὲ ἐλησμονήθη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ποτε ἢ εὐαγγελικῇ ὑποθήκῃ τοῦ Σοφοκλέους ὅτι ἀπὸ ζητούμενον ἀλωτόν», οὐδὲ παρωράθη ποτέ, ἐν τῷ κατόπιν χρόνῳ τῷ μετ' Ἀριστοτέλη, ἢ φιλοσοφικῇ αὐτοῦ διαθέκῃ: αὐτοῖς μὲν εὐρημένους ἱκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλείψιμνα πειραῖσθαι ζητεῖν» ἦτις, πιστῶς ἐκτελεσθεῖσα, ἐδημιούργησε τὴν πρώτην φιλολογίαν ἐν τῷ κόσμῳ παρὰ τὰς νελορρύτους Ἀθήνας ἀγνωσιν τῶν ἐγνωσμένων» ἀληθῶς, καὶ ἦτις οὕτω διεφύλαξε καὶ ἐταξινόμησε τόσον ἄπειρον ὕλικὸν θεσπεσιῶν θησαυρῶν τοῦ παρελθόντος.

Καὶ ὁ περιφανὴς λογογράφος τοῦ Ἄστεος ἀντιλεῖ, καὶ τὰ τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν, ἐκ τῆς γνώσεως τῶν ἐγνωσμένων πρὸς σύνθεσιν τῶν ἰδίων ψηφροθετημάτων, οὐχὶ ἐκλεκτικῶς ὡς εἰς Κικέρων ἐν τοῖς Τουσκουλοανοῖς Φιλοσοφήμασί του, ἀλλὰ δημιουργικῶς καὶ πρωτοτύπως, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῆς οὐκ ὀλιγοσθῆς συγκομιδῆς τῆς παγκοσμίου ἐπιστημονικῆς δράσεως τῶν ἐσχάτων χρόνων, οἵτινες, νομίζεις, ὅτι πληροῦσι κατὰ γράμμα τὴν *δύηλην ἐπαγγελίαν* τοῦ Λυτρωτοῦ ὅτι, κατόπιν Αὐτοῦ, ὁ κόσμος δὲν θέλει μείνει ὀρφανὸς τῆς παρουσίας Του, διότι θέλει πέμψει τὸ Πνεῦμα τῶν Οὐρανῶν ἐφ' ὅλην τὴν Γῆν!

Ἄλλοίμονον! ἂν ὑπὸ τὸ κράτος τοιοῦτων ἐσκωριασμένων ἰδεῶν—θέλει εἰπεῖ ὁ κ. Δημητρακόπουλος—παρελαύνετε κατὰ σεῖς κριτῆς αὐτόκλητος τοῦ ἔργου μου!

Καὶ ὅμως, τοιαῦται εἶναι αἱ σκέψεις τὰς ὁποίας προκαλεῖ ἢ ἐπισταμένη μελέτη ὅσων ὀλιγοταλάντων ἀνεγνωμεν ἐκ τῆς πολυταλάντου θεωρίας του.

Διότι, ἐκ τῶν ἐσκωριασμένων αὐτῶν εὐαγγελικῶν θεωριῶν ὀρμηθεῖς, αὐτὸς πρῶτος ἐπήδησε τὸ γενναῖον ρόδιον ἄλμα, ἐνδύσας ἀπλῶς τὰ μέγιστα ἰδανικά τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ ἐν ἀνθρώποις καὶ ἐν μεταφυσικῇ τιμιώτατα, ὅλην ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Ἀποκάλυψιν, ἣν εἰσηγεῖτο πρὸ εἰκοσιν αἰῶνων ἐπέ

Γῆς ὁ Χριστός, πάντα ταῦτα καὶ τέλος καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν ἐνδύσας καὶ ἐρμηνεύσας διὰ τοῦ κυριαρχοῦντος σήμερον ἡλεκτρικοῦ ρευστοῦ!

Οὐχὶ μόνον ἡ γενικὴ ὁμολογία τοῦ λογίου ἡμῶν ὅτι βαίνει ἐπὶ τῆς γνώσεως τῶν ἐγνωσμένων, κατὰ τὴν περιλάλητον ρήτραν τοῦ Βολφίου, παρέχει ἡμῖν τὴν τοιαύτην ἐκτίμησιν καὶ ἀπόφανσιν πραγματογνώμονος, ἀλλὰ καὶ ἡ ὅλη αὐτοῦ θεωρία προδήλως φαίνεται οὔσα διασκευὴ τοῦ ὑπάρχοντος ἐξαισίου θεωρητικοῦ ὑλικοῦ καὶ ἀπλῆ ὁλοποίησις τῆς Μεταφυσικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους αὐτοῦ ἰσοθέου αὐτοῦ ἀνδρός», ἔστω δι' ἐπιστημονικῆς ἐκδιάσεως ἢ παρεκβάσεως, ἢ καὶ δι' ἀληθῶν παραβάσεων, διότι εἶνε ἀντίφασις τὸ ὑπὸ τοῦ ἰδίου πάλιν διαλαλούμενον ὅτι πρὸς οὐδὲν τῶν ὑφ' ἐστῶτων συστημάτων καὶ θεωρημάτων ἡ θεωρία αὐτοῦ συνεφάπτεται.

Ἐν μᾶ τοιαύτη, ἀληθῶς ἀξιολόγῳ, διασκευῇ κεῖται ἡ πρωτοτυπία του, ἐπὶ βάσεως, κατ' αὐτὸν μὲν ὅπως πρωτοτύπου, τῆς τῶν νόμων, πράγματι ὅμως δανείου ἐκ τῆς ὑψηλῆς δυναστικῆς θεωριολογίας τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν, ἀποδίδοντος ἐλληνικὰ δυναστικὰ φιλοσοφήματα τῶν νόμων τῶν ἀντιθέσεων καὶ ἐρμηνεύοντος γενικὴν μεταφυσικὴν δυναστικὴν θεωρίαν τοῦ Ζωροάστρου, περὶ τοῦ αὐτοῦ Νόμου τῶν ἀντιθέσεων (Ὅρα πραγματεῖαν μου περὶ τῶν νόμων τῶν ἀντιθέσεων), ἂν μὴ δανείου ἐκ τῆς τελευταίας θεωρίας τοῦ Λόεμπ.

Αὐτὴ ἡ ἀπὸ τῶν δύο ἑτερονύμων νευρικῶν κέντρων ἄπαυστος διαπάλη μεταξὺ πνευματικῆς ζωῆς καὶ ζωϊκῆς ἢ δυναμικῆς τοιαύτης, ὅσον καὶ ἂν περιβληθῇ τὰς ἀναλογίας τοῦ διπόλου ρευστοῦ ἢ τοῦ ρητινώδους καὶ ὑελώδους ἡλεκτρισμοῦ, πρὸς χαρὰν τῶν κεχρησίων, εἶναι ὑψηλὸν ἀνέκαθεν ἀντικείμενον τῆς ἐλληνίδος φιλοσοφίας, ἀπλῆ ἐξ μετακινήσεως λέξεων καὶ νοημάτων, εἶνε ἢ θεσπεσία φράσις τοῦ Ὀβιδίου ἐν προκειμένῳ «*video meliora proboque, deteriora sequor*».

Τὰς διασκευὰς ταύτας ἐκαλέσαμεν ἀξιολόγους ἀνωτέρω, οὐ μόνον ἀπεβλέποντες εἰς τὴν καθολικότητα τοῦ συστήματος τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀγροτάτην αὐτοῦ πρόθεσιν τοῦ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ ἐπ' αὐτῷ τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Ἀλήθειαν.

Ἐν τῷ καθολικωτάτῳ συστήματι τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ, ἐπιλύοντος συλλήβδην καὶ ἀθρόα ἅπαντα τὰ «φυσικὰ προβλήματα» ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Γκιζῶτος, ἅτινα ἀνέκαθεν ἀπησχόλησαν πάντα ἄνθρωπον καὶ πᾶσαν ὑψηλὴν διάνοιαν, πρυτανεῦει, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἡ διάσωσις εἰς τὸ ἄρτιον τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ἐν μέσῳ ὅλης αὐτῆς τῆς ὑλοποιήσεως τῶν πάντων !

Τολμῶμεν εἰπεῖν ὅτι, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, οὐδὲ ἀναγκαιοῖ εἰς τὸν ἑλληνα ἐρευνητὴν νὰ διαθεβαιώσῃ, τὸ εὐρὺ ἀπροατήριόν του διὰ τῆς ἑλληνικῆς ἅμα καὶ εὐρωπαϊκῆς δογματολογίας καθ' ἣν «οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπύλλυται, ἀλλὰ μεταμορφοῦται ἐπ' ἄπειρον ἀπλῶς», διότι ἡ θεωρία τοῦ Ἑλληνος ἐρευνητοῦ, καίτοι ἡ ὑλιστικωτάτη ἀπασῶν τῶν μέχρι τοῦδε, δὲν λογίζεται τὸν ἄνθρωπον *τεμάχιον ἀπλῶς κρέατος καί*, κατὰ Σαλλούστιον εἰπεῖν, *prorum ventri*, ἀλλ' ἀνάγκη καὶ εἰμαρμένη φερόμενον πρὸς τὰ χρυσᾶ ἄστρα καὶ πρὸς τὸν αἰδεώδη κόσμον», οὐ ἄνευ οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν ὀκ. Δημητρακόπουλος θὰ ἔκρινεν ἀντάξιον αὐτοῦ νὰ ζῆ ἐπὶ τῆς Γῆς.

Λοιπὸν ἐν τούτῳ κεῖται ἡ μεγάλη ἀξία τῆς θεωρίας τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἔστω καὶ ἂν ἐν τῷ καθολικωτάτῳ αὐτοῦ συστήματι καὶ αὐτὸς ὁ ὑπατος ΝΟΥΣ τοῦ Ἀναξαγόρα, τὸ ὠρσιότερον καὶ φιλοσοφικώτερον καὶ ἀληθέστερον ὄνομα (1) τοῦ Ὑπάτου Ὄντος ἀπὸ μέρους τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, οὐδὲν ἄλλο εἶνε, *nec plus nec minus*, ἢ ἠλεκτρικὴ στήλη δυνάμει 101 l, ἀκριβολογικῶς δὲ *στήλη X* τοῦ κενοῦ, ὑποκειμένη μάλιστα εἰς τὸν καθολικὸν νόμον τῆς ἐνσαρκώσεως ! (Πυθαγόρας, Βούδας, Χριστός, Πρόωροι Μεγαλοφυῖαι κλπ.).

Καὶ ἐνῷ κατὰ ταῦτα, πρόκειται ὑλοποιήσις αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ αὐτῆς τῆς ὑψηλῆς Μεταφυσικῆς Του, αὐτοῦ τοῦ Λυτρωτοῦ, καὶ τῆς ὑπερυψήλου Δογματικῆς Του, ὑλοποιήσις τέλος αὐτοῦ τοῦ Ὑπάτου Ὄντος, ἀμείλικτος καὶ

(1) Ὁ θεῖος διδάσκαλος Οὐγκώ, ἀπ' ἄλλης ἀπόψεως κρίνων, εὕρισκε ὠρσιότερον καὶ φιλοσοφικώτερον καὶ ἀληθέστερον ὄνομα τοῦ Ὑπάτου Ὄντος ἐν ταῖς «Ἀθλίσις» αὐτοῦ τὸ ΕΛΕΟΣ. Ὁμοίως φρονεῖ καὶ ἡ πεπαιδευμένη κυρία Ἀρτεμισία Χ. Πλουμιδάκι ἀπὸ τῆς αὐτῆς τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ἀπίψεως. (Ἐσπερίς 6 Δεβρίου 1900)

ἀναγκαία, ἔν εἶνε τὸ μέγα καὶ σοβαρὸν συμπέρασμα τῆς νέας θεωρίας, ὅτι τουτέστιν ἡ ὕλη εἶνε ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος λόγος τῶν ὄντων, ἐν ἀπείρῳ σοφία διέπυσα τὰ σύμπαντα, ἐν συνειδήσει, ἐν νόμοις, οὗς ἡ Ὑλὴ ἐξεύρε καὶ ἐφάπαξ ἔθετο!

Ἐν τῇ ἐκτεθείσῃ ἀπόψει, ἐπαναλαμβάνομεν, κεῖται ἡ πολλὴ ἀξία τῆς νέας θεωρίας, καίτοι μεταφυσικοὶ καὶ φυσικοὶ λόγοι στραγγαλίζονται παντάπασι, καίτοι ἡ λογικὴ ἐκβιάζεται, καίτοι προσόμοιαι θεωριολογίαι ἤκιστα τιμῶσι τὸν Ῥόον, ἐπὶ χρυσαῖς ἐλπίσιν ἀνατείλαντα Αἰῶνα, ἀφοῦ ἐν τῷ παρελθόντι αἰῶνι ὁ ἐπιστημονικὸς ὕλισμὸς περιέστη εἰς οἰκτιρῶν ἀγωνίαν, διατυπώσας ἐλάσσονα τοιαύτην ἀξίωσιν ἐν ὀνόματι τῆς Ἐπιστήμης δῆθεν.

Πλὴν, ἡ πολλὴ αὕτη ἀξία, τὴν ὁποίαν ἀναγνωρίζομεν ἐν τῇ νέᾳ θεωρίᾳ, ἀφοῦ ὁ μὲν ὕλισμὸς τὰ πάντα διὰ μιᾶς πνοῆς αὐτοῦ ἔσθεσε καὶ ἐσκότωσεν, ἡ δὲ νέα θεωρία ἀπλῶς ἔρχεται νὰ ὑποκαταστήσῃ ἀπανταχοῦ τὴν ὄρασιν τῆς ὕλης ἀντὶ τῆς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας τοῦ πνεύματος, δυστυχῶς ἔχει μὲν νὰ παρουσιάσῃ ἀρίστην τὴν προαίρεσιν παρὰ τῷ ἐρευνητῇ καὶ τὴν πρὸς σύλληψιν τῆς ἀληθείας εὐγενῆ τόλμην, κατισχνον ὅμως τὴν ἐπιχειρηματολογίαν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ αἰτήματος «ὕλη=νοῦς, ζωὴ=θάνατος, σκότος=φῶς» κ. τ. λ.

Ἐλθετε ἤδη νὰ θαυμάσωμεν κοινῇ τὴν ἐν παντὶ ἐγκατάστασιν τῆς ὕλης, ἀπανταχοῦ ὅπου μέχρι τοῦδε ἐπιστευόμενοι ὄρωμεν τὸ πνεῦμα.

Ὅ, τι τιμιώτατον ἐν ἀνθρώποις, περιβάλλει μὲν ἡ νέα θεωρία διὰ νέου ἐνδύματος, πλὴν καὶ διαφυλάσσει ἀκέραιον, οὐχὶ ἀπλῶς ἀναδεικνυμένου τοῦ κ. Δημητράκοπούλου μεγάλου ψυχολόγου τῶν λαῶν, οὐχὶ ἀπλῶς τὰ κεχαρισμένα τοῖς πολλοῖς παρατάσσοντας, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παντάπασιν ἀποκαλύπτοντος ἀπόφοιτον τῶν βεδικῶν σχολῶν, ἄπιστον μύστην τῶν ἐλευσινίων τοῦ πνευματισμοῦ, περιεργότατον τέλος τύπον χριστιανισμοῦ, παρέχοντος παντὶ τρίτῳ τὸ δικαίωμα νὰ ψυχολογήσῃ ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ διακηρύξῃ ἀπὸ τῆς στέγης τῶν Ἱμαλαίων ὅτι, ἄνευ τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν καὶ ἐλπίδων τοῦ Λυτρωτοῦ περὶ ψυχῆς, ἔστω ὡς ὕλης «ἐνσυνειδήτου καὶ σοφῆς», περὶ νεκραναστάσεως, ἔστω ὡς αμετεμψυχώσεως αἰγυ-

πτιακῆς πλὴν ἀσυνειδήτου», ὁ κόσμος δὲν θὰ ἦτο ἀντάξιος διὰ τὸν Ἑλληνα ἐρευνητὴν οὔτε ἐκὸς δηναρίου.

Ὁ *Λυτρωτὴς*, ὁ κατὰ σάρκα ὑψηλὸς συμπολίτης τοῦ Λομπρόζο καὶ τοῦ Μάξ Νορδάου, οἵτινες ἐξεφράσθησαν οὕτως εὐμενῶς περὶ τῆς νέας θεωρίας, ἐκήρυξε πρὸ 20 αἰῶνων τὰς ὑψηλὰς αὐτὰς ἐπαγγελίας, προσέδωκε δὲ εἰς ταύτας τόσον ἀπόλυτον κῦρος καὶ τόσην δύναμιν, ὥστε, ἡ μὲν γῆ εἰσέτι συναισθάνεται μυχιαίτατα τὴν ὑπεροχὴν τῶν λόγων Του καὶ τὴν ὑπ' Αὐτοῦ πανηγυρικὴν ἀνάρρησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς θεόν, ὁ δὲ κ. Δημητρακόπουλος, καίτοι ἔχων νὰ διέλθῃ Σκύλλαν καὶ Χάρυβδιν χάριν τῆς Ἐπιστήμης τεταλαιπωρημένως, ὅμως ἔρχεται νὰ ὑποτάξῃ ὅλον τὸν ὕλισμὸν εἰς ὅλα τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἴτε ἀσυνειδήτως ἐξ αὐθυποβολῆς ἢ κεκτημένης ταχύτητος, ὅπερ ἀδύνατον, εἴτε ἐν πλησιφαεῖ συνειδήσει, ὅπερ τὸ βέβαιον.

Δύναται τις νὰ ἀντιγράψῃ μεσουρανοῦντα τὸν ἥλιον, ἐρωτᾷ περὶ Κανάρη ὁ Λυκούδης ;

Καὶ ὅμως, ἀντεγράψῃ ἄλλοτέ ποτε ἐν τῇ μεσουρανήσει του ὁ ἥλιος τοῦ ἠθικοῦ κόσμου ; ἀντεγράψῃ ἄλλοτέ ποτε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἡ δογματικὴ μεταφυσικὴ του καὶ τὸ γεραρώτατον Σύμβολον τῆς Πίστεως μετὰ τόσης θερμῆς, ἔστω ὅπως ρηθῆ ὅτι ὁ Λυτρωτὴς ἠστόχησε περὶ τὴν ἠλεκτρολογία, ἀφοῦ πάντοτε θὰ ἦνε ἡ πρωτοτυπία ἀναφαίρετος ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, καταστρώσαντο, πρὸ 20 ὅλων αἰῶνων τὸ σύστημα τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, σύστημα δηλονότι τελείως ἐκμηδενίσεως τοῦ θανάτου καὶ σύστημα νεκραναστάσεων καὶ σύστημα ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.

Ὅλα βαθεῖα πίστις τοῦ κ. Δημητρακοπούλου εἰς τὰς θαυματουργίας καὶ ὀβιδιακὰς μεταμορφώσεις τοῦ παντοδυνάμου καὶ ἐπιστημονικῶς ἀμφισβητησίμου καὶ τέλος ἀνυπάρκτου, ἠλεκτρομαγνητικοῦ ρευστοῦ. !

Τοιαύτην πίστιν μόνος ὁ Χριστιανισμὸς ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ, καὶ εἰς τὴν τοιαύτην πλάνην μόνον ἡ γνῶσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠδύνατο νὰ ἀγαγῇ διὰ μιᾶς μετακινήσεως τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου τοῦ οἰκοδομήματος οὔτινος κεφαλῆ εἶνε ὁ Χριστός,

Δὲν φέρομεν τὸν λόγον παντάπασι περὶ πνευματισμοῦ, οὐχὶ δι' ἄλλο, ἀλλὰ μόνον διότι οὗτος, ἀρχαῖον γέννημα τῆς Ἀνατολῆς, ἐν τῷ Χριστιανισμῷ εὐρίσκει ἀσφαλὲς ἐρεισίω-
τον. Ἄλλως δὲ, παρὰ πάσας τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου διαμαρ-
τυρίας τοῦ κ. Δημητράκοπούλου, δεινὴν οὗτος ὑφίσταται τὴν
ἐξ αὐτοῦ τε καὶ τῶν βεδικῶν μετενσπορνώσεων αὐθυποβολὴν
αὐτοδηλότητα, ἀφοῦ εἴμαρτο ὁ πνευματισμὸς νὰ πλημμυρίσῃ
τάχιστα μέχρι τῶν ἀνωγείων ἡμῶν, μέχρι τοῦ οὐδοῦ καὶ μέ-
χρι τῆς διανοίας αὐτοῦ τοῦ Οὐγκῶ, αὐτοῦ τοῦ Λομπρόζο,
αὐτοῦ τοῦ ἀοιδίμου Γλάδστωνος.

Καὶ μέχρι μὲν τοῦ σημείου τοῦ φυσικοῦ ἡ Νέα Θεωρία οὐ-
δέποτε θὰ παρουσίαζεν ἀξιώσεις πρωτοτύπων νομοσχεδίων με-
ταφυσικῆς, ἐφ' ὅσον δηλονότι ὁ κ. Δημητράκοπουλος, συμ-
πληρῶν μὲν τὸν Μέγερ καὶ τὸν Μέσμερ, εἰπόντας θερμωγόνον
καὶ μαγνητιστικὴν ἐστὶν τὸν ἄνθρωπον, ἀναχωνεύων δὲ τὸν
φυσιολόγον καθηγητὴν τοῦ Σικάγου Τζακ Λόεμπ, εἰπόντα πρὸ
πενταετίας τὸν ἄνθρωπον ἀηλεκτρικὴν μηχανὴν ἐνώπιον τοῦ
Συνεδρίου τῆς Ἀμερικανικῆς Φυσιολογικῆς Ἑταιρίας, ὑστα-
τος πάντων, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ πρωτοτύπως, ἀποκαλεῖ αὐτὸς
αἰοῖνεϊ ἠλεκτρικὴν στήλην», διότι τότε καὶ ἡ ψυχὴ ἐφεξῆς
δὲν θὰ ἠρμηνεύετο ὑλιστικῶς διὰ τῆς ἀτομολογίας καὶ τοῦ
αἰθέρος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἠλεκτρομαγνητικοῦ πλέον ρευστοῦ, ὡς
Νοῦ τοῦ Ἀναξαγόρα ἀπαξαπλῶς, ὡς ποιητικοῦ αἰτίου οὐ-
ρανοῦ καὶ γῆς, ὡς νομοθέτου τῆς ἑλζεως τοῦ Νεύτωνος, ὡς
εἰσηγητοῦ τῶν νόμων τοῦ Κέπλερ, ὡς πανσόφου δημιουργοῦ
ὀρατῶν τε καὶ ἀοράτων!!!

Ἐπίσης, μέχρι τοῦ σημείου τοῦ φυσικοῦ, οὐδένα λόγον θὰ
εἶχε συζήτησις περὶ τοῦ ὑπαρκτοῦ, ἢ μὴ, ἠλεκτρομαγνητικοῦ
ρευστοῦ, ὡς ὕλης ἢ ὡς δυνάμεως, ἢ, ἐπιστημονικώτερον, ὡς
δυνάμεως ὕλικῆς ἢ μηχανικῆς ἀναποσπαστοῦ ἀπὸ τῆς ὕλης,
καίτοι πάντως θὰ ἠγείροντο αἱ ἐξῆς ἀπορίαι καὶ πάλιν : πῶς
δηλονότι ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἠλεκτρικὴ στήλη, δὲν προσφέρει τὸν
χορὸν τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου εἰς τὴν μαγνητικὴν βελόνην—πῶς
ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐγείρῃ τὰ συνήθη βάρη, χωρὶς καὶ νὰ
ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ ἕκτακτα φαινόμενα τοῦ Κουταλιανοῦ ἢ

τοῦ ὀμηρικοῦ Ἑκτορος (1)—πῶς ὁ ἠλεκτρισμός συρρέει εἰς τοὺς δύο πόλους, τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸν ὀμφαλόν, καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ἀκίδας, τὰ ἄκρα, χεῖρας καὶ πόδας, ἀφοῦ κάλλιστα ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ μὴ ᾖ ἠλεκτρικὴ στήλη, νὰ ᾖ ὅμως ἀκτινωτὸν—ὅτι ἔδει ὁ ἄνθρωπος νὰ τείνῃ νὰ διασπασθῇ μᾶλλον ἢ νὰ ἰσοροπῇ, ἀποκλίνων εἰς τὴν αὐτοχειρίαν, μᾶλλον ἢ εἰς τὴν φιλοζωίαν καὶ τὸν ἐπικουρισμόν, ἅτε ἀνίκανος καὶ ἀναρμόδιος νὰ συνδιαλλάξῃ αὐτὸς ἀσπονδοτάτους φύσει ἀντιπάλους, καίτοι σοφωτάτους καὶ σωφρονεστάτους κατὰ Δημητράκωπον—ὅτι ἔδει νὰ ὑφίσταται ἄφρευτος ὁ κίνδυνος τῆς ὅσον τάχιον κενώσεως τῆς ἠλεκτρικῆς στήλης εἰς τὸ κοινὸν δοχεῖον, τὴν γῆν, ἐλλείψει προσηκόντων ἀπομονωτήρων, γνωστοῦ ὄντος ὅτι τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ὀλόκληρον, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, εἶνε ἐξόχως ἠλεκτρόφορον, λίαν κεκορεσμένον ἠλεκτρισμοῦ καὶ λίαν εὖνουν καὶ συμπαθὲς πρὸς τὰς κενώσεις τῆς τερπικεραύνου ἠλεκτρικῆς στήλης Χ τοῦ Διός.—ὅτι ἄπαξ ρυεῖς ὁ ἠλεκτρισμός, διὰ πλήρους κενώσεως, διὰ τοῦ Θανάτου δηλονότι, εἰς τὸ κενὸν δοχεῖον, ἀμετακλήτως ἀπόλλυται, ὡς ἀληθῆς καὶ τὰς μαγείας ἀποστρεφόμενος ἠλεκτρισμός, πλὴν ἂν ἐπανέλαβε τὸ μετὰ τοῦ Διαβόλου συμβόλαιον τοῦ Φάουστ, πᾶσαν ἀτομικότητα καὶ πᾶσαν αὐθυπαρξίαν, ὃν τρόπον καὶ τὰ ὕδατα, ἐκρέυσαντα ἄπαξ εἰς τοὺς ὠκεανούς.—ὅτι λίαν ἀκόμψως ὁ ὑελώδης ἢ ρητινώδης ἠλεκτρισμός, ὅστις, ἀριστοτελικῶς εἰπεῖν, εἶναι «τι» ἢ «μορφή», τουτέστιν οὐσία ἢ δύναμις, μεταπηδᾷ αἰφνης, καθαλιστικῶς καὶ διὰ ῥοδίου ἄλματος, οὐχὶ ἀπλῶς εἰς ἓν ἔτι ποῖον, ὅλως ἑτερογενὲς πρὸς αὐτὸν καὶ ἀλλόθρον, οὐχὶ εἰς μίαν τινὰ ἀριστοτελικὴν «μορφήν μορφῶν», ἀλλὰ, ἀφειδέστατα καὶ κατὰ σωρείας, εἰς ἑτερογενῆ καὶ ἀλλόθροα ποῖα ἢ μορφὰς μορφῶν, διαφορώτατα ἀπ' ἀλλήλων καὶ πάντη μεταφυσικά, ὅποια τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀδελου ψυχῆς εἰς μνήμην, εἰς αἴσθησιν, εἰς κρίσιν, εἰς λογικὴν, εἰς αὐτοσυνειδησίαν, εἰς ἐπιστήμην, φιλοσοφίαν, καὶ μεταφυσίαν.

(1) Τὰ μεμονωμένως μὴ λύοντα τὸ ζήτημα δύο ταῦτα ἐπιχειρήματα, ὑπὸ ἄλλο ἔνδυμα, προτάθησαν ἤδη ὑπὸ Μαθηματικοῦ. Ἄλλ' ἀπέναντι τηλικαύτης θεωρίας σοβαροφανοῦς, αὐτὰ μόνον εὐρενὰ ἀντιτάξῃ ὁ κ. Μαθηματικὸς ἀποχρώντως.

σικήν· εἰς καλλιτεχνικὸν καὶ θρησκευτικὸν αἶσθημα· εἰς βού-
 λησιν καὶ ἐλευθέραν αὐτοβουλίαν καὶ αὐτοκαταναγκασμὸν·
 εἰς χαρακτῆρα, ἠθικὴν καὶ ἀρετὴν· εἰς διανόησιν, ἔμπνευσιν,
 καὶ πόθον τοῦ εἰδέναι· εἰς ἰδανισμὸν καὶ εἰς στωϊκισμὸν· εἰς
 ἠδυσμὸν, εἰς αὐτοθυσίαν, καὶ φιλοπατρίαν· εἰς πόθον συναί-
 σθημα, καὶ στοργήν, καὶ εἶ τι ἄλλο παραπλήσιον, εἴτι δὲ
 μάλιστα ἀκομψότερον αὐτὸ τὸ «τί» ἢ ἡ «μορφὴ», ὃ ἡλεκτρι-
 σμός, μεταμορφοῦται εἰς ὑπέροχα καὶ οὐράνια, ἀλλ' ἄλλο-
 θροα καὶ ἑτερογενῆ, ποιά, ἂν σκεφθῶμεν, κατὰ τὸν μέγαν
 Ἀριστοτέλη, ὅτι ἡ τράπεζα ἐκεῖ, τὸ ὠρολόγιον, ἡ οἰκία
 προῦπῆρξαν! προῦπάρξαντα ὁηλονότι πρότερον ἐν τῇ διαρκείᾳ
 τοῦ ξυλουργοῦ, τοῦ ὠρολογιοποιοῦ καὶ τοῦ τέκτονος, καὶ ὅτι,
 κατὰ τὸν αὐτὸν ἑκλαμπρον ἀστέρα τῆς Μεταφυσικῆς, ἐν παντὶ
 σπέρματι τοῦ φυτικοῦ ἢ ζωικοῦ βασιλείου ἐλλανθάνει νοῦς
 καταφανῶς προμελετήσας, καὶ προαίρεσις σοφῆ καὶ προ-
 διάταξις ἐπιστημονικῆ, συστηματικῆ καὶ πιστῆ ἑαυτῇ, κατὰ
 νόμους θαυμασιωτάτης ἀναμφισβητήτως ἐφαρμογῆς, ἐνῶ τοι-
 αῦτα προσόντα ἐὲν συνενοῖ, μετὰ τὸν Ὁρθὸν Λόγον, ὃ ὑελώδης
 ἢ ὁ ρητινώδης, ἢ εἰ συνδυασμοὶ αὐτῶν ἢ αἱ συρράξεις ἢ οἱ ἔρω-
 τες μετὰ τῶν ἡλεκτριόντων ἢ μετὰ τῶν β5 ἀπλῶν σωματίων,
 εἴτε ἐν ζυμώσειςι καὶ συμπλοκαῖς χημικαῖς, εἴτε ἐν ταῖς ὑψη-
 λοτάταις θερμοκρασίαις τοῦ συγχρόνου περιπέστου κλιθάνου
 τοῦ Moissan, καθότι ἄλλως, ἂν τοῦτο συνέβαινεν, ὁ περὶ
 τῶν ὄλων θαυμάσιος μεταφυσικὸς ἀγὼν τῆς ἀνθρωπότητος,
 θὰ κατήντα ἀγὼν περὶ λέξεων, ἀφοῦ βληθὰ ἐσήμεαινεν» ἐντε-
 στάτην συνείδησιν καὶ ἀπειροτέλειον σοφίαν» καὶ ἀφοῦ «στήλη
 X τοῦ Κενοῦ» θὰ ἐσήμεαινεν, ὡς ἄλλως αὐτὸς ἔφα ὁ κ. Δη-
 μητρακόπουλος, αὐτὸν τὸν Αἰώνιον, Ὅστις μόνος, καὶ οὐχὶ ἡ
 Ὑλῆ, κατὰ Μακράκιν, αεῦρε πᾶσαν ὁδὸν Ἐπιστήμης καὶ πα-
 ρέδωκεν αὐτὴν Ἰσραὴλ τῷ παιδί αὐτοῦ καὶ Ἰακώβ τῷ ἡγα-
 πημένῳ ὑπ' αὐτοῦ» — ὅτι, λίαν ἀσκόπως καὶ λίαν πολυτε-
 λῶς, ἢ φύσις ἐσκέφθη νὰ καταβάλλῃ τόσην καλλιτεχνίαν καὶ
 σοφίαν καὶ ἔμπνευσιν περὶ τὴν πλαστικὴν διασκευὴν τῆς
 ἀπλῶς ἡλεκτρικῆς ἀνθρωπίνης στήλης, ἥτις ἐν τούτοις, κατὰ
 δικαιοτάτην παρατήρησιν τοῦ Σωκράτους, ἀνεξίτηλον φέρει
 τὴν σφραγίδα ὑπάτης ἐπιστήμης καὶ ὅτι ἐνῶ τὰ πάντα φαί-

νονται ψηλαφητῶς δοῦλα καὶ τὸ πᾶν, μετὰ τοῦ παμβασιλέως Ἡλία, φαίνεται ἀριδῆλως ὑπηρετικῆς τῆς στήλης αὐτῆς, ἰδοὺ ὅτι αὕτη ἐπλάσθη, τούναντιον, κατὰ τὴν νέαν θεωρίαν, μόνον καὶ μόνον ὅπως ἀποδειχθῆ ἄληθης ὁ μῦθος τῶν Δαναίδων καὶ τοῦ Σισύφου, ἀσκοπώτατα!

Καὶ ταῦτα μὲν μέχρι τοῦ φυσικοῦ ὅριου τῆς νέας θεωρίας. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ μεταφυσικοῦ σημείου αὐτῆς, κυρίως εἰπεῖν, ἄρχονται αἱ δειναὶ παραπλανήσεις τοῦ Ἑλληνοῦ ἐρευνητοῦ, καθὰ ἀποκαλύπτει ἐπαρκέστατα ἡμῖν διὰ τοῦ ἐν τῇ α' Ἀστραπῇ» (ἀριθ. 1735 καὶ 1736) τελευταίου κεφαλαίου τῆς ἀδημοσιεύτου ἔτι συγγραφῆς του.

Καὶ πᾶς μὲν ἄλλος ὑλιστής, συνεπῆς ἑαυτῷ, βλέπει πέραν τοῦ φυσικοῦ κόσμου τῶν πέντε, ἢ κατὰ Ραϊδὴν ἔξ, αἰσθήσεων, ἀχανές καὶ ἐρημίαν καὶ ἠροδότεια «ἀριμασπού».

Ἄλλ' ὁ κ. Δημητρακόπουλος, ἔστω παραπλανώμενος, τολμᾷ, πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, αἰείποτε ἐνατενίσαντος πρὸς τὰ χρυσᾶ ἄστρα, καὶ πρὸς δόξαν τῆς αἰωνίας ἐπιδράσεως τοῦ χριστιανικοῦ ἰδανισμοῦ, τὸ ἔξῃς, πρωτάκουστον παρεύρημα «non vero ma ben trovato».

Διατυποῦται. δηλονότι θεώρημα μεθ' ὅλως παραξένου ἀποδεικτικῆς ἐπιχειρηματολογίας, ὑψιστα μυθιστορηματικῆς, ὅτι, τὸ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἠλεκτρομαγνητικῇ στήλῃ δίπολον ρευστὸν οὐχὶ μόνον ὁὐκ διευθύνεται εἰς τὸ κοινὸν δοχεῖον—οὐρανὸν ἔστω ἢ γῆν—κατὰ τὸν θάνατον, οὐχὶ μόνον ὑφίσταται ὡς *στήλη Α* ἐν τῷ κενῷ, παρὰ τὰ ὑπὸ τῆς θετικῆς Ἐπιστήμης παραδεδεγμένα καὶ καθωμιλημένα, ἀλλὰ καὶ ἐπανακάμπτει εἰς τὴν ζωὴν, πλήρες πάντοτε ἀκαθέκτου ὁρμῆς νὰ εἰσδύσῃ πνευματιστικώτατα εἰς νέον ἀνθρώπινον σῶμα *νεογνόν!!!*

Τὸ μεταφυσικὸν τοῦτο μέρος τῆς Νέας Θεωρίας εἶνε τὸ προσφιλέστερον τῷ συγγραφεῖ, ἀποτελεῖ τὴν αὐτοψυχολογίαν του καὶ τὴν ἐξοχωτέραν τῶν συστάσεών του, εἶνε ὁ ἄζων τῆς σφαίρας τῶν οὐχὶ ἀπλῶς ἐρασιτεχνικῶν φιλοσοφημάτων του, οὐδὲ ἄνευ, τέλος, τοιαύτης μεταφυσικῆς ἀπόψεως θὰ ἔσπευδε νὰ γένηται εἰσηγητῆς τῆς νέας θεωρίας, ἐὰν τὸ πᾶν ἐτελεύτα σὺν τῇ κενώσει, εἰς τὸ κοινὸν δοχεῖον, τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς ἀνθρωπίνης στήλης.

Ἐὰν τὸ τελευταῖον τοῦτο συνέβαινε, ὁ κ. Δημητρακόπουλος θὰ εἰέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ θεωρηθῇ ἀπλῶς ἀντιγράφων καὶ συμπληρῶν τὸν Μέγερ καὶ ὑποκαθιστῶν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην θερμογόνον ἐκείνου πυρεστίαν τὴν πρόσφατον ἠλεκτρομαγνητικὴν ἀνθρωπίνην στήλην τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Σικάγου Τζάκ Λοέμπ.

Ὅπως τούναντίον, ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἐμπνέεται ἀπὸ λίαν δυσπρεπίτου περιωπῆς, ἐν πλήρει δὲ ψυχραιμίᾳ, ὃν τρόπον ὁ Σωκράτης, καίπερ ἀνακηρύσσων τὸν ἕνα θεόν, ἐτέλει οὐχ ἤττον τὰ τῆς λατρείας ὡς πᾶς ἄλλος ἀνὴρ εὐσεβῶν, ἐπικαλεῖται ὁ κ. Δημητρακόπουλος Πυθαγόρα μετεμψύχωσιν Πλάτωνος ἀναβίωσιν, Ἰνδῶν ἀβατέρ, Ἰουδαίων ἐπάνδρον (Μαθ. ΙΑ΄.) ἢ ἀναγέννησιν (Ἰωβ ΙΔ΄. 10—14) ὅπως ἀνακηρύξῃ τὴν ἐνσάρκωσιν καὶ νεκρανάστασιν τοῦ Χριστοῦ κατόρθωμα φυσικώτατον τῶν συνηθεστέρων ἐνεργειῶν τῆς ὕλης καὶ ἀναβιώσῃ «ποῦ σου, θάνατε, τὸ κράτος; ποῦ σου, Ἄδῃ, τὸ νίκος»!

Τὰ πλήρη τόσης χάριτος χρυσᾶ ἀληθῶς ταῦτα μουσεύματα δὲν εἶναι ὅμως καὶ πλήρη ἀληθείας, καίτοι ὡς πεποιθήσεις ἔργοδοιοι τιμῶσι πολὺ τὸν κτήτορα καὶ κατατάσσουσι τὰς εἰλικρινεῖς ἐξομολογήσεις τοῦ Ρουσσῶ ἐν δευτέρᾳ ὅπως μοίρα.

Τούτου ἕνεκεν, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἀναμένη τύχη τὴν νέαν θεωρίαν, ἢ πιθανὴ ἀδυσώπητος καταδίκη καὶ κατειρώνουσις αὐτῆς θέλει ἀναβιβάσει ταύτην εἰς τὴν ἐντελεστέραν τῶν ἀπὸ τοῦ ὕλισμου λυρικῶν ποιήσεων καί, ἀπ' ἄλλης ἀπόψεως, εἰς τὴν σκοτεινοτέραν τραγωδίαν τῆς εἰμαρμένης τοῦ Παντός.

Καὶ ὁ μὲν πνευματισμός, ἀριστοτελικὴ παρέκκλισις τοῦ χριστιανικοῦ ἰδανισμοῦ, ἤδη προλαβὼν, διαβεβαίωσεν ἠλεκτρομαγνητικὰ ρευστὰ συνοδεύοντα, ὡς ἀραχνουῖφες περιβλημα, («perisprit») τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν ἐκτὸς τοῦ σώματος διαίταν καὶ πλάνην, συνφῶς ταῖς ὑψηλαῖς διαβεβαιώσεσι τοῦ Jaxon Davis, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ τῶν θεωριῶν τοιαῦτα διαφημίσματα δὲν πειράζουσιν οὐδὲ τὰ μεγάλα πολλακίς πνεύματα Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.

Ἄλλ' ὁ κ. Δημητρακόπουλος, διατιπῶν ὀλόκληρον τὸν Jaxon Davis, μεταγγίζων αὐτὸν μέχρι καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ,

μεταδίδων ἐκείνου τὰς ἐξόχους πεποιθήσεις κατ' ἰδίαν ἐπαγωγὴν καὶ ἐξ ἄλλης ἀφετηρίας, δὲν εἶνε παντάπασι πιστευτός ὅταν κηρύσῃ τὸ ἠλεκτρομαγνητικὸν ρευστὸν μὴ διευθυνόμενον εἰς τὸ κοινὸν δοχεῖον κατὰ τὸν θάνατον, ἀλλ' ὑφιστάμενον αὐθυποστάτως ὡς στήλη Α ἐν τῷ Κενῷ καὶ ἔτοιμον νὰ παλινοστήσῃ, πάλιν αὖθις, πνευματιστικώτατα εἰς νέον σῶμα ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ, ἐπαναλαμβανομένης τῆς αὐτῆς ἱστορίας, τοῦ αὐτοῦ «σύρε κ' ἔλα», τοῦ αὐτοῦ «σύρ' το φέρ' τα», τῆς αὐτῆς «φασσαρίας» καὶ τοῦ αὐτοῦ φαύλου ἀληθῶς κύκλου εἰς αἰῶνα αἰῶνος!

Ἄλλὰ ταῦτα, ὅσον καὶ ἂν ἤθελε δισμαρτυρηθῇ ὁ κ. Δημητρακόπουλος, οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ ἀπλή μετακίνησις πολλῶν ἰνδικῶν θεωριῶν, ἀπλή παραχάραξις τῶν πνευματιστικῶν ἐνοράσεων ἢ παραισθήσεων καὶ παρέκθασις ἀριστοτελικῆ τοῦ Πνευματισμοῦ καὶ ὑλοποιήσις αὐτοῦ ἢ πανηλέκτρωσις.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ τὸ σύστημα τοῦ κ. Δημητρακούλου ἐλέγχεται ἀπαῶδον εἰς τὰς θετικὰς ἐπιστήμας παντάπασι, διότι ἡ θεωρία τοῦ ἠλεκτρισμοῦ δὲν ἀναγνωρίζεται πλέον ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καβαλιστικὰς, ἀφοῦ, καὶ μετὰ τὴν πλήρη διὰ τοῦ θανάτου κένωσιν τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς στήλης, ἐξακολουθεῖ ἡ αὐθυπαρξία τοῦ ἠλεκτρομαγνητικοῦ ρευστοῦ καὶ ἡ κατὰ μόνας διαίτα ἐπ' ἄπειρον ὅσον! καὶ ἡ ἀναβίωσις πάλιν αὐτοῦ ἐπ' ἄπειρον, ἐν πλήρει ἐκάστοτε αὐθυπαρξίᾳ καὶ ἐν οἴονεὶ πλήρει προσωπικότητι ἀπαρατρέπτῳ.

Ἐὰν ἡ ἀληθὴς αὕτη ἄποψις τῆς νέας θεωρίας διέλαθε τοὺς περὶ Πῶλ—Ζουάρ, Λομπρόζον, Μάξ Νορδάου, Μιταυτσην, Κατσαρᾶν, Βλαδιανὸν κλπ. τρανοτάτους βιολόγους, ἡ πλάνη αὐτῶν εἶνε ὑπέρογκος καὶ ἡ ἐνθουσιώδης καὶ ἐκφαντορικὴ αὐτῶν κριτικὴ τέλειον ὄψημα Ἄτης.

Ἐν τούτοις, *μόνον* ἡ τοιαύτη ἀπὸ τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν κατόπτευσις τῆς νέας ἠλεκτρομαγνητικῆς θεωρίας ἀρκεῖ πρὸς ἀνασκευὴν τῶν ὄλων πνευματικῶν καὶ βεδικῶν πυργωμάτων τῆς, διότι εἴμεθα διατεθειμένοι εἰς μεγίστην ὑποχώρησιν ἀπέναντι τῆς νέας θεωρίας, καθότι δὲν ἀξιούμεν νὰ προβάλωμεν καὶ τὴν *ἀνυπαρξίαν* τοῦ ἠλεκτρομαγνητικοῦ ρευστοῦ ὡς ὕλης αὐθυποστάτου, καίτοι ἐκ τοιαύτης ἀνυπάρκτου ὕλης

πλάσσει τὴν ψυχὴν καὶ τὸν θεὸν ὁ κ. Δημητρακόπουλος, παρορῶν αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τῆς θετικῆς ἐπιστήμης, ὅπερ δὲν φαίνεται ἐπὶ τέλους λίαν πιθανόν, εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον.

Διότι ὁ κ. Δημητρακόπουλος εἰς τὴν τοιαύτην παρατήρησιν Μαθηματικοῦ κατὰ τὴν διάλεξιν του παραστάτος (« Ἄστου » ἀριθ. ....) θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ σπουδαίως ὅτι δὲν παρεῖδεν ὅτι ὁ Φλαμμαριῶν κατέστησε πάνδημον ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἡ λογία κυρία Αἰκατερίνη Ζάρκου ὁμοίως κοινὸν ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ὅτι, καίτοι δεχόμενος ὡς δύναμιν ἢ ὡς ιδιότητα, καὶ οὐχὶ ὡς ὕλην, τὸν ἠλεκτρισμὸν, διὰ τοῦ ἠλεκτρομαγνητικοῦ αὐτοῦ ρευστοῦ ἐννοεῖ αἰθεροειδῆ ὕλην, συνφθὰ τῇ κοινῇ ὑλιστικῇ ἀτομολογίᾳ, ἐφ' ἧς ὁρᾷ ὁ ἠλεκτρισμὸς, ὡς δυναμικὸς τοιοῦτος, ὡς δύναμις ἢ ὡς ιδιότης τῆς τοιαύτης ψυχοπλαστικῆς ὕλης.

Ἐν ἄλλαις λέξεσι, μόνον ἂν ὑποτεθῆ ἄγευστος παντάπασι θετικῆς ἐπιστήμης ὁ κ. Δημητρακόπουλος, δύναται νὰ κατηγορηθῆται ὡς δεχόμενος τὴν μετὰ θάνατον ἐπιβίωσιν τῆς *δυνάμεως* τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ψιλῆς μὲν πάσης ὕλης, αὐθιπάρκτου δὲ ὅπως καὶ αὐτάρκους, ὡς τινα « ἐντελέχειαν » ἀριστοτελικήν, ἢ, κατὰ τὸ εὐαγγελικὸν λόγιον, ὡς ἀδύναμιν ἐξεληθούσαν ἀπ' ἐμοῦ», ἐνῶ, ἄλλως, δεόν νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι τὰ τοιαῦτα μαγνητικὰ ρευστὰ πρῶτος ὁ ἐπιστημονικευόμενος πνευματισμὸς ἤγαγεν εἰς τὸ μέσον, ὡς ὑλικὸν ἔνδυμα τῆς αὐλοῦ ψυχῆς (perispit), ὡς ὕλην δυναμοηλεκτρικήν, χωρὶς δηλονότι τὸ ζήτημα νὰ τίθεται τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἐνῶ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, ὁ αὐτὸς δύναται νὰ ὑπολαμβάνῃ καὶ ὕλην τὸν ἠλεκτρισμὸν ἐξ ἐπιστημονικῆς ρηξικελεύθου αὐθαιρεσίας, καὶ ὡς ἀνάγκην ἢ συνέπειαν τῆς νέας θεωρίας, καὶ τέλος ὡς ἐπιστημονικήν, ἔστω στρεβλὴν πεποίθησιν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἔναντι τῶν ὀισταγμῶν τῆς θετικῆς Ἐπιστήμης ἐν προκειμένῳ, ἀφοῦ ἡ ἀτελής ἐπιστήμη τῶν κατοίκων τῆς Γῆς, καὶ οὐχὶ τοῦ Ἄρεως, ἀνατρέπει ἐκάστοτε τὰ εἰδῶλα τῆς χθῆς χάριν νέων εἰδῶλων, λατρευτῶν καὶ αὐτῶν ἐφ' ὄρου ζωῆς ! ὡσπερ τὰ ἀνατραπέντα τῆς χθῆς.

Ἡ τελευταία σκέψις πάντοτε ἤρρεσκεν εἰς τὸν ἐσχάτως

δύσαντα ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς, τὸν ἀοίδιμον Ἀπόστολον Μακράκιν, ριφθεῖσα μάλιστα καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ πολυσεβάστου καθηγητοῦ κ. Χατζημιχάλη, πειρωμένου τὴν ἀναστήλωσιν νέων εἰδώλων καὶ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ βωμοῦ παλαιότερων τοιούτων. ("Ὁρα Πρυτανικὸν λόγον Μ. Χατζημιχάλη).

Εἰς τὰς ἀνωτέρω σκέψεις ἤχθημεν, ἀπλῶς ὅπως ὑποστηρίζωμεν ὅτι ὁ κ. Δημητρακόπουλος δὲν εἶνε εἰς κεκραξιδάμας μαθητῆσκος, δεχόμενος τὰς δυνάμεις δρώσας ἄνευ τῆς ἕλης, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ ἀνωτέρω σκέψεις χρησιμεύουσιν ἡμῖν ὅπως διατυπωθῆ ὅτι ἡ μεταφυσικὴ θεωρία τοῦ κ. Δημητρακοπούλου περὶ, ἀπαρτρέπτου καὶ ἀσυγχύτου ἐν τῷ κοινῷ δοχείῳ, παραμονῆς, ἐπιδιώσεως καὶ ἀκεραίας ἐπανάδου τοῦ ἀνθρωπίνου ἠλεκτρομαγνητικοῦ ρευστοῦ, λύει μὲν τὸ ζήτημα τοῦ ἀεικινήτου θαυμασιώτατα, ἐπιστημονικῶς ὅμως εἶνε πράγος ἅμα καὶ ἔλαφος, αὕτη δὲ, μόνη καὶ μόνη, ἡ ἀποψις τῆς ἐπιστημονικῆς παραβάσεως θὰ ἤρκει νὰ ἐλέγξῃ αὐτόν, τὸν θεσπέσιον ἄλλως κέντρωνα.

Ἡ μὴπως κρύκειται θαυμασιὰ ἐπιστημονικὴ ἀγωνία διασώσεως, τοιούτῳ τρόπῳ, τῆς σεπτῆς ἐκείνης διδασκαλίας τοῦ ὑπερφυοῦς υἱοῦ τοῦ Τέκτονος, τῆς ὁποίας ὁ κόσμος γινώσκει ἀπλοῦν νεωκόρον τόν, κληθέντα ἰσόθεον, Ἀριστοτέλην; Τιμὴ εἰς τὸν Δημητρακόπουλον!

Καίτοι, ὅθεν, διὰ τῆς ἀνωτέρω παραβάσεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ἡ νέα θεωρία ἐνταῦθα κυρίως ἔδει νὰ ὠχριάσῃ καὶ νὰ ἐκπνεύσῃ ἀλιτόμηνος, ἐν τούτοις οὐδὲν τὸ κωλύον νὰ παρακολουθήσωμεν καὶ θεωρητικὰς ἀποδείξεις τοῦ συγγραφέως, μηχανικὰς καὶ μαθηματικὰς, συγκρατούσας τὸ ἀδιάσπαστον καὶ ἀσύγχητον καὶ ἀείζωνον τοῦ ἠλεκτρομαγνητικοῦ ἀνθρωπίνου ρευστοῦ ἐν τῷ κοινῷ δοχείῳ ἄνευ ὑελίνων ἀπομονωτήρων!

Ἀσχέτως ὅλως τῆς καλαισθησίας τοῦ τεχνικοῦ ὄρου δι' οὗ ἀποκαλεῖται τὸ πνεῦμα ἀστήγη Α τοῦ Κενοῦ», ἡ ἀπόδειξις τοῦ κ. Δημητρακοπούλου διὰ προσφυγῆς εἰς ἀπλουστάτην μαθηματικὴν μέθοδον, εἰς πάντα λογικὸν ἄνθρωπον, ἔστω καὶ μὴ ἐπιστήμονα παντάπασιν, εὐληπτον, εἶνε τὸ εὐθραστότερον, καίτοι οὐσιωδέστερον, στοιχεῖον τοῦ ὅλου, ἀφοῦ, ἐὰν ἡλήθευε μία

τοιούτη ἀποδειξις, ὁ κ. Δημητρακόπουλος θὰ εἶχεν ἐξησφαλισμένην αὐτὴν τὴν κλειῖδα τοῦ ὠραιοτέρου καὶ ὑψηλοτέρου θόλου καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναπαυθῆ ἡσυχος ἐπὶ πετάλων ρόδων τοῦ Καζανλίκ.

Πλὴν οὐχ οὕτως !

Ἐκ τῶν τεσσάρων, λέγει, μόνων δυνατῶν ὑποθέσεων ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ πνεύματος, ὡς «στήλης 100 ἐν τῷ Κενῷ» δὲν ἀληθεύει, λέγει, ἡ πρώτη, τοῦ ἀμέσου δηλαδὴ διὰ τοῦ θανάτου ἐκμηδενισμοῦ. Καὶ ἰδοὺ ἡ δῆθεν ἀνάγκα, ἣ καὶ θεοὶ πεῖθονται, ἰδοὺ ὁ ἀποχρῶν κατ' αὐτὸν λόγος «Ἡ πρώτη, λέγει, αὕτη ὑπόθεσις εἶνε ἀπολύτως ἀστήρικτος, ὅτι πᾶσα μαθηματικὴ πρόοδος (ἡ ψυχὴ!) ἀρχομένη ἐκ τοῦ κατωτάτου βαθμοῦ (0,00...1=ζωὴ=θάνατος) καὶ προβαίνουσα (μέχρι 100) δὲν μεταπίπτει εἰς τὸ μηδέν, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ ἐπ' ἄπειρον (περιοριστέον ὅμως μέχρι 100 !)»

Ἀπέναντι τῆς προκλήσεως ταύτης, ἐρωτᾶται τίς ἀγορεύειν ἐνταῦθα βούλεται;

Διότι, ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς τοιοῦτου ἀξιώματος, πρῶτον μὲν ἀπελπισία εἰς τοὺς φθισιῶντας καὶ εἰς τοὺς κλεινοὺς δημίους τῆς φθίσεως Κὼχ καὶ Μπέριγγ, δεῦτερον δέ, ἡ βραδεῖα ἡ ἡ καλπάζουσα φθίσις, τὸ πάντοτε ἐπὶ τὰ πρόσω βαῖνον πρόβατον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἡ κατ' ἀριθμητικὴν πρόοδον αἰετίζουσα γενεὴ τοῦ Περιπλανωμένου Ἰουδαίου, ὁ ἐξ οὐρανῶν περίπατος ἀερολίθου μέχρι τῶν κεφαλῶν ἡμῶν, ἡ φθίνουσα πρόοδος τῶν Πατέρων τοῦ Ἔθνους κατὰ τι ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου 1906 πολιτικὸν ἄρθρον τῆς «Ἐστίας», τὸ θαβιδικὸν ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ἡ προϊοῦσα πυρκαϊὰ τοῦ ἔρωτος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐν τῇ ἐπιγραφῇ αὐτοῦ κολάσει κατατυραννομένων, ἰδοὺ ἀληθέσταται καὶ προχειρόταται μαθηματικαὶ πρόοδοι, πολλῶ ἀντιληπτότεραι καὶ φυσιολογικώτεραι ἢ ἡ ψυχὴ, ὅμως παντάπασι μὴ δικαιούμεναι τίτλων ἀθανασίας, παρὰ τὴν τεθεῖσαν ταύτην ἀρχὴν περὶ τῶν μαθηματικῶν προόδων, ὡς αἰωρίων ἀπαξιασῶν κατὰ Δημητρακόπουλον.

Διότι, ἀληθές μὲν ὅτι διὰ μιᾶς τοιαύτης μαθηματικῆς προόδου ἀπεκάλυπτε καὶ ἐδωρεῖτο ὁ Ἑρσχελ ἓνα τῶν ὀγκώ-

δαστέρων πλανητῶν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς πτωχόν ἡλιακὸν σύστημα, λίαν εὐφυῶς καὶ ὄλως ἐκ τῶν προτέρων (a priori). Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμως, καίτοι ἡ ψυχὴ ὠρίσθη παλαιάτατα καὶ ἀριθμὸς» καὶ ἀεντελέχεια», ἤθελεν εἶναι ἄγαν ἀπλοῦν καὶ ἄγαν ἀγροῖκον, σφιστικὸς κερατίας ἢ κροκόδειλος, ἢ ἐξ ἀναλογίας τοιαύτης ἀπόλυτος ἀνακήρυξις τῆς χρεωκοπίας τοῦ κράτους τοῦ ΘΑΝΑΤΟΥ

Ἄλλὰ τί λέγω; Ἐν τῷ ἀνωτέρῳ συλλογισμῷ, ἐξ οὗ ἀντλοῦσι δυνάμεις αἱ λοιπαὶ τρεῖς δυναταὶ ὑποθέσεις (quintum non datur), φοβερόν ἐλλανθάνει τὸ ἀδὶ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι» (restitutio principii) διότι αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶνε τὸ ἀποδεικτέον ὅτι ἡ ψυχὴ εἶνε «μαθηματικὴ πρόοδος». Ἄλλὰ, διότι ἡμεῖς θέτομεν αὐθαιρέτως μίαν τοιαύτην μαθηματικὴν πρόοδον, καὶ διότι καλοῦμεν ταύτην θεόν, ψυχὴν, διάβολον, ζῶην, θάνατον, φῶς, ἐλπίδα, αἰωνιότητα, ἢ εἴτι ἄλλο, ἔπεται ἀράγεσθι ἔχομεν τὸ δικαίωμα, ἐν ὀνόματι τῆς Ἐπιστήμης, νὰ ἀζιῶσωμεν ἀνάλογον ὑποχρέωσιν παρὰ τῆς φύσεως ὅπως συμμορφωθῆ— Ἀμέτι Μουχαμέτι—πρὸς τὴν κατάστασιν ταύτην ἀνάγκης, τὸν ὁποῖαν δημιουργοῦμεν ἡμεῖς δι' αὐτήν, ὥστε νὰ κηρύσσωμεν ἀκολούθως ὡς ἀπόλυτως ἀστήρικτον» (α' Ἀστραπή» ἀριθ. 1735) αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπερ παντάπασιν δὲν συμφέρει ἡμῖν;

Ἦ τίς δὲν θέλει ἀνακηρύξει ἄμεμπτον λογικῶς τὸν συλλογισμόν καθ' ὃν

τὰ ἄστρα εἰσὶν ἐχῖνοι

οἱ ἐχῖνοί εἰσιν ἐνάλιοι.

ἄρα καὶ καὶ τὰ ἄστρα ἐνάλια!

ὁμως ὁ ἀλήθεια εἶνε ὑπερτέρα τοῦ λογικοῦ ἡμῶν λαξεύματος!

Καὶ ἰδοῦ, ἐν παραδείγμασιν, ὁ ἱερώτατος ἡμῶν Χρυσόστομος, τιθέμενος τὸ ἀπρόβητον» ὡς μαθηματικὴν πρόοδον, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι καθ' ἑκάστην *ΠΡΟ* θ α ἰ ν ε ἰ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ κυρίου του, αὐξὸν δηλονότι καὶ εὐδοκίμου.

Ἔπεται ἄρα ἐντεῦθεν ὅτι τὸ πρόβητον αὐτὸ τοῦ κλεινοῦ Χρυσοστόμου ἔχει δικαιώματα ἀθανασίας καὶ μετενσαρκώσεως ἢ, τοῦλάχιστον, μεγεθύνσεως μέχρι συναντήσεως τοῦ ἀριστοτελικοῦ ζῶος τῶν μυρίων σταδίων, παρὰ τὸν καθολικώτατον νόμον τῆς γενεσεως καὶ τῆς φθορᾶς;

Ἐν τούτοις, καὶ παραλειπομένου τοῦ ἐπιχειρήματος τοῦ κατ' ἀρχῆς αἰτεῖσθαι καὶ μετ' ἀποδείξιν προσέτι ὅτι ἡ ψυχὴ ὄντως ἀποτελεῖ μαθηματικὴν πρόοδον ἀληθῆ, οὐδὲν τὸ ὄφελος. Ἀποβλέψατε πρὸς τὰς ἐν τῇ φύσει ζώσας καὶ δρώσας μαθηματικὰς τοιαύτας προόδους, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπως ἴδητε ὅτι αὐταὶ ζῶσι μὲν ἀπείρως πλειότερον μιᾶς Ἀμαδρυάδος, πλὴν καὶ αὐταὶ ποτε θὰ ἐκλίπωσιν, ἀφοῦ καὶ ὁ οὐρανὸς συνάπας, ἀνὰ τὸν ὅποιον θὰ ἠδύνασθε νὰ συναντήσητε τοσαύτας μαθηματικὰς προόδους, ἐν τῷ ἄνθει ἴσως τῆς δράσεως καὶ τῆς ἡλικίας των ἔτι, ὁ οὐρανὸς αὐτὸς συνάπας ἀελιγήσεται ὡς βιβλίον», κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν δογματολογίαν τῆς Ἀποκαλύψεως, ἢ, κατ' ἄλλην ἔκφρασιν, α παραλεύσεται ὡς καὶ ἡ γῆ»!

Θέλω οὕτω νὰ καταλήξω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδὲν τὸ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν προόδων κέρδος, αἵτινες πιθανὸν νὰ ζῶσιν ἐπὶ αἰῶνας μακροὺς καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔστω ἑκατομμύρια αἰῶνων, κατ' ἀναλογίαν μιᾶς ἄγαν γενναιοδωροῦ φράσεως καὶ ἐπιστημονικῆς ἐκτιμήσεως τοῦ Δαρβίνου, πλὴν εἰς τέλος καὶ αὐταὶ τινάσσουσιν, ὡς ρόδον Μαΐου, τὰ πέταλα, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν συμβαίνει ποσῶς ἔναντι τῶν σεπτῶν αἰωνιοτήτων τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Αἰώνιος δὲν εἶνε αἰώνιος κύριος καὶ αἰώνιος παμβασιλεὺς πτωμάτων καὶ στηλῶν Χ τοῦ Κενοῦ, ἀλλὰ θεὸς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, θεὸς ζώντων, κατ' ἑρμηνείαν πολυτιμοτάτου χωρίου τῆς παλαιᾶς, δοθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ *Λυτρωτοῦ*.

Καὶ ἐπειδὴ καὶ ἡ Δογικὴ παροράται ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, ὅπερ ἤθελεν εἶναι τὸ φωτεινότερον στόλισμα τῆς καινῆς θεωρίας, ἐπάναγκες νὰ ἀναμνησθῶμεν τῶν ματαιῶν ἀγώνων τῆς Μεταφυσικῆς ὅπως διὰ τῆς Δογικῆς, διὰ συλλογισμοῦ δηλονότι λογικοῦ, ἀποδείξῃ ἀναγκαίως τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ. Ἐνταῦθα οὐδὲν ἤττον ὁ κ. Δημητρακόπουλος παρουσιάζει ἡμῖν ἀπόλυτον *λογικὴν* διαβεβαίωσιν καὶ κατ' ἀνάγκην! λύσιν, ἐξ ἀθάτου μαθηματικοῦ δόγματος, ὅπερ δύναται νὰ κατάρχη θριάμβους ὅπουδῆποτ' ἂν ἐθέλῃς, πλὴν οὐχὶ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἐνθα τὸ βεβαιότερον καὶ φυσικώτερον, καίτοι ἅμα καὶ τὸ ἀπαισιώτερον, εἶνε ἡ ἐν τῷ κοινῷ δοχείῳ ἐκμηδένισις

της ὕλης ἢ τῆς δυνάμεως τοῦ ἤλεκτρισμοῦ, ἢ τῆς ἠλεκτρικῆς ἀνθρωπίνης στήλης μὰ τὸν Πανθεϊσμόν καὶ μὰ τὸν Σοπενά-
ουερ.

Ἐν τούτοις, ἀνακολούθως ὅπως πρὸς τὸν ἐπικαλούμενον νόμον τῆς ἐξελίξεως, ὅστις εἶνε νόμος τῆς προόδου καὶ τῆς τελειοποιήσεως, δηλαδὴ ἀριστοτελικόν καὶ ξηρὸν ὄνομα τοῦ ἄλλως καλουμένου Νοῦ Ἀναξαγόρα ἢ τῆς ἄλλως καλουμένης θείας Προνοίας, ἢ ἐπ' ἄπειρον αὐτὴ μαθηματικὴ πρόοδος ὅριον μὲν ἔχει τὰ 100 (quintum non datur) πάντοτε, τῶν δὲ καρκινωβατικῶν σταθερῶς, ὀπισθοδρομικῶν σταθερῶς καὶ ὀπισθοβατικῶν σταθερῶς, περιέργον ὁ ἀληθῶς περιέργειαν ἄφρονος γυναικὸς προκλιτακλυσμίας, ἐπιστροφούσης νὰ ἴδῃ πάντοτε ὀπισθὲν τῆς ἕως οὗ γένηται στήλη Δὼτ καὶ ὑπόδειγμα ἀκινήσιας, μετὰ θαυμασίας ὅμως πάντοτε καρκινωβατικῆς ἐπανακαμπυλώσεως εἰς ἑαυτὴν ὥστε νὰ διαγράφηται δι' ἐνσαρκώσεως ἀπαύστου ἐν ἀμίμητον καρκινικὸν ψυχοπλαστικόν, ἀκριβῶς ὡς ἐκεῖνο τὸ περίφημον «Νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν» καὶ οὕτως ὥστε ἡ ψυχὴ νὰ ἦνε εἰς ἀναίδοκαταίβια Ζεὺς— Ὑδάργγυρος—Καρκίνος, ἄλλοτε μὲν ἀρχιβλάξ καὶ καταισχύνη τῆς ἀνθρωπίνης Μεγαλειότητος, ἄλλοτε δὲ Ναπολέων καὶ Οὐγκώ καὶ Οὐμβόλδος καὶ Μετζοφάντι, ἐν αἰωνίᾳ κινήσει μεταμφιέσεων μιᾶς ὀξυμώρου ἀπόκρεω μετενσαρκώσεων, ἐνῶ τοῦλάχιστον ὀπνευματισμὸς ἀποδέχεται ἀρτίαν τὴν ἐσταεὶ πρὸς τὸ πρὸσω χωροῦσαν ἐξέλιξιν, ὅπως τὸ πρόβατον τοῦ κλεινοῦ Χρυσοστόμου.

Ἀλλὰ εἰ πλουτάρχειοι καὶ ἅμα φαῦλοι οὗτοι κύκλοι, οἱ ἐπαναβιοῦντες αὐτοκλήτως ἢ κατὰ τραγικὴν εἰμαρμένην, οἵτινες δημιουργοῦνται ἐν τῇ φαντασίᾳ πρὸς ἐπιστημονικὴν παραθάρρυνσιν τῶν βεδικῶν καὶ πνευματιστικῶν Σχολῶν, χωρὶς προὔπαρξεως βεβχίως τοιαύτης προθέσεως παρὰ τῷ Δ., ἐφ' ὅσον δὲν παρουσιάζουσι καὶ δραστηρίαν τὴν εὐλγίαν τοῦ νόμου τῆς ἐξελίξεως, θὰ ἐλέγχωσιν ἄγνοιαν τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τῶν κατοίκων τοῦ Ἄρεος, πολὺ ὑπερτέρας τῆς ἡμετέρας, ἀντίφασιν ἅμα καὶ ἄγνοιαν τῶν προοδευτικῶν ὁρμῶν τῶν μαθηματικῶν προόδων ἐπ' ἄπειρον (—∞) καὶ τέλος ἀντίφασιν ἅμα καὶ ἄγνοιαν τῶν ἀκαθέκτων ἐξέων καὶ τάσεων

της ἐξελιζέως πρὸς τὸ μᾶλλον ἀσύλληπτου ἄρτιου, ἐξ ἧς ἡ ἀνθρωπότης ἀπεκδέχεται, κατὰ τὰς ὑψηλὰς διαθεβαιώσεις της Ἀποκαλύψεως τοῦ Δαρβίνου, μετὰ μακρὰν σταδιοδρομίαν αἰῶνων, ἀπόκτησιν καὶ πτερῶν ἕτι ἵνα πέτηται ὡς πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναβλάσθησιν ὁμμάτων! ἐν τοῖς μεταφρένοισι ὑπὲρ τὸ ἱερὸν ὄσπου, πλείστας δὲ κατακτήσεις, ἀφ' ἑτέρου, πνευματικὰς, διασκορπιζούσας τὸν σύγχρονον ἐπιστημονικὸν σκοτασμὸν μέχρι γενναίας σεισασχθείας πλανῶν καὶ ἀγνοίας!!!

Πλὴν ἕως τότε δέον σωκρατικῶς (ὄρα Πλατωνικὸν Φαίδωνα) νὰ ἐμμένωμεν ἐν τῷ θετικωτάτῳ ἐδάφει τῶν ὑψηλῶν εὐαγγελικῶν ἐπαγγελιῶν, τὰς ὁποίας ὁ ὕλισμός ἤκιστα ἐκλόνησε, τούναντίον δὲ καὶ ἐπέβρωσε διὰ τοῦ κυρους πολλῆς ἐπιστήμης, ἐνώπιον της ὁποίας οὐδέποτε ὁ Μέγας Νους τοῦ Ἀναξαγόρα, ἡ ὁ Ἀρχιμηχανικός τοῦ αβανουουργοῦ ἀπλῶς» Ἐὐδύσων, θὰ κατανήσῃ ἀπλή ἡλεκτρικὴ Στήλη, καὶ ὄη, ἄχρηστον πλέον μορμολύκειον καὶ ἀρόητος οὐτοπία, μέγιστον μὴδὲν καὶ μεγίστη ἀνυπαρξία πληροῦσα τὸ ἄπειρον!

Ἐπάναγκες πόλιν ἀπαξ νὰ ρηθῇ ὅτι ἡ ἀληθὴς Ἐπιστήμη οὐδέποτε ἐδέχθη καὶ οὐδέποτε θελεῖ δεχθῆ τὴν ὕλην ροῦσσαν ἐκυτὴν καὶ ὅτι ὁ ὕλισμός τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἐστὶ προ ἀληθοῦς ἀγωνίας ἀπέναντι τῶν ἰδίων αὐτοῦ θεωρημάτων καὶ λύσεων.

Ἡδὴ δὲ, ἐκεῖνο ὅπερ οἱ διάσημοι ὕλισται της ἀρχαιότητος καὶ της χθές, δὲν διενεχθήσαν ἀπαξαπλῶς, ἀποτολμᾶται ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Παρθενῶνος, διὰ της ἀποδόσεως τῶν θαυμασιωτέρων πνευματικῶν λειτουργιῶν εἰς τὸν ὀμφαλόν—θετικὸν πόλον—καὶ διὰ της ὑπεβιάσεως τοῦ ἐγκεφάλου—ἀρνητικῶν πόλου—!

Ἀληθές ὅτι καὶ ὁ κράτιστος Σχληγερμάχερ ἠθέλησε τὴν θρησκείαν συναίσθημα μᾶλλον καὶ οὐχὶ αἴσθημα ἢ γνῶσιν ἢ λόγον· καρδίας παλμὸν καὶ οὐχὶ νοῦς ἕξαρσιν.

Ἀληθές, ἐπίσης, ὅτι τὸ Δ. θεώρημα ἐπίστευσεν ὁ Ὀμηρικὸς Κόσμος, κόσμος ἀνδρῶν ἐχόντων ἰσχυρὸν καὶ εὐεπίφορον τὸ θυμικόν, ἄγον καὶ φέρον αὐτούς, κόσμος πρωτοπλάστων βιούντων ἐν τῇ ρομφαίᾳ των καὶ ἐν τῷ δικαίῳ τοῦ ἰσχυροῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ κηλὶς της δουλείας. Τούτου ἕνεκα καὶ ἡ ἔδρα τῶν

ἐπιθυμιῶν ὑπερετιμήθη, καὶ ἐπὶ μακρὸν δέ, μετὰ τὴν ἔκπαυλον Ἑλένην, τείνουσαν νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἀκοσμίαν τοῦ εὐρέος μετώπου, καὶ ὁ κατόπιν ἑλληνικὸς κόσμος τῶν ἡμιθέων τῆς διανοίας καὶ τῆς αἰσθήσεως τοῦ ὑπερτάτου καλοῦ, κατεδίκασε τὸ ὑψηλὸν μέτωπον, ὅπερ μάτην ἐπέζητησεν ὁ Οὐγκώ, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Μετσοφάντι· οἱ ἑαυτὸν καὶ ὁ Χατζηπέτρος ὑπὲρ τῆς εὐμορφίας του.

Καὶ φαντάσθητε μίαν καὶ μόνην στιγμὴν στενοκέφαλον, καὶ πράγματι, τὸν ἰσόθεον Ἀριστοτέλη καὶ στενοκέφαλον τὸν Οὐγκώ καὶ τὸν Μετσοφάντι, κυροῦντας τὸ ἐν τῷ Ἄστει πραγματικὸν κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἔρκους ὅπερ ἔχει τὴν ἐντολὴν νὰ φυλάσῃ μοῖραν τῆς Ὑψηλῆς Διανοίας τοῦ Πανσθενούς Καλλιτέχνου τοῦ Σύμπαντος.

Φαντάσθητε ἀφ' ἐτέρου τὸν ἀκαδημεικὸν Ταινὴ κατήγορον τῆς ὀνόματι καὶ πράγματι στενοκεφαλίας τῶν ἀνδρῶν τοῦ Μεσαίωνος, ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῆς ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ καινοτρόφου ἐν τῷ Ἄστει ἐλλάμψεως.

Βεβαίως δὲ καὶ ὁ Προφητάναξ δὲν ἐννοεῖ ὀμφαλοῦς, λέγων «πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν ταῖς ἐγκάτοις μου» καὶ πάλιν λέγων «αἱ ψαῖαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων». Δὲν ἐννοεῖ τὸ Δημητρακοπούλου θεώρημα, καθότι διὰ τῶν λυρικῶν τούτων ἐξάρσεών του ὁ Δαβὶδ ἐννοεῖ ὅ,τι θαυμασίως ἐν τῷ αὐτῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ ψαλμῷ αὐτοῦ ἐξέφρασεν, εἰπὼν «πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριζόν μου» κατὰ τῶν ἀθέσμων δηλονότι ροπῶν τῆς καρδίας, αἵτινες, παρασύρουσαι τοὺς μὴ ἐστηριγμένους πνεύματι ἡγεμονικῷ, ἰξευτελίζουσι τὸν ἐν ἀνθρώπῳ λόγον καὶ τὸ ἀνθρώπινον σκῆνος ὅπερ εἶνε ναὸς θεοῦ καὶ ὁμοίωμα τοῦ Αἰωνίου, ἐνῶ τὸναντίον κατὰ Δ. μόσαι αὐται αἱ ὀρμαὶ εἰσὶ τι θετικόν, καθόσον τὸ πνεῦμα τὸ ἡγεμονικὸν τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σωκράτους, τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, εἶνέ τι ἀκατάστατον καὶ ἀνισόρροπον, ἀνάξιον ὁδηγὸς καὶ γελοῖος σύμβουλος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἐπιστήμης!

Τὸ τοῦ Renan τοιοῦτῳ τρόπῳ πρὸς τὸν Γολγοθᾶν :

«Ζήτηω ὁ Ἔρως ! τὸ ἰδανικὸν ἐπὶ τέλους εἶνε οὕτοια καθάρᾳ !»· δόγματα ταῦτα ἐκτραχηλιστικά, διάφορα τῶν δογμάτων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοτόμου καὶ τοῦ Οὐγκώ «Ζήτηω ὁ ἀγνός

ἔρωσ» καὶ διάφορα ἐπίσης τῶν δογμάτων τοῦ κλεινοῦ Max-Nordau «Ζήτησαν τὰ φαλληφόρια τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς δόξης, γυμνά ἀλλὰ μὴ αἰσχυρόμενα! Ζήτησαν αἱ φαινομη-ρίδες τοῦ ἀσπίλου Εὐρώτα, γυμναὶ ἀλλὰ μὴ αἰσχυρόμεναι.

Τὸν κ. Λυκόρταν, ἐπιμαρτυρούμενον τὸν Σαρκῶ καὶ ἀνασκευάζοντα δεινῶς τὸν εἰδικὸν κ. Μιταυτσην («Ἄστυ» ἀριθ. . . . . 1906) ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὀμφαλόν, δυνάμεθα τέλος καὶ νὰ μὴ θεωρήσωμεν ἔχοντα δίκαιον, διότι ἴσως τὸ πρῶτον ἢ εἰδικότης ἢ ἡ περιέργεια καθορίζει θέμα μελετητέον ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης, ὑποχρέου πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ὁ κ. Λυκόρτας εὐχαρίστως παρατηροῦμεν ὅτι ἀποκρούει τὸ ζήτημα, οὐχὶ μόνον φυσιολογικῶς καὶ ἀνατομικῶς, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τῆς καθόλου ἐπιστήμης ὅπως διαμαρτυρηθῆ κατὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ὡς ἐργαστηρίου τῆς ὑψηλῆς καὶ τῆς συνήθους καὶ τῆς εὐτελεστέρας διανοήσεως καὶ ὡς θετικοῦ πό-λου τῆς πνευματικῆς ζωῆς!

Ἐπαρσύρθη ἐν τούτῳ ἄρά γε ὁ κ. Δ. ἐκ τοῦ Jaxon Davis, τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοῦ ἀμερικανοῦ πνευματιστοῦ, ὅστις ὑπολαμβάνει τὸν ὀμφάλιον λῶρον καὶ τὸ μαγνητιστικὸν ζωϊκὸν ρευστὸν συγκρατοῦντα ἐπὶ μακρὸν τὸ πτώμα αὐτὸ πρὸς τὸ πνεῦμα, ἐξερχόμενον τοῦ σκήνου του;

Μὴ καὶ αὐτὸς ὁ ὑψιπέτης λογογράφος τῆς Ρώμης ὁ Rastignac, ἐν ἐξαιρέτῳ ἄρθρῳ αὐτοῦ ἐν τῷ «ρωμαϊκῷ Βήματι» περὶ τῆς τελεπαθείας μητρὸς, ἥτις ἐπήδησε νυκτὸς ἐκ τῆς κλίνης ὅπως θρηνησῆ γσερῶς τὸν ἀπώτατα κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν δολοφονούμενον υἱὸν τῆς, δὲν διετύπωσε τὴν γνώμην ὅτι ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἢ ἄλλα ἀδιόρατα νήματα συνέχουσι τὴν μητέρα πρὸς τὰ τέκνα;

Ἐπαρετράπη ἐντεῦθεν ἄρά γε ὁ κ. Δ. μόνον, ἢ καὶ ἐκ τῆς τεχνικῆς φρασεολογίας τῆς γαλλικῆς ἐπιστήμης, ὁμιλοῦσης περὶ ὀμφαλικοῦ ἐγκεφάλου! (cerveau ombilical) ἵνα ἀπλῶς ὀνομάσῃ τὰ τῷ ἑλληνικῷ Ἄσκληπιῷ γνωστά «κοιλιακά γάγγλια»;

Σχετίζεται ἄρά γε κατὰ τι ἐν τούτῳ ἡ Νέα Θεωρία πρὸς τὴν ἐν Ἀγίῳ Ὄρει μεταφυσικὴν ὑπόθεσιν τοῦ 14ου αἰῶνος τῶν ὀμφαλοψύχων, ἥτις κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πεπαιδευμέ-

νου Βαρλαάμ ἐναντίον τοῦ Παλαμᾶ, μετατοπίσαντος εὐπερέστατα καὶ εὐφρέστατα τὸ ὀμφαλόφυχον αὐτὸ ζήτημα;

Ἀληθῶς καὶ ἀδιστακτως, οὐδεὶς πράγματι ἐκ τῶν ὑλιστῶν τοῦ παρελθόντος ἢ τοῦ ἀνατείλοντος Αἰῶνος ἔσεται διατεθειμένος νὰ ἀναγνωρίσῃ ὑπέρτερα νοητικὰ καὶ μεταφυσικὰ μεγάλεϊα εἰς τὸν στυλοβάτην τοῦ νοῦς καὶ οὐχὶ εἰς τὸν ἀνδριάντα του αὐτόν, τοιαύτας βασιλευτάτας προνομίας εἰς τὸν ὑπῆρτην καὶ οὐχὶ εἰς τὸν κύριον, ὅστις εἰκονίζει διὰ τοῦ οἰκηθρίου του τοῦ ἡγεμονικοῦ τὸν οὐρανὸν καὶ ψαύει διὰ τῆς χαίτης του τὰ ἄστρα ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὰ δώματα τοῦ Μεγάλου Κυρίου του.

Ἐν τούτοις δὲν πρόκειται ληστεία καὶ ἐνταῦθα, κατὰ τοῦ ἐγκεφάλου!

Πρόκειται ζήλος πολλὸς καὶ ἀκραιφνῆς πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς Ἀληθείας καὶ πρὸς δέσμευσιν τῆς ἀπτέρου Νίκης τῆς Ἐπιστήμης, ἣτις ἐν Ἑλλάδι εὔρε τοὺς μεγάλους μύστας καὶ λάτρεις, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ προσφιλέστατος Ἕλληνα ἔρευνητῆς κ. Δημητρακόπουλος δὲν εἶνε ἀσφαλῶς ὁ ἐλάχιστος.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἔχει ἡ σοβαρὰ μεταφυσικὴ αὕτη ὑπόθεσις:

Τὴν σοβαρὰν καὶ περιλάλητον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ χριστιανικῇ φιλοσοφίᾳ διάκρισιν μεταξύ καθαρῶς ὑλικοῦ καὶ καθαρῶς πνευματικοῦ θίβου ὁ κ. Δ. καθορίζει, ἀκριβέστατα δὴθεν, εἰς σκαιὸν ἐγκέφαλον καὶ εὐγενῆ ὀμφαλόν, βατραχομουμαχοῦντας καθ' ὅλην τὴν ζωὴν. Εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα θέλει καθ' ἡμῶν μεμφιμοιρήσει ὁ κ. Δημητρακόπουλος ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὰ πράγματα οὕτως ἀκριβῶς ὅν τρόπον αὐτὰ ἀνελύσαμεν. Ἐν τούτοις ἡ φειδρά καὶ ἀναιδὴς ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἡ θεωρία τῶν δύο ρευστῶν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ δύο ἀδελφὰ ρευστὰ, τόσον ἀδελφὰ ὅσον δύο σταγόνες ὕδατος, καὶ, συνεπῶς καὶ κατ' ἀνάγκην, ἔχει, ὡς πρόγραμμα ἀπαραβίαστον, τὴν τελείαν καὶ ἐσχάτην καὶ ὁμοιογενῆ καὶ ὁμοούσιον καὶ ὁμοιούσιον ἐξίσωσιν τῶν δύο ρευστῶν: τοῦ πνευματικοῦ ρευστοῦ καὶ τοῦ ζωικοῦ τοιοῦτου, οὕτως ὥστε τὸ μὲν ἠλεκτρομαγνητικὸν ρευστὸν νὰ εἶνε, κατὰ τοὺς λογικευομένους, τὸ γένος ἀμέσώτατα δὲ εἶδη αὐτοῦ τὸ ὑελῶδες καὶ τὸ ρητινῶδες, τὸ θετικὸν καὶ τὸ ἀρνητικόν, τὸ ἀρκτικόν ἢ θόρειον καὶ ἀνταρκτικόν ἢ νότιον, τὸ ἐγκεφαλικόν καὶ τὸ ὀμφαλικόν ρευστὸν,

κατὰ τρόπον ἐπιτρέποντα νὰ ταυτίσωμεν κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν οὐσίαν τὰς ὁμάδας, τὰ ἔνστικτα, τοὺς πόθους, τοὺς ἔρωτας, τὰ συναισθήματα, τὰ πάθη, κ.τ.λ. πρὸς τὴν νόησιν, τὴν μνήμην, τὴν ἀντίληψιν, τὴν φαντασίαν, τὴν κρίσιν, τὴν ἔμπνευσιν, τέκνα ὀηλονότι ἀνομοιοτάτα τῷ γεννήτορι, φαινόμενα διαφορώτατα καὶ ἀνομοιοτάτα, καὶ ὅμως ἐκ τοῦ αὐτοῦ ρευστοῦ, καὶ ὅμως ἐκ τῆς αὐτῆς κορυφῆς Προφήτου Ἡλιοῦ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς ἀναθρώσκοντα, λαθρεμπορικῶς καὶ μαγγανευτικῶς, ἐν ὀνόματι τοῦ παντοκράτορος Νόμου τῆς αὐθαιρεσίας, τοῦ χάους, τῆς τύχης καὶ τῆς συγχύσεως τοῦ Βαβέλ.

Ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὕλισμοῦ διαμαρτύρεται κατὰ τῆς τοιαύτης ἀπίθανωτάτης ἐξισώσεως τῆς καταγωγῆς νοῦ καὶ πάθους, ἠθικῆς καὶ φαντασίας, ἀντιλήψεως καὶ ὀργῆς, μεταφυσικῆς καὶ συναισθήματος, λογικῆς καὶ ἐνστίκτου, διότι ἡ Ἐπιστήμη τοῦ ὕλισμοῦ ἀπονέμει καὶ ἀναγνωρίζει τόσας καὶ τόσας ὑψηλὰς προνομίας εἰς τὸ ἱερόν ἐκεῖνο ἔρκος τοῦ ἐγκεφάλου ὥστε νὰ ὑπολαμβάνῃς τὸν ὕλισμὸν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἀπλοῦν ἀγῶνα περὶ τρισημείστων λέξεων!

Καὶ ἐνῶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐκαλέσαμεν τὰ ρευστά, κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν μεταφυσικὴν «τί» ἢ ἀμορφὴν», τούτέστι δύναμιν ἢ οὐσίαν, πλὴν ἄμοιρον καὶ χήραν παντὸς μεταφυσικοῦ ποιοῦ, μάτην θὰ ἐπέτρεπεν ἡμῖν ἡ θεωρία τῶν δύο ρευστῶν νὰ καλέσωμεν, ποιὰ, ἐκάτερα τὰ ρευστά ταῦτα. Διότι, καίτοι δὲν ἐπικαλεῖται κἄν ὁ κ. Δ. χαρακτηριστικὴν διάκρισιν ὑελώδους καὶ ρητινώδους ρευστοῦ, ἥτις θὰ ἐνέφανε διάφορον ἀνὰ ἐκάτερον τῶν πόλων ποιόν, κατ' ὄνομα τοῦλάχιστον, ἀρκετὸν καὶ τὸ ὅτι διαλαλεῖ πάντοτε θεωρίαν διπροσώπου καὶ δισυποστάτου ρευστοῦ ὑπὸ τοιαύτην τινὰ διάκρισιν. Πλὴν, τὸ διφυὲς τοῦτο ρευστὸν, κυρίως, μόνον οὐσία ἢ δύναμις ὕλικωτάτη δύναται νὰ ᾔηνε, ἄπορος καὶ ἄπροικος καὶ ἄμοιρος παντὸς αὐτογνωστικοῦ μεταφυσικοῦ ποιοῦ ἢ ἀποτελέσματος, ἀφοῦ μάλιστα, κυρίως, ὡς οὐσία ἢ δύναμις ὕλικῆ διέπει καὶ πληροῖ τὸ ὕλικὸν σύμπαν, διακεχυμένη ἀπανταχοῦ ἀπειδῶς, πλὴν καὶ ὅλως ὕπηρετικῶς, ἀνευ δυνατῆς τινος αὐτοσυνειδησίας, ἀφοῦ καὶ ὡς στήλη X τοῦ Κενεῦ, ἐν βαθμῷ

101 ἢ 1001, ἂν ἀπετέλει τὸν Θεόν, ὁ θεὸς οὗτος οὐδεμίαν αὐτοσυνειδησίαν ἢ κυριαρχίαν θὰ εἶχεν ὑπεράνω τῶν λοιπῶν ἠλεκτρικῶν ἀνθρωπίνων στήλων, οὐδὲ κἂν ὁ ὀημιουργὸς αὐτῶν ἤθελεν εἶναι, ἀλλὰ μόνον θὰ ἦτο τὸ γελοιωδέστερον εἶδωλον παντὸς ἱστορικοῦ τοιοῦτου, καθ' οὗ θὰ ἐψάλλομεν τὸν γλαφυρὸν ἐκεῖνον περὶ εἰδώλων ψαλμὸν τοῦ Δαβὶδ, ὡς τυφλῶν τὰ ὦτα, τὸν νοῦν καὶ τὰ ὄμματα, πλὴν ἂν ὁ πῶλος, υἱὸς ὄνου, ἐφ' οὗ ἐκαθέσθη ὁ Κύριος, εἰσβάλλων πρὸς κατάκτησιν τοῦ Γολγοθᾶ του, οὐδὲν ἦτο ἄλλο ἢ ὁ ἕτερος τῶν δημητρακοπουλείων πόλεων Ψ. Χ.

Καὶ ἄλλως δὲ ὁ ὕλισμός, ἀποκρούων ἢ ἀποδεχόμενος τὸ μαγνητικὸν ἐκεῖνο προδημητρακοπούλειον ρευστὸν τοῦ Mesmer ἢ τὴν ἀνθρωπίνην ἐκεῖνην θερμογόνον στήλην τοῦ Meyer ἢ τὴν νεωτάτην εἰσῆγησιν τοῦ Τζάκ Λοέμπ περὶ ἠλεκτρικῆς στήλης, ἐπικαλεῖται, ὡς εἶναι γνωστὸν Ὑμῖν, ἐξαιρετώτατα ὑλικά διὰ τὸν ἐγκέφαλον καὶ γύρους καλλιτεχνικούς ὅσον ἐνεστι, τὰς μὲν ζωϊκὰς ὁρμὰς ἀποκαλέσας φυσιολογίαν τοῦ ὑλικοῦ βίου, διαστείλας δὲ ἀσυγχύτως καὶ διακηρύξας ἰδιάζουσας καὶ ἐξαιρετικὴν ἐγκεφαλικὴν λειτουργίαν, διεπομένην μὲν ὑπὸ ἐξαιρετικῶν νόμων, ἀνομοίων ὅλως πρὸς τοὺς λοιποὺς βιολογικούς, ἀνακύπτουσας δὲ θαυμασιωτέραν καὶ ὑπερτέραν τῆς ζωϊκῆς φυσιολογίας, ἐφ' ἧς ἰδιάζουσιν ὅλως διάφοροι νόμοι, περὶ οὓς ἐπάσχολοῦνται τόσοι σπουδαῖοι κλάδοι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν.

Καὶ ἄλλως δὲ, ἐνῶ ὁ ὕλισμὸς ἀνεγνώρισεν ὑψηλὰς προνομίας εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ διεχώρισεν, ἰταμῶς, νοῦν ἀπὸ ἐνστίκτου, καὶ ὑπεχώρησεν εἰς τὰ ἀνέσπερα θέληγητρα τοῦ πνεύματος, ἀναγνωρίσας δυνατὴν, διὰ τῆς ἡγεμονικῆς ἐγκεφαλικῆς ἰδιοσυστάσεως, τὴν ἐπιδιώξιν καὶ ἀνακάλυψιν! τῆς ἀληθείας, ἰδοὺ ἐτέρωθεν ὁ κ. Δημητρακόπουλος κηρύσσει τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὴν ζωϊκὴν ζωὴν καὶ τὴν τυφλὴν σπαρτιακὴν ὁρμὴν ὑπερτερον μύστην καὶ καθοδηγὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αἱ θεωρίαι κυμαίνονται καὶ συγκρούονται! κατὰ τὴν θεμελιώδη λογικὴν ἐξίσωσιν $A \text{ ἔστι } x \text{ ἢ } \psi \text{ ἢ } \omega \dots$ ἐνῶ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσὶν ἐπιθυμίαι, καὶ πρᾶγμα ἀπτόν!, κατὰ τὴν θεμελιώδη λογικὴν ἐξίσωσιν $A \text{ ἔστι } A$ καὶ πάλιν A οὐκ ἔστιν οὐκ A , τοῦθ'

ὅπερ δι' ἓνα Δημητρακόπουλον εἶνε λίαν λυπηρόν, ἔστω ὡς ἐπιστημονικὸν παραπάτημα, ἔστω μάλιστα ὡς ἐπιστημονικὴ πεποιθήσις ἢ ἰδιοτροπία περὶ ὧν ὁ Μολιερὸς ἐκραύγαζε:

Tous les défauts humains nous donne dans la vie;
des moyens d'exercer notre philosophie;

καθότι, ἐὰν οἱ ἀλήθειαι πᾶσαι ἦσαν γυμναί καὶ τετραχλισμέναι ἐνώπιον τοῦ ἀνθρώπου, ἐξοχος ἐξέλιξις ἐπιστήμης οὐδεμία ἤθελεν ὑπάρχει, ἀλλὰ βίος ραστώνης ἢ ἐπὶ γῆς βίος οὐράνιος, καθ' ὃν τρόπον, ἐξ ἔστου λόγου ὑψηλῆς προνοίας, ἢ ἐργασία ὠρίσθη κληῖρος καὶ μοῖρα τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς, ἐπίσης πρὸς τὴν πρόοδον καὶ ἐπίσης πρὸς τὸν ἐξευγενισμόν καὶ ὡς ἀναγκαῖον ἀντίδοτον τῆς κατ' ἀνάγκην ἀργίας, γνωστοῦ ὄντος ὅτι λαοὶ καὶ ἄτομα πολιορκούμενα ὑπὸ πλημμύρας ἀγαθῶν, χύδην πρὸ αὐτῶν ἐρριμμένων, στεροῦνται οὕτω τοῦ ἀσφαλεστέρου ἐπὶ τὰ πρόσω ἐλατηρίου, ὅπερ χαλκεύουσιν αἱ ἀνάγκαι, φθίνουσι καὶ μαραίνονται, δουλοῦνται εἰς τέλος εὐχερῶς καὶ ἐξαφανίζονται.

Ἡμεῖς, τοῦλάχιστον, δυσαντικατάστατον τὸν ἀρνητικὸν ἐγκεφαλικὸν πόλον, ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς Ἐπιστήμης τοῦ ὕλισμοῦ, θά ἐκηρύττεμεν.

Πρὸς πλατυτέραν ὄθεν μελέτην καὶ καθορισμόν τοῦ ἀρνητικοῦ πόλου κατὰ τὴν νέαν θεωρίαν, ἀσχοληθῶμεν ἐπὶ παραδείγματος ἐκ τῆς παθολογίας, ἐν τῇ κοινωνικῇ βίῃ προχειροτάτου, τοῦ γεγονότος δηλονόντι τῶν μεγάλων βλακῶν καὶ τῶν διανοητικῶς ἐκλιπόντων ἐκ διαφόρων παθολογικῶν αἰτίων καὶ ἐπηρεϊῶν, ἀναλύσωμεν δὲ τὸ γεγονός τοῦτο ὑπὸ τὸ πρῖσμα ὑφ' ὃ ἐτόζει καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ κ. Δημητρακόπουλος καὶ κατ' ἀντιπαράστασιν πρὸς τὸ καθεστὼς ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ τοῦ Ὑλισμοῦ καὶ τῇ Μεταφυσικῇ.

Οὗτοι λοιπὸν οἱ δυστυχεῖς τῶν ὀπείων ἐσδέσθη παντάπασιν τὸ φῶς καὶ οἵτινες κατ' ἀρίστην σοφόκλειον παρομοίωσιν «ἐν μιᾷ ἐφεξῆς ζωῇ νυκτί», μὴ πλέον ποδηγετούμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός τοῦ λογικοῦ, βιοῦσι φυτικὴν ζωὴν, φυτοζωοῦσιν ὡς οἱ σπόγγοι ἐφ' ὧν ἄριστα δύνανται νὰ βασιλεύσωσιν, ἐνῶ ὁ ἀρνητικὸς ἐγκεφαλικὸς πόλος, ὅλως ἀπεργῶν, πρὸς οὐδὲν πλέον εἶνε χρήσιμος εἰς αὐτούς, ὡς πνευματικὰ ὄντα, κατὰ τε τὸν ὕλισμόν κατὰ τε τὴν θεολογίαν καὶ ὡς κορωνίδα τῆς Κτί-

σεως. Καί ἡ μὲν Λογική τοῦ Καντίου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος τοιούτου εὐσιωδεστάτου γνωρίσματος, εἶς ὁ Λόγος, στερῆται, πάλιν ἄνθρωπον ἀποκαλεῖ τὸν ἄνθρωπον· ἡ κοινωνία ὁμοίως καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ ἰατρική καὶ ἡ λοιπὴ ἐπιστήμη καὶ τέχνη ἄνθρωπον ἐπίσης τὸν τοιούτον ἄνθρωπον ἀποκαλεῖ· ὁ Πλάτων θὰ ἐδωροφορεῖτο εἰς ἡμᾶς. τὰ ἐξῆς νόστιμα, ἅτινα ὡς λύσιν ἄλλοτε ἔδωκα εἰς τὸν πολῦτιμον καθηγητὴν τῆς φιλοσοφίας τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἀείμνηστον Χρῆστον Παπαδόπουλον κατὰ τὰς γενικὰς ἐξετάσεις μου:

« Ἄνθρωπος οὐκ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ὅμως »

λύσιν ἣτις προεκάλεσε τὴν ἄρρητον θυμηθῖάν τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ· ἡ ἀστυκὴ καὶ ποινικὴ δικαιοσύνη καὶ ἐπιστήμη, ὑπότινας διαστολὰς περὶ καταλογισμοῦ καὶ δικαστικῆς ἀντιλήψεως, ὁμοίως, ὡς δικαιολογικὸν ὄν, ἄνθρωπον τὸν τοιούτον ἄνθρωπον θὰ ἐκάλει. Ἐν μέσῳ τῆς καθολικῆς ταύτης συναυλίας, θὰ παρουσιάζετο ἡ δίπολος θεωρία ὅπως εἶπη ἡμῖν ὅτι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος εἶναι ὄντως ἄνθρωπος.

Ἐν τῇ εὐν ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, μετεμψυχώσει, ἐπαναθιώσει, ἐπανόθῳ ἢ ἀθάτῳ, θὰ ἐρωτᾷ ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὕλισμου, ἵπου θέλει εὐρεθῆ ὁ ἀπολωλὸς ἀρνητικὸς πόλος ὅπως συμπληρώσῃ τὸν θετικόν; ἢ θέλει τις ἀναστῆ ἐκ νεκρῶν βλάξ καὶ πνευματικῶ, ἀνάπηρος, καὶ ἅπαξ καὶ ὄς καὶ τρίς καὶ ἀπειράκις;

Ἄλλὰ τότε τίς ἡ τύχη τῆς θεωρίας τῶν δύο ρευστῶν ἐν τοιαύτῃ αὐτῶν ἀνισοροσίᾳ, ἐνῶ ἡ ἀρτία συνεργασία αὐτῶν εἶνε ἡ οὐσία τῆς ὑπάρξεως τῶν ρευστῶν, εἶνε ὁ ἀκίνητος νόμος ὁ ταῦτα διέπων, εἶνε ὁ συνταγματικὸς χάρτης ζωῆς καὶ θανάτου μεταξύ ἐκατέρων, ὧν τὸ ἕτερον, ἐν τούτοις, βλέπομεν ὅτι ὑπέστη τοιαύτην ἀθαρτίαν, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἀρνητικὸν πόλον τοῦ ἀνίκανον νὰ καθοδηγῇ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ μεγάλα, ἐπὶ τὰ πρόσω καὶ ἐπὶ τὴν ἐπιστημονικὴν εὐχλείαν καὶ τὸν πολιτισμόν; Ἡ μὴ ἡ στήλη Χ τοῦ Κενοῦ διατηρεῖται καὶ μονόπολος ἀρά γε; Ἡ μὴ ὁ ἀπολωλὸς πόλος ἐπανακτᾷται τὸ σφρίγος καὶ τὰ δίκαια αὐτοῦ ἅμα τῷ θανάτῳ καὶ τῇ ἐπαναθιώσει; διὰ νέας ἐξελίξεις, παρὰ πᾶσαν διαμαρτυρίαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ὑλισμοῦ;

Ἡ μὴ χρεία πίστεως καὶ ἐν προκειμένῳ καὶ οὐχὶ ἐρεύνης ;
 * Ἄς παρακολουθήσωμεν τὰς ἀνεσπέρους ἀληθείας ἐκ τῆς
 ἀτασθάλου φάσεως ταύτης τῆς νέας θεωρίας τοῦ Ἑλληνοῦ ἐρευ-
 νητοῦ.

Ὁ μὲν ὕλισμός, ἐκ πλήρους δικαίου, ἀποφαίνεται, συνεπῆς
 ταῖς δογματικαῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῆς δεῖνος παθολογι-
 κῆς αἰτίας, ὁ λόγος, ὁ νοῦς, τὸ συνειδός, αἱ φρένες ὄχοντο
 ἀπιόντα ἀνεπιστρεπτεῖ, ἀφ' οὗ προσεβλήθη δοσλοφονικῶς ὁ ὑψη-
 λὸς θεματοφύλαξ τῶν τιμῶν δώρων ἐκείνων, ὁ ἐγκέφαλος.

Ἄλλ' ἢ δίπολος θεωρία θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῆ τοιοῦτο
 εὐπρόσωπον ἐπιχείρημα ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἢ ἀνα-
 λύμεν ;

Παντάπασιν οὐχί !

Διότι δὲν ἐπικαλέσθη ἡ νέα θεωρία τὴν ἐπιστήμην τοῦ
 ὕλισμοῦ ὡς συνεργάτην καὶ συνήγορον καὶ ἀκεστήν, ἀκριβῶς
 διὰ τὸν οὐσιώδη λόγον ὅτι, ἡ ὕλιστικὴ Ἐπιστήμη δέχεται
 ὑψιστον κράτιστον ποιὸν τὸν ἐγκέφαλον καὶ οὐχὶ ἀπλήρην ἐν-
 σίαν, ἀπλοῦν ἀριστοτελικὸν «τί».

Τούναντίον, ὁ Ἑλληνας ἐρευνητὴς δὲν ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ ἐπι-
 στημονικοῦ στερεώματος ὅπως ἀπλῶς εἶπη κίνητρον τοῦ ὕλι-
 στικοῦ ἐγκεφάλου τὸ δίπολον ρευστόν, καθόσον τότε θὰ πα-
 ρουσιάζετο ἀποκαλύπτων ἄγνωστον κινήτηριον δύναμιν *μόνον*,
 ἔσχατος ἐργάτης τῆς ἐπιστήμης τοῦ ὕλισμοῦ, ἐλθὼν νὰ πλη-
 ρώσῃ ἐν τι εὐκόλῳ κενόν.

Ἴδου λοιπὸν τί ἦλθεν ἀγγέλλουσα ἡ νέα θεωρία : αὐτὴ ἡ
 ἐκρέυσασα πνευματικὴ δύναμις εἶνε ὁ ἕτερος ἀρνητικὸς πόλος
 τοῦ ρευστοῦ ! ὅστις δὲν ἐξέρρευσε καὶ πράγματι, ἀλλὰ ἀπερ-
 γεῖ καὶ ἐνασχολεῖται περὶ τὸ λάθε βιώσας !, ὑπνώστων ἀ-
 πλῶς. Οὐδεμία δύναμις ἀντίθετος, οὐδεμία πάθησις ἰσχυρὰ ἢ
 οὐσιώδης, οὐδένες πύλαι. Ἄδου κατισχύουσι τοῦ ρευστοῦ ! Ἐκ
 τῆς ἐσχάτης ἀπολιθώσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἐκ τῆς τελειο-
 τῆτος ἀποσθέσεως τῆς διανοίας, οὐδεὶς ὁ κίνδυνος, διότι τὸ
 κράτος τοῦ θανάτου δὲν ἄπτεται τῆς ὀντότητος τοῦ δίπολου
 ρευστοῦ.

Οὕτω φθέγγεται ἡ δίπολος θεωρία, θριαμβικὸς Νικολέων
 πρὸ τοῦ ἀναστήματος γιγαντιαίων Πυραμίδων ἀπιθάνου.

Καί ἐπειδὴ παρουσιάσαμεν πνευματικὴν ἐκμηδένισιν, ἤτοι τελείαν ἐξαφάνισιν τοῦ ἀρνητικοῦ πόλου, φέρε προσκομίσωμεν παράδειγμα ἐκλείψεως καὶ ἀδαρίας καὶ τοῦ θετικοῦ πόλου.

Ἐπιφανέστατον τοιοῦτο παράδειγμα ἔχω νὰ παρουσιάσω τὸν χαλκέντερον καὶ ἀδαμοντινον Ὁριγένην, ὅστις ἐπέτρεψε κατὰ τῆς ἀνδρότητας αὐτοῦ καρχαρόδοντα ἄρπην Κρόνου.

Ὁ μὲν Πλάτων, καταπαίξας ἐν οὐ παικτοῖς, τὰ ἀμίμητα ἐκεῖνα ἐχάραξε περὶ τῆς κολοβωθείσης ἀνδρότητας, κατειρωνευσάμενος ταῦτα : ἀνθρωπος καὶ οὐκ ἀνθρωπος, ἀνθρωπος ὅμως».

Ὁ Λυτρωτὴς συνέστησεν ἐκβολὴν καὶ ἐξόρυξιν καὶ ἐκτομὴν «συμφέρει γάρ σοι τυφλὸν ἢ χλωλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν ἢ, ὅλον τὸ σῶμα ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός», καίτοι ἡ οὐσία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι αὕτη καὶ μόνη : «σταυροῦτε τὰ ὑμέτερα πάθη· περιτέμνετε τὰς καρδίας ὑμῶν».

Καὶ ὁ μὲν Κάντιος τὸν Ὁριγένην ἀποδοκίμασεν, ὁ δὲ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος ἔκρινε τὴν ἀρτιότητα ἀπαραίτητον πρὸς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ πονηροῦ καὶ ἀπεσκυβάλισε τὴν φυγομαχίαν τοῦ μεγάλου Ὁριγένους, ὁ δὲ Ροῦθης θὰ ἔλεγεν ἡμῖν ὅτι ὁ Ὁριγένης ἀπέβαλε τὴν ἔκτην αἴσθησιν. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, ὁ μέγας Ὁριγένης θέλει ἐπανέλθει ἀνθρωπος καὶ οὐκ ἀνθρωπος, ἀνθρωπος ὅμως, ἢ τούναντίον πλήρης καὶ ἄρτιος καὶ ἀνελλιπὴς ἀνθρωπος;

Ἐνταῦθα ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὕλισμοῦ θὰ ἐκήρυσσεν, ὡς ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πόλου, ἀμετάκλητον τὴν ἐκποίησιν τῆς ἀνδρότητας, ὁ ἱερός Χρυσόστομος θὰ ἐποίειτο φρικτὰς συστάσεις ἐναντίον τῶν ἡμιανθρώπων τούτων, ἡ δὲ δίπολος θεωρία θὰ εὔρισκε τὴν πλήρη εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασιν ἐν τῷ θανάτῳ, τουτέστιν ἐν τῇ ἐν ἄλλῳ ἀρτιωτάτῳ σώματι ἐπαναβιώσει.

Ἐλθωμεν ἤδη ἐπὶ τὸ πόρισμα τῆς ἀναλύσεως.

Ὁ ὕλισμός, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ὀρθὸς λόγος, ἀδυνατεῖ νὰ δεχθῇ τὰς θείας δυνάμεις τοῦ ἐγκεφάλου κοιμηθείσας κατόπιν σοβαρωτάτης παθήσεως καὶ ἐξυπνούσας θαλαρὰς καὶ ἐπάχμους ἐν ἄλλῳ νέφῳ ἐγκεφάλῳ νέας ζωῆς, διότι ἡ θεωρία τοῦ ὕλισμοῦ συνέχεται ἀδιασπᾶστως μετὰ τοῦ δόγματος τῆς γενέσεως καὶ

φθορᾶς τοῦ σώματος, ἄνευ ἀναβιώσεων καὶ ἀβατάρ καὶ με-
τενσαρκώσεων.

Ἀληθῶς τὸ τοιοῦτο τοῦ κ. Δ. θεώρημα μόνος ὁ Χριστια-
σμός, ἐν ταῖς πανυψίσταις ἄρσεσι καὶ ἐπικοινωνίαις αὐτοῦ μετὰ
τοῦ Διωνίου, πρῶτος διετύπωσε, κηρύξας ἐν τῷ τελευταίῳ ἄρ-
θρῳ τοῦ γεραροῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἀπροδοκῶ ἀνάστασιν
νεκρῶν», ἧτοι ὁ Χριστιανισμὸς ὁμολογεῖ, κατενώπιον πάντων
τῶν ἀπίστων, ὅτι προσδοκᾷ καὶ τῶν νεκρῶν σωμάτων τὴν
ἔγερσιν, ἐν τοῖς ὁποίοις, ἀνεγειρομένοις νεαροῖς καὶ θαλεροῖς,
δροσεροῖς καὶ ἐπάκμοις, κατὰ τὰ ἔτη περίπου τοῦ Λυτρωτοῦ,
ἡ ψυχὴ, ἐπανερχομένη, θέλει ὀριστικῶς ἐν αὐτοῖς κατασκηνώ-
σει, εἰς τὸ ἐφεξῆς ἐσομένοις ἀφθάρτοις.

Ἄλλὰ πρόδηλος ἡ ἀχανὴς διαφορὰ μετὰ τῆς χριστιανι-
κῆς δογματολογίας ταύτης καὶ τοῦ ἀειστρόφου εἰς αἰῶνα τροχοῦ
τοῦ Ἰζίωνος τῶν αἰώνιων ψυχενσαρκώσεων τοῦ Δημητρακο-
πούλου καὶ τοῦ Πνευματισμοῦ.

Καὶ ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς θεωρίας τοῦ Ὑλισμοῦ, δυ-
νάμεις πνευματικαὶ ἢ ἠθικαί, ἐγκεφαλικαὶ ἢ ὀμφαλικάι, κοι-
μώμεναι καὶ αἰφνης ἐξεγειρόμεναι ἐπ' ἄλλου ὁμοιογενοῦς ἐδά-
φους ἀκμαῖαι, εἶνε διὰ τὸν ὕλισμὸν καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον θεώ-
ρημα ἄξιον στεφάνων Ὀμήρου καὶ ἀποβολῆς ἅμα Θεουκυδίδου.

Ἐκάστη γέννησις, κατὰ τὸν ὕλισμὸν, εἶνε τελεία καὶ αὐ-
θύπαρκτος γέννησις, δὲν εἶνε συνέχεια μακραιώονος βίου ἡλε-
κτρικῆς στήλης διὰ τοῦ αὐθαιρέτου νόμου τῆς ἐπαναβιώσεως
στηλῶν ἡλεκτρικῶν, ὡς ἐπίσης ἐκάστη φθορὰ διὰ θανάτου εἶνε
κυριολεκτικὸς θάνατος καὶ κυριολεκτικὴ διάλυσις τῶν πάντων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, καὶ
ἡλεκτρικῆς στήλης ἂν ὑποτεθῆ ὁ ἄνθρωπος, δέον, κατὰ τὴν διὰ
τοῦ θανάτου διάλυσιν, ἢ ἡλεκτρικῆς στήλης νὰ κερῶθῃ εἰς τὸ
κοινὸν δοχεῖον, καθ' ἐκάστην νέαν γέννησιν δημιουργουμένης
νέας ἡλεκτρικῆς στήλης ἐκ τῶν ἀκνωτῶν θησαυρῶν τῆς φύ-
σεως, μὴ ὑποχρέου νὰ ἔχῃ τόσας προκατεσκευασμένας ἡλε-
κτρικὰς στήλας ἐν τῷ Κενῷ, καθὰ ἀξιοῖ αὐθαιρετώτατα ὁ ἔλ-
λην ἐρευνητῆς, ὅπως, αὐταὶ καὶ μόναι, παίζωσι τὸ ἀχθοφορικώ-
τατον καὶ ἀνελευθερώτατον καὶ ἀνιαρότατον παίγνιον τοῦ
Σισύφου καὶ τῶν Δαναίδων, τοῦ Ἰζίωνος καὶ τοῦ Ταντάλου,

ἄνευ λόγου τινός, ἀσκοπώτατα, μνηστικώτατα, καὶ ἀχθοφορικώτατα, καθ' εἰμαρμένην ἀμείλιχον τοῦ Τουρκεστάν!

Ἄλλὰ, ἡ νέα θεωρία θὰ προβάλῃ ἴσως ὅτι ἡ δίπολος στήλη συνεργάζεται θαυμασίως μετὰ ἢ ἐπὶ τῆς ἐξόχου βάσεως τοῦ πολυφέρνου σώματος καὶ μετὰ τοῦ μεγαλοπρόϊκου ἰδία ἐγκεφάλου.

Ἀπαντῶντες βροῶμεν ὅτι τὴν τοιαύτην ἀπάτην ἢ κλοπὴν οὐδέποτε θὰ ἠνείχετο ἡ ἐπιστήμη τοῦ ὕλισμου, ἥτις θὰ ἐχαιρέτιζε τὴν τοιαύτην φάσιν τῆς νέας θεωρίας διὰ τῆς πικρᾶς συλλυπητηρίου ἐκφράσεως ὅτι, ἐν ἡμέραις νηστείας τῆς Λογικῆς καὶ οὐχὶ ἀπόκρεων αὐτῆς, ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἔλαβε τὴν Νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἡρας, τὰς ἐγκεφαλικάς τουτέστι, πνευματικάς καὶ ἠθικάς καὶ συναισθηματικάς δυνάμεις ὡς ἠλεκτρικάς μεγαλοδωρίας ἢ ιδιότητας.

Ἡ ἀγγίνοια τοῦ μήλου τοῦ Νεύτωνος δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ νέᾳ ψυχοφυσιολογικῇ θεωρίᾳ παντάπασι.

Τὸ δίπολον μαγνητικὸν ρευστὸν ἢ ἡ δυναστικὴ θεωρία ὑελώδους καὶ ρητινώδους ἠλεκτρισμοῦ δύναται μὲν νὰ παρουσιάζῃ ἀναλογίας τινὰς πρὸς τὴν διττὴν φύσιν τῆς ἀνθρωπίνης βιολογίας, δολιχοδρομούσης μετὰ ὕλικου καὶ πνευματικοῦ βίου, πλὴν, ὡς ἀπεδείχθη ἀναλυτικῶς, καὶ δὲν ταυτίζεται. Δὲν λέγομεν ὅτι ἐλλείπει ἀγγίνοια ἐν τῇ τοιαύτῃ μεταφυσικῇ εἰσηγήσει τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ὅσον ἀφορᾷ ἰδία τὴν πρώτην σύλληψιν καὶ τὴν ἀτέρμονα καθολικότητα τοῦ συστήματος αὐτοῦ, ὡς δὲν ἀρνούμεθα παντάπασι ὅτι ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἀπαντᾷ καὶ χάρις καὶ θέλητρον καὶ δύναμις καὶ κάλλος, κρίνομεν ὅμως ὅτι αὕτη ἡ νέα θεωρία εἶνε καὶ θὰ εἶνε ἄνευ ὑψηλοτέρας κυρώσεως, ὡς οἶονεὶ ἐπιστημονικὴ ὄνειροπόλησις ἐπάνω τοῦ θετικοῦ ἐδάφους τῆς Ἐπιστήμης, ἐξ ἐκείνων τῶν ἐπιστημονικῶν ὄνειροπολήσεων τὰς ὁποίας ὁ Ἰούλιος Βέρν ἐξεμεταλλεύθη, ἀμιμήτως καὶ μονοπολιακῶς, φιλολορικῶς.

Ἐπὶ τέλος ὁ μὲν νόμος τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς, καίτοι διὰ τῆς νέας θεωρίας ὑποδεικνύεται παράφρων, δὲν κινεῖ μεγάλως τὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἐρωτᾶται ὅμως τίς ἢ τύχη τῆς θαυμασίας καὶ πολυθρυλήτου ἐξελιξέως τοῦ Δαρβίνου πρὸς

τὴν ὅποιαν καὶ αὐτὸς ὁ κλεινὸς Κάντιος ἔστρεψεν εὐμενὲς τὸ ὄμμα καὶ αὐτὸς ὁ καθ' ἑκάστην προσδεύων Πνευματισμὸς.

Ἡ νέα ψυχοφυσιολογικὴ θεωρία ποθεῖ, ὡς φαίνεται, νὰ συμβαδίσῃ μετὰ τοῦ ἐπαγωγοῦ δαρβινείου δόγματος. Ὅμως παντάπασι δὲν συμβιβάζεται ἡ νέα θεωρία μετὰ τῆς δαρβινείου, ἀφοῦ αὕτη μὲν εἶνε ἀπόλυτος καὶ συστηματικὴ ἐπὶ τὰ πρόσω πάντοτε ἐξέλιξις καὶ ἀληθὴς φυσιολογικὴ ἀριθμητικὴ πρόοδος, τὴν ἀφετηρίαν ἔχουσα ἀπὸ τοῦ ἀδιανοήτου ἐγγυματικοῦ ὄντα-ρίου μέχρι τοῦ ἀφρικανοῦ πιθηκανθρώπου (archiprimus Haeckel) καὶ τοῦ Ἀδάμ, ἐνῶ, ἀντιθέτως, ἡ νέα θεωρία, οὔσα μυστικὴ καὶ καθαλιστικὴ, εἶνε σταθερὰ ἐπαναβίωσις καὶ νεκρανάστασις τῆς αὐτῆς αὐτοτάτης Χ στήλης ἑνὸς τελείου καὶ πανσόφου Ἀδάμ καὶ οὐχὶ ἐπαναβίωσις καὶ νεκρανάστασις τοῦ πρώτου ἐγγυματικοῦ.

Τὸ ζήτημα εἶνε πάσης μελέτης ἀξιώτατον, διότι πρόκειται εὐρὺς κίνδυνος συγχύσεως τῶν καταπληκτικῶν προόδων τῆς ἐξελίξεως μετὰ τῆς ἀκαταλήπτου παθητικῆς ἀδρανείας τοῦ διπόλου ρευστοῦ, καθημένου καὶ ἀπεκδεχομένου τὰ πλούσια ἐλέη τῆς φιλοπονωτάτης προόδου τῆς δαρβινείου ἐξελίξεως, ἅτε τοῦ διπόλου ρευστοῦ ἀνεπιδέκτου φύσει οἰασδῆποτε προόδου.

Καὶ ἐν πρώτοις ἡ μὲν πρόοδος τῆς ἐξελίξεως, ἐν ὀνόματι τῆς Ἐπιστήμης τοῦ ὕλισμοῦ, ὀφείλεται εἰς θαυμαστὰ καὶ ὄλως ἀνήλεκτρα ὕλικά αἷτια ἀγαμεμρόνεια, ἔπειτα δὲ τὸ μέγα σχέδιον τῆς ἐξελίξεως, σχέδιον συστηματικὸν καὶ σχέδιον μέγα ὄν, ἀδυνατεῖ νὰ σταθῇ ἐπὶ τῶν ποδῶν του ἐνώπιον τῆς θαυμασίας παρατηρήσεως τοῦ μεγάλου Ἀριστοτέλους ὅτι ἡ τράπεζα ἐκεῖ προὔπηρξεν ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ τέκτονος καὶ ὅτι ἐν τῷ φυτικῷ καὶ ζωικῷ σπέρματι ἐνυπάρχει προμελέτη καὶ προκατεστρωμένον ἐκ προσιμίων σχέδιον, τρίτον δέ, ἐπάναγκες τὸ δίπολον ρευστὸν νὰ ἦναι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τελειότατον καὶ φύσει ἀνεπιδεῆς πάσης ἐξελίξεως καὶ οὐχὶ ὁμοιότυχον καὶ ὁμοιοπαθὲς πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πρώτου ἐγγυματικοῦ, καθὰ αὐταπατάται καὶ συγχέει ὁ κ. Δημητρακόπουλος.

Ἀφοῦ, κατὰ ταῦτα, ἡ ἐξέλιξις ὀφείλεται εἰς θαυμαστὰ

ὕλικά, ἀνήλεκτρα ἐντελῶς, αἷτια, ἀλλ' ὑπὸ τὸ κράτος ὁμῶς ὑψηλοῦ, ἠθικοῦ πάντοτε, νόμου, ὠθοῦντος εἰς σύστημα καὶ εἰς τελειότητα ἐπὶ τὰ πρόσω, οὕτω δὲ ἡ ἐξέλιξις τίθεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν ἀοράτου προνοίας, καὶ ἀφοῦ ὁ Ἀριστοτέλης κηρύσσει ἐν τῷ πρώτῳ ἐγγχυματικῷ καὶ ἐν παντὶ σπέρματι προμελέτην καὶ προκατεστρωμένον σχέδιον τοῦ σφοῦ καὶ ἐπιστήμονος, ἵτις ἡ θέσις τοῦ δίπολου ρευστοῦ καὶ τίς ἡ θέσις τῆς νέας θεωρίας εἰάν ἔχη αὕτη τὴν ἀξίωσιν ὅπως τὸ δίπολον αὐτὸ ρευστὸν θητεύῃ εἰς τὴν εἰμαρμένην τῆς ἐξελίξεως καὶ οὐχὶ ὅπως προκαθηγῆται, ἀφοῦ, εἰάν τυχὸν ἡγεῖτο, ἰθὺ ἀνελάμβανεν ἄρα γε τὰ βάρη καὶ τὰς πρὸς τὸν Ἀριστοτέλην εὐθύνας τῆς ἐξελίξεως ;

Ἡ νέα θεωρία δεόν νὰ χωνεύσῃ ἐπαρκῶς ὅτι δυοῖν θάτερον πρόκειται αὐτῇ : ἢ νὰ ὑποκαταστήσῃ ἐν παντὶ τὴν δρᾶσιν τῆς ἐξελίξεως διὰ μοιρατικῆς ἀμειλικτου, ἢ νὰ κηρύξῃ ἐαυτὴν θεραπευτικὴν εὐλαβεστάτην καὶ ταπεινοτάτην καὶ πενιστάτην.

Ἀλλὰ, τοῦ δευτέρου ὅρου ἀσυμφόρου πάντη ὄντος, ἵπῳ ἤθελεν εἶναι δυνατὸν ἢ μέχρι τοῦδε ἐξέλιξις νὰ ὁμολογηθῇ ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης ἔργον καὶ ἄθλον τῶν ἀγώνων τῶν δύο πόλων τοῦ ρευστοῦ, ἐνῶ πασιφανῶς εἶνε αὕτη ἀποτέλεσμα θαυμαστῶν ἄλλων αἰτίων, ὑλικῶν ἐντελῶς καὶ ἀηλεκτρῶν κατὰ τοὺς ὑλιστάς, ὑπὸ τὴν ἐπίπνοιαν ὁμῶς θετικοῦ ἠθικοῦ νόμου : πρόσδου καὶ εὐλογίας καὶ ὤσεως ἐπὶ τὰ πρόσωπα πάντοτε.

Ἡ νέα θεωρία δεόν ὁμοίως νὰ χωνεύσῃ ἐπορκῶς ὅτι ἀπὸ ἀμνημονεύτων δισεκατομμυρίων αἰώνων, καθόσον ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἐνθυμούμεθα, τὸ δίπολον αὐτὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ὑπῆρξε τελειότατον καὶ ἀνεπιδεέστατον, καὶ ὅτι τοιαύτη εἶνε ἡ οὐσία, ἡ φύσις καὶ ὁ ἀναλλοίωτος αὐτοῦ χαρακτήρ, ἄνευ προσόδων ἐξελίξεως ἀπὸ τοῦ ἀσυνειδήτου μηδενὸς μέχρι τῆς χιλιοσταλάντου μεγαλοφυίας τῶν ἡμιθέων τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐὰν εἴσῃ ὁ κλεινὸς Δαρβῆνος, θὰ διεβεβόλιον αὐτὸν ὅτι, πρὸ πάσης γεννήσεως καὶ ὀμφαλοτομίας καὶ μαιεύσεως τοῦ πρώτου ἐγγχυματικοῦ, τὸ δίπολον ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ὑπῆρχε τέλειον, ὑπῆρχεν αὐταρκές, ὑπῆρχεν ὡς ὑπάρχει σήμερον καὶ

ὡς θὰ ὑπάρχη, εἰς τὸ μετέπειτα, εἰς τὸ ἐφεξῆς, εἰς τὸ διηγε-
κές, εἰς αἰῶνα, ὃν τρόπον καὶ πᾶν ἄλλο ὁμοιον πρὸς αὐτὸ
ρευστόν, θερμαντικόν, μαγνητικόν, ἐλκτικόν ἢ ἄλλο ἕτερον ἐκ
τῶν τοιούτων συστηματικῶν, ὡς εἶπεῖν, καταστατικῶν ἢ
στοιχειωδῶν καὶ συστατικῶν τοῦ Παντός ρευστῶν.

Ὅτε οἱ Τιτᾶνες ἐπολέμουν μετὰ τῶν Γιγάντων, καὶ πολ-
λὰ δισεκατομμύρια αἰῶνων πρὶν, ὅτε ἡ ἀργυρότοξος Σελήνη
δὲν εἶχεν εἰσέτι συλληφθῆ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς Μητρός της, τὸ
δίπολον ἠλεκτρικόν ρευστόν ἦτο τέλειον κατ' ὀμφαλόν καὶ
ἦτο τέλειον κατ' ἐγκέφαλον, ἐνῶ, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, κατὰ τινα
ἄγαν μεταφυσικὴν ἔκφρασιν τῷ Ἰώβ, τὸ πρῶτον δαρβίνειον
ἐγγυματικόν ἦτο μετὰ τῶν θερμοψυχροτάτων ἀγκαλιῶν τοῦ
μεγίστου μηδενός, ὅπερ ἐπλήρου ὅλον τὸ ἀχανές, καὶ ἐνῶ τὸ
ἐγγυματικόν αὐτό, κατὰ τὴν αὐτὴν ὑψιτενῆ μεταφυσικὴν φρα-
σεολογίαν τοῦ Ἰώβ, ἦτο τόσῳ ἐν ἐλαχίστοις ἐλάχιστον ὥστε,
ὡς Σεμέλη, νὰ μὴ δυναθῆ νὰ ὑποστῆ τὴν προμεμελετη-
μένην τιμὴν ἐπισκέψεως τοῦ διπόλου ἠλεκτρικοῦ ρευστοῦ,
ἐπὶ κινδύνῳ ἀνακυκλήσεως ὀμφαλοῦ καὶ ἐγκεφάλου καὶ παρεμ-
ποδίσεως πάσης ἐξελιζέως.

Ἄλλ' ἐνῶ ἄγαν δυσχερῆς καὶ δυσερμήνευτος ἀποβαίνει ἡ
ὑπὸ τοῦ διπόλου ρευστοῦ παρακολούθησις τοῦ πρώτου ἐγγυ-
ματικοῦ μέχρι τῆς εἰς πιθηκάνθρωπον ἐξελιζέως του, θὰ ἡδυ-
νάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ἀπιθάνως ὅλως, ὅτι, ἀντιθέτως, αἰσθῆ-
λαι Χ τοῦ κενοῦ ἐκάθηντο καὶ ἀνέμενον τὴν πρόσφορον στι-
γμὴν τῆς ἐξελιζέως, οὕτως ὥστε, ἅμα ἀντιληφθεῖσαι τοῦ
Ἀδάμ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός του, ἔκριναν τότε ἐπιστὰν τὸ
πλήρωμα τοῦ χρόνου τῆς λήξεως τῶν βασάνων καὶ τῶν προσ-
δοκιῶν των, κατὰ τρόπον τοιοῦτον ὥστε, ἐνῶ τόσα καὶ τόσα
ἑκατομμύρια στηλῶν ἀνέμενον νέας γεννήσεις μετ' Ἀδάμ,
ἢ μία ἐκείνη στήλη ἣτις κατέσχε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ
ἕκτοτε διὰ νεκραναστάσεων τὸν ταλαίπωρον ἐπίγειον βίον, ἴσως
ἐν τῷ προσώπῳ Κρητός τινος ἢ Μαδαγασκαρείου, ἐν πληρε-
στάτῃ ἀγνοίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφερομένου κυρίως.

Κατὰ τὴν αὐτὴν σειρὰν τῶν σκέψεων, ὠρισμένοι στήλαι,
τόσαι ἀκριβῶς ὅσα τὰ πνεύματα ἅτινα ἔπλασεν ὁ Θεὸς πρὸ τοῦ
Ἀδάμ ἐν χρόνοις οὗς ἡμεῖς δὲν γνωρίζομεν, ὠρισμένως δὲ τό-

σαι στήλαι ὅσα τὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἰκοῦντα τῆ-
 γῆν ἄτομα, ἄρα οὐχὶ περισσότεραι τῶν δύο δυσεκατομμυρίων,
 ἐδημιουργήθησαν ἅπαξ ὑπὸ τῆς Φύσεως. Ἐκτοτε ἡ Φύσις κοι-
 μᾶται καὶ ἀπεργεῖ, κατὰ τὸν τοσάκις ἐπαναληφθέντα ἀφορι-
 σμὸν τοῦ Λαμαρτίνου, διότι τὸ ἔργον αὐτῆς ἔληξεν ὑπὸ τὸν
 πεπρωμένον νόμον διαρκῶν καὶ ἀτελευτήτων νεκραναστάσεων
 ἐκάστης, ἀπ' αἰῶνων πεπλασμένης, ἡλεκτρικῆς στήλης. Κα-
 ταδικῆ τῆς Φύσεως, βλέπετε, εἰς ἀπεργίαν καὶ ἀδράνειαν, πα-
 ρὰ τὴν ρήτραν τοῦ Κυρίου ὅτι ἀὸ πατῆρ μου ἕως ἄρτι ἐργά-
 ζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι» καὶ ὡσανεὶ ἡ φύσις δὲν ἠδύνατο νὰ
 ἐγείρη, ὡς εἶπεν, καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων, τέκνα τῷ Ἄ-
 θραάμ!

Τὸ κατὰ τοῦ Δαρβίνου πλῆγμα ἀπὸ μέρους τῆς νέας ψυχοφ-
 σιολογικῆς θεωρίας θὰ ἦτο οὕτω θανάσιμον. Μάτην ἡ σύστασις
 τοῦ Καντίου καὶ ἡ εὐμένεια πρὸς τὴν δαρβίνειον ἐξέλιξιν.
 Νεκραναστάς ἀφεύκτως ὁ Δαρβίνος κατὰ τὴν δημητρακοπού-
 λειον θεωρίαν καὶ μεταξύ ἡμῶν ἴσως ὢν, ἅς καμαρώσῃ τὴν
 τύχην τῶν μεταφυσικῶν διαγγελημάτων του πρὸς τὴν ἀνθρω-
 πότητα, μόλις ὡς, πρὸ ὀλίγων δεκαστηριῶν, ἐτόλμησε νὰ
 ἐξέλθῃ τῆς ἡρακλείου Ψ. Χ. στήλης του εἰς τὸ κενὸν τῶν
 ἡρακλείως ἀνυπάρχτων Ψ. Χ. στηλῶν.

Τέλος, ὁ κ. Δημητρακόπουλος ἐδήλωσεν ἀπεριφράστως
 ὅτι καταργεῖ τὸ κράτος τοῦ θανάτου καὶ τοῦ μηδενός, ὃν τρό-
 πον ἡ Φύσις ἀποστρέφεται τὸ κενόν, καὶ ἀποῦ ἄλλως

«le désir du néant

«convient aux scelerats»

Νικητῆς τοῦ μηδενός καὶ τοῦ θανάτου, ἐλέω θεοῦ καὶ κλο-
 πῆ Χριστοῦ, ἀνακηρύσσει αἰωνιότητος, οὐχὶ ἀπλῶς δαρβινικὰς
 ἀπείρων διτεκατομμυρίων αἰῶνων, ἀλλὰ Χριστιανικὰς, τουτέ-
 στιν αἰωνιότητος ἀτελευτήτους (—∞).

Ἐν τῷ θεογράφῳ Φαίδωνι τοῦ Πλάτα νος συναντῶμεν τὴν
 ὑπάτην ἐκφρασιν τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, τὴν ὁποίαν, προ-
 λαβὼν ἐδόξασε Σωκράτης τε καὶ Χριστός, ὅτι «ἄλλως ὁ κό-
 σμος ἤθελεν εἶναι εὐρύ Νεκροταφεῖον, ἐνῶ ὁ Διώνιος εἶνε θεὸς
 ζώντων», τὴν ὁποίαν ὁ κ. Δημητρακόπουλος γελοιοποιεῖ
 ἀναιδέστατα, παραπέισας τὴν «Ἀκράπολιν» ὡς νῆπιον παιδίον.

Ἐν τῷ ὑπάτῳ τούτῳ μεταφυσικῷ σημείῳ ἡ Χριστιανικὴ Μεταφυσική, ἔν τε τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ ἔν τε τῇ δαιμονίᾳ Ἀποκαλύψει, τὴν μὲν περιφανῆ καὶ δρῶσαν μαθηματικὴν πρόοδον τῆς πορείας τοῦ Παντός κηρύσσει ὑπὸ *διαλυτικῆν αἴρεσιν* χρόνου, τὴν δὲ ψυχὴν *ἀθάνατον*.

Ἡ Ἐπιστήμη ὁμοφρονεῖ τῷ τε Εὐαγγελίῳ τῆς Γαλιλαίας καὶ τῇ Ἀποκαλύψει τῆς Πάτμου ὅτι ἡ γῆ εἶνε βραχυβίος. Καὶ τότε, ποῦ αἱ ἠλεκτρικαὶ Ψ. Χ. στήλαι θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ἐπαναβιώσεις αὐτῶν, τὰς ἐνσαρκώσεις, τὰς ἐπανόδους, τὰ ἀβατάρ; Ποῦ τοῦ παντός; Μέχρι πότε δέ;

Ὁ κόσμος οὕτω, ἅπαξ ἐκλιπὼν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ κατὰ τὴν Ἐπιστήμην ὁμοφρονουσαν, ἰδοὺ θέλει καταστῆ ποτε *νεκροταφεῖον* διὰ τὰς ἠλεκτρικὰς ψυχὰς κατ' ἀνάγκην, μὴ δυνατοῦ ἄλλως γενέσθαι, ἐνῶ ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑπισχυοῦνται αἰζῶν τῷ μέλλοντος αἰῶνος».

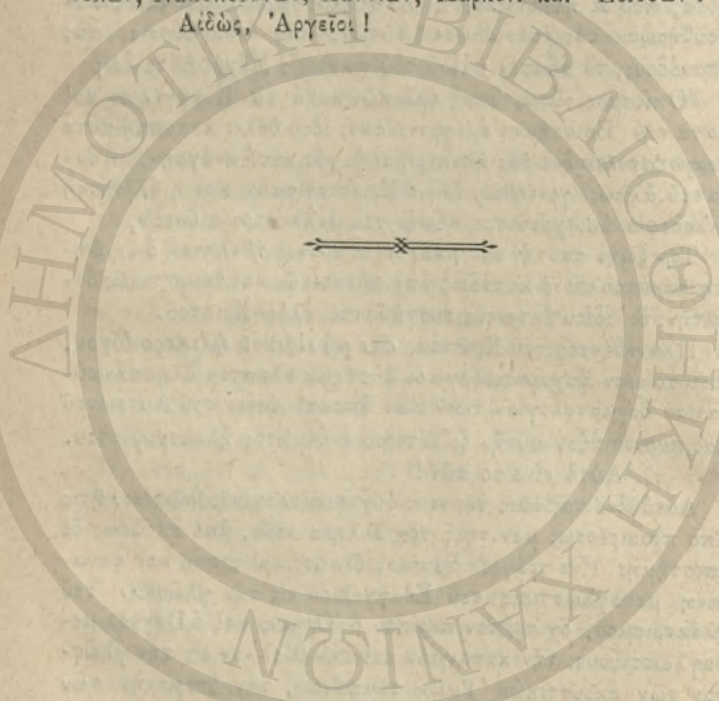
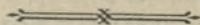
Τὴν ζῶν ταύτην τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἠθελήσεν ὁ κ. Δημητρακόπουλος νὰ καταδείξῃ πειραματικῶς καὶ θεωρητικῶς δυνατὴν, δι' ἰδίου ἐκτενοῦς συστήματος, ἐλέφ Χριστοῦ.

Πλανηθέντος τοῦ Χριστοῦ, ἅτε μὴ εἰδικῶς ἠλεκτρολόγου, ἰδοὺ τὸ νέον ψυχοφυσιολογικὸν σύστημα κλέπτει ὅλην τὴν οὐρανίαν δογματολογίαν τῶν θείων ἀποκαλύψεων τοῦ Λυτρωτοῦ καὶ παρουσιάζει αὐτὴν δι' ἑτέρου ἐνδύματος ἠλεκτροφόρου.

Αὐτὸ εἶνε τὸ πᾶν!

Αὐτὸ εἶνε τὸ βάθος τῆς νέας ψυχοφυσιολογικῆς θεωρίας, ἣτις ἀπὸ προαιρέσεως μὲν τιμᾷ τὸν Ἕλληνα νοῦν, ἀπὸ ἀπόψεως δὲ ἐπιστήμης εἶνε τράγος ἅμα καὶ ἔλαφος καὶ πιστὴ καὶ φανατικὴ μεταγλώττισις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὃν τρόπον περίπου ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Βάγνερ μεταγλωττίζουσι τὴν καταγίδια καὶ τὴν θύελλαν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀκουστικῶν Ὑμῶν τυμπάνων, τὴν ὑπομονὴν τῶν ὀπλοίων ἐπὶ τόσῃ ὥραν, ἀμετροεπῶς καταχρασθεῖς, κατεξήντηλα, ἐνῶ ἠδυνάμην νὰ συνοψίσω ὅλην ταύτην τὴν ἀπεραντοῦν βαττολογίαν μου εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τῆς *μυίας* τοῦ Αἰσώπου ὅτι αὕτη ἐγείρει ὅλον τὸν κονιορτὸν τοῦ ὠκύποδος ἄρματος καὶ αὕτη τὸ ὠδήγησεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον, ἧ εἰς τὸν ἕτερον ἰσχυρισμὸν τοῦ *ἀτμοῦ* ὅτι αὐτὸς ὠδήγησε τὸ

σκάφος εἰς Νεάν Ὑόρκην καὶ οὐχὶ ὁ ΝΟΥΣ καὶ ἡ ΕΠΙ-
ΣΤΗΜΗ! ὁ μεγαλοπρεπέστερος αὐτὸς Κύριος καὶ ἡ μεγα-
λοπρεπεστέρα αὐτῆ Κυρία, ἡ συζυγία τῶν ὁποίων εἶνε τὸ τε-
λειότερον ἀνδρόγυνον ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπηρέτην ἔχον τὸ ΣΥΜ-
ΠΑΝ ὄλον, τὸν Τιτᾶνα Ἡλίαν ἀπλὴν λάμπαν, καὶ τὰς δυ-
νάμεις μετὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ παίγνια καὶ ἀθέρματα καὶ οὐχὶ
ΘΕΟΥΣ, δημιουργοὺς Πλατῶνων, Σωκρατῶν καὶ Ἀριστο-
τελῶν, Ναπολεόντων, Καντίων, Μαρκόνη καὶ Ἐδίσσων!
Διᾶς, Ἀργεῖοι!

Β'.

Θ Ε Ο Λ Ο Γ Ι Κ Α

Αἱ δειλυνότεραι δελίδες τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος.— Ἀλέξανδρος Δυκοβργος.— Ἰωάννης Σκαλτσούνης.— Νικόλαος Λαμαλάς.— Νικηφόρος Καλογεράς.— Ἱερόθεος Πατρῶν.— Σωκράτης Κορίνθου.— Γερμανὸς Ἀθηνῶν.— Ἰερώνυμος Θηβῶν.— Ἀποστόλου Μακράκι ἐγκώμιον.

Ι

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 10 φύλλῳ τῆς «Ἑλλάδος» (1903) προβάλλονται τόσα καλὰ, πολὺ μάλιστα πρακτικὰ μέτρα, πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος παρ' ἡμῖν.

Ἱεροκήρυκες τῶν ὁποίων ἔχομεν, κατὰ θρησκευτικὸν ὀξύμωρον, πυκνοτάτην σπάνιν, συστηματικὴν σπάνιν, ἀπόλυτον καὶ ἀνίατον σπάνιν, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι θὰ συνετέλουν κατὰ τι πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ἤρξαντο μὲν ἐμφανιζόμενοι ἐν ταῖς κρητικαῖς πόλεσιν, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦλάχιστον, ἀλλ' ἐν τοῖς χωρίοις, θὰ συμφωνήσητε μετ' ἐμοῦ ὅτι ἀπ' αἰῶνων δὲν ἠκούσθησαν οὐδαμῶς οὐδέποτε ἐκεῖ!

Ὁ χωρικός Κρής, ἀγνοεῖ τίνα Θεὸν λατρεύει, σπάνιον δὲ τὸ φαινόμενον ἢ ἀκούση, διὰ γλώσσης καταληπτῆς εἰς αὐτόν, ἠθικὴν τινα διδαχὴν παρὰ τῶν διδασκάλων τῶν χωρίων, οἵτινες οὐδέποτε ἀπέλιπον τὸν χωρικὸν καὶ οἵτινες ἔτι μᾶλλον ἀφθονοῦσιν σήμερον. Ὁ χωρικός, ὡς εἶνε ἔστία πολλῆς ἀκαθαρσίας καὶ πολλοῦ ρύπου, αὐτοκίνητον ὄχημα παντὸς μικροβίου, γνωστοῦ ἢ ἀγνώστου, κατ' ἀπομίμησιν τελειοτάτην τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Ἰψίστου τοῦ χωρίου του, ὅστις ἐπίσης ἀγνοεῖ τὸν θεὸν του, θεὸν ὄντα τοῦ «λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε», οὕτω, ὁ αὐτὸς χωρικός εἶνε καὶ ἔστία σκότους καὶ ἀγνοίας,

ἀμαθείας καὶ δεινῆς ὀθησκείας, πλὴν δὲ ἐκείνης τῆς τυπικῆς καὶ πατροπαραδότου ὀθησκείας του, ἧς οὐδεμίαν κέκτηται ὑψηλοτέραν ἔννοιαν, οὐδὲν γνωρίζει ἄλλο πέραν τοῦ ἄλφα καὶ βῆτα τῶν ἐκκλησιαστικῶν κενῶν τύπων, οἵτινε, ἀποκτείνουσιν, Αὐτὸς ἔφα ὁ Χριστὸς, καὶ ἐν οἷς συγκεντροῖ τὴν ὀθησκείαν τῶν πατέρων του, ἧτις εἶνε ὀθησκεία τοῦ ἀερευνᾶτε», ὀθησκεία ιδεώδους πολιτισμοῦ ! (1)

Κήρυκες τοῦ θείου λόγου, διαπρεπεῖς κήρυκες τῶν ρημάτων τοῦ Χριστοῦ, οἷοι οἱ κ. κ. Ἀγαθάγγελος Νινολάκις καὶ Χρῦσανθος Τσεπετάκις, εὐπροσωποῦντες ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὀκρίδαντος ἀνὰ μέσον Ἄργος, μὰ τὴν ἀλήθειαν θὰ ἦτο εὐκταϊότατον ἂν ἀπεφάσιζον νὰ καταλείπωσιν ἔστιν ὅτε τὸ ἄστυ, χάριν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐνίοτε αἱ ἠθικαὶ Σαχάραι ἡμῶν, αἱ ἄνευ ὀάσεων, ἐνωτίζονται ἐποικοδομητικὴν φωνήν, εὐαγγελικὴν φωνήν Δευίτου, βοῶντος ἐν ταῖς ἐρήμοις ἐκεῖ, ἐτοιμάζοντος τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιούντος τὰς τρίβους Αὐτοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ὁ κ. Γερμανὸς Ἀποστολάκις (2) ὁ διαπρέψας ἐν Χανίοις ὡς καθηγητὴς καὶ ὡς κήρυξ τῶν θείων ἐπῶν καὶ κατὰ τῶν ἀτασθαλιῶν μάλιστα αὐτῆς τῆς Τουρκοκρατίας, ἐπι-

(1) Τὴν παράγραφον ταύτην πικρῶς ἀπεδοκίμασεν ὁ προσφιλέστατος ἡμῖν πολιτευτὴς καὶ δικηγόρος κ. Στέφανος Ψαρουδάκις, γράψας τὰ εἰκότα ἐν τῇ ἐφημερίδι «Ἑλλάδι» (1903)

Ἀναφέρω τὴν πανηγυρικὴν ταύτην καταδίκην μου πάνυ εὐχαρίστως, πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ χωρικοῦ στοιχείου, ὅπερ ἐκ κακῆς ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων δεινῶς ἠδίκησα δι' ὅσων ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ ἐξέθηκα καὶ ἄτινα ἐπαναλαυβάνω ἐν τῇ ἀνατυπώσει τῆς πραγματείας ταύτης, ὅπως ἕκαστος ἔχη πρόχειρον τὸ κείμενον τῆς κατηγορίας τοῦ χωρικοῦ στοιχείου, ἀντὶ κατηγορητηρίου κατ' ἐμοῦ αὐτοῦ, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν δέλῳ ἀδικοπραγήσαντος. Κυρίως ἤχθη νὰ διατυπώσω τὰ πικρόχολα ἔπη ἐκ τινων ἱεροσύλων καὶ ἐξ ἀσεθείας πρὸς τὸν νεκρὸν πένητος μὴ διαπεραιουμένου εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, λόγῳ πενίας, πρὸς χαρὰν τῶν σκύλλων τοῦ χωρίου, καὶ ἐκ τῶν συχῶν παρ' ἡμῖν πατραλοιοῶν καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἀκόσμων, γινώσκων πάντα ταῦτα ἐπισήμως.

(2) Ὁ Γερμανὸς Ἀποστολάκις ἐτελεύτησεν τὴν 30 Ἰουνίου 1906. Ὅρα περαιτέρω ἐν ταῖς «Δακρυφουρήτοις Σελίσαι» δύο λέξεις ἐπάνω τοῦ προώρου τάφου τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός, ἐκτενεστέρον δὲ «Ἐλευθερον Βῆμα» ἀριθ. 71 τῆς 8 Ἰουλίου 1906.

τελεῖ καὶ ἤδη τοιοῦτο καθήκον ἀνά τὸν Ἀποκόρωναν μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ πρώην θέρμης, λαμπρῶς.

Μέλλοντες ἱεράρχαι, οἱ τρεῖς διαπρεπεῖς οὔτοι θεολόγοι καὶ ἱεροκήρυκες, δύνανται νὰ καταστήσωσιν ἔτι καρποφορώτεραν τὴν ἐν τοῖς Σχολείοις καὶ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος διδασκαλίαν, ἀναλαμβάνοντες νὰ διαπαιδαγωγήσωσι πρωτίστως τὸν κλῆρον τῶν δυτικῶν Νομῶν διὰ τοῦ προσφορωτέρου αὐτοῖς μέσου, διὰ μηνιαίας φέρ' εἰπεῖν συγκλήσεως ἀριθμοῦ τινος ἱερέων ἐν τῇ Μητροπόλει ἢ ἐν Μονῇ ἢ ἀλλαχοῦ, χάριν ὑποδείξεων καὶ ὑποθηκῶν ὅπως πρακτικῶν, πλήν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, διὰ συστηματικοῦ τινος μέτρου ἀποσκοποῦντος εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπατον συμφέρον συμπέπτει παρ' ἡμῖν πρὸς τὰ κυανώτερα ὄνειρα ἡμῶν τὰ ἐθνικά, πρὸς τὰ ἰδεώδη ἡμῶν, τὰ ὅποια ὁ Max Nordau (1) κηρύσσει ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀνατέμνει δεξιῶς, εὐχόμενος καὶ ὄρων ὑπὲρ τοῦ Πανελληνίου, σθεναρῶς καὶ εὐγλώττως, ἐν ᾧ χρόνῳ ἡμεῖς ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδομεν, μοιρολατρικῶς.

Ὁ σοφὸς καθηγητῆς καὶ ἐθνικὸς διδάσκαλος κ. Καζάζης, ἐν ταῖς διδακτικωτάταις αὐτοῦ διαλέξεσι περὶ Μακεδονίας, καταγγέλλει τὴν ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν ἡμῶν ἀμάθειαν, ἐνῶ Σχολεῖα βεβαίως δαδουχοῦσιν ἀπανταχοῦ, ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον! Ἀλλά, κατὰ μείζονα λόγον, θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ περὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς δράσεως τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου, ὅτι εἶνε ζῶν νεκρὸς καὶ ὅτι ἡ δράσις αὐτοῦ εἶνε μία συστηματικὴ ἀδράνεια περὶ τὰ κύρια αὐτοῦ καθήκοντα.

(1) Παρὰ τὴν κλίνην τοῦ σεβασμίου πατρὸς του, βαρυνσοῦντος κατ' αὐτὰς ἐν Χανίοις, ὁ φίλος Ἰσραηλίτης κ. Ματθαίας Κοέν, πρόξενος τῆς Ἰταλίας ἐν τῇ ποτικῇ Ἑρακλείᾳ, μοι εἶπε τὰ ἐξῆς: Διὰ τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ . . . . . διεβίβασα πρὸς τὸν Max Nordau τὰ ἐξῆς: "Ἄν ὁ Ἰσραήλ Σὲ ὑπολαμβάνῃ στόλιμά του καὶ ὁ πεπολιτισμένος κόσμος μέγαν, ἐγὼ Σὲ λογίζομαι ὑπέρτερον ἔτι καὶ ἐπιφανέστερον καὶ διὰ τοῦτο, διότι ὑπερμαχεῖς τῶν ἐλληνικῶν δικαίων!

— Ὅτ' ἠδυνάμην νὰ ποιήσωμαι χρῆσιν τῆς φιλελληνικωτάτης ταύτης συγχαρητηρίου διαβεβαιώσεως ὑμῶν πρὸς τὸν κλεινὸν Max Nordau, φίλε κύριε Ματθαία;

— Ἀπολύτως!

Κλεινός ἱεράρχης, ἀρετὴ σπανία, ἀνταξία ἀπάντων τῶν ἐπαίνων ἐκείνων, οὓς ἐπεδαψίλευσεν ὁ κ. Σπανδωνῆς ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » ἀκριβοδικαίως, ἀρετὴ ἀδιαμφισβήτητος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἡμετέρου Ἱεράρχου κ. Νικηφόρου κρῖμα ὅτι κωλύεται ὑπὸ νοσηρᾶς ἰδιοσυστασίας, ὅπως ἀναπτύξη πτέρυγας καὶ πτήσιν ἀετοῦ ἀπανταχοῦ τῆς οἰκείας δικαιοδοσίας ἐπ' ἐσχάτων, ἀλλ' ἰδίᾳ ὅπως περὶστείλῃ, τὸ καθ' ἑαυτὸν, μεγάλην διαφθοράν ἐν τῇ πόλει Χανίων, ἀσχημιζούσαν τὴν ἀδρανῆ εὐσέβειαν τῆς Ἐκκλησίας! Ὁ αὐστηρὸς ἱεράρχης, ὁ συνεχῶν εἰς τὸ δυνατόν ἄρτιον τὸν ἑαυτοῦ κληρὸν καὶ δι' ἑαυτῆς τῆς σκιάς Αὐτοῦ καὶ διὰ μόνου τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ, δι' ἑνὸς ἀπλοῦ βλέμματος ἢ δι' ἑνὸς ἀπλοῦ κινήματος, ὁ ἔστιν ὅτε καὶ πέραν τοῦ θεόντος ἴσως αὐστηρὸς, τουτέστι κατὰ τινὰς σκληρὸς, θὰ εἶχεν ἐν τούτοις νὰ ἐπιδείξῃ εὐρύτερόν τι, καὶ πλέον τι, καὶ ἀξιολογώτερόν τι, ἐθνικώτερον ἅμα καὶ ἐποικοδομητικώτερον, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐὰν ἐτύγχανε δοκίμων συνεργατῶν ὅθεν ὀήποτε, ἐπισήμων ἢ ἰδιωτῶν.

Ἐὰν ἡ « Ἑλλάς » σπεύσῃ νὰ ἀνακοινώσῃ, ὡς εἶνε ἀξιέπαινον, ἀληθῆ ἔλκη ἠθικά, κατασχόντα ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν κρητικὴν προτεύουσαν, πρῶτος θέλει λυπηθῆ ὁ τιμιώτατος Ἱεράρχης, πλὴν, τὰ πράγματα, ἐστὲ βέβαιοι, θὰ βαίνωσιν ἐπαρεγκλίτως τὴν ἑαυτῶν πορείαν.

Ἀληθῆς ἐν πρώτοις εὐγένεια, πυργουμένη ἐπὶ εὐαγγελικῶν λεπτοτήτων εἶνε ἐν Ἀνατολῇ, φαίνεται, ἄρα καὶ ἐν Κρήτῃ, τί, ἀδύνατον ἔτι, ἀφ' ἧς ἐξ ἱστορικῶν κατακλυσμῶν, ἐσπιλώθη, τὸ Γένος καὶ ἠθικῶς, ἐπικοινωνήσαν μετ' ἄλλοφύλων καὶ ἄλλοφύλου ἠθικῆς, παρὰ πᾶσαν τὴν ἀρίστην πρόθεσιν καὶ διὰθεσιν μεμονωμένων ἀνδρῶν, βουλομένων, διαμαρτυρομένων καὶ βουλευομένων ἐθνικῶς τὰ κράτιστα. Οὕτω, ἢ τυχὸν μονομερῆς δράσις τῶν Ἡγετῶν τῆς Ἐκκλησίας δὲν εὐρίσκει που ἐπὶ τέλους, μεταξύ τῶν ἰδιωτῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, σθεναροὺς ἀντιλήπτορος. Ἐπίσημος ἔπειτα ἀντίληψις, ἥτις θὰ ἀπέφερε τόσα καλὰ, δὲν παρέχεται ποσῶς, ἢ συστηματικῶς, ἢ ἐν τινὶ αὐταρκειᾷ, ὥστε τὸ φαινόμενον τῆς ἄνω ποταμῶν πορείας νὰ ἦνέ τι ἄγαν ἀνεκτὸν ἀπανταχοῦ, καὶ ἐπισήμως τε καὶ ἀνεπισήμως, μέχρις ἀηδίας, οὐδὲν τὸ θαρρυντικὸν ἀναδι-

δούσης ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἰδεωδῶν, ἅτινα ὄρισται νὰ προβιάσῃ σπουδαίως τὸ Θρησκευτικὸν Σχολεῖον παρὰ τὸ Κλασικόν, τὸ μὴ παιδαγωγοῦν καὶ μὴ μορφοῦν τὸν Ἕλληνα ἀλλ' ἀπεργαζόμενον αὐτὸν ἀμαθῆ, δοκησίσοφον, ἀσεβῆ, συλληθδὴν εἰπεῖν, θηρίον!

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ πλείστου κοιμᾶται, ἐπιμενίδειον μὲν ἐν Κρήτῃ, βαρούχειον δὲ ἐν τῇ Ἀνατολῇ!

Κοιμᾶται! καὶ δὲν πρόκειται ἐν τούτοις λόγος περὶ ἐκτάκτου τινὸς δράσεως ἢ περὶ ἐκτάκτων ἀνδρῶν, ἐξ ἐκείνων οὔτινες δύνανται νὰ πλάσωσι καὶ ἀναπλάσωσι, θεοὶ αὐτοί, ὡς εἰπεῖν, τὸν ἄνθρωπον ἐκ τοῦ χόος καὶ ἐκ τοῦ βορβόρου. Τοιούτων ἐκτάκτων ἀνακαινιστῶν τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου δὲν εὐμοιρεῖ βεβαίως ὅτι πλείστων ἡ Ἀνατολή. Δὲν ἐξισῶ ἐν τούτοις παντάσῃ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα τοῦ ἀοιδίου διδασκάλου μου, τοῦ περικλεοῦς θεολόγου Δαμαλᾶ, πρὸς τὸ ἐλκεσίπεπλον, ὡς εἰπεῖν, συναίσθημα τοῦ Λουθήρου αὐτοῦ, εἰς ὃν ἡ Εὐρώπη ὀφείλει τὰ ἐνεὰ δέκατὰ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ Τῆς. Οἱ καιροὶ ἦσαν ὡς πρὸς τὸν Δαμαλᾶν ἀπρόσφοροι, καὶ ὁ Κύριος μετεκαλέσατο τὸν Δαμαλᾶν, ἐπακμότατον ἀπὸ τῆς Γῆς, ὡς μετεκαλεῖτο, ἀπὸ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς, τὰ κλήη τοῦ Τρικούπη, ἀντάξια σπιλπνοτέρων σφαιρῶν! Ἐκεῖνο ὅπερ ἔδογματίσεν ὁ Σὺ λεγερμάχερ ὅτι ἡ θρησκεία δέον ν' ἀποβῆ συναίσθημα παρὰ τῶ πιστῶ, κατ' ἔκφρασιν προσιτῆν τοῖς πολλοῖς, καὶ ὅπερ, ἐν τῇ λογικῇ καὶ θεολογικῇ ὑψηλοτέρᾳ διατυπώσει του, κατεπολέμησεν ἀπὸ καθέδρας ὁ ἀοιδίμος Δαμαλᾶς, ἦτο, ἐν τῇ πρακτικῇ Αὐτοῦ καὶ ἐν τῶ ἀνώμφβίῳ καὶ ἐν τῇ ἀκραιφνεῖ Αὐτοῦ ὁράσει, ὁ κανὼν, ὁ ἄνευ ἐξαιρέσεων κανὼν δι' Αὐτὸν! Ὁ Δαμαλᾶς ἦτο ὄλος συναίσθημα· Ἡλίας πύρινος! Αἱ ὀπτασίαι Αὐτοῦ, ἦσαν μὲν καὶ εὐσεβέσταται πλάναι, καὶ ἦσαν, ἔστω, παρακρούσεις εὐσεβεῖς, συσχετίσασαι αὐτὸν πρὸς τὸν κ. Μακράκιν, διατυπώσαντα παρομοίας ἰδέας ἐν τῇ ἐκτάκτως ἐκκεντρικῇ «Ἐρμηνείᾳ» Αὐτοῦ «τῆς Ἀποκαλύψεως», ἀλλὰ πάντως ἦσαν γνήσιος ἀπότοκος θερμοτάτης εὐσεβείας, ἥτις ἔλαθεν ἐαυτὴν διατυπώσασα τιμιωτάτους ἐθνικοὺς ὀνειρούς, ἀναφλέξαντας τὸ δόκιμον Αὐτοῦ πνεῦμα καὶ τὴν ὑψίφρονα Αὐτοῦ καρδίαν, ἥτις ἦτο Ναός

τοῦ Χριστοῦ, ἥτις ἦτο Ἁγία Σοφία τοῦ Ἔθνους! ὦ! τοιαῦτα ὀλισθήματα Σοφῶν εἰσιν ἡρωϊσμοί! Κανάρη τολμήματα ἐνώπιον τοῦ ἀναστήματος τῶν Πυραμίδων ὑπέρτερα τῆς καυστήρας διαλεκτικῆς τοῦ αἰοῦμου Φιλήμονος ἐν τῷ «Αἰῶνι». Ἐπὶ τέλος ὁ Δαμαλᾶς ἔδει νὰ ἐργασθῆ καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης, καὶ ἡ Ἐπιστήμη, πολύ, πλείστον ἀπερρόφησε τὸν ἀνύστακτον καὶ βαθὺν μελετητὴν τῶν Γραφῶν. Ἄλλ' ἡ ἀνάρρησις Αὐτοῦ εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον ἤθελεν εἶναι ἐπάνοδος εἰς τὴν εὐσέβειαν τῶν πάλαι διαπρεπεστέρων μεγάλων Ἱεραρχῶν, Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως, καὶ θὰ εἰσήλauen ἡ εὐσέβεια μέχρι τῶν κεράτων τοῦ Θυσιαστηρίου πανοπλος καὶ θὰ εἰσῆρχετο ἡ φιλοσοφία ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου, φέρουσα πορφύραν καὶ βύσσον καὶ ἀνακαινιστικὸν πολυτιμώτατον φραγγέλιον! Ἄλλὰ δὲν ἠδόκησεν οὕτως ἡ Θεία Βουλή, ὃν τρόπον δὲν ἠδόκησεν ὅπως τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον τῆς Πρωτεύουσας— Ἀθηνῶν, λέγω, ἡ Βυζαντίου— κοσμήσῃ ὁ πολὺς Ἀλέξανδρος Λυκούργος, ἡ γόησσα μορφή καὶ κλασικὴ ἐξοχότης τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως, διὰ διὰ τοῦ Λυκούργου ὠμιοιουργηθῆ ἐν ἐξαιρετὸν προηγούμενον, μετὰ τὸν Δαμαλᾶν δευτέρον καὶ μετὰ Σκαλτσούνην τριπλῆ κύρωσις ἐπφανῆς.

Ὁ Ἀλέξανδρος, εἶπον, ὁ Λυκούργος· Ἐκεῖνος! ὁ συναρπάσας διὰ τῆς ἀρρήτου εὐγλωττίας Αὐτοῦ τὴν Πρωτεύουσαν εἰς ἑαυτὸν, τουτέστιν εἰς Χριστόν. Ἐκεῖνος! ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ ὁποίου ἡ πολυτάλαντος καὶ χθὲς περίδοξος Σῦρός (1) μου λύεται εἰς δάκρυα πύρινα, ὀμνύει καὶ σκιρτᾷ, ὀλοφύρεται καὶ ὑπερηφανεύεται, φρονηματίζεται καὶ ἐξαγιαάζεται. Ἐκεῖνος! ὁ παιδαγωγήσας ὡς ἱεροκῆρυξ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου εἰς Χριστόν, ὁ μαγεύσας τὴν Ἀνατολὴν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἐκπροσωπήσας ἐνώπιον ἐσμοῦ σοφῶν ἐν

(1) Ἡ Σῦρος μου ἀπέθανε κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ κλεινοῦ Kenan. Ὅρα περαιτέρω ἐν «Δακρυφουρήτοις Σελίσσι» τὸν θάνατον τῆς ὑπερόχου αὐτῆς Ἑλληνίδος. Δύο ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου Τῆς ἐδέχετο ἐν ταῖς ἀγκάλας τῆς τὸν ναύαρχον Ἀνδρέην Μιαούλην Ὅν ἔκτοτε ξενίζει ἐν τῇ μοναδικῇ πλατείᾳ Τῆς, ὄρφανὸν τῆς ἐθνικῆς καὶ παγκοσμίου ἀγῆλης Τῆς!

Γερμανία καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἑλλάδα δι' ἀπλείου μεγά-
λοπρεπείας· ὁ δὲ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου, τῆς ἀόρατος σοφίας
καὶ τῆς ἀπαστραπτούσης εὐφυΐας ἐνθουσιάζας τοὺς Σόφους καὶ
τὴν Γειναμένην τιμῆσας διαφερόντως.

Ὁ Ἀλέξανδρος Λυκούργος· ὁ δὲ εὐφροσύνῃ καὶ ἐμπε-
πνευσμένου σχεδίου ἐπιζητήσας ἐπικοινωνίαν τῆς Ὀρθοδοξίας
μετὰ τοῦ Προτεσταντισμοῦ κατὰ τοῦ Μισσισιπὴ τοῦ Πανσλαυ-
ϊσμοῦ, καίτοι εὐρῶν τὴν Ἀνατολὴν μήπω παρεσκευασμένην
εἰς ὑποδοχὴν ἐνός τῶν εὐφροσύνῃ ἱστορικῶν ἐκείνων συνδυ-
ασμῶν δι' ὧν πῶζονται, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ μεγαλύνονται τὰ
Ἔθνη. Ἡ Εὐρώπη, διὰ τοῦ σχεδίου τούτου, πολιτικοῦ τε
καὶ θρησκευτικοῦ, τουτέστι πολιτικωτάτου καὶ θρησκευτικω-
τάτου, θὰ ἤλλασεν ὄψιν καὶ μετ' αὐτῆς ἡ Ἑλλάς (1).

Ἄλλ', ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ βήματα ἡμῶν, δὲν πρόκει-
ται, λέγω, ἐνταῦθα περὶ τοιούτων ἐπιφανῶν ὑπηρεσιῶν ἀπὸ μέ-
ρους τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ περὶ τοιούτων ἐξαι-
ρέτων καὶ ἱστορικῶν δράσεων. Δὲν πρόκειται, λέγω, περὶ
ἐξοχοτήτων, αἵτινες διαπλάττουσι κατ' εἰκόνα αὐτῶν τὰς

(1) Ἀληθές ὅτι ἡ ἀγγλικὴ πολιτικὴ ἐσχάτως ὑπῆρξεν ἡμῖν πο-
λεμιωτάτη καὶ ἀληθές ὅτι καὶ ἡ ἀγγλικὴ Ἐκκλησία ἰταμωτάτα
προσέβλεψεν ἡμῶν ἐπὶ ζημίᾳ ὑψίστων ἐθνικῶν ζητημάτων ἡμῶν
καὶ ἐπὶ ζημίᾳ αὐτοῦ τοῦ εὐαγγελικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀνθρωπισμοῦ.
Χωρὶς τὸ ζήτημα νὰ ἀξίω ὅτι λύσιν δύναται νὰ ἔχη διὰ δύο λέξεων,
παρατηρῶ ἀπλῶς ὅτι οἱ δύο ἀστέρες, οὓς ἡ Ἑλλάς εἶδε λίαν προ-
ῶρος δύοντας ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ὑπερόχων ἐν Εὐρώπῃ ἀνδρῶν
Ἀλεξάνδρου Λυκούργου καὶ Χαριλάου Τρικούπη, συνεβάλλοντο πολὺ
διὰ τῆς ἀπουσίας τῶν εἰς τὴν μετατροπὴν τῶν φιλελληνικῶν διαθέ-
σεων τῆς ἐπισήμου Ἀγγλίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ μετουπολὺ ἔδωκε καὶ ὁ
ἀείμνηστος Γλάδστον, μεθ' οὗ ἐπεκοινωνοῦν στενωῶς οἱ δύο ὑπέροχοι
ἐκεῖνοι πολιτικοὶ καὶ ἐπιστήμονες τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Εὐρώπης,
πλὴν τοῦ ὅτι ἰδιαιτέροι πολιτικοὶ λόγοι ἀναγκάζουσι τὴν βρεττανι-
κὴν πολιτικὴν νὰ ἀρνηθῇ, ἐν τοῖς ἰερωτάτοις δικαίοις τοῦ Ἑλληνι-
σμοῦ, τὰς αἰωνίως ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας
καὶ τῆς ὑψηλῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν. Πλείονα τού-
των μοι εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐκθέσω ἐν τῷ παρόντι, λόγῳ τῆς διενοῦς
θέσεως τῆς Κρήτης. Ἀξιοσημειωτόν ὅτι ὁ κ. Κρασᾶς, προσαγορεύων
τὸν ἀείμνηστον Γλάδστονα, πεντελήσιον Ἕλληνα καὶ πολίτην Ἀ-
θηναίων, ἰδίᾳ ἐξῆρε τὴν ἀγγλικὴν εὐνοίαν, προκαλέσας τὴν γνωστὴν
βασιλικὴν παρατήρησιν, ἣτις βεβαίως δὲν ἦτο ἄδικος παντάπασι.

ἐποχάς καὶ τοὺς λαοὺς, οἵτινες μαγνητίζουσι καὶ σύρουσιν ὀπισθεν αὐτῶν τὰ πλήθη!

Ἄλλὰ πρόκειται, *μόνον* περὶ τῆς στενῆς ὁράσεως, τῆς στοιχειώδους, τῆς ἐπιβαλλομένης ἀπὸ καθήκοντος καὶ χρηστοῦ συνειδότος, ἣν οἱ Ἱεράρχαι—οἱ πλείστοι, ἂν μὴ πάντες—τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς δὲν καθιστῶσιν ὀρατὴν διὰ πραγμάτων, ἀντιληπτὴν διὰ γεγονότων, ἀπτήν καὶ ψηλαφητὴν δι' ἀνακουφίσεως τῶν κοινωνιῶν ἀπὸ τῶν διαβρωτικῶν ἐλκῶν τοῦ κοινωνικοῦ σώματος.

Κρίμα, ἔλεγε συνήθως ἐν ταῖς κατ' ἔτος ἀπολυομέναις ἐκκοντασελίδοις ἐγκυκλίαις ποιμαντορικαῖς ἐπιστολαῖς Αὐτοῦ ὁ πολὺς καὶ αἰόδιμος Πάπας Λέων 13ος· κρίμα ὅτι αὐτοὶ οὐ κλασικοὶ, οἱ χαριτόβρυτοι αὐτοὶ τόποι, ἐν οἷς ὠρχοῦντο Χερουβὶμ καὶ ἔμελλον Σεραφὶμ ἄλλοτε, σήμερον ἐγένοντο ἑστία κελαινῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας ὀρφνώδους!

Βεβαίως, δὲν προσήκει νὰ λάβωμεν κατὰ γράμμα τὴν τοιαύτην ρήτραν τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἑσπερίας, Οὐτινος διετύπωσα τὴν ἰδέαν διὰ τῆς ἀνωτέρω ἐκφράσεώς μου, φρονῶν ὅτι οὕτω ἐκπροσωπῶ τὴν ὅλην ἐνδιέθετον Αὐτοῦ σκέψιν καὶ κρίσιν. Ἄλλὰ πάντως ἐνέχει καὶ τινα πυρῆνα ἀληθείας ὁ παπικὸς αὐτὸς ἀφορισμὸς! Καὶ ἐνῶ ἱστορικοὶ λόγοι δικαιολογοῦσι καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν αἰόδιμον Πάπαν, οὕτω δὲ ἐκάτεροι ἔχομεν δίκαιον, πλείοτερον δὲ ἡμεῖς ἢ Ἐκεῖνος, ἐν τούτοις τοῦτο δὲν ἀποκλείει τὴν καθαρὰν καὶ εὐσυνείδητον ἀπὸ μέρους ἡμῶν ὁμολογίαν ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐπιμενίδειον ὑπνώσσει συστηματικῶς, καὶ ὅτι πάντοτε θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ, καὶ ὅθι καὶ νὰ ἔχῃ πράξῃ τι πολλῶν πλείοτερον τῶν ὄσων μέχρι τοῦδε καὶ νῦν, παρὰ πάντα τὰ ἐπιπροσθούντα, τοιαῦτο ἢ τοιαῦτα, κωλύματα, ἅτινα, πόρρω τοῦ νὰ ἀρνηθῶμεν, θὰ ἐσπεύδομεν τοῦμπαλιν καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν καὶ νὰ καταδείξωμεν ἔτι.

Ἀπὸ προσομοίων ἰδεῶν, *ἐγκρατείας* τοιούτου τῶν πιστῶν, ἀπὸ μέρους τῆς ἐκκλησίας, εἰς τὸν ἔλεον τοῦ Θεοῦ, ὀρμηθεὶς καὶ ὁ πολυσέβαστος κ. Ἀπόστολος, ὀνόματι καὶ πράγματι, Μακράκις (1) ἀνεῴετο ἔργον *ἡράκλειον*, ἐπαναγωγῆς

(1) Ἐξεδήμησε προπέρυσιν εἰς Κύριον πλήρης ἡμερῶν ὁ τρισ-

τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ εἰς τὴν εὐθειαν καὶ διαπαιδαγωγήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ τῆς Ἀνατολῆς εἰς Χριστόν. Καὶ ἐν τούτῳ δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἢ ἐπὶ Γῆς στρατευομένη Ἐκκλησία ἕτερον θεολόγον παιδαγωγικώτερον, ἐποικοδομητικώτερον, ἐθνωφελέστερον, ρητορικώτερον καὶ διδακτικώτερον τοῦ ἀποστόλου καὶ Ἀποστόλου Μακράκι. Τοιαύτην ἔξοχον ἰδέαν ἔσχεν ἐπίσης περὶ τοῦ ἀνδρός περίπου καὶ ὁ ἀείμνηστος Στέφανος Ξένος καὶ ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς κ. Σαγκριώτης. Ὁ λυσσαλέος διώκτης τοῦ Χριστοῦ Παῦλος ὁ μακάριος, ὁ λυσσαλέος ἐν τῷ κατόπιν ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, "Ὁν ἐξηλλήτισεν Αὐτὸς τέλειον διὰ περιχρύσου βαθείας ἑλληνίδος φιλοσοφίας, ἀνεγεννᾶτο ἀλκιμώτερος, εἶποι ἂν τις, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μακράκι, ἀποτελέσαντι μοναδικὸν φαινόμενον ἀνυποκρίτου καὶ ἀνεπιβολώτου εὐσεβείας καὶ πίστεως, ἐν ἡμέραις χαλκοπροσώπου ὕλισμου, κορυβαντιῶντος μέχρι τῶν κεράτων τοῦ Θουσιαστηρίου! Κύριλλος καὶ Μεθόδιος παρὰ τοῖς Σλαύοις· Μελέτιος ὁ Πηγᾶς παρὰ τοῖς Αἰθίοσιν· Ἀλέξανδρος Λυκουργος παρὰ τοῖς Παλαιοκαθολικοῖς καὶ τοῖς Διαμαρτυρομένοις καὶ οἱ μεγάλοι Ἱεραπόστολοι *in partibus infidelium* Σαφέριος, Ρίκκης, Δελλακάζας καὶ λοιποί, εἰσὶ γεγονότα ἀντάξια καὶ Ὁμήρου ἐπαινέτου καὶ Θουκυδίδου ὑπομνηματισιοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Μακράκι, οὐ μόνον τυγχάνει ἐπίσης ἀντάξιον τῆς ὑστεροφημίας τῆς Κλειοῦς, ὡσπερ αὐτὰ τὰ ἄλλα ἐπιφανῆ ἱστορικὰ γεγονότα ἅτινα κατε-

καιδέκατος αὐτὸς ἀπόστολος Του.

Εἶη τὸ μνημόσυνον Αὐτοῦ αἰώνιον!

Τὰ ὄσα Αὐτοῦ ἀναβάλλοι ἐκ χόος αὐτῶν καὶ τὸ μνημόσυνον Αὐτοῦ ἐπικαταλασσόμενον ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.

Αἱ ἀττικαὶ ἐφημερίδες ἐμακρηγόρησαν περὶ τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ ἀνδρός. Πλὴν οὐδεμία ἠδυνήθη νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀκριβῆ τοῦ ἀνδρός εἰκόνα ἀπὸ τόσων ἀπόψεων ὡς ἡ περιφανὴς Ἐκείνου δρᾶσις ἐφάνιζε τόσον μεγαλοπρεπεῖς καὶ θαυμασίας!

Ὅτε ἐνύσταξεν ὁ Καλλιγᾶς, ἡ νομικὴ ἐπιστήμη ἐν Ἑλλάδι ἐτραυματίζετο κατὰ μέσον τὸν ἐγκέφαλον, καὶ ἐν τῇ ἐκλείψει τοῦ ἀοιδίμου Μακράκι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἀνατολῇ, ἐστρατεύετο τοῦ κερβέρου Τῆς καὶ τοῦ μοναδικοῦ ἀποστόλου Τῆς καὶ τοῦ ἐξαιρέτου δικτάτορος καὶ στρατηλάτου Τῆς!

λέξαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ, παρὰ πᾶσαν κριτικὴν τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ κ. Α. Δ. Κυριακοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησιαστικῇ Αὐτοῦ Ἱστορίᾳ, ἀποτελεῖ, λέγω, ἔξοχον φαινόμενον ἐν τῷ ΙΘ' καὶ Κ' αἰῶνι, ἐξαιρέτου θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξύ τοῦ ἑλληνικοῦ κοινοῦ τῆς τε Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἣν συνήρπασεν ὁ ἑλλήν. Θεολόγος, ὅτις ἅμα καὶ κρῆς λέγεται καὶ τὴν ἑλευθερίαν τῆς Κρήτης θρυλεῖται κηρύξας καὶ προφητεύσας ἐνταῦθα ἀπὸ τινος τῶν ἡμετέρων σεβασμάτων. Τὴν χάριν τοῦ λόγου, τὴν ὀκίμον σωκρατικὴν καὶ ἀναλυτικωτάτην διαλεκτικὴν, τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὸ διδασκτικὸν χάρισμα, τὴν ἐξαιρέτον ἀντοχήν αἰᾶ ἢ τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Οὐγκῶ, διῶδων ἐν τῷ Μακράκι ὁ Ἀλέξανδρος Λυκούργος, διαφερόντως ἐτίμησε καὶ ἠγάπησε τὸν ἄνδρα, οὐδὲ θὰ παρηγκωνίζετο ἢ ἄμετρος δρᾶσις τοῦ Μακράκι ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ἐὰν ὁ Λυκούργος ἐπεβίβου πέραν τοῦ 1874. Ὑπέρτερος ὁ Μακράκις τῶν θρήνων τοῦ Ἱερεμίου, ἀνέλαβε, μεγαλοκρεπεῖ ἀπλότητι Θεουκιδίδου, αὐτόκλητος, ἀλλὰ καὶ θεόκλητος, αὐτόχριστος ἀλλὰ καὶ θεόχριστος, νὰ κατηχήσῃ, πρωτίστως μὲν τὰ πλήθη τῆς Πρωτευούσης τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν Ἐπαρχιῶν δὲ κατόπιν, καὶ τῆς Ἀνατολῆς δ' ὕστερον, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Αὐτρωτοῦ, ρυομένου πρώτιστα τὰ πεπλανημένα πρόβατα Οἴκου Ἰσραὴλ, τοὺς Σαμαρείτας (1) ὕστερον καὶ τὰ ἔθνη τρίτον.

(1) Πόσοι Σαμαρεῖται εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσέτι;

Αἱ πρὸ τριετίας καταστατικαὶ ἀνέγραφον αὐτοὺς οὐχὶ πλειοτέρους τῶν ἑκατόν!

Ἐνῶ δὲ Σαμαρεῖταις δὲν συγχρῶνται Ἰουδαῖοι, ἄπορον πῶς σὶ ἔμποροι Ἰσραηλίται κύριοι Φράγκοι ἐν Χανίοις ἀντιπροσωπεύουσι τὴν Samaritaine κατὰ τὴν λαχαναγορὰν μας.

Τί τρέχει;

Ἐπῆλθε συνδιαλλαγὴ, ἔστω καὶ κατ' ὄνομα, ἀνοῦχι κατ' οὐσίαν;

Ἡ αἰ λέξεις ἀπετριβήσαν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ οὐδεμίαν ἐμποιοῦσιν πλέον ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα, ὥστε μᾶλλον νὰ ξενίζωνται οἱ Χριστιανοὶ σήμερον παρὰ τοὺς ἐνδιαφερομένους Ἰσραηλίτας;

Σημεῖα ταῦτα τῆς προόδου τοῦ ἀνεξικακοῦ νεωτέρου πνεύματος πρὸς παγκόσμιον ἀδελφωσιν τῶν λαῶν!

Και ὁ ἀμητὸς Αὐτοῦ ἠυλογήθη παρὰ τοῦ Σαβζιώθ, Ὁν ὁ Ἀπόστολος Μακράκις καθαρώτερον τοῦ Οὐγκῶ και παντὸς ἄλλου εἶδε, και εὐλαθέστερον τοῦ Σιτωβριάνδου και παντὸς ἄλλου ἠγάπησεν, ἐξ ὅλης ἰσχύος, και ἐξ ὅλης καρδίας και διανοίας. Δὲν ὑπῆρξεν ἀπ' αἰῶνων εὐσέβεια τηλικαύτη ! Οἱ αἰῶνες ἀνεστράφησαν ! Αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία ἐπανήλθε δι' Αὐτοῦ εἰς τὰς αὐστηρὰς πρώτας ἡμέρας τῆς τάξεως και τῆς ἀγιωσύνης, τοῦ τύπου και τῆς οὐσίας, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ και τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς ἀπολογητικῆς, τῆς κατηχήσεως, τοῦ κηρύγματος, ἐνὶ λόγῳ, τῆς παλιγγενεσίας, τῆς ἀφοσιώσεως και τῆς αὐταπαρνησίας. Και ὁ ἀπόστολος και Ἀπόστολος Μακράκις ἐπαιδαγώγησε τὸ Ἑλληνικόν, τὴν Πρωτεύουσαν, τὰς Ἐπαρχίας, τὴν ἀλύτρωτον και ἐλευθέραν, τὸ Πανελλήνιον και τὴν Ἀνατολήν, ἐμπεδώσας διάφορον Ἐκκλησίαν ἐν μέσῃ Ἑλλάδι, ἐν τῇ Ἑλλάδι τῆς Ἑλλάδος· διάφορον ἐκκλησίαν τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας· διάφορον λέγω ἐκκλησίαν, ἧτοι ἐκκλησίαν εὐσεβείας και ἠθικῆς, ἐκκλησίαν Χριστοῦ.

Ω ! και ἐὰν ὑφίσταται ἐκκλησία ἐν Ἑλλάδι και ἐὰν ἡ Πρωτεύουσα ἔχῃ Χριστιανικὸν ἀληθῆ λαὸν και πιστοὺς, ζητητέοι οὗτοι μεταξὺ τῶν ἀποδοιοπομπαιῶν και ἀπροσδιονύσων μακρακικῶν ! οἵτινες, παρὰ τινὰς εὐαρίθμους ψήφους ποτέ, και θὰ ἀνεδεικνυσον τὸν Μακράκιν βουλευτὴν τοῦ ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, ὅστις, ὑπουργὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν τυχὸν ἡμέραν μίαν, ἔχων τὸ φραγγέλιον ἐν ταῖς χερσὶ τὴν μίαν μόνην ταύτην ἡμέραν, θὰ ἐγένετο ὁ ἀνακαινιστὴς τῆς παραπαιούσης ἐν Ἑλλάδι· ἐκκλησίας.

Δὲν ἀποκρύπτω τὰς ὑπερβασίας τοῦ πολυσεβάστου Ἀνδρός.

Ἄλλ' ὁ Ἥλιος ὁ κατεσκευασμένος ὅλος ἐκ πυρὸς και θεοῦ και φωσφόρου, ὁ Ἥλιος, λέγω, ὁ Θεοβίτης δὲν ἦτο τοῦ Μακράκι ἀμεμπτότερος ! Ἰση εὐσέβεια και ἴσον πῦρ και ἴση ἔμπνευσις, ἐκάτεροι, ἐθήρμαναν τὰς Πολικὰς ἠθικῶς Χώρας ἐν αἷς ἐφυσαν, οὐχὶ ἄνευ θείας μοίρας τινός ! Ἐκαυσαν ἀδιάλλακτοι τὰ ζιζάνια, οἱ πύρινοι οὗτοι Ἰωάννη Βαπτισταί, και ὑπῆρξαν ἧκιστα μὲν και ἐλάχιστα ἐπιζήμιοι, ὕψιστα δὲ και μέγιστα εὐεργέται και παιδαγωγοί, και μεταρρυθμισταί και ἀνακαινισταί. Ρεϋχλῖνοι και Οὔσσοι και Λούθηροι και Ζβίλγ-

γλιοι καὶ Καλβῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἑγγέλαδοι, ἀπὸ τῆς αὐτῆς Αἰτνης τοῦ αὐτοῦ συναισθήματος ἐξερράγησαν, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, θεελλώδεις, καὶ μάτην ὁ Βολταῖρος κακηγορεῖ τοῦ Λουθήρου ἀήθη χαμαιζήλα ἀφορμήματα. Δόξα τούναντίον καὶ τιμὴ προσομοίαις ἀνδράσιν, ἐκχερσωταῖς τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, πυρίπνοις κερβέροις τιμιωτάτης παρακαταθήκης, φωτοβόλοις φαινομένοις ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ, θεία τινὲ εὐδοκία καὶ Προνοία θεία, ἀσφαλῶς!

Δὲν ἀποκρύπτω, λέγω, τὰς ἐκτροπὰς τῆς εὐσεβείας τοῦ Μακράκι. Τὸ ἀξίωμα τοῦ Ταλλεϋράνδου ἐν τούτοις «*ras trop de zele*», δὲν ἔχει τὸ παράπαν ἐπιρροὴν τινα ἐπὶ τῶν ἐμπνευσμένων καὶ θεοφορήτων αὐτῶν ἀνδρῶν. Τούναντίον δὲ ὁ ζήλος τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου κατατρώγει καὶ πρὶς αὐτούς. Εἰσὶν ἄρα ἀληθεῖς Προμηθεῖς Αἰσχύλου καὶ Παγανέλη, ἐν τῇ ἠθικῇ οἰκονομίᾳ, καλλιτεχνία καὶ μουσικῇ τοῦ Σύμπαντος.

Δὲν ἀποκρύπτω, ἐπαναλαμβάνω, ἐκ τῆς αὐτοκαθόλου ταύτης καὶ πενήσσης εἰκόνας μου, τὰς σκιάς τοῦ Μακράκι, ἀλλὰ, καὶ τούναντίον, κηρύσσω τὴν «Ἑρμηνείαν» Αὐτοῦ ατῆς Ἀποκαλύψεως», ἀνταξίαν τῆς δικαίας χολῆς τοῦ Ἡφαίστου! Ἡφαιστε πρόμοι! ὦδε! ἀντιθέτως μάλιστα πρὸς πάνσαν ἐναντίαν τυχὸν διαμαρτυρίαν τοῦ Πανιερωτάτου Μητρολίτου ἡμῶν, γεραίροντος καὶ σέβοντος τὰς διδακτικωτάτας συγγραφὰς τοῦ Μακράκι δικαίως.

Ὁ Μακράκις, χαλκέντερος Ὀριγένης καὶ Δίδυμος, ἔγραψε τέλειον σύστημα, πληρέστατον σύστημα Ἑρμηνευτικῆς τῶν Γραφῶν. Διανοήθη καὶ ἔγραψεν, ἔδρασε καὶ ἐδίωσεν, ἐμφορούμενος ὑπὸ τινῶν ἰδεῶν, αἵτινες ὁμιουργοῦσιν ἀληθεῖς ποιητάς, ἀληθεῖς ἥρωας, ἀληθεῖς παιδαγωγούς τῶν λαῶν.

Χαίρετε, λοιπόν, χρυσαῖ τινες πλάνας, χρυσοστεπτά τινα ὄνειρα, χρυσοπάστοι τινες παρακρούσεις, ὑπέρτεροι μιᾶς πεζῆς ἐκεῖ ἀληθείας τοῦ Ἀριστοτέλους, ἦτις, ἱκανοποιοῦσα ἀπὸ θεωρίας τὴν ψυχρὰν Μένδουσαν λογικῆς καὶ ἐπιστήμης, πρακτικῶς δὲν γεννᾷ μεγάλα ἀναστήματα, δὲν φυσιοὶ γίγαντας, δὲν αἶρει ἥρωας καὶ δὲν ὁμιουργεῖ Παρακλήτους καὶ Σωτήρας, Κανάρεις, Βρούτους, Ἀρμοδίους, Στάνλεϋ, Οὐγκῶ, Βύρωνας, Ρήγας Φεραίους, Κοσσοῦθ.

Ἡ ἐν τῇ βαθύφρονι ἐλληνικῇ τραγωδίᾳ αἰμαρμένη, ἡ
 ἄθουσα πρὸς τὰ ὕψη ἢ τὰ βάθη τοὺς ἐκπάγλους ἥρωας τοῦ
 κλασικοῦ ἐλληνικοῦ ιδεώδους κόσμου, ἐὰν εἶνέ τι διάφορον,
 ἀλλὰ μὴ λησμονήσωμεν, πρὸς Θεοῦ, πέρα θαινόντες τοῦ αἰ-
 δίμου Γλάστωνος, νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἀρχαῖον θέατρον ἦτο
 ἐκκλησία Χριστοῦ, ἐν ᾗ ὁ ἱερεὺς, ὁ θεηκόλος, εἶχε τὴν πρῶ-
 τὴν θέσιν διὰ τοῦτο!

Οὕτω ὁ Μακράκις, ἱεροκῆρυξ τοῦ Χριστοῦ, καὶ φίλος
 καὶ ἀδελφός, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον Του, ποτισθεὶς καὶ οὗ-
 τος κώνεια σωκρατικά καὶ ἐκκενώσας μέχρι τρυγῶς κύπελλα
 καὶ ὑποκύπελλα ἀλόης ἀχαριστίας, θρομβώδους καὶ λιπαρᾶς,
 ὑποστάς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Μεθοδίου Σύρου (1) πλέον τι ἢ ἀσώ-
 πειον κρομμυοβόλησιν καὶ λεμνιοβόλησιν καὶ ἀμέγαρτον καὶ
 πολυδαίδαλον ἄλλην σταυροφορίαν, Γαλάτης ἢ Γολιάθ, ἀκί-
 νητον καὶ ἀπτόητον ἔστησε τὴν ἄκαμπτον αὐτοῦ λόγχην τῆς
 Πίστews ὅπως συγκρατήσῃ τῶν Οὐρανῶν τὴν κοίλην κόγχην
 ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Αὐτοῦ φρικτῶς ὑπορρέουσαν! Καὶ ἐπιζῆ! I
 ἐπιζῆ τόση δράσει, θαλερώτατος, πλήρης ἡμερῶν καὶ ἀντάξιος
 δύο βαρυτιμοτάτων ἀληθῶς τίτλων: τοῦ «Ἕλληνας» καὶ τοῦ
 «θεολόγους» καὶ ἀντάξιος τοῦ στεφάνου τοῦ ναπολεοντείου
 Παύλου καὶ ἀντάξιος τῆς ὑποκαρδιωτέρας εὐγνωμοσύνης τοῦ
 εὐ φρονούντος Πανελληνίου.

Ἄλλ' ἐνταῦθα τοῦ λόγου, πῶς νὰ ἐπιλαθῶμεθα σοφοῦ
 συναδέλφου ἐν τῷ Οὐλπιανῷ καὶ ἐν τῷ Καντίῳ, τοῦ σοφοῦ
 Νέστορος τῆς Ἐπιστήμης κ. Σκαλτσούνη, καταγαγόντος
 θρίαμβον ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῆς Θεολογίας καὶ τῇ ἐπιστημονικῇ

(1) Ὁ Σύρου Μεθόδιος, διάδοχος τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, διέ-
 πρεψεν ἐπὶ διοικητικῷ πνεύματι, θὰ ἐτίμα δὲ τὴν Ἐκκλησίαν πολὺ,
 εἰὰ μὴ προσεκύνηι τὸν Μαμωνᾶν σκανδαλωδῶς, χρηματιζόμενος
 διαρκῶς. Χειροτονήσας ἱερεῖς πάντας! τοὺς Ἐρμουπολίτας, ἐξηυτέ-
 λισε τὴν Ἐκκλησίαν καπηλικῶς. Ἀναμιχθεὶς τέλος εἰς τὴν πολι-
 τικὴν, ἤγαγε τὴν Σύρον ὅτι τάχιον εἰς τὴν δύσιν Τῆς. Κρίμα εἰς
 τὸν ἄνδρα, μεθυσθέντα ἐκ τῆς ἀναρρήσεώς του εἰς τὸν θρόνον τοῦ
 Ἀλεξάνδρου Λυκούργου! καὶ παρεκτραπέντα εἰς ἀληθῆ τύραννον
 καὶ ἀδηφάγον χρηματιστήν. Διέπρεψεν ἐπίσης ὡς καθηγητῆς καὶ
 διευθυντῆς τῆς περιφήμου Ἱερατικῆς Σχολῆς Σύρου καὶ ὡς τελε-
 ουργικώτατος ἀρχιερεὺς. Εἰρήνῃ Αὐτῷ! (†1903).

Ἀπολογητικῇ, ὡς περ ἀνείδεικνύται, θεολόγος ἐξ ἐπαγγέλματος, καὶ συγγράψαντος σοφῆς συγγραφῆς, τιμῶσας τὴν παιδείαν ἐν Ἀνατολῇ, ἀφυπνισμένη μὲν πρὸς τὸ φιλοσοφεῖν ἀπὸ τῶν χρόνων Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου τοῦ Πάνου, καὶ πρῶτον δ' ἐτι ἀπὸ τῶν χρόνων Μελετίου τοῦ Πηγᾶ τοῦ πολλοῦ, καὶ ὕστατα ὑπὸ Βραΐλα Ἀρμένη, πρωτοτύπου καὶ εὐπρεποῦς, ἀλλὰ πάντως διὰ τοῦ κ. Σκαλτσούνη σωστικώτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον.

Ἰδρυτὴς ὁ κ. Σκαλτσούνης τῆς «Ἐπιστημονικῆς» ἀληθῶς «Ἀπολογητικῆς» τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιστημονικῆς κινήσεως καὶ περιωπῆς τῆς σήμερον, ἰφθίμως πάνυ καὶ γενναίως καὶ εὐγενῶς, δεξιότατος δὲ παρὰ πάντα ἄλλον χειριστὴς τῆλικούτου θέματος, πεπρωκισμένου διὰ τοῦ προνομίου *juris vitae ac necis*, ἐπεφάνη ἐπικαίρως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐπαναστάσεως τῶν κοινῶν δαιμονίων τοῦ Ἑλισμοῦ, ἀληθῆς αὐτὸς Βριάρεως, Γύης, Κόττος κατὰ τῶν Τιτάνων σκοτεινῆς φιλοσοφίας, ἣτις συνεχλόνησε τὴν Εὐρώπην διαμπερές, παρασύρουσα ἄχρι τοῦδε τὴν Ἀνατολὴν ἐπίσης εἰς ἀδόκιμον νοῦν τοῦ ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα!

Εὐοῖ!

Εὐοῖ! Ἄλλ' ἐντεῦθεν ἡ λησμοσύνη καὶ τῆς Μεγάλης Ἰδέας, ἣν ἐν τούτοις κηρύσσει ἡδὴ ἂν Ἐυρώπην ἀνὴρ ἄπατρις αὐτός, ἀλλ' ἀριστόβουλος τῇ μεγάλῃ ἐσομένῃ Ἑλλάδι Θεμιστοκλῆς, συμπολίτης τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα, κατὰ πνεῦμα δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους, οὗτινος τὴν πατρίδα θέλει καὶ κηρύσσει καὶ ἀποδεικνύει ἐλληνικὴν παρὰ τὸν Πετρώφ. Ἐντεῦθεν ἡ λησμοσύνη τῆς Μεγάλης Ἰδέας, τὴν ὅποιαν ὁ αἰπὺς φιλόσοφος Max Nordau κηρύσσει ὀλοσχερῶς ἐπιδιώξιμον καὶ ἀνταξίαν τοῦ πάλαι κλέους καὶ ὑψίστην δικαιοσύνην πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ Δικαίου τῶν Ἐθνῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ἐν Ἑλλάδι, ἄπλετος καὶ πολυδαίδαλος ἀβρησκαία, συνεπικουρούντων τῶσων ἄλλων, εὐνῶν τοιαύτη ἀτυχεῖ κατὰ στάσει, στοιχείων.

Ἐπιστημονικὸς προασπιστὴς τοῦ Χριστοῦ ὁ κ. Σκαλτσούνης (1) ἐδωροφορήτατο τῇ Ἀνατολῇ ἀνεπίληστον ὑπηρεσίαν,

(1) Ὁ φιλόσοφος Κεφαλλῆν, ὁ κλεινὸς νομικὸς, ὁ μέγας Ἀπολογητὴς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπεροδοχοῦντης ἐτελεῦτα ἐν Χαλέπα Κρή-

ἀνακρητιδῶσας ἐπὶ ἀδαμαντίνων θεμέθλων τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπιστήμων ἱεροκλήρυξ τῶν ἱεροκλήρυκων, ἔχει, ἀπ' ἄλλης οδοῦ, ἀλλὰ πρὸς τὸ αὐτὸ ἐθνικὸν σημεῖον συναντήσεως κατατείνοντα, τὸν ἀνύστακτον ὄλωσ και ἀκοίμητον κέθερον τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς Μακεδονίας και τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐθνικὸν ρήτορα και διδάσκαλον κ. Καζάζην, Ὅν, φαίνεται, δὲν ἀπῆλπισεν ἔτι ἡ ἑλληνικὴ χαύνωσις και ἀναλγησία και κακὴ ἀνατροφή, ἧς ἔχει παραδείγματα ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Πένου (2). Τὴν ἀδαμαντίνην Αὐτοῦ ψυχὴν τοῦλάχιστον, ἡ μοῖραν ταύτης τε και τῆς ἀπειροτάτης αὐτοῦ δράσεως, ἄς λάθωσι τοῦλάχιστον, ὡς ἐπιφανὲς πρότυπον, οἱ Ἑγέται τῆς Ἐκκλησίας, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὅπως κινηθῶσι και αὐτοὶ πλέον κατὰ τι, πρὸς ἐξυπηρέτησιν σεβασμιωτάτων και πανιερωτάτων Ὀνειρών.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ἐνταῦθα ἐπίσης τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀκοιδίμου Νικηφόρου τοῦ Καλογερά, ἀρχιεπισκόπου Πα-

της τὴν 7 Φεβρουαρίου 1905. Ὅρα περαιτέρω ἐν ταῖς Δακρυφουρήτοις-σελίαις, ἐκτενέστερον δὲ ἐν Νέῃ Ἐρευνῇ ἀριθ. 242 τῆς 16 Φεβρουαρίου 1905

2) Κατὰ τὴν ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ παράδοσιν τοῦ κ. Καζάζη τῆς 5 Ὀκτωβρίου 1887 δύο ἀνάγωγοι φοιτηταὶ ἀπεθέστατα διεπληκτιζόντο ἀνθυβριζόμενοι, δυσχερῶς δὲ ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς ἐπεζήτησε τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν ἀτιθάσων κυρίων. Πιρῆσαν δύο γάλλοι και εἷς ἄγγλος παρὰ τὸ πλευρὸν μου, θεαταὶ τῆς ἀνοικοσιμήτου σκηνῆς. Διὰ τὸν ἑλληνα, Σχολεῖον, Πανεπιστήμιον και Νᾶος εἰσὶν αὐτῆ τοῦ βασιλέως Πετράλδου! Μάτην ἄλλοτε ὁ κλεινὸς τῆ Ἑλλάδι Φίλιππος Ἰωάννης ἔχει πολύτιμα δάκρυα ἀπὸ τῆς ἔδρας ὅπως πείσῃ τὸν βάρβαρον ἑλληνα φοιτητὴν ὅτι οἱ σεῖοντες τὸ σεπτὸν Πανεπιστήμιόν μας κρότοι ἑκατοντάδων μαιουμένων ράβδων οὐδέποτε θέλουσιν ὀδηγήσει ἡμᾶς εἰς τὰ ποτικὰ βασιλεία μας! Τὰ ἄτιμα αὐτὰ ραβδοκορήματα ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ και ὁ κ. Κρασαῖς, διαρκούσης ἔτι τῆς παραδόσεώς του, ἰταμῶς ἐκεραυνοβόλησε, βεβαίως δὲ μάτην! Μόνη δασὶς θαυμασίας εὐκοσμίας εἰσὶν αἱ λιλιπούτεια αἰθουσαί τῆς Θεολογικῆς και Μαθηματικῆς Σχολῆς, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀποδεικνύουσι τὸν ἑλληνα φοιτητὴν ἀναγωγότατον και μισέλληνα! Χαῖρε Πλάτων! Ἡ ἄγαν ἐλευθερία βεβαίως εἶνε ἄγαν ΔΟΥΛΕΙΑ, ὡς εἶπες, και ὡς ἐπανάλαβεν ὁ Κικέρων. Ἄναμῆνον φοιτητικὰς διαμαρτυρίας!, ἐνῶ ἡ εὐχὴ τοῦ Πανελληνίου εἶνε, ὅτι καταγγέλλεται, νὰ παύσῃ ἅπαξ διὰ παντός!

τρῶν, δεινουῦ θεολόγου καὶ εὐκλεοῦς ἐπιστήμονος, ἐνὸς τῶν ἀρίστων Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλλάδος, συγγραφέως ἀρίστης Ποιμαντορικῆς, ποιμάναντος τὸ ἑαυτοῦ ποίμνιον μετ' ἐκτάκτου ἀφοσιώσεως, ὑπολαβόντος δὲ τὸ κήρυγμα τῶν θείων λόγων πρωτίστην εὐαγγελικὴν ἀρετὴν καὶ πρώτιστον καθήκον τοῦ θεηκόλου καὶ διασχίσαντος τὸν Νομὸν Αὐτοῦ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἐπανειλημμένως, ἐπὶ διδασκαλίᾳ καὶ κατηχήσει καὶ ὑποθήκῃ καὶ διδαχῇ τοῦ πλήθους τε καὶ τοῦ κλήρου, τοῦ πλήθους, λέγω, τὸ ὅποῖον ἐδίψησε πάντοτε τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, τοῦ σοφίζοντος νῆπια. Τοῦ ἀειμνήστου Σωκράτους, ὀνόματι καὶ πράγματι, Κολιάτσου καὶ τοῦ Ἱεροθέου Πατρῶν εὐλογῶ καὶ στέφω τὴν μνήμην, σπένδων δάκρυ θαλερόν ἐπὶ τῷ προσπίπτοντι τούτῳ μνημοσύνῳ Αὐτῶν. Πλήρης ζήλου ὡσαύτως, μαγεύσας τὸν πρακτικώτατον Πειραιᾶ ὁ μεγαλοπρεπῆς καὶ σθεναρὸς τὴν αὐδὴν τὴν χρυσὴν καὶ τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ἀδρά, Ἱεροκῆρυξ κ. Ἱερώνυμος Βλαχάκις, ὁ νῦν χρύσελπις Ἱεράρχης Θηβῶν, παρέχει πᾶσαν ἐγγύην μεγάλης εὐδοκιμήσεως, ἐπὶ χαρᾷ τῶν πονούντων τὸ ἐλεύθερον Βασίλειον, ἔνθα ἡ Ἐκκλησία δουλεύει δυσὶ Κυρίοις, καταλιμπάνουσα τὸν ἀπολλύμενον λαόν, *λαὸν περιούσιον*, εἰς τὴν ἄδοξον ἠθικὴν ἔκκλυσιν τὴν ὁποῖαν ὑποβοηθοῦσι μυρίαί κῆρες ἐθνικαὶ συστηματικῶς.

Οὐδὲ λησμονῶ τὴν ἁγίαν μορφήν τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ Ἀθηνῶν, τὴν δὲ προτομὴν τοῦ Ἀνδρός, σταθισομένην κατ' αὐτὰς ὅπου δεῖ, χαιρετίζω μακρόθεν καὶ στέφω, μνήμων τῆς ἐξαιρέτου δράσεως, ἐνίοτε ἄγαν σιδηρᾷ τῇ χειρὶ, τοῦ Πρωθιεράρχου ἐκείνου, τοῦ ὠκυμόρου, φεῦ!

Ἄλλ' ἐπίσης μετὰ τὰς ἐξαιρέτους ἀναμνήσεις ἀνδρῶν, οἳ οἱ ἀνεπίληστοι οὔτοι, ἐπάναγκες νὰ λυπήσω τὸν ἀναγνώστην μου, ὑπομνηστικῶν ὅτι οἱ σελαγισμοὶ Διοσκούρων τοιούτων, ἐν τῇ ἠθικῇ τρικυμίᾳ, πεντακυμῖα καὶ δεκακυμῖα τοῦ ἑλληνικοῦ σκάφους, εἰσὶν ἔκπαγλοι μὲν καὶ τιμήσσαι ἀληθῶς φωτοβολαὶ ἀνὰ τὴν ἀχανῆ σκοτίαν τοῦ Ἔθνους, κλυδωνιζομένου *δεινῶς* καὶ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἀνατροφῆς, πλήν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὰ ἱστορικὰ ταῦτα, ἐνδοξα ἀληθῶς σημεῖα, ἥκιστα θὰ ἐξήρουν ὅπως ἀναπαυθῶμεν ἐπὶ καλλιπαρείων πετάλων

ταξιφύλλων ρόδων τοῦ Καζανλίκ. *Βίβλος τοῦ Παιδείου*

Ἀνάγκη, τὸναντίον, ἄλλης ἐργασίας, ἡρέμου, μικρᾶς, ταπεινῆς, ἀθορύβου καὶ παιδαγωγικῆς, φροιβελιανοῦ, ὡς εἶπεῖν, συστήματος νηπιαγωγείου, ὅπως, διὰ συστηματικῆς καὶ τακτικῆς διδασκαλίας, κηρύγματος καὶ μορφώσεως τοῦ κλήρου, ἦν ἐν Κρήτῃ παρασκευάζει *ἀξιόλογον* ἢ ὑπὸ τὸν κ. Χ. Τσεπετάκιν καὶ τὴν λοιπὴν λογίαν χορείαν *ad hoc* Σχολῆ τῶν Δευιτῶν, ἰδίᾳ δέ, διὰ συνεργασίας τῶν θεολόγων μετὰ τῶν Σ. Ἐπισκόπων καὶ δι' εὐπετεστέρας Τούτων καὶ εὐκίνητοτέρας εὐσεβείας, ὡς τοῦτο ἐτεκμηρίωσαν ἢ τε ἐναγχος ἐν Κουστογεράκῳ δρᾶσις τοῦ Σ. Κισάμου κ. Ἀνθίμου καὶ ἡ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου πρό τινος κατὰ τῶν σωματεμπόρων! τέλος δέ, δι' ἐνισχύσεως καὶ παραθαρρύνσεως, ἐκπορευομένης ἀπὸ τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν διδασκάλων, ἐπιτευχθῆτι, *ὄντως ἀξίον* τῶν εὐλόγων προσδοκιῶν καὶ εὐχῶν τοῦ Ἔθνους.

Τελευτῶν, ἐν τῇ οὐρᾷ μου φέρω, καὶ πάλιν, τὸ αὐτὸ καὶ πρόσθεν δηλητήριο, ὅπερ ἐπότισα τὸν ἀναγνώστην μου ἀρχόμενος.

Ὅν τρόπον μεμονωμένα ἠθικὰ γεγονότα ἀνάγονται, εὐάρεστα ὄντα, ὡς εἶδομεν ἤδη, εἰς περιωπὴν γενικὴν, οὕτω, ἀποτρόπαια ὄντα, ἐπισείονται ἐπίσης καθ' ἀπάντων ἀδιαλλάκτως. Τοιοῦτος ὁ κόσμος αὐτός. Καὶ δέον συνεπῶς νὰ λυπήσω, εὐτυχῶς ὅμως καὶ νὰ εὐχαριστήσω ἅμα τὸν ἐπαίοντα, μνημονεύων σελίδα τῆς προσφυγίας ἡμῶν ἐν Πειραιεῖ, ὅπου, εὐσεβεῖς κρησσαι, ἐκπληκτοὶ πρὸ τῆς ἀντευαγγελικότητος καὶ ἀργυρομανίας τοῦ κλήρου τοῦ Πειραιῶς ἔθαπτον *μόνοι* ἄνευ ἱερέως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, ἄνδρες δὲ εὐσεβεῖς, οἷος ὁ ἐξ Ἡρακλείου κ. Ἀναγνώστης Ζαχαριάδης, ἀπήγγελλον τὰς ἐπιταφίους εὐχολὰς, ὁ δὲ Σταυρός τοῦ Χριστοῦ παραλαμβάνόμενος, ἀντ' ἄλλου συμβόλου ἐκ τοῦ Νεκροταφείου, ἐπὶ ρυπαρῶν ἀλλ' ὅλως εὐσεβῶν χειρῶν Κρησσῶν, ἐθεᾶτο, ἀνιέρως καὶ ἀπρεπῶς, μετακομιζόμενος διὰ τῶν ὁδῶν τοῦ Πειραιῶς, ἀνάμεσον κώμων καὶ πότων, καὶ βλασφημίας καὶ τύρβης, καὶ εὐσεβείας καὶ δακρύων Μητρός . . .

Θέλω μνημονεύσει, οὐχ ἤττον, μίαν τῶν τελευταίων ἀπο-

φάσεων τοῦ Πλημμειοδοικεῖου Πατρῶν, ἐνδεικτικὴν καὶ χαρακτηριστικὴν, καταδικάσαν ἀπασαί τὴν Ἱ. Μονὴν Ταξι-
 αρχῶν εἰς φυλάκισιν, τούτεστι τὸ λαμπρὸν προσωπικὸν Αὐτῆς,
 ἐκ πέντε κολεκανῶν θεηκόλων, κηρυζάντων ἐν ἀλλήλοις πό-
 λεμον ἐξοντώσεως, ἐνῶ, ἐκ τῶν πρώτων τυχόντων, ἀφ' ἐτέ-
 ρου, μακρακικῶν, ὁ εὐσεβὴς φέρ' εἰπεῖν κ. Χρῆστος Βρυχω-
 ρόπουλος ἐν Πειραιεὶ σπεύδει περιαλλαγῆς, πληρῶν, ὅση δυνά-
 μεις, τὰ κεχηνότα ταῦτα τοῦ ρυθμοῦ, ἰδιώτης αὐτὸς ἀπλοῦς καὶ
 ἄνευ παιδείας, διὰ πυρίνου, κατανουκτικοῦ κηρύγματος τοῦ
 Θεοῦ λόγου, διὰ πράξεων εὐσεβείας καὶ διὰ βίου παραδειγμα-
 τικοῦ!

Καὶ λήγω συγχαίρων τῷ Σ. Μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν κυρίῳ
 Θεοφίλῳ ἐπὶ τῷ θρυλουμένῳ μέτρῳ ὅπερ εἰσηγήσατο πρὸς
 ἅπαντα τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, ὅπως οἱ ὑπὸ τὴν
 δικαιοδοσίαν Τούτων ἀδόκιμοι κληρικοί, μετὰ τῶν τῆς Ἀμε-
 ρικῆς, κηρυχθῶσιν ἀνάξιοι, ἀφαιρεθῶσι τὸ σχῆμα ὅπερ ἐρρά-
 κωσαν καὶ ἐσπίλωσαν καὶ καθαιρεθῶσι παραδειγματικῶς!

Μέτρον, οἷον τὸ ἀνωτέρω ριζοσπαστικόν, ὁμιλεῖ οἰκοθεν,
 ὡσπερανεὶ ἡγόρευεν ὁ Περικλῆς· εἶνε ἰσοστάσιον πρὸς εἰκοσά-
 κικς μύρια κηρύγματα ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὀκρίβαντος· προώρισται
 τέλος νὰ συνταράξῃ τὸν χοῦν τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ
 Οὐγκιῶ, ἀμφοτέρων μεγαλοκηρύκων τῆς πρακτικῆς εὐαγγελι-
 κῆς φιλοσοφίας, ἀμροτέρων γραψάντων ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ
 τὸν ἱερέα, τὸν θεηκόλον, τὸν Μυριήλ!

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἐξαιρέτου δράσεως τῆς δούλης Ἐκκλη-
 σίας ἢ ἐνεστώσα διεθνῆς θέσις τῆς Κρήτης δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ
 πραγματευθῶ. Ἐπάναγκες οὐδὲν ἤττον καὶ ἐκεῖ ὁ κατώτερος κλῆ-
 ρος, ὡς καὶ πολλοὶ τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν, νὰ ἐπιμελῶνται τῆς εἰς
 Χριστὸν παιδαγωγήσεως τοῦ ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ἐλληνικοῦ, πολλῶ
 ἔτι θερμότερον καὶ θετικώτερον ἢ ὅσον μέχρι τοῦδε, διότι ἡ ἐπὶ
 τόσους αἰῶνας συνδιαίτησις μετ' ἄλλοφύλου πρακτικῆς ἠθικῆς ἐπι-
 βάλλει τὴν συστηματικὴν ἐκλέπισιν πάσης ἠθικῆς ἀσχημίας ἢ
 παρεκκλίσεως! Ἐννοεῖται ὅτι, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα, ἡ δρᾶσις τοῦ
 ἀνωτάτου κληρικοῦ στοιχείου, αἰ πρὸς τὸ Γένος ὑπηρεσεῖται Ἰωακείμ
 τοῦ Γ' τοῦ Πάνυ, Φωτίου πάπα Ἀλεξανδρείας καὶ Γερασίου Ἱε-
 ροσολύμων καὶ αἱ προσωπικαὶ Αὐτῶν ἀρεταὶ ἀποθαυμάζονται καὶ
 χειροκροτοῦνται ὑποκαρδίως ὑπὸ τοῦ κόσμου τοῦ ἐλληνικοῦ καὶ ὑπὸ
 τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου.

Ο ΚΡΗΣ ΠΑΠΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ε΄.

(† 1410)

Κατὰ τὸν γερμανοκαθολικὸν καρδινάλιον Hergenröther

Ὁ Πέτρος Φιλαργος, ἐκ Κρήτης, καταλειφθεὶς ὄρφανός ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, ἔδει νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ζητεῦν ἀπὸ θύρας εἰς θύραν. Φραγκισκανὸς μοναχός, σπλαγχνισθεὶς τὸν εἰς τοιαύτην οἰκτρὰν κατάστασιν θητεύοντα παῖδα, τὸν ὁποῖον διείδεν εὖ πεφυκότα πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον, παρεδέξατο ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι.

Ὁ νεαρὸς Πέτρος, δὲν ἐψευσε τὰς ἐπ' αὐτὸν ἐλπίδας καὶ ἐν βραχεὶ διέλαμψε διὰ τὴν νοημοσύνην αὐτοῦ ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις Ὁξωνίας τε καὶ Παρισίων. Ἐλθὼν εἰς Λομβαρδίαν, εὔρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Galeazzo Visconti θερμὸν θαυμαστὴν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ χαρισμάτων, ὅστις καὶ ἀνηγόρευσε αὐτὸν καθηγητὴν ἐν Παβίᾳ, θεολόγον τῆς Αὐλῆς καὶ ἔμπιστον σύμβουλον αὐτοῦ.

Δὲν ἐβράδυνεν οὕτω νὰ καταλάβῃ τοὺς ἐπίσκοπικοὺς θρόνους Πλακεντίας καὶ Βικεντίας, εἶτα δὲ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν Μεδιολάνων. Τῷ 1405 Ἰννοκέντιος ὁ VII διώρισε πρέσβυν αὐτοῦ ἐν Λομβαρδίᾳ, ἀναγορεύσας ἅμα καρδινάλιον. Πάπας ἐξελέγη τῇ 26 Ἰουνίου 1409 ὑπὸ τῶν 23 καρδινάλιων Πίσσης τοῦ Συμβουλίου Πίσσης, 13 τῶν ὁποίων ἀνήκον πιστοὶ εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἑδρὰν καὶ 12 εἰς τὴν ισαρασυναγωγὴν Ἀδινωῶνος. Ἐλαβε τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος V, περιβληθεὶς πανηγυρικῶς τὴν τιάραν ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ Πίσσης τὴν 7 Ἰουλίου 1409, ἔχων ἡλικίαν τότε 70 περίπου ἐτῶν.

Παρὰ τὸ προκεχωρηκὸς τῆς ἡλικίας ἔδρασε μετὰ σφρίγγου νεανικοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγνώρισε πάραυτα τὴν ἑαυτοῦ ἐκλογὴν εἰς τοὺς πιστοὺς, παραχρῆμα δὲ ἡ Εὐρώπῃ ἅπασα ἀνεγνώρισε αὐτὸν ὡς τὸν μόνον καὶ ἀληθῆ Ποντίφηκα,

πλήν τῶν βασιλείων Καστίλιας, Ἀραγωνίας καὶ Σκωτίας, ἅτε φρονούντων τὰ τοῦ Benedetto, τῶν κρατῶν Ροβέρτου τῆς Βαυαρίας, τοῦ βασιλέως Λαδισλάου καὶ τέλος πόλεων τινῶν τῆς Ἰταλίας, ἀφωσιωμένων εἰσέτι εἰς τὸν Γρηγόριον.

Ὁ Ἀλέξανδρος V προήδρευσε τοῦ Ἱεροῦ Συμβουλίου Πίσσης ἀπὸ τῆς δεκάτης ὁγδόης συνεδρίας καὶ ἐφεξῆς, ὅπως δὲ κάλλιον παγιώσῃ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παρεδέξατο ἐν τῷ ἱερῷ Συνεδρίῳ ἑνὲα καρδινάλιους ἀναγορευθέντας ὑπὸ τῶν ἀντιπαπῶν Κλήμεντος VII καὶ Βενεδίκτου XIII. Ἐπεδοκίμασεν ἄρσεις κωλυμάτων γάμου καὶ ἀπαλλαγὰς ἀπὸ δημοσίᾳ ἐκτελεστέων μετανοιῶν, παραχωρηθείσας ὑπὸ τῶν εἰρημένων παπῶν, πρὸς δὲ, τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐκλογὰς καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις εἰς τὴν κατοχὴν ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν, ὧν οἱ δικαιοῦχοι διετέλουσαν κάτοχοι καθ' ἣν στιγμὴν εἶχεν ἀπολυθῆ ἢ κατὰ τῶν δύο παπῶν ἀπόφασις. Συνεχώρησε τὰς καθυστερήσεις περὶ τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἐδρας καὶ ἀπεφάνητο περὶ τῆς συγκλήσεως νέου γενικοῦ Συνεδρίου τῷ 1412.

Ἄμα λήξαντος τοῦ Συνεδρίου Πίσσης ὁ Ποντίφηξ οὗτος κατέβαλεν ὄλον αὐτοῦ τὸν ζῆλον πρὸς ἀνάκτησιν τῶν κρατῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κράτους καὶ ἐκδιώξιν τοῦ Λαδισλάου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ ἀνεκήρυξε τὸν Λουδοβίκον-δ' Ἀνζού βασιλέα Σικελίας, παρ' οὗ ἔσχε τὴν ὑπόσχεσιν ὅλης αὐτοῦ τῆς συνδρομῆς καὶ κατώρθωσε τέλος, τῇ βοήθειᾳ τοῦ Παύλου Ὁρσίνη, νὰ εἰρηνεύσῃ τὴν Ρώμην, τυραννομένην ὑπὸ τοῦ Λαδισλάου.

Μετὰ τὰς ἐπιτυχίας ταύτας κατέλιπε τὴν Πίσσαν, ἐλθὼν εἰς Πιστόιαν, ὅπου τὴν 20 Δεκεμβρίου 1409 ἐδημοσίευσεν βούλλαν πρὸς ἀνακοπὴν τῆς αἰρετικῆς προπαγάνδας, ἣν ὁ Ἰωάννης Οὐσσος ἐμελέτα νὰ διαπράξῃ ἐν Βοημίᾳ. Συμβουλῇ τοῦ καρδινάλιου Κόσσα ἀπέσχε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ρώμην καὶ μετέβη εἰς Βονωνίαν, ὅπου, ἅμα ἀφικόμενος, προσεβλήθη ὑπὸ σοβαρᾶς νόσου, τερματισάσης τὰς ἡμέρας αὐτοῦ τὴν 4 Μαΐου 1410, μετὰ δέκα μηνῶν καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν παπῶσύνην, ταφείς ἐν τῷ ναῷ τῆς Μονῆς τῶν Φραγκισκανῶν,

[Ἡ βιογραφία ἐλήφθη ἐκ τῆς «Ἱστορίας τῶν Παπῶν» (σελίς

184-5) τοῦ γερμανοκαθολικοῦ καρδινάλιου Herzogbither, ἀρχιεπιφύλακος τοῦ Βατικανοῦ, συγγραφέως Γενικῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ «Ἱστορία τῶν Παπῶν» φέρει τὰς 258 εἰκόνας τῶν ἀπὸ Ἁγίου Πέτρου μέχρι Λέοντος ΙΓ' ποικιλοτρόπων, καὶ τὴν εἰκόνα συνειρητικῶς καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐπιφανοῦς συμπολίτου Πέτρου Φιλάρτου, περὶ οὗ πλατύτατα ἠσχολήθη ἐν βιογραφικῇ μονογραφίᾳ ὁ ἀοιδιμος Μάρκος Ρενιέρης. Λίαν σπανιζούσης σήμερον τῆς ἐξαιρέτου ἐκείνης μονογραφίας, ὑπέλαβον ἐπιτακτικὸν καθήκον νὰ περιλάβω ἐν τοῖς «Συντάξις» μου τὴν ὀλιγόλογον ἀλλὰ παραστατικωτάτην βιογραφικὴν ἔκθεσιν τοῦ ἀλλοδαποῦ σοφοῦ. Ἐπ' ὄψει εἶχον τὴν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ πρωτοτύπου μεταγλώττισιν εἰς τὴν Ἱταλικὴν—ἐκδοσιν 1898 Μεδιολάνων—].

3

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΡΕΝΑΝ

[Κεφάλαιον ΙΓ'. ἀνεκδότων Παρισίων Ἀναμνήσεών μου: «Θάνατος Γαλάτου Ἡμιθέου» κηδεῖα Ἁγίου Ἀντιχρίστου]

Ἰδοὺ τώρα μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου Σου, πλάνης ἀνὰ τὴν Μεσόγειον, πλήρης ὑψηλῶν καὶ πικρῶν ἀναμνήσεων, δακρύβρεκτα ἔπη χαράσσω ἐπὶ τῷ σεπτῷ ὀνόματί Σου.

Ἐηρούς καὶ χλωούς, καὶ κυλλούς καὶ ἀναπήρους ἀπήλαυεν ὁ Ἰσόθεος Μακεδὼν Φιλόσοφος ἀπὸ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πνεύματος, δεξάμενος ἐν αὐτῇ οὐχὶ ἀπλῶς τοὺς ἀρτίους πνευματικῶς ἀλλὰ τὰ ὑπέροχα ὅπως οὐδέποτε πνεύματα.

Σὺ, γεραρὸς ἡμίθεος τοῦ περιδόξου ΙΘ. αἰῶνος, τὸν ὁποῖον ἡ παρουσία Σου ἐκλείσειν ἔτι καὶ ἔτι στιλπνότερον, ἐξεδιώξας ἐκ τῆς Ἀκαδημίας καὶ τοὺς ἀμύστακας οἰηματίας νέους ἐκείνους οἵτινες, τυχόντες τῆς ὑψηλῆς τιμῆς νὰ ἀντικρύσωσι τὴν σὴν Κορυφήν, ἠξίωσαν ἀκολούθως νὰ διαμφισβητήσωσι τὴν

ιστορικῆν βάσιν τοῦ φωτοβόλου ἔργου Σου ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ καὶ νὰ ζητήσωσιν ἔδραν ἀκυδημεικὴν καὶ δι' αὐτούς,

Ἄντί, βασιλεῦ, νὰ ὑποδεχθῆς διὰ μειδιάματος τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν, οὐ μόνον δὲν ἐγέλασας ἐκ βίθους καρδίας, ἀλλὰ καὶ ἠδούκησας, ὑψηλῇ συγκαταβάσει, νὰ μελετήσης τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν ἀξιώσεις, συνάντημα τράγων καὶ ἐλάφων, καὶ νὰ ἀποφανθῇ, ἀπορρίπτων magna cum laude, ἐπιμένοντάς δὲ νὰ Σὲ ἀνατρέψωσι καὶ νὰ εἰσβάλωσι βία καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἐξέβαλες ὀριστικῶς, ὅμως ἠγάπας, διὰ τὴν τολμὴν αὐτῶν τοῦλάχιστον, καὶ ἠγάπας διαφερόντως, διὰ τὴν ἀγνὴν αὐτῶν τοῦλάχιστον προαίρεσιν, καὶ ἠγάπας παρ' ἀξίαν πολὺ, ἕως οἱ ἀστέρες Σου κατὰ τὴν σεπτεμβριανὴν ἐκείνην πρῶταν ἐσθέσθησαν ἐπὶ Γῆς ἵνα ἀναλάμψωσιν ἀλλαγῶ τοῦ Παντός δεινόν.

Ἄλλὰ, μήπως, σβεσθέντων τῶν ἀστέρων Σου, Βασιλεῦ μου καὶ Κύριε μου Ἐρνέστε Ρενάν, ὁ ἀστὴρ Σου ἐπὶ γῆς ἔδουθεν ἔτι;

Ἐν Γαλλίᾳ, οὐχί! Καὶ ἐν τῷ Κόσμῳ, οὐχί!

Καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἰνομίζεις, ναί;

Ἄλλ' εἶναι ὑπάτη τιμὴ τῆς διανοίαι, ἀλλ' εἶναι τιμὴ τῶν χειλέων νὰ ἀσχολῶνται, Βασιλεῦ Ἐρνέστε Ρενάν, περὶ τὸ ὑψηλὸν ὄνομά Σου πάντοτε!

Ἄλλὰ προσέβαλες λέγουσι, Βασιλεῦ, τὸν Βασιλέα τῶν Βασιλέων, τὸν Αἰώνιον!

Θεολογικαὶ Σχολαὶ καὶ εὐσεβεῖς εἶπον: Ἰδοὺ ὁ κ. Ρενάν ὁ προκατηγγελημένος ὑπὸ τῆς ἀποκαλύψεως Ἀρτίχριστος!

Τίς θέλει λοιπὸν λύσει τὴν μεγάλην ταύτην πλάνην;

Σὺ εἶσαι λοιπὸν ὁ πλανώμενος, Βασιλεῦ;

Ὁ κόσμος εἶναι ὁ πλανώμενος;

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ οὐδέποτε λησμονῶ Σοῦ λέγοντος εἰς τὰ ὦτα τῆς Οἰκουμένης, φορτικῶς καὶ ἠχηρῶς, ταῦτα τὰ ἔπη: «Μήπως ἐγὼ λέγω, τώρα, κατὰ πρῶτον, τὴν ἀλήθειαν; Ἡ μὲν ἐπιστήμη ταῦτα λαθεύει, ἀλλ' ἐν τοῖς θεσφότοις αὐτῆς ἐδράζει σήμερον ἡ ἀφυματίωτος ἀλήθεια;

Οἱ πάντες ψεύδονται; Ὁ κόσμος ψεύδεται; Καὶ ἐγὼ λέγω μόνος τὴν ἀλήθειαν; Ὁλοὶ οἱ Αἰῶνες λοιπὸν ἐπλανήθησαν;

Ἄλλ' οὐχ', ἤττον, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν μεγάλων αὐτῶν ἀντιθέσεων, ἀποκορυφουμένων εἰς μίαν ἀντίθεσιν, Σοφοκλέους μᾶλλον ἢ Ἀμλετ, ἄρ' ἔστιν ; ἄρ' οὐκ ἔστιν ; » ὅλος ὁ μεταφυσικὸς βίος Σου ὑπῆρξεν ἀπέβη τουτέστι κατ' ἀνάγκην, σειρά δεινῶν συμπληγάδων ἀντιφάσεων, καὶ ἡ ἐξαιρετος περιστιλφίς τοῦ ὑπερόπλου πνεύματός Σου κατέστη αἰώρα ἀντιθέτων λύσεων καὶ κρίσεων σοφοῦ, αἰωνίως ἀμφιβόλου καὶ ἀμφιρεποῦς.

Διανοήθην ἐν ταῖς συναντήσεσί μου νὰ κλονήσω, πάντοτε καὶ ἐγώ, μέχρι τῶν ἀκροτάτων, καὶ αὐτὰς τὰς ἀμετασάλευτους παγιωτέρας πεποιθήσεις σου, καὶ νὰ σὲ βεβαιώσω διὰ, τοῦ ἀνεγγύου κύρους τῶν ὀλίγων Μαΐων μου, ὅτι, ὀλόκληρον τὸ ἐπιστημονικὸν ἀχανές ἔργον Σου βάσιν εἶχεν ἱστορικὰς παγκοσμίους πλάνας καὶ ὅτι συνεπῶς ἐπλανᾶτο ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀκρογωνιαίων λίθων, ἀνθ' ὧν ὑπῆρξεν ἄμμος Ἐυαγγελίου ἀφρόνων οἰκοδόμων (1).

Μεγάλη ἡ σημασία τῆς κοινῆς πλάνης ἐν τῷ ρωμαϊκῷ Δικαίῳ. Ἐν γένει μὲν ἐν αὐτῷ ἡ πλάνη χρῆζει καθάρσεως πάντοτε, δούλος, κοινῇ πλάνῃ, οὐδέποτε ὁ ἐλεύθερος ἀπέβαινε, μύστης δ' αὐτοῦ, στυγνὸς καὶ ἄγαν δύσκολος, ὁ Κρασαῶς, ἀποκαλεῖ τὴν πλάνην *μικρόβιον ὀλοόν*.

Ἄλλ' ἡ παγκόσμιος πλάνη τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν ἐξαιρετοὶ διάνοιαι (2), χάριν ὑψηλοτάτων συλλήψεων καὶ ἐπινοιῶν καὶ χάριν τοῦ ὑψηλοτέρου πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου

(1) "Ora Critique et verdict du XIXe Siècle sur les utopies du passé κεφ. LXVI. Πρὸς δημοσίευσιν τῆς ἐκτενοῦς ταύτης συγγραφῆς μου, περὶ ἧς ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν ἐπανειλημμένως ἐπέστειλα πρὸς τὸν ἀξιότιμον κ. Ἐλευθέριον Βενιζέλον, ἡττησάμην ἐσχάτως πεντακισχιλιδράμον χορηγίαν παρὰ τῆς Β'. Συντακτικῆς τῶν Κρητῶν Συνελεύσεως, τὴν περὶ τούτου δ' αἰτησίμ μου εἶχεν ὅλην τὴν εὐμένειαν νὰ διαβιβάσῃ ὁ πολυσέβαστος Ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς κ. Μομφερράτος. Συμπιπτούσης τῆς ἐκδόσεως τῶν Συνάων μετὰ τῆς συγκλήσεως τῆς πρώτης μετὰ τὴν ψήφισιν τοῦ Συντάγματος Βουλῆς, θὰ παρεκάλουν εὐλαβῶς καὶ τοὺς ἀξιότιμους κυρίους βουλευτὰς ὅπως ἀποφανθῶσιν ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν Συντακτικὴν αἰτήσεώς μου, ἣν ὁμοίως θέλω ὑποβάλλει ὑπὸ τὴν εὐμενῆ ψῆφον αὐτῶν.

(2) Αὐτόθι κεφ. VII.

της ἀνθρωπότητος, ἀπατήσασα καὶ Σέ, ἀπέκλινε τὴν ὑψηλὴν κορυφὴν Σου εἰς ἰσχυρὰ συναισθήματα καὶ εἰς φωτοβόλους ἐξάρσεις τοῦ πνεύματος, δονήσαντος τὰς ὑπεροχωτάτας διανοίας, ἐνῶ τὴν ἀγγέλων μειδιήματα στίλβουσαν γραφίδα Σου ἀπῆγεν εἰς ἐκστάσεις καὶ εἰς ἀψικαρδίας, εἰς ρίγη καὶ εἰς πυρετούς, καὶ εἰς ἀποστροφὰς Δαβὶδ καὶ Πινδάρου.

Ἰδοὺ τώρα ὁ Φιγαρώ, ὑπὲρ τὴν μόρσιμον κλίνην Σου, Σέ ἀποκαλεῖ αὐπάτην κορυφὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ· ἡ Ἀστραπή Σέ ὀνομάζει ἀντίχριστον· ὁ Ἥλιος τῆς Μεσημβρίας ἀγγελο-ἐξαιρέτου θεοῦ φωτός· ὁ Μικρὸς Μασσαλιώτης Σέ καλεῖ ἀδαίμονα ἢ Σατάν· Σχολαὶ καὶ λαοὶ Σέ ἀποκαλοῦσιν ἀντίχριστον καὶ φίλον τοῦ Χριστοῦ, σοφοὶ καὶ ἰδιῶται Σέ στέφουσι καὶ Σέ ἀποκηρύττουσιν, ἐγὼ δὲ κλαίω ἐπὶ τούτοις δι' οὓς λόγους γινώσκεις ὁ μόνος Σὺ, Βασιλεῦ.

Οἱ πάντες εἶπον ἐκεῖ, μίαν τινὰ μεμονωμένην ἀλήθειαν, ἥτις ὅμως δὲν εἶνε ὁ ἄρτιος φιλόσοφος τῆς Οἰκουμένης ὁ Ρενάν, καί, ὄν τρόπον ὅλη ἡ ἀνθρωπότης πλέει ἴσως πλειστάκις ἐντὸς τῆς ἀληθείας ζητεῖ δὲ ταύτην πολὺ μακρὰν τῶν μειλιχωτέρων ἀκτῶν, οὕτω καὶ Σὺ, κατὰ τὴν αὐτὴν κατάραν τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους, ἐμάστευες καὶ ἐψηλάφεις τὴν ἀλήθειαν, καί, ἐγγίζων αὐτῇ, ὀριστικῶς ἀπ' αὐτῆς ἀπεμακρύνεσο, μυρίας λεύγας ἀπώτατα πρὸς τὸν ἀντίπολον !

Ἵλιγώτερα ἐπασχεν οὕτω ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπὶ γῆς καὶ κάτω δι' Τάνταλος ἐν τοῖς νερτέροις !

Τοιαύτη εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπότητος ! Σὺ δέ, ὑπῆρξας ἡ ἐξοχος μεγαλογραφία τῆς ὑψιπρονοῦσης καὶ ἐν τοῖς ἀκροτάτοις στρατευομένης ἀνθρωπότητος.

Ἐν τι παραμένει ἐν ταῖς τραυματισθείσαις ὑπὸ Σοῦ συνειδήσεσιν ἀμετρίσάλευτον, τὸ γεγονός, ὅτι ἠρνήθης τὸν Ἐμμανουὴλ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καθὰ δὲ Ἐκεῖνος προδιεβεβαίωσεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ Του, οὕτως ὁμοίως, ἐν καιρῷ καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦ ἀντιπεπονητότος, θέλει καὶ Ἐκεῖνος ἀρνηθῆ Σέ ἐνώπιον τοῦ Πατρός Του τοῦ ἐν Οὐρανοῖς !

Ἐν τούτῳ τὸ ὄνομά Σου, βασιλεῦ Ἐρρέστε Ρενάν, ἀδελφοῦται μετὰ τοῦ ζόφου τοῦ Ἄδου καὶ μετὰ τῆς ἐσχάτης φρίκης ὑπὸ τῶν ἀληθῶς εὐσεβῶν ψυχῶν τοῦ κόσμου, τὸν ὀπίστων

διαπνέει ύψηλός αναντιρρήτως αλλά και επικινδυνώτατος πολιτισμός στηθοδέσμου, υποφθαιρόντος τὰς μελλούσας γενεάς, βοράν τῆς φθίσεως, και ἠγήλη ἀκολασία μετ' ἀσυνειδησίας και ἑλληγίς μητέρων, ἐνώ τὸ μὲν χριστοκρατικὸν σύστημα ἔχει τὸ κράτος νὰ ἀναχαιτίζει τὴν παντοίαν φουλότητα τοῦ κόσμου, Σὺ δὲ ὡμολόγησας ἐν τούτῳ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ Γῆς ἀπόρθητον και οὐράνιον και αἰώνιον, ἀποκεφαλίσας συγχρόνως τὸν Χριστόν I Οὕτω τὸ ὄνομά Σου παραλαμβάνει, και ἤδη ἀπὸ ἡμίσεος αἰῶνος παρέλαβεν, ἡ ἀφθιτος Δόξα και ἡ ἀτελεύτητος φρίκη!

Ἐγὼ κλαίω ἀνά τὰ βουλεβάρτα ὅπου ἡ Γαλλία ὄλη χάριν τοῦ νεκροῦ Σου ἐκχύνεται, βηματίζοντος εἰς τὸ Πάνθεον γιγαντιαίας βήμασιν, ἀλλὰ διὰ ποδῶν χελώνης, ἀκριβολογικῶς, ὅπως ὄλη ἡ Γαλλία ἀπολαύσῃ τοῦ ἐξαιρέτου θεάματος τοῦ θριάμβου Σου, βηματίζοντος διὰ γιγαντιαίων βηματισμῶν πρὸς τὸ Πάνθεον, ὅπου ἐσχάτως εἶχεν εἰσέλθει ὁ Οὐγκώ, ἄλλος ἐξαιρετος αὐτὸς ἀντικατοπτρισμός τοῦ Ὑπάτου Πνεύματος.

Δὲν προάγει τὴν πομπὴν τὴν ἐπιφανῆ, ἀνταξίαν τῆς οἰκουμένης πόλεως και ἀξίως Σοῦ παρεσκευασμένην λαμπρῶς, οὐδὲ εἰς σταυρὸς τοῦ Μεσσίου.

Ἄπαντες οἱ νοοὶ ἐρημητικῶς φράσσονται πρὸ τῆς διαβάσεώς Σου, τῆς θριαμβικῆς λέγω δολιχοδρομίας Σου εὐθὺ πρὸς τὸ Πάνθεον, χωρὶς νὰ διέλθῃς μίαν στιγμὴν ἐξ Ἄδου!

Οἱ ἱερεῖς και οἱ λευῖται τῶν χριστιανικῶν δογμάτων δὲν στίζουσι που διὰ τῆς παρουσίας των τὸν τερατώδη μυριανδρον ὄφιν, ὅστις ἐλλίσσεται περὶ τὸν θεῖον ὕπνον τοῦ σήηνους Σου βαίνοντος εἰς τὸν Ἄδην μετὰ σταδιοδρομίαν τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει νὰ ἐπιτελέξῃ ὁ Οὐγκώ, Ἰσην ἀκριβῶς.

Ὅσοι και ἐρημῖται ἀπῆλθον ἐκ τῶν ἐρημιῶν των, ἀδιόρθωτοι, ὡς λέγει ὁ εὐσεβὴς ἑλληνικὸς λαός, εἰς τὰ δῶματα τοῦ Ἄδου, Σὺ δὲ ἐν μέσῳ τῶν ἐκπάγλων δόμων και βασιλικῶν, ἐν μέσῳ τῶν λαυρῶν και βάρων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Παρισίων, κατέβαινες τὰς βαθμιῶδας τοῦ κάτω κόσμου ἄνευ ὁδηγοῦ ἱερέως και ἄνευ Χεροῦβ και Σεράφ και ἄνευ πενθείμονος λαμπάδος και ἄνευ κνίσσης εὐώδους λιθωνωτοῦ και ἄνευ συγχωρητικῆς εὐχῆς in aeternam requiem,

διότι, ἐπιλογὴν ποιησάμενος μεταξύ «διὰ Χριστὸν σαλοῦ» καὶ ἀνατροπέως τῆς Ἐκκλησίας, κατεθρυμμάτισας τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον αὐτῆς, ἐφ' οὗ ἀκριβῶς βασιζέται καὶ τὸ Σύμπαν ὅλον!

Δὲν ἦσαν οἱ θριάμβοι τῶν δορυκτητόρων στρατηγῶν τῆς Ρώμης ἀνώτεροι τοῦ θριάμβου τοῦ νεκροῦ Σου, ὁδεύοντος εἰς τὸ Πάνθεον χωρὶς πρότερον νὰ διέλθῃ ἐξ Ἄδου.

Ἄλλ' οἱ θριάμβοί Σου, οὓς ἡ οὐρανοπετὴς γραφίς Σου κατήγαγεν ἐν ζωῇ, ἐξέθρεψαν ὑπερήφανον τὴν γαλλικὴν καὶ παγκόσμιον ἐπιστήμην, οὐχὶ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ἀλλὰ «κτῆμα ἐσαεὶ!»

Ὅτε ἐνύσταξεν ὁ Οὐγκώ, ἡ Γαλλία ἐκορυפוῦτο εἰς Σέ, καὶ τώρα, ὅτε ὁ Κύριος Σαβαώθ Σε ἀνακαλεῖ παρ' Ἐαυτῶ, πάντες οἱ ἐπὶ γῆς ἀστέρες, αἱ ἀκαδημαῖαι τῶν ἀθανάτων, καὶ πᾶσα κορυφὴ καὶ ὁδὸς, ἀσκεπεῖς Σε ἀποχαιρετίζουσι καὶ Σε ὀδηγοῦσι βάδην καὶ ἐν ρυθμῶ εἰς τὰ οὐράνια μέγαρά Σου!

Εἰς νεαρός Ἕλληνα κλαίει κατὰ τὴν πομπὴν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, ἀλλὰ τὴν μεγάλην πανήγυριν τῆς εἰς Ἄδου πομπῆς Σου δὲν ἀσχημίζουσι τὰ ἑλληνικὰ δάκρυα ποσῶς!

Αἱ ὄψεις τοῦ ἡλίου ὑποδέχονται τὴν δύσιν Σου τὴν ἄδυτον καὶ ἡ πολυτίμος σορός Σου ἀνήκει ἐφεξῆς εἰς τὸ Πάνθεον· ἡ μνήμη Σου παραμένει εὐώδης μεταξύ τῶν αἰώνων, αἰγμάλωτων τῶν θελγήτρων τῶν Σειρήνων Σου!

Ἡ Τόσας λοιπὸν ἰσχυρὰς χάριτας εἶχεν ἡ εὐπετὴς γαλλικὴ γλῶσσα καὶ ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ γλῶσσα τῶν θεῶν διὰ Σοῦ, βασιλεῦ Ἐρέστε Ρενάν, ἐνῶ διὰ τοῦ Οὐγκώ ἀπλῶς τοιοῦτο σθένος ἐξάρσεως κατεδείκνυεν;

Ἐκεῖνος ἦτο Χρυσόστομος· Σὺ, γίγας Νεβρώδ, γίγας κυνηγὸς ἐναντίον Κυρίου, καὶ, κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν, ἀντίχριστος προσεπηγγελλόμενος, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἀνθρώπινα ἀποβάνουσι πλειστάκις τόσον φαιδρὰ καὶ ἰλαρά, ἰδοὺ ὁ ἀντίχριστος Ρενάν συγγραφεὺς ἐξόχου τόμου, ἀκριβῶς περὶ Ἀντιχριστοῦ, ληλοῦντος, ὑψηγοροῦντος καὶ δακτυλοδεικτοῦντος ἐν ἄλλοις ὡς ἀντίχριστον τὸν θεῖον Νέρωνα!

Ὁ Οὐγκώ ἐπεκοινώνει ἀπ' εὐθείας καὶ ἀμέσως μετὰ τοῦ Κυρίου Σαβαώθ, Σὺ μετὰ τῶν ὀκμιόνων, καὶ ἐπειδὴ τὰς ὑπά-

τας Ἐκείνου ἐμπνεύσεις θρυλεῖται ὅτι *δηγὰ πνεύματα Αὐτῷ* ὑπηγόρευον, ἄρα τὰς ἰδικὰς Σου ὑψηλὰς ἐκτροπὰς ἐχειραγώγουν καὶ ἐποδηγέτουν *ἄγγελοι τοῦ Σκότους*, Σατὰν μελάρμοδες !

Οὕτω τὸ ὑπέρτιμον ὄνομά Σου τραγικοὶ ραψῶδοι ἐνουφαίνουσι μετὰ τῆς ἀπαισιωτέρας φρίκης, καὶ οἱ ὑπολειπόμενοι ἐν τῷ κόσμῳ, ὀλίγοι εἰσέτι, ἀληθῶς εὐσεβεῖς, τόσῳ χρήσιμοι πρὸς ἠθικὴν εὐπρέπειαν τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας, βάλλουσι κατὰ Σοῦ, Βασιλεῦ, τὸν λίθον τοῦ ἀναθήματος, ἄνδρες δὲ, τὰ μάλα θεοσεβεῖς καὶ θεοφιλεῖς, ἀλγοῦσιν ἐπὶ Σοὶ καὶ δακρυχεύουσιν ἐπὶ τῇ ψυχικῇ τελείᾳ ἀπωλείᾳ Σου !

Ἄλλ' ὁ τελειωτὴς τῆς Πίστεως, ἥτις προήγαγε τὸν πολιτισμὸν τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ τοῦ Λευθέρου προήλασε τὸν πολιτισμὸν ἐπὶ προσωτάτῳ βιαιότατα, συγχωρεῖ ἐνώπιον τοῦ κοίλου τοῦ τάφου τὰ πάντα, τοὺς πάντας, καὶ τὰς ἀδικίας ἀπάσας καὶ ἐπιβάλλει ἀμνηστίαν καθολικὴν.

Ἡ ἠθικὴ αὕτη διάταξις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔχει τὴν λακωνικὴν αὐτῆς ἔκφρασιν ἐν τῇ περιαδομένῃ ρήτρᾳ «ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται», ἰπὸ τὸ κράτος τῆς ὁποίας εὐσεβεῖς ἄνδρες ἀπῆτησαν ἵνα τύχῃ καὶ τῶν ἐπικηδεῶν τιμῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τοῦ οὐδοῦ τοῦ Ἄδου.

Αἰχμαλωτισθεὶς ὑπ' ἀνδρῶν εὐσεβῶν, ἀνέλυσα μὲν αὐτοῖς τὴν ἐπιφανῆ συγγραφὴν Σου ἀπὸ θρησκευτικὸν μέλλον τῶν νεωτέρων κεινωνιῶν», κληθεὶς δὲ νὰ συνηγορήσω ὑπὲρ τῆς μεγαλειότητός Σου, Βασιλεῦ, καί, οὐχὶ νὰ Σε ἀναθεματίσω ὑπὲρ τὴν κλίνην Σου, ἐν τῷ μεγάρῳ Σου ἔτι, ἠὺλόγησα τὸ χριστιανικὸν αὐτῶν αἶσθημα καὶ συνεχάρην αὐτοῖς θερμῶς, ὑπομνήσας δὲ αὐτοῖς ὅτι «ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται», συνεκλίνησα καὶ διέσεισα τὰς ψυχὰς ἀνδρῶν εὐγενῶν.

Ἵπὸδακρυς τότε, Βασιλεῦ, ἔλεξα εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς ἐκείνας ταῦτα :

»Πόσον, εὐγενεῖς Κύριοι, καὶ ὀρθόδοξοι καὶ προτεστάνται καὶ καθολικοὶ, πόσον μεγαλοπρεπῆς εἶναι ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ὁ Ρουμπενστάϊν, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, παραστήσας τὸν *Θωμᾶν* ὅτε ἀπήγγελλε τὰ λιτὰ ἐκείνα, ἀλλὰ οὕτω καταναυκτικὰ ἔπη τῆς συντριβῆς «ὁ Κύριός μου καὶ ὁ θεός μου», μετὰ τὴν

σταθεράν και ἀμετακίνητον ἀπιστίαν του εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου του !

» Τὴν εἰκόνα ταύτην τοῦ Ρουμπενστάιν, φέρουσιν ὅλην τὴν χάριν τῶν τελευταίων ἀφηγήσεων τῶν Εὐαγγελίων τοῦ Χριστοῦ καλεῖται ἡ ἀνθρωπότης ὅλων τῶν αἰώνων *in idem cōsari* καὶ *drōsari*, κατὰ τὴν δευτέραν ἐφοδὸν τοῦ Ἐμμανουὴλ ἀπὸ τῶν Οὐρανῶν εἰς τὴν Γῆν, ὅτε ὁ βασιλεὺς Ἑρνέστος Ρενάν, προσερχόμενος νὰ κάμψῃ γόνυ ἐνώπιον Ἐκείνου ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου πᾶν γόνυ θέλει κάμψῃ ἐπιγείων τε καὶ ἐπουρανίων, ἐμφανιζόμενος, ἐνώπιον τῆς Οἰκουμένης συνηγμένης, ὅπως ἀναβοήσῃ τὰ ἔπη τοῦ Θωμᾶ «Ὁ Κύριός μου καὶ Θεός μου !» θέλει κατακτήσῃ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Αἰώνιου, Ὅστις, εἶναι αὐτὸ τὸ *ἔλεος* κατὰ τὸν Οὐγκῶ καὶ Ὅστις, ψεύδων ἑαυτὸν, δὲν θέλει ἔχει τὸ σθένος νὰ ἀρνηθῇ τὸν βασιλέα Ἑρνέστον Ρενάν ἐνώπιον τοῦ Πατρός του τοῦ ἐν ταῖς Οὐρανοῖς δὲν τρόπον ὁ βασιλεὺς Ἑρνέστος Ρενάν ἠρνήθη Αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἐφ' ὅλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

» Οὕτω εὐγενεῖς Κύριοι, ἐὰν χωρῇ σύγκρισις οὐρανίων καὶ ἐπιγείων, ὅτε εἰδίκαζε τὸν Λιγάριον ὁ μέγας Καῖσαρ, ἤκουεν ἐν ἀρχῇ τοῦ συνηγοροῦντος Κικέρωνος ἀδιαφόρως ὅλως, ἔχων ἄλλως ἐτοιμὴν ἐν χερσὶ τὴν ἐκ προοιμίων καταδικαστικὴν ἀπόφασιν· ὅμως ἡ μεγάλη ἐπὶ τέλους ἀλκὴ τοῦ ρωμαίου Δημοσθένους ἠνάγκασεν ὀριστικῶς τὰς χεῖρας τοῦ δορυκτῆτος δικαστοῦ νὰ σχίσωσι τὸ χειρόγραφον τῆς καταδικαστικῆς ἐκείνης ἀποφάσεως !

» Ὁ Λιγάριος, ἀπιστεύτως εἶπεῖν, ἠθωώθη.

» Καὶ ὁ βασιλεὺς Ἑρνέστος Ρενάν, εὐγενεῖς Κύριοι, κατὰ τὴν ὑστάτην ἐκείνην ὥραν δὲν θέλει εἶναι ἀπαράδεκτος, ἀναβοῶν «Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου»· θέλει κληθῆ φίλος καὶ ἀδελφός ὑπὸ τοῦ Κυρίου· θέλει διὰ τοῦ ἐλέους Του καταδείξει *ψεύστην* καὶ τὸν Αἰώνιον καὶ θέλει συγκαταριθμηθῆ μεταξὺ τῶν πρωτοτόκων.

» Διότι, εὐγενεῖς Κύριοι, ὁ βασιλεὺς Ἑρνέστος Ρενάν ὑπῆρξεν ὑπατος φίλος τῆς Ἀληθείας, τὴν ὁποίαν θερμῶς ἀναζητῶν, ὠκειώθη τὴν θρασύτητα, ἀναλαβὼν αὐτὸ τὸ φραγγέλιον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ τοῦ Ναοῦ τοῦ

Κυρίου τὸν Ἰησοῦν τῶν τίτλων τοῦ Αἰωνίου, τὸν ἔκμετρον Ἐμμανουήλ.

» Ἐκβαλὼν ἐντελῶς ἐξω τοῦ Ἀπειροῦ τὸν Αἰώνιον, ἀνεβόησε :

Μεταξὺ Σοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ οὐδεμία διάκρισις !

Ἡ ἀπουσία τοῦ ὀνόματός Σοῦ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἤθελε ταραξοῖ αὐτὸν ἐκ θόθρων !

» Ἀλλὰ μάτην, μάτην.

» Μάτην διότι ἐτραυμάτισε τὰς συνειδήσεις ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς !

» Τί λέγω ;

» Ἐτραυμάτισε, βαθύτατα, ἑαυτὸν πρώτιστα.

» Τὴν ἀνομίαν του ἐγνώρισεν εἰς τὰ πέρατα καὶ τὴν ἀμαρτίαν του δὲν ἐκάλυψε.

» Πέραν ὅμως τῶρα τοῦ τάφου του, ὅπου ὁ νεκρὸς του μετουπολὺ ἐγκαθιδρύεται, καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ ὁποίου ὁ δεδιωγμένος ὑπ' αὐτοῦ Θεὸς φωνεῖ ἀφ' ἀποθανῶν δεδικαιώται», πέραν λέγω τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως Ἐρνέστου Ρενάν κεῖται ἡ Ἀλήθεια πλησιάζει.

» Ταύτην ὁ βασιλεὺς Ἐρνέστος Ρενάν, ταύτην τὴν ἀπόλυτον ἀλήθειαν, ἣτις εἶνε αὐτὸς ὁ Αἰώνιος, ἐναγκαλίζεται ταύτην τὴν στιγμήν, ἐν τῷ πλησιφαεῖ φωτί, δούλος καὶ ὑπηρέτης αὐτῆς ἐπὶ γῆς, ἀνταξιώτατος ἵνα εἰσέλθῃ τῶρα, παρὰ μυριάδας καὶ μυριάδας ἀναξιωτάτων ἀνδρῶν καὶ φιλοσόφων εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου του ! ὡς δούλος ἀγαθὸς καὶ πιστὸς !

Ἐνταῦθα μὲν ἐτελεύτησεν ὁ λόγος μου καὶ θά ἡδυνάμην νὰ περάνω τὸν λόγον ἐνταῦθα καὶ τῶρα περὶ τοῦ βασιλέως καὶ κυρίου μου Ἐρνέστου Ρενάν.

Ἀνάγκη οὐδὲν ἦττον νὰ ρηθῶσι καὶ τὰ ἐφεξῆς. :

Ψεῦδος, Βασιλεῦ, ὅτι κλάσας συναπαξάπαντας τοὺς τύπους, ἐξαπέστειλας εἰς τοὺς τριάκοντα δύο υἱοὺς τοῦ Αἰόλου καὶ τὴν εὐσίαν αὐτῆν τοῦ Χριστιανισμοῦ ! Ψεῦδος, Βασιλεῦ, ὅτι ἐδίδαξας οὕτω τὴν ἀσέθειαν εἰς τα πλήθη, εἰς τοὺς πολλοὺς εἰς τὸν ὄχλον, εἰς τοὺς εὐγενεῖς, εἰς τοὺς ἱερεῖς, εἰς τὴν τρίτην τάξιν, εἰς τοὺς φιλοσόφους, εἰς τὰς μητέρας. Πραλαβῶν τὴν ἐπιστήμην στιβαρᾶ τῇ χειρὶ, διεφώτισας, ὡς ἐνό-

μισας, ὅλον τὸ μυστήριον, συνέτριψας τὸ σοφὸν ἔλυτρον τοῦ δόγματος χωρὶς καὶ τὸ ἔλυτρον αὐτὸ νὰ τὸ ἀποκαλέσῃς πάνσοφον· ἐξετίναξας τὸν Γολγοθᾶν ὡς φαῦλον καὶ οὔτιδανὸν κλεπταποδόχον· ἐνεκάλεσας ἐπὶ παράνομῳ ἰδιοποιήσῃς τίτλων τὸν ἴσον τῷ Ἀπείρῳ Ἐμμανουήλ, ὅστις εἶχε διαβεβαιώσῃς ὅτι αἰγὼ καὶ ὁ πατήρ μου ἐν ἐσμέν! καὶ ἀπεγύμνωσας τὴν Ἐκκλησίαν τῶν παιδικῶν συμβόλων της, τῶν περιστερῶν της τῶν εἰκονίζουσῶν τὸ Ὑπατον Πνεῦμα, τῶν ὀπτασιῶν της τῶν ἀγνῶν ὡς ἐνοράσεις Αὐρηλιανῆς Πορθένου, χωρὶς ταῦτα πάντα νὰ ὑποπτεύσῃς πρεσβυγενῆ καὶ παλαιτάτα ἐν ἀνθρώποις προδιατελέσαντα, κατ' οἰκονομίαν δὲ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας παραδεκτὰ γενόμενα.

Ἐν τῷ δὲν ἠρνήθης· ὅτι Ἐκεῖνος ὁ Ἄνθρωπος εἶνε ἀνταξιώτατος τῆς ἐντελεστέραις ἀθανασίαις· ὅτι Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος μικρὸν ἀπέχει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ Ὁποίου διαφέρει κατ' οὐδὲν· ὅτι τὸ Ἰδρυμά του ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι παντάπασιν ἀκλόνητον καὶ αἰώνιον!

Διὰ ταῦτα, ὅτε οἱ ὀλίγοι γελοῖοι ἐρράκουν τὴν μνήμην Σου, ὅποτε εἰσέτι νεοσφαγῆς ὁ νεκρὸς Σου ἀνεπαύετο ἐπὶ κλίνης ἡμίθεου, νυστάξαντος, ἀπέστρεψα αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐξ αἰσχύνῃς, ἵνα ἐνατενίσω μίαν δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου Γένους, παλιννοστοῦσαν εἰς τὸ ὑψηλότατον ὄρητῆριόν της, παρὰ τῷ Καλῷ Θεῷ τοῦ ὑπάτου Ἑλληνοῦ Φιλοσόφου!

Ἐν τῷ «Θρησκευτικῷ μέλλοντι τῶν νεωτέρων Κοινωνιῶν» ἐμφανίζεσαι, Βασιλεῦ Ἐρνέστε Ρενάν, ὡς ἐν διαγγέλματι καὶ ἡδίκτῳ αἰωνίῳ, ἀληθῆς δόξα τῆς ἀνθρωπότητος, συνοψίζων ἐν αὐτῷ τοὺς ἀχανεῖς τόμους Σου ὅσους ἀπέτεκεν, ἐπάνω τῶν ἀκροτάτων ὠραιότερων γραμμῶν καὶ ἐλιγμῶν τοῦ Ἐλικῶνος, τὸ ὑψηλὸν Πνεῦμά Σου, καὶ ἀπαγγέλλων λακωνικῶς ἐν αὐτῷ τὰ μεγάλα συμπεράσματά Σου μετὰ τὰ μεγάλα ρήγματα ἐπάνω τῶν φρουρίων τοῦ Αἰωνίου, ἅτινα διὰ λυσσαλέας δυναμίτιδος, διὰ βαμβακοπυρίτιδος καὶ δι' ὀργίλης μελανίτιδος κατεθρυμμάτισας ἐπὶ τέλος ὀριστικῶς, ὑπερβλῶν ἐν ταῖς καταστροφαῖς τὸν Ἀττίλαν καὶ ἀφήσας τὰ δευτερεῖα μόνον εἰς τὸν Ζίγγις Χάν καὶ εἰς τὸν Ταμερλάν.

Ἐκάστη συγγραφὴ Σου ἐδόνει τὸ σύμπαν, καθά, πρὶν Σε

ἴδω, μοί ἔλεγεν ὁ Λάμπρος (1) 'Ἄλλ' ἐν τῷ αἠρησκευτικῷ μέλλοντι τῶν νεωτέρων Κοινωνιῶν ἀπεκάλυψας, Βασιλεῦ, Σεαυτὸν καὶ ἐκύρωσας, Σὺ, ὁ ἀντίχριστος, κατὰ τὴν διεθνή ἀντίληψιν τοῦ Κοινοῦ, τὴν ὑπάτην ἀλήθειαν τοῦ Λυτρωτοῦ ὅτι αὐδὲ πύλαι Ἄδου ἤθελον κατισχύει ποτὲ τοῦ λεπτεπιλέπτου καὶ λεπτοκαρῦου σκάφους τῆς Ἐκκλησίας Του !»

Κήρυξ τοῦ ἀκράτου προτεσταντισμοῦ, ἅτε ἄγευστος παντάπασι τοῦ κάλλους καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν τελετουργιῶν τῆς πρεσβυγενεοῦς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τοῦτο δὲ διίστάμενος πρὸς τὸν αἰοδιμον Ἀλέξανδρον Λυκουῦργον, διδάσκαλος τῆς πρακτικῆς εὐαγγελικῆς φιλοσοφίας, ὑπέλαβες ὡς ὁ Ἀλέξανδρος Λυκουῦργος, τὸν Λούθηρον προτρέξαντα πολὺ ἄλλ' εὐκλεῶς τοῦ αἰῶνός του καὶ αἰῶνων πολλῶν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ προτεσταντισμῷ εὔρες τὸν ἄριστον δόκιμον τύπον τοῦ Χριστοῦ τῶν δοκίμων καὶ ἀγνῶν ἔργων ἀντὶ τοῦ σαλοῦ (2) Χριστοῦ τῶν χριστοκτόνων τύπων τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, διακηρύζας ὅτι ὁ Κύριος ἦλθε νὰ καταργήσῃ ἐπὶ γῆς πᾶσαι ὑφισταμένην Ἐκκλησίαν, ὅπως ἰδρύσῃ ἐντὸς τῶν φρενῶν καὶ ὅπως στήσῃ ἐντὸς τῶν καρδιῶν τὸ Εὐαγγέλιόν Του ἴσον πρὸς τὸ ἄπειρόν Του καὶ οὐχὶ ἴσον πρὸς τὰ ἐντελῶς ἀνθρώπινα καὶ χαμαιπετῆ καὶ συμφεροντολογικὰ μέτρα τοῦ προσφιλοῦς καθηγητοῦ κ. Καζάζη, ἀπεμπολοῦντος ἀντὶ φακῆς ἐν τῇ «φιλοσοφίᾳ τοῦ δικαίου» του (3) τὸν Χριστὸν ὡς σαλόν, τὸν Χριστὸν Ὅστις, λαλῶν ὡς Θεὸς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατυπώσῃ χαμερπεῖς καὶ χαμαιζήλους, ἀλλ' εὐγενεστάτας καὶ θειοτάτας ἀρχάς, ἐνῶ τὴν φρικώδη μὲν διὰ τὸν κ. Καζάζην στροφὴν καὶ τῆς ἐτέρας παρεΐας εἰς τὸν ὕβριστήν, φρικωδεστέραν δὲ δι' αὐτὸν τὸν Χριστόν, καὶ ἐμπράκτως μάλιστα, πρλαβῶν ὁ Σωκράτης τρανῶς προδιεκήρυξε, περιαγαγὼν εἰς μακρὰς ἐκστάσεις τὸν Σχληγερμάχερ τὸν πολὺν !

(1) Ἐπανάλαβε τοῦτο τὴν ἐπιούσαν ἀπὸ τῆς ἑδρας ὁ μοναδικὸς ἀνὰ τὴν Εὐρώπην καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Ἑλλάς ἀνευρίσκει τὰς ἀηδόνας τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκουῦργου.

(2) Ὅρα Κοραῆ Ἄτακτα περὶ σαλοῦ, σελ.

(3) Ὅρα τὸ σχετικὸν σύγγραμμα τοῦ κ. Καζάζη, σελ.

Ἄλλά, συνταράζας τοὺς λαούς, Βασιλεῦ, ἐδίδοξας καὶ τὰς μητέρας αὐτὰς τὴν ἀσέβειαν.

Ψεῦδος καὶ τοῦτο, Βασιλεῦ Ἐρνέστε Ρενάν !

Ἄρκει νὰ μνησθῶμεν τῆς ὑψηλῆς Σου ρήτρας καθ' ἣν ἡ γυνὴ ἔχει καθήκον νὰ εἶνε ὠραία» καὶ πάλιν ἡ γυνὴ ἀφωσιωμένη περὶ τὰ ἑαυτῆς καὶ περὶ τὸν ἴδιον ἀποκλειστικῶς οἶκον, εἶναι ὑπερτέρα πολλῶν Ναπολεόντων πληρούντων τὸν Κόσμον διὰ τοῦ ὄγκου τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ματαιοδόξως».

Ἄλλ' ἐν τοῖς ροδοφύρτοις καὶ ἀηδονοφρουρήτοις τούτοις ρήμασιν ὑπερανέχεις αὐτοῦ τοῦ χρυσοστόμου Οὐγκώ, Βασιλεῦ.

Καὶ ὡς ἐκεῖνος, ἀγρυπνήσας μακρὸν ἐπάνω τῶν μεταφυσικῶν προβλημάτων, τελευταῖον ἐνύσταξε καὶ ἐκοιμήθη, οὕτω σήμερον, Βασιλεῦ Ἐρνέστε Ρενάν, θεῖον τὸ σκῆνός Σου ἀπλοῦται τώρα ἐπάνω χωλοκραββάτου, τὴν εἰμαρμένην φέρον τὴν ὠχρότητα τὴν ὁποίαν καὶ οἱ ἀστέρες αὐτοὶ περιβάλλονται θνήσκοντες !

Οἱ ἀνηρέμητοι Σεῖς, ἀναπαύθητε τέλος !

Δι' ὧμας ἐπίσης ἐφώνησεν ὁ Κύριος αἰλλετε πρὸς με πάντες οἱ κεκοπιακότες καὶ πεπορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὕμας».

Καὶ ἂν ὁ Ναπολέων εἴπωσιν ἡμῖν ὅτι οὐδεμίαν ἐπάνω τῆς Γῆς οὐδέποτε εὔρεν ἀνάπαυσιν, ἀλλ' ἐν τῷ τάφῳ μόνον κατὰ πρῶτον, πλὴν ἀλλὰ καὶ ὁ σὸς κάματος, Βασιλεῦ, ἐπὶ τοῦ ἀναιμάκτου ἐδάφους τῶν ἠθικῶν καὶ θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, ὑπῆρξεν ἀχιλλεῖως γιγαντωδέστερος καὶ οὐδεμίαν ἀνάπαυσιν εὔρε τὸ πνευμά Σου κατὰ τὰς ἀμβροσίας νύκτας τοῦ μακροῦ καὶ κατακτητικοῦ βίου Σου, ἐπὶ νικηφορίαις, αἵτινες ἐπὶ μῆκιστον θὰ τιμῶσι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα συναπαξάπαν, ἐνῶ τοῦ Ναπολέοντος τὰ σκαλαθύρματα ἰδρύθησαν διὰ μυρίων κυριολεκτικῶς ἀνθρώπινων ἑκατομβῶν, ὅπως καταλυθῶσιν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατόπιν, ὡς παίγνια παιδῶν ἐπάνω τῆς θινός.

Τώρα, ἀναπεσὼν, κοιμήθητι ὡς λέων, Βασιλεῦ καὶ κύριέ μου Ἐρνέστε Ρενάν.

Ὑπερθεν τοῦ τάφου Σου, ἡ δόξα θέλει βαρύνει πολὺ διὰ πίεσεως μυρίων ἀτμοσφαιρῶν, ὅσαι αἱ ἀτμόσφαιραι αἱ ἀπὸ τοῦ ζενίθ μέχρι τοῦ ναδίρ, θέλει βαρύνει πολὺ τοὺς βαρυτί-

μοις στεφάνους τοὺς ὁποίους ἡ Οἰκουμένη συνήγειρε περὶ τὴν σιγὴν τοῦ τάφου Σου ἐντὸς τοῦ Πανθέου τῆς Πρωτευούσης τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Οἰκουμένης.

Οὐδεὶς σταυρὸς συναντᾶται μετὰ τῆς τῆς δόξης ἐκεῖ, ἐνῶ Σὺ πάντα τὰ λοιπὰ σύμβολα ἀποκηρύξας, τὸν Σταυρὸν ὑπέλαβες ὡς τὸ ἀγιώτερον καὶ ἱστορικώτερον, διὰ νὰ ἔλθωσιν αἱ ἀνασκαφαὶ αἱ κοσμοβόητοι τῶν μυκηναϊκῶν ἐν Κνωσῶ ἀνακτόρων μας ὅπως πανηγυρικῶς καὶ πάλιν σε διαφεύσωσιν (1).

Οἶα ἀπώλεια ἐν τῷ προσώπῳ Σου, Βασιλεῦ!

Ἄπλοῦς θνητός! καὶ ὁ γαλλικὸς λαὸς καὶ ὁ λαὸς τῶν ἐλευθέρων καὶ δούλων Ἑλλήνων καὶ οἱ λαοὶ οἱ περὶ τῆς Γαλλίας καὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς καὶ οἱ ἐν θαλάσῃ μακρὰν Σὲ ἀποκαλοῦσι βασιλέα, ἐνῶ ἡ ἐπωνυμία αὕτη εἶναι διὰ Σὲ ἡ λιτοτέρα, ἀφοῦ εἰς σὲ ἀποκαλέσωμεν ἡμίθεον, δὲν λέγομεν μέγα τι διὰ Σέ!

Καὶ ἐπειδὴ οἱ φαῦλοι λαλοῦσιν ἔτι πρὶν ἢ ἐν τῷ Πανθέῳ Σὲ ἀποθέσωμεν, ἅς Σὲ ἀποκαλέσωμεν λοιπὸν «ἐχθρὸν τῆς ἀνθρωπότητος», διασπαράξαντα τοὺς τίτλους τῆς, τοὺς ὁποίους οἱ Οὐρανοὶ τῇ εἶχον δωρήσει, ἐκείνη δὲ ζηλοτύπως ἐτήρει καὶ ἔσεθε καὶ ἔστεργε μέχρι τῆς ὁλοῆς ἐκείνης ἡμέρας καθ' ἣν ἔρριψας εἰς τὰς ἀκαλήφας τὸ ἱερατικὸν σχῆμά Σου, ὡς λευίτης τοῦ Αἰωνίου!

Ἄλλ' ἂν Σὺ ἐν ὑπῆρξας «πατὴρ πατέρων», καὶ «βασιλεὺς βασιλέων», ἀλλ' «ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπότητος» καὶ ἡ ἀνθρωπότης τοιοῦτους ἔχη ἐχθρούς, ὧ τότε!, δὲν ἔχει παντάπασιν χρεῖαν φίλων καὶ ἅς πλημμυρήσῃ τότε ἡ γῆ τοιοῦτων δαιμόνων Κολάσεως ὡς Σὺ.

Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν προαίρεσιν ὑπῆρξας ἄγγελος, ἡ δὲ ὑπερήφανος φωνὴ Σου ἐπληξε τοὺς ἐβδόμους οὐρανοὺς· ἐπειδὴ τὸ πνευμά Σου ἀπεκάλυψεν ἡμῖν ἰσχυρὰν φαῦσιν τοῦ Ἰπάτου Φωτός, ἡγάπησας δὲ καὶ ἐλάτρευσας τὴν Ἰδέαν ἐξ ἐπαγγέλματος, οἱ Αἰῶνες δὲν θὰ Σὲ λησμονήσωσι μέχρι συντε-

(1) Γνωστὸν ὅτι κατὰ τὰς προτελευταίας ἀνασκαφὰς τοῦ κ. Evans ἀνευρεθῆσαν ἐν τῷ ἀνακτορικῷ ναΐσκῳ τοῦ Μίνωος, ἀκριβολογικῶς δ' εἶπεν ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ, δύο σταυροί. Ὅρα πικρῶ ἀρχαιολογικὸν σημεῖωμα εἰς τὸν σταυροῦ ὀλίγας χιλιετηρίδας πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου.

λείας αὐτῶν οὐδὲ ἐπὶ μίαν μονοστιγμὴν καὶ ὁ ἐσόμενος Κόσμος τῶν Πολλῶν Καρρόνων μετὰ ὑψίστου σεβασμοῦ θά διαμνημονεύῃ ὅτι Χριστὸς καὶ Ἑλλάς ἀπησχόλησαν εἰδικῶς τὰς μακρὰς ἡμέρας τοῦ ἡμιθέου βίου Σου.

Ἐπὶ μακρὸν θά ἀπορῇ ἡ ἀνθρωπότης πῶς δύο ἀστέρες τηλικαύτης ἐκμέτρου μαρμαρυγῆς, Οὐγκῶ καὶ Ρενάν, συνέλαμψαν συγχρόνως ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ τῆς οἰκουμενικῆς πόλεως, ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατακόρυφον τοῦ Ζενίθ καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ Ἄζιμουθ.

Ἐτι θαυμασιώτερον τὸ γεγονός ὅτι μακρὰ ἡμέραι τοῦ βασιλευτάτου βίου ἐκατέρων παρέσχον τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὅπως ἀπολαύσῃ Ἑμῶν μῆκιστον ὄσον.

Παιδιά βαβάζοντα ἤκουσαν τοῦ μεγάλου καὶ φωνήεντος ὀνόματος τῶν τρανῶν ἡμιθέων ἐν συναγωγῇ ἡμιθέων· μείρακες εἶπον μάτην ὅτι ἀἡμεῖς δέ γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρρνες»· ἄνδρες ἐπὶ μακρὸν ἀπεθαύμασαν· γέροντες ἐκλιναν τὴν ἀργυρᾶν χαίτην των ἵνα πεσόντες προσκυνήσωσιν Ἑμᾶς. Ἄλλ' αὐτὸς ἀπεξεδεχόμεν εὐνουστέρας μοίρας παρὰ τῆς Θείας Προνοίας δι' ἐμαυτὸν ἀπὸ Σοῦ, Βασιλεῦ καὶ Κύριέ μου Ἐρνέστε Ρενάν. Ἦτο ἀνάγκη, Βασιεῦ, νὰ ἀποκαλύψω εἰς τὴν Κορυφὴν Σου συναπάσας τὰς πλάνας καὶ ἄτας μου κατὰ δόσεις καὶ οὐχὶ ἀθρόον καὶ ἀμυστί· ἦτο ἀνάγκη νὰ Σοὶ ἐξομολογηθῶ ἐντελῶς τὰς μεγαίρας οὐτοπίας καὶ τοὺς σκοτεινοὺς ἀντιχρίστους μου· ἦτο δι' ἐμὲ ὑψίστη ἀνάγκη νὰ πεισθῆς νὰ παραμείνης ἐπὶ τῆς Γῆς, Βασιλεῦ καὶ Κύριέ μου Ἐρνέστε Ρενάν, μίαν ἐτι τοῦλάχιστον ἄνοιξιν ρόδων, ἢ τοῦλάχιστον, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἐκπληκτικοῦ ἀστέρος Σου, νὰ μοὶ σταματήσης, μίαν μόνην ἄνοιξιν, τὸν θάνατον τῆς κλεινῆς μου Ἐρμουπόλεως, ἥτις, Βασιλεῦ, συνεγεννήθη μετὰ Σοῦ, πρώτη κόρη τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ νὰ ἀπεβιώσῃ κοθ' ἡν ἡμέραν ἐτελεύτας, βασιλεῦ τῆς δημοκρατουμένης αὐτοκρατορίας τῆς Γαλλίας, βασιλεῦ τῆς δημοκρατουμένης Αὐτοκρατορίας τοῦ Πνεύματος

ΣΥΝΗΓΟΡΙΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΙΑΚΩΒ

Ἡ ἐν Τορίνῳ «*Λαϊκὴ Ἐφημερίς τῆς Κυριακῆς*» (*Gazzetta del popolo della Domenica*) ἐν τῷ ἀριθμῷ 17 τῆς 10/23 Ἀπριλίου 1905 ἐν ἄλλοις ἀξιολόγοις ἄρθροις σχετικοῖς πρὸς τὰς εὐσήμεους ἡμέρας τοῦ Πάσχα, περιέχει, καθὼς ἅμα φιλολογικὴ ἔφημερίς, καὶ τὸ ἐπόμενον, ὅπερ διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιστημονικὰς ἀκριθείας ἐκρίναμεν ἐπάναγκες, χόριν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικοῦ καὶ φιλομαθοῦς κόσμου, νὰ μεταγλωττίσωμεν.

Τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον, φέρον τὴν ἐπιγραφὴν αἰὶ Ἑβραῖοι καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὑπομιμνήσκον τὴν γλυκεῖαν κριτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γλῶσσαν τῶν ἀσιδίων θεολόγων τῆς Ἀνατολῆς Ἀλεξάνδρου Λυκούργου καὶ Κοντογόνου, φέρει τὴν ὑπογραφὴν καὶ τὸ κῦρος τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως διδάκτορος τῆς θεολογίας ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον δυστυχῶς *Arguro Aly Belfadel*.

Ἴδου τὸ ἀξιόλογον αὐτὸ ἄρθρον :

α Ἡ δευτέρα ἐντολὴ τῆς Χριστιανικῆς ἠθικῆς φθέγγεται ταῦτα : Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον Σου ὡς σεαυτόν», τῆς ἐννοίας τοῦ ἀπλησίον» περιλαμβανοῦσης πάντα ἄνθρωπον, ἀσχέτως γεωγραφικοῦ μήκους καὶ πλάτους, πλέον δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν (Ματθ. V, 43. 44). Πόθεν λοιπὸν τὸ δυσερμηνεύτον αὐτὸ μῖσος, τὸ ἀπ' αἰῶνων ὑποστρεφόμενον μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν λαῶν, καθολικῶν ἢ μὴ, κατὰ τῶν Ἑβραίων ;

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διατελοῦμεν ἀπέναντι ἐτέρου γεγονότος, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ἀπίστευτον, ἐὰν μὴ εἴχομεν αὐτὸ διαρκῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἶνε ὅτι ἡ Παπῶσύνη, ἀπ' αἰῶνων, διώκει τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. Ἦδη, ὁ πάπας

"Άγιος Λέων Β' . (682-683) άπηγόρευσε τοῖς Ἑβραίοις τὴν ἐξάσκησιν τῆς θρησκείας αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ ὁ πάπας Παῦλος Δ' . διὰ τῆς ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1555 βούλλας αὐτοῦ ὥρισε τὰς νομίμους, οὕτως εἰπεῖν, θεμελιώδεις διατάξεις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων οἱ Ἑβραῖοι ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μακρότερον, ὑπεχρεοῦντο νὰ κατοικῶσιν ἐν ὠρισμέναις συνοικίαις — ghetto —, τῶν οἰκιῶν τῶν ὁποίων μόνον ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν τὴν κατοχὴν, νὰ φέρωσι κάλυμμα κίτρινον καὶ νὰ μὴ δύνωνται νὰ ἐξασκῶσιν ἐπαγγέλματα ἀλλὰ πλὴν τῶν τοῦ παλαιοπώλου καὶ ρακοπώλου καὶ δὲν μνημονεύω ἢ τῶν οὐσιωδεστερων βάσεων τῆς Βούλλας.

Ἄλλὰ τίς λόγος λοιπὸν δημιουργεῖ μεταξύ τῶν καθολικῶν ὁσων καὶ μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν πάσης αἰρέσεως διμαρτυρομένων, τόσους λυσσώδεις ἀντισημίτας ;

Ἐρωτώμενοι οἱ Χριστιανοὶ ἐν προκειμένῳ, οἱ ὀρθοδοξότεροι, ἐξηγοῦσι τὸν ἀντισημιτισμὸν ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς θρησκείας καὶ μόνον διὰ τὸν ἐξῆς λόγον, μισουμένου δηλόντι τοῦ Ἰσραὴλ ὡς ἀπογόνου τοῦ θεοκτόνου λαοῦ. Ἢδὴ, κατὰ χώραν ἀφιεμένης τῆς θεοκτονίας ἅτε ἐννοίας ἀκαταλήπτου, ἂν τις ἐχη ὑπ' ὄψει τὴν ἀθανασία τοῦ Ὑπάτου Ὄντος (sic), ὑπολείπεται, νὰ ἴδωμεν ἐὰν ὑπῆρξαν τῷ ὄντι οἱ Ἑβραῖοι οἱ φρονεῖς τοῦ Ἰησοῦ. Λοιπὸν, παρὰ πᾶσαν ἀντίθετον διοβηβαίωσιν τῶν ἀντιφρονούντων, παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ τοῦ Renan, ἀποφηγαμένου τὸν Ἰησοῦν καταδικασθέντα, ἐπὶ στάσει κατὰ τῶν καθεστῶτων καὶ βλασφημία πρὸς τὸν θεόν, ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου, τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω. Ὡς ἀπέδειξεν ἐσχάτως ὁ Rosadi («Δίκη Ἰησοῦ» Φλωρεντία 1904) οἱ ἱερεῖς, παρὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου αὐτῶν μεσελοβήσασαν διαδικασίαν, δὲν ἠδύναντο νὰ καταδικάσωσι τὸν Ἰησοῦν, καθότι ἡ Ἰουδαία ἦτο τότε κτῆσις ρωμαϊκῆ, καὶ μόνον ἡ ρωμαϊκὴ ἀρχὴ ἠδύνατο νὰ ἀπαγγεῖλῃ ἀπόφασιν ἐπιβάλλουσαν τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν (Ἰω. XVIII, 31).

Κατὰ τὸν Rosadi ἡ μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Ἰησοῦ γενομένη διαδικασία ὀπὸ τῶν ἱερέων οὐδεμίαν ἐσχεν ἄλλην συνέπειαν ἢ τὸ ὅτι προσεκόμισε κατηγορίαν βλασφημίας ἐνώπιον τοῦ ρωμαίου δικαστοῦ.

Σημειώσαι προσέτι ὅτι οἱ νόμιμοι παρ' Ἰουδαίοις τρόποι ἐκτελέσεως τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν ἦσαν : ὁ οἰ' ἀγχόνης, λιθοβολισμοῦ καὶ πυρός, ἡ δὲ παράδοσις ἀναφέρει καὶ τὸν διὰ ξίφους καὶ στραγγαλισμοῦ. Ἡ σταύρωσις ζῶντος οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐν χρήσει παρ' ἑβραίοις ἐπὶ οὐδενὶ ἀδικήματι. Κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς νόμους ὁ βλασφημῶν τὸν θεὸν ἐλιθάζετο καθὰ εὐκρινῶς φέρεται ἐν Λευιτικῷ (XXIV, 16) καὶ Δευτερονομίῳ (XIII, 10).

Ἐξ ἀντιθέτου οἱ Ἑβραῖοι ἐσταύρουν τὸν νεκρὸν τοῦ λιθασθέντος ἅτε βλασφημήσαντος εἰς θεὸν (Gratz Ἱστορία Ἰσραηλιτῶν Τόμ. 3 ἐν κεφαλαιῷ ἀπερὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ), τοῦτο δὲ θὰ ἠδύναντο νὰ πράξωσιν οἱ Ἑβραῖοι, ἐὰν ἦσαν κύριοι κατ' αἶκον, πλὴν αἱ Γραφαὶ ἀφηγοῦνται ἐν συναυλίᾳ τὴν ἀγωνίαν τοῦ Ἰησοῦ ἐπάνω τοῦ σταυροῦ καὶ οὐχὶ σταύρωσιν τοῦ νεκροῦ Αὐτοῦ.

Ἡ καταδίκη οὕτω ἐγένετο οὐχὶ κατὰ τὰ παρ' Ἑβραίοις νόμιμα ἀλλὰ κατὰ τὸ δίκαιον τῆς Ρώμης. Οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν οἱ προσπασσαλεύοντες ζῶντας τοὺς καταδίκους ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Οἱ ἀγῶνες τῶν δούλων περὶ χειραφετήσεως μαρτυρησάτωσαν. Οἱ Ἑβραῖοι ἔεν θὰ ἐπραττον τοῦτο, οὔτε βεβαίως ἀπεδέξαντο τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς καταδίκης, ἅτε ἀντικείμενον τῷ Νόμῳ, γνωστοῦ ὄντος πόσοι οἱ Ἑβραῖοι ἦσαν ἀκριβεῖς τηρηταὶ αὐτοῦ. Ἐὰν λοιπὸν ἡ καταδίκη αὕτη ἐγένετο κατὰ τὰ παρὰ ρωμαίοις, ἔδει βίᾳ νὰ διετάσσετο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, οἵτινες, ἐπαναλαμβάνω, εἶχον τότε ἐν Ἰουδαίᾳ τὴν διαχειρίσιν τῆς δικαιοσύνης. Καὶ τὸ μόνον πρόσωπον ὅπερ ἠδύνατο νὰ διατάξῃ τὴν τοιάνδε καταδίκην ἦτο ὁ Πόντιος Πιλάτος, πληρεξούσιος τῆς Ρώμης.

Ἄλλῳ, τὰ Εὐαγγέλια βεβαιοῦσιν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἐκραύγασαν ἐπανελημμένως : Σταύρωσον, προείλοντο τοῦ Ἰησοῦ τὸν Βαραββᾶν καὶ ὁ Πιλάτος οὐδὲν ἐπραξεν ἄλλο ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ ὄχλου, ζητοῦντος τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ Ἑβραῖοι οὕτω θὰ ἦσαν ὑπεύθυνοι ἐπὶ τῷ θανάτῳ Αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις, ὅ,τι ἂν περὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Πιλάτου ἀφηγοῦνται τὰ Εὐαγγέλια, δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς ὅ,τι

ἀφηγοῦνται· ἱστορίαι, γραφεῖσαι ὑπὸ μὴ χριστιανῶν συγγραφέων καὶ συνεπῶς μὴ ἐλαυνομένων ὑπὸ ἰδιαιτέρων βλέψεων. Ὁ Ἑβραῖος φιλόσοφος Φίλων, βιούς ἀκριβῶς κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ «πρὸς Γαῖον Πρεσβεύσει» περιγράφει ἡμῖν τὸν Πιλαῶτον τῷ ἦθει ἄκαμπτον καὶ ἀδυσώπητον ὡμῶς, κατάλληλον ὅπως συνέχῃ ὑποκείμενον τῇ Ρώμῃ λαόν, βαθῆως μισοῦντα τοὺς Ρωμαίους. Ἐξ ὧσων ἀφηγεῖται ὁ Φίλων, ἅπαξ μόνον ὁ Πιλαῶτος ὑπεχώρησεν εἰς τοὺς Ἑβραίους, ὅτε, διατάξας τὴν εἰς Ἱερουσαλήμ εἴσοδον τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν σημαίων, κεκοσμημένων διὰ τῆς εἰκόνης τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦθ' ὅπερ ἀντέκειτο πρὸς τοὺς ἰουδαϊκοὺς νόμους (Λευιτικὸν XXVI, 1—Ἔξοδος XX, 4—Δευτερ. V, 8, XVI, 22, XXVII, 15 καὶ μάλιστα IV, 16) καὶ ἀπαναινομένων τῶν Ἰουδαίων νὰ προσχωρήσωσιν, ἀπαντησάντων δὲ εἰς τὰς κατ' αὐτῶν ἀπειλὰς θανάτου δι' ἀπογυμνώσεως τῶν τραχήλων καὶ κυλινδήσεως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὅπως ἀποδείξωσιν οὕτω ὅτι, ἀντὶ προδοσίας τῶν πατρῶν νόμων, θά προείλοντο τὸν θάνατον, αὐτός, ὅπως μὴ ἀναλάβῃ τοιάνδε εὐθύνην, ἄλλως τε μὴ προσανατολιζομένην πρὸς τὴν ἰδιοτροπίαν αὐτοῦ, ὑπεχώρησεν εἰς τὴν λαϊκὴν τότε θέλησιν. Πλὴν, ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις περιστάσεσιν ὁ Πιλαῶτος κατέδειξεν ὡμότητα καὶ ἀκαμψίαν, παραδειγμάτων προσκομιζομένων ὑπὸ τε τοῦ Φίλωνος καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἰωσήπου Φλαβίου (Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία XVIII, 3, 2, — Ἱστορία Ἰουδαϊκῶν Πολέμων II, 9, 2, 4) πλὴν τοῦ ὅτι ἡ σκληροτραχηλία αὕτη μαρτυρεῖται ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου (XIX, 19 καὶ ἐ.) Ὁ Πιλαῶτος, ὡς γνωστόν, ἐπέγραψε τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ, ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ταύτην, α Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς Ἰουδαίων», παρατηρησάντων δὲ τῶν ἱερέων τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸν Πιλαῶτον ὅτι ἔδει νὰ ἐπιγράψῃ οὐχὶ «βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων», ἀλλ' ὅτι αὐτός ἔφα εἶναι βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ὁ Πιλαῶτος ὑπέλαβεν αὐτὸ γέγραφα, γέγραφα» Κατὰ χώραν ἀφιεμένου λοιπὸν παντός, ὅ, τι δύναται νὰ ἦνε γεγραμμένον ἐν τοῖς Εὐαγγελλίοις παρὰ προσώπων ἐμπεποτισμένων ἐξ ὑπερφυσικῶν ἰδεῶν (sic), ἐκ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Λογικῆς ἀπορρέουσι τὰ ἐξῆς γεγονότα:

1. Καθὰ ἐλλόγως παρατήρησι ὁ Φίλιππος (α' Δίκη, καταδίκη καὶ σταυρώσις Ἰησοῦ» IV, 3) τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰούδας προσ-
 ἤνεχθη εἰς τοὺς στρατιώτας ὅπως ὀδηγήσῃ αὐτοὺς πρὸς σύλ-
 ληψιν τοῦ Ἰησοῦ, μαρτυρεῖ ὅτι οἱ στρατιῶται οὗτοι ἦσαν
 ῥωμαῖοι, οὐχὶ Ἑβραῖοι, καθότι εἰς τοὺς ἑβραίους ἦτο λίαν
 γνωστὴ ἡ μορφή τοῦ Ἰησοῦ, ὃν θριαμβικῶς εἶχον ὑποδεχθῆ
 ἡμέρας τινὰς πρότερον ἐν Ἱεροσολύμοις.

2. Καθὰ σημειοῦται ὁ Hirsch di Lussemburgo (α' Ἀρχεῖα
 Ἰσραήλ), συμφώνως πρὸς τὴν ἑβραϊκὴν δικονομίαν, οὐδεμία
 ποινικὴ δίκη ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδικασθῆ *in vivo* (α' Συνέδριον»
 32), ἐνῶ τὰ Εὐαγγέλια βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐδικάσθη
in vivo, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι ἐδικάσθη ὑπὸ μὴ ἔχοντος
 ταύτην τὴν πρόληψιν, τουτέστιν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων.

3. Ὡς μανθάνομεν παρὰ τοῦ Σαμουὴλ Μέγερ (Ποινικὸν
 Δίκαιον § 37) κατὰ τὴν ἑβραϊκὴν δικονομίαν, οὐδεὶς ἦτο ὀυ-
 νατόν νὰ καταδικασθῆ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰδίας ὁμολογίας.
 Οὕτω, ἐὰν ἡ ὁμολογία συνεπηγάγετο τὴν καταδίκην, τοῦτο
 δὲν ἦδύνατο συμβῆναι ἢ ἐνώπιον ἀρχῆς ῥωμαϊκῆς.

4. Ὁ Πιλάτος, καθὰ περιεγράφη ὑπὸ μὴ χριστιανῶν συγ-
 γραφέων, δὲν ἦτο ἄνθρωπος ὑποχωρῶν εὐχερῶς εἰς τὰς κραυ-
 γὰς ἐνός ὄχλου, ὃν μάλιστα τόσον κακῶς μετεχειρίζετο, ὥστε
 οἱ Ἰουδαῖοι κατώρθωσαν νὰ ἀφαιρέσωσιν αὐτῷ τὴν διοίκησιν
 τῆς Ἰουδαίας διὰ τοῦ ἀνθυπάτου Βιτελλίου, προϊσταμένου
 τῆς Συρίας, ὑποχρεώσαντος αὐτόν νὰ παραστῇ πρὸς ἀπολογία
 ἐνώπιον τοῦ Καλιγούλα, ὅστις ἐξηκρίβωσε πράγματι τὰς κα-
 ταχρήσεις αὐτοῦ.

5. Ὁ σκληροτράχηλος Πιλάτος, ἀσχέτως πρὸς τὴν λαϊ-
 κὴν θέλησιν, τὴν ὁποίαν, συνεπεῖα τοῦ ἀξιώματος ὅπερ περι-
 εβάλλετο, δὲν ὤφειλε παντάπασι νὰ ὑπολογίση, κατεδίκασε
 τὸν Ἰησοῦν εἰς ῥωμαϊκὴν ποινὴν ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ Ἰη-
 σοῦς ἀπεκάλει ἑαυτὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπὶ τῷ
 γεγονότι ὅτι ὡς τοιοῦτος ἐγένετο ἀποδεκτός ἐν Ἱερουσαλήμ,
 τοῦ γεγονότος τούτου ἔχοντος, ὡς εἰκός, ὑψηλὴν πολιτικὴν
 σπουδαιότητα. Ὅτι δὲ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς καταδί-
 κης ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἧτις διέταξεν ὅπως τεθῆ
 ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

6. Ὡς ἡ λογικὴ καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ παράδοσις διδάσκουσιν, οἱ ρωμαῖοι στρατιῶται ἐξουθενούντες, ἐνέδυσαν ὡς βασιλέα τὸν Λυτρωτὴν, καθότι ἐπὶ τούτῳ ἀκριβῶς κατεδικάσθη ἀπειθῆς βασιλέα ἐαυτὸν ἐποίησεν.»

7. Διαταγῇ τοῦ Πιλάτου ὁ Ἰησοῦς ἐμαστιγώθη καὶ εἶτα παρεδόθη εἰς τοὺς ρωμαίους στρατιώτας, οἵτινες πρῶτον προσήνεγκον αὐτῷ πιεῖν ἐκ τῆς ἐαυτῶν πόσας, ἣν τὸ Εὐαγγέλιον καλεῖ ὄξος καὶ ἤτις ἦτο τὸ κεκανονισμένον ποτὸν τοῦ κουρίτου στρατιώτου καὶ εἶτα ἐσταύρωσαν μέσον δύο ληστῶν, καταδικασθέντων ὑπὸ τῆς ρωμαϊκῆς δικαιοσύνης, καθότι, ὡς ἤδη εἶπον, εἰς τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ θανατώσῃ τότε οὐδένα (Ἰω. XVIII, 31). Τί τούτου πλέον; Τόσον ὀλίγον Ἑβραῖοι ἦσαν εἰ σταυρωταὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ οἱ μετὰ τῶν σταυρωτῶν, ὥστε, ὅτε ὁ θνήσκων ἔκραζεν ἑβραϊστὶ « Ἐλωί, Ἐλωί, λαμμά σαβοχθανί », αὐτοὶ οὐδὲν ἐνόησον, πιστεύσαντες ὅτι « Ἡλίαν φωνεῖ » (Ματθ. XXVII, 46—Μαρκ. XV, 35, 36.)

Συμπεραίνομεν ὅτι ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ, οἷαν τὸ Εὐαγγέλιον περιγράφει, βεβαίως θὰ προσέβαλε κατὰ πάντα τοὺς Ἑβραϊκοὺς νόμους, πλεον δὲ ἐξετελέσθη κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν ἔθος ἐν χώρα, τῆς ὁποίας ἦσαν ἀπόλυτοι κύριοι οἱ Ρωμαῖοι, φοβεροὶ παρ' Ἰουδαίους, καὶ διαταγῇ ἀδυσωπήτου Ἀρχόντου ρωμαίου, ὅστις ὑπέλαβε πολιτικὴν ἀφροσύνην νὰ ἀφήσῃ νὰ ζῆ. Ἐκεῖνον Ὅστις ἐκάλει ἐαυτὸν Βασιλέα τῶν Ἰουδαίων, ὡς τοιοῦτος ἀκολουθοῦμενος καὶ ἀνευφημούμενος ὑπὸ τῶν ὄχλων, θεωρήσας τὸν ἀντίον καθῆκον νὰ θέσῃ ἐκποδῶν διὰ μὴ εὐθείας ὁδοῦ Ἐκεῖνον, καθὰ ὁ προμνημονευθεὶς Rosadi ἀπέδειξεν.

Εἰς τοὺς ρωμαίους ὅθεν καὶ οὐχ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων δέον νὰ καταλογίζηται ἡ καταδίκη αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μικρὸς ὄμιλος ἐγκαθίσταται, τόσος τουτέστιν ὅσον ἠδύνατο νὰ περιλοβῆ ἡ πλατεῖα ἢ ἡ πρόσθεν τοῦ Μεγάρου τοῦ Πιλάτου ὁδός, ὄμιλος διευθυνόμενος ὑπὸ τῶν ἱερέων (Ἰω. XIX, 6 καὶ 17) ἀναγκαιῶς ἐχθρῶν τοῦ Ἰησοῦ, προσέβη, ἅς εἴπωμεν οὕτω, εἰς μίαν διαδήλωσιν καὶ ἐκραύγασεν ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ Πιλάτου « Σταύρωσον », ἐρωτᾷ αὐ: εἶνε δίκαιον, εἶνε χριστιανικόν, τὸ ἄγος τῆς καταδίκης τοῦ Ἰησοῦ νὰ πίπτῃ ἐπὶ τοῦ ἔθνους

συνάπαντος, ὃν τρόπον τὸ μῆλον τοῦ Ἄδάμ ἐκάθησεν ἐν τῷ
 λάργυγι συναπάντων τῶν ἀπογόνων του;

Τὸ καθ' Ἑβραίων μῖσος οὐδέποτε ἔσχε λοιπὸν ἔλληγον
 αἰτίαν ὑποστάσεως, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον προκειμένου περὶ χρι-
 στιανῶν οἵτινες φέρουσι τὸ τιμητικὸν αὐτὸ ὄνομα, ἀνέκυψε δὲ
 ἴσως ἐν χρόνοις ἡῶν μεμακρυσμένοις τῶν χρόνων τοῦ Ἰησοῦ,
 καὶ παρὰ χριστιανούς οἵτινες δὲν ἦσαν πρότερον ἑβραῖοι ἀλλ'
 εἰδωλολότραι καὶ οἵτινες πολὺ κατὰ γράμμα ἠρμῆνευσαν τὰ
 Εὐαγγέλια. Ὅντως μόνον τὸν Δ' αἰῶνα τὸ πρῶτον οἱ χρι-
 στιανοὶ ἐπελάθοντο νὰ πυρπολήσωσι τὰς συναγωγὰς τῶν Ἑ-
 βραίων, γεγονός δὲ περ ἐπανελήθη οὕτω συχνάκις ὥστε ἐδέησε
 νὰ ἀπαγορευθῇ νόμῳ, τῷ 393 ὑπὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

Ὁ Filippson μάλιστα πιστεύει ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἐξεφόρ-
 τωσαν ὅλην τὴν αἰτίαν ἐπὶ τῶν Ἑβραίων, ὅπως γένωνται
 ἀρεστοὶ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, παρ' οἷς εὔρον ἀναριθμήτους προσ-
 ηλύτους, οὓς δὲν ἠδύναντο νὰ εὔρωσι παρ' Ἑβραίους, μὴ θέ-
 λοντες νὰ προσβάλωσι τοὺς Ῥωμαίους διὰ τῆς ἀληθείας. Ἡ
 δόξα αὕτη εὐθύς τὸ πρῶτον ἐφάνη μοι παρακεκινδυνευμένη,
 ἅτε βεβαίωσις ἄνευ ἐρείσματος ἀποδεικτικῆς. Ἐν τούτοις,
 κατ' ἐμὴν κρίσιν, αἱ ἀποδείξεις ὑφίστανται, εἰσὶ δὲ αὐταί:
 ὅτι ἐν πολλοῖς χωρίοις τῶν τε Εὐαγγελίων καὶ τῶν Πράξεων
 Ἀποστόλων ἐρμηνεύονται αἱ Ἑβραϊκαὶ λέξεις, σημεῖον ὅτι
 ὁ λόγος ἀπηθύνετο οὐχὶ πρὸς ἑβραίους (Ματθ. XXVII, 46,
 —Μάρκ. XV, 34—Ἰω. I. 42, XIX. 13 καὶ 17, XX.
 16—Πράξ. IV, 36—IX, 36—XIII, 8 κλπ.) ἄλλως δὲ ὁ
 Ἀπόστολος Παῦλος λέγει ρητῶς ὅτι ἐπεφορτίσθη ὑπὸ Θεοῦ
 δι' ἀποστολῆς μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν (Πράξ. X, 20—X,
 45—XV, 7 καὶ 14 καὶ κάλλιον ἔτι XIII, 46), λαμβανομέ-
 νου πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ὀλίγοι Ἑβραῖοι ἐπίστευον εἰς τὸν Μεσ-
 σίαν. Πλέον δὲ γλῶσσα λειτουργικὴ τῶν χριστιανῶν υἰοθε-
 τήθη ἡ λατινικὴ (sic), οὐχὶ ἡ ἑβραϊκὴ, ὡς ἠθελεν εἶναι φυσι-
 κώτερον.

Ἰδοὺ τίς ὑπῆρξεν ἡ θρησκευτικὴ βάση τοῦ ἀντισημιτισμοῦ.
 Ἐπ' αὐτοῦ ἐπφοδόμησεν εἶτα τὸ μῖσος ἕνεκα τοῦ πλοῦτου

πολλῶν Ἑβραίων, οἵτινες ἔσχον ἐκ παλαιοῦ τὴν κλίσιν πρὸς τὸ ἐμπόριον, ἄλλως δὲ τὸ ἕτερον μίπος πρὸς τὸν ξένον, ὅστις παρέμενε πάντοτε ξένος λόγῳ γλώσσης, ἡθῶν καὶ θρησκείας, ἐν μέσῳ οἰουδὴποτε λαοῦ καὶ ἂν διετέλει, καὶ καθεξῆς.

Ἄλλ' ἐπαναστρέψωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα ἡμῶν τελευταίαν ταύτην φοράν. Ἔχει λόγον ὑποστάσεως εἰς ἀντισημιτισμὸς κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν;

Αἱ νέαι περὶ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξιθρησκείας ἰδέαι ὀέον ἐπάπαξ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν πλάνην ταύτην ἧτις ἐδυνάστευσε τόσων αἰῶνων. Ὡσπερ ἀνεχόμεθα σήμερον πάσας τὰς θρησκείας, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἔχωσι τελετουργίας ἀντικειμένους πρὸς τοὺς ἡμετέρους Νόμους, ὥσπερ ἐπιτρέπομεν νὰ οἰκῶσιν ἀλλοθνηεῖς μεταξὺ ἡμῶν καὶ νὰ ἰδρῶσι κοινωνίας, ὥσπερ ἀνεχόμεθα ὅπως ἕκαστος διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ πλουτήσῃ καὶ καταστῆ ἱκανὸς νὰ μετᾶσχη τῆς κυβερνήσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων, οὕτω ὀφείλομεν ἀπολύτως νὰ ἐπιτρέψωμεν ὅπως οἱ Ἑβραῖοι ζῶσι κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν ρυθμὸν, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἀντίκειται πρὸς τὰς σημερινὰς νομοθεσίας, μάλιστα δὲ καὶ νὰ ἐπιζητήσωμεν νὰ συνδυάσωμεν τὰς ἡμετέρας πρὸς τὰς ἐκείνων, πᾶν ἄλλο ἢ βαναύσους, ἐνεργείας, καὶ δὴ τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον ὁ Ἑβραϊκὸς λαός, ἀφιεμένων κατὰ μέρος τῶν ἰδιαιτέρων αὐτοῦ συνηθειῶν, κέκτηται, διατηρῶν σχεδὸν καθαρὸν τὸ αἷμα τῆς φυλῆς αὐτοῦ, μεγάλην εὐχέρειαν πρὸς τὸ προσαρμόζεσθαι πρὸς τὰς συνηθείας καὶ πρὸς τὰ κλίματα, ἀπανταχοῦ γῆς.

Σημειώσεις. Ἀπέχομαι τοῦ νὰ ὑπομνηματίσω τὸ φλογερὸν καὶ δικαιοφανὲς ἄρθρον, ὀφειλόμενον εἰς δόκιμον κάλαμον ἐνός ἐκ τῶν ἐν Ἑσπερίᾳ πεπαιδευμένων υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ὃ δὲ λόγος τῆς ἀποχῆς μου ἀφετηρίαν ἔχει τὴν ἐπὶ τῶν γνωστῶν ἱστορικῶν βάσεων πεποιθησὶν τοῦ χριστιανοῦ ἢ ἰσραηλίτου ἀρθρογράφου, ἐνῶ κατ' ἐμὴν θεωρίαν αἱ ἱστορικαὶ βάσεις χρῆζουσιν ἐψηλῆς ἐπισκοπήσεως. Ἡ μονομερὴς παρὰ τοῦ Renan ἀνασκευὴ τῶν καθεστῶσων ἱστορικῶν καὶ θεολογικῶν ἰδεῶν δὲν ἐκάθην ἀποχρώντως τὰς βάσεις, ἐγένετο δ' οὕτω καὶ αὐτὸς θῆμα καλῆς πίστεως.

**ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΩΝ
ΚΡΗΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ**

A'.

ETUDE

**SUR LES PRINCIPALES FETES CHRETIENNES
DANS L'ANCIENNE EGLISE D'ORIENT**

PAR

JACQUES ARCHATZIKAKI

diacre de l'Eglise de Jérusalem Genève 1904

Ἐξαιρετος μελέτη ἐπιστημονική τοῦ ἐκ Ζύρου Ση-
τέας συμπολίτου ἡμῶν κ. Ἰακώβου Ἀρχατζικάκι, ἱεροσο-
φολογιωτάτου ἱεροδιακόνου τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου, πα-
ρουσιασθεῖσα ὡς ἐναλισμος ἐπὶ διδακτορία διατριβὴ ἐνώπιον
τῆς καθολικῆς θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς
Βέρνης, θεωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κοσμήτορος καθηγητοῦ ταύτης κ.
Woker τὴν 30 Ἀπριλίου ἐ.ἔ. (1904) καὶ ἐκδοθεῖσα γαλλιστὶ
ἐν Γενεύῃ κατ' αὐτάς, ἀποτελεῖ νέον ἀξιόλογον δημοσίευμα τοῦ
διαπρεποῦς κρητὸς θεολόγου, κηρυχθέντος ἐναγχος διδάκτορος
τοῦ Πανεπιστημίου Βέρνης.

Συγχαίρομεν ἐγκαρδίως τῶ νεαρῶ συμπολίτῃ ἡμῶν ἐπὶ τε
τῇ διδακτορίᾳ ἐπὶ τε τῇ συγγραφικῇ δεινότητι καὶ χάριτι ἣν
ἐπανελημμένως κατέδειξε, συγγράφας ἐπανελημμένως καὶ
περιτέχνως ἐν τῇ γαλλικῇ, καὶ ὀη ἐπὶ τῇ μετὰ χεῖρας περι-
σπουδάστω μελέτῃ, ἀποτελούσῃ περικομψον τεῦχος ἐξ 158
σελίδων εἰς 16ον.

Ἐν ταῖς σελίσιν ταύταις ὁ ἡμέτερος θεολόγος διεξάγει τὸ
θέμα αὐτοῦ ἀπὸ τε δογματικῆς καὶ ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπό-
ψεως, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐλλήνων καὶ λατίνων Πατέρων καὶ
τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν Εὐσεβίου, Θεοδώρητου καὶ

Σωκράτους καὶ τῇ ἐπὶ τούτων τῶν πρώτων πηγῶν πλουσία λειτουργικῇ καὶ τελετουργικῇ φιλολογίᾳ περιφανῶν θεολόγων τῆς Ἑσπερίας, ἣν δὲν ὤκνησε νὰ παραθέσῃ ἐν σελίσι 8—10, ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἔργου τοῦ Tillemont (1693—1712) καὶ τοῦ Renaudot (1716) μέχρι τῶν νεωτέρων τοῦ Batiffol (1901) καὶ τοῦ Bonaccorsi (1903), συγγραφέως λαμπρᾶς μονογραφίας περὶ Θεοφανείων.

Ἐν σελίσι 11—20 προτάσσεται εἰσαγωγικὴ προθεωρία καὶ γίνεταί ἡ δέουσα ἱστορικὴ ἀναδρομὴ μέχρι τῶν προμωσαϊκῶν θρησκευτικῶν ἑορτῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ οἰδεταί ὁ χαρακτήρ τῆς ἑορτῆς ὡς ἀέξωτερικῆς ἐκφράσεως τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ὑψιστον Ὄν, αἰρζμένης τῆς ριζοσπαστικῆς διδασκαλίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου κατὰ τῶν ἑορτῶν, ὡς ὑπεράγαν θεωρητικῆς καὶ ἀνατρεπτικῆς, καίτοι βασιζομένης ἀσφαλῶς ἐπὶ ἐξοχωτάτης ρήτρας τοῦ Ἰησοῦ (Ἰω. Δ, 21—23) περὶ τῆς ὀλως πνευματικῆς φύσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθ' ἣν ἔννοιαν ἀντιλαμβάνονται αὐτοῦ οἱ Διαμαρτυρόμενοι σήμερον (σ. 11—15).

Θαυμασίως τὴν ἀνατρεπτικὴν καὶ αὐστηρὰν διδασκαλίαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου διετύπωσε καὶ ὁ ἀρχαῖος ἱστορικός τῆς Ἐκκλησίας Σωκράτης ἐν τῷ παρατιθεμένῳ ἀξιωματικῶν χωρίῳ (V, 22), ἐν τῷ ὁποίῳ συγκεντρῶνται τὸ πνεῦμα ἀληθῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ (σ. 16). Καὶ τῶν στιλπνῶν ἰδεῶν τοῦ Σωκράτους σηματοφόρος, ὡς γνωστόν, παρίσταται ἡ ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων σήμερον, μεσοῦντος δὲ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δεῖνός παρέστη ὑπέρμαχος ὁ Neander, ἐμμέσως δὲ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Λασκαράτος.

Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος Ἀρχατζικάκις εὕρσκει (σ. 16) δικαιολογικὴν βᾶσιν ἐπὶ ἐξαιρέτων θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν σκέψεων, περαιτέρω ἐκείνων τῶν σκέψεων ἃς ἐφωτοβόλησε τὸ εὐρὺ πνεῦμα τοῦ Ὀριγένους, ἐξευρόντος δικαιολογικὴν βᾶσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Θουκυδίδῃ (I, 70) καὶ διατυπώσαντος θαυμασίως τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ὑψηλοτέραν ἔννοιαν τῶν ἑορτῶν καὶ ἀποπειραθέντος, πρώτου αὐτοῦ, ὡς φρονοῦμεν, τὴν φιλοσοφικὴν δικαιολόγησιν τῆς πρακτικῆς τῶν ἑορτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν πιστῶν (σ. 17).

Ὁ μέγας κοσμήτωρ καὶ διοργανωτὴς τῆς Ἐκκλησίας καὶ βαθῆς μελετητὴς τοῦ Ὀριγένους Χρυσόστομος ἀποδέχεται τὸ αὐτὸ θεωρητικὸν σύστημα τοῦ τρισεγγίστου ἀποστόλου (σ. 17, 18), ἀλλ' ἅμα καὶ τὴν αὐτὴν ὑψηλὴν ἀποψιν τοῦ Ὀριγένους, κηρυσσόμενος ὑπὲρ τῆς πρακτικῆς τῶν ἑορτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Καὶ ἐκ τῶν λατίνων πατέρων τέλος ὁ ἱερός Αὐγουστίνος στοιχεῖ τῇ Παύλου διδασκαλίᾳ, λέγων ὅτι «ὕφίσταται μία διηνεκῆς ἑορτὴ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κυρίου, ἀναρχος καὶ ἀτελεύτητος», αὐτὸ δηλονότι ἐκεῖνο ὑπὲρ ὃ μὲν Χρυσόστομος διετύπωσεν εἰπὼν «καῖσα ἡμέρα ἑορτὴ τῷ χριστιανῷ», οἱ δὲ πρῶτοι χριστιανοὶ καὶ ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἐφήρμισαν, ὑπολαμβάνοντες τὰς ἡμέρας πάσας ἴσας καὶ ἐξ Ἰσου ἁγίας (σ. 18—19).

Παρὰ πάντα ταῦτα, τῆς ἀποστολικῆς περιόδου τὴν λιτότητα δ' ἐδέξατο ἀμέσως κατόπιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εὐρυνθείση ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν καὶ τακτοποιηθείση ἐξαιρέτως, λαμπρὸν σύστημα ἑορτῶν ὡς ἐξωτερικὸς διάκοσμος τοῦ ἠθικοῦ κάλλους τοῦ Χριστιανισμοῦ σείτε ἐξ ἀναλογίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς τὴν Νέαν εἴτε διὰ τὰς συμφυεῖς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀνάγκας, πρὸς ἄλλαις οὐχ ἤττον περιστάσεσιν. » Δι' ὀριθειῖσαι τότε ἡμέραι, ἃς αὐστηρῶς ἐτήρει ἡ πρεσβυγενὴς ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοί, ἐκλήθησαν ἁγίαι καὶ ἱεραί», οὐχὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας, μὴ δῆθεν τοιαύτας, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιφανῆ γεγονότα ἅτινα ἀνεκάλουν καὶ ἐξεπροσώπων. Πρῶτη δὲ καὶ αὐτόχρημα ἀποστολικὴ ἑορτὴ, ἡ τοῦ Σαββάτου (σ. 19—20).

Οὕτω τελευτᾷ καὶ ἡ εἰσαγωγή, συμπληρουμένη ὑπὸ τοῦ ἐπιλόγου εἰδικώτερον.

Ἄλλ' ἐπὶ πᾶσι παρατηρητέον ταῦτα:

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Κολασ. VI, 16) ἐν πρώτοις, οὐδὲ τοῦ σαββάτου αὐτοῦ φεῖδεται, ἑορτῆς, ἧς ἦτο ἀληθῶς ἀδύνατον νὰ ἐπιλάθωνται οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοὶ καὶ ἦτις, καὶ κατὰ τοὺς ἀποστολικούς χρόνους ὑφίσταται ἀληθῶς, ἀφού, καὶ ὅτε ὕστερον μετέστη ἡ ἑορτὴ τοῦ σαββάτου εἰς τὴν κυριώνυμον ἡμέραν, καὶ πάλιν ὑπῆρχον οἱ σέβοντες καὶ σαββα-

τιζόντες τὰ σάββατα, πρὸς τῇ κυριακῇ, διὰ τὴν μεγάλην σημασίαν τῆς ἡμέρας τοῦ σαββάτου ἐν ταῖς Γραφαῖς, ἀκριβῶς τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἀναλογοῦντος πρὸς τὸ τῆς περιτομῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸ βάπτισμα.

Οὕτω καὶ ὁ σεβαστὸς ἀρχιεραββῆνος Κρήτης κ. Ἀβραὰμ Ἐβλαγών, παρὰ τὰ αὐστηρῶς τηρούμενα σάββατα, ὡς καὶ εἰ ἐξ Ἰουδαίων πρῶτοι χριστιανοί, λογίζεται πάσας τὰς ἡμέρας ἐξ ἰσοῦ ἀγίας ὡσπερ αὐτοί, καὶ σημειωτέον ὅτι ὁ Ἰσραὴλ, ἀφ' ἧς ἀπώλεσε τὴν Σιών, δὲν τελεῖ τὴν πάλαι ἐπίσημον τελετουργίαν, οὕτως ὥστε ἡ πρώτη ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἀνοργάνωτος καὶ ἀσύντακτος οὔσα, νὰ ὑπενθυμίζῃ ἐξωτερικῶς τὴν σήμερον λιτὴν συναγωγὴν, ἐξ ἧς προῆλθεν ὄντως.

Ἄλλ' ἀφ' ἧς ἐπνευσε πνεῦμα διακοσμητικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπέροχοι Πατέρες ἀνέλαβον τὴν διοργάνωσιν αὐτῆς τὴν θαυμασίαν, ἔκτοτε τὴν ὅλως λιτὴν ἀποστολικὴν περίοδον διεδέξατο πολυτελής, πλουσία καὶ ἐπιβάλλουσα τελετουργικὴ, προσιδιάζουσα εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολήν, ⁽¹⁾ ἐν ἐπιγνώσει τῶν ὀρίων ἅτινα ἤξιώσεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις τὸ ἄγαν θεαματικὸν ἐν τῇ δραματικῇ παραστάσει καταψέγει. ⁽²⁾ Ἐνῶ δὲ ὡς πρὸς τὸ θεαματικὸν δὲν ἐγείρονται σοβαραὶ ἀντιρρήσεις σήμερον, ἀριστα ἔχον ἐν τῇ ἀνατολικῇ τοῦλάχιστον ἐκκλησία, κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὁ Neander, ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Λασκαράτος, οἱ μὲν τελευταῖοι ἐκ πρακτικῶν λόγων ἀφορμώμενοι, ὁ δὲ πρῶτος ἐκ καθαρᾶς πνευματικῆς ἀπόψεως ἐπανέρχονται εἰς τὴν φιλόσοφον διατύπωσιν τοῦ ἱστορικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Σωκράτους.

Ἄλλὰ ! μὴ ἐξ ἰσοῦ μεγαλοφώνως καὶ ἐκφαντορικῶς, ὡσπερ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σωκράτης, δὲν ἐλάλησε κατὰ τῶν ἑορτῶν ὁ Ἡσαίας καὶ δὲν ἀπέδωκεν, ὁ μεγαλοφωνότατος οὗτος προφήτης τοῦ Ἰσραὴλ, εὐαγγελικὴν ὅλως ἔννοιαν καὶ πνευματικὴν ἔννοιαν εἰς τὴν θρησκείαν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἔννοιαν ἀκριβῶς ἦν βραδύτερον διετύπωσε δι' ἄλλης ἀθανάτου ρήτρας

(1) Ὅρα περαιτέρω τρίτην ἐπιστολὴν μου πρὸς Λάταν.

(2) Ὅρα ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν ἀείμνηστον Λάταν ἀπερὶ σχεδίου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθρωπομόρφου ξοάνου τοῦ Λυτρωτοῦ.

ὁ Ἰησοῦς (Ἰω. V, 21-23) ἦτις ἤρκει μόνη καὶ δώση ἡμῖν ἔννοιαν τῆς ὄλης ὑψηλῆς καταγωγῆς Του καὶ ἦτις εἶνε ὁ αἰώνιος καὶ ἀμετακίνητος χαρακτήρ τῆς ὄλης πνευματικῆς φύσεως τῆς θρησκείας, ἦν εἰσηγήσατο Αὐτός εἰς κόρην τῆς Εὐας τὸ πρῶτον :

Ἐν τούτοις, τὸ ὀργανωτικὸν πνεῦμα τῶν ἐξόχων, ἑλλήνων μάλιστα, πατέρων καὶ Ἐκκλησίας, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀντιπαρέλθῃ, ταξινομημένων τῶν τῆς Ἐκκλησίας, τόσας ὑψηλὰς ἀναμνήσεις, περὶ τὸ μέγα ὄνομα τοῦ Λυτρωτοῦ φωτοβολούσας, ἐκ τῶν ἐνδόξων δὲ τούτων σημείων τοῦ βίου τοῦ Υἱοῦ τῆς Παρθένου κατήρτισε λειτουργικὴν καὶ τελετουργικὴν *θαυμασίαν*, ἐπισπώμενην ἑσαεὶ τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἣν δὲν γινώσκουσι πλεῖστα τῶν τέκνων τῆς, εὐχαρίστως ἀποσκιρτῶντα αὐτῆς, ἐνῶ καὶ ἔθνικῆ ἐπὶ τέλους ἀνάγκη τὴν ἐμμονὴν ἐν τοῖς κόλποις Αὐτῆς ἐπιτάσσει.

Μετὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, λυπούμεθα μὴ διατιθέντες τὸν προσήκοντα χῶρον καὶ χρόνον εἰς πλήρη ἀνάλυσιν τῶν ἐπιμέρους.

Ἀπὸ τῶν σελίδων 21—152 διεξάγεται τὸ κύριον θέμα τῆς λαμπρᾶς μονογραφίας ἐν ἑπτὰ διεξοδικοῖς κεφαλαίοις, ἐν οἷς διεξηγοῦνται, ἐν λεπτεπιλεπτῇ ἀλληλουχίᾳ καὶ βαθύτηι κρίσεως καὶ γνώσει τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς περὶ αὐτὸ φιλολογίας, τὰ κατὰ τὸ Σάββατον (σ. 21-30), ὡς θεοσώστατον ἑορτὴν, πρωτίστως καὶ ἀπὸ δικαίου λόγου συνεπῶς τὰ κατὰ τὴν Κυριακὴν (σ. 34-53), *κυρώσασαν* τὸν Φαίδωνα τοῦ Πλάτωνος τὸν οὐρανοστάλακτον, ἀογδόην» τινὰ τοιαύτην ἡμέραν ἄλλοτε, πρὸ 1907 ἐνιαυτῶν, καὶ διοδεξαμένην καὶ ἀπορροφήσασαν, δικαίῳ, μείζονι ἀσυγκρίτως, τὸν πάλαι σαββατισμὸν, ὡς ασάββατον τρυφερὸν καὶ ἀληθινὸν τοῦ Θεοῦ», καθὰ ἀποφαίνεται ὁ Ἰουστίνος πρὸς τὸν Τρύφωνα· τὰ κατὰ τὸ Πάσχα (σ. 57-92) καὶ τὰς πρὸ αὐτοῦ ἐπιφανεστάτας ἡμέρας διεξοδικώτατα· τὰ κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν (σ. 97-108) ὡς ὑψηλοτάτην ἑορτὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, στεφανοῦσαν τὸ ὑψιστον ἔργον Αὐτοῦ· τὰ κατὰ τὴν Ἀνάληψιν (σ. 109-113) ὡς παλαιτάτην γεραρὰν ἀποστολικὴν ἑορτὴν· τὰ κατὰ

τὰ Ἐπιφάνεια (σ. 114-125) μετὰ τῶν ὑψηλῶν ἐρμηνειῶν
 αἱ διδῶσιν ἐπανειλημμένως ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἑορτήν, τὴν
 ἐνοῦσαν ἄλλοτε ἐν ἑαυτῇ μέχρι τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ Δ' αἰ-
 ῶνος καὶ τὰ Θεοφάνεια, κατὰ τὴν παρὰ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ
 ὀρθοεπὶ ὀνοματολογίαν, καὶ τέλος μεταπηδήσασαν ἐξ Ἄνα-
 πολῆς εἰς τὴν Δύσιν, τελευταῖον δὲ τὰ κατὰ τὴν Γέννησιν
 Χριστοῦ (σ. 126-152), τουτέστι τὰ «θεοφάνεια», «μητρό-
 πολιν ἑορτῶν» κατὰ Χρυσόστομον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου
 εἰσῆχθη ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰς Ἀσιόχθειαν ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐπι-
 φανῆς αὕτη ἑορτὴ τῆς ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ σήμερον δὲ
 τῆς Εὐρώπης συναπάσης, τοῦ τελευταίου τούτου κεφαλαίου
 ἀποτελοῦντος ἀναλυτικωτέτην διατριβὴν ἐξοχον, ἐξαντλοῦσαν
 τὸ περισπούδαστον ἀλλ' ἐσαεὶ ἄλιτον ζήτημα τοῦ ἀκριβοῦς
 χρόνου τῆς ὑψηλῆς γεννήσεως τοῦ Λουτρωτοῦ, ἐπὶ τῇ ἀσφαλεῖ
 βάσει τῆς γλαφυρᾶς μονογραφίας τοῦ Bonaccorsi καὶ τῶν
 ἐπιμελῶν ἀναζητήσεων καὶ ἀκριβῶν συμπερασμάτων αὐτοῦ.
 Ταῦτα ἐν ἀπερίττῳ ὅλως ἔχνογραφῆσαι.

Ἐν παρόδῳ παρατηροῦμεν μόνον ὅτι ἡ ἐρμηνεία, ἣν ἀπο-
 δέχεται ὁ κ. Ἀρχατζικάνικς, τῶν Νόμων Κωνσταντίνου τοῦ
 Μεγάλου (σ. 49 ε'), ὡς μὴ πρώτου τοῦ Κωνσταντίνου εἰσα-
 γαγόντος καὶ καθιερώσαντος τὸν ἑορτασμὸν τῆς Κυριακῆς
 ἀλλ' ἀπλῶς κυρώσαντος τὴν ἤδη ἐν τῇ πράξει καὶ ἐν τῇ
 Ἀποκαλύψει ἀπαντῶσαν (Α, 10) «ἡμέραν τοῦ Κυρίου», ἡ
 ἐρμηνεία αὕτη, πάντῃ ὁρθὴ καὶ μόνῃ ὀρθῇ τῶν Νόμων τού-
 των (Cod. Justin. LIII, 12 καὶ Cod. Theod. LI, 8) εἶνε
 καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ
 Δικαίου κ. Βύτατζια πρὸ πολλοῦ ὑποστηριχθεῖσα ἐν ταῖς σο-
 φαῖς αὐτοῦ παραδόσεσι (1885-1890) ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ.

Ἐν παρόδῳ παρατηρητέον ἐπίσης ὅτι τὰ ἐν σ. 111 ση-
 μειούμενα χωρία τῆς 1 καὶ τῆς 30 ὁμιλίας τοῦ Χρυσοστόμου,
 ἐν οἷς δῆθεν σφάλλεται ὁ μέγας πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, δις
 ἀπροσεκτῆσας, αὐτὸς ὁ λεπτεπίλεπτος καὶ βαθύς ἐρμηνευτὴς
 τοῦ μήνους καὶ πλάτους τῶν Γραφῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀ-
 δεχθῶμεν σφαλλόμενα, ἀπλῶς ἐκ προκαταλήψεως πρὸς τὸν
 ἄνδρα, οὐδένα ἔχοντες τό γενεὴν νὰ προσαγάγωμεν ἀποχρῶντα
 λόγον εἰ μὴ τὴν ἐξαιρετον ἀκριβῶς ἐπιμέλειαν τοῦ ἀνδρὸς

καὶ τὴν ἐγγύτητα πρὸς τὰ συζητούμενα πράγματα, τὴν μὴ ἀνασκευὴν ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἢ τῶν μεταγενεστέρων καὶ τὸ χονδροειδὲς τῶν τε σφαλμάτων καὶ τῆς παρερμηγείας τοῦ χωρίου τῶν Πράξεων (Α, 20) ἐξ ἀπροσεξίας!

Μεθ' ὧ, ἐν σελ. 153-158 ἐπιτάσσεται ἐπίλογος ἀνακεφαλαιωτικός (σ. 153-155) καὶ ἐν αὐτῷ φιλοσοφικὴ καὶ πρακτικὴ ἀποψις ἅμα καὶ δικαιολόγησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ τῶν ἑορτῶν (σ. 156-158), ἧς παρατιθέμεθα μετάφρασιν :

« Ἀπεδείξαμεν ἐν τοῖς πρόσθεν, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ὅτι πᾶσαι αἱ ἑορταί, τοῦτον προτίθενται τὸν σκοπὸν, νὰ ἀναρριπίξωσι τὴν ἀνάμνησιν τοῦ βίου τοῦ Λυτρωτοῦ τοῦ ἀπολωλὸτος ἀνθρωπίνου γένους, ἡ Θεότης τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ τὴν κλειῖδα τοῦ θόλου τῆς καθόλου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅστις, παρὰ τὰς πολυμόρφους αἱρέσεις, ἔσται ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ γνησίου καὶ αὐθεντικοῦ Χριστιανισμοῦ.

« Εἰς *δοξολογίαν* τοῦ προσώπου τοῦ Λυτρωτοῦ συντρέχει τὸ πλεῖστον τῶν Χριστιανικῶν ἑορτῶν καὶ, δυνάμεθα εἰπεῖν, αἱ ἑορταί πᾶσαι, ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς δὲν προσαρμολογῆται πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐπιγεῖου βίου τοῦ Σωτῆρος, ὅμως ἡ αὕτη δὲν ἀποτελεῖ τὴν πλήρωσιν ἐπαγγελίας Αὐτοῦ ρητῆς καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ;

« Δοκεῖ μοι ὅτι, ἐὰν ἀντιπαρέλθω τὴν καθ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὴν ἀποψιν, περὶ ἣν ἐν ταῖς τελευταίαις γραμμαῖς ἀπησχολήθην, ἐξετάσω δὲ τὸ ζήτημα τῶν ἑορτῶν, ὡς χριστιανὸς μᾶλλον ἢ ὡς τοιοῦτος ἀνήκων εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ παρίδω τὸν χαρακτῆρα τῆς μεγίστης πρακτικῆς χρησιμότητος τῆς ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων τελετῶν συναπασῶν.

« Ἀναμνηρίστως, ἀπὸ ὅλων θεωρητικῆς ἀπόψεως καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐν παντὶ τέλειον χριστιανόν, αἱ ἡμέραι πᾶσαι κέκτηνται τὴν αὐτὴν θρησκευτικὴν ἀξίαν καὶ ἔδει πᾶσα ἡμέρα νὰ ᾗ ἑορτὴ, καιρὸς τουτέστι πρόσφορος τοῦ αἰνεῖσαι τὸν Κύριον καὶ προσκυνῆσαι Αὐτόν. Καὶ οὕτως ἔσται ἐν Οὐρανῶσι! Πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐν τῇ ἐπὶ γῆς στρατευομένῃ Ἐκκλησίᾳ δεόν νὰ ληφθῶσι πρὸ ὀφθαλμῶν ἀπαραιτήτως καὶ οἱ πρακτικοί

ἄροι τῶν ἀθλιότητων τοῦ βίου καὶ ἡ ἀσθένεια τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

« Ἐνδείκνυται ἐντεῦθεν καὶ καλὸν καὶ λυσιτελὲς νὰ δύνηται ὁ λαὸς νὰ εὐρίσκη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀριθμὸν τινα ἡμερῶν τακτῶν, καθιερωμένων ἐκ τῶν προτέρων, πρὸς ταύτην τὴν ἐπιφανῆ ἀνάμνησιν ἢ πρὸς ἐκείνην τὴν περιφανῆ ἐλπίδα.

« Αἱ ἄκανθαι τοῦ βίου πνίγουσι τὰς ἀνατάσεις τῆς ψυχῆς καὶ μαραίνουσιν εὐσήμους ἀναμνήσεις. Πλὴν, ὅτε ἂν αἱ φροντίδες τοῦ υἱικοῦ βίου καταπαύωσιν, ἡ ψυχὴ, ἀπελευθερὸς, τότε δύναται κάλλιον νὰ ἀντιλαμβάνηται τῆς ἀγαθωσύνης τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐν Οὐρανοῖς καὶ νὰ ἐπωφεληθῆται ταύτης, καὶ τότε ἐποικοδομεῖ ἑαυτήν.

« Οὕτως ὁμοίως καὶ ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ἐορτάζομεν ἐπετείους καὶ περιβάλλομεν δι' αἴγλης ἰδιαζούσης τὰ ἰωβηλαῖα ἡμῶν.

« Ἀποκρούομεν συνεπῶς τὰ συμπεράσματα τοῦ Neander (Ὅρα Mémoires pour servir à l'histoire du Christianisme σ. 343), ἀπόρροιαν μὲν πνευματισμοῦ ἀξίου παντός ἐπαίνου, πλὴν, καθ' ἡμᾶς, ἀδικαιολόγητα, ἅτε μὴ ἀφορῶντος τοῦ Neander πρὸς τὴν πρακτικὴν τῶν ἐορτῶν ὠφέλειαν, πλείονα οὖσαν ἢ ὅσην ὑποτίθησιν, ἀποτελοῦσαν διὰ τοῦτο ἐν τῶν συντηρητικῶν, ὑπὲρ διατηρήσεως αὐτῶν, ἐπιχειρημάτων.

« Ἀπὸ ὑψηλοτέρας περιωπῆς, ἀληθῶς, πᾶν τοῦτο παρέλκει, ἐνὸς δὲ τότε ἐστὶ χρεῖα. Καὶ ἐν τούτῳ ὁ Neander δὲν ἀφίσταται βεβαίως τῆς ἀληθείας, ἐὰν δηλονότι ὅπισθεν ἀπασῶν τούτων τῶν μεγαλοπρεπῶν τελετουργικῶν πομπῶν ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς βίος δὲν ὑφίσταται, ὅτε, ἀληθῶς, αἱ ἐορταὶ εἰσιν ἀμενηνὰ Ὁμήρου κάρηνα, πᾶν ἄλλο ἐξυψηρετοῦσαι ἢ τὴν ἀρετὴν.

« Τὸ οὐσιῶδες ὡς πρὸς ἡμᾶς, μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ ὄντας, ἐν τούτῳ ἐγκρατεῖται ἀληθῶς: ἐν τῇ ἐμπράκτῳ τηρήσει τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς καὶ τῇ ἀκεραίᾳ πληρώσει τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

« Οὐδὲν τι ἄρα αἱ χριστιανικαὶ ἐορταί, ἐὰν τοιοῦτος χριστιανικὸς βίος ἐλλείπη. Καὶ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἐνν οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον περίλαμπρον τελετουργικὴν, ὅμως ὁ Κύριος ἀπέωσατο

ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ὑπερμάχους τοιαύτης, ὅπως ἐξωτερικῆς καὶ ὅπως κενῆς, θρησκείας.

ε Ὅρα μὴ ταυτὸ καὶ καθ' ἡμῶν!

α Γρηγορῶμεν καὶ προσέχωμεν ἑαυτοῖς!

α Ἐργαζώμεθα ὅπως συμπήξωμεν ἐν ἅπαντι τῷ πληρώματι τῆς Χριστιανωσύνης εὐαγγελικὸν σύνδεσμον τῶν σωσμένων ὑπὸ τοῦ Κυρίου, μηδέποτε ἴσως ἀναγραφησόμενον ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ βιώσοντα ἐν Πνεύματι ἀμφιλαφῶς! Καὶ μόνον τότε αἰ ἑορταὶ ἡμῶν ἔσονται ἀληθεῖς καὶ μεγάλαι ἑορταί. Τότε ἔσονται ἀντάξια τοῦ Αἰωνίου. Τότε ἔσονται μέσα ἀγάπης, εὐπρόσδεκτοι ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου, ὅστις ἠβουλήθη συναπάντων ἡμῶν τὴν ἔνωσιν, ὅπως τὸν τευθεν ὑπάρξῃ οὐδὲν ἕτερον ἀλλ' ἢ ποιμνὴ μία ὑπὸ τὴν ὕψηλαιαν ἐνός Ποιμένος, ἐπὶ τῷ καθοδηγήσαι τὰ σύμπαντα μέχρι τοῦ Σταυροῦ τοῦ Λυτρωτοῦ. Τοῦτο ἔσται τὸ ὕστατον ἔπος ἡμῶν. Ἐορτάζωμεν τῷ Κυρίῳ τὰ ὕψηλά μυστήρια Αὐτοῦ, ἀδιστακτως, πλήν, ὅπως ταῦτα ἐορτάζωμεν, ἐργαζώμεθα καὶ βιώμεν.»

Ἐξ ὄνουχος τὸν λέοντα!

Ὅτως ἡ προκειμένη περισπούδαστος μελέτη πληροῖ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εὐφροσύνης καὶ ἐθνικῆς ὑπερηφανίας, ἅτε λίαν παρουσιάσιμος, ὡς ἐπιστημονικὸν ἔργον, ἐνώπιον τῆς ἐπιφανοῦς εὐρωπαϊκῆς θεολογικῆς Σχολῆς, ἐνώπιον τῆς ὁποίας προσήχθη, καὶ ὡς ἐμφαίνουσα τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ ζητητικὸν καὶ κριτικὸν πνεῦμα τοῦ συγγραφέως, οὐχὶ τὸ πρῶτον ἐμφανιζομένου πρὸ τῆς παλαιστρας, καίτοι οὐχὶ διὰ τῆς μητρικῆς αὐτοῦ γλώσσης, ἣν ἐλάλουν οἱ Ὀλύμπιοι.

Ἀλλὰ τοῦτο, πόρρω τοῦ νὰ ἦ μειονέκτημα, ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε τίτλος ἀληθῆς τελείας κατακτήσεως τῆς ἡδύλαλου γλώσσης ἐν ἣ ἐγράφησαν «οἱ Ἄθλιοι», δεύτερον *Εὐαγγέλιον τῷ Κόσμῳ*.

Κρίμα ὅτι ὁ Ἀρχατζικάκις κληθήσεται ἑνωρὶς νὰ ὑπηρετήσῃ δυοὶ κυρίας, διότι τὸν Ἀρχατζικάκιν θέλει διεκδικήσῃ εὐθύς ἀμέσως ἡ Ἐπιστήμη ἐξ ἐνός, καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀνάγκαι, ἐτέρωθεν, τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου, διανύοντος, εἶον εἰπεῖν, ὑπόυλον μακεδονικὴν ἀγωνίαν, ἣν προεῖδεν ὁ Ἀλέξαν-

δρος Λυκοῦργος, ὁ μέγας αὐτὸς θεολόγος καὶ πολιτικὸς τῆς Ἀνατολῆς.

Ὁ μέγας αὐτὸς ἀνὴρ τοῦ ἑλληνισμοῦ, τοῦ γεννήσαντος ἐν ἰσῆ γραμμῇ τὸν Καλλιγᾶν καὶ τὸν Τρικούπην καὶ τὸν Κωλέττην, ὑπομιμνήσκειται οὐχὶ ὄλως ἀκαιρῶς τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχατζικάκι διὰ τοὺς πολλοὺς λόγους τοὺς συνδέοντας τὸν ἀοιδίμον Λυκοῦργον μετὰ τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου, ἅτε χειροτονηθέντα ἐκεῖ καὶ ἅτε ἀρχιμανδρίτην τελέσαντα τοῦ Θρόνου τούτου, εἰς ὃν ἀνήκει καὶ ὁ κ. Ἀρχατζικάκις καὶ εἰς ὃν ὀφείλει τὴν ἐν Εὐρώπῃ χρησίαν.

Καὶ συνεπῶς ἐκ βάθους ψυχῆς κατευχόμεθα τῷ ἱεροσολογιστικῷ ἱεροδιακόνῳ τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου ὅπως ἐξικηται μέχρι τοῦ κλέους τοῦ ἀοιδίμου Λυκοῦργου καὶ ἐξυπηρέτησιν τὴν τε Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος, ὃν τρόπον Ἐκεῖνος ὁ ὠκύμορος, ἔχων, πλὴν τοῦ ἐξόχου τούτου ὑποδείγματος, τὴν πολυθαύμαστον ταύτην γενέτειραν δυσαντιβλέπτων ἀνδρῶν, ἐν οἷς ὁ Μελέτιος Πηγᾶς, ὁ Κύριλλος Λούκαρις, ὁ Μαργούνης, ὁ Συρίγος, ὁ πάπας Ἀλέξανδρος Ε', ἀδάμαντες.

Τελευταῖαι παρατηρήσεις εἰσὶν αὗται: Ὁ πρακτικὸς κλάδος τῆς θεολογίας ἐν Ἀνατολῇ διὰ τῆς νέας ταύτης μελέτης τοῦ κ. Ἀρχατζικάκι ἐμφανίζεται θαλερὸς καὶ ἔπακμος, ἐνῶ ἡ μελέτη ἐτέρωθεν ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τὸ κριτικὸν καὶ ζητητικὸν πνεῦμα καὶ τὴν σαφήνειαν τῶν ἀοιδίμων θεολόγων Κοντογόνου καὶ Ρομπότου, οἵτινες ἐξυπηρέτησαν τὴν Ἐκκλησίαν ἄλλως τε καὶ συγγραφικῶς.

Ἰδιαιτέρως ἐν Κρήτῃ ἡ παρούσα μελέτη τοῦ κ. Ἀρχατζικάκι καὶ ἡ προγενεστέρα τοῦ αὐτοῦ περὶ ὕλισμοῦ ἦν ἀνελύσαμεν πρό τινος ἐν τῷ «Φωτῖ» καὶ ἡ περὶ Μελετιίου Πηγᾶ περιspoύδατος μονογραφία τοῦ βαθύφρονος συμπολίτου θεολόγου κ. Νινολάκι, περιποιοῦσι τιμὴν τῇ τε κρητικῇ φιλολογικῇ κινήσει ἰδίᾳ καὶ τῇ καθόλου Ἀνατολῇ.

Ἡ περὶ τὴν γαλλικὴν τέλος εὐστροφία τοῦ κ. Ἀρχατζικάκι ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τὴν εὐχέριαν τοῦ ἀοιδίμου ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος καὶ θεολόγου Ἰγνατίου Μοσχάκι, καίτοι κυρίως μὴ συγγράψαντος ἐν τῇ γαλλικῇ, μόνον δ', ὡς γνω-

στόν, ἀμφότεροι οὕτως, ἐποίησαντο θεολογικὰς σπουδὰς παρὰ τὸν μεσημβριὸν τῶν Παρισίων.

Πάντως ὁμως, αἱ δύο μελέται τοῦ κ. Ἀρχατζικάκι δέον νὰ περιβληθῶσι τὸ ἑλληνικὸν γλωσσικὸν ἔνδυμα, ὅπως καταστῶσι προσιτώτεραι καὶ συνεπῶς ἐπωφελέστεραι τοῖς καθ' ἡμᾶς.

Εὐγε! βάλλ' οὕτως· αἶ κέν τι φάος Ἑλλησι γένηαι!

Ἄλλ' ἐπὶ πᾶσι δὲν δυνάμεθα νὰ τερματίσωμεν τὸν λόγον ἢ διὰ τῆς ραδιῆς ἐλπίδος ἣν διετύπωνεν ὁ ἀξιότιμος ἐπὶ τῆς Παιδείας Σύμβουλος κ. Βορεάδης (Ἐπισ. Ἑφημ. ἀριθ. 28, Β'. 1904) οὕτω: «ἐν τῇ πνευματικῇ παραγωγῇ ἐπρώτευσεν μὲν ἄλλοτε ἡ Κρήτη, δι' ἐλπίδος ἧ ἔχομεν ὅτι δὲν θέλει βραδύνει νὰ καταλάβῃ καὶ πάλιν τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν».

B'.
Jacques Archatzikakis, Diacre de l' Eglise de Jérusalem : Christianisme et Matérialisme : Deux conférences données à la Société «Minerva»
Génève 1903.

Κομψὸν τεῦχος ἐξ 93 σελίδων ἐν ὁμαλῇ γαλλικῇ γλώσσῃ, πλήρει σαφηνείας καὶ εὐστρεφίας, ἀποτελεῖ τὸ δημοσίευμα τοῦτο τοῦ συμπολίτου διδάκτορος τῆς Θεολογίας κ. Ἰακώβου Ἀρχατζικάκι ἐκ Ζύρου Σητείας, διακούντος τετραετίας ἤδη ἐν Ἐλβετίᾳ, ἰδίᾳ τὸ κανονικὸν Δίκαιον, δαπάναις τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Θρόνου, καὶ προδιατελέσαντος καθηγητοῦ τῶν ἱερῶν ἐν Κων)πόλει. Τὸ ἐν λόγῳ τεῦχος περιλαμβάνει δύο διαλέξεις γενεσμένας ὑπὸ τοῦ Κρητῆς θεολόγου περὶ «Χριστιανισμοῦ καὶ Ὑλισμοῦ» ἐν τῷ Συλλόγῳ «Ἀθηναῶν» ἐν Γενεύῃ.

Λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονός τῆς εὐχεροῦς ἐκτυλίξεως ἐν ἄλλῃ γλώσσῃ ἐπιστημονικῶν θεμάτων, ἰδίᾳ δὲ τόσον εἰσὶν ἐνδιαφέροντα, θέματα, ἐκ τῆς Ἀπολογητικῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰλημμένα, ἀνεπισσώμενα δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς περὶ τῆς σήμερον, κατὰ τὴν εὐχὴν καὶ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ σοφοῦ παρ' ἡμῖν ἀπολογητοῦ κ. Σκαλτσούνῃ, καίτοι ἐν προκειμένῳ δὲν ἐπεζήτησεν ἐπιστημονικὴν ἀκριβῶς ἀνάλυσιν

ὁ ἡμέτερος κ. Ἀργατζικιάκις, ἀλλ' ἤρκεσθη εἰς λογικὴν μᾶλλον καὶ ἠθικὴν βάσανον καὶ ἀνασκευὴν τῶν γνωστῶν ριζοσπαστικῶν ἐπιχειρημάτων. Πρόκειται ἀνάγνωσμα, λίαν εὐάρεστον καὶ λίαν ἐποικοδομητικόν, ἐν ᾧ διαλάμπει βαθεῖα κρίσις καὶ γνῶσις δι' ἀναπτύξεως κοινῶν μὲν τόπων, πλὴν διὰ παραστάσεως γλυκειάς καὶ πάντοτε προσελκυούσης τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου.

Τὸ μικρὸν δημοσίευμα ἐμφαίνει τὸν ἐπιφανῆ θεολόγον τοῦ μέλλοντος.

Ἀποδίδους τὰ τροφεῖα εἰς τὸν ἱεροσολυμιτικὸν Θρόνον δὲν θέλει ὑπηρετήσῃ ἀμέσως αὐτὴν τὴν ἰδίαν Πατρίδα· ἀλλ' ἀκριβῶς, ἐν τούτῳ κεῖται τὸ εὐρύτερον μέλλον ὅπερ διανοίγεται αὐτῷ, ἐν δὲ ταῖς σήμερον περιστάσεσιν ἔχει ὑψίστην ἀνάγκην ἡ «Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν», ἡ ἱεροσολυμιτικὴ, ὅλης τῆς εὐρείας μαθήσεως καὶ γνώσεως καὶ ἀντιλήψεως τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ χρυσαῖς ἐλπίσι θεολόγου.

Γ'.

Ἀγαθαγγέλου Νινολάκι Ἱεροδιακόνου, καθηγητοῦ, ΜΕΛΕΤΙΟΣ Ο ΠΗΓΑΣ Ο ΚΡΗΣ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ Ἐπιτηρητῆς τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου (1545—1602). Ἐν Χανίοις 1903.

Τὸν ἀνεψιόν, τὸν πολὺν Κύριλλον τὸν Λούκαριν, ἐδιογράφησεν ἡ φιλόσοφος γραφὴς τοῦ αἰοδίου Μάρκου Ρενιέρη. Τὸν θεῖον, τὸν πολὺν θεῖον τοῦ Λουκάρως, ἀνέλαβε διὰ τῆς ἀνωρέρω μονογραφίας, νὰ περιγράψῃ δι' εὐξέπτου καὶ μελισταγοῦς καλάμου ὁ νεαρὸς διδάκτωρ τῆς Θεολογίας, συμπολίτης ἡμῶν κ. Νινολάκις, παρασχὼν οὐχὶ πλέον τῇ ἐκκλησιαστικῇ φιλολογίᾳ καὶ ἱστορίᾳ, ἀλλὰ τῇ ἐθνικῇ φιλολογίᾳ καθόλου, πλουτάρχειον καλλιτέχνημα, πλήρες χάριτος καὶ ἀληθείας, ἀνταξίως τῆς ἐπιφανεστάτης μορφῆς τοῦ **Μελετίου τοῦ Πηγᾶ** τοῦ Κρητός.

Ἀμφίβολον ἂν, πρὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας βιογραφίας, ὑπῆρχε παρὰ πολλοῖς τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος θεολογούντων, τοιαύτη γνῶσις λεπτομεροῦς τῶν κατὰ Μελέτιον Πη-

γὰν καὶ τοιαύτη ἀντίληψις καὶ ἐκτίμησις τῶν θαυμασίων ἄθλων τοῦ πανελληνίου αὐτοῦ κρητὸς εἰς δὴ ἐπίσης τὸ Πανελλήνιον ὀφείλει τὸν πολὺν Κύριλλον τὸν Λούκαριν, οὐχὶ ὡς ἐν τῶν ἐλαχίστων ἔργων τοῦ μεγαλοουργοῦ Πηγαῖ.

Ἰφίστατο λοιπὸν ἡ ἀνάγκη, τρίπαλαι ἤδη, ἀνασκοπήσεως τῆς δράσεως τοῦ πολυθαυμάστου Κρητὸς, ἀλλ' ὁ συγγραφεὺς θὰ ἀπετύγχανεν ἂν μὴ ἦτο καὶ θεολόγος ἅμα καὶ Ἑλληὴν καὶ Κρητὸς καὶ ἂν μὴ ἐξήταξεν ἀπὸ περιωπῆς τὴν δρᾶσιν τοῦ Μελετίου Πηγαῖ καὶ ἂν μὴ ἦγετο ὑπὸ συναισθήματος ἀμφιπύρου καὶ ἐνθουσιασμοῦ περιπλεγέμετος ἀπέναντι τοῦ ψυχροῦ ὄγκου καταπληκτικῆς δράσεως, ἣτις ἐπλήρωσε φωτὸς ὄλον τὸν ἄπλετον σκότον, τὸν μεταξὺ τοῦ 1545 καὶ 1602, ὅστις, σκότος ἀληθῶς θὰ ἦτο ἐθνικὸς, ἂν μὴ ἐπέλαμπεν, ἐπὶ τοῦ στερεώματος, πρώτου μεγέθους ἀστήρ, ἀπὸ τῆς μιᾶς Ἰδῆς μέχρι τῆς ἄλλης καὶ περαιτέρω, καὶ ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας μέχρι τῶν Ὑπερβορείων!

Δεινὸς θεολόγος, διδάκτωρ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Παταβίου, δογματικὸς καὶ πολεμικὸς· κράτιστος λατινιστὴς καὶ ἑλληνιστὴς· ψυχὴ ἀγγελικὴ καὶ εὐαγγελικὴ· ρήτωρ χρυσόστομος· συγγραφεὺς καὶ ἱεραπόστολος· Πατριάρχης καὶ πάπας Ἀλεξανδρείας καὶ Τοποτηρητὴς τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου· ἰδρυτὴς Πατριαρχείων, καὶ οἰκονομολόγος καὶ δικαστὴς· καὶ κηρυξ τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, Κοπτῶν καὶ Αἰθιοπικῶν, Διαμαρτυρομένων καὶ Καθολικῶν· ἰδρυτὴς Ἐθνικοῦ Πανδιδακτηρίου ἐν Βενετίᾳ· εἷος ἀνὴρ καὶ οἷα δρᾶσις ἀνδρὸς πανελληνίου εὐθὺς μετὰ τὰς τελευταίας δεκατηρίδας αἰῶνος ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Βασιλευούσης!

Οἷα δρᾶσις, λέγω, ἐν καιροῖς ὕψιστα χαλεποῖς!, οἵτινες μαγνητιστικῶς ἐπέφερον κάρωσιν τοῦ πνεύματος ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἐκχυδοῖσμόν καὶ ἐκφύλισιν ἐθνικὴν, φαῦλα καὶ χαμαί-ζηλα φρονήματα καὶ λήθην στιλπνοῦ ἐθνικοῦ παρελθόντος, καλύψαντος δι' αἴγλης τὰ ἄστρα ποτέ.

Ἄλλ' οἱ χαλεποὶ ἐκεῖνοι χρόνοι, τούναντίον, μετρησίωσαν τὸν ἡμέτερον Μελέτιον πρὸς τὰ ἰδεώδη χρυσῶν ἡμερῶν, αἵτινες ἀνεπιστρεπτὲι εἶχον παρέλθει, ἀλλ' ὅς ἐξεβίαζεν ν' ἀναλάμψωσιν εἰς τὸ ἄρτιον καὶ πλησιφαῶς, Αὐτὸς, ὁ πυρσός,

ὄν τὸ σύγχρονον σκότος τῶν προλήψεων καὶ τῆς ἀμαθείας, τῆς ἐξαχρειώσεως καὶ τῆς στενῆς καὶ πεζῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐμπνεύσεως, δὲν κατέλαβεν, οὐδὲ ἤτό ποτε δυνατόν νὰ καταλάβῃ, διότι ὁ Μελετίος ἦτο ἀνταύγεια πελυτελῆς Χρυσσοτόμων καὶ Γρηγορίων καὶ Βασιλείων.

Καὶ ἐνῶ κατὰ ταῦτα πρόκειται λοιπὸν περὶ ἐπιφανεστάτης μορφῆς τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Μεσαιωνικῆς Ἱστορίας, ἣτις ἔδρασε τόσον ἐνδόξως ὅσον καὶ ἐθνοσωτηρίως καὶ ἐθνωφελῶς, ὁ Κρῆς ἰδίᾳ, ὅστις εἶναι ὁ γνησιώτατος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἑλληνικοῦ κλέους καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος κατὰ τὴν περίοδον τὴν Μεσαιωνικὴν, ἔχει, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μελετίου, ἐν ἐπιπλέον, ἀλλὰ μεγαλύνουμον καὶ περιώνουμον, ἔσυχον παρὰ πᾶν ἄλλο, στόλισμα τῆς λοιπῆς αἴγλης καὶ περιτίλψεως τοῦ κρητικοῦ ὀνόματος, ὅτε τοῦτο ἀνέλαβεν ἐξ οἰκείων νὰ τηρήσῃ ἀμείωτον τὸ ἐθνικὸν γόητρον, δι' ἔργων καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ παρατάξεως ἀδαμαντοφράκτου αἰγληέσεως σειρᾶς ἀνδρῶν τοῦ Πλουτάρχου.

Δὲν μένει ἀνερμήνευτος οὐδεμία πτυχὴ τῆς δόξης τοῦ ἡμετέρου Μελετίου ἐν τῇ μετὰ χεῖρας βιογραφίᾳ, ὡς δὲν μένει ἀνεξιχνίαστος οὐδεμία ρυτίς τοῦ πανάγνου μετώπου τοῦ σεπτοῦ ἀνδρός, ὃν μυρία ἄλγεα καὶ φθόνος καὶ συκοφαντία συνέσυχον πλέον ἢ ἅπαξ, ἡ δὲ φιλοσοφία καὶ ἡ θεολογία κατέστησεν ἄτρωτον, ἡ δὲ πολύμοχθος δρᾶσις ὠκύμορον ἀνήλωσεν ἐπὶ μνήμη Αὐτοῦ αἰωνία!

Εὐτυχῆς ἡ ἐμπνευσις ἀναστηλώσεως, ἐπὶ τοιοῦτου εὐξέστου στυλοβάτου, τοῦ ἀνδριάντος τοῦ ἱερωτάτου Ἀνδρός.

Καὶ ἐνῶ ἡ βαρυσήμαντος κριτικὴ τοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως περὶ Πηγᾶ, πάντοτε ἐκολάκευσε τὴν ἑλληνικὴν καὶ κρητικὴν φιλοτιμίαν μου καὶ ἐνῶ αἱ ἐσπαρμένα ἄς ἔσυχον εἰδήτεις, πάντοτε ἱκανοποίησαν καὶ διέθρυσαν τὴν περὶ τὸν ἐπιφανέστατον Ἄνδρα ὑψηλὴν καὶ δικαίαν περιεογειάν μου, ὁμολογητέον ὅμως ὅτι, παρὰ τὴν βιογραφίαν τοῦ καθηγητοῦ κ. Γρηγορᾶ καὶ παρὰ τὰς κρίσεις τοῦ μεγάλου Οὐκονόμου καὶ παρὰ τὴν μονογραφίαν τοῦ ῥώσου θεολόγου κ. Μιλισέβσκη καὶ τὰ «Ὁδοιπορικὸν τοῦ Δούζα» καὶ τὴν «Ἑλληνικὴν Βιβλιογραφίαν» τοῦ Legrand, μόνον διὰ τῆς ἀνα χεῖρας βιο-

γραφίας τοῦ κρητὸς διδάκτορος ἔσχον πλήρη καὶ ὀλομερῆ,
καὶ δικαίαν καὶ ἀκριβῆ, συστηματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν
ἀντίληψιν τῆς ἀχανοῦς δράσεως τοῦ περιφανεστάτου σοφοῦ,
τοῦ περικλεοῦς θεολόγου, τοῦ ἐξόχου λατινιστοῦ καὶ ἑλληνι-
στοῦ αὐτοῦ τὸ περὶ τὴν ἔσω καὶ ἔξω μάθησιν κλέος οὐχ ὅπως
τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλλὰ τῶν ἀν' Εὐρώπην Ἔθνῶν καὶ τὰ πορρω-
τάτω διήλθε διαπεφοιτηκός! » Ὅα εἰσηρχόμενι εὐχαρίστως εἰς
ἀνάλυσιν καὶ κριτικὴν τῶν ἐπι μέρους τῆς λαμπρᾶς βιογρα-
φίας, ἐὰν διέθετον τὸν προσήκουσα χώρον καὶ χρόνον.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ τόσῳ συμπαθὲς πρωτόλειον, ἀλλὰ
δόκιμον ἔργον, ἐνοῦν τὴν στυγνὴν ἀκρίβειαν τοῦ πεζοῦ Ἄρι-
στοτέλους μετὰ τῆς ἀηδονοστόμου αὐδῆς τοῦ θεοπνεύστου
πάντοτε Πλάτωνος, ἐκ μέσης καρδίας συνιστῶ ὡς μελέτημα
ἄρτιον, ὡς πληρῶσαν ἅμα ἀδικαιολόγητον ἔλλειψιν, καὶ ἐν
γένει εἰπεῖν, ὡς ἔργον περιποιῶν τιμὴν τῇ ἐθνικῇ φιλολογίᾳ
καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν».

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΡΩΤΗ

Περὶ τῶν σεισμῶν τῆς Ζακύνθου

Πανιερώτατε,

.....

Λίαν ἡμᾶς ἐλύπησεν τὸ ἄρθρον τῆς περισπουδάστου ἡμῖν Ὑμετέρας «Σιών» ἐπὶ τῇ συνταράξει τοῦ ἐδάφους τῆς προσφιλεστάτης Ζακύνθου ὑπὸ τῶν ὑποχθονίων μεθύσων ὑπηρετῶν τοῦ Ἐγκελάδου.

Ἐν μέσῳ τῆς συμφορᾶς τῶν σεισμῶν ἐσεισθημεν καὶ ἡμεῖς βιαϊότερον ἐνταῦθα, οὐ μόνον διὰ τὰ νέα αὐτὰ παθήματα τῶν ἀδελφῶν Ζακυνθίων, ἀλλ', ἔτι μᾶλλον, διότι ὁ κλείνός αὐτῶν Ἱεράρχης, ἐν στιγμῇ ἀπεριγράπτου συνοχῆς νοῦ καὶ ἀπαγχονισμοῦ καρδίας, ἠρώτησεν ἐξυτὸν οὕτω ἄρα : *Νοῦς* λοιπὸν εἶναι ὁ διέπων τὰ σύμπαντα, ἀπαισίαν τοιαύτην πυρρίχην Κρητῶν οὕτως ἐν Ζακύνθῳ ὀρχούμενα;».

Καὶ οὐ μόνον ἡ ἀτμήλατος φήμη ἀπήγγελλε ταῦτα, ἀλλὰ καὶ οἱ καινόσπουδοι κατέστρωσαν ἐν τοῖς ἀττικοῖς φύλλοις, ὅπως παραμένωσι μαρτύριον εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς, ἔπη τοιαῦτα ἐλαχίστης θεοσεβείας μεγίστου Ἱεράρχου τῆς Ὁρθοδοξίας, οἷος Ὑμεῖς, Πανιερώτατε!

Ἡμεῖς, γόνυ κλίνοντες ἐπάνω τοῦ χου, καὶ σποδῶ πάσσοντες τὰς χαίτας, καὶ σάκκον περιβαλλόμενοι τὴν ψυχὴν, ἐν δεήσει καταλύξεως ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας κορυφῆς, ὅπως ταύτην ὁ Κύριος Σαββῶθ ἐλλάμψη ἀπλέτως καὶ ἐπιψαύση πανευμενῶς καὶ μηδοπωστιοῦν καταλογίσῃ τῇ κορυφῇ Ὑμῶν ῥήματα ἀπέλπιδος ἀντιχρίστως φρενός καὶ ἐμπνεύσεις φρικτῆς στιγμῆς, ἤτησάμεθα τοῦ Ἁγίου ἡμῶν διδασκάλου τὰς παρραμυθίας ἐπὶ τοῖς ἄλγεσι τοῦ τρίτου, ὡς ἰδίους, καὶ ἐπεκαλε-

σάμεθα τὰ χρυσόστομα Αὐτοῦ ἔπη ἐπὶ τῷ ἀρρυθμῷ αὐτῷ χορῷ τῆς Ζακύνθου μας.

Ἐκεῖνος, Πανιερώτατε, ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ διατάξας με ἵνα κομίσω Αὐτῷ τὴν δόξαν τοῦ Δαβὶδ, ἤλεγξε τρανῶ λόγῳ τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστόν μοι Κορυφὴν καὶ ἀπὸ τῶν θεσφάτων τοῦ Προφητάνακτος ἐκείνου, Ὅν ἐκαυχάτο καὶ ἐσεμνύνετο Πρόγονον Αὐτοῦ λέγων ὁ Ἐμμανουήλ, κατήχησεν ἡμᾶς θείας βοῆς καὶ θελοῦ σεισμοῦ, ἀνακράζων, Πανιερώτατε ἔπη δαβιδικὰ κατεναντίον τῆς Ὑμετέρας Κορυφῆς, φρικτὰ τοιαῦτα :

ἀκᾶν ἴδω τὰ ὄρη μετακινούμενα καὶ μεθιστάμενα εἰς καρδίαν θαλασσῶν, οὐ φοβηθήσομαι, οὐ δειλιάσω».

Οἱ πάντες ἀκὴν ἐγενόμεθα σιωπῇ ἐπὶ τοῖς φρικτοῖς ἔπει, διότι δὲν ἔλαμψεν ἀγγελικώτερον τοῦ Μωσέως ἢ μυρφή, ὅτε, ἀπὸ Σινᾶ καταβάς, ἐρρητόρευσεν εἰς τὰ πλήθη τὸν θεόγραφον Νόμον, ὅσον ἔλαμψε τοῦ διδασκάλου ἡμῶν ἡ θυμοειδῆς στίλβη τοῦ προσώπου, καὶ διότι δὲν ἐβρόντησεν ἰταμώτερον ὁ Περικλῆς ποτε, ὅσον ὁ διδάσκαλος ἡμῶν σήμερον, καὶ διότι δὲν ἐξήμεσεν ἀπὸ τῆς ἀκροχόλου καρδίας αὐτοῦ τόσην ὀργὴν καὶ πῦρ ὁ Παῦλος κατὰ τῆς ἀσεβείας ποτέ, ὅσην ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς σήμερον.

Οὕτω τὰ Δαβιδικὰ ἔπη κατεκεραύνωσαν καὶ Ὑμᾶς, Πανιερώτατε καὶ ἡμᾶς. Ἀκούσατε, Πανιερώτατε.

Ἡ μὲν εὐσέβεια γιγνώσκει τὰς λυρικὰς ταύτας ὑψηγορίας τοῦ Προφήτου καὶ ἀνακτος, εἴτε φίσταται ψαλτήριον καὶ κιθάρα Δαβὶδ εἴτε καὶ οὐ.

Πολλοὶ μὲν ἐκ τοῦ ἐκκλησιάζματος ἡμῶν ἐγίνωσκον καὶ τοςάκις εἶχον ἀπαγγεῖλαι εἰς Κύριον Σαβαὼθ τὰ φρικτὰ αὐτὰ ἔπη τοῦ ψαλμοῦ ἐκείνου τοῦ Δαβὶδ !

Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ Διδασκάλου ἡμῶν ἀνεβίβασε τὰ αὐτὰ θεῖα ἔπη τοῦ ψαλμοῦ διὰ πασῶν τῶν βαθμίδων τῆς οὐρανομήκους κλίμακος τοῦ Ἰακώβ καὶ κατεβίβασε πάλιν ταῦτα μέχρι τῶν καρδιῶν ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἀπέσπασεν ἀπὸ τῶν στερμομαστοκλειδοειδῶν αὐτῶν ἀντερεισμάτων.

ἸΜή, Πανιερώτατε, ἡ πᾶσα Ἑλλάς ἠγνόει τὰς ὀμηρικὰς ἐκστάσεις ἐκείνας καθ' ἃς ὁ Τυφλὸς Ὑποφήτης, πλήσσω

τὴν καρδίαν, *δοῦλην*, διὰ μαστιγίου, ἀπὸ τοῦ νοός, *ἡγεμόνος*, ἔλεγε :

«Τέθλαθι δὴ, καρδίη, καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης !

ὦ ! Πάτερ !

Ἡ πᾶσα Ἑλλάς δὲν ἡγνῶσι ταῦτα, διότι δὲν ἐπέτρεπεν ἡ ἑλληνικὴ εὐγένεια τὴν *ἄγροιαν*, ὡς δὲν ἐπέτρεπε τοῦτο οὐδὲ ἡ θρασύτης τῶν ἡρωικῶν κολαφισμῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ Κλεινίου κατὰ κόρρης τῶν ἀγνοούντων τὸ γυνεαλογικὸν δένδρον τῶν παππεπιπάππων τοῦ Ὀμήρου.

Πλὴν, Πανιερώτατε Πάτερ, ὅτε ὁ Σωκράτης ἀνέλαθεν ἐκ τῶν δύο αὐτῶν στίχων τοῦ Ὀμήρου νὰ ἀνακρητιδώσῃ τὴν πανυπάτην ἀρχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας τῆς Ἀθανασίας, ὅπως συμπλήσῃ καὶ συρράψῃ «τὸν Φαίδωνα», τὸν «Φαίδωνα» ὅστις εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος πέτρος τῶν καλλιμαρμάρων Εὐαγγελίων τοῦ Αἰωνίου, ἡ πᾶσα Ἑλλάς καὶ μέσον τὸ Ἄργος ἐβρίγησαν.

Οὕτω κατεπτόησεν ἡμᾶς ὁ ἅγιος ἡμῶν διδάσκαλος τόσον ὅσον κατεμωλώπιζεν ἀνιάτως τὰς φρένας τῶν Σαδδουκαίων ὁ Κύριος, ὅτε, ἐπικαλούμενος χωρίον εὐτελὲς καὶ τρισμέγιστον τῆς Παλαιᾶς, ἐπιλελησμένον καὶ σκωληκόβρωτον ἐν ταῖς πρώταις αὐτῆς σελίσι, κατσπεπατημένον, Πάτερ, ὑπὸ τῶν χρυσονώτων σανδαλίων τῶν ραββουνί, ἀπεδείκνυεν, ὡς ὁ Σωκράτης, *τὴν ἀθανασίαν*, γέρας τῶν ἀπογόνων τῶν πιθήκων τοῦ Χαΐκκελ.

Οἱ πάντες κατεκλάσθημεν καὶ κατεθρυμματίσθημεν σήμερον.

Διότι ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος ἐξεπολιόρκει, πύρινος Περικλῆς τῆς Λογικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, τὰς φρένας καὶ ὑπεδούλου, ἀλλ' ὁ ἅγιος Διδάσκαλος ἡμῶν καίει καὶ πρίει τὰς καρδίας, *Ἡμῶν πύρινος*, οὗτινος ἀὸ λόγος ὡς λαμπάς», ἐκαίετο, κατὰ τὰς Γραφάς, καὶ ὡσπερ Παῦλος, λυσσαλέος διώκτης τοῦ Χριστοῦ χθές, λυσσαλέος δὲ φίλος τοῦ Χριστοῦ σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐφεξῆς.

Ἄναστὰς τότε, Πάτερ, ἡτησάμην αὐτὸς κάθαρσιν ὑπὲρ τῆς Ὑμετέρας Κερυφῆς, διότι γινώσχετε, Πάτερ, πόσον ἀπὸ τῶν Συννάων τοῦ Ἀριστοτέλους μας, ὡς Κριτικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς δραματικῆς παραγωγῆς *τὴν κάθαρσιν* ἀποτιμῶ.

Ὅτε ἄλλοτε, Αὐτῇ ἐπέστελλον, ἰ δὲν εἶπον ὅτι, ἀφ' ἧς ὁ Ἄριστοτέλης ἤτήρατο κἀθαρσιν, οἱ Οὐρανοὶ ἐκλιναν καὶ κατέβησαν χωρητοὶ εἰς τὰ ἀγλάφυρα σπέη τῆς Βηθλεέμ;

Ἐγένετο τὸ αἴτημά μου ἀποδεκτὸν καὶ προσπεσὼν ἐξ ὄλης καρδίας, γονυκλινοῦς πρὸ τοῦ χου τοῦ θεοσκεποῦς Ὀμακοεῖου ἡμῶν, ἠὲξάμην, ὑπὲρ τῆς Ἑμετέρας περισπουδάστου μοι Κορυφῆς, ἐνίσχυσιν τῶν περιστίλπνων φρενῶν Αὐτῆς ἐν τῇ δοκιμασίᾳ τῶν φρικτῶν παιγνίων τῶν ὀρχήσεων τῶν σεισμῶν, ἵνα Κύριος ὁ Σαβαῶθ καὶ ὁ Υἱὸς Αὐτοῦ Ἑμμανουὴλ καὶ τὸ Πνεῦμα Αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἀνήθησαν οἱ Ἥλιοι, κατελλάμψη καὶ περιφωτίσῃ τὰς σοφὰς ἄλοκας Αὐτῆς, ὅπως ἡ ἁμαρτία ἦν ἡμαρτήσατε μὴ καταλογισθῆ ποτε τῇ Ἑμετέρᾳ Κορυφῇ, ἐξιλασμένη αὐτῇ τέλεον διὰ μετανοίας Ἑμμανουὴλ Χριστοῦ καὶ Ἑμμανουὴλ Καντίου ἀπὸ μέρους Ἑμῶν καὶ διὰ προσφορᾶς τοῦ ἐμοῦ ταπεινοῦ δάκρυος κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἀφειδές.

Ναὶ Πάτερ!

Ἴνα μὴ ὁ λαὸς Αὐτῆς ἀποκαρδιώσῃ ὁ εὐσεβής· ἵνα μὴ ἐξ αἰτίας τῆς Ἑμετέρας Κορυφῆς ὁ λαὸς Αὐτῆς ἐπιλάβηται τοῦ Κυρίου τῶν Οὐρανῶν καὶ τῆς Γῆς, Ὅστις εἶναι πάντοτε ὁ, παλαιὸς ἡμερῶν, ἔλλην Νουὸς τοῦ Ἀναξαγόρου μας ἵνα μὴ ἢ ἐκ Παραμυθίας τῆς Ἡπείρου κατιοῦσα Ἑλπίς ἀπολίπη τὰς ἀπόρους καὶ ἀπρόικους καρδίας τοῦ Λαοῦ Αὐτῆς· ἵνα μὴ ἢ εὐσέβεια καὶ ἡ ἀγῆρως ἀγάπη εἰς τὸν Λυτρωτὴν Ἰησοῦν ὑποληφθῆ παρ' Οὐδενὶ κατώτερόν τι καὶ φλαυρότερον χρῆμα, πανύπατον δὲ ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἐπιτελεῖον αὐτῆς καὶ αἱ ρόδιαι εὐμάρειαι καὶ αἱ ἀηδονοφρούρητοι εὐεστίαι καὶ ὁ ἐσμός καὶ ἡ πλησμονὴ καὶ ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς αὐρίον γὰρ ἀποθνήσκωμεν, διότι ὄλος ὁ κόμπος αὐτὸς εἶναι ἀλλότριος τῶν στενῶν λύσεων καὶ δέσεων τοῦ Χριστοῦ.

Ἰτί ὑπέσχετο ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος εἰς τόν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ νεκροῦ του, ἐπανακάμπτοντα εἰς Ἀθήνας, ἀπὸ τῶν ποντικῶν παρλιῶν Πατριάρχην μας Γρηγόριον Ε'.

Ταῦτα καὶ μόνα αὐταρκέστατα!

«Τίς ἢ τί ἡμᾶς θέλει δυνηθῆ νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω τῆς πανελληνίου γῆς; θλίψις ἢ στενοχώ-

ρία ἢ διωγμός ἢ μάχαιρα ; ἕνεκα αὐτῆς τῆς ἀγάπης θανατούμεθα ὀλόθυμοι· ἕνεκα αὐτῆς λογιζόμεθα ἑαυτοὺς πρίθιατα ἐπὶ σφαγὴν !»

Ὁ σεπτὸς Πατριάρχης, ἐν μέσῳ τοῦ σεισμοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν καταρρεύσεων τῆς πανελληνίου ἱερᾶς μανίας, οὐδένα ἐπτοήθη Ἐγκέλαδον, καὶ ὅτε ἐξ Ὀδησοῦ ἐχειραγώγει τὸν νεκρὸν Του ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος εἰς τὸ Ἄστυ, τὰ ἐπιφανῆ καὶ θεοσεβέστατα ἐκεῖνι ρήματα τοῦ ἀτρεμῆτου Παύλου, καθ' ὅλην τὴν εἰς Αἴαν πορείαν καὶ παλινότησιν μετὰ τοῦ Χρυσομάλλου ἐκείνου Δέρατος, ἔπαλλεν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν φρενῶν καὶ ἐν ταῖς φρεσὶ τῆς καρδίας Του.

Ναί ! Πάτερ, ἐλάλησατε ὡς λαλοῦσιν ὑπέροχαι φιλόσοφοι : Φίχτιοι καὶ Κάντιοι καὶ Ἐγελοὶ καὶ Πασχάλ καὶ Χαίκελ καὶ Δαρβῖνοι.

Τί λέγω ;

Οὕτω λαλοῦσι μόνοι οἱ Χαίκελ οἱ κατὰ παρέκβασιν θρασεῖς υἱοὶ τοῦ Δαρβίνου.

Ἀλλά, βασιλεὺς, Ὑμεῖς, τῆς Ἐκκλησίας, καὶ βασιλεὺς τοῦ Ὑμετέρου εὐσεβοῦντος λαοῦ, ἔδει νὰ πνίξητε καὶ ὠφείλετε νὰ στραγγαλίσητε τὴν μεταφυσικὴν ἐν Ὑμῖν ἐπανάστασιν, διότι, ὄν τρόπον ὁ Κύριος ὑποσκάζουσιν καὶ ἐπέξυρου ἀκμῆς ἐδραζομένην ἀρετὴν δὲν ἀνέχεται ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ Του, οὕτω καὶ ἀμφίβολα πνεύματα κρίνει ἀπάξια Ἐαυτοῦ!

Οὐχὶ ὅτι ὁ Κύριος εἶναι φωτισθέστης ! !

Πᾶν ἄλλο, Πανιερώτατε !

Ὅμως, θὰ ἐζήτει παρ' Ὑμῶν ἀτρεμῆ ἀπολύτως καὶ ἄσειστον ἀπὸ οἰωνόηποτε σεισμῶν στάσιν, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ κόσμον τῆς Ἐκκλησίας Του, ἣτις καθοδηγεῖ τὴν Μεταφυσικὴν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν τοῦ ἀἄρ' ἔστιν, ἀρ' οὐκ ἔστιν» εἰς εὐθείας τρίβους, ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη τῆς Γῆς, πρὶγκηψ καὶ Ἄμλετ, παλινῶδεῖ καὶ καταλύει καὶ ἀνιστᾷ ἐκάστοτε, γινώσχετε δὲ τί ὁ Πολιτισμὸς καὶ ἡ Ἐπιστήμη καὶ ἡ Ἐρευνα καὶ ὁ Κάντιος ὀφείλουσιν εἰς τὰς σεπτὰς διδασκαλίας τοῦ Λυτρωτοῦ, τὰς ὁποίας, ἐν ἐνὶ χορῶ μακκαβαίων, Λευίτης Ὑμεῖς ἀντιπαρήλθετε, Σοφοκλῆς καὶ Ἄμλετ, οὕτω ἀἄρ' ἔστιν ; ἀρ' οὐκ ἔστιν ;»

Οὕτω πληροῦται, Πανιερώτατε, τὸ σεπτὸ ρῆμα τοῦ Κυρίου λέγοντος ὅτι ἀπὸ πνεῦμα εἶνε πάντοτε πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ πάντοτε ἀσθενής.

Διότι, οὐδὲν ἕτερον ἐν προκειμένῳ ἢ οὗτος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ἐπληρώθη. Αὐτὸς δὲ κλίνω γόνυ ὑπὲρ τοῦ ὀλοσχεροῦς ἐξίλασμου τῆς Ὑμετέρας Κορυφῆς, ἀπὸ τῆς διανοίᾳ καὶ λόγῳ καὶ γραφῇ ἁμαρτίας Ὑμῶν, καὶ αἰτοῦμαι λυτήριον κάρθαρτιν φρικτοῦ Ὑμῶν ἀμπλακῆματος παρὰ τοῦ Ὑψιμέδοντος Δεσπότης, Οὕτινος ἐστὶ ἀδαμαντόφρακτον στόλισμα, ἀσπαζόμενος τὴν δεξιὰν Αὐτῆς εὐλοθῶς.

ΔΕΥΤΕΡΑ

Περὶ φιλολογικῶν ἐπισκευῶν Ἱερῶν κειμένων καὶ ἐπιχρυσώσεως εὐαγγελικῆς ρήτρας.

Α'.

Τὸ Ὑμέτερον βιβλίον δὲν βλέπω διαδεδομένον εὐρύτατα ὡς ὄφειλε, διότι ἔδει νὰ εἶχε κυκλοφορήσει ἀπανταχοῦ τῆ. Ἑλλάδος καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, καὶ ἂν ἔτι ἐν αὐτῷ ὑπῆρχε μόνη ἡ διόρθωσις τῆς περιλαλήτου ὀνομαστικῆς ἀπολύτου ἀπέπελθῶν γὰρ ὁ θάνατος, πάντα ταῦτα ἐξηφάνισται.»

Ἐνῶ ἡ διόρθωσις τῆς Ὑμετέρας Πανιερότητος ὑπῆρξε δι' ἐμέ εὐχὴ τῶν παιδικῶν μου χρόνων, καὶ ἐνῶ ἡ διόρθωσις τοῦ ἐσφαλμένου ἱεροῦ κειμένου τῶν ἐνετικῶν ἐκδόσεων κατα τὸν τύπον ἀπέπελθῶν γὰρ ὁ θάνατος, ταῦτα πάντα ἐξηφάνισεν» αἶρει ἀκοσμίαν ὀνομαστικῆς ἀπολύτου, προσκομιζούσης φρίκην εἰς τοὺς φιλολόγους τοῦλάχιστον νεκροῦς καὶ ἀηδῖαν εἰς τοὺς παρισταμένους κατὰ τοιαύτας πενήτιμους στιγμάς, ἄπορον πῶς ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀντιπαρῆλθεν, ἐπὶ τόσους καιροὺς καὶ χρόνους, τὴν ἐπίθεσιν διορθωτικῶν τῆς ἀσχημίας χειρῶν.

E pur si muove ! Οὐ μόνον τὸ Ὑμέτερον βιβλίον εὖρον λάμπον διὰ τῆς ἀπουσίας του, ἴσα καὶ αἱ συγγραφαὶ τοῦ Κομ-

φουκίου, ἀλλὰ καὶ κατεῖδον ἀπόρθητον ἔμμοιήν εἰς τὴν πλάνην καὶ δεισιδαίμονα ἐνδοιασμὸν περὶ τὴν διόρθωσιν τοῦ ἱεροῦ χωρίου, γραμματικῶς παράφρονος.

Exempla sunt odiosa.

Διανοήθητι συνεπῶς ὅτι ἤθελεν εἶναι συμπρεπέστερον καὶ πρεπωδέστερον, αὐθεντικώτερον καὶ ἐπιβλητικώτερον, ἐὰν δι' ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ πατριαρχικῆς τοιαύτης, εἴ δυνατόν, ἐπὶ πλέον, διωρθοῦντο τὰ χρῆζοντα φιλολογικῆς ἐπισκευῆς, διότι, ὡς βλέπετε, Πάτερ, ἡ ἕ ν ὀ ο ξ ο ς γνώμη μιᾶς κορυφῆς ἀποσκυβαλίζεται καὶ δὲν ἐπιβάλλεται νόμος εἰς τοὺς σκληροτραχήλους τηρητὰς τῶν πατρῶων σφαλμάτων.

Β'.

Ἔτι μᾶλλον ἐπείγουσιν ὑπολαμβάνω, Πανιερώτατε, τὴν διόρθωσιν βαρυσημάτων εὐαγγελικοῦ χωρίου κατὰ τὴν ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ ἡμίσει ἀρνητικὴν διατύπωσιν, μεθ' ἣν ἔπεται ἡ ἔξοχος θετικὴ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος διαθεβαίωσις ὡς ἐξῆς : ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐστήκασιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν».

Τίνα μὲν ἡ Ὑμετέρα Πανιερότης θὰ εἶχε γνώμην ἐν προκειμένῳ, ἀγνοῶ. Ἀλλὰ λόγοι οἰκονομίας, τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀντιπαρῆλθεν, ἐπιτάσσουσιν αὐτοκρατορικῶς τὴν ἐπιβολὴν χειρὸς πρὸς παραφραστικὴν ἀπόδοσιν, μηδαμῶς ἐκκλίνουσιν τοῦ νοῦ τῶν αὐτῶν λέξεων, ἐρμηνεύουσιν δὲ πιστότατα ἐν αὐτῷ τὰ θεῖα ῥήματα τοῦ Λυτρωτοῦ κατὰ τὸ ὑψηλὸν πνεῦμα αὐτῶν.

Τὸ ἐπ' ἐμοί, θὰ διωρθοῦμην οὕτω, Πάτερ, ἐνδεικτικῶς : αὐτε ἑαυτοῖς οὔτε τοῖς υἱοῖς οὕτων ἀλόχους ἄγονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐστήκασιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Ἴσως δὲ μάλιστα, Πανιερώτατε, ἡ περίπτωσις αὕτη διορθώσεως εἶνε ἐπιτακτικωτέρα τῆς πρώτης σημειουμένης, διότι ἡ μὲν ἐναντίον τῶν νεκρῶν ἐξαπολυσμένη ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος ξενοφωντίζει ἐπὶ τέλος καὶ γαλλίζει, κατὰ τὸ κλασικὸν ἄλλως ὑπόδειγμα ἀκεῖνος δὲ εἰσελθὼν σὺν τοῖς ὑπῆρέταις, εἶπε Κριτίας (Διόρθωσαι, ἐνδεικτικῶς, οὕτω : ἐκείνῳ δ' ὡς

είσηλθε σὺν τοῖς ὑπηρέταις εἶπε Κριτίας ἤ: ἐκείνῳ δέ, εἰσελθὼν σὺν τοῖς ὑπηρέταις, εἶπε Κριτίας)», ἡ δὲ προκειμένη ἀσχημία τελαμώνειον σκάνδαλον ἀποκορυφοῖ, μακαριώτατοι δὲ οἱ ἀγαπῶντες τὴν εὐπρέπειαν τοῦ Οἴκου τοῦ Αἰωνίου.

Καὶ ἐνῶ, Πανιερώτατε, ἐν τούτῳ ἀκριβῶς διέττατο, ὅσον τὸ ἄπειρον ἀπὸ τοῦ μηδενός, ὁ Μωάμεθ ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐν τούτῳ ὁ πρῶτος, ἀνὴρ πρώτιστα αὐτὸς εὐεπίφορος καὶ ἀχαλίνωτος, δὲν ἔτυχε καταλλήλου περιτομῆς τῆς καρδίας, κατὰ τὸν μακαριώτατον Παῦλον, οὐδὲ δεξιῶν ἐρμηνευτοῦ τοῦ πνεύματος τοῦ Εὐαγγελίου, συμφώνως πρὸς τὸ Ὅποιον συνήρθρου τὸν ἴδιον ἀρμενοπούλειον Κώδικα, οὕτω δὲ ἐδίδαξε παχυλοτάτην ὑλοφροσύνην ὡς μισθαποδοσίαν ἐν οὐρανοῖς, πῶς, ἐν τι εὐρύτατον καὶ ἐλκεσίπεπλον σκάνδαλον ἀνέχεται ἡ μεταφυσικὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖ ἐνθα ἔδει νὰ ἐξαστράπτῃ φαεσφόρος ἡ πλατωνικὴ ἰδέα τοῦ μᾶλλον ἀσπίλου καὶ ἀμολύντου ἰδεώδους, τῆς μᾶλλον ἀγνῆς καὶ ἀσυλλήπτου παρθενίας ;

Ἀληθῶς, ἡ εὐαγγελικὴ φράσις ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτῆς δικαιολογίαν, ὑλικώτερον οὕτω διατυπωθεῖσα καὶ οὐχὶ ἄλλως, ὅμως ἐπίτηδες οὕτω, κατὰ τὸν ἀγοραῖον ὅσον ἔνεστι τοῦτον τρόπον, καὶ οὐχὶ πνευματικώτερον, καθὰ ἀποδεικνύω ἐν ἰδίῳ Κεφαλαίῳ ἀδημοσιεύτου μελέτης μου.

Ἀλλά, ὃν τρόπον ὁ ἀπελευθερωτῆς τοῦ Παύλου ἄγγελος, ἅμα ὡς ἔξω τῶν φυλακῶν διαγαγὼν, τὰ λοιπὰ ἐπαφήκεν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ μακαριωτάτου Παύλου, οὕτω, Πανιερώτατε, καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι, εὐδοκήσατε νὰ πρυτανεύσῃ ὁ κοινὸς νοῦς καὶ ἐκεῖνο ὅπερ πάντες νοοῦσι, κατὰ πρόχειρον κανόνα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ἵνα μὴ θριαμβεύσῃ μία ἠθικὴ ἀσχημία ἐν τῷ μέσῳ τῆς λοιπῆς ἱεράς χλιδῆς τοῦ Ναοῦ τοῦ Κυρίου.

Ἐπιτρέπεται ἄλλως νὰ ὑπολάβω μετὰ τῆς περισπουδᾶστος Ὑμετέρας Πανιερότητος, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμερῶν συμπολίτης μου, Ἐπιμενίδης ὁ ἅγιος, μετακληθεὶς εἰς Ἀθήνας ἐκ τῆς πατρίδος μου, οὐχὶ μάτην λοιπὸν ἀλλὰ σπουδαίως καὶ ἐσχεὶ ἴδρυσε καὶ «ναὸν Ἀναιδείας» Ἀθήνησιν.

Νοήμων, Πανερῶτατε, ὁ ἐλληνικὸς λαὸς δὲν θέλει ἐγεί-

ρει ζητήματα βυζαντιακῆς στενοκεφαλίας ἢ ρωσικῆς ἐξεγέρσεως, ἐπὶ προσμοίου ἀκριβῶς ζητήματος, ὁποῖα ἢ περιλάλητος ἐκείνη τῶν ρασκονλίκων κατὰ τοῦ φωτεινοῦ σχεδίου τοῦ πατριάρχου Νίκωνος (1666) περὶ ἀνακαθάρσεως τῶν ρωσικῶν λειτουργικῶν βιβλίων, ἐπίσης γραμματικῶς παραφρονούντων.

Ἀποδεχόμενος μάλιστα αὐτὸς ἀσυντελεῖ καὶ ἀπρόσφορον τὸν μεταγλώττισιν τῶν ἱερῶν κειμένων, δι' ἧς τὸ «ἀγαπάτε ἀλλήλους» φέρ' εἰπεῖν, θέλει ἀπολέσει τὸ κάλλος τῆς θείας αὐτοῦ καταγωγῆς καὶ ἐκπορεύσεως, ἐλάχιστα σήμερον ζητῶ: ἐπισκευὴν τινα τῶν ὑψηλοτάτων ἀετωμάτων, ἀδιόρατον καὶ ὄλως ἐμπιστευτικῶς γενησομένην, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὄχλου, ἀναρμοδίου περὶ τὰ τοιαῦτα.

Πῶς!

Πρὶν εἶτι ἐρεῦξεται, Πανιερώτατε, ὁ λέων τοῦ Ἡσαΐα ἀνὰ τὰς αὐλὰς τῆς Σιών, εἰς εὐτυχῆς πατῆρ ἐν Ἰδουμαίᾳ, ὁ Πατριάρχης τῶν ἄλγεων, ὁ Ἰώβ, πλήρης ἐκμέτρων ἀγαθῶν καὶ περισσῆς εὐμαρείας, ἔθυε τοςάκις ἐκάστοτε εἰς Κύριον Σαβῶθ θυσίαν ἰλασμοῦ ὑπὲρ τῶν υἱῶν καὶ ἐφ' οἷς κατὰ διάνοιαν οὗτοι τυχὸν ἡμάρτανον.

Πόσους, Ὑμεῖς, Ἀρχιθῦτα, θύετε ἄρνας καὶ κριοὺς καὶ στέαρ ὑπὲρ τῶν κατὰ διάνοιαν ἐν τῇ δευτέρᾳ διορθωτέᾳ περιπτώσει, τὴν ὁποῖαν Ὑμῖν καταγγέλλω, ἁμαρτανόντων μέχρι καὶ ἀνάγκων παιγνίων τῶν φρενῶν ἐν παναγιωτάταις στιγμαῖς;

Δέξασθε τὴν ἐμὴν ἀγάπην, Πανιερώτατε, καὶ πέμψατέ μοι τὴν εὐχὴν Ὑμῶν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ὅταν θύητε ἐπάνω τοῦ βωμοῦ τὸν Ἐμμανουήλ.

ΤΡΙΤΗ

Περὶ σχεδίου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνθρωπο-
μόρφου ξοάνου ἰ τοῦ Διευρωτοῦ.

Ὁ Ὑμέτερος συμπολίτης, καθηγητῆς Ἐρμουπόλεως, κ. Διονύσιος Μαρίνος, (1) μὲ ἐξέπληξε διὰ τῆς ἀνακοινώσεως ὅτι ἡ Ὑμετέρα Πανιερότης, μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὸ ξοάνον τοῦ Διευρωτοῦ, ὅπερ προσπασσαλεύεται ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὴν εὐσημον εὐφρόνην τῆς Μεγάλης Πέμπτης ἐν τοῖς Ὁρθοδόξοις Ναοῖς, ἠθέλησεν ἐπὶ μᾶλλον ἀνθρωπομορφότερον αὐτὸ, ὅπως ἀκολούθως ἀποκαθηλῶται, τιθέμενον ἐπὶ τῆς σοροῦ τοῦ Ἐπιταφίου.

Ἐπειδὴ, Πανιερώτατε, ὁ χρηστός οὗτος θεολόγος καὶ φιλόλογος εἶνε δηκτικὸς τὰ μάλιστα καὶ ἴσος μὲν τὴν κριτικὴν ὀξύνοϊαν πρὸς τὸν κ. Ἐμμανουὴλ Ροῖδην πλὴν ἀλλὰ καὶ ἄγαν εἴρων, ὑπέλαβον αὐτὸς ὅτι μέτρον Ὑμῶν δόκιμον, ἄλλο ἢ ὅπερ καταγγέλλω νῦν Ὑμῖν, ἐπικρίνει ἀπλῶς.

(1) Ὁ εὐφυῆς οὗτος ἐπὶ μακρὰ ἔτη καθηγητῆς Ἐρμουπόλεως ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ἐκεῖ. Ὑπῆρξεν ὁ μόνος καθηγητῆς ὃν μεθ' ὑπερηφανίας ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ ἐπιδείξῃ. Εἶκοσιν ὅμοιοι καθηγηταὶ θὰ ἔδιδον ἄλλην ὄψιν εἰς τὴν σαλὴν καὶ εὐήθη παιδείου τῶν ἐν Ἀνατολῇ γυμνασίων. Διότι ὁ Μαρίνος ἐφήρμοζε σύστημα διδασκαλίας κριτικῆς, παρασκευάσας ὀξύνους ἐπιστήμονας. Διδάσκων προνομιακῶς τὴν Λογικὴν, κατέστησε Πανεπιστήμιον τὸ περίφημον Γυμνάσιον Σύρου διὰ τῆς ἐξαιρέτου φιλοσοφικῆς ταύτης διδασκαλίας Του. Ἦτο θεολόγος καὶ δὴ μαθητῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, ἀλλὰ διέπρεψε καὶ ὡς φιλόλογος. Ἀνὴρ ὀρθόφρων, ἐπεζήτησε πολλάκις νὰ φέρῃ εἰς θεογνωσίαν τὸν Σύρου Μεθόδιον, μεθυσθέντα ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου ἀλλὰ μάτην. Διεκρίθη ὡς διαλεκτικὸς, ἐν δὲ τῇ Θεολογίᾳ ὑπῆρξε μᾶλλον ὀρθολογιστής. Τὸ ἐμὸν σύστημα ριζικῶς ἀποδεξάμενος, πολλάκις μοι ἔδωκε τὴν πολυτίμιμον αὐτοῦ εὐχὴν. Ὁ εἰς Λυκούργον ἐπιτάφιος τοῦ Μεθοδίου Σύρου εἶνε ἔργον μᾶλλον τοῦ Μαρίνου. Ὁ «Ἐκκλησιαστικὸς» ἐπίσης ἐγράφετο ὑπ' αὐτοῦ. Αἱ «πληγαὶ Φαραὼ ὑπὸ φυσιολογικῆν μᾶλλον ἔποψιν» εἶνε ἀρίστη πραγματεία τοῦ ἰδίου, ἀποκαλύπτουσα τὸν ὀρθολογιστὴν θεολόγον, τὸν ὑπέρτερον προλήψεων καὶ ἄνευ ὀπτασιῶν Μακράκι καὶ Δαμαλαῶ. Ἐσχάτως (1904) ἐδημοσίευσεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ γλαφυρὰν μετάφρασιν τῆς «Φιλοσοφίας τῆς Εὐτυχίας» τοῦ Γάλλου ἀκαδημεικοῦ Παύλου Ζανέ.

Ἄλλὰ τὰ καταμαρτυρούμενα, Πάτερ, διαθύρολοι οὐχ ἦσαν καὶ ἐφημερίαι τοῦ Ἄστειος, ἀποκρούουσα ἀπαξαπλῶς τὴν καινοτομίαν.

Ὁλη ψυχῇ ἀποκρούω καὶ οὗτος τὸ νεαρὸν αὐτὸ νομοσχέδιον τῆς Ὑμετέρας περισπουδάστου μοι Πανιερότητος, παρακαλῶν ὅπως μηδὲ εἰς φῶς ἀπλετώτερον ἀντικατοπτρισθῆ, ἀφοῦ ἡ λιτὴ χριστιανικὴ συνείδησις τῶν συγχρόνων ἡμερῶν ἀποστέργει ἐκκλησιαστικὰς θεατρικότητας, ὑπολαμβάνουσα μάλιστα θεατρικὴν πῶς καὶ τὴν ἱεροτελεστίαν τοῦ ἡμετέρου Μεθοδίου Σύρου καὶ ἀνθρωποπρεπῆ μᾶλλον ἢ θεοσεβῆ.

Αὐτὸ ὅπερ ὁ Φίρμικος διαβεβαίωσεν ἡμᾶς ὅτι οἱ λευκοὶ ἱερεῖς τοῦ Πυρὸς ἐκόμιζον νυκτὸς εἰς τὸ πολυάνδριον τὴν εἰκόνα τοῦ Μίθρα ἐπὶ φερέτρου, μεμυρωμένην μὲν ὑπὸ μυροφόρων, πολιορκουμένην δὲ ὑπὸ γόνων καὶ ἐλέγων καὶ προσποιητῆς καθηγείας τῶν ἱερέων, ὑπεσχόμην ἤδη τῇ Ὑμετέρᾳ Πανιερότητι: νὰ καταδείξω, δι' ἐπιστημονικῆς ἀναλύσεως, ἀνάληθες καὶ ἀναχρονισμὸν πλαστόν.

Πλὴν δὲν ἀποτρέπω Ὑμᾶς, ὡς τέως καθηγητὴν καὶ συγγραφέα Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογίας ὅπως παραλάβητε ἀπὸ τῶν περιγραφῶν τοῦ Φιρμίκου μίαν ἀρχαίαν εἰκόνα ἀρχαιοπρεποῦς τελετουργικῆς τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐξ ἧς ἐμφαίνεται εἰκὼν μόνον ἀπλή τοῦ Λυτρωτοῦ τιθεμένη ἐπὶ τοῦ φερέτρου.

: Ἐξάγετε Ὑμεῖς ἄρα ἐντεῦθεν χρῆσιν ἀληθοῦς ξοάνου ἀνθρωπομορφοτάτου ἐν τοιαύτῃ ἐπιφανεῖ τελετῇ, ὃν τρόπον τοῦτο θέλετε νὰ εἰσαγάγητε Ὑμεῖς καινοτρόπως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σήμερον;

Τότε μᾶτην, Πανιερώτατε, ὁ ἅγιος Βλαδίμηρος πρὸ δέκα αἰῶνων κατέκλασε καὶ κατεσπάραξε καὶ κατασυνέτριψε καὶ κατεθρυμμάτισε τὸ ἀνθρωπόμορφον ὁμοίωμα τοῦ Περσίου ἐν Ρωσίᾳ, φέρον ἀργυρᾶν τοῦλάχιστον αὐτὸ τὴν κάραν καὶ χρυσοῦν τὸ μύστακα.

Δὲν πείθομαι, Πανιερώτατε, ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Φιρμίκου, ὅτι περὶ τελείου ἀνθρωπομόρφου εἰδώλου τοῦ Μίθρα λαλεῖ οὗτος.

Ἄλλὰ καὶ ἂν τοιοῦτό τι ὑπεδηλοῦτο, καί, ἔτι πρὸς, εἰάν

τοιοῦτό τι καὶ ἐγένετο πράγματι, ἡ ἐξῆς σκέψις ὀφείλει νὰ καταπαγκρατιάσῃ κυριαρχικῶς.

Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία, κατ' οἰκονομίαν, ἐδέξατο πάντα ἐκεῖνα τὰ σύμβολα ἅτινα ἐνθυμίζουσι τὰ σεμνὰ τῶν εἰδωλολατρῶν ὄργια.

Ἡ γαμήλιος χριστιανικὴ τελετὴ καὶ ἡ εἰς Ἰδοῦ χριστιανικὴ πομπή, ἐν παραδείγμασιν, εἶναι καὶ θέλουσιν εἶναι, Σεβασμιώτατε, αἰώνιαί, καίτοι ἀπὸ καταγωγῆς εἶναι παλαιάτα ἐθίσματα, ἀνατολικὰ ἐν γένει καὶ αἰγυπτιακὰ ἰδίᾳ, ἅτινα, κατ' οἰκονομίαν, ἡ λιτὴ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐδέξατο. (1)

Ἄλλως, ἡ ἀποδοχὴ καὶ ὁ προσηλυτισμὸς εἰς τὰς μεγάλας ἠθικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἤθελεν εἶναι δυσχερέστερος τοῦ δέοντος, διότι ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη τῶν εἰς τὰς αἰσθήσεις ὀμιλούντων εἰδωλικῶν τύπων θὰ ἀντετάσσετο κατὰ τῆς ψυχῆς καὶ εἰς τὸ πνεῦμα ἀπευθυνομένης μεταφυσικῆς οὐσίας τῆς λιτῆς παντάπασιν Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν δὲν εἶνε σήμερον ἄγαν καὶ πέρα μέτρου ψυχρὰ ἡ ἀριστοτελικωτάτη καὶ χριστοκρατικωτάτη ἐκκλησία τῶν Προτεσταντικῶν αἱρέσεων, ἅτε ψιλὴ καὶ λιτὴ διδαχὴ καὶ ἄγαν παγερὰ συγκέντρωσις τῶν πιστῶν ;

Ἐν πῶς, λόγῳ τῆς ψυχρότητος οὐτῆς τῆς τελετουργικῆς, αἱ Συναγωγαὶ σήμερον δὲν εἶναι περιττὰ παντάπασι κύμβαλα ἀλαλόζοντα, ἀφ' οὗ λειτουργία ἐν Αὐταῖς δὲν τελεῖται ἀφ' ἧς ἀπωλέσθη ἡ Σιών καὶ ἀφ' οὗ οὐδὲ τοῦ λιθανωτοῦ ἡ θεία κνῖσα πληρεῖ τὰς αἰσθήσεις θείας ἱερότητος ἀνά τὰς Συναγωγάς, καθὼς τοσάκις μοι ἐξηγεῖτο ὁ φιλελληνικώτατος καὶ ἑλληνομαθέστατος ἐν υἱεῖς Ἰσραὴλ πολῦτιμος φίλος καὶ συμπολίτης κ. Μιτταθίας Κοέν ;

Ἐντεῦθεν καὶ πάντων μὲν τῶν τέκνων τοῦ Ταμέσεως, ἰδίᾳ δὲ τῶν Ριτουαλιστῶν, (2) καθὰ διαβεβαιῶ ἡμᾶς ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος, ὁ πόθος καὶ αἱ συμπάθειαι πρὸς τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἱεροτελεστίας ἡμῶν, αἵτινες ὁμως οὐδεμίαν ἀνάγκην

(1) Ἄγνοῶ ἂν ὁ προσφιλεὶς καθηγητὴς κ. Ν. Πολίτης ἀνατρέχῃ μέχρι τῶν ἀπωτάτων αὐτῶν ἀρχαιοτροπιῶν ἐν ταῖς ἐπιμελεστάταις ἐρευναῖς του περὶ ἐθισμάτων πανελληνίων.

(2) Ritualist. Ὁ Λυκοῦργος μεταγλωττίζει : Θ ε ω ρ η τ ι κ ο ῖ .

υφίσταται καὶ νὰ ἐκτραπῶσιν εἰς θεατρικὸν κόμπον, ἀπὸ τοῦ
 ὁποίου ἐν τούτοις ἐν βῆμα χωρίζει αὐτάς, κατὰ τὸ σοφὸν γαλ-
 λικὸν λόγιον.

Ὁ ὑπέροχος διπλωματικὸς νοῦς τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούρ-
 γου μας βεβαίως θὰ ἐξεμεταλλεύειτο ἔτι εὐρύτερον τὴν τοι-
 αύτην τῶν Ριτουαλιστῶν ἔφρασην, ἐὰν ἐπεβίου πέραν τοῦ
 1874, ἀλλὰ καὶ τίς δὲν ἐνθυμεῖται τῆς ἐξαιρέτου μεγαλο-
 πρεπείας τοῦ ἀειμνήστου ἀνα τὸ Πανελλήνιον Ἀνδρός, Οὔτι-
 νος τὸ βλέμμα, ἀντικρίζοντος τὸν Λυτρωτὴν, ἦτο βλέμμα
 θεῖον καὶ ἡ λαλιὰ πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον ἦτο ὁμιλία Χε-
 ρουβὶμ πρὸς τὸν Σαβαθῶθ, ὑπάτης μεγαλειότητος καὶ ἐπιση-
 μότητος :

Κλάσατε πάντα τὰ σύμβολα, θρέμει ἐκ Παρισίων ὁ Ρενάν.

Ἀντιφρονῶ ὡς ἀνατολίτης ἐγώ.

Ἄλλὰ καὶ μὴ ἐκτρέψητε τὰ ὑπάρχοντα, Πανεριώτατε,
 εἰς πλαδαρὸν πλατειασμὸν πρὸς χαρὰν τοῦ σύγκλυδος !

Τὸ τοῦ Ὁρατίου, Πάτερ, «*odo profanum vulgus*», καί-
 τοι ὁ λαὸς ἐν προκειμένῳ δὲν εἶνε ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ζοάνου
 καὶ τῆς ἀσχημίας, ἀλλὰ τὸ θῆμα τῆς Ὑμετέρας Κορυφῆς
 καὶ Σοφίας.

Πῶς :

Ὁ λήγων ἐπιφανέστατος αἰὼν ἡμῶν, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ
 τῆς λεπτεπιλέπτου αἰσθήσεως, ἀποστρέφεται τὴν ἄμετρον
 θεατρικότητα τῆς Ἐκκλησίας, λογιζόμενος ἴσως λίαν ἐλκε-
 σίπεπλον καὶ τὸν ἤδη ὑπάρχοντα τελετουργικὸν ὄχλον τόσων
 συμβόλων.

Καὶ αἱ ἀνώτεροι σφαῖραι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπὸ τῶν αὐ-
 τῶν ἰδεῶν ἐλλάμπονται καί, ὡς υἱὸς Λευΐτου, κάλλιον ἄλ-
 λων τοῦτο γινώσκω ἐκ συζητήσεων, καὶ νέων καὶ παλαιῶν,
 μετὰ δοκίμων ἀνδρῶν.

Διόπερ καὶ πεποιθότως, Πανεριώτατε Πάτερ, φρονῶ ὅτι
 ταχὺ καὶ αὐτόκλητον ἐλεύσεται τὸ ἡμᾶρ ἐκεῖνο καθ' ὃ πλη-
 ρέστατα καὶ εὐρύτατα θέλει πραγματωθῆ ὁ ὑψιστος προφη-
 τικὸς λόγος τοῦ Κυρίου, ὁ στενάζων εἰσέτι καὶ λέγων ἀτέ-
 λιστα μέχρι σήμερον ἔπη, ὅτι, ἀέσεται ἡμέρα καθ' ἣν οὔτε
 ἐν Γαριζὶν οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις θέλουσι προσκυνεῖ οἱ ἀληθεῖς

προσκυνηταὶ διότι εἶνε πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ οἱ προσκυνοῦντες Αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ ἐπάναγκες γὰ προσκυνῶσι τὸν Αἰώνιον».

Κατ' ἐκείνην τὴν ἀπωτέραν, ἀλλὰ καὶ οὐχὶ ἀπωτάτην ἡμέραν, πρὸς τὴν ὁποίαν πιθανῶς ἀπὸ τοῦδε ἤδη κατατείνομεν στερεῶ τῷ ποδί, πάντα καὶ συναπάξαντα τὰ ἐπουσιώδη, ἀλλ' ἔτι χρησιμώτατα σύμβολα αὐτά, τὰ τόσῳ σεπτὰ, θέλουσι κατὰ μέγα μέρος παραμείνει σεπτὸν μόνον ἴσως ἐνθύμιον τοῦ παρελθόντος ἐν τοῖς Χριστιανικοῖς Μουσείοις, ἀρχιολογία ἱερά, ἐπισπωμένη τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς ὑψηλὰς καὶ ἀποκαλυπτικὰς ἐρμηνείας τῆς Συμβολικῆς Ἐπιστήμης, ἐν ἣ τοσοῦτω διέπρεψεν ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος ὡς καθηγητῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου.

Θέλομεν οὕτω πιθανῶς ἐπανέλθει εἰς τὴν λιτὴν ἐκείνην καὶ πρωτογενῆ περίσδον τῶν θειοτατων, πρώτων καὶ παμπρώτων ἡμερῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, Ὅστις ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον ὅπως καταργήσῃ *πάσαν θειτικὴν ἐκκλησιαίαν* καὶ ὅπως ἰδρύσῃ *ἐν τῷ τῶν φρενῶν* καὶ ὅπως στήσῃ *ἐν τῷ τῆς καρδίας* τὸ Εὐαγγέλιόν του, ἴσον πρὸς τὸ Ἄπειρόν Του.

Ἐκκλησίαι οὕτω κατὰ Χριστὸν εἰσὶν οἱ πιστοὶ εἰς τὸ θέλημα Αὐτοῦ τὸ ἅγιον, οἱ μεμνημένοι τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ, τοῦ ποιῆσαι αὐτάς, οὐχὶ δὲ οἱ χειροποίητοι ναοί, ἐν εἰς δὲν κατοικεῖ ὁ Αἰώνιος, Ὅστις κατοικεῖ ἐν τοῖς καρδίαις.

Ἀπὸ τοιαύτης μάλιστα ἀρχῆς καὶ ὁ ἀοίδιμος Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος ἐχάλκευε μετὰ τοῦ Γλάδστωνος καὶ τοῦ Κάμπελ καὶ τοῦ Δέλιγγερ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν τὴν ἑνωσιν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῆς τῶν Προτεσταντῶν, ἐπισχεθεὶς ὑπ' ἄωρου θανάτου, ὅτε πορέκαμπε τὸ 49ον τῆς ἡλικίας, ἐν μέσῳ θριαμβικῆς πορείας ἀπὸ Γερμανίας, πελάγιος (1874).

Ὑπολαμβάνω, Πανισρώτατε, ὅτι τὸ εὐφυὲς πολιτικοθρησκευτικὸν ἐνωτικὸν σχέδιον τοῦ περικλεοῦς ἑλληνοῦ Θεολόγου θὰ περιελάμβανε μεταβατικὰς διατάξεις ὑπὲρ τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, προσκειμένων φύσει εἰς τὸν ἐξωτερικὸν συμβολικὸν τύπον, τὸν ὁποῖον κατ' ἐμὴν γνώμην ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία παρέλαβε, κατὰ τὸ μέγιστον καὶ κατὰ τὸ πλεῖ-

στον, παρά τῆς κλασικῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τῶν εἰδωλολατρῶν προπατόρων ἡμῶν, ἐνῶ δὲ μία τοιαύτη πρόνοια ἤθελεν εἶναι μέτρον προσφυῆς τῇ φύσει τῶν εὐσεβῶν λαῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς πανελληνίου Ἀνατολῆς, ἐτέρωθεν ἰσχυραὶ ὁμάδες τῆς ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας μεθ' ὅτι πλείστης στοργῆς καὶ συμπαθείας θὰ ἀπεδέχοντο τὰ πανιερώτατα ἐκεῖνα σύμβολα τῆς πρεσβυγενοῦς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Λέγων, μετὰ τὰ ἐκτεθέντα, εἰς τὴν προσφιλῆ μοι Κορυφῇ Σας, ὅτι ἀπακίνομαι τὴν καταγγελιομένην μοι ὑμετέραν καινοτομίαν, ὑποβάλλω Αὐτῇ τὸν θαυμασμόν μου πρὸς τοὺς ὑπερόχους ἐκείνους συμβολοθέτας καὶ συμβολογράφους τῆς πρεσβυγενοῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας, οἵτινες, τοῖς νόμοις τοῦ Ἀριστοτέλους μας στοιχοῦντες, ἔθεντο σύμβολα διὰ τὴν ἐξαιρετοὺν ἐκκλησίαν ἡμῶν, τὰ σεμνότατα καὶ ἀπεριττότατα, ὑπερβαλόντες πᾶσαν προσδοκίαν τοῦ παγκοσμίου Ἑλληνοφιλοσόφου καὶ τεχνολόγου καὶ κριτικοῦ, οὕτως ὥστε ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν νὰ παρουσιάζῃ τὰ σοβαρὰ μυστήρια αὐτῆς, ἅτινα ἐξύμωσαν οὐρανὸν καὶ γῆν ὑπερφυῶς, διὰ τῶν ἐκφραστικωτέρων τύπων καὶ τῶν σεμνοτέρων συμβόλων. Κατὰ τοσοῦτο δίσταται ὁ Λυκούργος πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν τοῦ Ρενάν.

Ἐν ὅμως βῆμα ἔτι καὶ φθάνομεν εἰς τὸ γελοῖον.

Τὸ βῆμα, ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, τολμηρῶς καινοτομήσασα, προέβη, ἐπαυξήσασα δὲ τὰ παλαιὰ τῆς πρεσβυγενοῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας σύμβολα, ὀφλισκάνει σήμερον ἀκέραιον τὸ γελοῖον, παίζουσα ἀληθῶς ἐν οὐ παικτοῖς.

Εἰς τὸ βῆμα αὐτὸ ἠθέλησε καὶ ἡ Ὑμετέρα Κορυφῇ νὰ προέλθῃ, ἐπ' ἀγαθῷ ἴσως τοῦ λαοῦ Αὐτῆς, ὅστις τοῦμπαλιν, φρονῶ, ὅτι θέλει γογγύσει δικαίως κατὰ τῆς παιδοριοχαροῦς καινοτομίας, ἣτις ἔρχεται νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ τελετουργικὸν σύνταγμα τῆς Ἐκκλησίας μας μίαν χονδροεῖδειαν, ἀπηγορευμένην ὑπὸ τοσῶ ἔτι δεσπόζοντος ἐν ἡμῖν πνεύματος τηρήσεως τῆς πάλαι θαυμασιωτάτης τελετουργικῆς.

Ὅλα σοφία καὶ χάρις ἐν τῇ τελετουργικῇ ταύτῃ, ἐνῶ ἡ θαυμασία αὐτῇ δικονομία θὰ ἦ τό τι καταπλήσσον τοὺς ξένους, ἔτι καὶ ἔτι γοητευτικώτερον, καὶ ποιητικώτερον καὶ ἐποικοδομητικώτερον, ἐὰν ὁ Ἕλληνας, δι' ἀνατροφῆς κατ' οἶκον ἐῖδᾶ-

σκετο ὑπὸ τῆς μητρὸς του νὰ εὐσχημενῇ ἐν τῷ ναῷ, ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἀλλαγὴ μετέθετε, διὰ καταλλήλου ἀνατροφῆς, τὸ βῆμα τοῦ λόγου καὶ τὸ ἐκκρεμές τῶν παλμῶν τῆς καρδίας της. (1)

Ἀπὸ τειούτων ἀρχῶν ἀποκηρύσσω, Σεβασμιώτατε, τὸ Ὑμέτερον ξόανον τοῦ Χριστοῦ ὡς εἰδωλολατρικὴν παλινόρθωσιν καὶ ὡς παλινδρόμησιν εἰς τὰ φετιχτῶν ἀγγρίων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ εἰς τὰ χερουῖθ καὶ σεράπ τῶν σημιτικῶν λαῶν τὰ μετακατακλυσμαῖα καὶ εἰς τὰ πρὸ χιλιετηρίδος ἔπακμα ἐτι Περούν τῶν Σλαύων, ἔχοντα τοῦλάχιστον αὐτὰ ἀργυρᾶν τὴν κάραν καὶ χρυσοῦν τὸν μύστακα, χωρὶς νὰ μνημονεύσω τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων εἰδώλων τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ Δαλαϊλάμα καὶ τῶν λοιπῶν ἀνά τὴν Ἰνδικὴν παλαιότητων ξοανευμάτων καὶ λαξευμάτων.

(1) Κατὰ τὸ τελευταῖον Πάσχα καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην ἑβδομάδα καὶ οἱ λοιποὶ μὲν ναοὶ Χανίων διεκρίθησαν ἐπὶ ἄκοσμία, ἰδίᾳ δμως ὁ Ἅγιος Νικόλαος Χαλέπας ὡς λέσχη καὶ αὐλὴ τοῦ βασιλέως Petaud.

Διαβεβαιῶ τὸν Πανιερώτατον Ἱεράρχην Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ὅτι ὑψίστην ὑπηρεσίαν θέλει προσεῖγχει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰὰν περιστείλῃ διὰ θετικῶν μέτρων τὴν ἄκοσμίαν, καίτοι εὐκτατότατον ἤθελεν εἶναι τὸ κακὸν νὰ παταχθῇ κατὰ κόρρη ἀπαξ διὰ παντός, διότι διαβεβαιῶ τὴν Αὐτοῦ Πανιερότητα ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐκκλησιαζομένων εἶνε τόσοσ ἠραυὸς ἐν τοῖς καφεῖοις καὶ ταῖς λέσχαις ὅσον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐδεμία δὲ δεσποινὶς καὶ κυρία εἶνε λαλιστέρα καὶ ἀσεβεστέρα ἢ ἐν τοῖς Ναοῖς.

Καταγγέλλων εἰς τὸν αὐστηρὸν Ἱεράρχην τὰς ἐκθεσίας ἀσχημίας, διαβεβαιῶ Αὐτὸν ὅτι ἡ σύντροφος τῷ αἰδεσιμωτάτῳ πατρὶ Νικολάῳ, ἐφημερίῳ τοῦ ἐν λόγῳ Ναοῦ, ποδάγρα, ματαιώσασα τὴν περιφορὰν τοῦ ἀγίου Ἐπιταφίου ἀνὰ τὰς ὁδοὺς, ἔθεσε τέρμα ἐξαίρετον εἰς τὰς ἄκοσμίας καὶ ἐλύτρωσε τὸν ἐν τῇ ἀγίᾳ Αὐτοῦ σοφῷ Θεῷ ἀπὸ περαιτέρω ἀτασθαλίας ἧτις καὶ πανταχοῦ ἀλλαγῆ ἀληθῶς ἐξεργεῖ τὸν νόνον καὶ τὴν φρίκην μέχρις ἐκστάσεως, ἀλλ' ἐν τῇ Κρήτῃ εἶνε ἄκρως ὀδυνηρὰ ἐμτροπή!

Ἐν γένει εἰπεῖν, οἱ ὀρθόδοξοι λαοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς, εὐσεβεστέροι παρὰ τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως, ὀργιάζουσιν ἐν τοῖς Ναοῖς ὡς καφεῖοις, καὶ παύουσιν ἐκεῖ ὄντες εὐσεβεῖς, ἡ δὲ ἀξιοθρήνητος αὐτὴ κατάστασις λίαν ἀμφίβολον εἰὰν εἶνε γνωστὴ εἰς τοὺς εὐσεβεστάτους Ἱεράρχας ἡμῶν, ἔχοντας τὸ σθένος καὶ ὑπέχοντας ὅλην τὴν εὐθύνην πρὸς περιστολὴν τῶν ἀσχημιῶν ἐν τοῖς Ναοῖς, ταῖς πανηγύρεσι καὶ ταῖς ἱεραῖς ἐν ὑπαίθρῳ τελεταῖς.

Καί ἤδη μὲν εἶχον ἀκούσει, Σεβασμιώτατε, εὐρὺ ἀνά τὴν Ἑσπερίαν διεξαγόμενον ἐμπόριον εἰδωλίων Χριστοῦ καὶ Θεοτόκου Μητρὸς καὶ ποδῶν καὶ καρδίας Θεοῦ! καὶ χιτωνίων καὶ ἀμπεχόνων Ἰησοῦ, καὶ κλιμάκων καὶ σπόγγων καὶ ἀλεκτόρων Εὐαγγελίου ἀπὸ πάσης ὕλης καὶ ἀπὸ παντός εὐγενεῦς μετάλλου. Πλὴν ὅ,τι βλέπω ἐν ταῖς γαλλικαῖς πόλεσι σήμερον ὑπερβάλλει πᾶσαν φανταστικὴν περιγραφὴν τοῦ Ἰουλίου Βέρν ἢ τοῦ Οὐγκῶ, παρὰ πᾶσαν τὴν ἱερὰν φρικὴν καὶ διαμαρτυρίαν εὐσεβῶν θεολόγων προτεσταντῶν.

Πλὴν, καὶ τῆς ἱεροκαπηλίας ταύτης, ἥτις ἐπίσης εἶνε ἀνίερος ἱερὰ κληρονομία τοῦ παρελθόντος καὶ παράδοσις εἰδωλολατρικὴ, ἱστορικῶς δὲ εἰπεῖν, λίαν πλουτοφόρον ἐμπόριον τῶν Φοινίκων ἀνά πᾶσαν ἀκτὴν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, στυγερώτερον καὶ ἀνιαιρώτερον ὑπολαμβάνω τὸ ἀφιλόσοφον αὐτὸ ἐπιτόχημα τῆς ἀνδριαντοποιήσεως ἢ ξοανοποιήσεως τοῦ Ἰησοῦ εἴτε ὡς ἀνθρώπου τελείου εἴτε ὡς Λυτρωτοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐκκομίζεται ὑπτιος ὁ μέγας Καλλιτέχνης τοῦ Παντός ἐπὶ τοῦ φερέτρου του κατὰ τὴν περιφορὰν τῆς κηδείας του! (1)

Ἄγνων τί ὁ ἐμὸς διδάσκαλος καὶ τρισκαιδέκατος τοῦ Κυρίου Ἀπόστολος, ὁ κ. Μακράκις, ἐν προκειμένῳ φρονεῖ, προκαταγγέλλω δ' οὐχ ἤσسون, ὅτι, ὄξυς ὢν καὶ ἐπιθετικὸς καὶ ἀκρόχελος περὶ τὰ δίκαια καὶ τοὺς κανόνας, καὶ περὶ τὴν δικονομίαν (2) τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀταρβῆς καὶ ἀπαραπόδιστος, πολεμιώτατος δὲ ἐναντίον πάσης ἀνατολῆς καὶ ἐμπνεύσεως ἀσυμμέτρου, δὲν θέλει διστάσει νὰ σταυροφορήσῃ

(1) Ἐξεπλάγη κόσμος δεσποινίδων ἀτακτουσῶν ἐν Πειραιεῖ, εἰς τὰς ὁποίας παρεκάλεσα σεβάσιμον γέροντα ἐπιστήμονα νὰ ἀνακοινώσῃ ὅτι «τώρα γίνεται κηδεῖα τοῦ λειψάνου τοῦ Χριστοῦ». Αἱ χριστιανικαὶ δεσποινίδες ἀνταπήνητησαν ὅτι δὲν γίνεται κηδεῖα καὶ λείψανον ἀλλὰ τελετὴ τοῦ Ἁγίου Ἐπιταφίου, ὃ δὲ Ἅγιος Ἐπιτάφιος δὲν εἶνε ἀνώτερος ἄλλων ἁγίων! Ἐν γένει εἰπεῖν ὁ Ἕλληνα εἶνε εὐσεβῆς ἀπανταχοῦ, ἐξαιρέσει τοῦ ναοῦ τοῦ Κυρίου, ὃ δὲ εὐρωπαϊκὸς χριστιανὸς εἶνε τοῦναντίον εὐσεβέστατος ἐν τῷ ναῷ του καὶ ἂν ἔτι τυγχάνῃ ἐκτὸς αὐτοῦ ὕλιστής. Ὁ νόμος αὐτὸς τῆς ἀντιθέσεως θὰ ἐκλίπῃ δι' ἀνατροφῆς στοιχειωδεστάτης.

(2) Ἡ δικονομία ἐδράζεται ἐπὶ τοῦ κανόνος ὃ τύπος κατισχύει τῆς οὐσίας! Ἄ. Μόνον ἂν τὸ δικονομικὸν αὐτὸ ἀξίωμα αὐστηρῶς

κατὰ τῆς προσφιλοῦς μοι Ὑμετέρας Πανιερότητος, ἐνῶ ἡ ἐμὴ ἄπλετος ἐπιθυμία κατατείνει εἰς τοῦτο: νὰ προλάβω πᾶσαν πολεμικὴν τοιαύτην, ἣτις αἰείποτε μέχρι ἀψικαρδίας με καταλυπεῖ.

Δέξαι, Πάτερ, ἀπὸ τοῦ Σηκουάνα, τὸ εὐλαβὲς σέβας μου καὶ πέμψον μοι τὴν εὐχὴν Σου τὴν δοσιλὴ πρὸς ἐνίσχυσιν ἐν τῷ φωτί.

ΤΕΤΑΡΤΗ

Πανιερώτατε,

Θρυλεῖται ὅτι ὅσον οὕτω ἀπέρχεσθε εἰς τὸν νέον Κόσμον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκθέσεως τοῦ Σικάγου, ὅπου, ἐνώπιον τῶν τῶν σοφῶν τῶν δύο κόσμων, θέλετε λάβει τὸν λόγον πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ φιλοσοφίας, ἐπιστήμης καὶ ρητορικῆς.

Ὁ Κύριος Σαβαώθ κατειθύνει τὸ κραταῖον πνεῦμα Ὑμῶν ἐπὶ κεδνὰ βουλευμάτα, ὅπως, βλαστήματα καὶ ἐξανθήσεις ἱριδώλενοι, καὶ φύλλα δάφνης, καὶ πέταλα ρόδων πορφυρογέννητα ἀπὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ, βήματος, ὅπερ ἡ δόξα ἐτοιμάζει εἰς τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα, καταρραγῶσιν ἐπάνω τοῦ διεθνoῦς ἀκρατηρίου, ὅπερ ὑπὸ φρουρὰν ἀηδόνων ἀπὸ τῶν χειλέων Ὑμῶν, θέλει ἀποτελέσει διὰ τὴν Ὑμετέραν κορυφὴν διεθνή ἀνθοδέσμη· θαυμαστῶν Ἑλλήνων Ἱεράρχου περι-κλεοῦς.

Ἡ θείκη ἡ Ὑμετέρα Σοφία, ἄρα καὶ τὸ περὶ δουλείας, πέραν ἐκεῖ κορυβαντιώσης ζήτημα, ὅπερ ἔλυε τόσον εὐαγγελικῶς ἡ μεγαλειοτάτη καρδιά τοῦ Ἀλεξάνδρου τῶν Ρωσιῶν ἀνά τὰς Ρωσίας του ἑναγχοῦ, ἔστω καὶ ἂν οἱ χειράφεται, δούλοι, κατὰ Καραμζίν, ἔσπευδον τὴν ἐπιούσαν ἄπτοντες ἐν ἡμέρᾳ φανoῦς Διογένους πρὸς ἀναζήτησιν καὶ πάλιν αὐθέντου!

Ὅποια θαυμασιώταται παράλληλοι Εὐκλείδου καὶ Κυ-

τηρηθῆ, δικαιολογεῖται ἡ λειτουργία καὶ τὸ ἀνοιγμα τῶν ναῶν τοῦ Κυρίου. Ἄλλως, εὐσεβέστατα θὰ ἔπραττον οἱ Ἱεράρχαι, κλείοντες τοὺς ναοὺς ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου, ἣς προσποιοῦνται ὅτι οὐδεμίαν ἔχουσι γνῶσιν μέχρι σήμερον. Τὰ σχόλια περιττά. Sic itur!

παρίσσου Στεφάνου: δέκατος ἔννατος αἰών, Πάτερ, ἐξ ἑνός, καὶ δουλεία ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἐξ ἑτέρου, τροφοδοτουμένη ἀέναον ἐξ Ἀφρικῆς, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς συμβάσεις τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου.

Οὕτω κατ' ἀνάγκην, Πανιερώτατε, θέλετε φέρεи τὸν λόγον καὶ περὶ τῆς παρ' ἀρχαίοις δουλείας, καθόσον, καὶ ἂν διανοεῖσθε νὰ ἀποσιωπήσητε, πάλιν τὸ ἀκροατήριον ἤθελεν ὑπομνήσει Ὑμῖν πικρῶς τὰ κατ' Ἀριστοτέλους ἐκάστοτε θαυμαζεύόμενα ὡς διατεμόντος συμπληγάδας πέτρας φύσει ἐλευθέρων καὶ φύσει δούλων καὶ ὡς στήσαντος ἀφιλοσοφωτάτας ἡρακλείους Στήλος φύσει ἐλευθέρων καὶ δούλων, τὰς ὁποίας ἀνέτρεψεν ὁ ἀπὸ τοῦ Σπηλαίου τῆς Βηθλέεμ ἐκσφενῶνηθῆις ἀχειροποίητος ἐκεῖνος λίθος αὐκ ἐνὶ δούλος αὐδὲ ἐλεύθερος» πρὶν ἢ ἔτι γεννηθῆ ὁ Παῦλος, μετὰ δὲ τὴν γέννησιν αὐτοῦ, πρὶν ἔτι συναντήσῃ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Δαμασκοῦ.

Γινώσκετε κάλλιστα τί περὶ τῆς μεγαλοπρεπεστάτης ταύτης διαστίξεως τοῦ Ἰσοθέου Μακεδόνοσ φρονῶ, ὥστε ταῦτα, ὡς ἐνστάσεις τοῦλάχιστον νεαρωτάτου Ἑλληνοσ ἀποφοίτου τῆς Νομικῆς Σχολῆς νὰ ἀνακοινώσητε εἰς τὸ Διεθνὲσ καὶ σοφὸν ἀκροατήριον Ὑμῶν.

Ἄληθὲσ ὅτι δὲν ἠδυνήθη ἡ σπανίζουσα μύστακοσ νεότησ μου νὰ μεταπέισῃ τὸ περὶ τὸν Ἀριστοτέλη λευκανθὲν πολιδὸν γῆρασ τοῦ πολυμαθοῦσ καθηγητοῦ κ. Σαριπόλου. Ἄλλ' ἐὰν τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα ἐκλόνησα καὶ ἔσεισα καὶ μετέπεισα, δέξασθε τότε, Πάτερ, ἐὰν ὁ λόγοσ ἔλθῃ περὶ τοῦ ἀτυχῆσαντοσ Ἰσοθέου Μακεδόνοσ φιλοσόφου, ὅπωσ δικηγορήσητε σθεναρῶσ, κατὰ τὸ εἰωθῆσ, ὑπὲρ τῆσ μεγαλοπρεποῦσ καὶ εὐρυκρείονοσ διαστίξεωσ του εἰσ φύσει ἐλευθέρουσ καὶ φύσει δούλουσ, δν τρόπον νοῶ αὐτοσ τὰ πράγματα, καθὰ κάλλιστα Ἀθήνησιν ἐμακρηγορήσμεν.

ΠΙΕΜΠΤΗ

Περὶ τῆς εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Σικάγου ἀποδημίας αὐτοῦ

Πανιερώτατε,

Ἐπιθυμῶ πρὸ τῆς Ὑμετέρας δολιχοδρομίας εἰς τὰς Ἀθήνας τοῦ Νέου Κόσμου καὶ τὸ Σικάγον, νὰ γινώσκω τὸ ὑμέτερον ὁρομολόγιον καὶ τὸ ἀκριβές τοῦ θρύλου ὅτι θέλετε διέλθει ἀπὸ Κεϋλάνης καὶ Σουμάτρας, ὅπως ἴδητε τὰς ἐν τῇ τελευταία ταύτῃ μεγαλονήπῳ σημιτικοῖς καὶ Ἑλληνικοῖς γράμμασιν ἐπιγραφάς, τὰς ὁποίας τὰ κυπριακὰ πληρώματα τῶν ὑπὸ τὸν Νεάρχον σκαφῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἀφῆκαν ἐκεῖ, μνημόσυνα διαβάσεως, δεσμώτης, Πανιερώτατε, Ἑλληνικοῦ πόθου νὰ ἴδητε σκιάς Μικεδόνων ἰδρυνόντων τροπαια πέραν ἐκεῖ ὅπου ριζοῦται τὸ ἄπειρον μῆκος καὶ πλάτος τῆς δόξης τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὤκεανοῦ, κατηχημένου, Πάτερ, ἐκ μεγαλοπρεπῶν ἀφηγήσεων τῶν αὐρῶν περὶ τὸ ὄνομα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἀνεπίληστον τόσον εἰς τὸν εὐρυκρέιονα αὐτὸν Ὤκεανόν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν ὠκεανοδέγματα μνήμην.

Ἐπὶ πλέον πρὶν ἢ ἡ Ὑμετέρα Ἀγιοσύνη ἀπάρη, θέλω νὰ μοὶ ἀνοικοδομήσητε, χάριν τῶν «Συννάων» μου, διὰ τῆς αὐτῆς ὠκεανίας μνήμης Ὑμῶν, τὸν Ὑμέτερον ἐν ἀγία Εἰρήνῃ πανηγυρικὸν εἰς Ὀλγαν ἐπὶ τῇ ἡλικιώσει τοῦ Κωνσταντίνου μας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μεγαλοπρεπεστάτης λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου, τὴν ὁποίαν ἀλησμόνητον ἐν τῷ Ἄστει ἐτελέσατε ἀκάματος, διότι εἶνε ἀμαρτία ὁ γεραρὸς πανηγυρικὸς ἐκεῖνος νὰ μείνῃ ἀδημοσίευτος, τὸ δάκρυ προκαλέσας τῆς Βασιλίσσης πρῶτιστα μητρός, ὡς εἶδομεν.

Ἔτι πρὸς, εἰ μὴ ἐσκληήρυνα τοῦ αἰτεῖσθαι!

Λεῖπεται ἔκμητος καὶ πλέον χρόνος εἰσέτι Ὑμῖν ἐν Ἑλλάδι, ὅπως χάριν τῶν αὐτῶν «Συννάων» μου, ἐν ἀνέσει μοὶ ἀνασυστήσητε ὁμοίως καὶ τὸν εἰς αἰόδιμον Ἀλέξανδρον Λυκούργον ὑμέτερον ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου (1874) ἐπικηδεῖον, πάντοτε ἀπαραίτητον ἐσόμενον δι' ἐμέ, καὶ μετὰ τὴν βιογραφικὴν μονογραφίαν τοῦ ἐξαιρέτου αὐτοῦ θεολόγου καὶ πολιτι-

κοῦ ἀνδρὸς τῆς Ἀνατολῆς οἶαν πάντοτε ἀπεκδέχομαι ἀπὸ μέρους τοῦ διαπρεποῦς ἡμῶν καθηγητοῦ καὶ Ἱστορικοῦ κ. Ἀναστασίου Κυριακοῦ, ὃν καὶ προφορικῶς περὶ τούτου παρεκάλεσα.

Τελευταίαν ἐκπληξίν ἐπιφυλάσσω τῇ ὑμετέρᾳ Πανιερότητι ταύτην!

Ὅν τρόπον ὁ Κότταρης τὸν Καλλιγᾶν, οὕτω Κοουφὴν τινὰ κατεστόρεσε κατ' αὐτὰς ἀπλοῦς κρῆς Λευίτης, ἀντιτάξας ὡς ἔμαθον, εἰς τὸ ἐκείνου «κρῆτες αἰεὶ ψεύσται» τὸ περίφημον Δαβιδικὸν ἀεγὼ δὲ εἶπα πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης».

Οἱ μακρακικοὶ ἡμεῖς, τοιαύτας ἀσχημίας παντάπασι δὲν ἐπιτρέπομεν, τοιαύτας στιχομυθίας, ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ μάλιστα ἀποτροπιαζόμεθα, καθ' ὃν χρόνον θύεται ὁ Χριστὸς ἐπάνω τοῦ βωμοῦ, ἐὰν ἔχωνται μικρᾶς τινος ὑποστάσεως τὰ περιθρυλούμενα.

Διὰ ταῦτα ἄκρωσ ἀλγῶ.

Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ἀπόψεως ἀλγῶ, ὡς κρῆς ἐπὶ Λευίτη συμπολίτη μου ὑβρισθέντι πρὸ τῶν ὠτων τοῦ Σαβαῶθ, μὴ ἀπόντος βεβαίως ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἂν μὴ ἀπατῶμαι.

Ἄλλὰ μὴ, κατὰ τὸ Σολομώντειον, ἦτο καιρὸς κοτε τοῦ ποιῆσαι οὕτω, Δέσποτα, ὀπισθεν τῆς Ὠραίας Πύλης ἢ μυριάδας λεύγας ἔξω αὐτῆς;

Διὰ ταῦτα ἀλγῶ, Πάτερ. Διὰ ταῦτα εὐχομαι ταχεῖαν τὴν ὀημοσίευσιν ἰδίας μελέτης μου ὅπως δώσω, ὡς θεολόγος καὶ ἱστορικός καὶ οὐχὶ ὡς κρῆς, τὴν προσήκουσαν ἐρμηνείαν τῆς ρήσεως, καταδεικνύων πόθεν ἐξεπορεύθη καὶ τίς ὁ νοῦς αὐτῆς, παντάπασι διάφορος τῆς ἐκδοχῆς ἐκείνης ἐφ' ἣ οἱ κρῆτες ὑπὸ τῶν αἰῶνων διασυρόμεθα, δακρύνοντος τοῦ Παύλου ἐν Οὐρανοῖς ἀνθ' ὅσης ἀκοσμίας ἀντιχριστοῦ ἐγένετο παραίτιος, Αὐτός, ὁ λυσσώδης φίλος τῆς εὐκοσμίας τῆς κατὰ Χριστόν.

Δέξασθε, Πάτερ, σέβας καὶ ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ἵνα ὁ Κύριος Σαβαῶθ τηρῇ τὴν κορυφὴν Αὐτῆς στόλισμα τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἀρετῆς του, κόσμον τῆς στρατευομένης ἐπὶ τῆς Γῆς Ἐκκλησίας Του!

ΕΣΧΑΤΗ ΠΑΡΩΔΙΑ ΤΩΝ ΑΛΓΕΩΝ ΤΟΥ ΓΟΛΓΟΘΑ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

ΑΝΟΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ (1)

Πρὸς τὸν Πανιερώτατον Μητροπολίτην Ἀθη-
νῶν κ. κ. Θεόφιλον

Πανιερώτατε Μητροπολίτα,

Ὁ κ. Περιεργος καὶ ὁ κ. Γελωτοποιὸς τοῦ ἀθηναϊκοῦ «Ἐμπρὸς» διέπραξαν τόλμημα ἀσύγγνωστον, γελοιοποιήσαντες τὰ ἔπη τῶν ἄλγεων τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τὰς ὑψηλὰς ἐμπνεύσεις τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ἀθηναίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὴν Παναγίαν μας.

Κρῖμα, Πανιερώτατε, ὅτι εὐφυεῖς αὐτοὶ καὶ βαθεῖς παρατηρηταὶ καὶ δεινοὶ ὑπερμηματισταὶ τῆς καθ' ἡμέραν κοινωνικῆς κινήσεως τῆς Πρωτεύουσας, ἠκόνισαν τὴν ἀδιαφιλονεικητὸν ὀξύτητα τοῦ στιλπνοῦ πνεύματός των ἐπάνω τῶν ἱερωτάτων κειμένων τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἐπάνω τῶν λόγων τοῦ Λυτρωτοῦ, τοὺς ὁποίους διέσυραν μέχρις ἀπελπισίας.

Ὁ ἕτερος αὐτῶν παρφώθησεν αὐτὰς τὰς λέξεις καὶ αὐτὰς τὰς φράσεις τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου Του καὶ αὐτὴν τὴν ὑστάτην κραυγὴν τοῦ σταυρικοῦ ἄλγους Του, εὐφυολογήσας οὕτω ἀρνί, ἀρνί, λαμὰ σαβαχθανί».

Ὁ δὲ ἄλλος, ὁ παρφώθησας μετὰ πολλοῦ μὲν ἄλατος, ἀλλὰ καὶ μετὰ θρασυτάτης ἀσεβείας, τοὺς Χαιρετισμοὺς, ἐδημοσίευσεν προσευχὴν πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου κατὰ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν, παρφώθησας, εὐφυστάτα ἅμα καὶ ἀσεβέστατα, ἐκφράσεις εὐαγγελικὰς, παριδὼν δὲ ὅ,τι οὐδὲ τὴν πεζοτέραν θὰ διέφευγεν ἀντίληψιν, ὅτι τουτέστιν οὐδὲ ἡ ὑψιπετεστέρα

(1) Ἡ παροῦσα ἐπιστολή μου ἐστάλη εἰς τὸν Πανιερώτατον ὑπὸ χρονολογίαν 29 Μαρτίου 1904 ἐκ Χανίων, ἐδημοσιεύθη δὲ συγχρόνως καὶ ἐν τῇ «Ἑλλάδι» λίαν προφρόνως, ὁπόθεν καὶ ἀνατυπῶται.

φιλολογική παρωδία ἔχει τὸν τόπον τῆς πρὸ τοῦ Ἑσταυρωμένου.

Δούλοι ἡμεῖς ἠκούσαμεν μετὰ πολλοῦ ἄλγους τὴν ἀκατονόμαστον ταύτην συμπεριφορὰν τῶν ἐλευθέρων ἀδελφῶν μας πρὸς τὴν θρησκείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλάς ὀφείλει τὴν ἀνάστασίν Της, ἐνῶ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἡμῶν τὴν ἐθνικὴν, εἰς τῶν λειτουργῶν Αὐτῆς, Ἀλέξανδρος ὁ Λυκοῦργος προσήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑψίστας ὑπηρεσίας ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ εἰς τὸ Πανελλήνιον.

«Φασὶ τὰς Ἀθήνας θεοτεβεστάτας εἶναι» καὶ τοῦ λοιποῦ τὸ φραγγέλιον κατὰ τῶν ἀτασθάλων ;

Διότι ἔπαυσαν διὰ τῶν ἀχρείων φιλολογικῶν παρωδιῶν αὐτῶν ὄντες ἄνθρωποι σοβαροί, καὶ ἐσπίλωσαν—κρίμα!—τὴν στιλπνὴν αὐτῶν εὐφυΐαν καὶ περιεφρόνησαν ὅ,τι ὁ κόσμος θέλει θεωρεῖ ἔσσει τιμὴν καὶ κατάκτησιν, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, μὴ ἐξαιρουμένου αὐτοῦ τοῦ Στράους, μὴ ἐξαιρουμένου αὐτοῦ τοῦ Ρενάν.

Δὲν ἐλαφρύνει τὸ παράπαν τὴν θέσιν αὐτῶν τὸ ἄλλο προηγούμενον ὅτι Ἑλλήν πάλιν ὑπῆρξεν ὁ εἰπὼν ὅτι θεωρεῖ ἕνα καζαμίαν ἐκεῖ ὑπέρτερον τοῦ Εὐαγγελίου !

Ὅ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε βόρβορον κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, χωρὶς τοῦτο νὰ σπιλωθῇ που βεβαίως ἐντεῦθεν !

Ἐξαιρετος καὶ αὐτὸς χειριστὴς τοῦ καλάμου, ὡς ἐκεῖνοι, ἴσως ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως, ἐχλεύασε, κάκιστα πάντοτε παιῶν, τὸν τόπον, καὶ οὐχὶ τὴν θεῖαν οὐσίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἣτις διέπλασε τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸν καὶ μέλλει ἔτι νὰ διαπλάσῃ θεϊότερον καὶ γενικώτερον. Ἄλλὰ τοῦτο καὶ πᾶν ἄλλο προσόμοιον προηγούμενον δὲν ἐλαφρύνει παντάπασιν ἐκείνους, οὔτε εἶνε δεκτὴ ἐν προκειμένῳ ἡ σκέψις τυχόν αὐτῶν ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ παραγωγὴ ἔν τε τῇ λογοτεχνίᾳ ἔν τε τῇ καθόλου Τέχνῃ, δεόν νὰ ἦνε ὅλως ἐλευθερά πεδῶν.

Τοῦναντίον φρονῶ ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὐδεμίαν δικαιολογίαν καλύπτει ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς τὸ ἀσεβὲς αὐτῶν τόλμημα, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἀδυνατῶ νὰ προκαλέσω αὐτοὺς εἰς δια-

γωνισμὸν περὶ εὐσεβείας, διότι πιθανὸν αὐτοὶ νὰ ὦσιν ἐμοῦ εὐσεβέστεροι, ἁμαρτήσαντες μόνον ἅπαξ, ἀλλ' ἁμαρτήσαντες ἁμαρτίαν ἀλησμόνητον.

Οὕτως ὁ ἀναλαβὼν νὰ παρῳδήσῃ ἅπαξ ἅπαντας τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους εἶπεν ὁ Λυτρωτὴς καὶ παρῳδήσας καὶ αὐτὴν τὴν ἐσχάτην Αὐτοῦ κραυγὴν ἐπὶ τοῦ ξύλου, μοὶ φαίνεται κακουργήσας ἄνευ ἐλαφρυντικοῦ, μοὶ φαίνεται ἀτιμάσας ἑαυτὸν καὶ μοὶ φαίνεται σπιλώσας πᾶν ὅ,τι ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἀγνὸν ἐκ τοῦ παρελθόντος του.

Οὐχ ἤττον δὲ τούτου, ὁ τονίσας προσευχὴν πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον ἀτάσθαλον, καίτοι πανευφυῶς, αὐτὸς οὗτος ὁ κ. Γελωταποῖός ὁ ἀναλαβὼν νὰ διακωμωδήσῃ τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παρθένου, κατεβορβόρωσε, μοὶ φαίνεται, τόσους θριάμβους οὓς ἔχει νὰ δείξῃ ἐπὶ τῶν ὠραιότερων γραμμῶν καὶ ἐλιγμῶν τοῦ ἐλληνικοῦ Παρνασοῦ καὶ ἐσπάραξεν ἐν ταῖς καλλιτεχνικαῖς αὐτοῦ χερσίν ἐν τῶν ἑκατομφύλλων ρόδων τῆς βυζαντιακῆς ἀνθοδέσμης, ἥτις εἶνε ἐθνικὴ φιλολογικὴ παραγωγή, ἄσυλος καὶ ἱερά αὐτῇ, ἐφ' ὅσον σχετίζεται πρὸς τὴν Παναγίαν μας τοῦλάχιστον.

8

ΙΕΡΟΘΕΟΥ ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ

ΔΙΤΟΝ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

(1904)

Τὴν παρελθούσαν Κυριακὴν ὁ γεραρὸς Προηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χρυσοπηγῆς, κὺρ Ἱεροθέος, ἐδέξατο ἐν τῷ ἰδίῳ ἀπερίττω κελίῳ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν προσφιλῶν Ἱεραρχῶν μας, τοῦ ἁγίου Χανίων κ. Νικηφόρου, Ἀρκαδίας κ. Βασιλείου καὶ τοῦ Πρωθιεράρχου Κρήτης κ. Εὐμενίου, τῶν δύο τελευταίων ἐπανακαμπτόντων ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Σωτήρος, Τὸν Ὅποιον ἡ Κρήτη προσεκύνησε δι' αὐτῶν, ὡς ἐξοχωτάτων ἀντιπροσώπων Τῆς.

Ἦτο ἐξαιρετὸν θέαμα ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνάντησις τριῶν

Ἱεραρχῶν, κυκλούντων μέσον τὸν σεπτὸν Προηγούμενον, δορυφορούμενον ὑπὸ τοῦ προσφιλοῦς ἀνεψιῦ του κ. Ἀγαθαγγέλου Νικολάκι, μετουπολὺ προστιθεμένου εἰς τὸν σεμνὸν ὄμιλον καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου κ. Κουντούρου.

Τὸ ἐξαιρετὸν οὐτὸ θέαμα τῶν ἐπιλέκτων μας, sub Jove frigido ἐκτεθειμένον ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς ἀνδῆρου τοῦ κελλήου, δὲν κατωρθώσαμεν νὰ συλλάβωμεν διὰ τῶν μηχανικῶν μέσων τῶν Βασιλικῶν Καραβινοφόρων ἕτινα διεθέτομεν, πρὸς στιγμὴν ἀπειθαρχήσαντα εἰς τὸν Ὑπομνησάρχον Γερβαζούττι κ. Ἰωάννην, ἀπελαύσαμεν, οὐδὲν ἤττον ἄπωθεν, αὐτοῦ, διὰ τῶν διοπτήρων μας, εἰς μὲν τοὺς Ἱεράρχας μας εὐξάμενοι ἰσχυρὰς ἀείποτε ἐμπνεύσεις ἀριστοβούλους καὶ ἄμειπτον δρᾶσιν ἐπιφανῆ καὶ ζῆλον ἀμφίπυρον ὑπὲρ ὅσων ἢ Ἐκκλησία καὶ ἢ Κρήτη καὶ τὸ Γένος εὐχεταί, ἐν τῷ εὐρυτάτῳ κύκλῳ τῆς δράσεως Αὐτῶν, τὸν δὲ πολυσέβαστον Προηγούμενον μακαρίσαντας ἐπὶ τῇ ἐκάστοτε προσκομιζομένῃ πρὸ τῶν γηραιῶν ὀμμάτων Του χλιδῆ τόσης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, τόσου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσίωσεως, ἀπὸ τε τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος τῆς Πολιτείας καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου Ἀρχοντος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ἡμῶν Ἀρχῶν μέχρι τῶν ἑκατοστῶν καὶ χιλιάδων τοῦ πλήθους, ὅπερ, ἀδιακρίτως φυλῆς καὶ θρησκευματος, μυριοτρόπως ἐκδηλοῖ πρὸς Αὐτὸν τὴν ἀφοσίωσίν του, βαθεῖαν καὶ ἀπαραμείωτον, καὶ εὐλαβῶς σέβει καὶ γεραίρει πατέρα ἅγιον καὶ ὅσιον, προσκυνητὴν καὶ ὁμολογητὴν.

Ἡ περαιτέρω ἰδίᾳ σκέψις τοῦ πολυφιλήτου Γέροντος νὰ δημιουργήσῃ διὰ τῆς εὐαγγελικῆς πενίας Του, πενίας Μυριήλ, ἐπιστήμονα θεολόγον καὶ διάδοχον τῆς ἀρετῆς Του, τὸν πολῦτιμον ἀνεψιόν Του, τὸν διαπρεπῆ συγγραφέα «Μελετίου τοῦ Πηγᾶ», παρακαθημένη στίλβον γεγονός ἐμπροσθεν τῆς πεπτῆς μορφᾶς Του ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ ὀμίλου, ὕψωσε περαιτέρω τὸν μακαρισμὸν ἡμῶν μέχρι τοῦ ἰδεώδους κάλλους τῶν ὀνείρων τοῦ Γέροντος, τῶν τελευταίων Του, αὐτῶν τῶν ἐπιπροσθούτων εἰσέτι πρὸ τῆς γαληνῆς εὐδαιμονίας Του καὶ κωλύοντων ἐπὶ τῶν ἡδυάλων χει-

λέων του τὸ κύκνειον ἄσμα τοῦ Συμεῶν ανῦν ἀπολύεις τὸν
δουλόν Σου, Δέσποτα.

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ δεκαεπταετοῦς νεανικῆς ὀρμῆς χαρὰ τοῦ
σεπτοῦ Γέροντος περὶ τῆς ἐθνικῆς ὀράσεως τοῦ κ. Καζάζη καὶ
ἐντεῦθεν ἡ φλογερὰ ἐπιθυμία Του νὰ ἴδῃ καὶ ἀσπασθῇ τὴν κο-
ρυφὴν ἐνὸς τοιοῦτου ἐθνικοῦ ἀποστόλου καὶ ἡ βαθεῖα καὶ ἐν-
δακρυς συγκίνησίς Του, ἀκούοντας, ἐν τῷ κελλίῳ Του, τοῦ
Γογονῆ μας, πεθούντος νὰ ἀσπασθῇ ἐπίσης ταπεινῶς τὴν χεῖρα
τοῦ ἐθνικοῦ ἀνδρός, εἰς Κρήτην ἐγγίσαντος.

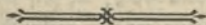
Καὶ ἠυξάμεθα ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν πνοὴν τῶν σκέψεων αὐ-
τῶν λουομένων ὑπὸ μεμυρωμένων ἀκτίνων δυσμῶν Ἡλίου,
ἀνήκοντας ὅλου εἰς τὴν Κρήτην ἤδη ἐλευθέραν, ὅπως οἱ τε-
λευταῖοι οὔτοι πόθοι τοῦ γεραροῦ Λενίτου, οἱ ἐξαρπάζοντες
τὴν εὐσεβῆ Αὐτοῦ ψυχὴν εἰς ὕπαρ καὶ εἰς ἔκστασιν ἐν στα-
θερᾷ μεσημβρίᾳ, περιβληθῶσι πανηγυρικὴν ὅσον τάχος πρα-
γματικότητα, ἀνθ' ὧων, ἐπὶ ἔτη ἑκατὸν συναπτά, ὁ σεβα-
στός Γέρων ἠγωνίσθη, ἐρρίγησεν, ἐπέινασεν, ἐδίψασεν, ἐκιν-
δύνευσεν, ἐσταυρώθη, ἀπέθανε καὶ ἀνέστη τὴν 9 δεκεμβρια-
νὴν τοῦ 1898.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ στιβαρὰ χεῖρ τοῦ Γέροντος, τοῦ ροδοφύρτου
μὲν καὶ στιλπνοῦ ἀπὸ εὐεστοῦς, θυγατρὸς ὑπερόπλων μόχθων
καὶ στερήσεως καὶ ἀγῶνος καὶ νηστείας καὶ προσευχῆς, ἀπταί-
στου δὲ τὴν μνήμην καὶ ἀπροσκόπτου ἐν πάσαις ταῖς ἐσχό-
ταις λεπτομερείαις καὶ ἄλλως ἀρτιωτάτου περὶ τὰς ὑψηλο-
τέρας πνευματικὰς ἀπολαύσεις, ἃς μὴ παύσῃται κατασκευά-
ζουσα στίχους, ἀτέχνους πολὺ πιθανῶς καὶ Πτωχοῦς καὶ
Προδρόμους ἴσως, ἀλλὰ καὶ δικαίως πάνυ, διὰ τὴν κατὰ τοὺς
ἀμαυροῦς μαθητικοὺς χρόνους Του τελείαν, πρὸ μιᾶς ἑκατον-
ταετιρίδος ἐνταῦθα, ἐξόρυξιν τῶν ὀμμάτων τῶν Ἐλικωνιάδων
μας, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἐκφορικοῦς καὶ ἀσμενιστοῦς πάντοτε
διὰ τὰ φυσικὰ καὶ ἄτεχνα αὐτὰ χαρίσματά των καὶ ἀκριβῶς
δι' αὐτὰς τὰς χάριτάς των τὰς φυσικάς.

Μάκαρ Γέρον!

Ἄφου λοιπὸν ἡ πρεσβεῖα ἡ ἰδικὴ Σου εἶνε ἐνώπιον τοῦ Κυ-
ρίου Σαβαώθ τὰ μάλα εὐπρόσδεκτος, ἰκέτευε ἀέναον, κρίνον
καὶ ρόδον Γέρον, ὅ,τι ποθεῖ ἐν αἰώνων ὀνείροις, αἰχμάλωτος ἐπὶ

τόσους αἰῶνας ὁ Βόσπορος, καὶ ὅ,τι λιτανεύουσι, γονυκλινηῖ
 ἕως ἐδάφους, ἐν τέφρᾳ καὶ σποδῷ ἐπὶ κεφαλῆς, τὰ παράλια
 τὰ ποντικά, καὶ ὅ,τι ὀνειρεύεται νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἡ Κρήτη
 καὶ ἡ δόξα τοῦ ὄρμου τῆς Σούδας Τῆς, αὐτὰ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα
 συνελθόντες ἐν τῷ ἀνδρῷ, πάντες Ὑμεῖς ἠῤῥασθε ἐπάνω
 αὐτοῦ, καὶ ἡμεμυρωμένη αὔρα, ὀλίγα μέτρα ἀπωτέρω Ὑμῶν,
 ἀπεκάλυπτον εἰς ἡμᾶς, καὶ Ἕλληνας καὶ κρήτας καὶ γάλλους
 καὶ ἰταλοὺς, ἐκεῖ που ὄδεύοντας, ἐνῶ διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἠθε-
 λήσαμεν νὰ εἰσβάλωμεν παρ' Ὑμῖν, ἀκριθῶς, ἵνα μὴ διακό-
 ψωμεν τὴν ἐθνικὴν αὐτὴν ἐπάνω τοῦ λιτοῦ ἀνδρῶν, ὑπὸ τὴν
 ὄφρην τῶν Οὐρανῶν, γονυκλισίαν Σας πρὸς τὸν Παντοκράτορα
 Προστάτην τοῦ Πανελληνίου, ἀπαντικρῶ τῶν μεμουςω-
 μένων κυματισμῶν τοῦ Πόντου τῆς Σούδας, φθεγγομένου,
 νηστεία καὶ προσευχῇ, τὰ αὐτὰ καὶ Ὑμεῖς πρὸς τὸν Πλά-
 στην Τσου, ὑπὸ τὴν πάλλευκον, ὧ θεῖε Ἱέρον, προεδρίαν Σου!

Γ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

II

Η "ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΑ ΤΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ,"

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΓΕΝΑΚΙ

Δημοσιογράφου

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΥΚΩΝ ΟΡΕΩΝ ΜΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Ἐπτόμηνον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίου Ρενὰν ἀνελύομεν αὐτῷ ἐν Παρισίοις τὰ κατὰ τὴν Σοφίαν τὴν Καντανολέου ἔκπαγλα, ἅτινι ἀπὸ ἀδάμαντος καὶ δάκρυος ἐσμίλευεν ὁ πολὺς, ὁ ἡμέτερος Ζαμπέλιος.

Μακροῦ παρατεινομένου ὀπωσδήποτε τοῦ ἱστορικοῦ μέρους τοῦ δεινοῦ δράματος, ἤτήσατο ὁ μέγας φιλέλλην «τὴν οὐσίαν τῆς οὐσίας» καὶ τὴν ὑψηλὴν τοῦ Σαρκοῦ ἐπιθυμίαν ἐπλήρωσα, καταλιμπάνων τὰ Προπύλαια τὰ Ἱστορικά διὰ γενναίου ἄλλοματος.

Μεὶ εἶνε ἤδη χρήσιμον, τὸ δάκρυ τοῦ ἀνδρός ἐπὶ ταῖς πάνυ τραγικαῖς ἐκείναις συμφοραῖς, ἃς εἶχε τὸ σθένος νὰ ἐκτυλίξῃ ὁ Ζαμπέλιος ἡμῶν διότι ὁ Ρενὰν συνεσφίχθη τὴν καρδίαν οὐχὶ ἀπαξ καὶ ἀφήκε δάκρυ πολύτιμον ἐπάνω τῆς ἀφηγήσεώς μου καὶ μοι εἶνε ἐπίσης ἤδη χρήσιμος ἡ ἔκφρασις τοῦ Ἀνδρός, αἰτησάντός με «τὴν οὐσίαν τῆς οὐσίας», διότι ἡ «Ἀρχοντοπούλα τῶν Λευκῶν Ὀρέων» ἐμφανισθεῖσα χθὲς καὶ προχθὲς ἀπὸ τῆς σκηνῆς, συνέσφιγξε πολλάκις τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ ἀπέσπασε θαλερὸν δάκρυ, πλεόν ἢ ἓν, τοῦλάχιστον ἓν, καὶ διότι ὁ ἀναλαβὼν νὰ ἐκτυλίξῃ δημοσίᾳ τὰς συμφοράς Τῆς, ἀντιπαρελθῶν Ἱστορικά Προπύλαια καὶ περιθώρια εὐρέα καὶ κράσπεδα πλατέα

καὶ μὴ σταθεῖς ἐν κεντρικαῖς γωνίαις ὅπως κατενώπιον τοῦ σύγκλυδος προσευχηθῆ, ἐτόλμησε νὰ εἰσέλθῃ εὐθὺ εἰς τὴν «οὐσίαν τῆς οὐσίας» καὶ νὰ μὴ ἐξέλθῃ ταύτης, πληρώσας τοῦ ἐπιφανοῦς φιλοσόφου μὲν τὴν εὐχὴν.

Περιηρέθη οὕτω ὅ,τι θὰ ἦτο, οὐχὶ μὲν φόρτος, ἀλλὰ περαιτέρω κόσμος καὶ περαιτέρω ζήτησις καὶ ἐκζήτησις, δυναμένη καὶ νὰ ἐπέλθῃ ὡς προσαύξημα a posteriori, καὶ ὑπὸ τρίτης μάλιστα χειρὸς, ἐνῶ καὶ ὅτι ἀπέριτον εἶδομεν ἐν τοῖς πάθεσι τῆς θαυμασίας Ἀρχοντοπούλας, ἐξελισσομένους, γενναίως ἐπλήρωσε τὸν οἶκτον καὶ τὸν ἔλεον τῶν ἀδυσωπήτων νόμων τοῦ Σταγειρίτου, τὸ τραχὺ καὶ δυσχερὲς γράμμα τῶν ὁποίων ὁ πνευματικὸς πατὴρ τῆς α' Ἀρχοντοπούλας» δὲν ἔσχεν ἐν τῷ παρελθόντι καιρὸν καὶ χρόνον, χρυσὸν καὶ χρῆμα, ὅπως ἀναγνώσῃ ἀπὸ τῶν ἀραβικῶν μεταφράσεων ἢ ὅπως ἀκούσῃ ἐρμηνευόμενον ἀπὸ τῶν ἐν Βερολίῳ θεσπεσίων παραδόσεων τοῦ ἠδυσπεῦς Sussemil, τοῦ κλεινοῦ ἀριστοτελικοῦ τῆς Γερμανίας.

Ἐνταῦθα δέον ἄρα γε νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄπλαστον καὶ εἰλικρινῆ συμπάθειαν τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸν Δημιουργὸν τῆς περικαλλοῦς α' Ἀρχοντοπούλας», ὅστις μεταμορφώσας μετ' εὐχερείας Ὀιδίει το ὄπλον αὐτοῦ, τὸ ἀρμόδιον καὶ ἀριστόγειτον, εἰς ὄξυγράφον κίλαμον, ἐνεφανίσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἄρτιος, ἐξαπίνης δόκιμος, ἥρωικὸς ἀντίτεχνος τῆς Μελπομένης μῆς;

Ἡ μὴ, ὡς ἀνατρέψας τὸν βωμὸν τὸν ἐπηλυν τῆς Τραγικῆς Μούσης, ἦτις, καίτοι ἀντανάκλασις τῆς ἐλληνίδος Μελπομένης, ὅμως ἐπηλος ἐκάστοτε ἐπιφοιτᾷ εἰς ἡμᾶς, καὶ εἰς τὸ αἰώνιον ἡμῶν Ἄστρῳ ἐκεῖ, καὶ εἰς τὸ ἄστρῳ τοῦτο, καὶ ὡς ἰδρύσας αὐτός, ὁ Κωνσταντῖνος Διγενάκις, βωμὸν πάτριον εἰς τὴν Μελοπομένην μας, ἀπεσπάσατο διὰ τοῦτο τὰ παρατεταμένα χειροκροτήματα τῆς κρητικῆς πρωτευούσης;

Ἡ μὴ διότι ἡ ἐντολὴ τοῦ Καπετάν-Σήρη, ὅστις εἶνε ἡ γιγαντώδης μνήμη τοῦ ὁμωνύμου Πατρὸς τῆς Ἐλευθερίας ἡμῶν καὶ τέκτονος τοῦ σκολυθρίου τῆς Α. Β. Υ. ἤρκει αὐτῇ νὰ προκαλέσῃ θύελλαν, ὑψηλοτέραν τῆς κορυφῆς τῶν κέδρων τοῦ Λιβάνου, ἀφοῦ ἡ ἐντολὴ ἐνεῖχε τριαυτὰ αὐπαγε! . . καὶ εἶπε

πὶς τὴν Μητέρα Του, γὰ κάμη πέτρα τὴν καρδίαν, ὅταν κρητικιά μὴν κλαύσῃ;» καὶ ποῖον; τὸν Στρατῆν, τὸν ἥρωα τὸν ὑψηλόφρονα, τὸν ἥρωα τὸν ἐνσαρκοῦντα τὰ ἔθνικὰ ἰδεώδη μας ἀκέρατα;

Βεβαίως δὲν εἶναι, καθ' ἑαυτὰ ἕκαστον, ταῦτα τὰ μόνα ἅτινα ἐνεθουσίασαν τὸν ἐκλεκτὸν κόσμον ὅστις εἰσέπνευσε τὸν θῦμον τὸν πολὺν τοῦ εἰδυλλίου τῶν λευκοχιτώνων Ὁρέων μας, ἀνὰ τὰ ὁποῖα ἡ μεγαλότολμος καὶ βασιλευτάτη Δεσποσύνη ἐπλανᾶτο μὲν ὡς βεσκοπούλα, νέμουσα τὸν βελάζοντα πολὺν πλοῦτον τοῦ ἄρχοντος Πατρός Της, ἀλλὰ κυρίως ὡς ἀρματωλή, ἀδεία πατρικῆ.

Ἄλλ' ἄς εἰσέλθωμεν μᾶλλον, ἀπὸ τῆς πρώτης πράξεως, εἰς τὰς ἐξαιρετοὺς λεπτομερείας κατὰ τάξιν.

Ὅποια εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μαγία τῆς κρητικῆς φρενὸς διὰ τῆς ἡχηρᾶς καὶ εὐλάλου, τῆς ἀργυροῆχου καὶ πανσέπτου προσφώνησεως τοῦ Καπετὰν Σήφη πρὸς τοὺς ὑψηλοὺς ἐκεῖ ἐπάνω χώρους τῶν Λευκῶν Ὁρέων!

Ἐραιότερον τούτου εἰσιτήριον ὅπως εἰσέλθῃ ὁ ποιητὴς πρῶτος αὐτὸς εἰς τὸ θέατρον, οὐδέποτε ἄλλοτε εἶδον.

Καὶ ἡ θαυμασία προσφώνησις αὕτη, ἣτις κατακτᾷ εὐθὺς ἐκ προσιμίων τὸ ἀκροατήριον, φέρει ἐν ἑαυτῇ ὅλον τὸ μῦρον καὶ ὅλον τὸ κάλλος καὶ ὅλον τὸ σθένος τῶν ἐπῶν τούτων τοῦ κλεινοῦ μοι Μύρωνος Νικολαΐδου:

- » Βλέπω τὴν Ἰδὴν, τὰ Λευκὰ, ἐξ ἀλγους κεκυῖότα!
- » Ἀνδράποδα ρυπαίνουσι τὰ πάλλευκά Των νῶτα.
- » Σταυροῦσι χεῖρες βέβηλοι τὴν δούλνῃ Ἐκκλησίαν
- » Καὶ ὁ Μωάμεθ, μεθυσθεὶς, ραπίζει τὸν Μεσσίαν!
- » Αἱ νύμφαι Σου ἀπάγονται εἰς ὄργια θηρίων
- » καὶ φεῖδεν ἑνὸς κεραυνοῦ εἰς τιμωρὸς βραχίων!
- » Τὴ ἐγίναν αἱ δάφναι Σου; Ἡ δάφνη δὲν ἀνθίζει
- » εἰς δούλνῃ γῆν ἦν ἄφθονον τὸ αἶμα δὲν ποτίζει.
- » Μόνα προβάλλουσι δειλὰ εἰς τοὺς ἀγροὺς τὰ ρόδα.
- » Πλὴν θνήσκουν ὑπὸ τὸν τραχὺν τοῦ Τουρκομάνου πόδα

Ἐκεῖ ἀνὰ τὰ χιονοφίλητα Λευκὰ, ἀνὰ τὸν ἐλεύθερον κρητικὸν ὀρίζοντα, λογὰς καὶ λογία, ἀμαζῶν καὶ μουσα, Νηρηίς, ὠραία κόρη τῆς Πατρίδος, τοῦ οἴκου στόλισμα καὶ τῆς

ἐλευθερίας ψάλτρια, γεννᾶται ἐν ἀρχοντικῷ μελάθρῳ, σύγ-
χρονος τῇ Ἀερναίᾳ Ὑδρα τοῦ γενιτσαρισμοῦ.

Τὸ βαβάζον λίκνον τῆς ἐδόνησαν τσοάνικς βλασφημίαι ἐξώ-
λενοι, προερχόμενοι ἐν διπόδων τεράτων, ἅτινα προεβίβασαν
τὰ πένθη καὶ τὴν οὐδύνην τοῦ Γένους καὶ τὴν ἐκμετρον συμ-
φορὰν τῆς Κρήτης . . . . , καὶ πάλιν τοὺς κλαθυρισμοὺς
τῆς παιδὸς ἢ Μήτηρ Ἀρχόντισσα εἶδει νὰ γνωρίζῃ, νὰ πνίγῃ
διὰ βλιτυριζομένων τεχνασμάτων τῆς ὁμοιοπαθοῦς Μητρὸς
τοῦ Διός, ἐνῶ εἶνε ἄφραστος ἢ οὐδύνη τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης
ἀποστροφῆς, ἥτις ὑποτίθῃσιν εἰς τὴν μητρικὴν καρδίαν τάδε :

» κροῦψε, μάνα, τὸ παιδί σου !

» νὰ κερδαίξῃς τὴ ζωὴ σου ! »

Ἡ περιφανὴς μήτηρ καὶ ἡ περιώνυμος μητρὶς ἐφθασαν τέ-
λος διασώσασαι καὶ γιγαντώσασαι τὴν ἔξοχον βλάστην. Τὸ
σχολεῖον ἔπειτα—ὡ τῆς γλυκείας ἀναμνήσεως αὐτῆς, ἥτις
εἶνε ἡ γλυκυτέρα τῶν ἀναμνήσεων τῶν ἀμαυρῶν ἐκείνων χρό-
νων—ἐφρονημάτισε τὴν εὐ πεφυκυῖαν ψυχὴν καὶ ἐνεστάλα-
ξεν ἐθνικὴν οὐδύνην εἰς τὴν καρδίαν τῆς Κόρης, ἐνηχηθεῖσαν
ἐνωρὶς πλήρη ἐθνικὴν κατήχησιν καὶ περιβληθεῖσαν πρωίμως
ἐθνικὰ πένθη, ἀπαστράπτοντα, ὑπὸ τόσῃν δροσερὰν ροδόφυρ-
τον νεότητα, ἀπλέτως.

Ὁ πατὴρ εὐλογοῖ τὴν χειραφεσίαν τῆς Κόρης, πάντῃ ἄγχε-
τον πρὸς τὴν χειραφεσίαν (1) τῶν τελευταίων δεκαετηριδῶν.
αὐτῷ δὲ ἡ ποιμενὶς Ἀρχοντοπούλα περιτρέχει κυρίως ὡς
ἀρματωλὴ, σιδηροφοροῦσα, καὶ εὐγενῶς καὶ γενναίως.

Ἐκεῖ, ἀνὰ τὸν αὐτὸν νεφεληγερέτην μάγον ὀρίζοντα, νέος,
ἴσῃς εὐγενείας καὶ ὑπερτάτης γενναιότητος, ἴσῃς ἀατροφῆς
καὶ ὑπερτάτης βῶμης, ἴσῃς καλλονῆς καὶ ἴσῃς χρυσης νεότη-
τος, πέτεται μᾶλλον ἢ βαίνει, ραδινὸς Ἑρμῆς, ἑτερονῆς

(1) Παρ' ἡμῖν ἐν Κρήτῃ ὑπέρμαχος τῆς χειραφεσίας εἶνε ἡ λο-
γία κυρία Ἀρτεμισία Φ. Νάκου, ἐπισήμως δὲ ἐν τῇ Βουλῇ ὁ εὐ-
φυῆς δικηγόρος καὶ πολιτευτὴς κ. Γ. Δασκαλογιάννης Δεινὸς ἀντί-
παλος τῶν περὶ χειραφεσίας ἰδεῶν εἶνε παρ' ἡμῖν ὁ θετικὸφρων καὶ
φιλόσοφος χημικὸς μας κ. Ἰωάννης Βαμβακᾶς, εἰπὼν ἐν ἄλλοις
εἶχει καλῶς: ἄλλ' ὅταν θέσητε τὴν γυναῖκα εἰς τὴν προσήκουσαν
αὐτῇ περιωπῆν, ὡς ἀξιοῦτε, ! τότε ποῦ θὰ εὐρίσκωμεν μητέρας ; »

Ἀπόλλων, κρῆς Ἀσπίδος καμπαρῆς ἀφ' ἑσθνήσεως, ἀλλ' ἐπὶ πᾶ-
σιν ἡγεμονίδης τὴν μαρφήν καὶ τὴν φρένα.

Καὶ ὅτε ἐσχάτως ἡ Κρήτη, ἡ ἀπὸ πρῶτον τῆς ὁποίας ἐκ-
πληκτος εἶδεν ὁ κ. Ἐβανς ἐν τοῖς ἀμεραίοις βασιλείοις τῶν
προμηρικῶν ἡγεμόνων μας, διδάσκει τὰς ἀηδόνας ἐρώτων ἔπη
καὶ ὠθεῖ δι' ἄσματος τὴν Ἐλευθερίαν εἰς νεκραναστάσεις ἐκ
τοῦ ἐθνικοῦ τάφου, ἰδοὺ ἀνὰ μέσον τῶν συμπληγᾶδων τῶν
θείων αὐτῆς ἄσμάτων ὁ περίφρων Στρατῆς, ὁ υἱὸς τοῦ
πρώτου τῆς Κρήτης Καπετάνου Σήμη, ὁ πρὸς τὴν ἰσοστά-
σιον αὐτῷ παρθένον ἰσοστάσιος, ὁ ραδιῖνός ἐθνικός ἥρως
Στρατῆς.

Ἄς εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἄς μὴ κρύψωμεν ὅτι, ἀνὰ
τὰς δασείας ὄφρυς τῶν δωρικῶν ὀρέων μας ἡ λογὰς καὶ λογία
ἄμαζονίς, τονίζουσα ἄσματα ἐλευθερίας καὶ ἐρώτων ἄσματα,
ὠνειρεύθη ποτὲ μεταξὺ τῶν ὄνειρων τῆς ἐθνικῆς Δόξης, παρά-
πλευρον αὐτῆς ὄνειρον, ἴσον κατὰ τὴν φύην πρὸς τὸν Ἀπόλ-
λωνα, ἀκριβῶς δὲ τοιοῦτον ὅποῖος ἀνατέλλει ἐκ τῆς χιόνος ὁ
Στρατῆς, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις τοιαύτην τινὰ ὠνειρεύθη ἐπίσης
ἀνταξίαν ἐκυτοῦ χόριν.

Ἄποῖα μαθηματικὴ ἐξίσωσις, ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν, ἀπὸ
Χρυσῆς καὶ ἀπὸ Στρατῆ, οἵτινές εἰσιν ἀδελφαὶ σταγόνες δα-
κρύων ἀδάμαντος, ἰσοῦφεις πυραμίδες καὶ ἰσόπαλα ἀγλαΐ-
σματα, ἀφοῦ ἐγεννήθησαν καὶ ἐτράφησαν ὑπὸ τὸ αὐτὸ μῆκος
καὶ πλάτος οὐ μόνον Γῆς, ἀλλὰ καὶ Συμφορᾶς καὶ ἀνατροφῆς
καὶ ὄνειρων.

Ἰπὸ τοιαύτας μείζονας καὶ ἐλάσσονας σκέψεις καταφέρε-
ται εἰς ὄροσερόν συμπέρασμα ὁ Ποιητής, ἄκρως εἰδυλλιακόν,
ἄκρως ψαθυρόν καὶ τρυφερόν, παρουσιάζων τοὺς συμπαθεστά-
τους τῶν ἡρώων οἰστρηλατουμένους ὑπὸ ὄνειρων μὲν τῶν αὐ-
τῶν καὶ τῆς αὐτῆς ὑψηλῆς σημασίας καὶ μεγαλοπρεπειας,
πλὴν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἰδιαιτέρου ἄλλου ὄνειρου τῶν αὐτῶν ἐσω-
τάτων εὐχῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἀμοιβαίων πόθων τῆς καρδίας
ἐπὶ ἀμοιβαίᾳ κατακτῆσει.

Κατὰ πλατωνικὴν δηλονότι τινὰ προκατάληψιν ὁ Στρα-
τῆς πάντοτε ἐφέρετο πρὸς τὴν Χρυσῆν, καὶ Αὐτὴ πρὸς Ἐκει-
νον, οὕτως ὥστε ἡ πραγματικὴ, πλὴν ὄλως τυχαία, συνάντη-

σις αὐτῶν, ἑκατέρου ἀγνοοῦντος μέχρι τῆς στιγμῆς τὸν ἕτερον, ὑπῆρξαν ἀπότομος ἔκρηξις ἐκπλήξεων ἀμοιβαίων καὶ κοινῆ ἐπιτυχία ἀποτόμου ροδίου ἄλματος, ἀπὸ τῶν ἀσυλλήπτων συλλήψεων τῆς ἰδέας, μέχρι τῆς τρυφερᾶς ἀγκάλης πολυτελοῦς πραγματικότητος.

Μικρὸν τι παρεξηγήθησαν ἐνταῦθα, καὶ μεγάλως δὲ παρεξηγήθησαν ὑπὸ τινων, οἱ τοιοῦτότροποι ἴσοι ὄνειροι, οἵτινες, ἐν τῶν στολισμάτων ὄντες τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Ποιητοῦ, ὑπελήφθησαν πολὺ ἄνω ἢ πολὺ κάτω τοῦ φυσικοῦ.

Καὶ ὁ μὲν Πλάτων θὰ ἀπῆντα ἐκ τοῦ συστήματος αὐτοῦ, λίαν προχείρως ὑπὲρ τῆς κατασκευῆς ταύτης τοῦ Ποιητοῦ.

Ὁ θεῖος Ὅμηρος θὰ εἶχεν ἐξόχως χριστιανικὴν ρήτραν, ἀποτελοῦσαν δόγμα τῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν, νὰ προβάλλῃ, ταύτην: «Διὸς ἐτελείετο βουλή»!

Εὐαρεστήθητε ἐντούτοις νὰ παρακολουθήσητε τὴν ἀνάlysιν τῶν σκέψεων τοῦ Ποιητοῦ ὅπως ἴδῃτε, ἐκεῖ ἔνθα δῆθεν κορυφῶται ἐν ἀμαρτήμα αὐτοῦ, ὅτι τοῦναντίον κυριαρχεῖ χονδροειδῆς πλάνη περὶ τὴν ἐκτίμησιν φιλολογικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ ἀδάμαντος.

Ἐν πρώτοις ὁ Ποιητής, κατὰ τὰς παρὰ Πλάτωνι θευμασίας διαλογικὰς καμπὰς, δικαιολογεῖται ἐν μέρει, ὑπολαμβάνων τὸ θυμικὸν καὶ τὴν φαντασίαν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ δούλου κρητὸς ὑπέρτερα τοῦ λόγου, τοῦ λόγου, ὅστις ἀτρεμῆς παρέχει ἐκάστοτε καὶ ἐν παντί εὐθύνας, προβάλλων τὸν ἀριστοτελικὸν ἀποχρῶντα λόγον».

Ὁ ποιητής ἔπειτα καὶ ἐννοεῖ βαθύτατα καὶ διακηρύσσει εὐλόγως ἀγνὸν καὶ ἄσπιλον ἔρωτα βάσιν τῆς ἀμολύντου ἐλληνικῆς οἰκογενείας κατὰ τὴν μεταγενεστέραν καὶ ὑστάτην φάσιν τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου ἀπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ἣν διατελεῖ κτεχῶν ὁ Ἑλλήν διανοία κυρίου.

Καὶ τέλος δι' ὑψηλῆς ρήτρας ἐξαγγέλλει ἐπὶ ὑψαύχενά διὰ τοῦ Στρατῆ, ὁ ποιητής, ταῦτα: «Χρυσῆ· δύο ἐν ἐμοὶ συρρήγγυνται πόνοι· ὕπατος ὁ πόνος τῆς Πατρίδος, παλαιὸς καὶ ἐξ ἀπαλῶν, καὶ νεώτατος καὶ ὕψιστος οὗτος ὁ πόνος ὁ περὶ Σέ, ἣν ἠγάπησα, διότι ἤδη σέ εἶδον πρότερον ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ ταῖς ὀνειροῖς τῆς καρδίας μου».

Καί τὸν αὐτὸν ὄνειρον εἶδε πρότερον ἢ εὐφάνταστος, ἀγία καὶ ἀρρενωπὴ κόρη, ἀλλὰ καὶ Ἰουδίθ ἤδη, ὑπὸ περιστάσεις αἰτινες ἐδημιούργησαν φονέα ἐπίσης τὸν Μωϋσῆν.

Τὸ κατ' ἐμέ, δὲν θὰ εἶχον χεῖραν πολλοῦ Mesmer ὅπως ἐξηγήσω τὸν ἴσον ἐκατέρωθεν ὄνειρον.

Τὸ κατ' ἐμέ οὐδὲ κἂν διανοοῦμαι νὰ λάβω ἐξ ἀναλογίας τοὺς ὄνειρους καὶ τὰς ὀπτασίας τῆς Αὐρηλιανῆς Παρθένου ἅς ἐλασσον κατεγέλασεν ὁ Βολταῖρος ἢ ὁ Ρενάν.

Διότι πρόκειται φυσικότης ἄπλετος ἐκεῖ ἔνθα δημιουργεῖ οὕτω καὶ οὐχὶ ἄλλως ὁ ποιητής, καὶ πολὺ μάλιστα σύμμετρος πρὸς πᾶσαν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ γράμμα τῶν λόγων εἶνε κατώτερον τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος αὐτῶν, καὶ εἶνε ἰδιαιτέρως σύμμετρος, ἢ φυσικότης αὐτή, πρὸς τοὺς χρόνους καὶ τὰ ἦθη τὰ αὐστηρὰ ὅσον καὶ δεινῶς εὐφαντασίωτα τῶν ἡρώων καὶ ἡρωινῶν τοῦ Ποιητοῦ, διανοουμένων, μέχρις ἐλκεσπέπλου συναισθήματος, ἔρωτα πρεσβύτατον Πατρίδος, ὡς Ὀμηρος καὶ Πλάτων καὶ Αἰσχύλος ἀμιμήτως ἔγραψαν ταύτην, καὶ πάλιν ἄλλον δ' εὐτερον ἔρωτα, νεώτατον, ἐκείνον τὸν ὅποιον ἐψυχολογεῖ ἀνίκητον ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Καμβραί, ὁ Φενελῶν, κατήγγελλε «*cruel enfant Cupidon qui jouait avec Hercule*» !

Καὶ ἐνῶ διατελεῖ οὕτω, καθὰ φρονῶ, ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ φυσικοῦ ὁ Ποιητής, προδιαπλάσας, κατ' οἶκον καὶ ἐν τῷ Σχολείῳ καὶ ἐν ταῖς συμφοραῖς τῆς Πατρίδος τοὺς ἥρωας καὶ τὰς ἡρωΐνας αὐτοῦ, πρὸς τοιαύτην ὑψηλὴν καὶ εὐφρόσυνον εἰμαρμένην καὶ πρὸς ἄμέριστον ἐκατέρωθεν κατ' ἀνάγκην συμπάθειαν καὶ ἀλληλεκτίμησιν, ὥστε πᾶν τὸ ἐπιγιγνόμενον ὑπὸ τοιούτους ὄρους νὰ ἦνέ τι ἀναμενόμενον, ὅμως, παρορῶν ἐξαπίνης καὶ ἄθροα καὶ συλλήβδην πάντα ταῦτα, καὶ δεινῶς πειράζων τὸ ἀχροατήριον, δεινὸν ἀληθῶς παίζει ἐνταῦθα, ἀνακυκῶν πλατωνικὰς ιδέας καὶ προαισθήματα καὶ δόγματα ὀμηρικὰ Διὸς τελομένης βουλῆς καὶ λαϊκὰς ἀντιλήψεις, διὰ μιᾶς ἐξαιρέτου *ex cathedra* λύσεως, ἥτις εἶνε τόσον φυσικὴ ὥστε νὰ μὴ ἐκπλήττη διὰ τοῦτο ἀποτόμως ἢ θυμοσοφία καὶ ἡ κρίσις τῆς ἐπιφανοῦς Μητρὸς τῆς Ἀρχοντοπούλας, τὴν ὅποιαν κάλλιον θέλωμεν γνωρίσει καὶ ἀποθχυμάσει ἐν τοῖς ἐξῆς.

Διότι ἐξαίφνης, ἰδοὺ οἱ γηραιοὶ Γονεῖς τοὺς γλυκυλάλους σεμνοὺς ὄνειρους τῆς Κόρης καὶ τοῦ Κούρου χαρακτηρίζουσι «Διὸς μὲν τελουμένην βουλήν», ὁμηρικώτατα τόσον ὅσον καὶ χριστιανικώτατα, οὐδαμῶς δὲ καὶ ὄνειρους πράγματι, ἀλλὰ γλυκυτάτα· μαρμαρυγοφίας πόθων καὶ φωτεινὰς προβολὰς μυχαιτάτων καταθυμίων ἐμμόνων.

Ὅποια χαρίσματα ταῦτα πάντα τῆς φιλοπαίγμονος φαντασίας τοῦ Ποιητοῦ, διὰ τῶν ὁποίων καθιστάνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συμπαθεστάτους τοὺς ἥρώας Του, πλάσσωσιν αὐτοὺς ἐξ ἀργίλλου, ἀλλ' ἐμφυσῶν αὐτοῖς εἶτα τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ψυχὴν τὴν ἐκλεκτὴν, ἣτις λατρεύει τὴν Ἰδέαν ἐξ ἐπαγγέλματος.

Ἐντεῦθεν καὶ οὐδεμία κεραυνοβόλησις, οὐδεμία ψυχρολουσία ἀπὸ μέρους τῶν Γεννητόρων κατὰ κεφαλῆς τῶν προσφιλῶν ἠρώων μας, διότι, παρὰ τὰς ἰδέας τρίταν, ἂν οὗτοι ὦσιν αὐτοὶ οἱ Γονεῖς, οἱ ἴσοι ὄνειροι αὐτῶν ὑπῆρξαν κατ' αὐτοὺς πράγματι, σιγῶντες δ', οὐδὲν ἤττον, ἤδη, ἔναντι τῆς δεδογημένης Ἐκείνων γνώμης, οὐχὶ δι' ἄλλο σιγῶσιν ἀλλὰ διότι γινώσκουσιν ἐν καιρῷ νὰ σιγῶσι κατὰ τὸ στολομῶντειον.

Καὶ τοῦτο ἄλλη χάρις καὶ ἄλλο στόλισμα καὶ ἅμα ἐκπαγλος ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ἠθῶν παραδειγματισμὸς εὐσεβείας πρὸς τοὺς Τοκεῖς, διότι οὐδὲ ἀπῶθεν ἐξαγγέλλεται ἀντίρρησης κατὰ τῶν Γονέων ὡς ἀποδεικτικὴ διαδικασία κατ' αὐτῶν, καθ' ἣν, ὅλως ἀκόμψως πρὸς τοὺς ἀγράφους Πανελληνίους Νόμους, θὰ ἐξηντλεῖτο ὑπ' ἀδούους τινος καὶ ἀπειροκάλου, ἀπὸ τῆς σκηνῆς, τόση ματαία φιλοσοφία, τὴν ὁποίαν ἤδη κατησώτευσamen ἡμεῖς, ὑπολαβόντες δεινὴν ἀληθῶς τὴν παρεξήγησιν ἐκεῖ ἔνθα, εὐπερίφωρον καὶ περιαιυγές, καλλώπισμά τε καὶ στόλισμα καὶ λανθάνει καὶ διαφαίνεται, τιμῶν πολὺ τὴν Τέχνην καὶ τὴν Ψυχολογίαν καὶ ἅμα τὴν ἀνατομικὴν τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς περὶ τὰς ἐσωτέρας αὐτῆς πτυχωσεις.

Ἄς πλατύνωμεν περαιτέρω καὶ ἄς προσθέσωμεν ὅτι δὲν πρόκειται ἀπλῶς, ποιητικῇ ἔστω ἀδείᾳ, ἐξεύσεις ὠραίας πλοκῆς λόγου καὶ ἀπλοῦς ἢ καὶ περίτεχνος καὶ πολύχαρις *modus loquendi* πρὸς καταστρατήγησιν τῶν ἀπλουστέρων, πρὸς ἐκπολιόρησιν τοῦ κακοῦ κόσμου, καὶ πρὸς περιγραφὴν

καὶ ἄλωσιν τῶν φιλοτάτων Γονέων, ὅποτε καὶ πάλιν θὰ προ-
 ἔκειτο, πρὸς τιμὴν τῆς Τέχνης τοῦ Ποιητοῦ, μία λομπρὰ
 παρέρσις καὶ εἰς κάλλιστος *dolus bonus*, ἵνα θανεισθῶμεν
 ἔκφρασις προσιτῆ, εἰς νομικῶν παιδᾶς! ἄπαγε! ἀλλά, τὸν-
 ἀντίον πρόκειται ἐκεῖ μία φυσικότης, ἥτις, συνήθως μὲν
 ἀπαντᾷ ἐτέρωθεν καὶ μονομερῶς, ἀλλ' οὐχὶ ἀσυνήθως, καὶ
 ἐκατέρωθεν καὶ ἀμφιμερῶς, τῆς Ψυχολογίας ἐν τούτῳ διδοῦ-
 σης ἐξηγήσεις τινὰς τῆς πραγματικῆς καὶ ἀμειβαίας ταύτης
 ἔλξεως τῶν ψυχῶν, ἀληθῶς ἀκόμψους καὶ πῶς πλατωνικὰς
 καὶ πνευματιστικὰς. Ἐνῶ δὲ καὶ ὁ Κάντιος ἀδυνατεῖ νὰ
 διατυπώσῃ τὴν τελευταίαν λέξιν, τούτεστι τὸν ἀποχρῶντᾶ
 λόγον, τοῦ τόσῳ τρυφεροῦ προσβλήματος, ὁ ἡμέτερος Διγενά-
 κης, διὰ τῆς *ex cathedra* ἀποφάνσεως τῶν Γονέων, ὑποκλέ-
 πτει σπανίαν τραγικὴν λύσιν, ἱκανοποιούσαν τὴν δυστραπε-
 λωτέραν κακορεξίαν καὶ τὴν ταυτόσημον καὶ ταυτάρθιμον
 παμφηφίαν λαοψηφίσματος καὶ παντὸς ἄλλου κοινοῦ καὶ ἐξό-
 χως τοῦ ἑλληνικοῦ.

Θέλομεν νὰ διατυπώσωμεν ἐπὶ πλέον ὅτι ὁ ἡμέτερος Δι-
 γενάκης, οὐδὲ ἄπωθεν ἐν τούτῳ ἐμιμήθη ἢ ἐμύθη καὶ εἶτα
 ἐτελειοποίησε καὶ ὑπερηκόντισε τὴν τακτικὴν τῆς Σχολῆς
 τῆς Τέχνης τοῦ Σαρδοῦ, Οὔτινος αἱ πυργοποιεῖαι βυσοδο-
 μοῦνται μὲν ἐπὶ ἀπιθάνου ἐδάφους, πλὴν χωρὶς ἀπ' αὐτοῦ οἱ
 ἥρωές Του νὰ δικαιολογῶνται, πρὸβάλλοντες ἀνέδην:

Quel esprit ne bat la campagne ?
 Qui ne fait chateaux en Espagne ?

Ἄλλὰ, καὶ γενικώτερον εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ ὅλου εὐπέτρου εἰ-
 δυλλίου, ἐνῶ ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων, ὁ Ὅμηρος καὶ οἱ
 Τραγικοὶ τῆς κλασικῆς ἡμῶν δόξης, ἀκριβῶς ἀπεδέχονται
 καὶ τοιοῦτο ἔτι σύστημα Σαρδοῦ, πρὸς μύησιν τῶν ἐλευσι-
 νίων ἐκάστοτε εἰς τὸ κοινόν, κάλλιον διδασκόμενον διὰ τῆς
 ἀπιθάνου ὁδοῦ καὶ διὰ τῶν μυθευμάτων λοιπὸν καὶ διὰ τῶν
 παραβολῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀπλόγων τῶν Γραφῶν,
 μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς συνήθους καὶ τετριμμένης καὶ τῆς πεζῆς
 ἀριστοτελικῆς δογματικῆς, ὁ δὲ Σαρδοῦ, στοιχῶν τοιοῦτοις
 σωκρατεύμασιν, ἅτινα συγχρατοῦσι μέχρι τῆς στιγμῆς ὅλον

τὸν πεπολιτισμένον Κόσμον, διὰ χιλίας καὶ μιᾶς ὁδοῦ παλινδρομεῖ οὐριος καὶ πλησίστιος καὶ πρὸς Ὀμηρον κλειδοῦχον τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Μύθων καὶ πρὸς Ἄλλαν Καρδὸν πατέρα τοῦ ἐπιστημονικευομένου Πνευματισμοῦ καὶ πρὸς τὸν «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε καὶ πρὸς τοὺς «Ἐργάτας Θαλάσσης» τοῦ Οὐγκῶ καὶ πρὸς τὰς Πυργοποιίας τοῦ Ἰουλίου Βέρν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀντιπαρεξέρχεται ἐντελῶς καὶ αὐτὸν τὸν Β.νύ, θετικώτερον πλὴν οὐχὶ ἀριστοτελικώτερον θέσαντα καὶ καθορίσαντα τὸ ζήτημα τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἀπιθανοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς δράσει, ἐν ἣ πᾶσαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ Σχολαὶ ἀμαρτάνουσι τοῦ πιθανοῦ, καὶ πρῶτος μὲν πάντων ὁ θεῖος Οὐγκῶ, ἄτε οὕτως πεφυκῶς, ἔσχατος δὲ ὁ Σαίξπηρ ἀδὶ «εὐφυοῦς παρευρέσεως» κατὰ τὸν βαθύφρονα κριτικὸν κ. Μάττερλιγκ, καίτοι παριδόντα τὴν ἐν τούτῳ πρωτοτυπίαν τῆς τραγικῆς ἑλληνίδος Μούσης, ὁ ἡμέτερος Διγενάκις, ἀπαξιαπλῶς, καὶ ἐν τῇ ὅλως ἀπερίττῳ «Ἀρχοντοπούλῃ» Του, καὶ ὡς εἰκάζομεν, καὶ ἐν τῷ ἀπαικισμένῳ ὄσον οὐπω «Μακεδόνη» Του, σέβεται τὴν πραγματικότητα, ἥτις μόνη ἔχει χώραν ἐπὶ τοῦ Κρητικῆς ἐδάφους καὶ τὸ ἀπὸ 2+2 ἀπόρθητον καὶ ἀπόλυτον συμπέρασμα. Οὕτω ἐνῶ οἱ ἥρωες Αὐτοῦ εἶνε μεγαλοῖδεᾶται, ὥσπερ Αὐτὸς ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, ὅμως δὲν ἀναβάλλοντα τὸ παράπαν τὰ μεγεθυντικὰ τοῦ ἀπιθανοῦ, εἴτε ἐν γλώσσῃ εἴτε ἐν διανοίᾳ, ἀμαρτάνοντες τῆς Φύσεως, αὐτοί, αὐτοί οἵτινες δύνανται ἐκάστοτε, πρὸς τιμὴν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν δόξης νὰ βροντοφωνῶσι κατὰ τῶν Τυράννων Των «l' état c' est moi!» ἐν ἡρωικῇ αὐτοπεποιθήσει, οὐδὲ ὑποδέονται ὑψηλάντην κόθορον ὅπως ἀναδείξωσι τὸ ἀνάστημά των καὶ ὅπως προσθέσωσιν ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν πῆχυν ἓνα, διότι, ἄλλα ἰδανικὰ ἀπορροφῶσιν αὐτούς, ἀποπνευματίζοντα σάρκας καὶ ὀστέα, καὶ διότι ἀπαξιούσιν, ἐκ φυσικῆς καλλιτεχνικῆς ἀντιλήψεως, νὰ δολερονήσωσι τὴν καλλιτέχνιδα, τὴν ἄπλαστον, τὴν ὀωρικὴν περίξ αὐτῶν Φύσιν, Ἡτις ὀμιλεῖ Αὐτοῖς χωρὶς διερμηνέως καὶ ἄνευ μεσάζοντος.

Ἡλικὸς χαρακτήρ δυσυπολόγιστος, μὰ τὸν Φαλμεράιερ !
Τοιοῦτος ὁ χαρακτήρ τοῦ κρητός, τὸν ὅποιον ἐννοεῖ ὁ

Ποιητής, ἥκιστα ἄξεστος, ἐλάχιστα ἀπειρόκαλος, πολιῖδρις ὡσπερ ἀνὰ ἀναβίῳ Ἴων, μεγαλοπρεπῆς ἀδρῶς ὡς ἐὰν ἀναζῆ Δωριεύς, θαλασσοχαρῆς ὡς χαρακτήρ Διολεύς, αἰσθηματίας ὡς Ἀχαιοί, συνεχίζων τὸν προαιώνιον χαρακτήρα τῆς φυλῆς καὶ ἰδεώδη καὶ παραδόσεις, ἐπὶ πᾶσι δέ, ἐπὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ ἠθικοῦ εἰδάφους ἄσπιλος.

Πρὸς τὸν χαρακτήρα τούτον ἱπροσαρμύζεται λοιπὸν ὁ τοῦ ἀρματωλοῦ Στρατῆ καὶ τῆς ἀρματωλῆς Χρυσῆς καὶ δὲν ἀπέδει ἄρα πρὸς τὸν γενικὸν ὁ ἰσχυρότερος χαρακτήρ τῆς ἀρρενωπῆς ἀρχοντοπούλας, ἀλλ' ἀρρενωποτέρας ἴσως τοῦ δέοντος; Ἰδῶμεν.

Ἰδοῦ αὕτη εἰσάγουσα εἰς τὴν πατρικὴν ἐστίαν, ἐν τῇ Πρώτῃ Πράξει, εὐθὺς ἐκ προσιμίων, ἐξ ὑπογυίου παντάπασιν, αὐτοσχεδίως καὶ αὐτοκαθόδως, ἄνευ προδικασίας, ἄνευ προβασάνου, ἄγαν συνοπτικῶς, «sumariissimamente», τὸν ἔντιμον μὲν ἐκ τῶν ὑστέρων ἤρωα καὶ ἀληθῶς περιφανῆ ἀπότοκον οἴκου ἐκ τῶν λίαν γνωρίμων, πλὴν ἐκ τῶν προτέρων ἰπόθεν αὐτῇ ἀξιόχρεώτατον οὕτως;

Ἡ κλασικὴ εὐσέβεια θὰ διεφῆμιζεν ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ ἐψαυσε τὴν μυρίαν μεταζίνην χαίτην τῆς ἡλιορρύτου κόρης· ἡ νεώτερα εὐσέβεια θὰ ἐδείκνυεν ἴσην τῇ Ἀθηνᾶ, τὴν Παναγίαν μας, θωπεύσασαν τὴν κούφην ἐκείνην μέταξαν τῆς περικαλλοῦς ἐκείνης κεφαλῆς· ὁ Ἀλλὰν Καρδὲκ θὰ ἐδακτυλοδείκτει ἐν τῶν ὀλολεύκων πνευμάτων ἐπιφοιτήσαν καὶ λαλήσαν εἰς τὴν διάνοιαν εὐθὺς ὡς ἔφθασεν ἡ καρδία ὑλακτῆσασα· ὁ Κάντιος τέλος θὰ ἔφερε γενικὸν ζήτημα *θυμοσοφίας* γυναικῶν.

Φρονουῦμεν ὅτι ὁ ποιητής εἶνε μὲν ὑπόχρεως νὰ κρατῆ μετὰ χειρὸς λυχνίαν ἐδιδάσκων καὶ σκιασόβην ὅπως ἐκάστου ἤρωος ἡ ψυχὴ τελῆ γυμνὴ καὶ τετραχλησιμένη ἐνώπιον πάσης ἀπορίας εὐφυοῦς, ὅμως ἀρκεῖ νὰ ἀπορρέῃ καὶ ἐκ τοῦ ὅλου τὸ ἐπὶ μέρους καὶ αἱ ἀδραὶ γενικαὶ γραμμαὶ νὰ δίδωσιν, ὅπου ἄγνωστά τινα, ἐπίτηδες, μάλιστα, σημειῖται τὴν προσήκουσαν ἱκανοποίησιν.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, οὐδὲν ἤττον, ἡ θέσις τῶν πραγμάτων εἶνε *ἐξαιρετικὴ*.

Ὅπου δηλονότι ὁ μᾶλλον λυσιίμομος αὐτοκρατορεὺς γενι-

τσαρισμός, καὶ ὅπου—μάρτυς μου ὁ Dellavigne—χρυσᾷ παρθένου, βασίλισσαν τοῦ κάλλους αὐτῶν, διατρεχόντος ὑπατον κίνδυνον, ἀναγνωρίζουσι τῆν ἀργυροτόξον Ἱππολύτην καὶ τὴν προσωπικὴν διεκδίκησιν, κατὰ τὰ δόγματα τοῦ ἀετοῦ τῆς Νομικῆς Jering, ὅπου τοιαύτη σοβαρὰ καὶ λίαν σοβαρὰ, ἀνωμαλία, ἱστορικὸν οὕτω γεγονός· εἰσάγει ἐξαιρετικὸν χειραφεσίαν, ἐκεῖ ἔνθα ἀπ' αἰῶνος ἡ *χειραφεσία* παντάπασιν ἀντέκειτο εἰς τὰ πανελλήνια ἤθη καὶ τὴν μᾶλλον φωτοβολοῦσαν οἰκοκυροσύνην, ἡ ποιά σχετικὴ ἀλλοίωσις τῶν συνήθων ὄρων ἐπάναγκες νὰ κριθῇ, ὡς ἀποτέλεσμα τῶν σοβαρῶν αἰτίων ἐκείνων περὶ τῶν ὁποίων εὐθύνεται καὶ λογοδοτεῖ ἡ παγκόσμιος *Μοῦσα*, ἡ *Κλειώ*.

Καὶ ἡ χρυσῶνυμος Ἀρχοντοπούλα μας θέλει κατὰ ταῦτα ὁρροφόρον τῆς τιμῆς Τῆς καὶ φίλακα ἄγγελον τοῦ κάλλους Τῆς καὶ παραστάτην τῶν ξανθοσοστρυχῶν Μυρίων Τῆς, ὅπως οὕτω ἡ ἔνωσις Τῆς διαφυλάξῃ μὲν τιμιώτατα, αὐτὰ τὰ τιμιώτατα τὰ ἀνά πάντα παλμόν δευτερολέπτου ποδοπατούμενα, ἅμα δὲ προσθήσῃ εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον *σὺμμαχον*, οἷου ἐστερεῖτο παντάπασι, καὶ δὴ τοιοῦτον ἀριπρεπῆ Ἄρην ὁποῖος παρέστη εἰς αὐτὴν ὁ Στρατῆς.

Καὶ ἡ Χρυσὴ δὲν ἐνήδρευσε τὸν ἔρωτα καὶ ὁ Στρατῆς δὲν ἔστησεν, ἐκ τοῦναντίου, παγίδας, ἀλλ' ὡς οἱ δεινοὶ κυνηγοὶ φιλοῦσιν, ἵπταμένην καὶ φεύγουσαν τὴν ἀγραυλοῦσαν ὄρνιν ἐτόξευσαν καὶ ἐν τῷ τοξεύματι συνητηθήσαν, ἐνῶ, ἐν εἰρηνικοῖς καιροῖς, ἡ συνάντησις γίγνεται ἀνά τὰ πλάτη τῶν οὐρανῶν ἐπὶ τοῦ ἀργυροφαοῦς δίσκου τῆς Σελήνης!

Καὶ ὁμως, καὶ ἐν ὁμολοῖς καιροῖς, ἐπίσης ἀκριβῶς, ποικίλοι ἀδόκητοι συναντήσεις κρίνουσι πλειστάκις περὶ τῶν μεγίστων καὶ ἐν τι σμικρὸν γίγνεται ἀφετηρία εὐθὺ πρὸς τὸ πέλωρ!

Διό, δὲν λαλεῖ ὁ ποιητὴς ἔξω τῆς τροχιᾶς τῆς σφαίρας ταύτης, ἀνά τὴν ἔκτασιν πῆς ὁποίας τελεσιουργοῦνται αἱ ἰδιοτροπώτεροι συνθέσεις καὶ λύσεις, τὰς ὁποίας δὲν ἔὰ ἐτόλμα νὰ προσχεδιάσῃ ἡ φαντασία, χωρὶς ἐννοεῖται, νὰ θέλω τὴν ἀρωγὴν τοῦ αἰσχυνοῦς τούτου ἐπιχειρήματος ὑπὲρ τοῦ πελάτου μου.

Ἰδιότροπον, ἂν μοι ἐπέτρεπον αἱ κόραι τῆς Μνημοσύνης, θὰ ἐθεώρουν τὸν ἀναπεπταμένῳ στόματι λαλοῦντα σήμερον ἱατροφιλόσοφον Max Nordau (*), ἰδιότροπον ἐπίσης θὰ ἐκήρυσσον τὸν υἱὸν Βροντῆς, Γρηγόριον τὸν θεολόγον, ἀναδιβάζοντα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Λυτρωτοῦ, *παίγνιον ἐν οὐ παικτοῖς*· ἰδιοτροπώτερον θὰ ὑπελάμβανον τέλος τὸν Renan ἀνακηρύσσοντα «ζήτω ὁ Ἔρωσ» χωρὶς νὰ ἀντιγράφη ἐν τούτῳ τὸν πολὺν ἡμῶν Ἄγιον Χρυσόστομον, κηρυσσόμενον ὑπὲρ τοῦ χρηστοῦ ἔρωτος.

Καί, ἵνα συνεχίσωμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν ἀπὸ τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν, ἅς διατυπώσωμεν ὀλόκληρον ἱστορικὴν θέσιν, ἐν σπαρτιατικῇ νηφαλιότητι λόγων, ἐπαναλαμβάνοντες ὅτι ἐν τοῖς πᾶσι ἀνωμάλοις ἐκείνοις καιροῖς, τοὺς ὁποίους ἡ εὐγενὴς Μούσα τοῦ φίλου συναδέλφου κ. Ἰωάννου Φραγκῆ συνοψίζει, προσανατολιζομένη πρὸς τὸν Ναύαρχον τοῦ 21, οὕτω :

«ποῦ βλέπει ἡ μάνα τὴ μορφὴν τῆς κόρης καὶ φοβάται,
ποῦ ψάλλουν τὴν Ἀνάστασι με ἑμάτια δακρυσμένα!»

ὁ Ἔρωσ ἐξυπηρετεῖ σεπτὰς καὶ ἐξαιρετοὺς συμμαχίας *ἐναντίον τῆς ὕβρεως*, ἧτις ἦτο ἅμα ἔθνικὴ ὕβρις καὶ ἅμα ἔθνικὴ συμφορὰ, τὴν ὅποιαν ἐδωροῦντο μὲν εἰς τοὺς τυραννοκτόνους ὑποδοῦλους, οἱ τύραννοι κυρίαρχοι, πλὴν οὐχὶ ἀποινί, ἐνῶ ἡ μὴ ἐπακολουθοῦσα τυχὸν αἱματηρὰ κάθαρσις ἦτο τότε, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σήμερον, ἐν τε τῇ ἐλευθερᾷ καὶ τῇ δούλῃ, καὶ παρ' ἡμῶν ἰδιαζόντως, *ὕψιστη συμφορὰ*.

Τὸ τοῦ κλεινοῦ μοι Μύρωνος Νικολαΐδου καὶ θρήνημα καὶ λάξευμα :

«Αἱ νύμφαι Σου ἀπάγονται εἰς ὄργια θηρίων»
«Καὶ φεῖδεται ἐνὸς κεραυνοῦ εἰς τιμῶρος βραχίων»

Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως εὖ ἂν ἔχοι.

(1) Ἄρθρα τοιαῦτα τοῦ μεγάλου τούτου Ἰσραηλίτου φιλέλληνος καὶ σοφοῦ ἐφάνησαν καὶ ἐν ταῖς στήλαις τῆς «Πατρίδος» Χανίων, πολλῆς δυνάμεως καὶ περισσῆς πρωτοτυπίας, ἀλλ' ὀρθῶς ἡ Α. Β. Υ. ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος ἀνέκαψε τὴν περαιτέρω δημοσίευσιν θαυμασίων μὲν ριζοσπαστικῶν ἰδεῶν πλὴν ἀσυμμέτρων πρὸς τὴν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ ἀνατροφὴν τῶν ἐν Ἀνατολῇ.

Ἄλλ' ἡ χρυσώνυμος μονογενῆς ἰδοῦ πάλιν προεξοφλοῦσα τὴν γνώμην τῶν Γονέων καὶ αὐτὴ πάλιν τὸ πᾶν διευθετοῦσα, ἀπόλυτος κυρία.

Ἀληθῶς, ἡ ἐπίσης ἑλληνίς πριγκήπισσα, ἡ Ἰφιγένεια, λαλεῖ, ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ Ρακίνα, θαυμάσια ἔπη, ἀπολύτου ὑποταγῆς εἰς τὸ θέλημα τοῦ Πατρός, οὕτω :

«Ma vie est votre bien ; vous pouvez la reprendre !

« Vos ordres sans detour pourraient se faire entendre !

Ἄλλ' ἡ χρυσῆ Ἀρχοντοπούλα μας, ἐν τῇ θέσει τῆς Ἰφιγένειας, — μὴ δυσπιστῶμεν —, τὰ αὐτὰ ἀκριβῶς ῥήματα θὰ παρέτασεν.

Τί λοιπὸν συμβαίνει ;

Ἐνῶ ἡ Ἰφιγένεια τίθησιν ἑαυτὴν πρὸ τοῦ φασγάνου τοῦ Κάλχαντος καὶ ἐνῶ ἡ Χρυσῆ δὲν θὰ ἔπραττεν ἄλλως, ὅμως ἔρχεται ἡδῆ, πλήρης ἔρωτος, νὰ ἰκετεύσῃ τοὺς πολιοκροτάφους δημιουργοὺς τῆς ὄπως, ἂν ποτε ἡ Πατρίς ἐλευθερωθῇ, εὐδοκῆσῃσι τότε ν' ἀνάψῃσι τὰς λαμπάδας τοῦ ὑμεναίου τῆς μετ' Ἐκείνου.

Τίς, πρὸ τοιαύτης κατασκευῆς τοῦ Ποιητοῦ, θὰ δυνηθῇ νὰ προχωρήσῃ, φληναφῶν τὴν αἰνδοξον αὐτοῦ κριτικὴν ;

Ἀλλά, μὴ παραλίπωμεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἡ ἀπόρριψις τῶν Γονέων θὰ ἦτο ἄξιον τῆς Χρυσῆς ἄθλημα, καρδιοβόρου μὲν ὑποταγῆς, ἀλλ' ἀπλετωτάτης ὅμως, διότι *μόνον rium desiderium* ἔρχεται νὰ καταθέσῃ πρὸ τῶν Γονέων, ἐνῶ, ἀφ' ἐτέρου, ἡ *φιλοξενία*, τὴν ὁποίαν μετέρχεται, δικαιολογουμένη καὶ ὡς προστασία ἐνός, τόσῳ συμπαθοῦς μάλιστα, ἀρματωλοῦ, τουτέστιν ἀγγέλου φύλακος τῶν ὑποδοῦλων, ἔχοντος μετὰ χειρᾶς *jus gladii*, προστασία μάλιστα παρὰ τῇ ἐπιφανεῖ πατρινῇ αὐτῆς οἴκῳ, μυροβολεῖ μὲν ἐξ ὀμηρικῆς Ναυσικάας, προώριστα δὲ νὰ τελέσῃ, καθ' ἑλληνικὴν λαϊκὴν εἰμαρμένην, τὰ ἀποκαλυπτῆρια τοῦ νεαροῦ ἥρωος ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς συνειδήσεως τῶν Γονέων, ἀγνωσύντων τὸν ξένον, ὅμως συναρπαζομένων ἐκ τῶν εὐγλώττων αὐτοῦ χαρισμάτων.

Ὅποίας ἐνταῦθα συμφορᾶς θὰ ἐδημιούργει ἡμῖν ἡ προσωπίς τοῦ κλασικοῦ ἡμῶν θεάτρου. — Σήμερον, τοῦναντίον, πρὸ-

σωπον πρὸς πρόσωπον ἀλλήλους θεῶνται οἱ ἥρωες καὶ ἀσφα-
λέστερον καὶ ἀληθέστερον κρίνουσιν οἱ ὑποκείμενοι αὐτοῖς
χαμαιδικασταί, οὕτω δὲ καὶ ὁ Στρατῆς φυσικώτατα ἐπιβάλ-
λεται ἐξ ἑαυτοῦ ἐκεῖ ὅπου ξανθαὶ Μοῖραι ὠδήγησαν τὸν λε-
βέντην.

Καὶ ὁ Στρατῆς κατακτᾷ ἀπαξαπλῶς :

Ἡ μήτηρ ἐτέρωθεν ὠθεῖ τὴν ἐκλογὴν τῆς μονογενοῦς εἰς
τὰ ἔσχατα, διότι ὁ ἐκλεκτὸς τῆς καρδίας τῆς κόρης εἶνε
σκεῦος ἐκλογῆς, ἀντάξιός τοῦ οἴκου τῆς στολισμός, καὶ, ὡς
τὸ εἰδύλλιον περαιτέρω δεικνύει, «*praesidium et dulce
decus*», ἐνῶ οἱ λοιποὶ πολιορκηταὶ τοῦ Οἴκου, τὸν ὅποιον πε-
ριλοῦει ἡ μυθικὴ χάρις τῆς ἀνυμφεύτου Νύμφης, εἰσὶν ἀσύμ-
μετροὶ πρὸς τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ψηλότερον ἰσταμένην
Ἰσαγγελον, ἣτις εἶνε ἡ πολιορκουμένη, τοῦ πολιορκουμένου
Οἴκου ὑπὸ πολιορκητῶν, ἄλλων τε καὶ τοῦ Μανολιοῦ, ὅστις
ποιεῖται τὰ τελευταῖα διαθήματα ἐν τῇ Δευτέρᾳ Πράξει.

Ἄλλ' ἡ ἀρητὰ κόρη τῶν Λευκῶν εἶνε τῆς Ἰφιγενείας μας
τῆς Ἀγαμέμνονος ἀρρενωποτέρα, οὐδὲ εἶνε διστακτικὴ ὅπου
δὲν ἔχει χώραν ὁ δισταγμός, οὐδὲ ἄπωθεν μιμνήσκουσα ἡμῖν
τὴν ἠπίαν ἀδελφὴν τῆς Ἀντιγόνης, ἐνῶ πρὸς τὴν τελευταίαν
ταύτην προσομοιάζει ἀλλὰ δὲν ταυτίζεται.

Καὶ οἱ καιροὶ ἐπιτρέπουσιν εἰς τὴν Ἀρχοντοπούλαν νὰ
προέλθῃ εἰς ὀμήγουριν ἀδελφοποιουμένων συνωμοτῶν, ὅπου
μυεῖται τὰ ἀπόρρητα προσεχοῦς ἐλευθερωτικοῦ ἀγῶνος, τὸν
ὅποιον ἀναδέχονται πέντε κρήτες Ταύγετοι, ἐκκινήσαντες ἐκ
τῶν πέντε Τμημάτων τῆς Νήσου πρὸς τὴν ὑψηλότεραν κορυ-
φὴν τῶν Λευκῶν, ὅπου, ἐνώπιον ἀργυροπάστου Εὐαγγελίου, ἐπὶ
ἀντιμηνσίῳ ἐπάνω βωμοῦ παλλεύκου, δίδεται ὁ μέγας ὄρκος,
χαμηλουμένων μέχρις ἐδάφους τῶν Ταυγέτων γονυκλιτῶς.

Ἡ ἱερὰ αὕτη σκηνὴ προκαλεῖ—τουτέστι θέλει πάντοτε
προκαλεῖ—ἄρρητον συγκλίνησιν καὶ θέλει ψαῦει τὰς ἱερωτέ-
ρας ἐνθυμήσεις νοῦ καὶ καρδίας.

Τὴν ἐξαιρετον ταύτην σκηνὴν ὑποτίθεται ὅτι θεᾶται ἡ
ἀρματωλὴ, ἀντιλαβομένη πάραντα τῆς οὐσίας τῶν πρα-
γμάτων.

Ἄλλὰ ἰδὲν σπεύδει, ἄρα, λίαν ταχέως ὁ Καπετὰν Σήφης

περὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς συνωμοσίας εἰς τὴν Ἀρχοντοπού-
λαν, ἣτις ἐνδεχόμενον καὶ νὰ ἦτο ἐγκάθετος τῶν Τυράννων,
μελισταγῆς καὶ οὐρανοστάλακτος προδότις ;

Ὁ Σατὰν ἰμὴ δὲν ἐμφανίζεται πολλάκις, καθὰ λέγει ὁ
Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὑπὸ μορφήν ἀπαστράπτοντος ἀγ-
γέλου ,

Τὴν ταχεῖαν ταύτην τὴν σπουδὴν τοῦ Καπετὰν Σήφη ἐξέ-
λαβεν οὕτω δικηγόρος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν διαπρεπῶν καὶ ἐρίτι-
μος κυρία, ἄριστα παρεσκευασμένη πρὸς σοβαρὰς φιλολογικὰς
ζητήσεις.

Πλὴν, τὴν ἀντίρρησην δὲν ἀποδεχόμεθα οὐχὶ διότι συνω-
φρώθη τοιαῦτα ἀκούσας ὁ ἐκ τῶν εὐφυεστέρων παρ' ἡμῖν
καθηγητῶν κ. Γ. Δελεδάκις, ἀλλὰ δι' οὐσιαστικούς λόγους,
οὐχ οὕτως εὐκαταφρονήτους.

Κόρη, προδότις, πληροῦσα ἐντολὴν Γενιτσάρου, κατὰ τοῦ
ὁποίου μαινεται ἡ Πατρίς, ἀνήκει εἰς τῶν φυσικῶς καὶ ἠθι-
κῶς ἀδυνάτων ἐνοχῶν τὴν ἀκατοίκητον σφαῖραν ! Ἡ δυσχω-
ρία, αὐτὸς ὁ χῶρος ἐκεῖ, αὐτὰ τὰ ὑπὸ τὴν περιβελαζομένην
ποιμαντορίαν τῆς Παρθένου μῆλα, αὐτὴ ἡ στάσις καὶ ἡ ἀκτι-
νοβολία τῆς ψυχῆς τῆς κόρης, ἥ ὡς θὰ ἔλεγε γάλλος πνευμα-
τιστὴς «perisprit», ἥγαγον τὸν καπετάνον μέχρι τῶν παλ-
μῶν τῆς καρδίας τῆς κόρης, τῆς ὁποίας ἡ κατοικία καὶ ἡ γε-
νεαλογία δὲν ἦτο παντάπασι δυσπαρακολούθητος καὶ ἡ ὁποία
ἀφηγεῖται τὰ πάντα καὶ τίνος γενεᾶς καὶ τίνος αἵματος ἦτο.

Καὶ ἐνῶ ἡ ἱστορικὴ περίοδος, πᾶσά τε ἄλλη, καὶ αὕτη, ἐν
ἣ κινουῦνται οἱ ἥρωες ἡμῶν, δὲν ὄρωρεται ἡμῖν καὶ προδότιδας
παρθένους, θυγατέρας τῶν φυσικῶν προμάχων τῶν ὑψίστων
ἐκεῖ ἐπάνω Ἀκροπόλεων τῆς Κρήτης, ἀρτὶ *ψαλλίαν* προδι-
δούσας καὶ εἶτα κρημνιζόμενας κάτω τῆς Τριπληΐας, ὁ Καπε-
τὰν Σήφης, κατὰ τὰ τότε ἱερὰ νόμιμα, ὑπολαμβάνει τὸν
ὄρκον διὰ τοῦ ὁποίου δεσμεύει τὴν κόρην, ἀποχρῶν ἀλεξιτή-
ριον πάσης ὑστεροβουλίας καὶ ἀκριτομυθίας, αὐτὸς ὅστις, ἂν
ἐκῆρυττε, θὰ ἐβροντοφῶνει αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπιφανῆς
ρήτωρ τῆς γαλλικῆς ἐκκλησίας ἐλάτρευεν οὕτω : «ἀνὴρ ἀσε-
βῶν εἰνέ τι ἔκτροπον· γυνὴ ἀσεβοῦσα εἶνε τέρας» καὶ σπεύ-
δει οὕτω ἵνα ἀποκαλύψῃ εἰς τὴν λογάδα κόρην *μόνον* τὰ ρή-

ματα τὰ ὄρκου, ποσῶς δὲ τὰς μαθηματικὰς πλεκτάνας, τὴν ἄλγεβραν καὶ τοὺς διαφορικοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἱερᾶς ὑποθέσεως, τὰς ὁποίας ὑπολαμβάνει ἔργον ἀνδρικῶν πυκνῶν φρενῶν.

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Ποιητὴς καὶ τοιαύτην οὖσαν κηλίδα— ἄπαγε—θὰ ἀπέφευγε νὰ ὑπομνήσῃ, διότι ἡ ἄτιμος ἐξαιρέσις, πάλιν δὲν θὰ εἶχε τὸ κύρος νόμου καθολικοῦ, διότι οὐδὲ συρράπτονται οἱ οἰοῦντο νόμοι ἀπὸ ἀδαμαρτίας μοράδος, πρὸς τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι πᾶς ποιητὴς, χάριν ἠθικῶν λόγων, θὰ εἶχε τὸ δικαίωμα πλήρως ὅπως παρουσιάσῃ καὶ πῶς λευκότερον τὰ πράγματα, ἅτινα ἐν τῇ ὑλικῇ αὐτῶν προστριβῇ, κατ' ἀνάγκην ἀπορροπαίνονται καὶ ὑποπᾶσσονται κοινορτῶν κατὰ τὰς μεγάλας ἱστορικὰς καταρρεύσεις καὶ ἀναστατώσεις, ὡσπερ καὶ κατὰ τὸν καθ' ἡμέραν κοινωνικὸν βίον οὐδὲν ἤττον. Ἐρωτᾶται, τέλος, διατί ἡ ἀπότομος ἐκείνη συνάντησις Στρατῆ καὶ Χρυσῆς;

Οὐδὲν τοιοῦτο· διότι, ὑποκειμένης τῆς ἀρματωλῆς εἰς τόσας ἀπροόπτους συναντήσεις, εἰς πᾶσαν ἀπρόοπτον συνάντησιν, οὐδὲν ἄρα φυσικώτερον τῆς συναντήσεως τοῦ ἀρματωλοῦ καὶ τῆς ἀρματωλῆς. Ἄλλὰ τὸ γλυκύθυμον, φιλόπατρι, ἄσμα τῆς ἐκλεκτῆς ἀρχοντοπούλας συνήρπασε τὸν ἐκλεκτὸν νεανίαν, ὅστις, καὶ θέλων, κατὰ τὰ πανελλήνια ἐθίσματα, νὰ ἀποφύγῃ τὴν συνάντησιν μετὰ τῆς κόρης, μονήρους διατριβοῦσας, ἅκων φέρεται πρὸς τὴν γλυκεῖαν Μούσαν τῆς βυσσοπούλας, ἣτις ἀποκαλύπτεται αὐτῷ, ἀδελφῇ ἐν ὄπλοις, ἀρματωλῇ. Καὶ ἡ σειρὴν αὕτη τοῦ ἐξαιρέτου ἄσματος ἐξόχως ἄριστα προκαλεῖ ὅ,τι ἔχει χῶραν, πᾶν ὅ,τι ἔχει χῶραν, ἐν τῷ κατόπιν.

Ὁ υἱὸς τοῦ Καπετὰν Σήφη, δὲν ἀνέμενεν ἀληθῶς τοιοῦτους οὐρανίως γλυκεῖς τόνους, τὰ κρυστάλλινα ρήματα τῶν ὁποίων ὑψοῦσι τὰς χαμερπεῖς καρδίας, ἐνῶ τὰς ὑψίφρονας ἀπάγουσι μέχρι τοῦ χῶρου ὅπου ὁ Κάντιος ἀνέτεμνε τὸ τέλειον καὶ τὴν ιδέαν.

Δὲν ἀνέμενε τοιοῦτο δίδαγμα οὐδοπωστιοῦν ἐκεῖ ὁ ἀρματωλός.

Ἀπολύτως!

Ἐμὴ γὰρ ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐκκουσῆ τὸ κυανοῦν αὐτοῦ αἷμα πρὸς τὰ κυκνᾶ ἐθνικὰ ἡμῶν ὄνειρα ; Πᾶν ἄλλο !

Ἄλλ' ἔδει ὅμως νὰ ὑποστῆ τὴν ἄρρητον ταύτην ἐκπληξιν εἰς ὀλόκληρον, ἔδει νὰ ὑποστῆ τὸν πάντη ἀδόκητον αὐτὸν κατακλυσμὸν φρενῶν.

Καὶ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Γένους, καθ' οὗς καιροὺς καὶ χρόνους αἱ σελίδες αὐτῆς εἶναι θακρύλουτοι, ἰπασάκις, ἐρίτιμε κύριε Πρύτανι (1), τοιαύτη στιγμή, ἔνθα πρωταγωνιστεῖ ἀρματωλὴ, τὴν ὅποιαν ἀντιπαρῆλθε, μὰ τὸν Διγενάκιν, ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν Κλειώ, πασάκις τοιαύτη σκηνὴ δὲν θὰ παρουσίασεν, ὅ, τι ὁ Διγενάκις ἐβυσσοδόμησε πρὸς ὑπεξείρεσιν τῆς τόσης συγκινήσεως ἡμῶν ;

Αὗται εἶναι αἱ μεγαλοπρεπεῖς δυσμαὶ τῆς Πρώτης Πράξεως, αἵτινες προαγγέλλουσι τὸν ἐφεξῆς ἥλιον τοῦ Ἄουστερλίτς ὑπὸ ραγδαίαν βροχὴν χειροκροτημάτων.

Αἱ ὠραιότεραι λοιπὸν σελίδες τῶν « Ἀθλίων » τοῦ οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου, ἀπὸ τῆς « Ἀρχοντοπούλας » Διγενάκι χαίρετε, διότι δεινὸν ἀνταυγάζετε ὅσαι ἐξ ἡμῶν τασάκις ἐπλημμυρήσατε θακρύων τὰ ὄμματα τοῦ Ἰλάδστωνος καὶ συσφιγχετε τὴν καρδίαν τοῦ κόσμου καὶ συναρπάζετε τὴν θητηγὴν φύσιν πρὸς τὸν Διὸς αἰθέρα (2) ὁπόθεν ὠλισθήσε μέχρις ἡμῶν ἡ Ἰδέα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Τέκτονος.

Ἰπὸ τοιαύτην πορφυρόστρωτον αὐλαίαν ἡ Πρώτη Πράξις μεγαλοπρεπῆς ἀντιπαρέρχεται, καταλιμπάνουσα ὀπισθεν, ἐν τοῖς ἀδύτοις τῆς ψυχῆς, δεινὴν ἀνυπομονησίαν τῶν περαιτέρω καὶ ἀπειρον συγκίνησιν, ἄσπιλον καὶ διαυγῆ, ἀγίαν καὶ γλυκερὰν καὶ ἀπαρακάλυπτον.

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου δυνάμεθα νὰ συγχαρῶμεν τῷ ὑποδυθέντι τὸν Στρατὴν κ. Εὐαγγέλω Κουμαριώτῃ καὶ ἀναδείξαντι ἀληθῆ τύπον ἥρωος κρητὸς τῶν δυσμῶν τοῦ Μεσαίωνος μετ' ἀπείρου ζωῆς καὶ μετ' ἀρρήτου γλυκύτητος καὶ ἀπροσμετρήτου συμπαθείας ὥστε κάκιστα νὰ ἐκληθῆ ὡς ὑπερβο-

(1) Ἦτο ὁ προσφιλεὴς καθηγητὴς κ. Σ. Λάμπρος.

(2) Εἰς καὶ μόνος κύριος ἀποδοκιμάζει τοὺς Ἀθλίους Οὐγκῶ ὡς φυλλάδα γαιειάρου, ὁ κ. Χ. De gustibus nōn disputandum !

λικός, ὡς ἐπίσης ἀξιοτάτη συγχαρητηρίων ἢ κ. Μελομένη Κωνσταντινοπούλου, ἢ κάλλιστα ὑποδυθεῖσα τὸ πρόσωπον τῆς Ἀρχοντοπούλας τῶν Λευκῶν· ἀλλ' ὅμως τὸ ἄσμα τὸ θεῖον ὅπερ ἢ κ. Κωνσταντινοπούλου ἐμέλψεν, ἴσως μόνη ἢ μελισταγῆς μολπή τῆς, μόνη αὐτὴ ἀποδίδει, οὕτω ἔκπαυλον, εὐτῶ οὐράνιον, γλυκύλαλον ἄσμα θυγατέρων Σειρήνων, ἐν τῷ ὁποίῳ συντελεῖται ἡ ἀποθέσις δύο ἐρώτων, τοῦ γέροντος ἔρωτος πρὸς τὴν Πατρίδν καὶ τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον ὠρίζεν ὁ Οὐγκῶ ἀηδονοφρούρητος.

Περὶ τοῦ ὑποδυθέντος τὸν Καπετὰν Σήφην, εἴρηται ἤδη ὅτι ὑπῆρξεν ἀμιμητότατος τύπος κρητῶς Σφακιώτου, λίαν δυσεύρετος.

Ἡ δευτέρα πρᾶξις, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσελαύνομεν, εἶνε ὑπερτέρα μεμψιμοιριῶν : θέαμα ἐξαίρετον καὶ στιγομιθία, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἄκρως φυσικῆ, οἶαν ὀρίζει καὶ ἐννοεῖ καὶ θέλει ὁ Βινύ.

Κατὰ ταύτην ἀπορρίπτεται πρότασις ἀρραβῶνων παρὰ τῆς Ἐλενῶς, χήρας προύχοντος, μητρὸς τοῦ Μανολιοῦ, ὑποβαλλομένη πρὸς τοὺς γονεῖς τῆς Χρυσῆς, συνεπεῖα δὲ τῆς ἀπορρίψεως ταύτης δεινὸν ὁ Μανολῖος μῆνιει κάτωχρος.

Καὶ ἐνῶ ὁ διάλογος τῶν γυναικῶν φέρει τόσην ἄπλαστον φυσικότητα καὶ προκαλεῖ ἑλκεσίπεπλον φαιδρότητα ἢ εἰρωνία ἐκατέρωθεν μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν, ὡς δίζυγον λυσσῶδες πῦρ, ἅτε ἀμφοτέρων μητέρων λίαν φιλοτίμων καὶ λίαν φιλοστόργων, τῶν ὁποίων ἡ ἑτέρα ἀγωνίζεται χάριν ὑψηλοῦ ἀληθῶς γέρατος, ἰδοὺ κατέναντι ἄκρως φωτεινῆς ἀντίθεσις, γοργῶν ἐρώτων καὶ χροπῶν ἀρραβῶνων, Χρυσῆς καὶ Στρατῆ, τοῦ Στρατῆ ἐπιβαλλομένου καὶ ἐκνικῶντος διὰ τῶν ἀδρῶν καὶ ἐπιλέκτων χαρισμάτων του, ἐνῶ πάλιν τὰς ἡρέμους ἀκτινοβολίας τῆς μελλούσης χαρᾶς τῶν ἠύλογημένων ἐρώτων αὐτῶν, ὁ Μανωλῖος, ζοφερός, ὠχρὸς καὶ θυελλώδης ἐπισκῆπτων, ἀγγέλλει ὅτι θὰ ἐξαφηνίσῃ παντάπασιν δι' ἀπλέτου προδοσίας τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν, θύματα τῆς ὁποίας, δυστυχῶς, ἐν ἄλλοις, κυρίως καὶ ἀφεύκτως θὰ ἦσαν οἱ ἐν τῷ στενῷ αὐτῷ οἴκογενειακῷ κύκλῳ ἐναγχος ἀπορρίψαντες τὰς περὶ ἀρραβῶνων πρεσβείας τῆς Μητρὸς του.

Λίαν ἀξιοσημείωτον ἐνταῦθα ὅτι ὁ Μανολῖος δὲν λαμβάνει

ται ὑπ' ὄψει, καθότι, καίτοι ὑλικῶς ἀνεξάρτητος καὶ ἐπίφθο-
νος, ὅμως στερεῖται ὑψηλοτέρας κυρώσεως, ἄμοιρος ὢν θειο-
τέρου τινὸς χρίσματος καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων ἐξ ἐκεί-
νων ἅτινα ἀπῆτουν αἱ περιστάσεις αἱ ἀκάνθιστον φέρουσαν
στέφανον.

Ὁ ταύτας πληρῶν ὑπερεκπερισσοῦ τὰς ὑψηλὰς συνθήκας
ὅπως ἀναγορευθῆ παράπλευρος τῆς πολυφέρνου ἠθικῶς καὶ
πολυχρύσου ὑλικῶς Ἀρχοντοπούλας εἶνε ὁ Στρατῆς, ὅστις
ἀρματωλικόν, ὡς εἰπεῖν, διεξάγει ἐν τούτῳ ἀγῶνα πρὸς τὸν
Πατέρα τῆς Κόρης, ὀκνοῦντα ν' ἀναγνωρίσῃ ἀμέσως εὐθύ· ἐν-
τῷ Στρατῇ ἓνα γνήσιον ἀρματωλόν καὶ ἓνα ἐκλεκτὸν αἰχμη-
τὴν ἄνευ θετικῆς τινος προεισαγωγικῆς ἀνασκοπήσεως τῶν δια-
νοημάτων καὶ τῶν βλέψεων τοῦ ἀπὸ τύχης ἐπὶ τέλους συλλε-
γέντος εἰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον ἀγνώστου τούτου.

Εἶνε τραχεῖά πως ἡ ἐπακολουθοῦσα στιχομυθία, ἀλλ' ὅμως
μεστή ζωῆς, καὶ εἶνε ἅμα πλησιφαῆς εἰκὼν τοῦ χαρακτήρος
τῶν κοτσάμπασιδων καὶ ἀρματωλῶν, εἶεν μαρτυρεῖ ἡ Ἱστο-
ρία ἢ Ἐθνικὴ.

Ἐνταῦθα ἡ ἀρήτια χάρις τοῦ ἀρματωλοῦ, τὸ παράστημα
καὶ αἱ σκέψεις, αἱ προβολαὶ τῆς στιλπνῆς ψυχῆς καὶ αἱ ἀκτι-
νοβολαὶ τοῦ πνεύματος μεταπέιθουσι τὸν ἄρχοντα κοτσάμ-
πασην εἰς λάτριν αὐτοῦ τοῦ ἀγγέλου.

Διὸ καὶ ἡ σύμπτωσις τῶν προτάσεων τοῦ Μανολιοῦ, ἥτις
καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν ἐσχάτως νικηφόρος εἰσεπήδησεν,
ἀπαξ τοῦλάχιστον, φέρει εἰς ἀπερίγραφτον ἀποστροφὴν τὸν
ἄρχοντα κοτσάμπασην ἔναντι τοιούτων ἀξιώσεων ἀνδρὸς ἀνα-
ξίου.

Καὶ δὴ καὶ δὲν βραδύνει ἡ ἀξία τοῦ Στρατῆ νὰ καταδει-
χθῆ, διότι ἰδοὺ πρὸς τὸν κοτσάμπασην καὶ γράμματα καὶ
ἐπιστολαί, πλήρεις, μέχρι χειλέων, ὑπερόγκων αἰτήσεων γε-
νιτσορικῶν, πρὸς τὰς ὁποίας ἐπάναγκες ν' ἀπαντήσῃ, κύπτων
τὴν κεφαλὴν, διότι αἱ ἡμέραι εἶναι πονηραὶ ὑπὸ τὴν πτέρ-
ραν τῶν Γενιτσάρων!

Ἄλλ' ἐν μέσῳ τῷ ἀναστεναγμῷ τοῦ κοτσάμπασην, ἰδοὺ ἡ
Χρυσὴ καὶ ἰδοὺ ὁ Στρατῆς ἀπαντῶσιν, ἐν ἐξαιρέτως γλαφυρᾷ
σκηνῇ, βροντοφωνοῦντες «θάνατον» εἰς τὸν γενίτσαρον ἐκδια-

στήν, ἀλλὰ «θάνατον» ἔργῳ καὶ οὐχὶ λόγῳ, διότι ὁμιλοῦσι μετὰ πόνου Ἄρεως ἢ ἄρματωλῆ καὶ ὁ ἄρματωλὸς πρὸ τῆς συμπτωματικῆς ταύτης ὕδρευς τῶν μνήστρων των.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἐπισφράγισις τῶν ἀρραβῶνων, ἡ ἠθικὴ, συμπλήρωμα δὲ ὑλικὸν ἢ ἀπὸ μέρους τῆς Χρυσῆς ἀπὸ τοῦ λαίμου ἀφαίρεσις περιάπτου ἐγκλείοντος τίμιον ξύλον διάχρυσον καὶ περιβολὴ αὐτοῦ περὶ τὰ λάσια καὶ εὐρέα στήθη τοῦ Στρατῆ ὅπως παραμείνῃ ἄτρωτος κατὰ τὴν λαϊκὴν πεποιθῆσιν.

Οὕτω ποτὲ καὶ ἡ Ἄθηνᾶ Διός, ὅτε ἐγένετο «Ἄθηνᾶ» Μιαοῦλη ἀριστοβούλη, αὐθις ἐξένιζεν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὸν Τίμιον Σταυρὸν ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν Μονῶν τοῦ Ἄθωνος.

Τὸ περιάπτου ἐπ' οὐδενὶ ὁ Στρατῆς θὰ ἀφήρῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ποτε!

Ἄλλ' ἐν τούτῳ καὶ ὁ Μανολιός, ὁ ἀγαπῶν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκτεθέντας σοβαροὺς λόγους μὴ ἐξίσου ἀγαπώμενος, χωρεῖ, χωρεῖ ἐπὶ τὸ ἔργον.

Ὁ Μανολιός γίνεται ἐφιάλτης, μὰ τὸν Ὑδάρνην.

Καὶ ἡ μετουπολὺ ἀγγελία περὶ τῆς προδοσίας εἶνε τὰ ἀπότοκα ταύτης: ασφογαὶ καὶ ἐρημώσεις, καὶ πῦρ καὶ σίδηρος, καί, τὸ κεφάλαιον, ἀρπαγὴ τῆς Χρυσῆς—χρυσοῦ δέρατος—ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων!

Ὑψιστοὶ θεοί!

Ὁ Στρατῆς, ἐν τούτοις, ἀγνοεῖ τὰ αἰμόφυρτα ταῦτα γεγονότα, διότι ἀπέρχεται πρὸς ἀγῶνα ἀόριστον, οὔτινος τὰ πρῶτα θύματα ἔδει νὰ ἦσαν ἄλλοι καὶ οὐχὶ ὁ οἶκος τῆς Ἀρχοντοπούλας.

Καὶ ἰδοὺ αἱ φωταυγεῖς λάμπεις τῆς Τρίτης Πράξεως ἔνθα ὁ Μῶμος δανείζεται τὴν ρητορικὴν τῶν ἰχθύων.

Καὶ δὴ ὁ Στρατῆς, πλήρης πυρὸς πατρίδος καὶ πλήρης πυρὸς ἔρωτος, μόλις ὡς πυνθάνεται, μόλις ὡς ὄσφραίνεται μᾶλλον τὰς ἀνὰ τὴν ὑπαιθρον πεδινὴν ἐπελάσεις τῶν Γενιτσάρων, ὀφειλομένης, ὡς ἡμεῖς γιγνώσκομεν, εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Μανολιοῦ, εὐτρεπίζει τὰ ραδιναὶ παλληκάρια αὐτοῦ εἰς ἐκδίκησιν ἐθνικὴν, ἀτρεμῆ, ἄνευ δηλονότι οὐδενὸς ὑπολογισμοῦ ζωῆς, ἄλλως οὐδεμίαν ἐχούσης ταύτης ἀξίαν.

Τὰ παλληκάρια σπαρτιατικῶς ὀρχοῦνται! Ὀρχοῦνται, διότι ἡ αὐρινὴ ἡὼς εἶνε πανήγυρις πορφυρᾶ ἀδιαλλάκτου Ἐρωος!

Καὶ ἤδη, ἐνῶ χαροπὴ πυρρίχη, ὡσπερανεὶ χαρὰ τοῦ Ἐαρος ἐπταετοῦς, μαίνεται καὶ πτερυγίζει, μὴ ἀπτομένη μονο-
νουχί τοῦ θαπέδου, ἤδη συγχρόνως ὁ Στρατῆς, ἡρέμα ὄλως παραφέρεται καὶ ἡρέμα φρίσσει, πλὴν καὶ δὲν ἀποκαλύπτει κοσμολέτειραν λιποτάκτιδα καρδίαν, οὐδὲ εἶνε δυνατόν νὰ λαξεύσῃ αὐτὸς ῥήματα τοιαῦτα «et enfin l' idéal est une pure utopie», διὰ τῶν ὁποίων ἐτραυμάτισεν ὁ κλεινὸς μοι Ρενάν τὸν Σωτήρα τοῦ Κόσμου ἐπάνω τοῦ Σταυροῦ Του, κρίνας ἐνὶ μέτρῳ τὰ πάντα. Ὅμως, διάθερμος ὁ Στρατῆς καὶ φυτικῆ γλυκυπικρῶ λακτίσματι τῆς καρδίας ὑπενόιδων, δια-
πυθάνεται ὀδυνῆρως, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐγενῶς, τοὺς βράχους καὶ τὰ ἀνθέμια, τὰς πέρδικας καὶ τὰς ἀηδόνας ἐάν που εἶδον ἐκείνην τὴν ξανθὴν γλαυκῶπιν, ἥτις εἶνε ἡ σκηπτοῦχος τῆς καρδίας του, πλὴν ἀλλ' ἡ δευτέρα ὅμως, διότι ἡγεῖται ἄλλος ὑπέροπλος ἔρωσ καὶ πόνος: ἡ Πατρίς.

Τοιοῦτον γλυκὺν ἕμερον, ὡς πρόσκομμα, ὡς λᾶαν ἀναιδῆ, τίθησι πρὸ τοῦ Αὐτρωτοῦ διὰ λιποψύχου κριτικῆς ὁ κλεινὸς μοι Ρενάν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ πρόσκομμα τίθησι καὶ αἶρει ὁ Διγενάκις μετὰ τόσης εὐγενεστάτης ψυχολογίας ἐπὶ τῶν ἡρώων του, διότι συνεζυμώθη μετὰ τῶν σκιῶν των καὶ τῆς τελευταίας ἀπελευθερωτικῆς δράσεως τῶν τέκνων των.

Ἄλλὰ τότε, Μοῦσα, δάνεισόν μοι τὴν εὐγλωττίαν τοῦ συναδέλφου ἐν Οὐλπιανῶ Ἐμμανουὴλ Λυκούδη καὶ εἰπέ μοι τὰ πρὸς Κανάρην ἔπη ἐκείνου:

«Δύναται τις ν' ἀντιγράψῃ μεσουρανοῦντα τὸν ἥλιον;

«Ἐγραψεν ὁ Αἰσχύλος τοὺς Πέρσας, ἀλλ' ἦτο μαραθωνο-
μάχος καὶ αὐτὸς».

Μυκάται λοιπὸν ὁ Στρατῆς καὶ ἡ λῦρα μαίνεται ἐτέρωθεν, καὶ μόνος ὁ κόσμος, αὐτὸς μόνος ὡς τρίτος, θεᾶται λαμπρὰν δυοδῖαν, καὶ ψυχολογεῖ δύο τρικυμίας ἐπάνω τῆς ξηρᾶς: τρικυμίαν χαρᾶς πολεμοχαρῶν ὀπλιτῶν τοῦ Στρατῆ καὶ τρικυμίαν ὀδύνης αὐτοῦ τούτου, μονολογοῦντος, ἄνευ, οὐχ ἤττον, τῆς ἐλαχίστης τηλεπαθείας καὶ προαισθήσεως τῶν συμφορῶν τοῦ οἴκου τῆς ἀγάπης Του.

Ταῦτα ἐνῶ δὲν θὰ ἀπέκλειεν ὁ Σαρδοῦ ἢ ὁ Σεζούρ, ὁ Γκαϊτε, ὁ Σαϊζπηρ ἢ ὁ Οὐγκώ, ἀποκλείει ὑπόυλως ὁ Διγενάκις, ἐπαφίει ἀριστα εἰς τὸν θεατὴν νὰ κρίνῃ αὐτὸς περὶ τηλεπαθειῶν ἢ περὶ προαισθήματος.

Ἐν τούτῳ, ἄγγελος, ταχύς ὡς ἄελλα, πνευστιῶν πάρεστι, καὶ ἰδοὺ κομίζει οὗτος τόσας καὶ τόσας ὑάρδας κρεπίου σκοτεινοστημόνων εὐαγγελίων, κατὰ τὰ ὅποια ὁ Ἄρχων καὶ ἡ Ἄρχόντισσα ἐσφάγησαν διὰ χριστιανοκτόνου φασγάνου περιχρύσου, ἡ δὲ Χρυσὴ ἀπήχθη ὑπὸ βαναύσων σατύρων.

Ὁ Ἰώβ, ἐν προσομοίῳ, ἐνεδύθη σάκκον τρίχινον καὶ ἔπασε σποδὸν ἐπὶ τῆς λευκῆς χαίτης του.

Ὁ ἥρωϊς ἡμῶν πόσον ἀποδύρεται μεγαλωστὶ μεγαλοπρεπῶς.

Καὶ εἶς μονόλογος!

Ὅποια ἔπη! Ὅποια χάρις καὶ οἶκτος καὶ ἔλεος!

Καὶ ὁ μονόλογος ὑπερβάλλει τὸν μονόλογον τοῦ Δαβὶδ ἐπὶ Ἰωνάθαν τὸν τόσῳ συγκινήσαντα τὸν Ρενάν, καίτοι οὐδεμία πρόκειται ἐνταῦθα μίμησις κατὰ τοὺς καλαισθητικούς κανόνας τοῦ Καντίου, ἀλλὰ φυσικὴ ἔμπνευσις τῆς τραγικῆς Μούσης μας, ὑποβαλούσης τὰ ἐκλεκτὰ Αὐτῆς ἔπη εἰς τὴν τόσῳ καλαισθητικὴν καὶ ὄλως φυσικὴν φαντασίαν τοῦ ἡμετέρου Ποιητοῦ.

Ἄλλ' ἡ ἀποστροφή «Χανοῦμ ἢ Χρυσὴ! Ποτέ! Ποτέ!» εἶνε τὸ σεπτὸν τοῦ μονολόγου ἀέτωμα.

Ἡ καταστροφή οὕτω τὴν ὁποίαν ὁ Μανολιδὸς ἐχάλκευσε, ἐπήνεγκε τὸν αἰπὺν τὸν ὄλεθρον τὸν ὁποῖον ἀπεσκόπει.

Καὶ οὕτω, διὰ τοῦ κυκλῶνος καὶ τῶν βιαίων τιναγμῶν τῆς Συμφορᾶς συντελεῖται ἡ μετὰ τοῦ Καπετάν Σήφη, πατρὸς τοῦ Στρατῆ, τυχαία ὄλως συνάντησις, πλὴν οὐχὶ καὶ ἀναγνώρισις, τοῦ Ἄρχοντος καὶ τῆς Ἀρχόντισσης, διασωζομένων ἐν τῇ συγχύσει τῆς σφαγῆς, ἐν μέσῳ τῶν σφαγέων, ἀνὰ τὰς συγκλίνας καὶ τὰς χαράδρας, ἀλλ' ἀπολεσάντων τὴν πᾶσαν οὐσίαν καὶ ἀποκλαιόντων, ὀδαλίσκη καὶ οὐκέτι παρθένον, τὴν μονογενῆ Ἰσάγγελον.

Ἐνταῦθα εἰς τῶν σπονιωτάτων ἀδαμάντων.

Διότι, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐκείνῃ ἀκρωρεῖα τῆς Κρήτης, ἡ Μή-

τηρ, ἡ ἐκσφενδονηθεῖσα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀκρωρείας τῶν συμφορῶν, πλέκει, ἐνώπιον τῶν ἀειπαρθένων βράχων ἐκεῖ, πανύψηλον καὶ ξανθοδόστρυχον ἐγκώμιον τῆς κόρης, ἐν τῷ ὁποίῳ παραμυθεῖται ἡ ιητρικὴ καρδία βασιλεύτατα, διότι ἡ μήτηρ πέποιθεν ἀπαραπόδιστος ὅτι ἡ ἀμαζὼν κόρη δύναται μόνον νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴν Τῆς καὶ νὰ παραμείνῃ ἀκήρατος!

Ὁ ἡμέτερος Διγενάκις ἐν τῷ πολυτίμῳ ἐκείνῳ μονολόγῳ πλέκει ἡμῖν νεκρικὸν στέφανον ἐπὶ τῆς σεπτῆς κεφαλῆς τῆς Ἀρχοντοπούλας τῶν Λευκῶν, λαμπροτερον καὶ ἀπείρως βαρυτιμότερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐπλεξεν ἡ Κλυταιμνήστρα πρὸς τὴν Ἰφιγένειάν Τῆς διὰ τῶν ἀπὸ τῶν τριπλῶν οὐρανῶν ὑποκλαπέντων τούτων ἐπῶν ὑπὸ τοῦ Ρακίνα :

«Montrez en expirant de quel sang Vous êtes néé ;
«Faites rougir les Dieux qui Vous ont condamnée !

Καὶ ἐνῶ τοιαύτην ἔκφρασιν ἡ νεωτέρα Τραγωδία ὅταν θὰ ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὲρ οἰασθήποτε τῶν μετὰ Χριστὸν ἐπιφανῶν προσωπικοτήτων καὶ ὁ μὲν Πανιερώτατος Ἐπίσκοπος ἡμῶν ἀφεῖλε τὸν λόγον παρὰ τοῦ ρήτορος τοιαυτὰ τινα ὑψηγοροῦντος πρὸς ἀλησμόνητον Κόρην τῶν Χανίων, νυστάζαντα ἄγγελον, τὴν Μαργαρώ Καβαλιέρου (1896), ὁ δὲ κλεινός μοι Μύρων Νικολαΐδης πρὸς τὴν ὑπέροχον Δαναὴν Του ὠρύετο ἐν τοιοῦτοις ἐλέγοις :

« Καὶ μῦθος ἂν ἡ ὑπαρξίς ἀγνώστου κόσμου ἦτο
« Πρὸς χάριν Σου, Δανάη μου, θὰ ἐδημιουργεῖτο !
« Ἡ μὴ παρὰ θεοῦ τινος ὡς Χερουβιμ ἐστάλης,
« Τῆς μαύρης ἀπιστίας μου τὸν ζόφον ν' ἀποβάλης ; »

ὁ ἡμέτερος Διγενάκις ἐξεῦρεν ἄριστον τρόπον ὅπως συγχροτήσῃ στέφανον ἐπὶ τοῦ ἀγνοῦ μετώπου τῆς Ἀρχοντοπούλας, μεγαλοπρεπέστερον ἀπείρως ἐκείνου τὸν ὁποῖον τίθησιν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνίδος Πριγκιπίσσης ὁ Ρακίνας, ἐκπλήττων τὸν κόσμον ὀλόκληρον.

Αἶφνης, ἄγνωστος ὁ Καπετὰν Σήφης, συναντᾷ ἐν τοῖς ὕψεσιν ἐκεῖ τοὺς ἀγνώστους ἐπιφανεῖς, εἰς τὰς συμφορὰς τῶν ὁποίων παρέχει ὑφίστας θωπείας.

Ἄλλὰ δὲν προφθάνει· νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἕκτασιν τῆς φιλάλωου καρδίας Του, ὅτε—σκηνὴ φρίκης!—ἑλλόπους ἄγγελος κομίζει· τὸ πολυπενθὲς εὐγγέλιον τοῦ θανάτου τοῦ Στρατῆ εἰς τὸν μέγαν Καπετάνον.

Τὸ τοῦ Ὀβιδίου : καὶ βασιλεὺς μὲν εἶνε ἄλλὰ καὶ πατήρ!
Ἄλλ', ὦ σκηνὴ θαυμασία!, τοῦ ἀγγέλου ἐγχειρίζοντος, κατὰ τὴν ὑστάτην ἐπιθυμίαν τοῦ Στρατῆ τὸ περιάπτον ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου ἡ πτωχὴ Χρυσὴ εἶχε περιβάλει, οὐ πρό πολλοῦ, τὰ εὐρέα καὶ λάσια στήθη τοῦ ἀγαπητοῦ Της, οἱ Γονεῖς τῆς Χρυσῆς πυνθάνονται ἐντεῦθεν: ἐν ἄκρως εὐχάριστον: τὸν ἐπιφανῆ Γενιήτορα τοῦ γαμβροῦ των, καὶ ἐν ἄκρως πενηθρὸν καὶ ζάπικρον: τὸν θάνατον τοῦ πολυφιλήτου μνηστῆρος τῆς Κόρης των, ἐνῶ ὑπὲρ τῆς λυτρώσεως πάλιν αὐτῆς ταύτης ἦλθον νὰ ἰκετεύσωσι τὰ καπετανᾶτα ἀνά τὰ ὕψη ἐκεῖ τῶν Λευκῶν, πρὸ τῆς εὐρυμετώπου θύρας τῶν ὁποίων συνήντησαν τὸν Καπετὰν Σήφην, ὅστις, ἐνῶ εἶνε τόσῳ πρόθυμος νὰ μετέλθῃ τὰ πάντα ὑπὲρ ἀλλοτρίων πόνων, ὑπὲρ ἀναρρώσεως ἐνὸς αἰχμαλώτου Χερουβὶμ ἐκ τῆς γεένης, ἰδοῦ, κερανουῦται ὑπὸ μνηύματος, κρείσσονος ἢ φέρειν, ὑπὸ τοῦ μνηύματος τῆς ἐνδόξου πτώσεως τοῦ Υἱοῦ.

ὦ! τῆς καλλιγράμμου ταύτης εἰκόνας καὶ πότε αὕτη θὰ δυνηθῇ δι' ὑπερφάνου σμίλης νὰ λαξευθῇ, ἐκεῖ ἐπάνω, ἐπὶ τῶν κώτων τοῦ Ἄθωνος, ἐν εἰς θὰ γραφῇ δι' ἀριστοπόνου ἀδράς χειρὸς ὁ Καπετὰν Σήφης, αὐτὸς τῶρα χρίζων παραμυθίας, αὐτὸς τῶρα καλῶν τοὺς Γονεῖς τῆς Χρυσῆς νὰ συμπενηθῶσι τὰς κοινὰς αὐτῶν συμφορὰς καὶ τὰς ἄτας, ἄλλ' οὐδὲν ζητοῦν εὐρίσκων πάλιν—χαίρετε Δωριεῖς τῆς Κρήτης—ρήματα ὑψηλὰ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὴν Ἄλοχον καὶ πρὸς πάντα τρίτον, ὑπέρτερα θρήνων ὑψιπύλων, ρήματα ἅτινα συνεκλόνησαν διαμπερὲς τὸν ἐκλεκτὸν καὶ πυκνὸν κόσμον τῆς Πρωτεύουσας τῆς Κρήτης καὶ ἅτινα ἤκουσεν ἡ Πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου παρὰ τῶν Γονέων καὶ παρὰ τῶν Οἰκείων καὶ παρὰ τῆς Ἄλόχου τοῦ Παύλου Μελά ὡς τὸν κάλλιστον ἀληθῶς τῶν στεφάνων τοῦ ἀθρομβωτέρου τῶν εὐγενῶν σφράγιων μας.

Καὶ τότε ἐντέλλεται ὁ καπετὰν Σήφης εἰς τὸν ἄγγελον

νά κομίση εἰς τὴν καπετάνισσαν ταῦτα τὰ ἔπη: ἀνά κόμπε πέτρα τὴν κορδιά, ἄν κρητικιά, μὴν κλαυση!» ἄτινα μεταξὺ τῶν πρώτων ἐχειροκρότησεν ὁ ἄρρενωπότερος τῶν καθηγητῶν μας κ. Γ. Λελεδάκης καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φιλέλληνες ἀξιωματικοὶ τῶν ἰταλῶν Βασιλικῶν Καραβινοφόρων.

Ἄλλὰ τόσοσ σωρείτης συμφορῶν ἀπαιτεῖ καθαρισμὸν καὶ ἡ τόση κόπος Αὐγείου χρεῖζει ἡρακλείας ἀπολυμάνσεως, ὅπως μὴ τὸ Κακόν, ὅπερ δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως κατὰ τὰς ἀριστοτελικὰς θεωρίας, καὶ τοῦναντίον εἶνε ἀσχημίαι τοῦ ἄδοντος τοῦ καλοῦ, τοῦ ἔχοντος λόγον ὑπάρξεως, ἐκνικήσῃ καὶ καταπαγκρατιάσῃ καὶ, κατὰ τὸν Ἀκόστολον Παῦλον, ἀπερ-αρθῇ».

Ἐρωτᾶται: τίς ἐθῆκε τὸ Πήλιον ἐπὶ τῆς Ὅσσης καὶ ἐπύργωσε τηλικαύτην θημωνίαν κακῶν;

— Ὁ Μανολιός!

Ἄλλ' ὁ Μανολιός, ἰδὼν τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του, πτύει ἑαυτὸν πρῶτος, καὶ βάλλει πρῶτος καθ' ἑαυτοῦ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἐδράζεται ἐπὶ προσομοίων συνθηκῶν, καὶ ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεὸς ὁ ἐπιλύων τὰς γορδιοδέτους δέσεις τῆς ἀπολλυμένης ἀνθρωπότητος εἶνε τὸ δεινότερον ἄλληλα καὶ θρήνημα τῆς παγκοσμίου τραγωδίας, ἐνῶ ἐν τοῖς λοιποῖς δράμασιν εἶνε τὸ ἀτυχέστερον καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἀπιθανώτερον τοῦ δράματος.

Καὶ ὁ Παράκλητος, ὁ Υἱὸς τοῦ Τέκτονος, ὑποδέεται τὸν ἀπολλύμενον ἄνθρωπον, μετανοοῦντα ὅμως, ὅπως ἐξαγνίσῃ τὸ δλον ἀνθρώπινον καὶ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἀριστοτελικὴν καθαρσιν, ἣν ἐσχάτως τοσάκις ἀπήτησεν ὁ ἐρίτιμος καθηγητῆς κ. Μιστριώτης.

Οὕτω μετ' Ἀριστοτέλη, οὕτωςι νομοθετήσαντα, ἔδει νά παραστῇ ὁ Σωτῆρ, λυτρωτής, θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, πληρῶν οὐδὲν ἤττον πάντα νόμον τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης εὐρύτατα.

Οὕτω καὶ ἤδη, ὅτε ἐπερίσσευσε τὸ κακόν, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ ἀρίστη μορφή τοῦ Μανολιοῦ, ἡγνιασμένου δι' ἀπλέτου

μετανοίας, ἣτις ἐστόλισε τόσας θαυμαστάς παραδόσεις καὶ σελίδας τοῦ Καντίου.

Καὶ δὴ ὁ Μανολιὸς μετανοεῖ ἐν κρισιμωτάτῃ στιγμῇ, τόσῃ ταχέως, ὥστε, ἀποθανόντα καὶ τελευτήσαντα ἐν τῇ πρὸς τοὺς Γενιτσάρους συρράξει, νὰ δυνηθῇ νὰ ἀναστήτῃ καὶ νὰ ἀναζωώσῃ τὸν Στρατῆν, κύφαντα καὶ δῆξαντα τὸ ἔδαφος καὶ σκοτωθέντα τὰς ὄψεις ἐν ὑστάτῳ κατὰ τὴν καρδίαν πλήγματι.

Ἀνακαλέσας εἰς τὴν ζωὴν, ἄνδρα μείζονα τοῦ Λαζάρου, διὰ τοῦ ἀτίμου αἱματός του», ἀπάγει ἔξω τῆς μάχης τὸν ἥρωα, δεινὰς περιβεβλημένον φθινούσης Μῆνης ὠχρότητας, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους ἀποστέλλει τὸ θεῖον περίσπτον, αὐτὸς δὲ συμπληροῖ διὰ τοῦ ἰδίου θανάτου τὸν θάνατον τὸν ἡμιτελεῖ, τοῦ Στρατῆ, καὶ τὴν ἐκείνου συνεχίζει ἔξοχον ὄρασιν, μέγαν ἀγῶνα ἡμιεπιτάφιον συστησάμενος τῷ ἥρωι διὰ τῆς πανοπλίας τῆς ἐκείνου . . . .

Ἐφεξῆς ἡ μνήμη τοῦ Μανολιοῦ ἐνδύεται πορφύραν καὶ βύσσον, ὡς ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἐν Οὐρανοῖς, ὅπου ἀπέπτη μετὰ γενναίαν ἐκατόμβην καὶ κατανίκην τῶν ἐναντίων λαμπρὰν.

Ἡ τε Ἐκκλησία καὶ ὁ Σταγειρίτης, ἡ κοινὴ συνείδησις καὶ ὁ Κόντιος, ἀποθαυμάζουσι τὴν πολυτελεῖ πορφύραν τὴν ὅποιαν ἔθαψε διὰ τοῦ ἀτίμου, ὡς λέγει, αἱματός του» ὁ Μανολιὸς καὶ ἡ γυμνότης τοῦ μὴ ὄντος ἀκακοῦ» ὑπὲρ τοῦ «ὄντος» καλοῦ κατακαλύπτεται, οὐχὶ δι' ἀπλοῦ φύλλου συκῆς, ἀλλὰ δι' ἀπλέτου μετανοίας, ἣτις μόνον ἐν τοῖς ἀ' Ἀθλοῖς» τοῦ οἰκουμενικοῦ Διδασκάλου Οὐγκῶ ἀπαντᾷ.

Ὅλον αὐτὸν τὸν ἐσμόν τῶν ὑψηλῶν εἰθυμημάτων, ὑπὸ τῶν ραιστήρων δεινῆς Νεμέσεως ἐλαυνόμενος, ἀποκαλύπτει ὁ Μανολιὸς ἐν σφοκλείῳ μονολόγῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ κηρύσσει ὑψηλοτέραν τῶν Οὐρανῶν μετάνοιαν, ἀποκαλῶν ἑαυτὸν Ἰούδαν τῶν Ἐθνικῶν Ἰδεωδῶν.

Τὸν μονόλογον αὐτόν, κόσμημα τῶν μονολόγων τοῦ Σχίλλερ, ἀπέδωκεν ὁ ἀξιότιμος κ. Γ. Πικόνης, τέως τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, ὅπως ἐξαιρέτως, καταχειροκροτηθεὶς ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν τῆς Πρωτευούσης καὶ ὑπὸ τῶν φιλελλήνων ἰταλῶν ἀξιωματικῶν καὶ τοῦ ἐκλεκτοῦ κοινοῦ πανηγυρικῶς.

Καὶ ἤδη βαινομεν διὰ μέσου πτωμάτων ποῦ ;
 : *Ἀνάστη ἀληθῶς ὁ Στρατῆς διὰ τοῦ ἐγκαίρου θανάτου τοῦ*
ἐπί Χρυσῆ δεινοῦ ἀντιπάλου του ;
 : Καὶ τῆς Χρυσῆς ἢ μελανόφθαλμος μοῖρα ;
 : Οἱ ὄψωικοὶ στῦλοι τοῦ Παρθενῶός της ;
 : Ἡ πανάχραντος αὐτῆς ἀκρόπολις καὶ τὰ ἀτίμητα προπύ-
 λαια .

: Ποῦ λοιπὸν ἢ κάθρασις ;
 : Ἀρκεῖ, πρὸς παρασκευὴν ὄλων αὐτῶν τῶν μοχλῶν, οἵτινες
 θὰ ἀνταράξωσι κόνιν νεκρῶν καὶ νυκτικόρακας ἐρειπιῶνων
 ἢ πτωχῆ ἢ τελευταία «Τετάρτη Πράξις» ; καὶ θὰ ἐπανα-
 γάγη αὐτὴ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν νόμων τοῦ Ἀριστοτέλους
 καὶ τοῦ Καντίου, τουτέστι τὴν ἀναστήλωσιν τοῦ ἠθικοῦ κό-
 εις τὸ ἄρτιον καὶ ἅμα τὴν εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασιν τόσου
 μεγάλου, μεγαλωστὶ τανυσθέντος ὀλέθρου ;

Ἴδωμεν !

Ἴδου ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει ὁ ἄγγελος μηνῶν εἰς τὴν Κα-
 πετονισσαν τὸ ἐνδοξόν, ἀλλὰ βαρὺ μῆνυμα.

Εἶνε τὸ *διστιχοῦ τῶν ἐν Θερμοπύλαις*, οὐδὲν πλέον οὐδὲν
 ἔλασσον, μῆνυμα τοῦ υἱοῦ πρὸς τὴν Μητέρα, σιωπηρᾶ τεκ-
 ματοτῆ βουλῆ, καὶ ἐντολῆ ρητῆ τοῦ Καπετὰν Σήφη.

Ὁ αὐτὸς ἄγγελος ἀνακομίζει πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιφανῆ πα-
 τριαρχικὸν οἶκον τοῦ Σήφη καὶ δύο *Ἰῶντας νεκροὺς ἐπιφανεῖς* :
 τὸν Ἀρχόντα καὶ τὴν Ἀρχόντισσαν.

Ἡ μήτηρ, καίτοι σπαρτιαῖτις, κεραυνοῦται πρὸ τοῦ σκοτει-
 νοῦ μηνήματος, ἢ ἄβυσσος καλεῖ ἄβυσσον, ἀκτις καθάρσεως
 οὐδαμῶθεν ὑποφώσκει καὶ τὸ πᾶν μυκτηρίζει τὸν ἠθικὸν
 κόσμον ἀπολλύμενον, καταρρέοντα, θρυμματιζόμενον . . .

Ἀνακομίζουσιν οἱ ξένοι τὴν κυρίαν τοῦ οἴκου ὠχρόστολον
 εἰς τὰ βᾶθη τοῦ οἴκου, καὶ ὁ ἄγγελος, δανειζόμενος τὰ πτερὰ
 τῶν πεδύλων τοῦ Ἑρμοῦ, ἐξέρχεται νὰ ἀναγγεῖλῃ τὴν συμ-
 φορὰν τῆς συζυγοῦ εἰς τὸν Καπετὰν Σήφην, ἤδη σπεύδοντα
 ἐπίσης νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν ἐν τῇ νεκρικῇ παστάδι καὶ νὰ ἐκδικήσῃ
 τοὺς ροδοφύτους Μαῖτους του φυλλορροήσαντας.

Ἐρημουμένης τῆς σκηνῆς, ἰδοὺ ἐπὶ τρυφῆς ἐκπαγλὸς ἀκτι-
 νοβολεῖ ἢ χάρις τῆς Χρυσῆς, συμπαθεστέρως ἀπείρως τῆς Ἰου-

διθ, ἀποκτεινάσης τὸν ἄγριον Γενίτσαρον ἀπαγωγέα της καὶ τραπέισης μέχρι τοῦ ὕψους τῶν κατὰ τὰ Σφακία ὑψηλοκρήμων δειράδων εἰς τὴν πρώτην λαχοῦσαν οἰκίαν. Ἡ Χρυσὴ εἶνε πλέον ὄρφανὴ γονέων, καί, ὡς ἡ περιγκήπισσά μας ἡ Ἥλέκτρα, εἴμαρται νὰ βιώσῃ ἐφεξῆς ἀποχειροβίωτος οἰκέτις, αἴστος, ἄπυστος, ἢ ὑπολείπεται νὰ ἀφοσιωθῇ νύμφῃ τοῦ Χριστοῦ.

Διότι ἐπὶ πλέον.—ὦ τῆς ἐξαισίας σκηνῆς!—, ἐνῶ πρὸ ἀνηρτημένης εἰκόνας εὐγνώμων προσεύχεται εἰς τὴν Κυρὰν Ἐλεούσαν, ἐπὶ τῇ λυτρώσει της, ἰδοὺ κύκλῳ τῆς Εἰκόνας τῆς Θεομήτορος τὸ χρυσοῦν περιάπτρον τοῦ μνηστήρός της, ὅπερ ὁ ἄγγελος δὲν προέφθασεν νὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Στρατῆ, μὴ ὑπομείναςαν τὸ δεινὸν Εὐαγγέλιον.

Ζῶν, οὐδέποτε ἔδει, καθὰ προεξετέθη, νὰ ἄρῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ περιάπτρον ὁ Στρατῆς, κατὰ τὰ ἐν τῇ Β'. Πράξει.

Καὶ ἄρα, ἢ ἔπεσεν ὁ ἥρωϊς ἢ ἐπελάθετο τῶν ὄρκων καὶ τῶν συντεθειμένων! *Tertium non datur!*

Ἄλλὰ, ἀπὸ τοῦ μοναστικοῦ βίου θέον τάχιστα νὰ ἀποσπάσῃ τὴν διάνοιαν παντάπασιν, διότι, *ἀδελφοποιήτος* γενομένη, δὲν δικαιούται νὰ διαθέσῃ ἑαυτὴν κατὰ τὸ δοκοῦν, οὐδὲ καὶ νὰ προορίσῃ ἐαυτὴν *νύμφην τοῦ Χριστοῦ*, ἀλλὰ δικαιούται καὶ πολλῶ μᾶλλον ὑποχρεοῦται νὰ πῆσῃ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος καὶ νὰ ἀγωνισθῇ, καθὰ γονυκλιτῆς *ὤμοσεν* ἐν τῇ Πρώτῃ Πράξει.

Ἐν τούτῳ, βαρύγδουπος ἀκούεται χωροῦσα μακρόθεν συνοδία πανηγυρικὴ, καὶ αὐδὴ λύρας ἀναστάσιμος, καὶ πολὺφωτος ἀργυρόγελως χαρὰ, ἡγουμένου τοῦ Καπετὰν Σήφη, ἐπομένου φαιδροῦ τοῦ νεκραναστάντος Στρατῆ, ἀκολουθούντων τοῦ Ἄρχοντος καὶ τῆς Ἀρχοντίσσης καὶ τῆς Μητρὸς τοῦ Στρατῆ, ἐπερχομένης οὕτω ἐξαιρετοῦ συρράξεως τραγικῶν καὶ ὅλως θεοπέμπτων συναντήσεων: Πατρὸς καὶ Κόρης, Μητρὸς καὶ Κόρης, Μνηστήρος καὶ Μνηστῆς, Μητρὸς καὶ Υἱοῦ, Πενθεροῦ καὶ Νύμφης, *ἤδη ἀδελφοποιήτων*, διὰ τελείας τραγικῆς καθάρσεως καὶ δι' ἀπαραμειώτου ἐπιθραβεύσεως τῆς ἀρετῆς τῶν μαγικῶν κρητῶν ἡρώων, τῶν ὁποίων τελεία εἰκὼν καὶ ὑπογραμμὸς εἶνε αὐτὸς ὁ Ποιητής, ὁ μέχρι τοῦδε γνωστὸς κυρίως ὡς μαχητῆς, οὐδενὸς ὕστερος.

Χαιρετίζομεν οὕτω, ἐν τῷ προτώπῳ ἐνὸς κρητὸς πολεμιστοῦ τὴν πρώτην εὐτυχῆ ἐμφάνισιν τοῦ πρώτου δραματικοῦ ἔργου ἐν τῇ φιλολογικῇ παραγωγῇ τῆς Κρήτης, ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς ὁποίας δις ἐδιδάχθη ἡ « Ἀρχοντοπούλα τῶν Λευκῶν », προκαλέσασα ἄρρητον συγκίνησιν καὶ συνοχὴν καρδίας καὶ ἔξαρσιν τοῦ πνεύματος καὶ κάθαρσιν τῆς ψυχῆς καὶ ἐξάγνισιν τῆς διανσίας.

Διὸ καὶ ὑπολαμβάνω καθήκον νὰ συναψίσω τὴν ὄλην αὐτὴν μακρηγορίαν διὰ τῆς ἐξῆς λακωνικωτάτης κριτικῆς τοῦ φίλου κ. Ν. Καρδατάκι, ἥτις ἀπεικονίζει τὴν συναρπαγὴν τῆς εὐθίκτου αὐτοῦ ψυχῆς καὶ ἅμα τὴν ἔκφρασιν τῆς κοινῆς γνώμης ἥτις ἐδημιουργήθη περὶ τὸ πρῶτον δραματικὸν ἔργον τῆς Κρήτης.

Ἴδου αἱ πολῦτιμοι ρήσεις τοῦ κ. Καρδατάκι, ἃς παραλαμβάνω ἐκ τοῦ ἀπὸ 26 Νοεμβρίου 1904 ὑπ' ἀριθ. 68 φύλλου τῆς ἐν Χανίοις ἐκδιδομένης ἐφημερίδος « Ἑλλάδος » :

« Τιμὴ εἰς τὰ πάθη τὰ καθιστῶντα τὸν ἄνθρωπον παιδίον καὶ αἴσχος εἰς ἐκεῖνα τὰ καθιστῶντα αὐτὸν ἄγριον ! Τοῦ ἐξόχως ὠραίου τούτου ἀφορισμοῦ τοῦ ὑψιπέτου γαλάτου Ποιητοῦ ἐμνήσθημεν, ὅτε τὴν ἐσπέραν τῆς πρώτης παραστάσεως τῆς « Ἀρχοντοπούλας τῶν Λευκῶν Ὁρέων » εἶδομεν τοὺς παρακαθήμενους ἀπομάσσοντας τὰ πληροῦντα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν δάκρυα· ἂν δὲ ἀληθεύῃ ὅτι τὰ δάκρυα ταῦτα κέκτηνται ἴσην ἀξίαν πρὸς τοὺς ἀδάμαντας διὰ τοὺς συγγραφεῖς, τότε συγχαίρομεν μεθ' ὅλης τῆς θερμῆς τῆς ψυχῆς μας τὸν εὐτυχῆ συγγραφέα τῆς « Ἀρχοντοπούλας », εὐχόμενοι αὐτῷ νὰ ζῆ ἐπὶ μακρὸν ὅπως ἐξυμνῆ τὰ ἐνθεα αὐτὰ αἰσθήματα τὰ ἐξομοιοῦντα τὸν ὑπὸ τούτων ἐμπνεόμενον φαρτὸν πρὸς τὸν ἀφθαρτον Πλάστην του : τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Ἔρωτα. Ἀλλὰ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον αἱ εὐγενεῖς ψυχαί, ὡς ἡ τοῦ συμπαθοῦς Κ. Διγενάκι, αἰσθάνεται καὶ περιγράφει ἐν τῇ « Ἀρχοντοπούλᾳ » Του, περὶ τῆς ὁποίας ἀλλοδαπὸς γνώστης τῆς γνώσεως μας ἔλεγεν ἡμῖν τὰ ἐξῆς : Ἡ παράστασις τοῦ ἔργου τούτου ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θέλει προσκτῆσεται ἀπείρους συμπαθεῖς ὑπὲρ τοῦ ἐνθουσιώδους συγγραφέως καὶ τῆς Πατρίδος Σας ».

Ἐν τούτοις τὰ ἔργον ἐνθυμίζει ἐπὶ πλέον τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ἄλλη περὶ τὸν ἀειμνήστον Παῦλον Μελαῦν, ἐκεῖ ἰδίᾳ ἔνθα τὸ πέραστος καὶ ὁ χαρακτηρησμός τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ Καπετὰν Σήφη. Διὸ καὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς παραστάσεις ὑπέλαβον ὅτι ὁ ἡμέτερος Ποιητὴς ἐπίτηδες αἰνίσσεται προσφάτους συμφορὰς καὶ αἰωνίως πρόσφατα ἔπη τῶν πολυσεβάστων οἰκειῶν τοῦ ἀειμνήστου ἑλληνοσ ἀξιωματικοῦ, ποιούμενος φιλολογικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τοῦ ἥρωος, παρακεκαλυμμένως πως.

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ μὲν ἰάπων στρατηγὸς Νοτζῆ ἐλάλησεν ὡσπερ σπαρτιάτης περὶ τῶν πεσόντων υἱῶν του, τοὺς ὁποίους ὁ σιδηροῦς ἥρωσ Σταῖσσελ (1) ἀπέκλαιεν ὡς παιδίον καὶ ἐνῶ, πανηγυρικώτερον ἔτι, ἐν τῷ οἴκῳ Μελαῦ, καὶ μήτηρ καὶ ἄλοχος, καὶ ἀδελφοὶ καὶ οἰκεῖοι, ἐν χορῷ ἀπεφῆναντο ὑπέριτω ὄωρικὰ ἔπη, ἐν τῷ δράματι Διγενάκι ἡ μήτηρ δὲν ὑπομένει τὸ δεινὸν εὐαγγέλιον, ἀλλὰ κεραυνοῦται ἄναυδος καὶ πίπτει ἅμα τῷ μηνύματι, βαρεῖα καὶ ἀναίσθητος, ὅπερ εἶνε μὲν λίαν φυσικόν, ἤχιστα δ' ὅμως ὑπενθυμίζει τοὺς δόνακας τοῦ Εὐρώτα.
 Ἐπιπᾶται ὁ Διγενάκις τῶν περιστάσεων καὶ ἐπιλανθάνεται τῶν ἀριστοτελικῶν νόμων καθ' οὓς *locus tempusque regit actum* ;

Κατ' ἐπίφασιν ναί !

Ἐν τούτοις, ὁ Διγενάκις, ὅστις ἐβίωσεν ἐν μέσῳ ἡρώων, ὡς ἥρωσ οὐδενὸς ὕστερος, δὲν ἀμαρτάνει οὔτε πρὸς τὸ δίκαιον τῆς καρδίας οὔτε πρὸς τὴν Ἱστορίαν καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς Πατρίδος Του.

Ὁ Διγενάκις περιγράφει ἐξόχως φυσικῶς τὴν πρώτην ἐντύπωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν, ἀσχέτως γεωγραφικοῦ μηκους καὶ λάτους, οὐδεμίᾳ καρδίᾳ παραμένει ἀρραγῆς....

Μετὰ τὸ καρδιοστάλακτον δάκρυ, καὶν ἔτι οἱ ὀφθαλμοὶ παραμένωσι ξηροί, ἐπίσταται ὁ δόκιμος ὄωριεὺς νοῦς, ὅστις, καὶ πρὸ τοῦ Ἀναξαγόρα καὶ μετ' Ἀναξαγόραν, διευθετεῖ τοὺς

(1) Τὰ κατόπιν καὶ ἡ σχετικὴ ἀνάκρισις καὶ ἡ ἐπίσημος διαδικασίᾳ ἀπέδειξαν ὅτι ὁ σιδηροῦς Σταῖσσελ δὲν ἦτο ἄλλο ἢ π τ ὡ ε λ α γ ω ὅ ς τοῦ ΑΠΟΡΘΗΤΟΥ Πόρτ Ἀρθούρ !

ἐρειπιῶνας τοῦ χάους καὶ κηρύσσει ἔπη προωρισμένα νὰ βιώσωσιν εἰς αἰῶνα.

Τοῦτο εἶνε τὸ ἀληθές πνεῦμα τοῦ Ποιητοῦ, ὅστις ἐξήλθεν ἐκ τῶν σπλάγγων καὶ τῶν παραδόσεων τοῦ λαοῦ, ἀποκομίζων ὅλας αὐτοῦ τὰς ἀρετὰς καὶ οὐδεμίαν κακίαν.

Ὁ ἐρίτιμος Πρόεδρος τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» ὅστις ὑπεδέξατο δι' ἀρίστων ἐπῶν τὴν πρό τινος συλλογὴν λυρικῶν ποιήσεων τοῦ κ. Διγενάκι, ἐν τῷ ἀθηναϊκῷ «Ἄγῶνι», λίαν εὐχαρίστως θέλει ἰδεῖ, ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀπόψεως τὴν ὁποίαν ἐξεθείασε, νέαν φάσιν τοῦ ἐνθουσιώδους κρητός, ἡ «Ἀρχοντοπούλα» τοῦ ὁποίου θέλει ἐπίσης συγκινήσει καὶ ἐν τῇ Πρωτευούσῃ τοῦ ἔθνους μας τὸν κρητικὸν καὶ Ἑλληνικὸν κόσμον, ἐν προσεχεῖ τινι διδασκαλίᾳ τοῦ εἰδυλλίου καὶ ἐ κ ε ῖ, ὅπου πάντοτε ἀτενίζει ὁ κ. Διγενάκις.

Μίαν μόνην ἤδη λέξιν :

Ἡ τελευταία λέξις τοῦ εἰδυλλίου εἶνε «Μακεδονία», αἱ συμφοραὶ τῆς ὁποίας ἀπησχόλησαν σπουδαίως πάντοτε τὸν κ. Διγενάκιν, ὡς εἶνε εὐρύτατα γνωστόν.

ΓΕΝΙΚΗ ΚΡΙΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΝ ΚΑΙ ΕΦΕΞΗΣ

Α'.

ΚΡΗΤΗ—ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ—ΕΥΡΩΠΗ

Εὐχαρίστως ἀνακοινοῦμεν ὅτι διαπρεπῆς κρῆς θεολόγος ὁ κ. Ἰάκωβος Γ. Ἀρχατζικάκις, διδάκτωρ τῆς Καθολικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Βέρνης καὶ δόκιμος συγγραφεὺς ἐξαιρετῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν γαλλιστί ἐν Εὐρώπῃ ἐκδοθεισῶν, ἅμα ἐπανακάμψας πρό τινος ἐξ Ἑλβετίας, τῇ προσκλήσει τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐτέρας τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἱερατικῶν Σχολῶν. Ἐν τῇ νεῇ ταύτῃ τόσῳ τιμητικῇ θέσει, εὐχόμεθα εἰς τὸν ἡμέτερον θεολόγον νὰ διαλάβῃ ἐπὶ ἐπιστήμῃ καὶ φλοπατρίᾳ, πρὸς προάσπισιν οὐχὶ ἐλαχίστων ἐκεῖ συμφερόντων τῆς Ὀρθοδόξιας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Συγχαίροντες ἐπὶ τῇ νεῇ τιμῇ τὸν κρῆτα θεολόγον, μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἀπεκδεχόμεθα τὴν ἀγγελιομένην νεῇν συγγραφὴν τοῦ ἦν ἀπὸ τινος προετιμάζει.

Ἐπὶ τῇ προσπιπτούσῃ οὐχ ἤττον εὐκαιρίᾳ δὲν κρίνομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἡμετέραν λύπην ἐπὶ τῇ καταδίκῃ ἐτέρου διαπρεποῦς θεολόγου ἡμῶν νὰ παραμένῃ ὀριστικῶς ἐνταῦθα, ἐνῶ κατέδειξεν ἐπιστημονικὸν τάλαντον προωρισμένον νὰ τοκοφρήσῃ ἑκατονταπλασίως, κατὰ τὰς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ διαστολάς, διὰ σφαιριτέρῳ ἐν Εὐρώπῃ μελέτῃ καὶ ἀκροάσεως.

Ἀλέξανδρος ὁ Λυκούργος δὲν θὰ κατεδείκνυε τόσῳ ἀφειδῶς τὸν ἐσμὸν τῶν ὑψηλῶν καὶ προνομιακῶν ἀληθῶς χαρι-

σμάτων του, ἐὼν μὴ ἐτύγχανεν ἑπταετοῦς ἐν Εὐρώπῃ γενναίας ὑποστηρίξεως ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῇ θερμῇ συστάσει τοῦ αἰσιδύμου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, ὅστις, εὐθεῖ βλέμματι, διείδεν ἐν τῷ Ἀλεξάνδρῳ Λυκούργῳ ἐξαιρετοὺς σύμπτωσιν ὑψηλῶν ὀνομάτων, ἅτινα περιεβλήθησαν νέαν αἴγλην διὰ τῆς μοναρχικῆς ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῷ Ἑλληνισμῷ δράσεως τοῦ τότε ὠκυμόρου ἀνδρός.

Δὲν ἀπώλεσεν ἡ Γερμανία τὸν Puchta τῆς νεαρῶν, καὶ οὐδὲν ἀπώλεσεν ἡ ἐπιστήμη, ἡ γερμανικὴ, ἡ νομικὴ τὴν ὅσον ἀπώλεσεν ἡ Ἀνατολὴ καὶ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Ἐπιστήμη διὰ τῆς φθίσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου!

Καὶ χάρις ὅ,τι πλείστη, ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλλάδος Μητροῦς, ἧς ὁμολογηθῆ ἐν Κρήτῃ πρὸς τὸν ἐρίγδουπον Οἰκονόμον, ὅστις παρεσκεύασε τῇ Μεγάλῃ ἐσομένῃ Ἑλλάδι, τὴν προσωπικότητα καὶ κλασικὴν ἐξοχότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, ἵνα δανεισθῶ τὴν κριτικὴν ἐφροσιν ἣν μοὶ ἐχάραζεν ὁ πολυσέβαστος Πρύτανις κ. Λάμπρος.

Καὶ ὁ Οἰκονόμος, ὁ κληθεὶς μέγας καὶ ὡς ρήτωρ καὶ ὡς θεολόγος καὶ ὡς πολιτικός, καὶ οὔτινος ἡ πολιτικὴ θὰ ἦτο τότε σωτήριος τῇ Ἑλλάδι ἐναντίον τῆς τοῦ Φαρμακίδου, (1) τῆς καὶ κράτησάσης, παρεσκεύαζε, Προμηθεὺς πολύμητις αὐτός, τὸν Ἀλεξάνδρον Λυκούργον, ὃν τρόπον ἀκριβῶς, ὁ γεραρὸς ἐκεῖνος Ἐτεοκρῆς ὁ Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, προητοίμαζε τῇ λακπατουμένῃ ὑπὸ τῶν Τουρκομανικῶν ὀρῶν Ἀνατολῇ τὸν μέγαν ἐκεῖνον Κύριλλον τὸν Λούκαριν, δόξαν τῆς Κρήτης, τί λέγω; δόξαν τοῦ μεγάλου Ἑλληνισμοῦ, ἀπαστράψασαν καὶ βροντήσασαν καὶ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ.

Ὅποια ἐπιφανῆ μνημόσυνα τελεῖ ἡ διάνοια τοῦ Κρητὸς μυστικῶς πρὸς Κύριλλον τὸν Λούκαριν καὶ πάντοτε, καὶ ἤδη σύγχρονα πρὸς τὰ θαλερὰ δάκρυα τοῦ Πανελληνίου ἐπὶ τῷ Παύλῳ Μελᾷ, Οὔτινος τὸν θάνατον ὑφίστατο καὶ ὁ Λούκαρις.

Καὶ ὡς ὁ Παῦλος Μελᾶς ὑπῆρξε δημιουργία τῆς ἑλληνικῆς ἀνατροφῆς, τῆς ὁποίας ὁ Πηλεὺς ἐπεμελήθη χάριν τοῦ

(1) Ὀνόματι καὶ πράγματι Φαρμακίδης κατὰ τὸν ἅγιον Κυδωνίαν καὶ Ἀποκορώνου κ. Νικηφόρον.

τοῦ Γίου τοῦ Ἰνα ἀναδείξῃ αὐτὸν Ἀχιλλέα, οὕτω οἱ Κύριλοι Λουκάρεις ἐγίγαντοῦντο ὑπὸ τῶν Μελετίων καὶ οἱ Ἀλέξανδροι Λουκοῦργοι ὑπὸ τῶν Οἰκονόμων.

Ποῦ ἄγουσιν αἱ ἐκτεθεῖσαι σκέψεις, εὐνόητον. Ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀνάγκην πολλῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης παρ' ἡμῖν ἀνά ὅλην τὴν Ἀνατολήν, καὶ ἅμα εἰς τὴν ὅσον ἔνεσι: συστηματικῆν διευκόλυνσιν προσκλήσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπιστήμης εἰς τοὺς ἐνδεικνυομένους λάτρεις, οἵτινες οὐδέποτε ἀπέλιπον τὸ ἑλληνικόν, καὶ δοῦλον καὶ ἐλεύθερον.

Λάθωμεν τὸ ἐπιφανὲς παράδειγμα τοῦ Καλλιγᾶ.

Ὁ Καλλιγᾶς, προλύτης τῆς Νομικῆς Σχολῆς τῆς Ἑλλάδος, ἄτε τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου μὴ δικαιουμένου τότε νὰ παρέχῃ διδακτορίαν, (1) ἦτο ἀνάγκη τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀνάγκη τῆς δόξης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης νὰ ἀναγορευθῇ διδάκτωρ τῶν περιπέστων γερμανικῶν Πανεπιστημίων, ἵνα, ἐπανακάμπτων παρ' ἡμῖν, ἰδρύσῃ, ἐν μέσῳ τοῦ πινδαρικοῦ ρυθμοῦ τῶν κυμάτων τοῦ Φαλήρου, τὴν Νομικὴν Ἐπιστήμην, αὐτός, ὁ διὰ φουσηματος ἐνός ἀμυστι ὀρθώσας καὶ γιγαντώσας τὸ νήπιον καὶ βαβάζον βρέφος τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης ἐν

(1) Ἄπορον πῶς ἔτι καὶ σήμερον ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολὴ δὲ ἀναγορεύει διδάκτορας. Ἄδικον. Διότι ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολὴ, καίτοι ἐστερημένη σπουδαιωτάτων ἐδρῶν ἐπὶ ἔτη συναπτά μακρά, οὐχὶ βεβαίως πρὸς τιμὴν τῶν ἑλληνικῶν Κυβερνήσεων, ἀγλαοτάτους παράγει καρπούς. Φαρμακίδης καὶ Κοντογόνης, Λουκοῦργος καὶ Δαμαλᾶς δὲν εἶνε εὐκόλον βεβαίως νὰ ἐμφανισθῶσι καὶ πάλιν ἐν αὐτῇ εἰς Κυριακὸς καὶ εἰς Ρώσσης εἰσὶν ἤδη πάλλευκοι, ὁ δὲ Μοσχάκις, ἡ ἀττικὴ αὐτῆ μέλισσα, ἀντιπαρῆλθεν. Ἡ ἐδρα τῆς Ἀπολογητικῆς κατατρίβεται περὶ Ἀρείους ἔτι καὶ Ἀπολλινάριους καὶ Εὐτυχεῖς καὶ δὲν ἀνέρπει μέχρι τῶν ὑψίστων κορυφῶν ὅπου ἀνεστήλωσεν αὐτὴν ὁ κλεινὸς κ. Σκαλτσούνης. Ἡ Ἑρμηνευτικὴ οὐδὲ ἀπτεται τῆς Πηλαιᾶς, οὐδὲ σαφηνίζει ὅλην τὴν Νέαν. Ἡ αὐτὴ ἀκαταστασία, ἣτις πρυτανεύει δηλονότι καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Σχολαῖς περὶ τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν, παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ θεολογικῇ ἡμῶν Σχολῇ, ἣτις θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ τὸ θαυμασιον σύστημα τῆς κατὰ Χάλκην τοιαύτης. Ὅμως, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα, καὶ μετὰ τὴν οὐχ οὕτως ἀρίστην κατάρτισιν περὶ τὰ καθ' αὐτὸ φιλοσοφικά, ἡ ἡμετέρα θεολογικὴ Σχολὴ θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναγορευθῇ διδάκτορας, ἀξίους τοῦ ὀνόματος.

Ἑλλάδι, ἣτις ἐκάλυψε μὲν τὴν λοιπὴν φιλολογικὴν παραγωγὴν τοῦ ἔθνους, κατὰ τὴν περισπούδαστον ἀγόρευσιν τοῦ κ. Βορεάδου εἰσηγουμένου τὸ ρωμαϊκὸν Δίκαιον ἐν Κρήτῃ, ἀληθῶς δὲ αὕτη τιμᾶ τὴν Ἑλληνικὴν Παιδείαν, ἀναδείξασα τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον, ἐν τούτῳ τοῦλάχιστον, *ισάμιλλον* πρὸς τὰ Εὐρωπαϊκά.

Καὶ ὁ μαθητὴς ὑπερέβαλε τὸν διδάσκαλον! Ὁ Καλλιγᾶς ὁ πάνυ τὸν Gans τὸν πολύν, ἐπὶ πλέον δέ, ἐπειδὴ ὁ Gans εἶνε πνεῦμα φιλοσοφικόν, ἃς προστεθῆ, ἔτι πρὸς, ὅτι ὁ Καλλιγᾶς ἔβη ἐπέκεινα τοῦ Gans καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῇ νομικῇ καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῇ θύραθεν.

Ἐπολείπεται οὐδὲν ἤττον σπουδία μία ἀντίρρησις ὅτι ὁ Καλλιγᾶς ἐγεννήθη Καλλιγᾶς. Ἡ ἀντίρρησις εἶνε κατὰ πάντα σεβαστή, τοσοῦτο μᾶλλον, καθόσον ἡ λανθάνουσα βᾶσις αὐτῆς εἶνε γενικωτάτη καὶ ἀληθῶς ἀπόλυτος: «Nascere per essere!» καὶ προσθέσωμεν ἐν παρτί.

Ἡ ἀλήθεια ἐν τούτοις εἶνε ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται ἀπλῶς νὰ διατυπωθῆ μεγαλοφῶνως τὸ λακωνικὸν ἀξίωμα: φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλόν:

Διὸ καὶ πλειοδοτοῦντες ἐπὶ τῆς ὑποτιθεμένης ἀντιρρήσεως, κηρύσσομεν μάλιστα ὅ,τι καὶ ὁ θῆλυς Βολταῖρος ἔβόα, ὅτι αὐδὲν φθάνεις εἰς τὸ τέλειον, ἀναβαίνων μίαν μίαν τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος ἣν εἶδεν ὁ Ἰακώβ.

Οὕτως ἔβόα καὶ οὕτως ἐφρόνει ἡ κυρία Στάελ, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ Καλλιγᾶς ἐγεννήθη Καλλιγᾶς, πέραν τούτου ὅμως οὐδὲν ἕτερον, καθ' ὃν περίπου τρόπον καὶ ὁ Σταγειρίτης ἦτο μυριάκις Σταγειρίτης, πλὴν καὶ εἶχεν ἀνάγκη τῶν ταλάντων τοῦ θησαυροφυλακείου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν ζωολογικῶν ἀποστολῶν Αὐτοῦ χάριν τοῦ θαύματος τῆς πρώτης συστηματικῆς Ζωολογίας Του, ἣτις θὰ ἦτο προῖον ἀβέβαιον τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ ταλάντου.

Οὕτω δοκίμως ἀρθείσης τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι, ἔσχομεν τρανὸν ἀπότοκον, τὸν *ισοστάσιον* τῷ Καλλιγᾶ κατὰ τὴν οἰκονομίαν, τὸν ἀοίδιμον Ξενοφῶντα Ψορᾶν, (1) μη-

(1) Ἐστω αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ. Ἡ κατάστηρος δικονομία εὔρε τὴν ἀτικὴν αὐτῆς μέλισσαν ἐν τῇ μελιρρύτῳ γλώσσῃ

δαμῶς κοινωνήσαντα πρὸς τὰς ἐπιφανεῖς Εὐρωπαϊκὰς Σχολὰς, ὅπου ἐμυήθη ὁ Καλλιγᾶς καὶ ὁ Παπαρηγόπουλος καὶ ὁ Οἰκονομίδης ἐν πολυῶροις παραδόσεσι Σαβινύ, συντριβούσαις καὶ κεφαλὰς δρακόντων.

Ἐν τούτοις, ὁ *μοναδικὸς* καθηγητὴς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπάση τοῦ δικονομικοῦ δικαίου, εἶνε δημιουργὸς τοῦ κλεινοῦ Παπαρηγοπούλου, κατευθύναντος πρὸς τὴν ἐπιστήμην τὸν *τρέσαντα* μέγαν μαθητὴν του, ὃν τρόπον ἐδωροφορεῖτο εἰς τὰς *χρυσᾶς τῆχαι* τοῦ *Ἔθρου* ὁ *μέγας φιλόπατρις*, ὁ Κουντουριώτης, τὸν Ἀνδρέαν Μιαούλην, ναύαρχον τῆς ὑδρογείου δόξης τοῦ 21.

Ἐξαιρουμένης, κατὰ τὰ ἐκτεθέντα, τῆς πολλῆς αὐταρχείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου περὶ τὴν Νομικὴν Ἐπιστήμην, ἧς οἱ διδάκτορες κάλλιστα δύνανται καὶ νὰ μὴ γεύωνται Εὐρωπαϊκῶν ἀκροαμάτων σοφῶν νομοδιδασκάλων,

ση τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ καθηγητοῦ. Ἐπὶ τέλους τὰ φοιτητικὰ ἐδώλια κατέχοντες, ἤμεθα ἄνδρες πλέον καὶ οὐχὶ μείρακες Τάνταλοι τῶν ἀπεριγράπτων ἄχθῶν τοῦ ἀνάστερου οὐρανοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γυμνασίων. Ὡ! διὰ τί νὰ μὴ εἶχομεν καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις μας τοιούτους καθηγητάς, ὡς ὁ Ψαρᾶς, διὰ νὰ ὦμεν πάντες οἱ Ἕλληνες ἐκ παίδων πάσοφοι ἀντὶ μεγάλων μηδενικῶν οἶα εἶμεθα.

Τὰ *μαθηματικὰ* τῆς νομικῆς εἶνε μὲν ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία καὶ καὶ ἡ Δημοσιονομία καὶ ἡ Καταστατικὴ, ἀλλὰ κυρίως εἶνε ἡ Πολιτικὴ Δικονομία.

Ὡ! εἰὰν *ἓνα* καὶ *μόνον* καθηγητὴν τῶν Μαθηματικῶν ἐν Γυμνασίῳ, ὅμοιον πρὸς τὸν Ψαρᾶν, εἶχεν ἡ Ἑλλάς, θὰ εἶχομεν τὸ κέρδος τόσων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων γινωσκόντων οὐχὶ ἀπλῶς τὰς τέσσαρας πράξεις ἀλλὰ καὶ ἀλγεβρικωτάτων καὶ τριγωνομετρικωτάτων!

Εἴη ἀγῆρως ἡ μνήμη τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ, τὴν σαφῆνειαν καὶ γλυκύτητα τοῦ ὁποίου οὐδεμία εὐρωπαϊκὴ Σχολὴ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ, ἐνῷ ὁ κ. Κρασσᾶς στενωῶς συνάπτει ἡμᾶς πρὸς τὸ παρελθὸν διὰ τοῦ ἰδίου συστήματος, ἐλέω μάλιστα βιβλίου, ὡς γυμνασιακὸς καθηγητὴς αἰωνίως ἀμελέτητος.

Ἐπίσης ἀμελέτητος ἐμφανίζεται καὶ ὁ κ. Καζάζης, ἐνῷ τοῦτο τὸ σύστημα καθιστᾷ τὸν Ἕλληνα φοιτητὴν ἀπελπιν καὶ ἀπροθυμότατον, οὕτω δὲ ἐξηγῶ διὰ τί εἰς τῶν ἐπιφανῶν ἡμῶν νομικῶν ἐκοιμᾶτο ἔστιν ὅτε κατὰ παραδόσεις τοιαύτας *βιβλιοκρατικῆς*.

Περὶ ἄλλων τινῶν θοῦ, Κύριε, φυλακὴν ὅπου δεῖ!

Sic itur ad astra!

ἐπίσης διδασκόντων διὰ τῶν περιωνύμων αὐτῶν συγγραφῶν, ὡς πρὸς τὸ λοιπὸν ἐπιστημονικὸν κεφάλαιον μεγάλη καὶ μεγάλη ὑφίσταται ἀνάγκη ὀλιγοδρομίας εἰς τὴν Ἑσπερίαν, κατὰ τὸ ἰσοκράτειον ἀξίωμα αμὴ κατόκει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους», μέχρι τῶν εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημιακῶν ἐδράνων δηλονότι.

Ὅμως, ἐπεὶ δὴ τοῦτο δεν εἶνε δυνατόν παντί— non omnis scandere Capitolium —, ἐπάναγκες οἱ Μαικῆναι φίλοι τῆς Ἐπιστήμης, ἐπίσημοί τε καὶ μὴ ἐπίσημοι, νὰ ἀρήγῃσι τοὺς ἀξιούς τῆς τιμῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀκροαμάτων, ἐπὶ τῇ προσπιπτούσῃ δὲ εὐκαιρίᾳ, ἐπαναλαμβάνομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι δὲν κρίνομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἡμετέραν λύπην ἐπὶ τῇ καταδίκη ἐτέρου διαπρεποῦς θεολόγου ἡμῶν νὰ παραμένῃ ἀμετακινήτως ἐνταῦθα, ὀλιγόκαρπος ἢ καὶ ὀλεσίκαρπος τῇ πτωχῇ Ἐπιστήμῃ, ἐνῶ κατέδειξεν ἐπιστημονικὸν τάλαντον προωρισμένον νὰ τοκοφορήσῃ ἑκατονταπλασίονα διὰ περαιτέρω ἐν Εὐρώπῃ μελέτης καὶ ἀκροάσεως.

Ἐννοῶ, ρητέον ἀνέδην καὶ ἀναπεπταμένως, τὸν ἱερολογιώτατον κ. Ἀγαθάγγελον Νινολάκιν, διδάκτορα τῆς θεολογίας καὶ καθηγητὴν, συγγραφέα τῆς ἐξαιρέτου περὶ Μελετίου Πηγᾶ συγγραφῆς, ἀλλ' ὅπως μὴ προσκρούσω εἰς τὴν μετριοφροσύνην αὐτοῦ, μετριοφροσύνην Ψαρᾶ, τοῦλάχιστον θέλει μοι ἐπιτραπῆ νὰ παρουσιάσω αὐτόν ὡς παράδειγμα παρ' ἡμῖν.

Ὁν τρόπον ἐν τούτοις, ὁ ἀοίδιμος Ζαμπέλιος ἔδει νὰ μὴ παρατραπῆ ἐκ τῆς εὐθυγράμμου πορείας του πρὸς τὰς μεσαιωνικὰς μελέτας, ἀλλ' ἔδει ἐκεῖ νὰ εἶχε προσπατταλευθῆ, οὕτως εἰπεῖν, χάριν τῆς Ἐπιστήμης, καθὰ φρονεῖ καὶ ὁ ἐρίτιμος πρύτανις κ. Λάμπρος, οὕτως ἐπάναγκες καὶ ὁ κ. Νινολάκις νὰ πεισθῆ νὰ ἀφρσιωθῆ εἰδικῶς περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ὁδὸν Ἱστορίαν τε καὶ Φιλολογίαν καὶ Θεολογίαν, ἐπὶ εὐρυτέρου καὶ μᾶλλον ἀναπεπταμένου ἐδάφους.

Ἄλλως θὰ ὑποστῶμεν τὸ κατὰ Ζαμπέλιον πάθημα, καθὰ μοι ἀνέπτυσεν ὁ ἐρίτιμος κ. πρύτανις, συμβαινόντος παρ' ἡμῖν ἐκεῖνου, ὅπερ ἀμμήτως διετύπωσεν ὁ ἀοίδιμος Παπαρηγόπουλος, ἐκ τῶν πατέρων τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης ἐν Ἑλλάδι, ἐμὸς δὲ διδάσκαλος, εἰπὼν ὅτι ὁ Ἕλληνα, ἀπαξ διεθλῶν

τὴν φυλλάδα τοῦ γαιειδάρου, ἐπαναπύεται ἐν ὄλῳ τῷ κατόπιν ! ! ! . ἀφροντιστῶν περὶ τῆς κατόπιν τύχης καὶ τῶν προόδων τοῦ ὑπομονητικοῦ αὐτοῦ τετραπόδου.

Ὁ θαλερός γέρον δὲν προσέθηκεν ἐκ τῶν τοῦ Μολιέρου ταῦτα : *Ma gloire est établie; en vain tu la déchires*, ἀλλὰ τοῦναντίον ὁ σοφὸς νομοδιδάσκαλος, ὁ ἐν ἀπείρῳ μετριοφροσύνῃ ἀποκαλῶν ἑαυτὸν μαθητὴν τοῦ Καλλιγᾶ. ἤθελε διὰ τῆς ἀμιμῆτου ἐκφράσεώς του καὶ νὰ καταδικάσῃ ἑαυτὸν ὡς μὴ ἐργασθέντα, ὑπὲρ τῆς Ἐπιστήμης, ἣν ἐτίμησεν, ὅσον ἔδει, ὅσον ἐπεθύμει ! (*Ὁρα Πρυτανικὸν Αὐτοῦ λόγον).

*Ὡς ἀπαντήσωσιν ἐπὶ τούτου μυριοὶ ἐκ τῶν ὀμιλητῶν τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τῆς δυσχεροῦς ἐπιστήμης τῶν Νόμων.

Καὶ ἡ ἀδρά καὶ λακωνικὴ αὐτῆ ἐκφρασις τοῦ πολυτίμου ἐπιστήμονος φρονῶ ὅτι δὲν εἶνε ἐλάχιστον ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ιδέας ἣτις μοι ὑπηγόρευσε τὰς γραμμὰς ταύτας, οὐδὲ πρόκειται ἐκφρασις ψιλή, ἀμιγῆς, ἐντελῶς, πόνου συναισθήματος, ἢ καὶ τόνου αἰσθήματος, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Κάντιος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐν γένει κίνησιν τῆς Ἐπιστήμης.

Καὶ ἐννοῦμεν τὴν συγκίνησιν ἀνδρῶν, οἷος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου, ἀκούοντων τὴν κρίσιν τὴν τόσῳ τιμητικὴν τοῦ Hase περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι παιδείας.

*Ἄλλ' ἡμεῖς ζητοῦμεν τι ἐπέκεινα τοῦ Hase, ζητοῦμέν τι ἀρτιώτερον, τί δοκιμώτερον, πέραν τῶν ἐνόνητων καὶ πέραν τοῦ ὀμηρικοῦ «ἀμόθεν ποθῆν» καὶ «τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν !»

Οἷα αὐτάρκεια σπαρτιατικὴ καὶ εἶος ἀμητὸς ἀπὸ μιᾶς μετὰ τὸν Hase αὐτεγκαταλείψεως εἰς τὸν ἔλεον τοῦ Πελασγικοῦ Διός.

Τὰ τέκνα τοῦ Hase, ἂν οὕτω, ἔχοντα πλείους ἀξιώσεις τοῦ πατρός, τί θὰ εὔρωσι τότε παρ' ἡμῖν νὰ χειροκροτήσωσιν ;

*Ἄλις λόγων !

ΕΛΛΑΣ—ΑΝΑΤΟΛΗ—ΕΥΡΩΠΗ

Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ σήμερον φωτεινὴν ἑστίαν ἀνά τὴν Ἀνατολήν, καὶ ὅτι αἱ Ἀθηναί, αἵτινες φερωνυμοῦσι τὴν θεὰν τῆς Σοφίας καὶ τῆς Ἐπιστήμης, σελαγίζουσι λαμπρῶς, οὐδ' ἀνέμενεν ὁ Κανάρης ποτὲ τοιαῦτα τῶν ὑδροχαρῶν πυρῶν του τὰ φωτεινὰ ἔκγονα, οἷα φωτοβολοῦσι σήμερον ἐν τόσῳ βραχεῖ χρόνῳ!

Ἡ θεολογικὴ καὶ ἡ νομικὴ ἐπιστῆμη ἀνέλοβον ἤδη ἔθνη καὶ ἔθνη, διότι ἐλάχιστα διεκόπη ὁ περὶ ταύτας, ἀνά τὰς ἔθνικὰς περιπετείας τοῦ Γένους, διελαύνων μίτος μελέτης καὶ ἐρεῦνης.

Ἡ ἔθνικὴ φιλολογία καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ κίνησις ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ προόδους καὶ ἄλματα: ὁ Ρενάν, ὁ Βύρων καὶ ὁ Οὐγκὼ δὲν ὑπερβάλλουσιν οὐδὲ κατὰ κεραίαν τὸν Λάμπρον εἰς χάριν καὶ λεπτότητα νοήματα· ὁ Παπαρρηγόπουλος ὁ ἱστορικὸς εἶνε ζωηρὰ ἀναβίωσις τοῦ Θουκυδίδου· ὁ Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος εἶνε ὑπέρτερος τοῦ Χρυσοστόμου, ἐξοχωτάτη ἀηδὼν τοῦ Παρνασοῦ, καὶ περίουσις εὐφυῆς πολιτικός· ὁ Τρικούπης εἶνε δεινὴ ἀνταύγεια τοῦ Περικλέους τοῦ Πάνου· ὁ Καλλιγᾶς εἶνε ἀνώτερος τοῦ Γκάνς καὶ ἴσος τῷ Βινσάϊδ καὶ στιλπνότερος ἐκείνων καὶ ὀτυγχρίτως φιλοσοφώτερος καὶ εὐρυμαθέστερος· ὁ Χρηστομᾶνος εἶνε ὁ σοβαρὸς ἐπιστήμων ὅστις θὰ ἐτίμα οἰονδήποτε εὐρωπαϊκὸν πανεπιστήμιον· ὁ Κυπάριστος Στέφανος εἶνε εἷς τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀστέρων τῆς Μαθηματικῆς Ἐπιστήμης· ὁ Θεόφιλος Καίρης εἶνε ὁ πρῶτος Πύρρων ἀνά τὴν Εὐρώπην ἐν Μεταφυσικῇ καὶ ὁ πρῶτος ὑλιστῆς φιλόσοφος· καὶ ὁ Ἀπόστολος Μακράκης καὶ ὁ Νικόλαος Δαμαλᾶς εἰσι νέοι ἔθνικοι τύποι οἵτινες θὰ ἐτιμῶντο ἀλλαχοῦ δι' ἀνδριάντων ὑπερφυσικῶν.

Δέον νὰ ρηθῇ ἡχηρῶς, ὅτι ἄνδρες ὡς ὁ Κοραΐς, ὁ Οἰκονόμος, ὁ Φαρμακίδης, ὁ Φίλιππος Ἰωάννης, ὁ Κοντογόνης, ὁ Πέτρος Παπαρρηγόπουλος, ὁ Βραΐλας Ἀρμένης, ὁ Ψαρᾶς, ὁ Σκαλτσούνης, Ραγκαβῆς, Φιλήμων, Ροΐδης, Φλογαΐτης, Σαρί-

πολος δὲν εἶναι εὐεξεύρετοι ἀνὰ τὴν Εὐρώπην συνάπασαν, ὡς μύκητες πυκνοχαρεῖς ἀνατείλαντες ἐντὸς μιᾶς βραχυτάτης περιόδου μετὰ τὰ ἐλευθέρια τῆς Ἑλλάδος, ὄν τρόπον ὡς ἄνθη ἀνέθορον ἐν ἰσῆ γραμμῇ Πανεπιστήμια καὶ Ἀκαδημαῖαι καὶ Βιβλιοθῆκαι καὶ Ὀφθαλμιατρεῖα ἐν μέσῳ τῆς ἄλλης ἀτάκτου ὁμοίας ἀνθήσεως ἐντὸς τῆς ὀργιαζούσης πυκνῆς χλόης καὶ ἀναδασώσεως τῶν Ἀθηνῶν ἐκ καλλιμαρμάρων οἰκοδομῶν, οὐδαμοῦ γῆς οὕτως ἀφθονουσῶν.

Περιττὸν τέλος νὰ ρηθῇ ὅτι ὁ Κόντος εἶνε ὁ κράτιστος ἐπιστήμων γραμματικός πάντων τῶν αἰώνων, λίαν πρωτοτύπως ἐργασθεὶς, ὡς περ ὁ Καλλιγᾶς, ἐπὶ ἀνιαρωτάτου ἐδάφους.

Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν φιλολογία εἶνε ἐκ τῶν ἀχμαιοτέρων, ὑπὸ δυσμενεστάτας συνθήκας παρὰ πᾶσαν ὑστερικὴν κραυγὴν.

Ἄλλ' ἡ ὑπερήφανος φιλολογία ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς πενηθροὺς καὶ αὐτοκτόνους κρωγμούς, ραπίζεται ὑπὸ ἀστείων ἀνδρῶν καὶ μιᾶς σοβαρᾶς φιλολογούσης κυρίας, διότι ἀστείως οἱ κύριοι οὗτοι καὶ ἡ κυρία, συγκρίνοντες πρὸς ὅλην τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ ἀμερικανικὴν φιλολογίαν καὶ παγκόσμιον ἐπιστημονικὴν κίνησιν τὴν *μεγίστην* δὴ τοιαύτην τοῦ ἐλευθέρου ἔθναριδίου ἡμῶν, εὐρίσκουσιν ὀλιγοστὴν καὶ ἀναιμικὴν καὶ ἡπατικὴν ἢ ἀγοραφοδικὴν.

Τὴν ὑψηλὴν ταύτην *πλάνην* τῆς κυρίας καὶ τῶν κυρίων οὐδέποτε συνεμερίσθην.

Κλαίω μόνον γοερώς διότι ἀχρεῖα ἐθνικὴ τακτικὴ παραδίδει τὰς κλεῖς τῶν *φαληρικῶν* καὶ *πορτικῶν βασιλείων* μας εἰς τοὺς *Βουλγάρους*, ἐνῶ ἡ αὐτὴ τακτικὴ ἐμάρανε καὶ ἐξήρανε πᾶσαν ἐν τῷ ἔθνει ζῶην καὶ ζῆλον καὶ ζέσιν, Φιλολογίαν καὶ Ἐπιστήμην, καὶ Ἠθικὴν καὶ Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ὅλον **ΕΘΝΟΣ!**

Ἀφροντιστῶ οὐδὲν ἤττον περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἐνδύματος τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλολογίας, διότι τὸ *καλὸν* καὶ τὸ *ὑψηλόν*, φέροντα ἢ ἀδαμιαίαν περιβολὴν ἢ ράκη ἢ ἀλουργίδα, δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν καὶ διογενῆ εὐγένειαν, ἀφοῦ πᾶν δῶρημα *τέλειον* ἔχει καταγωγὴν *ἀνωθεν*, καταβαῖνον ἐκεῖθεν τοῦ ἐβδόμου οὐρανοῦ *ἐντελῶς* γυμνὸν γλωσσικῶς.

Ἀφροντιστῶν περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἐννοῶ τὴν

λογίαν γλῶσσαν καὶ τὴν δημώδη λαϊκὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ὀχλοκρατικὴν τῶν ἀποχειροβιώτων ἢ τῶν χοιροβοσκῶν.

ODO PROFANUM VOLGUS !

Αὕτη δὲν εἶνε ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα, ὡς θὰ ἔλεγεν ὁ Σαρπίπολος, ἐνῶ ἡ δημώδης εἶνε αὐτὴ ἡ λογία, αὐτοτάτη, χάριν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, ἀτημελήε ἀπλῶς.

Ἡ γλῶσσα τοῦ Βηλαρά ἢ τοῦ κ. Ψυχάρη βεβαίως δὲν ἐλαλήθη ποτὲ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐπικρατείᾳ ἐν ἱστορικῇ τιρ περὶόδῳ, μὰ τὸν δαλὸν τοῦ Κανάρη.

Ἐὰν τοιαύτην γλῶσσαν θὰ ἠδύνατο νὰ ὀμιλήσῃ ποτὲ δὲ ἑλληνικὸς λαὸς, ἔδει οἱ ἀτίγγανοὶ καὶ οἱ χαλικούται νὰ ἔλθωσιν ἀμελλήτι νὰ ἀντικαταστήσωσι καὶ τὰ λαξεύματα τῆς Ἀκροπόλεως διὰ χοιροπρεπῶν καλυθῶν, διότι θὰ ἦτο ἀσυμπρέπες καὶ δυσάρμοστον νὰ ὑπάρχωσιν ἐφεξῆς ἐν Ἑλλάδι τοιαῦτα ἀθύρηματα τῶν δακτύλων τοῦ Αἰωνίου ἐπάνω τοῦ κλεινοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως !

Ἄ οὐδ' αὐτὸ κἂν τρέμει ἡ ἐρίτιμος φιλόλογος κυρία, τὴν ἀντίθεσιν δηλονότι μαργάρου καὶ θεοπρεποῦς Ἀκροπόλεως καὶ χοιροπρεποῦς βαρβαροχαροῦς αὐδῆς ἀντικαθιστώσης ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ γλῶσσαν ἡμιθέω ἀνδρῶν καὶ ἄθλων !

Ἡ ἐξοχος αὕτη ἑλληνίς, ἥτις ἀγωνίζεται καὶ περὶ χειραφισίας τοῦ φύλου Της, ἐνῶ τὸ φύλον αὐτὸ εἰς ὁ ἀνήκει ἐπαυσε πρὸ πολλοῦ νὰ εἶνε ἐλεύθερον ἑλληνικόν, ἄτε δουλεῦον ἀχειράφετον εἰς τὸ Φθισιατρεῖον τοῦ ἀτίμου ΚΟΡΣΕ ὅστις εἶνε ὁ πρῶτος βοδύλαρος τῶν θετικῶν δολοφοιῶν τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἡ αὕτη ἐρίτιμος κυρία ἀξιοῖ καὶ ἄλλα περίεργα καὶ τὸ ὑψιστον τοῦτο καὶ πρωτάκουστον : ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶνε παντάπασιν πένθησα !, οὐδὲν ἴδιον ἐν Φιλολογίᾳ ἔχουσα νὰ ἐπιδείξῃ, ἀκριβῶς δὲ διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι δὲν ἔχει ὀθθεν γλῶσσαν, ταῦτα δὲ ἐν ἡμέραις καθ' ἃς ὁ Ἕλλην χωρικός καὶ ἴδιος ὁ κρῆς, ὅστις καὶ ἔμεινε ὁ ἀμιγέστερος Ἕλλην, ὀμιλῶν, προκαλεῖ ἐθνικωτάτους παλμοὺς διὰ τῆς ζαπλοῦτου εἰς ἀρχαίας λέξεις γλώσσης του (1) καὶ ἐνφ

(1) Ποῦ διγιάγεις ; ἐρωτᾷ ὁ Χαλικούτης παῖς, ἦτοι ποῦ διάγεις. Αὐτὸ τὸ διγιάγεις δὲν εἶνε τοῦ κ. Ψυχάρη ἢ τοῦ κ. Παλαμᾶ κατασκευά-

χρόνῳ ἢ ἔθνικῇ ψυχῇ καὶ πρὸ παντὸς τὸ γυναικειοῦ φῶλορ στέργουσι τὴν πολὺχαριν καὶ μεγαλόχαριν καὶ κεχαριτωμένην, κομφὴν καὶ λογίαν, ἑλληνικὴν, τὴν ἀντικρύζουσαν ὑπερῶς τὰ αἰῶνια συντρίμματα τῶν θείων καλλιτεχνημάτων τῆς ἀφθίτου δόξης τοῦ Γένους, εἴτε ὠρικὰ εἴτε ἰωνικά εἴτε κορινθιακά.

Ὁ ἀοίδιμος Παπαρηγόπουλος εἶπεν ὅτι τὸν νέον τύπον εἰς τὴν γλῶσσαν θέλουσι ὀψοῦν ἕξοχοι Ἕλληνες λογογράφοι, ὥσανεὶ τὸ ἔργον τοῦ ὄν ἦτο Μύσις τοῦ ἀνυπαρκτοτάτου ἐν ἡμῖν γλωσσικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ὅπερ ἡ γλῶσσα τοῦ Λάμπρου καὶ τοῦ Καζάζη ἔλυσαν ἐτι ἀπταιστότερον καὶ ὀριστικώτερον καὶ ὅπερ ἡ σαφειότης καὶ διαυγεσιότης, γραπτὴ τε καὶ προφορικῇ, γλῶσσα τῶν ἀειμνήστων Θεοτόκῃ καὶ Μακράκι-

σμα ἐμπνεύσεως τοῦ γραφείου ἢ σπανιοῦς ἐπιβαλλομένη δι' ἀναγραφῆς εἰς τὸ λεξικὸν τῆς Ἀκαδημίας τῶν Δημιουργῶν ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ κρίκος τῆς μυριάκις διακοπέσεως ἑθνικῆς ἀλύσεως, ὅστις, μετ' ἄλλων μυρίων καὶ χιλίων γλωσσολογικῶν ἀδελφῶν του, ἐλέγχει τὸν Φαλμεράϋερ καὶ ἀνασκευάζει *ειρωνικάτα*, καὶ πολλαχοῦ μὲν ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν Κρήτῃ μεγαλοπρεπέστερον καὶ ἀφθονώτερον καὶ ἐρρωμενέστερον.

Μυρία θὰ ἡδυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν.

Ἄλλ' ἡ κυρὰ Παναγιὰ συνάπτει, ὡς ἔκφρασις δημώδης, στενωτάτα τὸν βυζαντιακὸν ἑλληνισμὸν μετὰ τῶν σημερινῶν χρόνων, ὁ δὲ ἀναστάσιμος χαιρετισμὸς τοῦ Υἱοῦ τῆς Μεγάλῃς Ταύτης Κυρᾶς, διὰ τοῦ εὐώδους ἔπους «ΧΑΙΡΕΤΕ», ἐνῶ δειλότατα ἤρξατο μετὰ τῶν λογίων, ἰδοὺ σήμερον εἶνε πανδημοτάτη μετὰ τῶν δέκα ἑκατομμυρίων τῶν Πανελλήνων προσαγόρευσις.

Ναὶ μὲν ὑψηλὸς κρῆς, τόσον ὑψηλὸς ὡς ἡ Ἰδὴ τῆς Μεγάλῃς Νήσου, ἔδει νὰ εἶπῃ εἰς τὰ ἑλληνικά πλήθη οὕτω: «ἔχετε τῆς ὀπίδαις Σας εἰς τὴν Σουλτάνα μας, τὴν Παναγιὰ μας», πλὴν οὐδ' ἐπὶ στιγμήν ἐπιτρέπεται εἰς λόγιον Ἕλληνα νὰ ὑπολάβῃ ὅτι, διότι ὁ μέγας κρῆς Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Λούκαρις, ἐλάλησεν οὕτως, ὁ λαὸς δὲν ἔλεγε τότε ὅτι ἔχει τὰς ἐλπίδας Του εἰς τὴν Κυρὰν Παναγιάν Του. Οὐδ' ἐπὶ στιγμήν! Καὶ ἡ σεπτὴ Κυρὰ ἢ Αὐθεντρ(ι)α (ἐφένδισσα, ἢ Ἀφεντειά Τῆς) ἀπανταχοῦ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἰδίᾳ δὲ ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ καὶ Τήνῳ λέγεται Κυρὰ Ἐλεούσα, ὁ Υἱὸς τῆς Ὁποίας πρῶτος προσηγόρευσεν (ὄρα τὰ Εὐαγγέλια μας) διὰ τοῦ χαιρετε, ὅπερ σήμερον, πρὸς τιμὴν τοῦ ἑθνισμοῦ ἡμῶν καὶ τῆς Θεολογίας μας, εἶνε πανδημότατον.

τοῦ Βενιζέλου καὶ τοῦ Ζουρίδη παρουσιάζουσι πάλαι ἤδη λε-
λυμένον μεταξὺ πάντων τῶν κοινωνικῶν καὶ λαϊκῶν στρω-
μάτων, ἀπὸ ἀγορεύοντες ἐν ἀρίστη ἀρχαιοπρεπεῖ γλώσῃ εἰς
τὰ πλήθη εἰ μελισταγεῖς οὗτοι ρήτορες μεταβιβάζουσι τὰ λε-
πτότερα καὶ ὑψηλότερα νοήματά των, τὰς συγκαλήσεις των
καὶ τὰ συναισθήματά των, τὰ ρίγη των καὶ τοὺς παλμούς
των, πάσας τὰς μεταφυσικὰς ἄρσεις τῶν λόγων των εὐθὺς
εἰς τὴν διάνοιαν καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν καρδίαν τῶν ἀκροα-
τῶν αὐτῶν.

Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῆς γλώσσης ἐπίσης, εἶπεν ὁ αὐτὸς
ἀοιδίμος ἱστορικός, ὅτι οὐδέποτε τὰ σκληπτρα δέον νὰ ἐχω-
σιν αἱ τάξεις αἱ ὀχλοκρατικάι, βεβαίως δέ, ὡς φρονῶ, οὐχί
διότι θὰ εἴχομεν ἄλλως ἀριστοτελικὴν ἐκτροπὴν, τουτέστι παρ-
έκθασιν, ἀλλὰ διότι, κατὰ Πλάτωνα, κριταὶ τῶν καλλι-
στευμάτων τοῦ Παρθενῶνος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ χρησιμεύσω-
σιν ἀθίγγανοι καὶ χαλικούται καὶ ἀνάφοι καὶ χοιροβοσκοὶ
καὶ βυρσοδέφαι, τῶν ὀπωίων παραλαμβάνουσι τοὺς βαρβαρι-
σμοὺς ὡς ἀδάμαντας οἱ νέοι οὗτοι καινοτόμοι, ὑπὲρ ὧν θὰ
προσῆκεν ἡ εὐχή: » Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ εἶδασ: τί ποι-
οῦσιν.»

Ἄληθῶς ἐν τούτῳ πρόκειται ἄγων ἀπειλῆς διότι πᾶσα
ἐλληνίς καθαρῶς περὶ τὴν γλῶσσαν κατὰ γενικωτάτην παρα-
τήρησίν μου, καὶ ὡς μήτηρ καὶ ὡς κυρία καὶ ὡς δεσποινὶς καὶ
ὡς μαθήτρια, οὕτω δὲ μόνον τὸ ὄρατον φῶλον ἤθελεν, ἐν
ἀνάγκῃ, εἶναι ἐπιφανὲς ἐχέγγυον διασώσεως τῆς ἐλληνικῆς
γλώσσης τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τινος τοῦλάχιστον χιλιετηρί-
δας αἰῶνων, καὶ διότι τὸ ζήτημα ἢ μὲν ἐθνικὴ συνείδησις
ἔχει ἤδη λύσει, ἢ δὲ πρᾶξις ἀποδέχεται παμψηφεί, ἢ δὲ
ἐθνικὴ ἀντιπροσωπία ἀπεριφράστως ἐπ' ἐσχάτων ἔτεμε πρὸς
τιμὴν τῆς λογικῆς, ἐνῶ ἐπίσης ἡ εὐγενὴς φορὰ τὴν ὁποίαν
ἔλαβεν ἡ γλῶσσα διὰ τῆς ἀθηναϊκῆς δημοσιογραφίας κυρίως,
ἀπὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον, ὅτε ἡ «Ἐφημερίς» τοῦ ἀοιδίμου
Κορομηλᾶ μάλιστα καὶ ὁ «Αἰὼν» τοῦ ἀειμνήστου Φιλήμονος
καὶ ἡ «Παλιγγενεσία» τοῦ γλαφυροτάτου Ἀγγελοπούλου καὶ
ὁ «Λόγος» τοῦ ἀοιδίμου Μακράκι ἔλυον βεβαίως καὶ διὰ σπά-
θης Ἀλεξάνδρου τὸ ὑψιστον ζήτημα ἀνευ οὐδεμιᾶς πρὸς ἀλ-

λήλους συνεκροήσεως!, ἡ εὐγενής ἐκείνη φορά τῆς γλώσσης, ἥτις σήμερον εἶνε ἀνεπίσχετος, ἐξασφαλίζει εἰς τὸ ἔθνος μέλλον, ἐθνικὸν ἐντελῶς, ὑπερ θά ἦτο παρὸν ταύτην τὴν στιγμήν, εἰάν ἡ πολιτικὴ μας ἦτο φιλόπατρις ἐπὶ μίαν μόνον ἀνοιξίαν καὶ οὐχὶ βουλγαρικῶς ἐθνοκτόνος ἀπὸ συστήματος.

Διὰ τοιοῦτου θαυμασίου ὄργάνου ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστήμη καὶ φιλολογία χωρεῖ ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐν μέσῳ ἐθνικῶν βάτων καὶ ἀχρείας πολιτικῆς τακτικῆς καὶ στερήσεων καὶ τρισμυρίων ἀπογοητεύσεων ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν.

Ἄλλ' ἡ εὐλογητὴ αὕτη ἐπὶ τὰ πρόσω φορά τῆς ἐθνικῆς ἐπιστήμης καὶ φιλολογίας παραδόξως διέκοψε πάντα μίτον καὶ πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῆς ἀμέσου τῆς χθῆς φιλολογικῆς κινήσεως καὶ παραγωγῆς, οὕτω δὲ οὐχὶ μόνον ἡ παλαιότερα φιλολογικὴ ζῶη οὔτε μελετᾶται οὔτε διευκρινίζεται οὔτε καθορίζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ χθῆς φιλολογικὴ τοῦ ἔθνους κινήσις διατελεῖ ἀγνωστος καὶ ἀχρησιμοποίητος, οὕτω δὲ ἔργα καὶ ἡμέραι καὶ μουσαι καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάρα Φιλίππου Ἰωάννου, Καίρη, Φαρμακίδου, Οἰκονόμου, Βραῖλα Ἀρμένη, Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, Σούτσων, παραμένουσιν εἰς τὴν νέαν γενεάν ἀγνωστος αἶα, οὐ ἔνεκα καὶ ἡ νέα γενεὰ εἶνε μονοσάνδαλος, οὐδεμίαν ἔχουσα ὑπόδειξιν οὐχὶ μόνον τῆς Τουρκοκρατουμένης καὶ Ἐνετοκρατουμένης ἐθνικῆς φιλολογίας ἀλλ' οὔτε καὶ τῆς χθῆς ἔτι καὶ προχθῆς τόσῳ τιμητικῆς τοιαύτης.

Τὴν σχετικὴν γραμματολογίαν θὰ συνέγραφεν ἄλλοτε ὁ δημοσιογράφος κ. Σπανδωνῆς, ἂν μὴ ἀπατῶμαι, καθὰ ἐπηγγείλατο εἰς τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας.

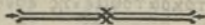
Ἀληθῶς οὕτω μία τοιαύτη γραμματολογία θὰ ἦνον τὸ ἔθνος καὶ τὴν φυλὴν στενότερον καὶ θὰ συνεῖρε τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν εἰς τὸ ἄρτιον, τῆς φιλολογίας ἐνούσης τοὺς αἰῶνας καὶ τὰς γενεὰς πρὸς ἀλλήλας κατὰ προσφιλεῖς δόγμα τοῦ κ. Μιτριώτου, ἐνῶ διὰ τὴν ἐνεστῶσαν γενεάν ἤθελεν εἶναι γλυκυτάτη ἀποκάλυψις πολυτίμων κειμηλίων.

Ἐπαινῶ κατὰ ταῦτα τὸν Καίρην θίξαντα ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἀπάντων Του τὴν ὑστάτην ἐθνικὴν ἡμῶν γραμματολο-

γίαν, τὴν ὅποιαν ἔδει, ἀργούντων τῶν φιλολόγων μας, νὰ εἶχον ἐκμεταλλεῦθῃ οἱ ἐμπορικοὶ οἴκοι τοῦλάχιστον.

Δὲν εἶνε δὲ βεβαίως ἄσχετος μία τοιαύτη ἀλγεινὴ παρατήρησις πρὸς παρόμοια ἄλγη τοῦ γεραροῦ ἡμῶν ἱστορικοῦ Παπαρρηγοπούλου περὶ τῆς ἀνάγκης στενῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὴν ἄμεσον ἡμῶν Ἱστορίαν μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν ἀπωτάτην κλασικὴν, περὶ τὴν ὅποιαν μονομερῶς κáθηται καὶ κοπανίζει ἀέρα ὁ Ἑλληὴν δι' ὀλεθρίου συστήματος διδακτικοῦ, ἀποκομίζων μετὰ κατανάλωσιν ὅλης τῆς χρυσῆς ἀληθῶς νεότητος του, φθίειν σώματος ἢ ψυχῆς ἢ παχυλοτάτην ἄγνοιαν ὡς ἐφόδιον τοῦ ἀγῶνος τοῦ βίου! . . .

Ἄλις λόγων!

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΟΛΙΓΑΣ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ἀρχαιολογικὸν σημείωμα ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν μελετῶν
τοῦ Ἀοιδίου Παπαρηγοπούλου

«ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν Υἱόν μου»

(1830 π. Χ. — 1830 μ. Χ.)

Γνωστὸν ὅτι κατὰ τὰς προτελευταίας ἀνασκαφὰς τοῦ κ. Ἐβανς ἀνευρέθησαν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τοῦ Μίνως πρότερον δὲ καὶ ἐν τῷ ὑπογείῳ θησαυρῷ τῆς Κνωσοῦ, ἐν τῷ σκευοφυλακείῳ ὁλονότι, δύο σταυροί. Τούτων ὁ εἷς εἶνε μέγας ἰσοσκελῆς ἐκ σκληροῦ τιτανολίθου, ὁ δὲ ἕτερος μικρότερος ἐκ μάζης ὑελώδους (1)

Διὰ τοὺς εἰδότας τὴν ὑπαρξίν τοῦ αἰγυπτιακοῦ σταυροῦ, ὡς συμβόλου τῆς παλαιτάτης εἰδωλολατρικῆς θρησκείας καὶ λατρείας, οὐδὲν τὸ ἐκπληκτικόν, καίτοι οἱ κρητικοὶ σταυροὶ παρουσιάζουσι ἀξιοσημείωτον σπουδαιοτάτην διαφορὰν ἀ' αὐτοτελεῖς ὄντες καὶ οὐχὶ πικραρτηματικοὶ—κρικωτοὶ—ἐν χερσὶ θεοῦ ἢ θεᾶς.

β'. δὲ κατεσκευασμένοι, ἐν ἐννοίᾳ αὐτοτελείας, καὶ ἐξ ἕτεροειδοῦς ὕλης παρὰ τὸν *Μιθρα* καὶ ἐν σχήματι μεγάλῳ.

γ'. ἐπαναλαμβανόμενοι ἐν πολυσταυροῖς ἱερατικοῖς ἀμφίοις ὡσπερ βυζαντιακοῖς. Γνωστὸν ὅτι οἱ ὕσταται ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν εἰδώλιον μετ' αἰγυπτιακῆς ἐπιγραφῆς καὶ οὕτως οἱ σταυροὶ τῶν περιφήμων ἀνακτόρων τοῦ Μίνως ἐλέγχονται ἀναμφιβόλως αἰγυπτιακῆς ὄντες ἐκπορεύσεως.

(1) Ὁρξ Ξινθουδίδου «Κρητικὸς Πολιτισμὸς» ἐν Ἀθήναις 1904 σ. 123.

Ἐπειτα δὲ συμπίπτει κατὰ χρόνον ἡ θαλασσοκρατία τοῦ Μίνως πρὸς τὰς αἰγυπτιακὰς θαλασσοκρατίας τῶν παπύρων ἃς κατεχώρησεν ἐν τῇ ἀτιμῆτῳ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ ὁ ἀείμνηστος Παπαρρηγόπουλος, πλήρης ἀγαλλιάσεως ἐπὶ τῷ προσκομιζομένῳ ἀνεπίστῳ φωτὶ, κατὰ προφητείαν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος ἐνώπιον τοῦ ἀναστήματος τῶν Πυραμίδων ρηθεῖσαν, πληρωθεῖσαν δ' ὡς πλεῖστον! Ὁ κ. Λάμπρος εὐηρεστήθη νὰ μοι εἴπῃ ὅτι δὲν συμμερίζεται ταύτην τὴν αἰσιοδοξίαν τοῦ ἀείμνηστου προκατόχου του.

Δὲν ἀγνοῶ ὅτι οἱ κλεινοὶ εὐρωπαῖοι ἱστοριοδίφαι ἐξήνεγκον θερμὰς τινὰς ὀπασδῆποτε καὶ οὐχὶ πάντῃ παγεράς εἰκασίας. Ἄλλ' ἔρχονται ὁμως τὰ ἐν Κρήτῃ, ὅπως κυρώσωσι τοὺς ἀποκαλυπτικούς τούτους παπύρους. Οἱ *τίμοι* ⁽¹⁾ σταυροὶ τῶν ἀνακτόρων μας ἐν Κρήτῃ, ἐν οἷς ἔκκησεν ὁ Μίνως, κυροῦσιν ἐπίσης τοὺς αὐτοὺς ἱστορικωτάτους παπύρους καὶ ἂν ἔτι δὲν ὑπῆρχον αἰγυπτιακὰ εἰδώλια μετ' ἐπιγραφῶν αἰγυπτιακῶν, οἷα ἐσχάτως εὔρεν ὁ κ. Evans μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν σταυρῶν. Ἡ πρώτημος ἀκμὴ τοῦ Κρητικοῦ Πολιτισμοῦ, βεβαίως καὶ θετικῶς πάντοτε ὑπεδείκνυε καὶ τὴν μετ' Αἰγύπτου ἐξάιρετον ἐπαφήν. Ὑπέλειπετο ὁμως πολὺ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐν τῷ Κόσμῳ τοῦ κ. Evans νὰ σχετισθῇ ὁ Κρητικὸς Μίνως τοῦ Θουκυδίδου μετὰ τῆς Αἰγύπτου τῶν ἱστορικῶν παπύρων, ἀλλὰ γνώμην, ἐμοῦ τοῦλάχιστον, τοιαύτην ὁ ἀείμνηστος Παπαρρηγόπουλος δὲν ἐβασάνισεν, ἀντιτάξας μοι εἰς τὸν *Mhār* τῆς σημιτικῆς Αἰγύπτου τὸν *Marou* τῶν Ἰνδογερμανῶν Ἰνδῶν, ὅτε ἀντιπαρετήρησα εὐλαβῶς εἰς τὸν σοφὸν καθηγητήν, οὐχὶ ἀπλῶς τὰ κατὰ τὸν αἰγυπτιακὸν λαβύρινθον, ἀλλὰ, ἐν πολλοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ σπουδαῖον, ὡς ἐνόμιζον τότε, καὶ νομίζω, ἐπιχείρημα *a priori*, ὅτι ὁ Μίνως, ἀνάσπων τῶν νερτέρων, ἐδίκαζε τοὺς ἐξ Εὐρώπης νεκροὺς ἐν Ἄδου, ὁ δὲ Ραδάμανθυς τοὺς ἐξ Ἀσίας, ἐνῶ πρόδηλον ὅτι ἡ τοιαύτη περὶ θείας νεμέσεως ἐν Ἄδου ἰδέα ἦτο ἐντελῶς θεολογικὴ αἰγυπτιακὴ. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς παπύροις φέρεται καὶ *Corto* ⁽²⁾ ὄνομα χώ-

(1) Διὰ τί *τίμοι*; Ὁρα Critique et verdict κεφ. 20.

(2) Ὁ σοφὸς ἱστοριογράφος τῆς Κρήτης, ἐμὸς δὲ διδάσκαλος κ. Β. Φιλάκις δὲν λαμβάνει ἐν τῇ πολυτιμῳ Ἱστορίᾳ Του τὸ

ρας, προφανῶς τῆς «Κρήτης», ἐπέμεινα παρὰ τῷ σοφῷ καθηγητῇ νεανικῶς, ἀφοῦ ἄλλως, καθά παρετήρησα Αὐτῷ, ἡ αἰγυπτιακὴ ἐπίδρασις ὠνόμασε τοὺς Δαναοὺς (μέρος τῶν ὀμηρικῶν Ἑλλήνων) ἀδελφοὺς τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἀφοῦ ὁ μὲν Πτῶ Ἰαπετός καὶ ἡ Θεὰ Ἀθηνᾶ ἔφθασαν πέραν τοῦ Πτώου καὶ τῆς Φθιώ(τιδος) καὶ τῆς Φθίας [= Πυθίας (3) παρὰ τὸ (Σ)φίχιον καὶ τὴν (Σ)φωκίδα], πέραν τῶν κρητικῶν Θεωνῶν καὶ τῶν πανελληνίων Ἀθηνῶν; πέραν τῆς Ἡετιωνείας Ἀκρας καὶ τῆς Τήνου (4) καὶ τῆς Ἰτάρου, οἱ δὲ αἰγυπτῶνυμοι Οἰχαι τῆς Στερεᾶς εἰσιν ἡ κατ' ἐξοχὴν αἰγυπτολόγος καὶ μυστικιστικὴ μεγαλόπολις τῶν παλαιτάτων ἐνδόξων ἑλληνικῶν χρόνων, περὶ αὐτὴν δὲ λαλοῦσιν αἰγυπτωνυμίας καὶ ὀμωνυμίας Θίσθη τε καὶ εὐανόροι Θεσπισί, καὶ Σφίγξ Σοφοκλέους καὶ Φίκιονόρος καὶ Βοι(ω)τία καὶ Τέ(μ)πη, ἐνῶ προσέτι, πολλῷ πρότερον ὁμοίως, πρὶν ἢ ὁ Πέλοψ ἀναβαπτίσῃ τὴν Πελοπόννησον, ἡ ἡρωϊνὴ χερσόνησος ἐκαλεῖτο πάλιν κατ' ἐπίδρασιν αἰγυπτιακὴν (Τ) Α Π Ι Η.

Καὶ Βι(ω)τίαν μὲν ἐννοῶ, συνψδὰ ταῖς ἐν τῇ Ἰστορικῇ Ἐπιστήμῃ ἰσχύουσι δόγμασιν (ὄρα Κριτικῆς μου κεφ. LXXII) ἅτινα καθώρισεν ἡ ἐπιστῆμη ἐξ ἀφορμῆς τῆς μεταναστευτικῆς καθόδου τῶν Δωριέων, τὴν ὄλην Θεσσαλίαν, Βοι(ω)τίαν πρότερον καλουμένην, δοῦσαν δὲ τὸ ὄνομα τῆς Βι(ω)τίας εἰς τὴν οὕτω ἔκτοτε καὶ νῦν Βοι(ω)τίαν καλου-

πιοῦσαν τὸν κρητολόγον τοῦτον πάπυρον πρὸ ὀφθαλμῶν, οὐδὲ σχετίζει πρὸς Κρότιον καὶ Κύθηρα κλπ.

(3) Ὁ ἀοίδιμος Πιπταρηγόπουλος μᾶλλον ἐδέχθη τὴν δόξαν μου ταύτην περὶ Πυθίας Ἀτάς καὶ Ρενάν ὅπως ἀνεπιφυλάκτως καὶ ἐθουσιδῶς. Ὁμοίως ὁ ἀοίδιμος Ραγκαβῆς.

(4) Εἰς τὸν ἀοίδιμον Λάταν προέβαλον τὴν ἀναλογίαν ταύτην: ΠΑΡΟΣ: Τήνος=ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ: Ἀθῆναι (ἢ ΠΟΡΟΣ: Ἡετιωνία)

Εἰς τὸν Πιπταρηγόπουλον, ὑπὸ τὸν τύπον:

Πάρος—Τήνος=Παρθέος ἢ Παρναθός ἢ Πάρνη(θος)

Πειραιεύς—Ἀθῆναι=Παρθένος

Πόρος—Ἡετιωνία=Παρθένος

Ὁμοίως καὶ εἰς τὸν Ρενάν, ἀποδεχθέντα πληρέστατα.

Ὁμοίως Ραγκαβῆς.

Τί σημαίνουσιν αἱ ἐξισώσεις αὗται; ὄρα «Κριτικῆς μου» κεφ. 21.

μένην, ΒΥΩΤΙΑΝ μάλιστα μετ' ἄττικου ἄλατος, καθότι, ἰλαροί, πρὸς λύραν καὶ βάρβιτον ἄδοντες, οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκερτόμουν τοὺς φυσικινάτους, δι' ἄσκαυλον, Βοιωτοὺς, ΒΥΟΝΤΕΣ ΤΑ ΩΤΑ! πρὸ τῆς βαρβαροχαροῦς ἀμουσίας τοῦ ἄσκαύλου (1).

Ἐπειδὴ, οὐχ ἤττον, τὸ ἀληθὲς ὄνομα τῆς Θεσσαλίας εἶνε ΠΕΤ—ΘΑΛΙΑ, ἐν δὲ Θεσσαλία ἔχομεν καὶ τὰ Τέ(μ)πη, ἰδοὺ ὅτι αἱ αἰγυπτωνυμῖαι καὶ ἡ αἰγυπτιακὴ ἐπίδρασις φθάνουσι καὶ μέχρι Θεσσαλίας (Πετ-θαλ-ίας, beth-el, Βετ-υλοῦα ἢ Βηθλε-εμ).

Ἐνὶ πρὸς, ἐπειδὴ Θεσσαλία, ἤτοι ΠΕΤ-θαλία, ἐκσλείτο ἢ κατόπιν καὶ νῦν Ἡπειρος, ἄρα ἡ αἰγυπτιακὴ ἐπίδρασις εἶχεν ὑποτελεῖ ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ νῦν ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

«Οὐδ' ἐπὶ μίαν κἄν ἡμέραν», ἰσχυρίσθη ἐν τὸν ἀείμνηστον ἱστορικὸν ἡμῶν «ἡ παλαιστάτη ἐπικοινωνία Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου διεκόπη, ἡ δὲ φιλοσοφικὴ καὶ θεολογικὴ διεθνής προπαγάνδα τῆς Αἰγύπτου οὐδεμίαν ἀφήκε χώραν ἀκατήχητον καὶ ἀποσηγέτητον» (2).

Οἱ σταυροὶ ὄθεν τοῦ Μίνως . . . . . ἀλλὰ δὲν εἶναι σύμφωρον ἢ ὅη νὰ λαλήσωμεν περὶ αὐτῶν.

Ἐν σημειώματί μου πρὸς τὸν αὐτὸν ἀείμνηστον καθηγητήν, ὅπερ θὰ ὑπάρχη ἴσως που ἔτι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ σου, ποιῶμαι τελείαν συνταύτισιν τῶν ἱστορικωτάτων αὐτῶν παπύρων καὶ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Θουκυδίδου μας δι' οὓς λόγους καὶ προφορικῶς διεξήγησα καὶ ἐν τῷ σημειώματι ἐξετιθέμην.

Ὁ Θουκυδίδης οὐδὲ κἄν ἐπέπληξε τοὺς ὑπαιτίους στραγγαλιστὰς τῆς ἀληθείας, στραγγαλίσας καὶ αὐτὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ δολοφονήσας τὸν Ὀμηρον οἰκτρῶς. (3)

Κατὰ τὴν ἀποψίν ταύτην παρίσταμαι βεβαίως συνήγορος τοῦ ἀοιδίου Παπαρρηγοπούλου, εὐ λοιπόν καὶ καλῶς κατα-

(1) Κατ' εὐμένῃ ἀνακοίνωσιν τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ καὶ διδασκάλου μου Ἀνδρέου Τόμπρα ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου.

(2) Σημειώμά μου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἀοιδίου Ρενάν.—Κριτικῆς μου Τόμ. Γ'. κεφ. 11.

(3) Critique et verdict du XIXe siècle κεφ. 38.

χωρήσαντος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ αὐτοῦ τὴν ὕλην τῶν ἱστορικῶν πα-
πύρων, ἀντιδοξῶ δὲ οὕτω, ἐξ ἐτέρου, πρὸς τὸν πολῦτιμον κα-
θηγητὴν μου κ. Λάμπρον ⁽¹⁾ ἀνακοινώσαντά μοι εὐμενῶς ὅτι
δὲν ἀσπάζεται τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κλεινοῦ προκατόχου
του.

Φοβερὰ τὰ θέσφατα τοῦ ἀοιδίου Παπαρρηγοπούλου ὅτι
κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου — illo tempore — ἡ Κρήτη δὲν ἦτο
παντάπασιν Ἑλλάς!

Ἄλλ' ὅτε εἶπον εἰς τὸν κλεινὸν Ἱστορικὸν ὅτι ἦτο Αἴ-
γυπτος! καὶ ὅτι ἀπλῶς μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν τοῦ 19ου
μ. Χ. αἰῶνος, (1821) ἐξ ἀταβισμοῦ καὶ ἐξ ἀταβιστικῆς,
κατ' ἴσην γωνίαν, ἀντανακλάσεως συμμετρικωτάτης, ἡ Κρή-
τη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἐξάρτησιν καὶ πάλιν τῆς Αἰγύπτου
(1830—40 μ. Χ.) ὡς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔτη καὶ κατὰ τὸν
αὐτὸν αἰῶνα καὶ πρὸ Χριστοῦ (1830 π. Χ.) καὶ ὅτι οἱ αἰῶνες
ἀντέγραψαν καὶ πάλιν μίαν ἔτι φοράν ἑαυτοὺς διὰ τὰ ἐκπλή-
ξωσι τὴν ἀργυρὰν χαίτην Του, εἰθισμένην ἄλλως εἰς τοιαῦτα
ἀπρόοπτα, ἐκίνησε τὴν σοφὴν κεφαλὴν καὶ ἐπέλεσε!

Risit Apollo!

— Καὶ μὲ ᾤκτιρον ἄρά γε;

— Ἄλλ' ἔστω αἰωνία ἡ μνήμη Σου, σοφὲ καθηγητά, καὶ
ἐπὶ τῇ προσπιπτούσῃ εὐκαιρίᾳ καὶ ἀνθ' ὧων ἀντεπιστημοσυ-
νῶν μου χιλιάκις Σὲ ἐλύπησα!, καίτοι τὸ σύστημα αὐτῶν ἐ-
δέξατο ἐπὶ τέλους ὁ Ρενάν, ὅτε τοῦλάχιστον ἤγγιζεν ὁλόος
ὕπνος τὰ θεῖά του ὄμματα. ⁽²⁾

(1) Λησμονήσας ὅτι με ἐβαθμολόγησε διὰ τοῦ ἄριστα πρὸ δε-
καπενταετίας ὁ πολυσέβαστος καθηγητὴς, δὲν μοι ὑπέγραψε τὰς ἀπο-
δείξεις μου ὅτε πρὸ ἐτῶν προσηρχόμην εἰς τὰς διδακτορικὰς μου ἐν
τῇ Νομικῇ Σχολῇ. Οὐδὲν παράπονον· ἀπλῆ ἐπιθυμία νὰ εἶχον
τὴν ὑπογραφὴν τοῦ μεγάλου διδασκάλου μου.

(2) Κριτικῆς καὶ Ἑτυμολογίας ΙΘ'. αἰῶνος κεφ 39.

ΑΠΟΚΑΘΗΛΩΣΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΑΥΤΟΥ (1)

(Κεφ. ΧCVI εκ τού φιλολογικού τόμου τού άνεκδότου
Έργου μου Critique et verdict du XIXe siècle sur les
utopies du passé).

Τήν μυστικήν παράδοσιν ότι έν ΚΡΗΤΗ έγεννήθη ό Ζεύς
(=Διεύς=Deus=θεός) ή τοπική φιλοτιμία τών Κρητών
ούδέποτε από της μνήμης απέβαλεν.

Ούδεις διαμφισθητεί τήν τιμήν ταύτην τών Κρητών.

Έπάναγκες όμως να έρμηνευθῆ έν πλάτει ή ιερά αύτη
παράδοσις από της φυσικής και μεταφυσικής απόψεως της ού-
σίας αύτης, άποκορυφουμένης εις τά δύο μεγάλα δόγματα
ότι άφ'ένός μέν ό Ζεύς (=Διεύς=θείς=θεός=θενά) έγέν-
νησε ΚΡΑΤΟΣ άπ' άθανάτοις τήν θε(ν)άν 'Αθηνάν, άφ'
έτέρου δέ ότι και 'Εκείνος έγεννήθη έν αΘεναίς της Κρήτης»
ώσανει οί Κρητες άναισχύντως έπλαστογράφουν τά ιερά κι-
τάπια, μετατρέποντες τό ακρατός άπ' ΑΘΑΝΑΤΟΙΟ εις τό
«έν ΘΕΝΑΙΣ της Κρήτης». Θέλομεν καταδείξει όθεν έν τῷ
παρόντι κεφαλαίῳ ότι ούδέν τό παράδοξον ύφίσταται έν τῷ
δόγματι ότι ό Θενά Ζεύς έγέννησε τήν Θε(ν)άν 'Αθηνάν·
ΚΡΑΤΟΣ άπ' άθανάτοις και ότι και αύτός πρότερον έγεν-
νήθη επί της ΚΡΗΤΗΣ έν Θεναίς.

Και ούχι μόνον ούδεμία αντίφασις έν τοις δόγμασι τούτοις
και ούδεμία έλλειψις σοφῶ και έπιστήμνος νοῦ, ού μόνον
αύτή ή γεραρά εκφρασις» ΚΡΑΤΟΣ άπ' άθανάτοις έρμη-
νεύει όλην τήν μεταφυσικήν χάριν (τόν μῦθον) της ύπερ-
φυοῦς γεννήσεως της 'Αθηνᾶς από της κεφαλῆς του Διός, έξ

(1) Τό ιερογλυφικόν μέρος παραλείπεται έλλείψει στοιχείων.

ἥς τὰ ὑψηλὰ ἀνοθεύσιν [Ἀ ν θ η ν ᾶ, Florentia (1)] βου-
λεύματα ἀλλὰ καὶ διασαφηνίζει εἰς ἡμᾶς ἢ αὐτῆ φράσις καὶ
τὴν παρουσίαν Κ(ΟΥ)ΡΗΤΩΝ (Quirites) ὡς προστατῶν
τοῦ θεοῦ Παίδος ἀπὸ παντὸς κινδύνου, ἀρκεῖ μόνον ἡ λέξις
ΚΡΑΤΟΣ [ἀπ' ἀθανάτοιο] νὰ ληφθῆ ἀπλῶς ἐν τῇ ἐννοίᾳ
τοῦ ΚΡΑΤΟΥΣ καὶ τῆς Ἰσχύος· τουτέστι τὸ θεῖον κράτος
— οὐχὶ δὲ ΚΟΥΡΗΤΕΣ, ΚΡΗΤΕΣ ἢ ΚΟΥΒΑΝΤΕΣ —
ἐφύλασσε τὸν θεῖον Παῖδα ἐξ οἰκείων!

Ὅμως ἐπάναγκες νὰ ἐνωθῶσι τὰ δύο ὄγματα τῶν δύο
αὐτῶν θ ε ο τ ο κ ι ῶ ν : Διὸς θεᾶ ἐξ(Ο)Ρέας ἐν Κρήτῃ καὶ

(1) Laurentia, Lavirinthus, Βελερε(φ)όντης, (F)laur — ENTIA,
(Φ)ΔΑΥΡΙΟΝ, Φάληρον, florens, florentis (ΑΝΘΗΝΑΙ). Ἀληθῶς
καθ' Ὁμηρον λαύρα εἶνε μὲν ὁδὸς ἢ πάροδος ἢ διόδος ἀλλὰ κυρίως
λαύρα θὰ ἐσήμαινεν ἀρχικώτερον ἔκτασιν γῆς χλωράν, (λ-ἄρουρα),
θὰ ἐσήμαινεν ΑΝΘΗΝΑΣ (φλωράς, χλαυράς, florens, φαληράς)
καθ' ὃν τρόπον χόρτος σημαίνει πρωτίστως κερατοειδῆ χῶρον, ἔπειτα
δὲ ἀνοθεύτα ἢ καὶ θάλλοντα ἢ καὶ ἀπλῶς ἀρόσιμον καὶ καλλιεργ-
γῆσιμον. Ὅθεν λαύρα=χλωρός ἢ florens (φάληρον καὶ λαύριον)
χῶρος, ἦτοι ἀθηνός (ΑΘΗΝΑΙ) χῶρος, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀροσίμου
ἢ καλλιεργησίμου, ἐνισχυομένης ἐτυμολογικῶς τῆς συγγενείας ταύ-
της (laura—φάληρον—λαύριον=χ-λωρός, f-lorens) πρὸς τὰς ΑΝ-
ΘΗΝΑΣ ἀφ' ἐνός, πρὸς τὴν δάφνην ἀφ' ἐτέρου, τὴν ὁποίαν σημαί-
νει ἡ laura λατινιστί, ἐνῶ ἑλληνιστί αἱ λέξεις Ἀνοθήνα καὶ χλωρός
δηλοῦσι πᾶσαν χλόην καὶ πᾶν ἄνθος. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἰπω-
μεν ὅτι λ—αύρα=δά—φ(α)νη καθότι τὸ λ(α) καὶ τὸ δα εἰσὶν ἐπι-
τατικά, αὔρα δὲ καὶ φανὸς προφανῶς δηλοῦσι τι φωτεινόν (ξύλον
=lux). Ἄλλως δὲ καὶ αὐτὴ ἡ λιθυρίς (Lavirint-us, Laurent-ia)
τοῦ Θεσέως ἔδει νὰ ἔχη δάφνη (laura) κεκοσμημένην τὴν πρῶραν.
Ἐὰν ἀκολούθως λάβρυσ (laura) εἶνε πέλεκυς (καριστί, τουτέστιν ἑλ-
ληνιστί) ἢ ράβδος, ἢ labarum, ἐκ δάφνης ἢ δένδρου, ἢ οἰονδήποτε ξύ-
λον ἢ εἶνε σκαπάνη (labor, laborare, Λαύριον) γεωργικῆ πρὸς ἄρο-
σιν (πρὸλ. larvus, ἄρθηλος κλπ.) ἢ πέλεκυς λαβρός Διὸς (κεραυνός),
αἱ ἐννοιαὶ εἰσι συγγενεῖς, ἡ δὲ λεξικογραφικὴ αὐτῶν ἐξελίξις φυσικῆ
κατὰ συνεκδοχὴν καὶ μετωνυμίαν. Ἡ λύσις κυρίως ζητητέα ἐν τῷ
αιγυπτιακῷ ἐτυμολογικῷ (bará, BARAO, Φαραῶ ἦτοι=ἡ Αὐλή,
τὰ πολυδαίδαλα ἀνάκτορα) Σημειωτέον ὅτι οὐδεμία γλωσσολογικὴ
διαφορὰ χωρίζει τὴν λαύραν ἢ τὸ λαύριον ἢ τὸν λάβρυν ἢ τὸ lavoro
ἢ labor ἀπὸ τῆς βάριος ἥτις εἶνε βαρὺ οἰκοδόμημα καὶ ὅπερ ἔτι
βαρύτερον γίνεται (λα-βριον, λα-βύρινθος) μόνον εἰάν προσθέσωμεν
τὸ ἐπιτατικόν ΛΑ. Ἐπίσης οὐδεμία διαφορὰ μεταξὺ μεγάλης βάρ-
ιος θεοῦ καὶ ΔΑΒΡΑΝ-ΔΕΩΣ Διός! καὶ ΔΑΒΥΡΙΝ-Θ(Ε)ΟΥ.

Θε(ν)ᾶς Ἀθηνᾶς ἐξ Ὀρείου (ἰδαίου) Διὸς ἐν Κρήτῃ καὶ νὰ ἐρμηνευθῇ σαφέστατα ὅτι ἀστρονομικῶς οἱ Κρήτες θεολογοῦσι καὶ μυθολογοῦσι κάλλιστα, μεταφυσικῶς δέ, οἱ φιλόσοφοι καὶ ἡ φιλοσοφία Ἑλλάς ὀλίγον ὕστερον ἐμαίευσαν τὴν Ἀθηνᾶν οὐχὶ πλέον ἀπὸ Κεράτων καὶ ἀπὸ Κρήτης, ἀλλὰ ἀκρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιον συμβολικῶς.

Ἀληθές ὅτι πάντα τὰ φυσικὰ καὶ οὐράνια φαινόμενα ἐπὶ (τῶν κεράτων) τοῦ οὐρανοῦ, ὡς Διὸς, τέρατα, ἐμφανίζονται, ἡ δὲ φιλοσοφία, ἐρχομένη νὰ δηλώσῃ εἰς τοὺς εὐσεβεῖς λαοὺς ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ ἐτέχθη ἐκ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς τοῦ Διός, ἐγένετο ἀσπασιώτατα ἀποδεκτὴ, ἕτε ἐμφανίζουσα μεταρσίαν ἀλήθειαν, ἐπὶ ἀρίστης βάσεως, λαμβανομένης ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν παρατηρήσεως καθ' ἣν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς βλαστάνει τὰ ὑψηλὰ βουλευμάτα, ἀνευρών, ὡς λέγει ὁ λαός, (1) καὶ τὴν θεότητα ἐξ οικείων, ἄνευ χειραγωγίας.

Εἶνε οὐχ ἥττον ἀληθές ὅτι διαβολικὴ ὄλως παρίσταται ἀφ' ἐτέρου ἢ σύμπτωσις Κρήτης—Κεράτων—Κράτους. Πλὴν οὐδεὶς τῶν παλαιῶν κατηγορήσε τῶν Κρητῶν, ὡς ψευσαμένων ἐν τούτῳ, ὡς παραχαραζάντων δηλονότι τὴν ἀπὸ ΚΡΑΤΟΣ ἀθανάτοιον ἢ ἐπὶ ΚΕΡΑΤΩΝ γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς εἰς ἀγέννησιν αὐτῆς τῆς ἐξόχου θεᾶς ἐπὶ ΚΡΗΤΗΣ.

Ἐνῶ δὲ ἐπὶ τούτῳ εὐπροσωπότατα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκληθῶσιν ὡς πλαστογράφοι τῶν Ἱερῶν Κειμένων καὶ Παραδόσεων οἱ Κρήτες, ὄλως ἀπροσφόρος καὶ ἀδικώτατα ἐσυκοφαντήθησαν τούναντίον ἐπὶ τῶν σελίδων τοῦ Μητρώου τῆς γεννήσεως τῶν ἀρρένων θεῶν, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Διός.

Ἐν τῷ παρόντι ὅθεν κεφαλαίῳ ἀναλύομεν πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὸν Κ Ρ Η Τ Α Δία, ἀκλούθως δὲ τὰ κατὰ τὰς ΘΕΝΑΣ, τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὰς Ἀθήνας καὶ τελευταῖον τὰς σχέσεις Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς.

Σπεύδομεν ὅθεν νὰ διακηρύξωμεν ὅτι τὰ πράγματα ἔχουσιν ὡς ἀνωτέρω καὶ δὲν ἔχουσιν ἄλλως.

(1) Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἐκφράζεται οὕτω «μὲ τὸ νοῦ ἄβῆχαν τῆ θεότη» λίαν σοφῶς καὶ θυμοσώφως.

Οἱ Κρήτες δὲν παρεποίησαν τὰ παλαιὰ δόγματα τῶν Πανελλήνων δικαιώματι ψεύδους καὶ ἀπάτης καὶ ἐλέφ ἀσυνειδησίας, ἀλλὰ τούναντιον ὑπῆρξαν οἱ ἀληθολόγοι καὶ ἐτυμηγόροι Κρήτες, ἀποσχόντες μετὰ τῶν Ἐτεοκρήτων πάσης φιλολογικῆς συνωμοσίας καὶ παραχαράξεως τοῦ θρησκευτικοῦ νομίσματος ὅπερ εἶχεν ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν καὶ μὴ πλαστοουργήσαντες οὔτε περὶ τῆς μεγάλης θεοῦ οὔτε περὶ τοῦ μεγαλοδυνάμου Διὸς ψευδοσιδωρείους διατάξεις.

Τὸ πολὺ, ἐγένοντο αὐτοὶ θύματα μεταφυσικῶν συλλήψεων τοῦ φιλοσοφωτάτου ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἦλθε πλειστάκις, αὐτόκλητον, ἀλλὰ καὶ θεόκλητον, νὰ ἐμφανίσῃ ζωὴν καὶ κάλλος ἐπάνω τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ αὐχμοῦ.

Εἰς τὸν αἰείμνηστον Λάταν εἶπον ὅτι δέχομαι οὐχὶ ἀπλῶς, ὡς Κρής, καὶ ἀπὸ τοπικῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ ἀπὸ μεταφυσικῶν μόνον καὶ φυσικῶν λόγων διαμπερὲς ἀληθεύουσαν τὴν ἱεράν ἐκείνην παράδοσιν τῆς γεννήσεως τοῦ Διὸς ἐν Θεναῖς τῆς Κρήτης ἢ ἐν Ἰδη, διότι δὲν πρόκειται ζήτημα Τόπου Γενεθλίου ἀλλὰ ζήτημα φυσικῆς καὶ μεταφυσικῆς ἀντιλήψεως τῶν κλασικῶν ἑλληνικῶν λαῶν, ἀνάγκη δὲ καταλλήλου ἐρμηνευτικῆς, ὡς ἔλεγε πάντοτε ὁ Πέτρος Παπαρρηγόπουλος, καὶ ἀνάγκη ἐρμηνέως εὐτυχοῦς !

Τίτι μὲν δικαιώματι, ἐν ἐσχάτοις καιροῖς, χρώμενος ὁ Κικέρων, ἐτόλμησε νὰ ἀρνηθῇ τὴν ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀπαγωγὴν τοῦ Γανυμήδους καὶ νὰ διαμφισβητήσῃ ὁ Εὐριπίδης τὴν ἀπαγωγὴν τῆς Ἑλένης καὶ ὁ Σωκράτης τὴν καρχαρόδοντα ἄρπην τοῦ Διὸς, δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ διευκρινήσωμεν.

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἤμιστα ἀρνοῦμαι σήμερον τὴν γέννησιν τοῦ Διὸς θεῶν ἐν τοῖς Θεναῖς τῆς Κρήτης, δέχομαι δ' ἅμα καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ δόγματος τῆς γεννήσεως τῆς Θε(ν)ᾶς Ἀθηναῖς ἐκ τοῦ Διὸς θεῶν, ΚΡΑΤΟΣ ἀπ' ἀθανάτοις, καὶ ὅη καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ΚΡΗΤΗΣ καὶ μετὰ ΚΡΑΤΟΥΣ τελείας πανοπλίας πανσθενούς, πλὴν μόνον ὑπὸ ὄρους φυσικοῦς καὶ μεταφυσικοῦς, ὧν ἕνεκα ἡ Κρήτη ἀπλῶς δανεῖζει τὴν σύμπτωσιν τῆς ὁμώνυμίας τῆς καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων θὰ εἴχομεν παραδόσεις ἀδιανόητους καὶ κρητικὰ ψευδολογήματα διαβόητα λόγφ ἀσυστάτου καὶ πάντῃ ἀνεμώλια.

Δέχομαι ὁμοίως ὅτι κρητική παράδοσις τοιαύτη ὑπῆρχεν ἢ ὑπῆρξε παλαιότερα, πολλῶν προτέρων καὶ προγενεστέρα τῆς ὅλως ὕστερογενοῦς καὶ μεταφυσικῆς περὶ γεννήσεως τῆς Ἐθναῶς ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός.

Ὅμως θὰ ἐκήρυσσον καὶ οὕτως ὅτι ἐνωρίτατα καὶ πρωταίτατα καὶ ἀνέκαθεν ὁ ἐλληνικὸς κόσμος ἀπεθέωσε τὸ περιφανὲς φαινόμενον τῆς καθ' ἡμέραν παρατηρήσεως τῆς ἐκπορεύσεως τῆς Ἰδέας ἐκ τῆς Κεφαλῆς, ὅτε πάλιν ἡ Ἰδέα ἤθελεν εἶναι αὐτὸς ὁ Ζεὺς ὡς Διεὺς Ἰδῶς, Δαίς καὶ Δᾶς (= Ἡ Λ Ι Ο Σ πρήθων, ΠΑΡΝΑΘΟΣ ἢ ΠΑΡΘΕΝΟΣ, ἦτοι πυραίθων).

Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Ἰ Δ Η (ἴδω, εἶδω, video, Fideo καὶ fides) μεταφυσικῶς καὶ οὐχὶ τοπικῶς, χάριν τῆς Κρήτης ἢ τῆς Φρυγίας, εἶναι ἡ Βηθλεέμ τοῦ Διός Ἡλίου, Διεὺς δὲ (Δαίς, Δᾶς, Ἰδῶς) πάλιν ἡ Ἰδῆ μετ' ἀκροκορυφῶν οἰκητόρων τῶν χαλκίων (= χαλκίων, χαλκῶν, οὐχὶ δὲ χαλκουργῶν) Ἰδᾶίων Δακτύλων, οἵτινες, ἂν τι κάλλιον δὲν εἴχομεν νὰ εἴπωμεν, θὰ ἠδύναντο νὰ νοηθῶσι κάλλιστα ὡς αἱ ἀπὸ τῶν ἀκροτάτων ἀκρωρείων μυριοδάκτυλοι ἐκτοξευόμεναι χρυσαὶ ἀκτῖνες τοῦ Διός Ἡλίου Σέλαος, μάλιστα, καὶ τῆς ἀδελφῆς του τῆς Δίας Ἡλίας Σελήνης, ἥμιστα. Ἐπάναγκες νὰ ἐπιληφθῶμεν διεξοδικώτερον τοῦ ζητήματος. Ἐν βαττολογίᾳ τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτω :

Τὰ μάλιστα βεβαίως προέχει μίᾳ τοιαύτῃ ἐννοίᾳ καὶ ἀντιλήψει διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὁ Ζεὺς ἢ Διεὺς εἶναι οὗτος αὐτὸς αὐτότατος ὁ Ἡ λ ι ο ς ἢ ΔΑ·Ι·Σ, ἡ δᾶς τοῦ ἱλίου, οὔτινος προελαύνει ἡ ἠὼς (=δοίς, δᾶς, deus) ΡΟ·ΔΟΔΑΚΤΥΛΟΣ μὰ τὸν Ὅμηρον, καὶ ὅστις εἶνε ἡ πρώτη καταπληκτικὴ καὶ μεγαλοπρεπῆς μαρτυρία εἰς τὰ Ἔθνη περὶ τοῦ Ὑπατοῦ ὄντος, ἀνθ' οὗ, κατὰ μεγαλοπρεπεστάτην πλάνην τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν, καὶ ἐξελέγηθη.

Τὸ ὅτι δὲ ὁ Ζεὺς—Διεὺς—Δαίς εἶναι αὐτὴ ἡ Ἰδῆ (Σιδῆ, Sidus, Sidera) ἐμφαίνεται οἰκθην, ἐμφαίνεται αὐτοῦ ἠλως, ἐμφαίνεται πολλαχοῦ.

Διότι καὶ ὁ Ὀλυμπος, ἦτοι συνάπας ὁ Οὐρανός, ἀνὰ τὸν ὁποῖον (x o) λ υ μ θ ο ὦ σ ι ν αἰ ἀστραπαὶ ὡς περιστεραι (-co-lomba) ἢ αἰ περιστεραι (τὰ πετεινὰ ἐν γένει) ὡς ἀστρα-

παί, ὁ Ὀλυμπος ἐμφαίνει τι *δολολαμπές*, ὁ Διεύς (Ζεύς) εἶνε ἀναμφιβεβλώτατα Δαίς καὶ Ἰδᾶς καὶ Δᾶς καὶ δᾶς-φαινή (δάφνη, laura) καὶ πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς Διεύς, κάκιστο μεταπλασθεὶς εἰς Ζεύς, εἶνε συτόχημα τὸ VIDEO καὶ ΙΔΩ, (πρβλ. viduus=ὁ κενός) ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον ΗΛΙΟΣ—ΘΕΟΣ, τουτέστι λάμπων θεός, (1) καίτοι ἀκριβέστερον ἥλιος=θεός, διότι ἥλιος=σέλας, καὶ θεός=deus=Διός=δᾶς=σέλας=ἥλιος.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα ἥλιος=Δᾶς καὶ Ἰδᾶς, ἄρα ἰδαὶ ἢ σίδαί (sidus, sidera, Idus, Εἰδοί, σίδηρα) εἰσι τὰ φαινα ἄστρα ἐν οἷς προέχουσιν Ἰδᾶς, Δᾶς, Διεύς ὁ ἥλιος καὶ Ἰδῆ Δαίς, Δῖα ἢ Σελήνη.

Κατὰ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς Ὀλυμπος εἶνε ὁ λάμπων ἥλιος ἀληθῶς, ἀλλ' ἄμω καὶ αὐτὸς ὁ Ζεύς, Διεύς, Δᾶς, Ἰδᾶς, Σέλας, ἥλιος, καὶ ἔπειτα καὶ ὄλος ὁ Οὐρανός.

Ὁ αὐτὸς εἶναι Σέλ(λ)α καὶ Ἔδος, ἦτοι ἀσφαλῆς οὐρανός, ἔδος τῶν περιπλανωμένων ἀνὰ τὴν δέρριν (sidera) αὐτοῦ κόσμων (λερνή ὕδρα), κράτος (κέρατα, Cornu, Corona, Κρητογενής!) καὶ ΣΤΕΡΕΩΜΑ, ἔδρα (σέδρα, sidera) τῶν ἀθιτάτων, χ α λ κ ἦ καὶ σ ι ὀ η ρ ᾶ (sidus, sideris, sidera), ἱστορηθεῖσα καὶ διὰ ζωδίων ἐξ ἀφορμῆς τῶν κεράτων τῆς σελήνης καὶ κοσμηθεῖσα καὶ δι' αἰγός ἵνα αὕτη συμβολίζῃ τὰ σκιρτήματα τῶν περιστίλψεων τῶν ἀστέρων.

Πᾶσαι αὐταὶ αἰ στίλβαι καὶ αἰ μαρμαρυγαὶ καὶ αἰ λάμψεις μετὰ τῆς παρουσίας τοῦ σιδήρου, οὕτινος τὴν ἔννοιαν εὐρίσκομεν ἐν τῇ λατινικῇ λέξει sidera, κοιναὶ οὔσαι καὶ εἰς τὰς στιλβηθόνας τῶν μετάλλων, ἔδωκαν γένεσιν εἰς τὰ φανταστι-

(1) Λάμπων θεός=Δᾶς Φα(ει)νή=Δάφνη Laura, Λάφ(η)ρον, Φάληρον καὶ α) μὲν ὁ Ζεύς αὐτός, ὡς δαφνηφόρος Ἀπόλλων, ὡς ἥλιος ἀνατέλλων καὶ ἐφ' ὅσον λάμπει ἀνὰ τὴν δέρριν, β.) δὲ αὐτὸς ὁ Διεύς Ἀδῆς, αὐτὸς ὁ Ζεύς Πλούτων ὡς π λ ο ὕ τ ο ς, ἐκ τῶν ὑπογείων λ α υ ρ ὦ ν (διαδρόμων) εἰς φῶς ἐξαγόμενος. Ἱστορικῶς θὰ ἀποδείξωμεν πόσους κούρους (καὶ κόρας ἐργάτιδας) κατέτρωγε κατ' ἔτος ἐν ἔρος Τ α ὕ ρ ο ς, Μ ῆ ν η ς Τ α ὕ ρ ο ς καλούμενον ἐν ἀμαλθείαις μεταλλωρυχταῖς. Ὁρα Κριτικῆς μου Τόμ. Γ'. κεφ. 2 α' Ἀφίδναι Δάφνης καὶ Πενταλέκτρον Ἑλένης καὶ Κλυτίας Μνήστρας καὶ Δαφοιῆς Ἀνθήλης Θησεώς.

κώτατα καὶ ἄγαν διὰ τῆς ἀπουσίας αὐτῶν λάμποντα μέταλλα τῶν Ἰδαίων δακτύλων, χαλκίων ὄντων !!! ἐνῶ δὲν ἦσαν χαλκίαι ἀλλὰ χαλκοῖ, τούτεστι (χάλκινοι), φαεινοί, λαμπροί. Ἰδίως ἡ λέξις σίδηρος (= ἄστρον, sidera) ἐσημαίνει καὶ πᾶν τὸ λάμπον καὶ ἀκοιούτως καὶ πᾶν μέταλλον αὐγάζον, καὶ ἄρα καὶ τὰ μέταλλα (= τὰς λάμπεις τῶν Ἰδαίων δακτύλων !)

Ἡ ἀλήθεια λοιπὸν κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἶνε αὕτη: ὅτι Ἰδαῖοι Δάκτυλοὶ εἰσὶν οἱ προάγοντες καὶ δακτυλοδεικτοῦντες τὴν πορείαν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἀκτινοβόλοι ἀστέρες, οἵτινες, δακτυλοδεικτούμενοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων «ἐκμετρούμενων ἄστροις» κατὰ Σοφοκλέα, εἰσὶν ἀληθῶς, κατὰ Δαβίδν, ἔργα τῶν «ΔΑΚΤΥΛΩΝ» (1) τοῦ Αἰωνίου Μεγάλου Χαλκίως τοῦ Παντός, Ὅστις ἔχει λειτουργοὺς Αὐτοῦ «πυρὸς φλόγα» Κάλχαντας καὶ (Θου)βαλκίαν ἠφαιστους καὶ Βελχάνους καὶ Τελχίνας καὶ Βουλκάνους λατίνους.

Μὴ φοβηθῶμεν τὰ ἐκφραστικώτατα αὐτὰ ἀπρόοπτα διότι, ὄν τρόπον τὰ ἄστρα ἐγένοντο μέταλλα καὶ ἀμάλτεια (2) καὶ σίδηρα (sidera), οὕτω καὶ ὁ οὐρανὸς ἐλογίζετο ὁμηρικῶς «χαλκοῦς» ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ λάμποντος ἐκ τῆς φαύσεως Ἡλίου μάλιστα καὶ Σελήνης, καίτοι ἡ ἐννοια αὕτη, ὑπεχώρησεν ὀλοσχερῶς ὕστερον εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ χαλκοῦ ἀληθῶς καὶ μετὰ λλίνοῦ Οὐρανοῦ, ἐκ γραμματικῆς καὶ λεξικογραφικῆς πλάνης, ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ἡ ὀνομασία Ὀλυμπος ἐλησμονήθη σημαίνουσα τὸ ὀλοαμπές.

Πλὴν, ἀφοῦ ὁ Οὐρανὸς ἦτο χαλκοῦς, τοῦθ' ὅπερ βραδύτερον ἐξελέφθη ἐντελῶς κατὰ γράμμα, ἄρα καὶ ἡ ὀέρρις τῶν οὐρανῶν ἐκλήθη ἐπίτηδες ΣΤΕΡΕΩΜΑ.

Καὶ ἡ μὲν λέξις πάλιν αὕτη ἐξελέφθη ὁμοίως ἐν ὕλικωτάτῃ ἐννοίᾳ, ἡ δὲ ἀλήθεια ἐπίσης εἶναι ὅτι αὕτη ὡσαύτως

(1) Δυνάμεθα νὰ παραλάβωμεν τὴν λέξιν ταύτην ὡς σοβαρὸν ἐπιχείρημα ἐν προκειμένῳ; Ἀπολύτως δυνάμεθα. Ὅρα ἀγόρευσις σχετικὴν Περικλέους περὶ τοῦ ζητήματος ἐν Τόμῳ Γ'. κεφ. 25.

(2) Μὴ λησμονηθῇ ὅτι βοῦς = pecus, pecunia, βύρσα, bourse, κόλλυ-βον.

σημαίνει τὸν λάμποντα ἑσμὸν τῶν ἀστέρων. Διότι ἐν μὲν τοῖς ὑστέροις καιροῖς ἐνεφαίνετο διὰ τοῦ στερρός ἢ στερεός ὀπάγιος, ἀλλ' ὅμως ἡ πρώτη ἐκδοχὴ ἐδήλου τὸ κλάμπων ἐν πάσαις ταῖς ἰνδογερμανικαῖς γλώσσαις μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς. Ἐπειτα, τὸ λάμπων αὐτὸ (ὁ ἀστήρ) ἐδήλου πᾶν λάμπων, μετάλλου μαρμαρυγὴν κατ' ἐξοχὴν, οὕτω δὲ ὁ σίδηρος (= ἀστήρ, sidera) ἐδήλου τὰ μέταλλα, τὰ στερεὰ σώματα, στερεὰ δὲ ἐκλήθη καὶ αὐτὴ ἡ ἑτερόφωτος γῆ (terra).

Μὴ φοβηθῶμεν, λέγω, τὰ ἀπρόοπτα ταῦτα, διότι ἰδοὺ πάλιν ὅτι αὐτὰ τὰ Σίδηρα (τὰ ἄστρα) ἐγένοντο, ὑπὲρ τὰς προσδοκίας τοῦ Ὀβιδίου, καὶ Ὑδατα.

Ἴδου ἡ θαυμασία φιλολογικὴ ἐξίσωσις :

σίδηρα = ὕδωρ, [σύδωρ],

Ἄν τις διαμφισθητήσῃ ἡμῖν τὴν ἰσότητα, θέλομεν ἐπικαλεῖσθαι τὴν συμμαχίαν τοῦ φρατέλλου Ἄδρια ὅστις ἀλφαγραφεῖται καὶ τοῦ γερμάνου Ὀδέρου ὅστις ὀμικρογραφεῖται θὰ ἀναμνησθῶμεν τῆς εὐχεροῦς ἀλλαξοπιστήσεως τοῦ Υἱ εἰς Ι ἐν τῷ δύο εἰς δις καὶ Ὑδωρ εἰς Ὑδρός, καὶ πάλιν τοῦ Υἱ εἰς Α ἐν τῷ ἄρδω καὶ Ἄρδέα καὶ Ἄδρικ, οὕτω δὲ θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἴδωμεν brevi manu τὰ ἄστρα (sidera) ὕοντα, ἢ δακρύνοντα κατὰ μίμησιν τῶν ἀστέρων τοῦ ἡμετέρου προσώπου καὶ νὰ ἀντικρύσωμεν τὰς Ὑάδας, αἵτινες πρότερον ἦσαν ἀπλῆ Ἴδοι ἢ Ἴδοι (sidus), θωπεύουσαι τὴν ἄκραν κορυφὴν πάσης γηίνης ἰῶης, κρητικῆς ἢ μικρασιανῆς, καὶ ταῦτα χωρὶς πολὺς ἀνάγκης συσχετίσεως τῆς ΣΙΔΗΣ (=ροιας) πρὸς τὴν ΡΟΑΝ (1) ἢ τὴν ΡΟΙΑΝ, καίτοι, ἂν τις θέλῃ νὰ παίξῃ

(1) Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Ρέα ἦτοι, ὡς εἶπεῖν ΔΣΤ-ΡΕΑ = ἀστράια, ἄστρον, διότι Silvia ἢ Κυβέλη ἐνοεῖ Σιβύλην, ἦτοι πᾶσαν ἐν γένει πυθώνισσαν, τὴν Σιοῦ βουλὴν ἀποκαλύπτουσαν. Οὕτω στεροπὴ λάμπουσα, colomba φωνὴν βάλλουσα, ἄνεμος συριζῶν (sibilla-re) καὶ πᾶσα ἄλλη ἀναρθρος φωνὴ (colomba, κύμβαλον Κυβέλης), κίνησις φύλλων δένδρου ἢ δάσους (silva), συριγμός ἀνέμων κτλ. τὴν Σιοῦ βουλὴν σιβυλίζουσι καὶ διαδηλοῦσι (sibillare). Ἐν τούτοις ὁ τε βόμβος τοῦ Μέμνωνος καὶ τὰ κύμβαλα τῆς Κυβέλης καὶ τὰ κατὰ τῶν ὄτων τοῦ Κρόνου δόρατα ἔχουσι ἄλλην ἐνοίαν καὶ ἄλλας ἀπεικονίζουσι ἰδέας. Ὅρα περαιτέρω μίαν ἐκ τούτων τῶν μυστικῶν ἰδεῶν ἐν ἀναλύσει ἐρμηνευτικῇ.

καὶ νὰ σπουδάσῃ, θὰ ἔχῃ νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ΣΙΔΗ ΡΟΑ εἶναι δύο ἡμίση τῆς αὐτῆς λέξεως σίδη-ρος ἢ σ(ε)τερρός καὶ ὅτι ἀστρά-πτω καὶ σταλλά-σσω εἰσὶ λέξεις συγγενεῖς.

Συνελόντι εἰπεῖν—διότι τὸ πρᾶγμα δὲν σταματᾷ μέχρι τοῦ σημείου τούτου—ἴδῃ σημαίνει ἐπὶ τέλους πᾶσαν κορυφὴν τηλεσκόπον καὶ αὐγῆσσαν, ἀλλὰ κυρίως ὁμῶς σημαίνει τὰς οὐρανίας (δα)ιδας, ὅ ἐστι τὰ φαέθοντα ἄσπερα, μεθ' ὧν ἐρωτοτροποῦσιν, ἐν ἀνάοις ὀαριστύαις, τὰ ὄρη, ἅτινα ἔπλασαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπίσης τὸ ὄρω καὶ ἐκ τοῦ Διὸς τὸ ἴδων καὶ ὠνόμασαν ἑαυτὰ ἐξ οὐρανοῦ ὄρη καὶ ρία, ἐκ δὲ τοῦ Διὸς ἴδας (1).

Ἐν ταῖς ἀκρωρείαις δὲ καὶ τοῖς ἥκιστα γλαφυροῖς αὐτῶν σπηλαίοις, ὅπου ὑπερτηλαυγοῦσι τὰ χρυσαῖα ἄσπερα, ἅτινά εἰσιν αἱ καθ' αὐτὸ ἴδαί, γεννᾶται τὸ πρῶτον ὁ Ἥλιος, ἥτοι, ἐμφανίζεται ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖθεν τὸ πρῶτον, εἴτε ὁ δίκερως δίσκος τοῦ ἡλίου εἴτε ἐν τῶν κεράτων τῆς σελήνης.

Ἐν μιᾷ λοιπὸν τοιαύτῃ κρητικῇ ἀκρωρείᾳ (Ἴδη κατ' ἐξοχὴν) ἐγεννήθη ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ὁ Ζεὺς, καὶ, κατὰ τὴν λογικὴν τῆς Φύσεως—καὶ οὐχὶ τοῦ Νασρεδδίν, καθ' ἣν ὁ τίκτων λέβης θνήσκει—ἐτελεύτησε! (2).

Ἡ ἐξήγησις εἶνε αὕτη ὅτι πάλιρ τὴν ἐπιουσον ἐγεννήθη ἐκεῖ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ, καὶ πάλιν αὖθις ἐτελεύτησε, χωρὶς νὰ ψευσθῶσι μέχρι σήμερον οἱ Κρήτες ἐν τούτῳ ποτέ, μετὰ μόνης τῆς παρατηρήσεως ὅτι καὶ πάντες οἱ πεδιεῖς καὶ πάντες οἱ παράλοι καὶ πάντες οἱ διάκριοι καὶ πάντα τὰ ἔθνη καὶ πάντες οἱ λαοὶ καὶ πᾶσαι αἱ φυλαὶ θὰ ἠδύναντο νὰ καυχῶν-

(1) Βεβαίως ὁ φίλος πολυμαθὴς καθηγητῆς κ. Γιάνναρης δὲν ποιεῖται τοιοῦτοτρόπους συνδυασμοὺς ἐν τῷ ἀναγγελλομένῳ σοβαρῷ διτόμῳ συγγράμματί Του. Κατ' ἀνάγκην ὅθεν προβλέπω ὅτι θέλομεν συγκρουσθῆ. Δημοσιεύων οὐδὲν ἤττον πλήρη τὴν Κριτικὴν καὶ Ἐτυμηγόρον συγγραφὴν μου, βεβαίως θέλω ἀποδείξει ἀνεπαρκῆ τὴν ὑφ' ἐστῶσαν Ἐπιστήμην ὅπως ἀντικρύσῃ τὴν ἀλήθειαν.

(2) Οἱ θρηνοὶ τῶν πρωτοπλάστων οἱ ἐν ταῖς Βέβαις ἀπομνημονεύομενοι, ἀπομνημονεύονται καὶ ἐν τῇ παγκοσμίῳ φιλολογίᾳ. Δυσχερῶς ἔπεισα περὶ τοῦ θέματος Ραγκαβῆν τε καὶ Ρενὰν καὶ Παπαρηγόπουλον ἀλλ' ἔπεισα τέλος θετικῶς. Ὅρα σχετικὴν ἀγόρευσιν Σωκράτους ἐν Γ'. τόμῳ, κεφ. 26 καὶ Ἀσπασίας ἐν 30.

ται περί τοιαύτης θεοτοκίας ὡς *μόνον* ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν συντελουμένης **ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ**, καίτοι φαίνεται ὅτι ἐν τοῖς ὕστερον ἐξενίκησαν Ἰδαί ὕψιστα, δι' εἰδικούς λόγους ἢ δι' ἐξαιρετικὴν τελετουργικὴν πομπήν, ὡς αἰώνια σεβάσματα, εἰς προσκύνησιν τῶν μελλούσων γενεῶν.

Ἄλλο τι δὲν συντρέχει, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἴδην τῆς Κρήτης εἰ μὴ ὁ ἐξαιρετικώτατος λόγος τῆς συμπτώσεως τοῦ ὀνόματος (**ΚΡΗΤΗ**) πρὸς τὰ οὐράνια κέρατα Διός—(Δά) Ἴδος—⁽¹⁾ Ἥλιου καὶ Δίας—(Δά) Ἴδος—(Σ)ελήνης.

Ἄλλως ὁ Ζεὺς τὸν ἥλιον αὐτοῦ, καὶ τότε ὡς σήμερον, ἀνέτελλεν ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ ἡ προῖοῦτα γεωγραφικὴ ἐπιστήμη ἤρε τὴν πρόληψιν τῆς **ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ** ἀνατολῆς ἐπὶ τῆς ἰδίας Ἰδης, διότι τόσαι Ἰδαί (Ἰρη) εἰσὶν ὅσαι μεσημβρινοί, ὅσα ἄστρο, ὅσαι κομῆται, ὅσαι ἀκρόρειαί, ὅσα ρία ὕψικάρηνα, ὅσαι γινῶμαι!

Ἐπίσης δὲ ἡ πείρα καθώρισεν ἐνωρὶς ὅτι ὁ Ζεὺς (Διεὺς—Δάς—Ἥλιος) καὶ νῦν καὶ αἰεὶ λάμπει, καὶ νῦν καὶ αἰεὶ γεννᾶται καὶ τελευτᾷ, ἡ δὲ ἀδελρῆ του ἡ Φοῖβη **ΕΛΕΝΗ** ἀπλῶς ἐναλλάσσει κερατοειδεῖς χιτῶνας (*Μενελάους*) δίδουσα ἐκάστοτε ἐκ τῶν δύο τὸν ἕνα, ἐν ἀφθονίᾳ κεράτων ἀμαλθείας, ἥτις ἐκπροσωπεῖ τὸ ἐσθιόμενον καὶ μὴ δαπανώμενον φῶς, καὶ τὴν ἄπαυστον ἐναλλαγὴν τῶν τε φαινομένων ἀνατολῆς καὶ δύσεως καὶ τῶν δώρων τῆς Φύσεως ὑπὸ τύπον θαμάλεως (ἀμαλθείας) ἤτοι δαμάλεως (*pecus, pecunia, πλοῦτος, ΜΕΘΑΛΛΑ, μέταλλα*)

Ἀνὰ τὰς διαφόρους Ἴδας τοῦ Οὐρανοῦ, προέχει ἰδίᾳ ὁ *Κάστωρ* ⁽²⁾ (ἤτοι Ἄστωρ, Κουρήτας, κέραις-κέρατος, *Quirites*, κα—σίτερος ἢ καὶ *castus*, ἀγνὸν δηλονότι πῦρ) καὶ ὁ *Πολυδεύκης*, [= πόλος, δίσκος=*Pollux*=πόλος, ⁽³⁾ λύκη],

(1) δά-ιδος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ δά-φ(α)νος, δά-φ(α)νη, Δάφνη *Laura*, Λαύριον, Λάφριον, Φάληρον. Τὰ μέταλλα τοῦ Λαυρίου ἦσαν βεβαίως δαφνὰ (δα-φαινά).

(2) Κυρίως, *Κάστωρ διδυμος*, ἢ, κατὰ Προπέριον, *gemellus Castor* καὶ *gemellus Castoris* (= *Πολυδεύκης*) εἶνε ὁ *τριδυμος* (Ὁράτιος = *Χοράτιος* =) *Κο-υ-ράτιος* τῶν *Ρωμαίων*! (*Quirites*).

(3) Αἱ λέξεις **ΠΟ—ΛΟΣ**, **POLLUX**, **ΠΟ—ΣΙΔΩΝ**, **ΠΗΝΕΛ—**

προέχουσι δὲ οὔτοι διὰ τὴν μετὰ τοῦ Διὸς (*Ιῶας, Διεύς, Δᾶς) συγγένειαν καὶ μετὰ τῆς Ἑλένης (Σελήνης, Σ—ἐλένης, Σ—ελήνης Luna), καὶ μετὰ τοῦ ξανθοῦ Μενελάου, ὅστις, καίτοι ξανθός καὶ Σενέλαος (Σ=Μ), ἦτοι σύζυγος τῆς Σελήνης [Σελένης, Σεμέλης—Amulius (1)] ἐκπροσωπεῖ γραμματικῶς τὸ μέλαν σκότος («ἔρεβος φαινότατον» ὡς Κενέλαος ἦτοι ΚΕΛΑΙΝΟΣ διότι Μ=Κ καὶ πάλιν Μ=Σ.

*Ἀνά τὰς ἄλλας *Ιῶας (εἰῶδας) τοῦ Οὐρανοῦ προέχει ὁ Ὁξυλος καὶ ὁ Οὐλύξης (2) (ξύλον—lux—)

Οἱ παππεπίπταποι ἡμῶν ἐκάλουν Οὐλύξην τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις εἶναι αὐτός ὁ Διεύς «φῶς· εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν», τοῦτο δὲ κυρεῖ τὸ θεώρημα ὅτι Ζεύς=Διεύς=Δαίς=τ. ἔ. ΗΛΙΟΣ—ΘΕΟΣ.

ΟΠΗ δηλοῦσιν ἐτυμολογικῶς ταυτὸ ἦτοι φωτουργός ἢ νεφελουργός ἢ «ἐγένετο φῶς· ἢ ποιητὴς φωτός», θεός ΗΛΙΟΣ.

(1) Amulius—deus, Δῖον—Μῆλον, Δά—μαλις· καὶ πάλιν Ἀμούλιος—Θεός=Ἀμάλ—θεία· ἐπίσης δὲ Ἀμάρ—θεία [ἦτοι Μορία—θε(ν)ά]=Ρῶμος—θεός, (Π)ρομη—θεός!

Ἡ ΜΟΡΙΑ Ἀθηνᾶ, ὡς Ἀμάρ—θεία, προμηθεύσα ΓΑΛΑ τῷ ἰηπίφ Διί, εἶνε λοιπὸν καὶ αὕτη Προμηθεύς, ἔχουσα ΔΙΓΙΔΑ!

Ἀλλὰ καὶ ὡς Ἀμάλ—θεία εἶνε Μώλου θεά, Π—σμάλ—θεία ἦτοι ΠΟ—Δέμου—θεά, Π(ο)βολεμαίς, πιολεμαία, πολεμοχαρῆς Τ—όμυρις, Τ—ο(ρ)μύλη, Romule (=mulier Θεὰ τῆς ρώμης), ROMA (E)atina, ρωμαία Ἀθηνᾶ, MARO—TONIA, ΜΟΡΙΑ ΑΘΗΝΑ. Ἐξ Ὀδυσσεώς ἔχει υἶν τὸν Λ—ΑΤΙΝΟΝ, μὰ τὸν Ἡσιόδον, ὡς Latona, Latia, Italia. Καὶ τότε ὡς (L)—atina ἔχει ὡς Λαύριον τὴν Ἀκκαν Laurentiam. Ὡς ROMA ἢ ΜΟΡ—ΜΟΡΙΑ ἐν Κρήτῃ ὀνομάζεται Παισιφά, Ἐπαφος, Δάμαλις.

Τὶ ἄρά γε σημαίνουσιν ὅλα αὐτὰ τὰ ἀσύρραπτα; Ὅρα Τόμ. Γ' κεφ. 32 «Ἀγόρευσις Σωκράτους περὶ Ἰσμα(θ)ήλου καὶ (Β)άγαρ(ας) ἐν μέσῳ τοῦ πολυδιψίου Ἀργούς καὶ ἐν Κυθωνίᾳ». Ὅμοιως ἀγόρευσιν Ἀναξαγόρου περὶ Ἀγαρᾶς βασιλείσσης Ἀνατολικοῦ Κράτους Ἑλλήνων καὶ Ἰσμα—θήλου, βασιλέως Δυτικοῦ Κράτους Ἑλλήνων κεφ. 33. Ὅμοιως ἀγόρευσιν Πλάτωνος περὶ Ἀβράμα Θεοῦ (βασιλέως) καὶ Σαιακοῦ Θεοῦ (βασιλέως), Θεῶν (βασιλέων) Κρήτης» (κεφ. 34) καὶ προμηθέων τῆς ὄλης Ἀνατολῆς (κεφ. 35).

(2) Φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε καὶ τύπος παλαιῆς Οὐλύσσης (Ulysse) ἦτοι πάλιν λεύσσω (=ἄρω). Ὁ τύπος δ' οὗτος μετέβη εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας

Ἄλλος Ἴδας εἶναι ὁ Πάρις λάμπων μάλιστα ἐν τῇ φρυγικῇ Ἰδίῃ, εἶδος Ἵπερίωνος ἀπάγοντος τὴν σελήνην (Ἑλένην) κατὰ τὰς σκοτομηνίας τῆς, ὅτε ὄντως ἡ Σελήνη τελεῖ ἐν συζυγίᾳ! ΚΕΛΑΙΝΗ.

Καὶ διασημότατοι, ὡς εἶπεῖν, ἴδοι (δᾶδες) οὐράνιοι, ὀρθοῦνται πρόσθεν τῆς πηγῆς τοῦ Φωτός, τοῦ Διός— Ἡλίου οἱ ἀδελφοί, ἐν ἀπαγωγαῖς σελήνης καὶ σέλαος οὐρανοῦ ἐν γένει, ὁ Προμενιδᾶς τῆς Κρήτης τοῦ 25ου αἰῶνος, ὁ ἀδελφός τοῦ Ἐπιμενιδᾶ· ὁ κρητικὸς ἐν Ἑλληνιστῶν Προμηθεύς· ὁ τρωϊκὸς ἐν Ἀχαιοῖς Πρίαμος (θεός)· ὁ μικρὸς τὸ δέμας λατίνος καὶ καθολικὸς τὸ θρήσκευμα (Π)ρωῖμος (θεός)· ἡ (Π)-ρομία (1) θεὰ (μορία-θενά) ἤτοι ἡ Ἀθηνᾶ, οἵτινες πάντες εἰσὶν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἱστορικὸν πρόσωπον ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ἐλληνικῇ Ἱστορίᾳ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, δὲν εἶνε ἀπίθανον ὅτι ἐν μεταγενεστέρα ἐποχῇ οἱ Κρήτες ἔδωκαν ὑλικὴν ἐντελῶς ἐννοίαν εἰς τὴν θείαν παράδοσιν περὶ Διὸς γενέθλης καὶ μόρου(2) ἐν Κρήτῃ, ἐπειδὴ δὲ, κατὰ τὸ ρῆμα τοῦ Κυρίου, «τὸ γράμμα κτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ», οἱ Κρήτες διεβλήθησαν εἰς τοὺς αἰῶνας ὡς αἰεὶ ψεῦσαι.

Αὐτὰ τὰ ἀαίε» θὰ ἠδύνατο νὰ νοηθῆ καὶ ὡς νοοῦν ὅτι ἀαίε» διεψεύδοντο οἱ Κρήτες, ἅτε αἰωνίως καὶ ἀαίε» ἀναγεννωμένου πάλιν τοῦ Διός.

Κρόταλα ἔπειτα καὶ τύμπανα καὶ χοροὶ Κουρήτων ἐναντίον τῶν ὄτων τοῦ Κρόνου ἀνταποκρίνονται μὲν κάλλιστα πρὸς τὸν πρῶτον βόμβον τοῦ Μέμνωνος (2) ἐν Αἰγύπτῳ—

(1) Θαυμασιώτατα ἡ Ἀθηνᾶ ἐλέγετο καὶ ΜΟΡΙΑ (=Μοῖραι, μορῆς=θάναω, θενά, Ἀ-θηνᾶ) ἤτοι θνησκον φῶς, ἐκλείπον φῶς (μάρ-μαρ-ον,μαρ-μαῖρ-ον) ἤτοι σκότος, μόρος, ἐκλειψις ἡ δύσις ὑπὸ μυστικῆν ἢ ἱστορικῆν ἔννοιαν, ὡς θάνατος τοῦ μαρμαίροντος φωτός. Καὶ πάλιν ΜΟΡΙΑ=ΜΑΡΜΑΙΡΟΥΣΑ σελήνη (Ἑλένη σωφρονοῦσα) ἐφ' ὅσον δὲν δύει ἢ δὲν ἔδυσεν εἰσέτι (ἀστρολατρεία ποιητικῇ!).

(2) Μὴ λησμονήσητε τὸν μείζονα ἐκστρατευτικὸν θόρυβον τοῦ Ἄγα-Μέμνωνος! καὶ ὅτι ὁ Μέμνων ἦτο ἡγε-ΜΩΝ (ἄγα-Μέμνων), ἤτοι ἄγος Μέμνων, ἄγος Μίνως, βασιλεὺς Μίνως! ἀναγκαιότατα δὲ βασιλεὺς ΚΡΗΤΗΣ.

μέμνωνες παρά παλαιοῖς εἰσιν οἱ Κύριοι Μέντιοι—καὶ πρὸς τὸν ἔωθινὸν θόρυβον τῆς ζωῆς ἐπὶ τὸν σισύφειον μόχθον τῆς, καὶ πρὸς τὴν τύρβην τῆς Φύσεως, θορυβῶς καὶ ἀρμονικῶς ἐγειρομένης ἐκ τῆς παστάδος τῆς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον καὶ πρὸς οἰκογενειακὴν ἑορταστικὴν συγκέντρωσιν ἐπὶ γεννήσει. Ἄλλὰ, χωρὶς ἢ ἐκτεθεῖσα ἄποψις τῆς πρωϊνῆς ἐγέρσεως τοῦ Κόσμου ἐκ τῆς κλίνης του νὰ ἦνε οὐδὲ κατὰ κεφαλαῖαν ἀνακριβής, ἀκριβέστερον ὅμως ἤθελεν εἶναι νὰ παραλάβωμεν τὰ κρόταλα καὶ τὰς τυμπανοκρουσίας καὶ τοὺς χοροὺς τῶν τε Κουρήτων καὶ τῆς Κυβέλης, ὡς ἐννοοῦντα τὸ δόγμα τοῦ «φάγωμεν, πῖωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκωμεν» (1) ἢ τὸ χορικὸν ἐκεῖνο σκολιὸν ὅπερ ἐντέλλεται εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὰ ἐπόμενα:

» Δός του τοῦ χοροῦ κι' ἄς πάη !
 » τοῦτ' ἢ γῆ θὰ μᾶσε φάη !
 » Τοῦτ' ἢ γῆ ὀποῦ πατοῦμε,
 » ὅλοι μέσα θε νὰ μποῦμε !

Καίτοι ὁ Σαρδανάπαλος δὲν λέγει ἄλλο ἢ αὐτὰ ταῦτα αὐτότατα !

Διότι, μὴ λησμονῶμεν ὅτι εἰς τὸν μέγαν φθορεὰ τῶν πάντων, τὸν Κρόνον, καθιερώθησαν, παταγωδῶς καὶ θορυβωδέστατα, τὰ Κρόνια, οὐχὶ ἄνευ θαυμασίας ἐσωτερικῆς οἰκονομίας μιᾶς, ἀνοικονομήτου ἄλλως, πρὸς ἐαυτήν, ἀντιφάσεως τοῦ χαροποῦ θεσμοῦ, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησίας ἠδυνήθη νὰ ἐξαλείψῃ μέχρι σήμερον.

Λίαν ἀξιοσημεῖωτον εἶνε ὅτι καὶ κατὰ τὴν γέννησιν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Κρήτῃ, ὡς λέγουσιν οἱ Κρηῆτες τοῦλάχιστον, καίτοι ἡ Ἀθηνᾶ ἐξέρχεται ἄλλοθεν ἢ ἐξ ὀπλοστασίου, ὅμως πάρεστι μετὰ κράτους κ(ου)ρητικῶν καὶ κουϊρικῶν ὀπλων, ὡσανεὶ ἐπικειμένης ἐπιθέσεως κατ' ἐχθροῦ.

Τὸ αὐτὸ παρατηρητέον ἐν Φρυγίᾳ ἐπὶ Ρέα Κυβέλῃ περὶ Ἄδωνιν, ὅπου κυμβαλίζουσιν ἀνά τὰ ὄρη Κορύβαντες. Τὸ αὐτὸ δεῖκνυται ἡμῖν καὶ παρά τὸν Τίβεριν (2) ἐπὶ τοῖς Διο-

(1) Οἱ Εὐαγγελισταὶ εὔρον ἐτοίμην ὁποσοῦν τὴν ρήτραν ταύτην ἐν τῷ ἐπιτυμβίῳ τοῦ Σαρδαναπάλου ('Ασσούρ-ναδὶρ-πάλ).

(2) Νουμάς—Τίβερις = Μίνως—Ταῦρος διότι καὶ Laurentia ἐν Ρώμῃ ὁ Λαβύρινθος, Silvia ἢ Ἀ(ν)θηνᾶ, καὶ Μορία ἢ Roma, Τερμύλαι δὲ ὁ Ρωμύλος.

σκούροις, Ρέμφω καὶ Ρωμύλῳ περὶ Ρέαν Κυλβίαν ἢ Συλβίαν, ὅπου τὰ ὄπλα ἐν χερσίν ἔχουσι Quirites [=Κ(ου)ρήτες!]

Καὶ ἐν μὲν Φρυγίᾳ ζητεῖται νὰ ἀρπαγῇ ὁ Ἄδωνις, ἐν Περσίᾳ παρὰ (Μ)ανδάνῃ ὁ Κύρος (=ὁ Ἕλιος, ἢ Σελήνη), ἐν Σπάρτῃ ἢ Ἑλένη (Σελήνη), ἐν Σικελίᾳ ἢ Κόρη ὑπὸ Ἄιδωνέως (Διὸς Πλούτωνος), ἐν Φοινίκῃ ἢ Εὐρώπῃ (ὁ Πάρις αὐτὸς) ὑπὸ Διός, παρὰ Τίβεριν ὁ Ρῶμος (=|Π|ρίαμος ἢ |Π|ρόμος θεός, |Π|ρομη-θεὺς) καὶ καθεξῆς, ἀρπαγες δὲ εἰσι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ ὁ ὑπουργὸς τοῦ Ἀστυάγου, (Hastyaga) ὁ Ἄρπαγος, ὅπερ ἔδει δεῖξαι, διότι αὐτὸ μόνον ἔλειπεν ἡμῖν.

Ἀπάγεται δὲ κῦρος μικύλος ἢ κόρη (Κῦρος, Κόρη, Ἄδωνις, Ἄρι ἀόνη, Ἐνδομίων, (Γ)κνυμῆδης, Πάρις, Εὐρώπη, Ρῶμος (1) Ἑλένη) πολλαὶ δὲ ἀπαγωγαὶ καὶ ἀρπαγαὶ συντελέσθησαν ἐκπληκτικῶς!

Τί σημαίνει τοῦτο;

Σημαίνει ὅτι ἀνάγκη προφυλάξεων ἐναντίον τῆς κυρώσεως

(1) Ἐπιθυμῶ τὸν Ρῶμον παρὰ τὴν Ἑλένην διότι ὁ μαρ-μαίρων Ρῶμος εἶχε καὶ αὐτὸς μητέρα PEAN ἤτοι OPEAN, (=ὄραιαν, silviam, καὶ ἅμα ΩΡΑΙΑΝ) καὶ MOPEAN διότι ΜΑΡΣ ἦτο ὁ σύζυγος αὐτῆς ἤτοι μαρ-μαίρων Πάρις ἢ Ὑπερίων (rurgus, εἶσ-περος), ἐνῶ αὐτὴ ἦτο (ἡφ)εστίας ἤτοι Ἑλένη, Σελήνη. Ἐτάφη δὲ ζῶσα ρυστιῶς (ἤτοι ΜΟΡΟΣ ἑλένης, ἔκλειψις σελήνης, μόρος ΜΟΡΙΑΣ Ἀθηνᾶς, μόρος παρθένου ἀγνοῦ φωτός, μὴ πλέον μαρ-μαίροντος, ΕΚΚΛΕΙΨΙΣ ἢ ΔΥΣΙΣ (ἐστιαδός, Ἑλένης, Ἀφροδίτης Ἡφαίστου ἐν λεπτονήτοις νεφέλαις). Ἐν τῇ μοιχεύσει ταύτῃ τοῦ φωτός ἐμφανίζεται ὁ Ἄρης, ἤτοι ὁ Γίγας, κατὰ τὰς Γραφάς, Ἕλιος, ὁ Τηλέμαχος καὶ διὰ τῶν ἀκτίνων τηλόθεν ἀκοντίζων θεὸς τοῦ φωτός, Ἡφαιστος μὲν ἐνταῦθα, Vesta δὲ Ἐστίας ἐκεῖ, καὶ πάλιν δὲ Παρθένος ἐνταῦθα, (τουτέστιν Ἀθηνᾶ ἢ Ἑστία), Ἀφροδίτῃ δὲ ἐκεῖ. Ἡ φυσικὴ αὕτη ἀντίθεσις Πυρός καὶ Ὑδάτος, Ἡφαίστου καὶ Ἀφροδίτης, Ἀθηνᾶς καὶ Ποσειδῶνος, Πηνελόπης καὶ Ὀδυσσεῶς κρύπτει μὲν φυσικὸν φαινόμενον πολέμου καὶ διαστάσεως τῶν στοιχείων τῆς φύσεως ἀλλὰ καλύπτει καὶ ἱστορικὰ γεγονότα περὶ ὧν περαιτέρω. Ὁ μοιχὸς Ἄρης—Mars—, εἶνε μῆλον Ἐριδος ἀλλαχοῦ, τουτέστι ΜΩΛΟΣ, ὁ περισπούδαστος δηλονότι (πό)λεμος τῶν στοιχείων, ὅστις ἐν τῇ ἐλληνικῇ ἱερογλυφικῇ γλώσσῃ ἐκφράζεται διὰ τοῦ Ἐρωτος καὶ τοῦ Νίκου. Ἡ λεπτομερεστέρη ἀνάλυσις τῶν θείων αὐτῶν ἐπινοιῶν δίδεται περὶτέρω, καίτοι καὶ ἀπὸ τοῦδε δυνάμεθα ἀνέτως

τοῦ κακοῦ προηγουμένου, διότι ὁ Κρόνος ἤδη ἤρπασε καὶ κατέφαγεν, ἡ δὲ προφύλαξις ἀναθετέα εἰς Κούρητας, Κρήτας, Κορύβαντας καὶ Quiritas. Non bis in idem!

Ἀνάγκη ὄθεν προφυλάξωσι καὶ ὑπὲρ αὐτῶν τῶν Θεῶν ἀνάγκη κέρατος καὶ κράτους δυνάμεως· ἀνάγκη καὶ παρ' αὐτοῖς χαμοθεοῦ! ἀνάγκη ΚΡΗΤΗΣ!

Κατὰ τὰς ἀρπαγὰς ταύτας φιλολογικῶς συμβαίνουσι παντάλασι *ἀστειὰ* ἀντιφατικὰ πράγματα.

Εἷς ἐκ τῶν ἀρπαζόντων εἶνε Ὑπουργὸς καὶ ὀνομάζεται Ἄρπαγος!

Ἐπειτα ὁ ἄρπαξ Πάρις γίνετι ἀρπαζομένη *Εὐρώπη* καὶ Περὲ(πα)σα (Φερέφασσα).

Ὁ ἀρπαζόμενος Ρῶμος (Π—ρῶμος) γίνετι ἀρπάζων (Π)ρόμη (θεὸς) καὶ πατήρ ἄρπαγος (Π)ρίαμος (θεὸς).

Ἐπίσης ὁ ἀρπαζόμενος Ἄδωνις (Μάνδωνις) [ὅστις εἶνε αὐτὸς ὁ Ἐνδυ(μ)ίων καὶ αὐτὴ ἡ (Ἄρι)—ἀδνη (Ἄρι—ανδάνη) καὶ αὐτὴ ἡ (Μ)ανδάνη] γίνετι ἐν Περσίᾳ θήλεια Μανδάνη ἣς ὁ υἱὸς ἀρπάζεται, γίνετι θήλεια Ἀριάδνη ἐν Κρήτῃ ἐκουσίως ἀπαγομένη, γίνετι θεὸς *Αἰδωνεὺς ἀρπάζων* ΚΟΡΗΝ (=ΚΥΡΟΝ Γανυμήδην).

Ἐπίσης ὁ ὕπνος ὁ ἀτελεύτητος τοῦ Ἐνδυμίωνος ἐμφανίζεται ὡς ὕπνος τῆς Ἄρι—ἀδνης ἐν Νάξῳ, καὶ ὡς ὕπνος ἐξάμηνος τῆς Κόρης παρὰ τῷ Αἰδωνεῖ καὶ ὕπνος τοῦ Πέλοπος ἐν τῇ ἐσάνῃ καὶ ὕπνος τοῦ (Ἐπι—)μενίδους (Βαρούχ) ἐν Φαιστείῳ σπηλαίῳ.

Αὕτη δὲ ἡ *Νάξος* γίνετι *ἄναξ* μὲν Κύρος ἐν Περσίᾳ, *ξέ-νος* δὲ Πάρις παρὰ Μενελάῳ, *ἄναξ* δὲ καὶ αὐτός.

Τέλος ὁ Γ—ανυμήδης, παρὰ πᾶσαν τυχὸν ἀντίρρησιν τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος φιλολόγων, οὐδὲν εἶνε ἄλλο εἰ μὴ (Γ)εν-

νὰ θαυμάσωμεν τὰς περιτέχνους νεφελοστήμονας ἄρχους ἐν αἷς ὁ Ἐφαιστος συλλαμβάνει τὴν Ἀφροδίτην, ἐνῶ ἐκ τῶν ἀνόμων αὐτῶν ἐρώτων, ἀσβεττος βροντερός γέλωσ διασειεὶ τὸν Ὀλυμπον, ὑπὸ τὰς λαμπὰς τῶν στεροπῶν. Ἐνῶ δὲ κατὰ ἀπαράβητον κανόνα τῆς Ἐπιστήμης τοῦ δικαίου «πλάσμα πλάσματος οὐ χωρεῖ» ἰδοὺ ἡ ἀχαλίνωτος ἱερογλυφικὴ γλῶσσα μετατοπίζουσα τὸν ἔρωτα καὶ τὸ νίκος εἰς ἀληθεῖς ἔρωτας σκανδαλώδεις συνταράξαντας Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, Οὐρανὸν καὶ Γῆν καὶ τὰ Καταχθόνια, μὰ τὴν Φερέφασσαν.

Συμίων, Μανδο(γά)νη, τούτα δὲ πάλιν οὐδὲν εἶνε ἄλλο ἢ Ἄδωνις, αὐτὸς ὁ πληθυντικὸς ὁ ἰσραηλιτικὸς εἶνε ὡς γνωστὸν, Ἄδοναϊμ ὅστις ἤρπασε τὸν Ἐνώχ τρυτέστι τὸν Ἐνώχ.

Οὗτος λοιπὸν ὁ συνδυασμὸς ἀρκεῖ ὅπως ἐξηγήσῃ ἡμῖν τὴν ἀρπαγὴν τοῦ Γανυμήδους τὴν ὁποῖαν μάτην διαμφισβητεῖ ἡμῖν ὁ Κικέρων ἐν ταῖς Τουσκουλαναῖς ζητήσεσιν αὐτοῦ.

Περαιτέρω θὰ ἴδωμεν πότε ὁ Ἄδοναϊμ (θεὸς) ἤρπασε τὸν Ἐνώχ καὶ τί μέγα ἱστορικὸν γεγονός καλύπτεται ὑπὸ τὸν ἄπιστον αὐτὸν πιστὸν καὶ ἱερὸν μῦθον.

Ἐπαναλαμβάνομεν νὰ διατυπώσωμεν ἅπαξ ἔτι, ὅτι ἡ φιλολογία, καὶ πρὸ πάσης δημοσιεύσεως τοῦ ἡμετέρου συστήματος, ὀφείλει νὰ ἀποδεχθῇ τὰς ἡμετέρας δέσεις καὶ λύσεις ἐν τοῖς ἐτύμοις ἅτινα εἰσηγούμεθα, καθότι, πολεμοῦσα ἡμῖν, ἐλέγχεται ἐπομένῃ τῇ γραμματικῇ ἀναλύσει τοῦ Ἀρποκράτους ὅστις ἀποτελεῖται ἐλληνιστὶ ἐξ ἀρπης καὶ κράτους ἄλλ' ὅστις, αἰγυπτιαστὶ λαλῆσαι, εἶνε Χαρ—πι—κρούτ I τρυτέστιν Ὡρος—τὸ—παιδίον I ἐνῶ ἅμα εἶνε γνωστὸν πόσον ἡ ἐλληνικὴ καλλιαιθησία μετέβαλλε τὰ ὀνόματα, μετατρέψουσα οὕτω Ἄτζις—Ἄδρᾶ εἰς Εἰσυθρον, Ἄ—κα—πτᾶ εἰς Αἴγυπτεν Νταραβαγιούς εἰς Δαρσιόν, Κουβάδ—Ἀζάρ εἰς Κουαζάρην, Καμβουσίγια εἰς Καμβύσην, Ἀσοῦρ—Ναδέρ—Πάλ εἰς Σαρδανάπαλον, Φρά—μπάρτα εἰς Φραόρτην, Σεμούρ—Ραμάτ εἰς Σεμίραμιν καὶ καθεξῆς.

Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ὁ Ζεὺς ἴσως θὰ εὑρίσκει πρόσφορον κρησφύγετον, ἀλλ' ἐν τῇ Κρήτῃ ἤθελεν εἶναι ἀσφαλέστερος, διὰ χιλίους δύο λόγους, ἐτυμολογικοὺς καὶ γραμματικοὺς καὶ καλλιμαχικοὺς καὶ οὐχὶ καλυμμουχικοὺς (1) ἢ ἐσωτέρους καὶ θεολογικοὺς.

Πρόκειται λοιπὸν ἐπήρεια τοῦ ὀνόματος τῆς ΚΡΗΤΗΣ, ταυτιζομένης πρὸς τὰ οὐράνια κέρατα, ὃν τρόπον ἢ αὐτὴ ἐπήρεια τῶν κεράτων ἤγαγεν εἰς μέσον καὶ ζώδια εἰς τοὺς Οὐρανοὺς καὶ δαμάλεις (ἀμάλθεις=ἀμάλδεις=δάμαλις) ὑπὲρ τοῦ γαλαθηνοῦ Διὸς I καὶ αἴγας ἀμαλθείας (=Πλοῦτος λάμπω, ἀδελφὸς τοῦ Διὸς καὶ Πλούτων, θεὸς σκότους, ἀδελφὸς πάλιν τοῦ Διὸς—Φωτός).

(1) Risit Apollo, ἐγέλασεν ὁ Λάτας.

Καί ἡ μὲν δάμαλις ἔχει μόσχον τὸν Δία τὸν ἔπειτα ταυ-
ρον! ἡ δὲ αἷξ, προσφορώτατα ἀστερωθεῖσα μετὰ τὴν ὑψηλὴν
ὑπηρεσίαν της, προσωποποιεῖ ἢ αἰγοποιεῖ, ὡς ἐν τῷ Διγαίῳ
τὰ σκιρτήματα τῶν κυμάτων, οὕτω καὶ ἀνὰ τὰ πλάτη τῶν
Οὐρανῶν τὰς σκιρτήσεις καὶ αἷξεις τῶν περιστίλψεων τῶν
ἄστρον, ἡ ἀνατολή τῶν ὀπείων εἶνε Ζεὺς Πλούτος, ἡ δὲ δύσις
Ζεὺς—Πλούτων: Ἄδης, καίτοι Ἄδης (κυρίως)=Ἡλιος.

Περαιτέρω συνέπεια τοῦ ἀτόπου ἢ εὐτόπου ἱεροῦ μύθου εἶ-
ναι ὅτι τὰ κέρατα τῆς Σελήνης ἐγέννησαν καὶ Ταῦρον Δία
καὶ Δάμαλιν Ἰνώ καὶ Αἶγα Ἀμάλθειαν (1) καὶ καλλισπή-
λαιον Ἐνδυμίωνα [Βιρούχ, Ἐνιμενίδην] καὶ Ἀγροτέραν
Ἄρτεμιν καὶ κριοπρόσωπον Δία καὶ πολὺν ἄλλον ὄχλον.

Διὰ τὰ κέρατα ἐπίσης αὐτά, λόγῳ ὁμωνυμίας, εἰσῆλθε
καὶ ἡ ΚΡΗΤΗ (Τουρκιστί Γκιρίτ) εἰς τὸν θεῖον χορόν, διαμ-
φισθητήσασα κατ' αὐτὸν τὰ πάντα ὑπὲρ Ἐαυτῆς, ἀφοῦ τὰ
πάντα ἀνεκάλουεν καὶ κατεδείκνυον τὸ ὄνομά της, καθ' ὃν
τρόπον μῦθα θὰ δυσχυρίζετο ὅτι ἔλκει τὸ ὄχημα.

Οὕτω ὁ πόλυς τῆ νομικῆ Ἐπιστήμη Dernburg θὰ ἠδύνατο
νὰ συγγράψῃ καὶ νεωτέραν πραγματείαν περὶ τῆς φαντασίας,
ὡς πηγῆς δικαίων διὰ τοὺς πάλαι Κρήτας, χωρὶς νὰ γελάσῃ
ταύτην τὴν φορὰν ὁ κ. Κρασαῶς.

Ἦθελεν εἶναι περιέργον νὰ ἴδωμεν καὶ τοὺς λεξικογραφί-
κους ἄθλους τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ κέρατος, διότι μέχρι τῆς
στιγμῆς ἔδρασαν αἱ πλάγαι πτώσεις τῶν κεράτων.

Πρῶτον ἔχομεν ὀνόματα πόλεων· εἶτα τὸ θεῖον κύρος (κυ-
ρός, Κύριος)· τρίτον τὴν θεῖαν δύναμιν (κέρας, curis, arcus,
curis=δόρυ, ἄρκυς καὶ πᾶν ἄλλο ὄπλον) δ'. τὴν λάμψιν ἡ-
λίου καὶ σελήνης· οὕτω παρὰ Πέρσαις Κύρος=Ἡλιος καὶ
πρόβλ. obs—curus καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ παλαιοὶ ἐχρῶσαν
τὰ κέρατα τῶν τυθησομένων ζώων. ε'. τὴν ἀστραπήν καὶ
τὸν κεραυνὸν (securis, curis, Διὸς πέλεκυς· σπ'. τὸ ὄνομα

(1) Ἦτοι Amulius—θεός, Σεμέλη—θεά, ἦτοι μέλας θεός, με-
λανός θεός, σκοτισθεὶς θεός, ἐκλείψις, ἐκλειψις, σκοτομήνη. Μὴ
λησμονῶμεν ὅτι Μενέλαος = μελανός θεός ἦτοι ἐπὶ Σελήνης (Ἐλέ-
νης) ἐκλείψει (καὶ κατὰ τὴν ἀστρονομικὴν γλῶσσαν ἐπὶ Ἐλένης συ-
ζυγία).

τοῦ Διὸς αὐτοῦ Κύρου καὶ Κυρίου, ὅστις κύρει, τουτέστιν ὑπάρχει καὶ ἄρχει, ἔπειτα δὲ μετὰ Δία κύριοι οἱ ἄρχοντες τῶν Ἑθνῶν, ἐν δὲ τῇ βυζαντιακῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ καλοῦνται Κυροὶ οἱ αὐτοκράτορες ἡμῶν, ἡ δὲ αὐτοκράτειρα Κυρά, Κυρά δὲ ἐξαιρέτως ἡ Παναγία μας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας αὐλοῦνται. Ἐπίσης Κυρ(οί) οἱ Ἱεράρχαι μας. ζ'. ἐμφαίνει τὸν κοῦρον, τὸν παῖδα θεόν, οὕτω δὲ εἶνε Διὸς ἡλίου (καὶ σελήνης Ἑλένης, οὐχὶ ἀδελφοί, ἀλλὰ) υἱοὶ οἱ Διδόσκουροι, ἄτε ἄστρα μικκύλα, ὡς ἀστερίσκοι, ἐναντι τῶν, γεννητῶν μέγεθος καὶ θέσιν, ἐπεχόντων, Ἑλίου καὶ Σελήνης' ἡ.) ἐμφαίνει τὴν δολιχοδρομίαν καὶ ἀρματοδρομίαν ἐν γένει τοῦ ἡλίου (sella, sedes, σέδρα), τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστρῶν ἐν γένει καὶ καθεξῆς.

Ἦδη προσθετέον ἀπαραιτήτως καὶ ταῦτα, ὅτι κέρατα πρώτης δυνάμεως εἶχεν ἀνέκαθεν ὁ Κρόνος (=Cornu Σελήνης καὶ Corona Ἑλίου), ἅτινα καὶ συνέτριψεν ὁ Ζεὺς μυστικῶς, μὴ ὠφελήσαντα λοιπὸν πολὺ τῷ κατόχῳ ἢ παντάπασιν, ὅστις διὰ κερατοκαμποῦς ἄρκης καρχαρόδοντος ἀπηλάθη ἐπὶ τέλους καὶ τοῦ Οὐρανοῦ (=Corona ἢ Σορόνα), φυγῶν παρὰ τὴν ΚΥΡΠΝΟΝ καὶ ΣΑΡΔΩ, (Sidera καὶ Corona) αἵτινες διὰ ταῦτα ἐγέννησαν καὶ αὐταὶ ἀκολούθως τὴν Ἁγίαν Ἑλένην δι' ἄλλον δυστυχῆ Θεόν, ἀσύμμετρον ἐπὶ Γῆς.

Πλὴν ἡ ἐξωσις τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ Κοιράνου καὶ Quirinus, δέον νὰ τὸ εἰπωμὲν ἡχηρῶς, συνετελέσθη, μυστικῶς καὶ μεταφυσικῶς ἐντελῶς, ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν σφαιρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας. (1)

Αὐτοῦ ἐξωσθέντος (Κοίρανος, Quirinus, T-arquinius = Κένταυρος = Saturnus) (2) ἐβασίλευσαν ἔκτοτε τὰ ἤδη φαέθοντα ἄστρα, ἧτοι τὰ ἀργυρᾶ κέρατα τῆς Ἀμαλθείας (2)

(1) "Opa Critique et verdict du XIXe siècle κεφ. 12 Τόμ. Β'.

(2) Ὁ Κυρῆνος (Τ-ρωμύλος, T-arquinius) ἀπηλάθη τὸναντίον εἰς Οὐρανοῦς ἢ παρὰ τὸ palus Caprae. Περί (Τ)ερμιλῶν ἀλλαχοῦ (κεφ. XXI). Ἄλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι Κύπρος = Σύπρος, Purus, Πυρόεις, λαμπρὸς καὶ ὅτι Κύπρος (μπακίρι) σημαίνει τὸν πυρρὸν χαλκὸν ἐν πάσαις ταῖς εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις, ἧτοι χαλκοῦς οὐρανός ὑπόγειος ὁ Πλοῦτος Πλούτων, οὐράνιος δὲ ἡ (ἄ)μαλ-

Σελήνης καὶ ὁ παντέλειος, δίκερως, ὡς εἶπεῖν, κύκλος τοῦ Διός-Ἥλιου.

Μεταξὺ τοῦ κραταιοῦ Κρόνου, ὡς ἰδανικοῦ πλέον χρόνου, καὶ τῶν μετὰ τὴν ὑποθετικὴν καὶ συμβολικὴν ἐξωσίν Του λαμπρόντων σήμερον κεράτων (δίσκων ἡλίου καὶ σελήνης), ἡ μεταφυσικὴ ὄλως πάλῃ ὑπῆρξε φοβερά.

Τίς τέλος κατίσχυσε λοιπὸν ἐναντίον τοῦ πανδαμάτορος καὶ καρχαρόδοτος (1) ΧΡΟΝΟΥ τοῦ τρώγοντος τὰ ἴδια σπλάγγνα καὶ ὑπονομεύοντος ἑαυτὸν, ἀφοῦ μετὰ ὀρέξεως καὶ μετὰ ὀδόντων καρχαρίου καταβιβρώσκει ἑαυτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὡς ὀκτάπους;

ἸΚατίσχυσεν ὁ Ζεὺς, ὁ Θεὸς, ὁ Διεύς, ὁ Δαίς, ὁ Ἥλιος; κατίσχυσεν ὁ Ζεὺς;

Ναί! ἀπαντᾷ ἡ ἑλληνικὴ μεταφυσικὴ θεολογία.

Ἄλλ' Αὐτοῦ τὸ κράτος, χειροκροτοῦντος τοῦ Προμηθέως τρίπαλαι καὶ τοῦ Μακράκι προχθές, κατέρρευσεν!

— Ἐν τῷ Χριστῷ!

Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ὅμοίου ὁ θεὸς γαλλιστὶ λέγεται Διεύς πάλιν ἀναλλάκτως—Dieu!—, ἰταλιστὶ Διός ἢ Διός (Dio), καὶ ἑλληνιστὶ Θεὸς (θεός), ὑπὸ πάντων αἰ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης ἀποκαλούμενος.

Ἐν τούτοις ἐνῶ ὁ ἀείμνηστος Μακράκις ἐδέξατο τελείαν τὴν κατατρόπωσιν τοῦ Διός ὑπὸ τοῦ Λυτρωτοῦ, ἐν ταῖς εὐσεβεσταταῖς ἐρμηνείαις Αὐτοῦ τῶν Ψαλμῶν, αἱ σχέσεις ὅμως τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ πρὸς τὸν εἰδωολάτρην Θεὸν ἀποτελοῦσι περισπούδαστον μελέτημα καὶ ἀντικείμενον τοῦ μεθεπομένευ κεφαλαίου.

Μετὰ τὰ ἐκτεθέντα, θὰ ἦτο ἴσως καιρὸς νὰ τεθῇ τέρμα εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἡμετέρου προβλήματος, ὅπως ἐπιλα-

τεια, ὁ Μέταλλος οὐρανὸς ὁ ΤΑΝ—ΔΑΛΟΣ=ὁ Τιτὰν δα-λός, ὁ Ἥλιος! ὁ Σόπρος, ἡ Πάρις, ὁ Superus, ὁ Ὑπερίων, ὁ Ὑπέρπυρος!

(1) Τὸ ἀκριβὲς εἶπεῖν, ὁ Κρόνος (Χρόνος) εἶνε καρχαρόδους, ἄρπη δὲ αὐτοῦ ἡ δρέπανον, πάλιν τὸ κέρως (cornu), τουτέστιν ὁ Κοόνος (Χρόνος) εἶναι καὶ Carens (Χάρων), ἥτοι ὁ Χρόνος εἶναι Χάρων πανδαμάτωρ, ἥτοι ὁ Ζεὺς Μῆνος Διεύς εἶνε Μίνως, ἐν ταῖς λαύραις ἐντὸς τῆς Γῆς συγκομιζων τὴν λείαν τοῦ θανάτου.

βώμεθα τῶν ἀφορώντων τὰς Θεάς, τὴν Ἀθηναῖαν καὶ τὰς Ἀθῆνας.

Ἄλλὰ δὲν εὐρίσκω λαβὴν προσφορωτέραν ὅπως εἰσέλθω εἰς τὸ αἰώνιον ἄστυ τῆς περικλοῦς καὶ πανελληνίου Θε(ν)ᾶς Ἀθηναῖς, ἀσπασιωτάτης καὶ παρὰ τοῖς ὑπάτοις ἔλλησι φιλοσόφοις καὶ ἐν τῷ εὐρυμετώπῳ οἴκῳ τοῦ Περικλέους τοῦ Πάνυ, εἰμὴ ἐπαναστρέφων εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὸ πτολίεθρον ἐκ Κρήτης, ἂν ἐκφύγω σῶος καὶ ἀβλαβῆς ἐκ τῶν ὀδόντων τοῦ Μινωταύρου Της!

Ὡς ἐλπίζω!

Ἐξηγήσατέ μοι, ἐν πρώτοις, τί θέλει *θηριον*, τόσῳ ἔκμετρον, ἐν χώρα ἐν ἣ λάμπουσι διὰ τῆς ἀπουσίας των, *πάντα τὰ θηρία τοῦ Ἄρμου*.

Ὁ ἅγιος Διονύσιος, ὁ ἀείμνηστος Λάτας, οὐδὲν μοι ἀπεκρίνατο· ὁ ἀσιδίμος Παπαρρηγόπουλος, διὰ λόγους συναφείας, ἐτίμησε τὸν Μινώταυρον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του τῇ ἀτιμῆτῳ διὰ μνείας (1), ὁ δὲ κ. Λάμπρος μοι ἐδήλωσεν ὅτι, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Παπαρρηγόπουλον, διὰ πτύου ἐκβάλλει ἐκ τῶν βωμῶν τῆς ἱστορίας ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν περίβολον τῆς Μυθολογίας καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κ. Πολίτου.

Εἶνε λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸν ἀνερμῆνευτον Μινώταυρον διὰ δυο λέξεων, διότι ἡ κυρία ἐρμηνεία αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον βιβλίον, καὶ νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ὁ κ. Evans διὰ τῆς εὐφυοῦς λύσεως αὐτοῦ περὶ ἰσπανικῶν καὶ ρωμαϊκῶν καὶ θεσσαλικῶν ταυρομαχιῶν ἐν Κρήτῃ, εὐφυοῦς ἀληθῶς λύσεως ἦν καὶ ὁ ἡμέτερος κ. Ξανθουδίδης ἀποδέχεται καὶ διὰ νέων ἐπιχειρημάτων κυροῖ, οὐδὲν ἀπολύτως λέγει!

Τί λοιπὸν συμβαίνει;

Ἐν Κρήτῃ γίνονται, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἶδομεν, παραποιήσεις τινές καὶ συμπλοῦνται ψευδοῖσιδῶρειοι! διατάξεις ἀμφιβόλων πρωτείων τῆς Κρήτης ἐν θεοτοκίαις καὶ θεολογικαῖς εὐρέσεσι καὶ παρευρέσεσι, παρὰ τὴν ρήτρην τοῦ Ἀρι-

(1) καὶ μάλιστα ἐν ταῖς πρώταις ἐκδόσεσι, τὸ μυθολογικὸν μέρος τῶν ὁποίων, πάντοτε, καὶ ἐν τῇ μικρᾷ μου ἐτι ἡλικίᾳ, δυσμενέστατα ἀπέριπτα, ἀντὶ ἱστορικῆς μάλιστα ἀληθείας παραλαμβανόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διασήμου ἱστορικοῦ!

στοτέλους ὅτι ἀδεῖ τοῖς εὐρημένοις ἱκανῶς χρῆσθαι ἄλλ' οὐχὶ καὶ διαστρέφειν.

Καὶ ὁ δυστυχῆς λοιπὸν Μινώταυρος εἶνε ἐν Κρήτῃ, μετὰ τὴν ἐξωσιν τοῦ κερατοφόρου Κρόνου ἐξ οὐρανῶν, ὑποκατάστατος αὐτοῦ ἐν Κρήτῃ, αὐτὸς τῶρα ἀντὶ τοῦ Κρόνου, κερατοφόρος καὶ θηριώδης, καταβροχθίζων κούρας θεῶν καὶ κούρους θεοῦς! Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν Θεναί τε Ἀθηνᾶ τε.

Ὁ Μινώταυρος—Κρόνος, ἰδοὺ ἡ μόνη αὐτάρκης καὶ ἀποχρῶσα καὶ ἀποκλειστικὴ λῦσις τοῦ ζητήματος τοῦ κρητικοῦ Μινωτάουρου. (1) Δὲν πρόκειται περὶ οὐδενὸς τερατώδους ταύρου. Ἀλλὰ ταῦρος εἶνε ὁ αὐτὸς Ζεὺς Διεύς, ἀστὴρ Μίνως, ταύτην τὴν φορὰν καλούμενος, ἀκριβέστερον δὲ Μῆνος ἢ Μηνᾶς, καίτοι ἔτι ἀκριβέστερον ἠθέλεν εἶναι νὰ εἰπώμεν Μῆνη τουτέστι Σελήνη, τὰ κέρατα τῆς ὁποίας ἀνὰ δις ἑπτὰ ἡμέρας ἐναλλάσσουν καὶ ἀνὰ ἅπαξ ἑπτὰ ἡμέρας, μεθ' ὅ, ἐν σκοτομηνίᾳ, ἐκλείπει τέλειον ἢ Μῆνη, ἢ Σελήνη, συνεχλειπόντων αὐτῇ καὶ τῶν ἅπαξ ἑπτὰ καὶ ἅπαξ ἔτι ἑπτὰ, ἦτοι δις ἑπτὰ, (2) κ ο ὄ ρ ω ν καὶ κουρῶν τῆς, ἦτοι κεράτων τῆς, ἦτοι φωτεινῶν τόξων τῆς.

Αὕτη εἶνε ἡ ἀπώλεια τῶν συμβολικῶν Ἀθηνῶν! (νεφελοποιῶν Οὐρανῶν) εἰς κούρους Τηλεμάχους, Πέλοπας καὶ κούρας Εὐρώπας ἢ Ἑλένας· εἰς τρεῖς Ὀρατίους (Χορατίους) καὶ ἄλλους τρεῖς Κουρατίους παρὰ Ῥωμαίους! εἰς ἓνα διόσκου-

(1) Ἐν Θεσσαλίᾳ ταῦτά. Διότι Κένταυροι (M=K) εἶναι Μινώταυροι ἦτοι Μένταυροι, Μέν(ό)τορες Λαπίθαι δὲ ἢ Λαβίθαι ἦτοι Λαβίνθαι ἦτοι Λαβρίνθαι εἶναι ὁ Λαβύρινθος, ὡς ἀποδεικνύω ἐν τῷ 20ῷ κεφαλαίῳ Κατὰ ταῦτα σφάλλεται ὁ κ. Ξανθοῦδιδης ὁμιλῶν περὶ Ταυροκαθασιῶν (σ. 62) Πρόδηλος δὲ καὶ ἡ συγγένεια Λαπιθῶν καὶ Λαβιάθων, ἀπόδειξις δ' αὐτῆς ἐν κεφαλαίῳ 30ῷ Ἐχομεν κατὰ ταῦτα τὴν ἐξίσωσιν Κένταυροι: Λαπίθας=Μινώταυροι: Λαβί(ρι)νον, ἐξίσωσιν λίαν καὶ ἄγαν ἀπόρρητον, ἀπόδειξις δ' αὐτῆς περαιτέρω καὶ ἀλλαχοῦ.

(2) Ὁ βοηθὸς φιλόλογος Narada, ἐρμηνεύων εὐφυῶς ὡς ἀστρονομικὸν ἐντελῶς τὸν μῦθον τοῦ Θησέως, θεωρεῖ τοὺς δις ἑπτὰ κούρους ὡς δύο ἐβδομάδας, ἀγνοεῖ ὅμως παντάπασι τὴν βᾶσιν (κούρος = κέρατα σελήνης) ὡς ἐπίσης ἀγνοεῖ τὴν ἱστορικὴν σημασίαν τῶν περιφύμων αὐτῶν ἱερογλυφικῶν μυθευμάτων, παντάπασι δὲ τὸ ἐλληρικὸν σύστημα καὶ τὴν κλειῖδα αὐτοῦ.

ρον Κάστορα ἐν Σπάρτῃ καὶ ἄλλον ἓνα διύσκουρον ἐν Σπάρτῃ, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, εἰς δύο διδύμους διούσκουρους Κάστορας (= Ὅρατιούς καὶ Κυρατιούς) καὶ Πολυδεύκην (= Πο Δευκαλίωνα, Candela, Κανδαύλην Πόλον Δίτκον) ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς δύο σέλαα (Ἑλένην καὶ Σ—Ἐνέλαον).

Καὶ τὴν ἀπώλειαν ταύτην ἤκιστα μὲν ἢ Ἀθηνᾶ ἢ ἡ Ἀθῆνα ὑφίσταται, ὁ δὲ ταύτην ὑφιστάμενος εἶνε, εὐτυχῶς ἢ δυστυχῶς, αὐτὸς ὁ ΚΡΟΝΟΣ, διότι κούραι καὶ κούραι ἀπόλλυνται, τουτέστι Cornu (Κέρας) καὶ Corona (κέρας), ἐν τῷ δίσκῳ τῆς Σελήνης, ἐσθιομένης οὕτω ἀλλὰ μηδέποτε καταδapaνωμένης! (Σελήνη=θενᾶ=Θιθενᾶ=Τιθωνίς, Τιτανίς, ἦτοι=Ἀθηνᾶ Σελήνη).

Καὶ ἐπειδὴ ὁ Κρόνος ἀπέβαλε τέλος καὶ τὴν κορώναν τοῦ (corona), ὁ δὲ πανδομάτωρ ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ αὐτοῦ ροῇ συμπαρασύρει καὶ κορώνας καὶ κούρους καὶ κούρας καὶ κράτη καὶ κραταιούς καὶ μὴ κραταιούς, ἰδοὺ πάντα τοῦτα τὰ παθήματα, τὰ κρόνια καὶ τριπάλαια, κάλλιστα ἐν προκειμένῳ διατυπούμενα ἐν τῷ ἐξῆς δυστυχεῖ διστίχῳ τοῦ Ἀλφιέρη λέγοντος, ὡσπερανεὶ κατὰ παραγγελίαν, διὰ τὰς ἐκτιθεμένας ὧδε συμφορὰς. «*Cadono le città; cadono i regni;*» *L'uo-mo, esser mortal, perchè si sdegni?*»

Ὁ αὐτὸς Μινώταυρος εἶνε ὁ κύριος Νουμίτωρ τῶν ρωμαίων, εἶνε ὁ Μέντωρ τῶν ἐλλήνων, εἶναι ἢ (Κλυταί—) ΜΝΗΣΤΡΑ τοῦ Ἄγαν (= Κλυτοῦ) ΜΕΜΝΟΝΟΣ καὶ εἶνε, ἐὰν εὐαρεστήσῃ, οἱ κλυτοί—ΜΝΗΣΤΗΡΕΣ (1) τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὧν τὰς εἰκόνας δημοσιεύομεν ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ ἐκ τῆς Πινακοθήκης τῆς Ποικίλης Στοᾶς Ἀθηνῶν.

Ἄλλως, τί δὲν ἔφαγον καὶ ἔπιον παρὰ τῷ Ὀδυσσεῖ (2) οἱ

(1) Περὶ αὐτῶν ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ οἱ Μνηστήρες τριῶν ἐλληνίδων βασιλισσῶν· ἢ «πεντάλεκτρος Ἑλένη» καὶ οἱ ἄγνωστοι προσωπικῶς τῷ Ὀμήρῳ μνηστήρες ἐξόχου ἐλληνίδος βασιλίσσης. «Κατὰ τί ἔβλαψαν τὴν Ἑλλάδα!» Ἀποκαλύψετε τοῦ Σωκράτους καταπληκτικαὶ περὶ τῶν μνηστήρων ἐνὸς ἐλληνικοῦ θρόνου χηρεύσαντος (τῆς Ἰθάκης!) καὶ περὶ ΚΟΜΠΑΡΕΑΣ.

(2) Πόσα, νεφέλας τῆς Φενελόπης ἔφαγον ἐσθιομένας ἀλλὰ μηδέποτε καταδapaνωμένας! Πόσον ὕδωρ καὶ οἶνον τοῦ (Π) Ὀδυσσεῶς ἔπιον, πινόμενον καὶ οὐδέποτε καταδapaνωμένον! Οὕτως ἀθάνατος ἦτο

κλυτοί ἐκεῖνοι Μνηστῆρες, καὶ ἄλλως αὐτὸς ὁ Ἄγαν—Μέμνων ἦτο καὶ αὐτὸς δωροφάγος, ὡς οἱ μνηστῆρες ὑπῆρξαν κλυτοὶ χοιροφάγοι κατὰ τὸν Θεῖον Ὀμηρον, ἐνῶ ἡ ἱστορία λέγει ὅτι διὰ τοιαύτης χοιροφαγίας ἐξάίρετος λαὸς (Γερμανοὶ) ἐνίκησαν λαὸν ἐξάίρετον (Γάλλους) ἀλλὰ μὴ χοιροφαγοῦντα!

Ὡστε ὁ Μίνως κατὰ ταῦτα εἶνε ὁ ῥωμαῖος Νουμᾶς, ἐκάτεροι τρανοὶ νομοθέται, ὅπως Ἡγερία τοῦ τελευταίου εἶνε ἢ Ἀργεία (Σελήνη, Ἐλένη) εἶνε ὁ Ἄργος ὁ πολυόμματος τουτέστιν ὁ πολυόμματος ἀργὸς οὐρανός, ὃν ἐγνωρίσαμεν ὡς «πίδηρον» (sidera), ὡς χαλκοῦν («βελ—χανον» χέλχανον, χέλκανον) καὶ ἤδη ὡς ἀργυροῦν («ἀργεία Ἐλένη» ἦτοι ἀργυρᾶ σελήνη).

Ἐπόμενον λοιπὸν ἦτο ὁ Μίνως ὡς Μήνη (=Λῖνος, Luna) νὰ ἐκβάλῃ καὶ τοὺς Κῆρας ἐκ τῶν νήσων⁽¹⁾ ἦτοι τοὺς κούρους καὶ τὰς κόρας τῆς Σε(λή)νης, ἦτοι τὰ κέρα(τ)α τῆς Σε(λή)νης καὶ νὰ ἀνακτήσῃ αὐτά τε καὶ τὸ λαβ(ύ)ριον Ἀθηνῶν ὅπερ εἶνε ὁ κύριος Λαβύρινθος⁽²⁾ [Λαβύριον Ἀθηνῶν]! παρὰ πᾶσαν ἐναντίαν ἐρμηνείαν τοῦ κ. Evans καὶ τοῦ ὀνηροῦντος αὐτῶ κ. Ξανθουδίδου περὶ Λιβρανδέως εἶπεν Διὸς διὰ λάβρυν—πέλεκυν, εἶπεν, ὅστις συχνάκις ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς ἀπαντᾷ, διότι καὶ τόσοι ταῦροι ἀπαντῶσιν ἐν ταῖς θαυμαστοῖς ἐκείνοις ἀνακτόροις, χωρὶς οἱ μυκηθμοὶ αὐτῶν νὰ μὲ ἐμποδίζωσι νὰ διακηρύσσω ὅτι ὁ Μινώταυρος εἶνε ὁ ἀστὴρ τῆς Μήνης, ὁ τρώγων κούρους τε καὶ κόρας, ἦτοι ὁ τρώγων καὶ ἀναγεννῶν τὰ ἴδια κέρατα, ὁ ἐσθίων καὶ μηδέποτε δαπανῶν!

καὶ ἡ Λερναία Ὑδρα. Ἀντίθετος παράστασις φωτοβολεῖ ἐν τῷ ἀπληρωτῶ πίθῳ τῶν Δαναῶδων.

Οἱ ἐρογλυφικὰ κατασκευάσματα καὶ οἱ ἱστορικὰ γεγονότα ὡς περαιτέρω θὰ ἴδωμεν!

(1) Ἐφριξεν ἐπὶ τούτῳ ὁ ἀοίδιμος Παπαρρηγόπουλος, ὑπολαμβάνων ἂ π ὀ ρ θ η τ ο ν τὸν Θουκυδίδην, *συμβολικῶς* ψευδολογοῦντα. Τί τρέχει; ὀφόμεθα κατωτέρω. «Διὰ τί οἱ πειραταὶ ὠνομάσθησαν κούροι τῆς Σε(λή)νης»

(2) Περὶ αὐτοῦ εἰδικώτερον ἐν ἄλλῳ κεφ.λαίῳ». Τί τὸ λαβ(ύ)ριον ἢ λαύριον τῶν Ἀθηνῶν». «Τίς ἱστορικὸς βρασιλεὺς τῆς Κρήτης κατέλαθεν αὐτὴ καὶ τί ἐξ αὐτοῦ μετήνεγκεν εἰς Κρήτην αὐτουσίως».

Ἄκριβῶς δὲ τοῦτο ἔπραττε τὸ ἴδιον καὶ ὁ Κρόνος, τρώγων τε καὶ ἐξεμῶν τὰ ἴδια κέρα(τα), ἦτοι τοὺς ἰδίους κούρους, πλὴν τοῦ κέρα(τος) τοῦ ΔΙΟΣ διότι οὗτος ἔσχε τὴν (Ω) PEAN⁽¹⁾ συβιλικὴν ΙΔΕΑΝ νὰ φυλαχθῆ ἐν (ὀ)ρείᾳ ΙΔΗ τῆς Κρήτης, ἐν ἰδίῳ τινι κέρατι θαυματουργῶ.

Εὖγε εἰς ἐκεῖνο τὸ κέρας! Εὖγε εἰς ἐκεῖνο τὸ κέρατον!
Ἦτο, διὰ λόγους ὁμωνυμίας ἡ ΚΡΗΤΗ, καὶ ἦσαν οἱ σωτῆρες οἱ Κ(ου)ΡΗΤΕΣ διὰ λόγους ὁμοίας ὁμωνυμίας μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι τόση ἀφθονία ὑπάρχει κέρατων σελήνης, ὥστε τὸ κέρας τῆς θαμάλεως (θαμάλεως, Ἄμαλθειας) Σελήνης νὰ νικᾷ τὴν ἀπὸ Κρόνου (Χρόνου) φθοράν, τὴν ἀπὸ κέρα(των) ἔλλειψιν ἢ ἐκλείψιν.

Ὅστω δέ, ἐναντίον τῆς καρχαρόδοντος ἀδηφαγίας τοῦ Κρόνου ἀντιπαρατάσσεται ἡ αἰωνία ἀναβλάστησις νέων κερῶν, (cornu) καὶ μὴ φοβοῦ, ὦ Δήμητερ! ἡ ἀναβλάστησις νέων κουρων (cornu) καὶ μὴ κλαῖε, ὦ Ραχήλ! ἡ ἀνοβλάστησις νέας συγκομιδῆς καὶ μὴ φοβοῦ, ὦ Ceres, Cereris (Κούρη Δήμητρος) ἡ ἀναβλάστησις νέων κέρα(των) καὶ μὴ φοβοῦ M—Ἐλένας—[Σελήνη] ἡ ἀναβλάστησις νέων γενεῶν (κούρων) πολλῶν καρρόνων.

Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει τὸ κέρας τοῦ ΚΡΑΤΟΥΣ κέκτηται, κατὰ τοῦ Χρόνου (Κρόνου) καὶ Χάρωνος (Carens) ὁ ἐκ Κρήτης Διεύς, ὁ ἐπὶ Ἰδῆς γεννηθεὶς καὶ Θεῶν (θανῶν!!).

Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν αἱ Ἀθηναί! ἄς ὁ Μῆνας Διεύς ὑπέταξε διὰ κρητῶν, διὰ κράτους ἰσχύος Αὐτοῦ, ὑποτάξας δηλονότι τὸ κράτος τῆς θε(ν)ᾶς τοῦ θανάτου τὰς ΑΘΗΝΑΣ.

Ἐνταῦθα λοιπὸν ψεύδονται, χωρὶς νὰ ψεύδωνται, οἱ Κρητες λέγοντες ὅτι ἐγεννήθη ἐπὶ Ἰδῆς καὶ ἐπὶ Θεῶν.

Ἐποτάξας ὅμως τὰς Θεῖνᾶς (Ἀθήνας, τὴν ἀθανάσιαν) διὰ Μίνως, διὰ τῶν κέρατων τῆς Μήνης, βασιλεύει ἐφεξῆς ὁ

(1) Περὶ ΩΡΑΙΑΣ Ἐλένης ἐν 31ῳ κεφαλαίῳ. Τόμ. Β'. α' Η πεντάλεκτρος! Δημοσίευσίς τῆς θεῖας εἰκόνας τῆς Πενταλέκτρον ἐν Τόμῳ Γ'.—Διαβεβαίωσις τῆς Ἀσπασίας τοῦ Περικλέους.—Παρατηρήσεις τοῦ Θεμιστοκλέους.—Συνάντησις Ἐλένης καὶ Ὀμήρου! ἐν τῇ Αὐλῇ τοῦ Πριάμου. (κεφ. 31—34).

Μήνωσ—Διεύς εἰς σίωνα αἰώνος καὶ τότε τὸ πρῶτον ἀκούεται ἐν Ἀθήναις λόγος καὶ περὶ Μαρα—Θωνίου ταύρου (Διός) ἐρημούντος καὶ αὐτοῦ τὸν κόσμον ὡς ὁ Μίνω—θα(υ)ρος.

Ἀληθῶς δὲ Μαραθῶνιος καὶ Μινῶθα(υ)ρος εἶναι αὐτότατα· αἱ ἴδιαι λέξεις παρὰ πᾶσαν ἀντίρρησην τοῦ ἀοιδίου Παπαρηγοπούλου καὶ τοῦ Πανταζῆ πρὸς με.

Καὶ ναὶ μὲν οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι ὁ Μίνωσ—Θεύς (ἧ) (Μενεσθεύς!, Μίνωσ—Θησεύς) ἐκτῆσατο οὕτω τὴν Ἀθανασίαν (Ἀθήνας) ἀπὸ τῶν κεράτων Αὐτῆς (ἀπὸ Κρήτης) μετὰ ΚΡΟΝΟΝ, ἐν, καὶ ἐνιαῖον ἑκατόμπολι ΚΡΑΤΟΣ κραάνας ἐπὶ ΚΡΗΤΗΣ, πλὴν δὲν εἶνε ἀνόητον ἐντελῶς νὰ δηλώσωμεν ὅτι μαραν—αθά ἐβραϊστὶ σημαίνει αἰώνιος· δὲν εἶναι βλακῶδες νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ΜΟΡΙΑ ἢ ΑΘΗΝΑ καλῶς οὕτως ἐλέγετο, ἀλλ' ὅτι πάντοτε οὕτω πρέπει νὰ λέγηται ἀχωρίστως καὶ δὲν εἶναι σχολαστικόν νὰ δακτυλοδεικτήσωμεν ὅτι Μαραθῶν Μινῶθα(υ)ρος, Μορία—Ἀθηνᾶ καὶ Μαραν—αθά εἰσι λέξεις πάσγουςαι ἐκ πολλῆς ταυτοπροσωπίας.

Οὐδὲν ἤττον καὶ ἐν πάσῃ συνειδήσει θὰ διεκνήρυσσον ὅτι καὶ ὁ μ ἦ ρ ι ν θ ο ς ὄν ἐδῶκεν ἡ (Μ) α ρ ι ᾶ θ ν η (ἧ) Ἀ-

(1)=Αἰγι-σθεύς=Ἄγα-μέμων, ἔνθα τὸ αἰ γ ι - καὶ ἄ γ α - δηλοῦσιν ὅ,τι καὶ τὸ Κλυται-(μνήστρα) Οὕτω Αἰγι-σθεύς=Αἰγι-μιός Ἄγα-μέμων = Κλυται μῆνης, Κλυ(το)μένη, Κλυται-μνήστρω, Κλυταιμνήστρα. Καὶ ἄλλως Αἰγι-σθεύς=Ὀρεσ-θεύς, Ὀρέ-στης προηλότατα καὶ ὀχρυστῆς τῆς Κλυταιμνήστρας=ἰλιτός Μῆνης ἄστήρ, καὶ οὐχὶ μνηστήρ! Ἐπίσης αὐτὰ τὰ αἰ γ ι καὶ ἄ γ ᾶ ἐγέννησαν καὶ τὴν Ἀμάλ-θειαν=Amulius-deus, Σεμέλη Διός!

Συλλήβδην εἰπεῖν πάντο ταῦτα τὰ θεῖα καὶ ἄτιμα ὀνόματα δηλοῦσι, τὰ μὲν θεῖα: ΔΑΜΠΩΝ ἄστήρ, τὰ δὲ ἄτιμα καὶ μοιχὰ τὴν ΕΚΔΕΙΨΙΝ ἢ ΛΥΣΙΝ ἄστέρας. Κατὰ προσομοίαν γλωσσικὴν ἐλευθεριότητα καὶ ὁ Σωκράτης ὀνομάζει παιδικὰ αὐ οὐ! τὴν ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ, ἐκπλησσομένου τοῦ Σ'λχεγερμάχερ!

(2) Βάσις τῶν φιλολογικῶν τούτων ἐρευνῶν μου ὑπῆρξε τὸ δι' ἐμὲ ἱερὸν ὄνομα τῆς ὠκυμόρου ἀναδόχου μου, ἐξόχου ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείῃ, δεσποτῆς Μαρξάνθης Ν. Τσ.βουράχι. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἱ φιλολογικαὶ αὐταὶ ἐργασίαι μου ὑπῆρξαν προῖμώταται διὰ μνήμην Ἐκείνης ἀτελεύτητον. Διὰ τὴν ἱερὰν Ἐκείνης μνήμην ἢ σύντροφος τῆς παιδείας τῆς, ἀξιοτίμος κυρία Αἰκατερίνη Ι. Κυριακάκι ὥσπερ νὰ ὀνομάσῃ τὴν προσφιλῆ Αὐτῆς κόρην διὰ τοιοῦτου ὀνόματος, ἐπίτηδες, διὰ νὰ μοι ὑπομνησῆκεν ὅτι Ἐκείνη ζῆ

ριάδην) εἰς τὸν Θησέα (Μίνως—Θησεύς, Μενε-σθεύς) εἶναι τι-
λίαν ταυτοπροσωποῦν πρὸς τὸν Μαραθῶνα καὶ πρὸς τὸν Μι-
νώθα(υ)ρον ἢ Ἐρύμανθον (κάπρον) καὶ ὅτι ὁ Μαλανθρος ἢ
Μαλανδρος ἢ Μ(ιάρδανος) πάσχουσιν ἐκ δεινῆς ἐπίσης ταυτο-
προσωπίας πρὸς τὴν κρόκην καὶ τὸν στήμονα τοῦ Μηνέθρου
τῆς (μ) Ἀριάδνης, ἥτις ἔχει θεῖον τὸν Ραθάμανθον ἦτοι
τὸν Μην(θ)άθαρυ, τουτέστιν ἔχει θεῖον αὐτὸν τὸν Μινώ-
ταυρον!

Πάντες τέλος οἱ μῆτοί οὗτοι ἀποτελοῦσι τὰ νήματα ἢ μνή-
ματα τῆς νηθούσης τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀθανασίαν τῆς μεγά-
λης Μορίας (ἦτοι θνητῆς καὶ μωρᾶς, ἀμενηνῆς) θε(ν)ᾶς
Ἄθανᾶς.

Εἶναι ἡ νήθουσα καὶ ἰστὸν ἐποικομένη ἀλλ' οὐχὶ καὶ λέχος
(Ἀχιλλέως) ἀντιώσα θε(ν)ᾶ Ἀθηνᾶ.

Καὶ νήθει ἀληθῶς ἡ Θεὸν Ἀθηνᾶ, καὶ νήθει ἀπ' αἰώνων
καὶ δὲν παύεται νήθουσα.

Νήθει ἐν ταῖς γλαφυραῖς Νεφέλαις, οὔσα Φενελ—όπη ἦτοι
Νεφελ—όπη ἦτοι Φενελόπη, ἦτοι Πενελ—όπη, διότι ὁ ἄ-
λοχος αὐτῆς εἶναι ὁ Διεύς—Ὀδυσσεύς. (1)

Πράγματι Ὀδυσσεύς=Deus=Διεύς παρὰ πᾶσαν ἀντίρ-
ρησιν τοῦ Ὀμήρου, ὅστις διαφωνεῖ κατ' ἐπίφασιν μόνον, ὡς
θὰ ἴδωμεν ἐν κεφαλαίῳ 80ῳ.

Πράγματι δὲ δὲν ὑπάρχει στιγμή καθ' ἣν ὁ μέγας καὶ πε-
ρικλεὴς ἦρωο δὲν συναντᾶται μετὰ τῆς περικλεεστάτης τῆς
Ἑλλάδι καὶ τῷ Πανελληνίῳ Θεᾶς.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ὀδυσσεύς φωνεῖ Αὐτῇ ὡς μεγαλοπρεπέ-
στατα διὰ τῆς χρυσοφάρυγγος αὐδῆς τοῦ Σοφοκλέους αΘεᾶ,

ἔτι ἐπάνω τῆς γῆς. Ἡ ἐντολὴ ἐτηρήθη πιστῶς πλὴν, καὶ ἄνευ
τῆς προφυλάξεως ταύτης, πῶς ἐγὼ θὰ ἐλησμόνουν τὴν ἐξαιρετον ἐν
τῇ γῇ ἐμφάνισίν Της!

(1) Ποῖον τὸ ὄνομα τὸ ἀληθές τοῦ περικλεοῦς Ὀδυσσεῶς, ὡς
ἦρωο Πανελληνίου;

! Τίς ἡ Πηνελόπη Του; Ποῖον τὸ ἀληθές ὄνομά Της;

! Τί δὲ συνέβη πράγματι ἐν τῷ βασιλείῳ οἴκῳ Του ἐν ΙΘΑΚῃ;
(καὶ οὐχὶ ἐν Λευκάδι καθὰ φρονεῖ κάκιστα ὁ κ. Δαῖρφυελδ).

Ταῦτα πάντα θέλω ἀναλύσει ἐν τοῖς πρώτοις κεφαλαίοις τοῦ Β'.
Τόμου τῆς Κριτικῆς μου.

τά τ' οὖν πάρος, (2) τά τε νῦν, Σῆ κυβερνώμαι (1) χειρὶ τῆ ὀπίσας ἐκφράσεως δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἄλλη ὑψηλότερα, θεολογικώτερα καὶ μεταφυσικώτερα!

Ἡ Ἀθηναῖα ἔμεινε παρ-θένος καὶ παρ-ναθός (Παρνηθός καὶ Παρνασός), διότι τὸ ἄσπιλον φῶς εἶναι ἀειπάρθενον καὶ διότι τὸ κραταῖον φῶς ἀποκαλύπτει τὰ πάντα.

Ἄλλ' ἐξέπληξεν ἐν τούτοις ὁ Πλάτων τὰ πέρατα, ἐνώσας τὰ δύο αὐτὰ μεταφυσικὰ στοιχεῖα τῆς θείας οὐσίας τοῦ Διωνίου, ἐκδοὺς βασιλεύτατον διάγγελμα καὶ εἰπὼν «μηδεὶς ἀγεωμέτρητος περὶ τὴν ἠθικὴν εἰς τὴν φιλοσοφίαν εἰσίστω», ὅπερ ἄλλως διατυπῶνται ὡς ἐξῆς: αἰὶ ἀπτόμενοι φιλοσοφίας ἐπάναγκες νὰ περιέπωσιν αὐτῇ παρθένω χειρὶ καὶ διανοίᾳ!

Ἐκπροσωπεῖ ἄρα καὶ ἡ Ἀθηναῖα τὸ πρῆθον παρθένον φῶς (παρθενίας τε καὶ παρθενοῦ παρναθοῦ, ΠΑΡΝΑΣΟΥ), οὐσα Virgo, τουτέστιν Ἀργή, Ἀργανή, Ἀργῶ νεφελοπόρος, ἄργεια νεφελοπόρος ἑλένη, ἤτοι ἀργυρᾶ νεφελοπόρος Σελήνη. Καὶ εἶναι ἄρα καὶ αὐτὴ ΗΛΙΟΣ, δηλαδὴ Σελήνη, τουτέστιν ΕΛΕΝΗ!!!! ἀλλὰ καὶ ὡς γυνὴ νῆθει καὶ ὑφαίνει κατὰ τὰ πανελλήνια ἐντάλματα τοῦ Ὀμήρου (Ἀργεῖα [Σ] Ἑλένη ὑφαίνουσα) Καὶ εἶναι τότε θενά, ΝΗΘΟΥΣΑ νεφέλας, καὶ οὐσα αὐτῇ ἢ οὐρανία ὑφάντρια τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ ἢ οὐρανία Ἀράχνη (2) ἢ τεχνουργοῦσα, ὡς Ἐργάνη τὰς λεπτονήτους ἐκείνας νεφέλας ἐν αἷς παίξει ἢ Σελήνη αἰῶνια ἐρωτύλα παίγνια, μαγεύουσα τοὺς υἱοὺς τοῦ 20ου αἰῶνος καὶ τὰ τέκνα τῆς κεντρῆς Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Ὠκεανίας.

Εἶνε οὕτω Φενελόπη Πηνελόπη.

(1) Αἱ λέξεις ἔχουσιν ἰδιαιτέτην συμβολικὴν ἔννοιαν ἱερογλυφικὴν. Ὅρα Κριτικῆς μου. Τόμ. Γ'. κεφ. 10.

(2) συγγενεῦσι καὶ πρὸς τὸ ράκος; Ἄλλὰ τὸ ράκος εἶναι πάλιν ΚΕΡΑΣ ἢ κουρᾶ ἢ κούρη=κόρη ὑφάντρια=δούλη ὑφάντρια. Ἄλλ' ἐρρικνώθη καὶ ἐγένετο γραῖα καὶ τότε σχετίζεται πρὸς τὸ ρικνός =Κρόνος μεμωραμένος, Χάρων, Cerens, γέρον(ς)=σελήνη ρικνουμένη ἕως ἀν' ἐκλίπη. Ἰδίᾳ ρικνοῦται, ἀλλ' αἰετοτετελεῖ ἀθάνατος ὁ θε-θωνός, ὅστις ἐλησμόνησε νὰ ζητήσῃ, πρὸς τῇ ἀθανασίᾳ, καὶ ἀγγρασίαν πλὴν εἶναι, ὁ αὐτὸς ἀγῆρωσ Τι-Τωνός-Τιτάν-ΗΛΙΟΣ, μὴ χερίζων παντάπασι τί-τῆς!

Εἶναι οὕτω Ἀργάνη, Ἀρχάνη, Ἀράχνη.

Ἄλλ' εἶνε καὶ πρῆθον πῦρ καὶ ὡς τοιαύτη δὲν εἶνε πλέον θενὰ ἀλλὰ τερά τούτεστι TI-TENA ἤτοι Τι-τανίς ἢ Τι-θανίς, ἔχουσα τότε ἀδελφὸν ἢ σύζυγον τὸν Τιθα-νόν! οὗ-τινος εἶναι καὶ τί-τθη, ἀπομωρανθέντος ἐν ἐσχάτῳ γήρατι! (Μορία = θενὰ καὶ μόρος (1) = θάνατος μωραίνων, γήρας μωραίνων καὶ μαραίνων.)

Ὡς Τιτανίς ἢ Ἀ—τηνᾶ εἶναι (Πο)σιδών, εἶναι Δανά—η, Διών—η, Δωδώνη, Ζώνη, Juno ἐν οὐρανοῖς, ἐπὶ γῆς δὲ Τά-ναϊς Σκυθίας, Τήνος Ἑλλάδος, Ἡετιωνεῖα Ἀττικῆς, Ἴτα-νος καὶ Ἴνατος Κρήτης, Niteo καὶ Nateo Λατίνων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πᾶσα χώρα (ἰσταν) ἐπιλάμπεται ὑπὸ τῆς οὐρανίας λαμπάδος τῆς (Ἀφγαν-ιστάν, Βελουιχ-ιστάν, Ἰνδο-στάν, Φερσι-στάν, Τουρκε-στάν κλπ.) ἰσταν μὲν ἐν Ἀσίᾳ, ἄστου δὲ ἐν Ἑλλάδι, Σητεῖα δὲ ἐν Κρήτῃ, tawn δὲ ἐν παντί τόπῳ τῆς δεσποτίας τῆς ἀγγλικῆς.

Καὶ οὕτω λοιπὸν, ὅπως αἱ οὐράναι ἴσαι (τὰ ἄστρα), οὕτω καὶ αἱ οὐράναι τάν, τανὰ (λάμπουσαι ἐκτάσεις) ἐγένοντο ἐπίγειοι, ἄφωτοι καὶ ἐτερόφωτοι ἐκτάσεις, καὶ ἡ Ἀθηνᾶ δεσπόζει ἀπανταχοῦ ἐπ' οὐρανοῦ, ἐπὶ Γῆς, ἐπὶ καταχθονίων!

Ὁ θάν(ος) θεός, ὁ Τι-τάν, ὁ Θι-θάν, ὁ θι-θωνός (ἥλιος) γεννᾷ ἐν Κρήτῃ (ἐν τοῖς κέρασι τοῦ δίσκου αὐτοῦ) τὴν νή-θουσαν Ἀθάναν ἵνα ὑφαίνη ἀέναον νεφέλην ἐν Οὐρανοῖς, σκιαζουσαν, νίφουσαν καὶ ὄμβροσφοροῦσαν τῇ γῇ, ἥτις οὕτω γεννᾷ τὴν Ἰούλην Κόρην (Ceres, Cereris) καὶ τὸν Πλού-τωνα (τὸν Πλούτον).

Ἰστος ὄθεν τῆς ἐξαιρέτου θεοῦ εἶναι πᾶσα χώρα (τάν-θάν) οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ καταχθονίων καὶ πᾶσα ὀθόνη οὐρα-νοῦ τε καὶ γῆς καὶ καταχθονίων (ὀθόνη=ἄθηνᾶ). (2)

(1) Κατὰ τὴν ἀεὶ μνηστον μάμμη μου Ἐλευθερίαν «ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ». Ἐν τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἡ εἰκῶν τοῦ θανάτου εἶνε φρικώδης, ἀλλ' ἔκεινη ὑπερ-εννηκοντοῦτις ἐτελεύτα ἀκμαῖα τὸ σῶμα καὶ ἀκμαῖα τὴν διά-νοϊαν!

(2) Αἱ ρικνούμεναι ὀθόνη καὶ νεφέλαι ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν θαυμάσιον ἐκεῖνον καὶ χαριτόβρυτον μῦθον περὶ TI-TΩΝΟΥ!—ἐγέν-ησαν τὸν ἄλλον γελόετα καὶ θαυμάσιον μῦθον περὶ Ἀράχνης!—

Ἡ ἀκτίς της (α Ἀκτική) καὶ ἡ κερκίς (κίρκος, κύκλος, corona, Κίρκη) της λέγεται ἐπίσης ἰστός (hasta, στάχυς) ἢ νεφέλη της λέγεται ὀθόνη (θενᾶ, νήθω) καὶ πᾶσα χώρα εἴτε λέγεται τανά (Τήνος, Τάναϊς, Ἴτανοι, tawn, tenus, τενίω, —τείνω, —τανύω, Ταναός, Δαναός, θεν, —θι, —δε, —ζε) εἴτε (σ)τάν, εἴτε (ἀ)τήνα, Ἀθήνα(ι) Θενο(ι) εἴτε (χ)θών (Ἄθων, Ἄθω; Ἐρυχ-θόνιος).

Ἴστοι εἶναι καὶ τῆς Ἀργούς, τὴν ὅποιαν ὡς Ἐργάνη ἐναυπήγησεν, αἱ κεραταί (hasta, στάχυς), τὸ δὲ ἐν αὐτῇ δωδωναῖον ξύλον ἦτο θι-θωναῖον τι-τάνιον, ἦτοι ξύλον τῆς αὐτῆς ἀ-τηνᾶς ὡς Ἐργάνης, δι' ὃν λόγον καὶ ἐν τῇ Ἀργοῖ ἐπιβαίνουσιν ἄστρα, οἱ Διόσκουροι ἦτο τουτέστι τεῦχος ἢ τεῖχος τριτογενές ἦτοι περιτογενές ἦτοι τερατογενές, ἐξ ἀστέρων, ἐκ τέρατος, ἐκ ταύρου, ἐξ ἄστρου, ἦτοι θεῖον, θι-θώνιον, τι-θώνιον, τεῦχος ἢ τεῖχος Ἀθηνᾶς κατὰ Θεμιστοκλέα, τεῦχος ἢ τεῖχος θεοῦ, τερατογενές, θεογενές.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μεγίστη αὐτῆ θεὸς ἐκαλεῖτο ΤΡΙΤΩ καὶ ΤΡΙΤΟΓΕΝΕΙΑ ἦτοι Τεριτώ, Τερατογένεια, τέρας, ἀστήρ, ἥλιος, σελήνη, τι-ταν(ίς), τιθανίς, ἐπ' ἄστρον γεννωμένη Τι-τανίς, ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ, ἐπὶ ΚΡΗΤΗΣ!

Αὕτη δὲ ἦτις τὴν μυστικὴν Ἀργῶ (1) ἐναυπήγησεν, ὑπέδειξε καὶ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα τὰ ξύλινα αὐτὰ τεῖχη, ἐφ' ὧν ὁ Κανάρης καὶ ὁ Μιαούλης ἐμονομάχησαν μετὰ τοῦ Πρσειδῶνος ἐπὶ ἀειμνήστοις νικηφορίαις λυτρωτικαῖς.

Καὶ τὰ μὲν κλέα τῆς ὑψηλοτάτης Θεοῦ δὲν τελευτῶσιν ὧδε, ἀλλὰ τὸ θέμα ἡμῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἑπαρκῶς ἐν τῷ παρόντι ἐκτυλιχθέν.

ἔπλασαν τὴν θι-θην, τίτ-θην (γραῖαν Βαυῶ, Βαυώγραϊαν, Μπαμπόγρηαν, θῆλυν Τιθωνόν, μὰ τὸν Φιλμεράβερ) — καὶ εἰσήγαγον νέας ἐτυμολογικὰς ἀρχὰς εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Θεῶν, τὴν ἑλληνικὴν περὶ ὧν ὄρα ἐν κεφ. XLV τῆς ἐμῆς Κριτικῆς» Utinam ! »

(1) ἹΤις ἐναυπήγησεν ἐν Ἑλλάδι τὴν Ἀργῶ ὡς πλοῖον καὶ τίς τὸν ξύλινον ἵππον ἐν Τροίᾳ; Τί ἦσαν καὶ τί ἐσκόπου; Τίς ἦ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία καὶ τίνα τὰ Τρωϊκά; Ὅρα Κριτικῆς μου κεφάλαιον 110 Τόμος Β'. «Ἐχθέσεις τῶν ἀρχαίων Θεμιστοκλέους ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ Περικλέους». «Ἐχθεσίς τοῦ Πριάμου περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπὶ Τροίαν ἵππου».

Θὰ ἠδυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ταν-(ί-σ-τάν) εἰσιν αἱ
 γῶραι, πρὸς τιμὴν τῆς Ἀθηνᾶς (τενᾶ, τάν, τι-ταν-ίς.
 Ὅμως καὶ οἱ λαοὶ καλοῦνται ἔτνεα ἢ ἔθνη καὶ ἡ ἄμμος
 παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ποσειδῶνος λέγεται θίνα αἰτιατικοφα-
 νῶς καὶ τὰ ἄνθεα καὶ τὰ ἄνηθα καὶ τὰ ἔτνεα καὶ
 τὰ μᾶρα(ν)θα (¹) ἐμφαίνουσι πάντα τὴν Ἀθηνᾶν.

Προσθετέον ὅτι παθεο καὶ πιθεο εἰσι συγγενέστατα.

Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι τὸ ἄρθρον ἀνατέλλει ἐκ τοῦ ἀγροῦ τοῦ
 κυρίου Ἀνίημι. Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ μεγάλη θεὸς εἶναι καὶ συγ-
 γενεὴς πρὸς τε τὸ μαραίνω (μορία) καὶ πρὸς τὸ ἀνίημι αὐτὸ
 ὡς ἀνιόν φῶς, αὐτὴ αὐτὴ εἶνε καὶ μήτηρ τῶν ἀπὸ γῆς ἄνι-
 ὄντων ἀνθῶν, καὶ τριτογενεὴς συνεπῶς καὶ ἐπὶ γῆς,
 ἐξ ἧς ἀνίησιν ὁ Ὑπερ—ίων ὡς ὑάκινθος, οὔτινος αὐτὴ εἶνε
 ἀδελφὴ Ὑπερι—ων—ίς, Ὑακιν—θίς.

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Ἑλλάς ἴσταται μεταξὺ περιστίλψεων αἰ-
 γαί ο υ φωτός καὶ ἰ ο ν ἰ ο υ φωτός, καθ' αὐτὸ ἀνατολῆ
 αἰζ(εων) ἡλίων (ἀν)ιόντων).

Οὕτω λοιπὸν ἡ γῆ ἀνίησι lux λύκην καὶ lux ξύλον, ἥτοι
 χόρτον ἥτοι κέρατα ἡλίου, καὶ σπορὰν (Πάριν, Ὑπερίονα),
 κόρην γῆς μητρὸς πλούτο(νο)φόρου καὶ σπαρτοῦς δράκοντας ἥτοι
 (σ—)πυρ(δέρον, λάμπον) ἥτοι λήϊα, ἥτοι ὡς ἡλίους ἀνιόντα,
 τουτέστιν ἀναβλαστανούσας ὡς ἡλίους ἐξανθήσει, αἵτινες δὲν
 ἀναβλαστάνουσι ἀλλὰ ἀνατέλλουσι κατ' ἄλλην ἐκ-
 φρασιν περὶ ἧς ἐν τῷ 30 κεφαλαίῳ.

Ἐντεῦθεν καὶ ἐκ Σπάρτης (σπαρτῆς γῆς Θηβῶν) ἀναθρώ-
 σκουσι ΣΠΑΡΤΟΙ ΔΡΑΚΟΝΤΕΣ οἱ διόσκουροι, ἀπλᾶ ἱερῶ-
 νυμοῦντα λήϊα [καὶ] σκόροδα, μηδεμίαν ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν
 ἐτυμολογίαν τῶν ἐτυμολόγων τόσῳ ἀστείαν (σκόρ! ὀδμή)!

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ Ἑλένη εἶνε ἀπλοῦν ἱερώνυμον σέλυνον.

Ἐντεῦθεν καὶ οἱ ἀστέρες πάντες εἰσὶν ἀπλῆ ἱερώνυμος στε-
 ρεά. (terra).

Ἐντεῦθεν καὶ τὸ φῶς lux, (²), πρεῖόν τοῦ οὐρανοῦ, εἶνε

(1) Ὁν τρόπον ἐκ διασκούρων ἱερώνυμα σκόροδα, ἐκ Σελήνης σέ-
 ληνα τουτέστι σέλυνα κλπ.

(2) Ὅρα Τόμ. Γ'. κεφ. 15 περὶ ἐρμηνείας ξύλου Προμηθέως
 Κρητὸς πρὸς ξύλον Φραδαῖσου Ἀδάμ(α) Κρητὸς. Ἐπίσης κεφ. 20

κοινὸν ζύλον ἐπὶ γῆς, καὶ, καθόλου εἰπεῖν, ἅπας, συνάπας καὶ ἀπαξάπας ὁ οὐρανὸς μεταφυτεύεται καὶ ἐγκλιματίζεται ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ Ζεὺς γεννᾶται ἐπὶ γηϊνῆς κρήτης (Κρήτης) καὶ ἡ Ἀθηναῖα ἐπὶ μιᾶς ἄλλης κρήτης.

Ἡ Ἀθηναῖα, ἀνιὸν φῶς, (Flux) γίνεται ἀνιὸν ἄνθος, (ζύλον), μὴ νῆθον ὅμως πλέον ἐπὶ γῆς, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν· γίνεται ἄνηθον καὶ (Σ) Ἐλαία ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως (σελά—ν-α, ἐλά—ν-α, ἐλάα, ἐλαία) γίνεται λαύρα, laura, liber, δάφνη, ἐξ: [φαινή] ἐξ:—φαινόν (σ) ἔλαιον, γίνεται ἄκκα (acqua) laurentia, λαβυρινθίς καὶ δαφνηφόρος ΔΙΒΥΡΝΙΣ εἰς Κρήτην ἀνά τὸ Μυρτῶν· γίνεται μινιώταυρος (MENTOP). (1)

Ὡς ὄνομα τέλος βασιλεύει πολλαχοῦ ἐπὶ γῆς, οἷοι εἶνε ἡ Ἀσθίν τῶν Περσῶν, ἡ Ἀσιτανὲ τῶν Τουρκομάνων, ἡ Ἰσταν τῶν Ἰνδῶν καὶ Ἀράβων, ἡ Θενα τῶν Αἰγυπτίων, ἡ Ἀσινέθ τῶν Ἑβραίων, ἡ Ἴτανος τῶν Κρητῶν, ἡ Τήνος (2) τῶν Κυκλαδιτῶν, ἡ Τάναϊς τῶν Σκυθῶν, ἡ Σιδῶν ἢ Σιδῶν τῶν Φοινίκων, ὁ Πο-Σιδῶν τῶν Πενελλήνων.

Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἐννοίας ἡ Σιδῶν (ὕφαίνει) ΝΗΘΕΙ, μὰ τὸν Ὅμηρον, σινδόνος καὶ τάπητας θαυμασίου, ὁ δὲ Πο-σειδῶν εἶναι ὁ, ὑφάντης (ΟΠ ἢ ΠΟ) νεφελῶδων σινδόνων (3), σύζυγος τῆς ὑφαντρίας (Νεφελ-οποιού) Νεφελ-όπης,

«ὅτε εἰσῆγεν ὁ Ἐπιμενίδης τὸν Προμέταν εἰς Ἰνδίας παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ αἰοιδίμου Πικαρρηγόπουλου»!

(1) Τῆς ἀνθηρᾶς ταύτης καὶ ἀνθηστρηιάδος ἐκστρατείας τῶν Ἀ(ν)θηναίων ἐπὶ Κρήτην ἐπὶ βασιλέως ἐν Κρήτῃ τοῦ Αὐοῦθ τοῦ Γ', ἐπὶ βασιλέως δὲ Ἀθηῆσι τοῦ Βηϊσέμ τοῦ Γ'. ὅρα ἔκθεσίν μου λεπτομεροῦ ἐν «Κριτικῇ μου» Τόμ. Β'. κεφ. 20.

(2) Εἰς τὸν αἰοιδίμον Πικαρρηγόπουλον ὑπέβαλον τὴν ἐξῆς ἐξίσωσιν Πάρ(ος): Τήνος=Πειρ(αιεύς): Ἀθηναί, ἤτοι=Παρθένος Πικρηθός, Παρνασός. Ὁ Λάτας ἐξεπλάγη ὁ Renan ἀπολύτως ταύτην ἀπεδέξατο μετ' ἀντιρρήσεις ἅς ἀπέριψα· ὁ Πικαρρηγόπουλος ἀπέριψεν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν πρόκειται ἀπλῆ σύμπτωσις οἷα ἐν τῇ γνωστῇ τοῦ Γολγοθᾶ ἀξιώσει I.N.B. I=10: 50:: 2: 10.

(3) Διὰ τί ὅρα ὁ Ποσειδῶν εἶνε ὑφάντης σινδόνων; Ἡ ἐν τούτῳ δυστροπία τοῦ αἰοιδίμου Ἀλεξάνδρου Ραγκαβῆ ὅπως δεχθῆ τὴν ἐμὴν θεωρίαν, ἐξέλιπε μετὰ τὴν διασάφησίν μου, ὅτι οὐδωμῶς θέλει δυσαρεστηθῆ ὁ κ. Κόντος, ὁ πρύτανις τῶν γραμματικῶν τῆς Οἴκου-

Φηνελόπης, ὁ φοβερός (Π) οὐσσεὺς ἦτοι Πο-δισῶν, Ποσιδῶν, ἐν ἀγαπᾷ πιστῶς, ὑφαίνουσα νεφέλας καὶ ἐξυφαίνουσα αὐτάς, μὰ τὸν θεῖον Ὅμηρον, χάριν τῶν ἀδηφάγων Μήνης Ἀστέρων (ἀστέρων τοῦ Μίνως, ταύρων τοῦ Μίνως,) Μινωταύρων! ἀποῦ ἡ αὐτὴ πορεία τοῦ Παντός θὰ ἐξακολουθῇ, καὶ θὰ ἐξακολουθῇ, ἐλλείψει καθάρσεως ἀριστοτελικῆς τοῦ οἴκου τοῦ Διός— Ὀδυσσεώς, ἐφ' ὅσον αἱ καλύπτουσαι τὸν Ἥλιον (Δαίς) χειμέριαι ἀμβροφόροι νεφέλαι (Καλυψώ) δὲν ἀπελευθεροῦσιν ἀπὸ τῆς βαθυλωνίου ταύτης αἰχμαλωσίας του τὸν Ὀδυσσεά— Δία ὥστε νὰ γένηται τότε νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος, ὀα-φαινός, ὀαφνηφόρος Ἀπόλλων! Τηλέ-μαχος!

Ἔ τότε!

Τότε, ὁ Μήνης Ἀστὴρ θὰ ἐκλάμψη καὶ ὁ (Μενε-) Θησεὺς θὰ ἦναι ὁ ἐλευθερωτὴς τοῦ Μήνης Ἀστέρου (Διὸς Ἡλίου) ὁ δὲ Αἰγι-σθεὺς (1) (Αἰγι-σθος) θὰ πέση εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ θὰ πνιγῇ!

Ἐνταῦθα κεῖται τὸ ἱστορικώτερον μέρος τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς δοξῆς, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σοβαρῶν συζητή-

μένης νὰ ἀποδεχθῇ τοῦτο, διότι, σπουδαίως τροποποιούμενου τοῦ παραδεδεμένου ἐτυμολογικοῦ κατὰ τὸ σύστημά μου, ἐν προκειμένῳ ἡ ΣΙ(N)-ΔΩΝ ἐννεοῖ νεφελώδη σινδόνα, ἀμβροφόρον, δημιουργοῖσαν διὰ τῶν οὐρανοσταλάκτων δακρύων τῆς καὶ αὐτὴν τὴν ΘΑΛΑΣΣΑΝ τοῦ Πο-σιδῶνος, καὶ ὅτι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ΙΔΗ καὶ ΣΙΔΩΝ εἶνε τὰ αὐτά, μετὰ τῆς γεωγραφικῆς διαφορᾶς ὅτι αἱ Ἰδαὶ δέον νὰ ὦσιν ὑψηρεφῆ ἀναστήματα ὀρέων ὅπως ἀντικρύζωσι τὰ ἄστρα, αἱ δὲ ΣΙΔΩΝΕΣ ἢ αἱ ΚΥΔΩΝΙΑΙ δέον νὰ ὦσι πόλεις παράλοι καὶ ἀλίπαστοι παρὰ τὰ κράσπεδα τοῦ Πο-σιδῶνος καὶ ὅτι ΙΔΡΩΣ ἐμπαίνει, ὅ,τι καὶ τὸ ΥΔΡΩ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀναλογίας τῆς ΣΙΔΩΝ(ΙΑΣ) καὶ ΚυΔΩΝ(ΙΑΣ), πασῶν τούτων τῶν λέξεων ἔχουσῶν τὴν αὐτὴν τετραγωνικὴν ῥίζαν, ἦν τὸ κοινόν Ἐτυμολογικόν, διὰ τῶν τακτικῶν κανόνων του, ἀδυνατεῖ νὰ ἐξαγάγῃ. Ὅρα Κριτικὴν μου Τόμ. Γ'. κεφ. 29).

(1) Αἰγι-σθεὺς εἶναι ὅ,τι καὶ Μενε-σθεὺς ἀλλ' ἐν τῷ ἐμῷ συστήματι κρύπτει ἐπιφανῆς ἱστορικὸν ὄνομα καὶ δεινὸν ἀντίπαλον τοῦ μεγάλου βασιλέως ἡμῶν Μίνως Β'. (Αὐτοῦ Γ'.) ὡς θέλει ἀποδειχθῇ ἐν Τόμῳ Γ', ἐνθα μεταφράζεται ὁ θεῖος Ὅμηρος ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ἀστρονομικῆς γλώσσης εἰς τὴν ἱστορικὴν γλῶσσαν τῆς Πανελληνίου ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ δράσεως!

σεων ἐν τῷ εὐρυμετόπῳ οἴκῳ τοῦ Περικλέους δις ἐπτὰ ἔτη πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ ὄλοου Πελοποννησιακοῦ πολέμου (431 Π. Χ.)

Ἐκεῖ τίθενται ἐπὶ τάπητος τὰ μεγάλα ἱστορικά ζητήματα τοῦ παλαιοτάτου ἑλληνισμοῦ, οὗτινος ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς ἐδράζει ἐν Κρήτῃ φαάντατος!

Ἐκεῖ λύεται καὶ ἀναλύεται καὶ ἀποθαυμάζεται ὁ Ὅμηρος, ἐρήμην Βολφίων καὶ Νίτισχ, καὶ ἐκεῖ λύεται καὶ ἀναλύεται καὶ ἀποθαυμάζεται τὸ ὑψηλὸν λεκτικὸν ὕφος τοῦ θεοῦ Ὁμήρου, συγγράφοντας τὴν ἐξαιρετον πανελληνιον Ἱστορίαν δι' ἀστρονομικῆς καὶ μυθολογικῆς ἐκφράσεως, τῆς ὁποίας ἡ κλεις εἶνε μὲν καὶ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος γνωστή, ἀλλ' ἰδίᾳ μᾶλλον γνώριμος εἰς τὸν ἐσμὸν τῶν ἐξόχων ἐκείνων πνευμάτων, ἐν οἷς ἡ Μιλησία ἑταῖρα ὑπερεῖχε πολὺ, παρὰ πᾶσαν ἀντίρρησην τοῦ μεταφυσικοῦ νοῦ τοῦ ἰσοθέου Ἀριστοτέλους.

Θὰ διεξέλθωμεν ἐνταῦθα λοιπὸν τὰ κατὰ τὰς ἀξιομνημονεύτους ἐκείνας ἐντεῦξεις τῶν πανελληνίων Σοφῶν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἁγίας Μιλησίας Ἑταίρας (τῷ 445 π. Χ.)· θὰ ἀκούσωμεν τοῦ Περικλέους πλέκοντος τὸν πανηγυρικὸν τῆς Κρήτης, τοῦ Μίνως καὶ τοῦ Ραδαμάνθους ὑπὸ τὰ ἀληθῆ αὐτῶν ὀνόματα· θὰ ἐνωτισθῶμεν τῆς ἁγίας ἐκείνης γυναικὸς τῆς Μιλησίας Ἑταίρας, ὁμιλοῦσης περὶ τῶν μνηστήρων τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς χήρας βασιλίσσης Αὐτῆς καὶ περὶ τῶν Σταυρῶν τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Μίνως καὶ περὶ τῶν γυναικῶν τῆς Αὐλῆς του· θὰ ἐντείνωμεν τὸ οὖς ὅπως μὴδὲ λέξις διαφύγη ἡμᾶς ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἀναξαγόρα, ὁμιλοῦντος περὶ τῆς σπαρτιατίδος ἡγεμονίδος Ἐλένης καὶ περὶ τῶν προκατόχων βασιλισσῶν τῆς Σπάρτης· θὰ ἴδωμεν τὰ ἀληθῆ αὐτῶν ὀνόματα ἅτινα ὁ θεῖος Ὅμηρος ἐν ἄλλαις αὐτοῦ συγγραφεῖς κατονομάζει καὶ θὰ ἀπολαύσωμεν τοῦ μαγικοῦ ταλάντου τοῦ θεοῦ Σωκράτους, βιογραφοῦντος τὸν Ὅμηρον, ὡς ἱστορικὸν καὶ ὡς φιλόσοφον, ὑπὸ νέον ὄνομα, τὸ αὐτό! καὶ θὰ ἀτενίσωμεν τὴν Ἱστορίαν ἀσκαρδαμυκτὴ μετ' οὐκ ὀλίγης κακοηθείας τοῦ Θουκυδίδου, δι' ὀρισμένους πάντοτε λόγους, κατὰ τοῦ Ὁμήρου ὡς μὴ ἱστορικοῦ!

Ἄλλὰ θὰ σταθμεύσωμεν ἰδίᾳ εἰς τοὺς πειρατικούς τοῦ Μίνωος πολέμους, ὅπως ἴδωμεν τί ἐν προκειμένῳ ἡ Ἱστορία ἔχει νὰ ἐκθέσῃ *θετικόν*, ἄνευ γελοίων μινωταύρων καὶ ἄνευ μίτων Ἀριάδνης καὶ ἄνευ Ἐρυμανθίων καὶ Κίρκης καὶ Καλυψοῦς καὶ Λαπιθῶν, οἵτινες ἐκπληροῦσιν ἐντελῶς διάφορον *ὑπηρεσίαν* ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ ἐκείνῳ πολιτισμῷ.

Καὶ ἡ Ἱστορία λοιπὸν ἐνταῦθα θὰ ἀνακράξῃ: *Vae victis* ἀπὸ Κρήτης ἕως Ἀθηνῶν.

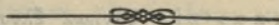
Διότι οἱ ληϊ-σταί (Αἰγι-σθαί) Κᾶρες ⁽¹⁾ θέλουσιν ἐκβληθῆ τῶν γήσων ὑπὸ τοῦ Μίνωος, θέλουσι πέσει ὡς Ἴκαροι ⁽²⁾ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἡ πειρατία θέλει περισταλῆ ὑπὸ τοῦ Μίνωος τοῦ ἱστορικοῦ, τὴν μεγάλην μορρὴν καὶ δρᾶσιν τοῦ ὁποίου ἐρχόμεθα νὰ ζωγραφήσωμεν, ὅσον ἐνεστί πιστῶς, μετὰ τοῦ ἐξαιρέτου κάλλους τῶν ἀνακτόρων του, χάριτας ὀφείλοντες πολλὰς τῷ κ. Evans, καὶ μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ὑψίστων τελετουργιῶν, ἃς ἀπεθαύμασαν Ἀσπασία καὶ Περικλῆς, Θουκυδίδης καὶ Σωκράτης, οἵτινες λίαν εὐχαρίστως εἶδον τὴν πειρατίαν ἐκλιποῦσαν ἐκ τῶν ἐλληνικῶν παραλίων καὶ τὸ ἐλληνικὸν ὄδειον πρὸς τὰς μεταφυσικὰς καὶ ἱστορικὰς αὐτοῦ κατακτήσεις ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ μεγάλου Μίνωος τοῦ Κρητός, ὡς ἔλεγεν ὁ Θεμιστοκλῆς. (Ἐπεταί αμελέτη περὶ πειρατῶν μοιχόντων τὴν θάλασσαν) καὶ εὐθὺς ἀμέσως «Μίνωος ὁ Β΄ πατὴρ τῆς ἠνωμένης Κρήτης» καὶ «βασιλεὺς τοῦ ἠνωμένου βασιλείου αὐτῆς ὑπ' ἀγγλικὸν ἐλληνικώτατον Σύνταγμα

(1) Ὀρισμένως τὸ κ α ρ ι κ ὸ ν ζήτημα ἔλυσεν ὁ μέγας Renan. Οἱ Κᾶρες δὲν εἶναι σημεῖται ἀλλ' εἶναι ἰαπετίται, ἰνδογερμανοί, ἄριοι.

Τὸν μέγαν ἄνδρα διέλαθεν ὅμως ὅτι Κᾶρες εἶνε αὐτοὶ οἱ Γραι, τουτέστιν οἱ Γ ρ α οῖ, οἱ Γραικοί, διότι ἡ γῶρα ὠνομάζετο ΓΡΑΙΑ (ἕρα κεφ. XXX) Ὁμώνυμος τοῖς Καρσί σοφὸς ὁ Κοραῖς ἀνέστησε τὸ ὄνομα τῶν Γ ρ α ι κ ὶ ὠ ν, ἀποκαλῶν οὕτω ἑαυτὸν καὶ τοὺς ὁμογενεῖς.

(2) Τίς ὁ Ἴκαρος καὶ τίς ὁ Δαίδαλος καὶ τίνες αἱ σχολαὶ αὐτῶν καὶ τίς ἡ ἐπιφανὴς αὐτῶν δρᾶσις ἐν τοῖς καρικοῖς πειρατικοῖς πολέμοις Κρήτης καὶ Ἀθηνῶν ἕρα Κριτικῆς μου κεφ. 20 Τόμ. Β'. καὶ ἰδίᾳ τὰ κεφάλαια «δούρειοι ἵπποι Ἰκάρου καὶ ξύλινα τείχη Θεμιστοκλέους, Δαίδαλου, Τροίας καὶ Ἀργούσ» καὶ «Κρίσεις Σωκράτους περὶ ξυλίνων τειχῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔλλειψιν πάσης πρωτοτυπίας ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ μεγάλου Θεμιστοκλέους».

ἄγραφον»· περαιτέρω δὲ ἐπιλύονται τὰ ἐξῆς ζητήματα :
 Ἄσπασία περί τῶν σταυρῶν τοῦ Μίνωος.—Συνάντησις Ὀμήρου καὶ Πάριδος κατὰ τὸ ὄγδοον ἔτος τοῦ πολέμου ἐν Ἰλίῳ.
 —Τὸ ἀληθὲς ὄνομα τοῦ Ὀμήρου.—Ταξινόμησις τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ.—Διὰ τί ὠμίλητε καὶ ἔγραψε γριφωδῶς καὶ διὰ τί ἔγραψεν Ἱστορίαν δι' ἀστρονομικῶν, ἱερογλυφικῶν καὶ μυθολογικῶν λέξεων.—Τίς ἦ κλεῖς τῶν κρυπτογραφικῶν συγγραφῶν του.—Ἀποδοκιμασίαι τοῦ συστήματός μου ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου Ἀλεξάνδρου Ραγκοῦ, συγκαταθέσεις Ρενὰν καὶ Παπαρρηγοπούλου.—Λύσις ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τοῦ Ὀμηρικοῦ προβλήματος.—Ἀναρρίχσις τοῦ μυθοῦ εἰς τὸ ὑψίπεδον τῆς Ἱστορίας. Ὁμηρος πατήρ τῆς Ἱστορίας.—Ἡρόδοτος συγγραφεὺς μύθων.—Στραγγαλισμοὶ Ἱστορίας ὑπὸ Θουκυδίδου.—Ἑλληνας Τι-πού-κειτοι.—Νέαι λάμπεις τοῦ ἑλληνισμοῦ συληθεῖσαι ἀπὸ πυκνοῦ σκότους.—Πατρίς τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης, κατ' Ἀλέξανδρον Λυκοῦργον, ἢ Ἑλλάς.—Βίκοσαστεῖς περιπέτεται ἐθνικοῦ ὄνειρου παιδὸς γηράσαντος.—Θάνατος Ρενὰν καὶ Ἑρμουπόλεως.—Ἀλέξανδρος Λυκοῦργος.—Ραγκοῦθης, Παπαρρηγόπουλος, Λάμπρος, Καρολίδης, Κρέμος, Κόντος.

ΑΝΟΙΚΤΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΕΡΙΤΙΜΩ· ΚΑΘΗΓΗΤΗ· MAX-MULLER

[ΕΙΣ ΟΞΦΟΡΔΗΝ]

Ἐπιθυμῶν ἀπὸ πέρυσι τὴν ἡμετέραν συνάντησιν, σοφὴ καθηγητῶν, ἀγνοῶ ἐὰν μετὰ τινος μῆνας θὰ ἔχω τὴν εὐτυχίαν νὰ συαντήσω Ἑμᾶς ἐν Ὁξφόρῃ, ἐφεξῆς παραμένων ὀριστικῶς αὐτόθι ἢ ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τινος προϋποθέσεις λύσεων καὶ ἑσέων, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Σηκουάνα καὶ τοῦ Ροδανοῦ ἀνωμάτων ἔτι.

Ἐπὶ σημείων τινῶν ἰδίων μου πρωτοτύπων μελετῶν ἐπέθιμου πάντοτε νὰ προεκάλλω τὴν Ἑμετέραν προσοχήν, ἔστω ἂν ταύτας θὰ κατεδικάζετε, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κηθεστωσῶν ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν, ὃν τρόπον ἐπίσης ταύτας πανηγυρικῶς κατεδικάσε σοφὴ τῆς γαλλικῆς Ἐπιστήμης κορυφή.

Γραπτὴ τις συνεννόησις, καίτοι ἤθελέ μοι εἶναι ἀσφαλέςτατον μαρτύριον, βραδύτερον ὅμως δὲν ἤθελεν εἶναι ἐπαρκές, ἐνῶ, προφορικῆ τοιαύτη, καὶ ἐκτενεστάτη ἤθελεν εἶναι καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τρίτων δυνατωτάτη, οἱ τρίτοι δὲ οὗτοι ἤθελόν μοι εἶναι ἑσσεὶ μάρτυρες μὲν τῆς ὑμετέρας ἐπιδοκιμασίας ἢ ἀποδοκιμασίας, μνήμονες δὲ τόσων ἐνδιαφερουσῶν λεπτομερειῶν ἐνός πληρεστάτου συστήματος ὅπερ διέπει μία πνοὴ καὶ μία ἀρχή, παραδεκτὴ πρὸς στιγμὴν, κατὰ τὴν φιλοσοφικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Descartes, εἴτε sub spe rati εἴτε καὶ οὐχί.

Ἡ ἀποδοκιμασία Ἑμῶν, σοφὴ καθηγητῶν, ποτῶς δὲν ἤθελεν ἰσχύσει νὰ με ἀποθαρρύνῃ ἢ με ἐκτρέψῃ τῶν ἐμμόνων, φιλολογικῶν καὶ ἱστορικῶν, θεολογικῶν καὶ φιλοσοφικῶν, ἰδεῶν μου, αἵτινες ἀπαρτίζουν ἀκέραιον σύστημα κριτικῆς καὶ ἐτυμηγορίας τοῦ δύνοντος αἰῶνος (ΙΘ').) ἡμῶν περὶ τῶν

οὐτοπιῶν τοῦ παρελθόντος, ὅπερ, καὶ ἂν ἤθελεν ἀποτύχει ὡς ριζοσπαστικὸν σύστημα ἀληθειῶν ἐναντίον τῶν δογμάτων τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, συλλαμβανούσης μέχρι τοῦδε γελοίως τὴν Νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἥρας, ἤθελεν οὐχ ἤττον προβάλλει πάντως γενναίας ἐνστάσεις ἐναντίον τῆς καθεστῶσης ἐπιστήμης καὶ τῶν συμπερασμάτων τῆς.

Ἄληθές ὅτι, κατόπιν τοῦ θανάτου τοῦ Ρενάν, οἱ μεγαλειότατοι ὄνειροί μου ἐκτρέπονται σήμερον εἰς τέφραν καὶ σποδὸν ἀνάραστον ὑπὸ τῶν ζεφύρων, ἀλλ' ἀληθές, οὐχ ἤσσαν, ὅτι μία ἢ δύο ἐβδομάδες παρ' Ἑμῖν θέλουσι δωροφορήσει παραμυθίας εἰς τὰς φρένας μου, ἐὰν δὲ καὶ αἱ ἐν προοιμίαις προϋποθέσεις μου ἐπαληθεύσωσι καὶ ἐγκαταστῶ ἐν Ὁξφόρῃ ὀριστικῶς πλησίον τῶν πρώτου μεγέθους ἀστέρων τοῦ ὑμετέρου Πανεπιστημίου, θέλω βαθμηδὸν ἐπανακτῆσει, ἡθικῶς τοῦλάχιστον, ὅ,τι χάρωνες ἀπρόοπτοι μοι ἀφεῖλον ἐν Παρισίοις.

Ἄλλ' ἐν ἡ περιπτώσει, ἐντὸς ἐξαμῆνων ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν τοῦ παρισινοῦ Ἀπόλλωνος, δὲν ἤθελον συντύχει Ἑμῖν, τεκμήριον τοῦτο, σοφὴ καθηγητά, ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα σχεδίαί μου ἐξεφυλλίσθησαν εἰς μεγαλοπρεπεστάτας κούφας νεφέλας, χρυσομέναις ὑπὸ τινων ροσφιδικῶν ἐλπίδων μελλοντικῆς ἀνασυστάσεως τῶν αὐτῶν σχεδιῶν, ἀπιθανωτάτης ὄλως καὶ ἀδυνατωτάτης!

Ἄλλως οἱ οἰωνοὶ περίπτανται περὶ τὴν νεότητά μου ἐπαριστεροὶ ταύτην τὴν στιγμήν!

Ἀκούσατε, σοφὴ καθηγητά.

Ἦδῃ ἡ θετὴ πατρίς μου, ὡς Κρητός, ἡ περιφανὴς Ἐρμούπολις Σύρου, λίκνον ἀμετρήτων ἑκατομμυρίων καὶ ἀμετρήτων κύκνοπτέρων καὶ ἀτμωλένων σκαφῶν καὶ ἀμετρήτου κλέους τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου μας, οἰκονομικῶς ταύτην τὴν στιγμήν ἐξέπνευσέ, ναυάγιον δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς τῆς χερσαίας ταύτης δεκακυμίας ἐπὶ τῆς ἐξαιρετωτάτης αὐτῆς νήσου καὶ οἰκουμενικῆς πόλεώς της, βεβαίως δὲν θά ἔχω ἐφεξῆς τὴν ἀπαιτουμένην ὑλικὴν εὐμάρειαν ὅπως συνεχίσω παρὰ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Παρισίων τὰς ἐμὰς ἐρεῦνας περὶ τῆς ἀμεγαλειοτέρας ἀλλ', ἀποκρύφου καὶ ἐν σκιᾷ, δράσεως τῆς

«λευθέρας πατρίδος μου κατὰ τὴν κλασικὴν αὐτῆς σταδιοδρομίαν».

Ἐδει ὅθεν νὰ ἀπελπίσω, σοφὲ καθηγητά, παντάπασιν !

Ἐν τούτοις τὰς στιγμὰς αὐτὰς τὰς ἀπέλπιδας, τὰς στιγμὰς αὐτὰς τὰς ἐργάτιδας πλήρους κατακλυσμοῦ φρενῶν, διαπραγματεύομαι ἐπὶ προτάσεως μεταβάσεώς μου εἰς Ὁξφόρδην παρ' Ἵμῖν.

Ὅλα τύχη λευκώλενος !

Αἱ χρυσαῖ μου Μοῖραι ! θά μοι ἐχάριζον, ἀντὶ τόσης καὶ τόσης εὐγνωμοσύνης μου, τὴν ὑψηλὴν ταύτην τιμὴν μιᾶς εὐχεροῦς ἀπὸ μέρους μου *brevi manu*, κατακτήσεως τοῦ Λονδίνου, ὡς βάσεως ἐπιστημονικῆς ἐκστρατείας μου ;

Ἐλπίσωμέν ! *ab imo pectore*.

Καὶ ὡς ἀρραβῶνα, τότε, τῆς ἡμετέρας προσεχοῦς συναντήσεως, ὑποβάλλω τὴν παροῦσαν μακρηγόρον ἐπιστολὴν μου μετὰ τῆς ἐξῆς διαβεβαιώσεως, ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ πάντοτε ἐδάφους.

Ὁ θρῦλος Θεολόγου ρώσου, μὴ ἄλλοθεν γνωστοῦ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, τοῦ κ. Νικολάου Νότοβιτς, θὰ ἐφθασε, σοφὲ καθηγητά, καὶ μέχρι τοῦ ὑμετέρου οὐδοῦ.

Σπεύδω ὅθεν νὰ διαβεβαιώσω Ἵμᾶς, διαβεβαιῶν τὴν ὑμετέραν κορυφὴν **ΟΛΩΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ**, ὅτι εἶναι ἀδύνατα τὰ ὑπὸ τοῦ ρώσου θεολόγου κ. Ν. Νότοβιτς διαθρολούμενα περὶ εὐρέσεως ὄλων πρωτοτύπου βιογραφίας τοῦ Λυτρωτοῦ ἐν Μονῇ ἐκ τῶν διασημοτέρων τῆς Βεναρέζης, ὅπου δῆθεν ἐδράσε καὶ ἐβίωσεν ὁ Λυτρωτῆς τοῦ Κόσμου, ἐν μέσῳ τῶν λευκῶν ἱερέων τοῦ περσικοῦ Πυρός !

Γάλλους καὶ ἄγγλους ἐπιστήμονας διεβεβαίωσα ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Λυῶν περὶ τοῦ ἀπολύτως ἀδυνάτου τοιοῦτου εὐρήματος διὰ τῶν ἐξῆς ἐπιχειρημάτων.

Ἀκούσατε :

Οἱ μὲν Ἕλληνες ἡμεῖς, πάντες, σοφὲ καθηγητά, καὶ ἔσχατος ἐγώ, γινώσκομεν ἄριστα ὅτι μία τις τοιαύτη βιογραφία ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγη ἢ νὰ διαλάθῃ, δι' οἰονόητινα λόγον, τὸν ἡμέτερον Δημήτριον Γαλανόν, ὃν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς φέρει ὡς τὸν πρῶτον πρὸ 150 ἐτῶν κάτω ἐκεῖ ἑλληνα βραχμαῖνα,

μία δέ τις ἄλλως ἐν παρόδῳ γενομένη, ἐπιπολαία, ἐπίσκεψις τοῦ ρώσου θεολόγου κ. Νικολάου Νότοβιτς ἕως ἐκεῖ, δὲν θά ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη, ὡς ἀποτέλεσμα, ἐν τοιοῦτο ὑψηλὸν ἔρμαιον καὶ πρόχειρον δῶρημα τύχης, ἐνῶ εἶνε τοῦμπαλιν τόσῳ γνωστὸν ὅτι ὁ ἡμέτερος Δημήτριος Γαλανὸς συναπάσας τε καὶ ἀπαξαπάσας τὰς ἱεράς Ἰνδικὰς βίβλους, καὶ συστηματικῶς καὶ βαθέως καὶ ἐπανελημμένως, καὶ ἐμελέτησε καὶ μετεγλώτισσε καὶ ἠρεύνησε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὰς κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἀνυπάρκτους Ἀθήνας μας.

Πρόκειται ἄρα, σοφὲ καθηγητά, ἀστεία καὶ μὴ σπουδαία κατασκευὴ μύθου πρὸς ἄκοπον κτῆσιν φιλολογικῆς δόξης ἐπιἀνακαλύψει, τελαμωνεῖου ἀληθῶς ἀναστήματος, τὴν ὁποίαν οἱ υἱοὶ τοῦ Γλάδστωνος καὶ οἱ ἀνεψιοὶ τοῦ Ὅμηρου θὰ ἀπεκάλουν δικαίως ἀπασιμέλουσαν».

Καὶ ὅμως, δὲν πρόκειται περὶ τούτου· δὲν πρόκειται νὰ διαβεβαιώσω τὴν ἡμετέραν κορυφὴν ἀπὸ τοιοῦτου χαμαιζήλου βάρθρου, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνωτάτης περιωπῆς· οὐχὶ λοιπὸν διὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ ἀειμνήτου Δημητρίου Γαλανοῦ ἀνατέλλοντος σπουδαιότητος τούτου ἐπιχειρήματος, ὅπερ μόνον ἐπιβοθητικῶς ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου κριτηρίου ἐπικαλοῦμαι, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀπλουστάτης παρατηρήσεως ὅτι μία τοιαύτη ἀνέυρεσις βιογραφίας τοῦ Λυτρωτοῦ μας θὰ διετάρασσε σπουδαίως τὸ ἐμὸν σύστημα τῆς ακριτικῆς καὶ ἐτυμηγορίας τοῦ ΙΘ' αἰῶνος περὶ τῶν οὐτοπιῶν τοῦ παρελθόντος» ὅπερ ἔχω πάντα λόγον νὰ νομίζω ἄριστα βεβαθρωμένον, καίτοι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς διατείνεται, σοφὲ καθηγητά, ὅτι ἀκατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ μὴ ἐπαινοῦντος τὸν ἴδιον οἶκον πίπτει οὔτος καὶ τὴν συνθλῆ!»

Πλήρης ἐλπίδος καὶ ὑποκαρδίου εὐχῆς νὰ συναντήσω τὴν ἡμετέραν κορυφὴν παρὰ τὸ γέλασμα καὶ τὸ ἀγίασμα τοῦ ἀείποτε κλεινοῦ τῆ Ἑλλάδι Ταμέσεως.

Διατελῶ, σοφὲ καθηγητά, πλήρης ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν κορυφὴν

Εὐννος Ἰασονίδης

[Ἐκ Παρισίων]

(τὸ φιλολογικὸν μου ὄνομα)

Σημ. "Ονειροι ἀτέλεστοι 20 Μαΐων, ἀλλὰ καὶ δυσapόμακτοι ἔκτοτε ἐκ τῆς μνήμης! Δὲν ἠκρίθωσα ἐὰν ἡ παροῦσα ἐπιστολή ἐνεφανίσθη γαλλιστί τε καὶ ἐν ἀρχαιοπρεπεῖ ἑλληνικῷ ἐνδύματι ἐν γαλλικῷ περιοδικῷ. Ἀναγκασθεὶς διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἀποχαιρετίσω ὀριστικῶς τὴν ἐπιστήμην, οὐδὲ κἂν ἐμαλήθην νὰ γνωρίσω εἰς τὸν σοφὸν καθηγητὴν τὸ πραγματικὸν ὄνομά μου καὶ τὴν διεύθυνσιν, οὐδὲ ἐνεθυμήθην νὰ παρακαλέσω τοὺς περὶ τὸ Περιοδικὸν νὰ καταθέσωσί που τὰ πρωτότυπα ἐν ἧ περιπτώσει αἱ ἀχανεῖς στήλαι αὐτοῦ ἢ παρισινής ἐφημερίδος δὲν θὰ ἐπήρουν ὅπως περιλάβωσι τὴν βαττολογίαν τῆς παρουσίας μου. Δὲν εἶνε ἀπίθανον ὅτι, καθὸ προσωπικὴ μᾶλλον ἢ παροῦσα, πλὴν τοῦ τελευταίου αὐτῆς μέρους, δὲν ἔτυχε παντάπασι ξενίας ἐν τῷ παρισινῷ φύλλῳ. Ἄοριστότερον τῆς παρουσίας ἐπέστελλον ἐκ Μασσαλίας καὶ πρὸς τὸν προσφιλεῖ καθηγητὴν κ. Σ. Λάμπρον συγχρόνως. Συγχρόνως ὁ κ. Μπαρνιαῖς ἐπέστελλεν ἐξ Ἀθηνῶν περὶ τοῦ ἐν Παρισίοις ἔργου μου, διαβεβαιῶν ὠρισμένα γεγονότα ἐξ ὧσων εἶχεν ἀντιληφθῆ ἐκ τῶν ἰδιαίτερον μελετῶν ἢ ἀνακινώσεών μου.

Ἦτο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Νευτικῶν τότε ἐν Ἑλλάδι ὁ κ. Κωνσταντῖνος Κουμουνοῦρος (1891), εἰς ὃν ὀφείλω τὸ σπουδαῖον τοῦλάχιστον γεγονὸς τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν βάσεων τοῦ ἔργου μου ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ἀποδεξάμενος σύστασιν τοῦ τότε Πρυτάνεως τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, τοῦ ἀοιδίμου Κωνσταντίνου Δηλιγιάννη, ὁ κ. Κωνσταντῖνος Κουμουνοῦρος, ἤλθεν ἐπίκουρος κατὰ τὴν κατάθεσιν τῶν πρώτων θεμελίων πολυμόχθου φιλολογικῆς ἐπιχειρήσεώς μου ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. (1)

Ἐὰν μέχρι τῶν «Συννάων» μου δεχθῆ ποτε νὰ παρελάσῃ τὸ τουρκοφθόρον ὄμμα του ἢ ἐὰν φίλος ἀνακινώσῃ αὐτῶν πράγματα ἐπιλελησμένα δι' ὑπερῶκαπενταετοῦς παραγραφῆς, ἀλλὰ συμπεπλεγμένα στενῶς μετὰ τοῦ ἐντίμου ὀνόματος Του, παρακαλῶ τὸν ἥρωα τῶν Πέντε Πηγαδίων τῆς Ἡπείρου μας νὰ τείνῃ εὐμενῶς τὸ ὄξυ αὐτοῦ οὐς μέχρι τῶν

(1) Ἐνωῶ τὸ ἀδημοσίευτον ἔκτοτε ἔργον μου Critique et verdict du XIXe siècle sur les utopies du passé.

παλμῶν τῆς καρδίας μου, ὅπως δεχθῆ τόσῃν καὶ τόσῃν εὐγνωμοσύνην μου, μετὰ Ὀλυμπιάδας ἔστω, ἐκ Κρήτης, γραπτὴν, ab imo pectore, ἐπὶ τοῦ τεμαχίου τοῦ χάρτου αὐτοῦ.

6

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΟΛΥΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛ. ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΕΝ Τῷ ΕΘΝΙΚῷ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙῳ
Χ. ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΝ

Ἐπὶ τῇ ποινικῇ καταδιώξει του ἕνεκα φιλολογοπολιτικῆς στάσεως

Πολυσέβαστε Καθηγητά,

Καὶ παρ' ἡμῖν, μὴ ἀμφιβάλλετε, ὁ ἀγὼν ὃν ἀπὸ μακροῦ ἀνελάβετε ὑπὲρ τῆς γλώσσης ἐλογίσθη ἐπάθλων ἀντάξιος, τὸ εὐρὺ δὲ σθένος, ἐτέρωθεν, μεθ' οὗ ἀντεπεξῆλθετε ὑπὲρ τῶν ἀληθῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Γένους, εὐλογοῦντος καὶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν ἐθνάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' τοῦ Πάνυ, ἐκρίθη ὄντως κατ' εὐθειαν ἀνάλογον τοῦ κινδύνου, τοῦ ἐξ οἰκείων σοβαροῦ ἐκείνου κινδύνου, ὃν ἐκ τῶν προτέρων ἀνεμετρήσατε, εὐθύ βάλλοντα πρὸς τὴν διάσπασιν ἡμῶν, τὴν ἐθνικὴν, διὰ τοῦ προφητικῶ Ὑμῶν ὄμματος.

Χαίρω περισσῶς, διότι δὲν ἠξιώσατε ἀνασκευῆς τὰ ὑπὸ τῆς διαπρεποῦς κυρίας Καλλιρρόης Παρὲν ἐν τῇ α' Ἀκροπόλει» ἐκτεθέντα μετ' ἀνδρικοῦ μένους καὶ σθένους πλὴν καὶ ἀσόφως. Ἡ μὲν ἐξαίρετος ἐπιχειρηματολογία τῆς λογιωτάτης γυναικὸς τυγχάνει ἀξία ὅτι πλείστης προσοχῆς, πλὴν ἄλλ' ὅμως τὸ συμπέρασμα τοῦ λαμπροῦ Αὐτῆς σωρείτου, ἀντιμωχόμενον ἀντικρυς πρὸς ὅ,τι ἀφορᾷ ὁ περισπούδαστος Ὑμῶν ἀγὼν, τίμιον καὶ ὑψηλὸν καὶ ἐθνωφελές, ἐκτρέπεται τῆς ἐθνικῆς ἀληθείας ἣν Ὑμεῖς μόνος ἀρμόδιος καθωρίσατε. (1)

(1) Ἐν τῷ πρυτανικῷ λόγῳ του ὁ κ. Εὐταξίας ἐπήνεσε τὴν στάσιν τοῦ κ. Μιστριώτου. Ἄλλ' ἄττικαὶ ἐφημερίδες, πρὸς ἔκκληξιν τῶν ὀρθοφρονούντων, ἔγραψαν τὴν ἐπιούσαν ὅτι ὁ κύριος πρύτανης, ὁ

Ἐκεῖνα τὰ βαρυτιμότεα ἐπη ἄτινα ἐσχάτως, οὐ πρό πολ-
 λοῦ, ἀπήγγειλεν ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ φιλελληνικῇ προπόσει αὐτοῦ
 ὁ Πρύτανις τοῦ πανεπιστημίου Ὁξωνίας κ. Μονγο, κατὰ
 τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμετέρου κ. Καζάζη συμπόσιον, ἀποτε-
 λοῦσιν ἡράκλειον, μὰ τὴν ἀλήθειαν, κόλαφον κατὰ τῶν κα-
 ρηκομόντων καὶ τῶν χυδαῖστων, ἐγκώμιον ὑψηλὸν τῆς
 κλασικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην διεθνή, τρί-
 τον δέ, ἐπιφανῆ στέφανον βραβεύοντα τὸν ἡμέτερον ἀγῶνα,
 ὃν συνάπασ ὁ διεσπαρμένος ἑλληνισμὸς ἐπικροτεῖ ὑποκαρδίας
 καὶ ἀνοικτῇ ψυχῇ ἀποδέχεται, σέβει καὶ γεραίρει, περιβάλ-
 λων τὴν ἡμετέραν κορυφὴν δι' ἀγάπης πανελληνίου, καί, δότε
 εἰπεῖν, διὰ ψήφου ἐμπιστοσύνης πανελληνίου.

Νομικαί, βλέπετε, ἡμεῖς, στεφανοῦμεν, πολυσέβαστε κα-
 θηγητά, τὸν ἀποστολικὸν Ὑμῶν ἀγῶνα πάντοθεν, καὶ ὅταν
 θά ἀναβῆτε τὰς βαθμιῶδας τοῦ Γολγοθᾶ, θά ἔχωσι τότε δολο-
 φονηθῆ οἱ Πανέλληνες ἀνά τὴν Ἀνατολὴν ἀπαξάπαντες.

Ἰδοὺ ὁ κλεινὸς ἡμῖν θεμιστόπολος κ. Φλογαῖτης, (1)
 παρὰ τὸν Ὑμέτερον ἡράκλειον Φιλολογικὸν κολοσσόν, λα-
 ξεύων ἄριστα ἐπη καὶ στιβαρὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἡμε-
 τέρου ἐθνικοῦ ἰδεώδους ὅπερ τυγχάνει τὸ ἰδεῶδες τοῦ Ἔθνους
 καὶ τοῦ Γένους καὶ ὅπερ τελείως ἐξεπροσωπήσατε ἔν τε τῷ
 ἀγῶνι, ἀνέκαθεν μέχρι τῆς στιγμῆς, ἔν τε τῇ ἐσχάτως κατα-
 διώξει.

Ἰδοὺ ἕτερος νομικὸς χειροκροτῶν τὸν Πρύτανιν τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν γραμμάτων καὶ συμμετέχων τοῦ ὑψηλοῦ Ὑμῶν ἀγῶ-
 νος, οὐχὶ ὡς τριταγωνιστῆς.

διαπρεπῆς καθηγητῆς κύριος Εὐταξίας, ἦτο ἀνίκανος καὶ ἀναρμό-
 διος ἵνα ἀποφῆνηται γνώμην περὶ τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος!
 Ἐνόησαμεν ὅτι ἀρμοδιώτεροι τοῦ κυρίου Πρυτανέως θά ἦσαν οἱ
 στιλβω-αὶ βεβαίως καὶ οἱ γανωταί. Ἦλωσ, Ἦλωσ, Κύριε Σαβαῶθ!

(1) Ὁ Φλογαῖτης ὑπῆρξεν ὁ ἐγκυκλοπαιδικώτερος ἐν τῇ νομικῇ
 Ἐπιστήμῃ μεταξὺ τῶν νομοδιδασκάλων τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ πο-
 λυγραφώτερος ὁ ἀγνότερος τῶν πολιτευτῶν αὐτῆς ἄνθρωπος φιλόανθρω-
 πος, ἐνάρετος, εὐγενής, ἰδεώδης ἄλλ' ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ
 τῆς ἐθνικῆς νεότητος ἔμεινεν ἐκτὸς τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ ἡμε-
 τέρου Πανεπιστημίου δι' ἀγνώστους μοι λόγους. Ἔστω αἰωνία ἡ
 μνήμη τοῦ κλεινοῦ ἐπιστήμονος, σοφοῦ καὶ θεμιστοπόλου!

Ἰδοῦ, λέγω, αὐτὸς ὁ συλλαβῶν ἀνακριτῆς, τέκνον τῆς Θέμιδος, ἀλλὰ γεννηθὲν ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, ὁ κ. Παντολέων Ταιτσεκλῆς, θυσιάσας τόσας ἡμέρας τοῦ γυμνασιακοῦ καὶ πανεπιστημιακοῦ αὐτοῦ βίου περὶ τὴν ἀπανταχοῦ κατίσχυσιν καὶ τὸν καταπαγκρατιασμόν τῆς ἀκραιφνοῦς ἑλληνικῆς, δι' ἀγῶνος τιμῶντος τὰς δυσμὰς τοῦ κλέους τῆς Ἑρμουπόλεως, ἔνθα παιδίον παρεῖχε τόσας, οὐδέποτε ἔκτοτε φυλλορροησάσας, ἐλπίδας εὐδοκίμησεως περὶ τὴν καθόλου ἐπιστήμην.

Θεῖα μοῖρα συνέκλωσε τὰ πράγματα οὕτω, ἵνα τοιοῦτος ἀνακριτῆς, τοιαύτην ἔχων ἱστορίαν καὶ οὐχὶ ἀπαξ ἐνωτισόμενος τῆς ἀπὸ καθέδρας σοφῆς διδασκαλίας Ὑμῶν, ἀκούσῃ καὶ τῆς ἐν προκειμένῳ Ὑμετέρας ἀπολογίας ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ φιλολογοπολιτικῆς στάσεως κατὰ τῶν καθεστώτων, ἥτις κατελύπησε καὶ τὸ Πανελλήνιον μὲν συναπαξάπαν ἀλλ' ἰδιαιτάτα καὶ τὰ μάλα διαφερόντως καὶ τοὺς ἐν Κρήτῃ ἡμᾶς, ἀποδοθεῖσα εἰς τὴν Ὑμετέραν κορυφήν, εἰς ἣν στέφανοι μὲν μυριοὶ προσήκουσι, καὶ ἧδ' ὁ δέ, ἄλλος τις στέφανος καὶ οὐχὶ ὁ ἀκάνθινος, ὃν Ὑμῖν ἐπέθεσαν, εὐαρμωστεῖ.

Ὅν τρόπον τὸ γελοῖον, σοφῆ Καθηγητά, προσκίπτει πρὸς τὸ σπουδαῖον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ οὐδοῦ, οὕτως, ἀπαξ ἔτι, ὁ ἠρωῖσμὸς ὑπὲρ τῶν τιμιωτάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνητητήθη μετὰ τοῦ ἐγκλήματος καθοσιώσεως κατ' αὐτοῦ, ὁποῖον τοῦλάχιστον ἀποδίδεται σήμερον Ὑμῖν.

Τὸ κατ' ἐμὲ λογιζομαι ἀπὸ πολλοῦ τὸν Ὑμέτερον ἀγῶνα ἀνταξιώτατον τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Πανελληνίου, χαιρετίζων σήμερον μίαν ἐξάριετον ἀντίφασιν ἐν Ὑμῖν, διότι πρὸ δεκαεπταετίας ἀπὸ τῆς ἔδρας, ἣν τόσον τιμᾶτε ἐθνωφελῶς, ἐκηρύξατε τὴν φιλολογίαν, ὡς ταύτην ὁ Βοίχχιος ὀρίζεται, ὑπερτέραν τῆς Μηχανικῆς, ἅτε ἐνοῦσαν τοὺς χρόνους καὶ τοὺς αἰῶνας συνάπαντας ἐν συστηματικῇ συνεργασίᾳ, κατ' ἀντίθεσιν τῆς Μηχανικῆς, ἐνοῦσης μόνους τοὺς χώρους, ἐνῶ σήμερον θεῶμαι, ἀπὸ τῶν Λευκῶν τῆς Κρήτης, Ὑμᾶς, χαλκεύοντα τὴν Ἐνωσιν τοῦ ἀπανταχοῦ Ἑλληνισμοῦ στερρότατα φιλολογικῶς, ἄλλως δὲ στοιχοῦντα τοῖς ἀνεξιτήλοις ἔσαι ἴχνησι τοῦ γεραροῦ Κοραῆ.

[Ἐν Χανίοις 25 Δεκεμβρίου 1903]

7

ΕΡΙΤΙΜΩ: ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ: Κ. Κ. ΛΟΥΜΠΑΝΣΚΙ *

Α'.

ΕΝ ΛΕΥΚΩΜΑΤΙ

[Κάτωθι εικόνας πανοραματικῆς τῆς πόλεως
τῶν Χανίων καὶ τοῦ ὄρου Σούδας]

Ὅποιοι θαῦμα!

Ἡ εἰκὼν, ὑπερβάλλουσα τὴν πραγματικότητα, ἐξισώνει
τὴν πόλιν τῶν Χανίων πρὸς τὸ ἄστυ τῶν Παρισίων!

Ἄνευ περιστροφῶν, ἄνευ ἀδείας ποιητικῆς!

Δὲν ἀναγνωρίζω οὕτως ἐμαυτὸν ἐν τῇ εἰκόνι μου!

Τὰ πασιδῆλα μειονεκτήματά μου ἀποβαίνουνσι πλεονεκτή-
ματα ἐξαιρετά!

Καὶ ἰδοὺ λοιπὸν ὀλίγη τις δόσις τέχνης, ἐρχομένη νὰ δω-
ροπορήσῃ ὑπάτην παραμυθίαν εἰς τὸ λυπηρὸν τοῦτο θέαμα
πόλεως, ἐστερημένης πάσης χάριτος, ἐάν ἐξαιρέσωμεν τὰς
ἐκπάγλους περὶ αὐτὴν καλλονάς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπίσης ἡ
εὐλογία τῆς Τέχνης δὲν ἔχει εἰσέτι ἐπιπνεύσει οὐδὲ μικρὸν τι
ἄσεν.

» Honor alit artes !»

* Ὁ Ἄνωτερος Ἀρχηγὸς τῶν ἐν Κρήτῃ διεθνῶν Στρατευμά-
των γάλλος Συνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ Lubanski ἐτελεύτησε
τὴν πρωτὴν τῆς Πέμπτης, 14 Δεβρίου 1906 ἐν Χαλέπα ὅλως ἀπρο-
όπτως, κολοσσὸς χαλύβδινος, ρόδον ἑκατόμφυλλον!

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Νήσου διερμηνεύουσα τὸ φρόνημα καὶ τὰ
αἰσθήματα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ἐκδηλώσῃ τόσον
πανδῆμως τὴν μεγάλην λύπην τῆς ἐπὶ τῷ θλιβερῷ γεγονότι πρὸς
ἄνδρα ἐκπροσωπήσαντα ἐν Κρήτῃ, ἀπὸ διετίας σχεδόν, τὴν στρα-
τιωτικὴν μὲν ἰδέαν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, πρὸς τὸ ὅποῖον πάντες αἰ-
σθανόμεθα ἄπειρον εὐγνωμοσύνην δι' ἃσα ὑπὲρ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐν
γένει, καὶ ἰδίᾳ ὑπὲρ τῆς Κρήτης καὶ τῆς πραγματώσεως τῶν προ-
αιωνίων πόθων αὐτῆς, ἀφιλοκερδῶς καὶ ἐξ αἰσθήματος φιλελευθέρου
ἀπειργάσατο καὶ ἤδη, ἐν τῇ γενναιοφροσύνῃ του, καθ' ἑκάστην ἀπερ-
γάζεται («Ὅρα εὐρύτερον «Ἐλεύθερον Βῆμα» 6 Δεβρίου 1906).

Ἡ τιμὴ τρέφει τὰς τέχνας!, ἔλεγε πάνυ ὀρθῶς ὁ Κικέρων.
Διάβολε ἢ Ἡράκλειε!

Οἱ ἥρωές μας ἰ διέθετον λοιπὸν καιρὸν διὰ νὰ ἀπογέμωσιν ἀόπλους τιμὰς—τὰς ὀφειλομένας πρεπόντως τιμὰς—εἰς τὴν Τέχνην; ἰΚαὶ δὲν λύει θαυμασίως ἄριστα, ἀλλὰ καὶ ἀναντιλέκτως κάλλιστα, τὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ θεῖος Ὅμηρος, Ὅστις ἀναφωνεῖ στεντορείως ὑπατον δόγμα ἀληθείας στυγνῆς, ὅτι ὁ Ζεὺς ἀφαιρεῖται τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς παντὸς ἀνδρός, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἐν δουλείᾳ ἀπολέσαντος; ἰἩμεῖς δὲ καὶ τὴν ὅλην ἀρετὴν ἡμῶν ἐκινδυνεύσαμεν νὰ ἀποβάλωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτούς, ἐνῶ μυριοὶ ἅμα Ἕλληνες ἐξελίπομεν, οὐχὶ ἀπλῶς κατὰ τὸ παιδομάζωμα, ἀλλὰ ἀποτελέσαντες πρωτοφανῆ ἐν τῷ Κόσμῳ ἐκ τῶν σπλάγγων μας Ἀυτοκρατορίαν Τουρρανικήν, ἀπὸ τῆς μάζης 400 καὶ μόνον τουρανικῶν οἰκογενειῶν.

Καίτοι δέ, ἵνα δανεισθῶμεν ἔκφρασιν τοῦ Ἀλφιερί, ἰ

» *Servi siam, si, ma servi ognor frementi!* »

ἰ Ὑπήρξαμεν μὲν δούλοι, πλὴν δούλοι αἰείποτε φρυάξαντες, κατὰ τοῦ τυράννου», παραμένει τούλάχιστον μεταξὺ ἡμῶν ἡ ἔμμονος ἰδέα ὅτι ἐλλεῖπει τι πρᾶγματι ἡμῖν.

ἰ Ἀληθῶς δὲ συνοίδαμεν πάντες ὅτι αὐτὸ ὅπερ ἐλλεῖπει ἡμῖν εἶναι ἡ Τέχνη.

Εἶναι ἡ εὐλογία τῆς Τέχνης ἐφ' ἡμᾶς, αὐτὸ ὅπερ ἐλλεῖπει ἡμῖν.

Διότι αἱ φυσικαὶ καλλοναὶ δὲν ἐλλείπουσι παντάπασι, τούναντίον δὲ καὶ ὑπεραφθονοῦσιν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν.

* *

Καὶ ἰδοὺ μία τις πρὸ ποδῶν ἀπόδειξις, τόσον μεγαλοπρεπῆς, ὅσον καὶ διεθνῶς παρουσιάσιμος, μεθ' ὑπερηφανίας ἐθνικῆς.

ἰἸδοὺ, λέγω, ὁ Ὄρμος τῆς Σούδας! *praesidium et dulce decus.*

ἰ Ὁ «ὄρμος τῆς Σούδας»! πανηγυρικὸν εὐαγγελίων ἀπόρρητον παρὰ μάγῳ τῆς Ἀνατολῆς, ἢ ὄνειρος, λελαξευμένος γλαφυρῶς ὑπὸ ἀτελευτήτων συνῶνασμων πραγματικότητος,

ὄμως πολὺ ὑπερτέρας τῶν φαντασιώσεων τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Σαίξπηρου καὶ τοῦ Οὐγκῶ!

* *

Ἴδετε τὸν Πόντον ἐκεῖνον τὸν Ἀμφικαλλικόν, πλήρη δόξης καὶ οὐρανόυ μειδιάματος, ὅπερ δὲν ἀπαντᾷ ἀλλαχοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ Ἰσοῦ Ἑλληνικοῦ πλάτους ἀνά τὰ χάθ τῶν Οὐρανῶν. Κατεστολισμένους πάντοτε ὑπὸ τόσων σημασιῶν, ὅσα καὶ τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοὶ τῆς γῆς, ἐνθυμίζει ἰσχυρῶς τὰς ἡμέρας τῆς δόξης τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος, ὅτε ὁ ἀχανὴς πολιτισμὸς καὶ ἡ ἀρρητος τέχνη τῆς, ἡ διογενὴς ἐπιστήμη τῆς, καὶ ἡ οὐρανοβριθὴς φιλοσοφία τῆς, προσεῖλκυον, ὡς μαγνήτης, τὴν ὑδρόγειον σφαῖραν πρὸς τὰς αἴγας τοῦ Σαρωνικοῦ, αἵτινες ἔθρεψαν θεοὺς καὶ ἥρωας καὶ κατόπιν ἐστόλισαν τοὺς οὐρανοὺς ὡς ἄστρα, ὑπὸ τὴν συνισταμένην τῶν ἐκπλήξεων Ρώμης ὁμοῦ καὶ Ἱερουσαλήμ, Τιβέρεως ὁμοῦ καὶ Ἰορδάνου.

Οὕτω καὶ σήμερον, οἱ αὐτοὶ κλασικοὶ χῶροι, ὅπου εἶχεν ἰδρυθῆ ἡ παγκόσμιος Ἀκαδημία ὑπὲρ τοῦ Σύμπαντος, ξενίζουσι καὶ πάλιν, ἀδιακρίτως, τὰ ἔθνη σύμπαντα, ἐπ' ἀγαθῶ, ἀφοῦ τὰ σκάφη τῶν ἐθνῶν, κατὰ πλάσμα ὑπερφυές, (1) τέρπον τὸν Jering, τὸν ἀετὸν τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης, εἶναι προέκτασις τοῦ ἐδάφους τῶν ἐθνῶν.

Ἄλλ' ἀσχέτως τῆς διεθνοῦς καὶ ὑψηλῆς ὑπηρεσίας τῶν ὑγρῶν ἀγκαλῶν τοῦ Πόντου τοῦ μαγικοῦ, ἴδετε ἐκεῖ χύδην διεσκορπισμένας προνομιακάς καλλονάς, ἐν ὑψίστῃ ἀρμονίᾳ γραμμῶν καὶ χρωμάτων, χωρὶς νὰ δυνώμεθα, ἐκ τοῦ προχείρου οὕτω, νὰ ὑπολογίσωμεν τοὺς ἀρρήτους συνδυασμοὺς φιλαρέσκου ἐκεῖ φύσεως, ἧτις ζηλότυπος θριαμβεῦει ὑπεράνω πάντος ἄλλου θαύματος ἐπάνω τῆς γῆς!

* *

Μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο παράσημον τῆς Κρήτης, εἶναι προσωρισμένον νὰ συνταράσῃ τοὺς πεοὶ εἰρήνης ὀνειρῶς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Τσάρου καὶ τοῦ

(1) Ἄτερον νομικὸν πλάσμα ὑπερφυές εἶνε τὸ περίφημον «οἱ ὑπὲρ Πατρίδος πίπτοντες ἀείζωσι λογίζονται!»

Καντίου και να φυγαδεύη τὰς Ἀθήνας πρὸς τὰς φώκας τοῦ βορείου πόλου τῆς γῆς. Ἄλλὰ τί λέγω;

Πᾶσα Κρητικὴ καρδιά κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, ἄγεται νὰ θαρρῆ ὅτι αἱ ἀποστάσεις μεταξὺ Μητρὸς καὶ Κόρης ἐμικρύνθησαν μέχρι καὶ πέραν τοῦ ἡμίσεος, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ κατάρκτησις τῶν Ἀθηναϊκῶν ἀκτῶν ἐκ Κρήτης δι' ἐφορκίου ἀπλοῦ, ἐπὶ δύο ὠριαῖα τέταρτα μόνον καλπάζοντος ἀνὰ τὸ μακρὸν ἄλλοτε μεταίχιμιον.

Εὐλογία τῶν Οὐρανῶν, ἔνδοξοι Πόντες, Ἀχιλλεῦ, ἄνευ ταρσοῦ θνητοῦ, καὶ ἄνευ χολῆς ἀθανάτου, μεταξὺ τῶν ὑγροχαρῶν ἀδελφῶν θαλασσῶν, ἐξακολουθεῖ, ἐφ' ὅσον τὰ δύο ταῦτα ὠριαῖα τέταρτα τοῦ Ραβελαι θὰ μεσοβασιλεύωσι, νὰ ἐπιτελῆς, ὡς μέχρι τοῦδε, ἀνελλιπῶς τὸ ὑψηλὸν καθήκον Σου, καὶ νὰ δωροφορῆς τὴν ὑψηλὴν σκέπην καὶ προστασίαν Σου πρὸς τὰ ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν λοιπῶν θαλασσῶν θανασίμως κατσδιωκόμενα σκάφη πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ χύνε τὸ βάλσαμον τῆς παραμυθίας Σου πρὸς τὰς μυρίας ψυχὰς ὅσαι ἐμπιστεύονται εἰς τοὺς θαλασσοχαρεῖς ἀπὸ σιδήρου καὶ ἀτμοῦ γίγαντας, οἵτινες ἐκπλήττουσι τοὺς Ὠκεανούς, ὡς λαγούς, διὰ νὰ προσφύγωσιν αἴφνης, τρήρωνες πέλειαι αὐτοί, εἰς τοὺς θεοὺς κόλπους Σου· χύνε αὐτὸ τὸ βάλσαμον τῆς ὑψίστης παραμυθίας, ὅπερ οὐδέποτε ἠδυνήθης νὰ ἐνσταλάξῃς εἰς τὴν ψυχὴν τῆς Μητρίδος Σου!

* *

Ἄλλὰ τί βλέπω; Σὺ πανηγυρίζεις καὶ ὀρχεῖσαι, ἐνῶ τὰ κυανᾶ νερά τῆς δόξης σου σαπφειρίνην σκορπίζουσι χαρὰν, καὶ σμαραγδίνην εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν κατατοξεύουσιν ἀνὰ τὰ πλάτη τοῦ Ἀπείρου.

Αἱ πέριξ ἀρμονίαι γελῶσιν ἕμερον καὶ αἱ ἀλίπαστοι ἀκταὶ καὶ κλιτύες κρατοῦσι βάρβιτον καὶ εὐθύαυλον τερψικάρδιον.

Ἐννοῶ! Ἐννοῶ ὅτι αἱ ἀλύσεις Σου ἐσπαράχθησαν! Ὅμως ὁ ἀδελφός σου ὁ Βόσπορος ἐξακολουθεῖ εἰσέτι διερχόμενος τὸ αὐτὸ φρικτὸν κατάστενον τῆς δουλείας, τόσῳ στενὸν ὥστε μόλις βουῖς νὰ περᾶ ἐκεῖθεν μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθετωτάτων ἡπείρων τοῦ Σύμπαντος, ἐνῶ ἅμα δέσμιος ἐν ταῖς ἀλύσεσι τῆς δουλοσύ-

νης του, ἀδυνατεῖ, ὡς εἰκός, νὰ ἔλθῃ μέχρι τῆς ἀγκάλης Σου, διὰ νὰ Σε ἀσπασθῇ τρυφερῶς καὶ διὰ νὰ Σε συγχαρῇ πανευδαίμονα ἐφεξῆς, ἐλευθέρου Ἑλληνα, Ἀθηναῖον, εὐεργέτην τῶν Ἑθνῶν, μύστην τῆς ἀρμονίας, μέγαν καλλιτέχνην, καὶ καλωπιστήν, καὶ καθηγητὴν τοῦ μειδιάματος ἐκείνου τοῦ συλῶντος ἀπὸ τῶν τάφων τοὺς νεκρούς.

*
* *

ὦ Σὺ! χάρμα τῶν ὀφθαλμῶν, οὐδαμῶς χρῆζεις, Τέχνης, Σὺ, ἀλλ' ἢ θεία Τέχνη εὐλογεῖται, τουναντίον, ὑπὸ Σοῦ, ὦ χάρμα τῆς Κρήτης, ὦ χάρμα τοῦ Σύμπαντος, ἀναμέσον τῶν Ἑθνῶν, ἄτινα μόνον εὐγνωμοσύνας Σοὶ ὀφείλουσι, τόσας καὶ τόσας!

Β'.

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ (†)

Τῷ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧῃ ΔΙΟΙΚΗΤῃ ΤῶΝ ΔΙΕΘΝῶΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤῶΝ
ΕΝ ΣΑΝΙΟΙΣ
κ. κ. ΛΟΥΜΠΙΑΝΣΚΙ

14 Ἰουλίου 1905—29 Μαΐου 1453

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΑΝΟΝ ΤῶΝ ΑΡΜΕΝῶΝ

(Μονόλογος)

Βασίλευε ἐπάνω τῆς ὑπερηφάνου χλωρίδος τῶν Ἀρμένων καὶ ἐπάνω τοῦ ἀργυροτόξου παρὰ τοὺς πόδας Σου ἀγίασμα-

(*) Εἰς τὸν ἀείμνηστον Lubanski ὡς ποιητὴν καὶ λάτριν τῶν Μουσῶν καὶ συγγραφέα. Τὸ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Helden στρατιωτικὸν μυθιστόρημα «Au tableau» εἶνε ἔργον αὐτοῦ καὶ τοῦ λοχαγοῦ Bonnerive. Τὸ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον ἐπίσης Jean Star γλαφυρὸν ἔργον «Toncinade» εἶνε τοῦ ἰδίου, συγγραφὴν ἐν Ἰνδοκίνα. Ὁ ἀπρόσπτος θάνατος κατέλιπεν ἡμιτελῆ ἄλλα τε μουσεύματα τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς καὶ ἴδια τὸ καθαρῶς στρατιωτικὸν σύγγραμμα «Les embusques» καὶ τὴν λίαν ἐνδιαφέρουσαν περὶ τῶν ἐθίμων τῆς Ἰνδοκίνας μακρὰν μελέτην «Sous le Panca». Ὅρα εὐρύτερον «Figaro» (Δεβρίου 1906).

τος, τὸ ὁποῖον, ρευστός καὶ ἰριδιώλενος ἀδάμας, ὑψαύχεναι ἐγαλούρησε τὴν νηπίαν ποτὲ καὶ βαβάζουσαν κορυφὴν Σου θεῖε Πλάτανε, καὶ ὑπερτεινομένην ἔκτοτε ἔσαι, θέλει ἐφεξῆς ἀναβιδάσει μέχρι τῶν ἄστρων!

Ἐκ τῆς κεραυνοστεφοῦς τότε κορυφῆς Σου θὰ καθορᾶται θαῦμα ἐν ἡμέρᾳ, ἢ Ἑλλάς τῆς Δόξης, ἀλυσιμελῆς πλέον καὶ ἀκερμάτιστος, τὸ πεπτὸν ἰνδαλμα τῆς Ὀποίας ριπίζει καὶ κινεῖ τὸ ἄμετρον φύλλωμά Σου τὸ πάμμουσον, ἐνῶ καὶ ἕκαστον φύλλον τῆς ἰδικῆς Σου δόξης εἶνε καὶ μία Πελοπόννησος περίτεχνος, ὀμηρικὸν Πηγελόπης κέντημα, μετὰ τοῦ Ταϊνάρου καὶ μετὰ τοῦ Μαλέα Τῆς, μετὰ τῶν λαζευτῶν κόλπων Τῆς καὶ μετὰ τοῦ ἀχαϊκοῦ λαιμοῦ Τῆς, τὸν ὁποῖον διὰ χρυσοῦ φασγάνου ὁ Νέρων ἀπέκοπτεν ἵνα ἀπονησώσῃ τὴν πολύχρυσον ἔδραν τῶν Μυκητῶν καὶ τὰς πανευδαίμονας τρεῖς ἐκατὸν ἀχαϊκὰς πόλεις Τῆς, ὡς ἄλλην Κρήτην, ὑπὲρ τὴν Πατρίδα Σου, Πλάτανε.

Ἦτο ρίζα τοῦ κορμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Εὐκαλύπτου αὐτὴ ἢ Μητρὶς Σου, ἢ Κρήτη, θεῖε Πλάτανε, μυρίους ἐνιαυτοὺς προτοῦ, πρὶν ἢ οἱ εὐρυμέτωποι Πτολεμαῖοι ἐξελληνίσωσι τὸν φιλόχριστον Ἴσημερινόν, ἀλλὰ, παιδίον τότε, ἀντιπαρῆλθες τὰ γενεαλογικὰ δένδρα τῶν παππεπιπάππων Σου, καὶ ὅτε κατεκρημνίζοντο τὰ παλαιότατα καὶ μεγαλῶνυμα ἑκατομπόλιδα ἡμῶν βασιλεία ὑπὸ τὴν πνοὴν βδελυγματῶν ἐρημώσεως τοῦ Δανιὴλ, ἅτινα ἔτεμον καὶ ἔκαυσαν δόξαν αἰώνιον, ἀδελφωθεῖσαν σφιγκτῶς ἔκτοτε μετὰ τοῦ μηδενός, νεαρῶτατος ἀνέλαμψεν ἐκ τῶν φλογῶν τῶν ἀνακτόρων τοῦ Μίνως πολιτισμὸς περιώνυμος, ἀνταυγάσας μοῖραν τοῦλάχιστον τῆς μυκηναϊκῆς ψυχῆς καὶ τῆς μυκηναϊκῆς αἰσθήσεως τοῦ καλοῦ, κατ' εὐθείαν ἐκ Κρήτης, ἐκεῖ, περίξ τοῦ λίκνου τῶν Ἀτρεϊδῶν, εἰς τὴν Πελοπόννησον, πρὸς τὸ καλλίγραμμον εἶδωλον τῆς ὁποίας ἐφιλοτέχνησαν τότε οἱ Οὐρανοὶ τὸν ἄπειρον ἔσμον τῶν φύλλων Σου, οὐχὶ ἀπλῶς καὶ εἰκῆ, θεῖε Πλάτανε.

Αὕτη εἶνε ἡ γενέθλη Σου.

Καὶ ὅτε παρὰ τὰ ἀργυρᾶ πόζα τοῦ οὐρανίου τούτου παρὰ τοὺς πόδας Σου ἀγιάσματος, ἢ μητρικῆ σπαρτιατικῆ φροντίς Σε ἐξέθετε, τὸ λίκνον Σου καταθρυμματίζουσα, ὑπὸ τὴν πα-

γερὰν δέρριν τῶν Οὐρανῶν, ἄνευ θωπείας ἐφεξῆς καὶ ἄνευ γάλακτος, διὰ τὰ ἐξοικειωθῆς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων πρὸς τὴν Ἄδελφὴν καταιγίδα καὶ πρὸς τὴν ἐξαδέλφην Σου Ἄελλαν καὶ πρὸς τοὺς φρικτοὺς ἀσπασμοὺς τοῦ κεραυνοῦ, τὸν ὅποιον ἔκτοτε περιεφρόνησες, φίλον τῆς ἀδικίας καὶ τῆς κραιπάλης, ἰδοὺ αἱ Μοῖραι τίνα ἐκλώθον καὶ ἐνήθον Θουκυδίδην, κρητὰ καὶ ἔλληνα, κατὰ τὰ ἀνακοινωθέντα τῆς Κλειοῦς πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, μυριάδας τινὰς λεύγας ὑπὲρ τὸν Ὀλυμπον.

Ἦτο ὀγδοηκοστὸν ἤδη ἔτος, καθὰ ἔλεγον οἱ παῖδες τοῦ Ὀλόρου, μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν, ὅτε, Σὺ, ἦσο φαιδρὸν νηπιον ἔτι, ἀφροντιστοῦν πάσης μνημοσύνης, παίζον ἐνταυθά πευ παρὰ τὰ ἀστερέοντα νάματα, χορεῦον κρητικὴν πυρρίχην, πλατύφυλλον, πλατύγελων, λεοντοχαρῆ.

Σοῦ παίζοντος, θεῖε Πλάτανε, ἐξεδωρίζετο τότε διαμπερὲς ἡ ἀχαϊκὴ τῆς Πατρίδος Σου γενεὰ καὶ ἡ ὀμηρικὴ πολυπραγμοσύνη Της καὶ ἡ περίπυστος μυκηναϊκὴ καλλιτεχνία Της καὶ ὁ κατ' αὐτὴν περιλάλητος ἀνὰ τὰ Σύμπαντα καὶ τὴν Οἰκουμένην Γῆν ἀμφιλαφῆς ἐκεῖνος πολιτισμὸς, καὶ δωρισθεῖσα ἡ Πατρίς Σου, κατ' ἐντολὴν τοῦ Διὸς, ὅπως μεταλάβῃ τοῦ μακεδονικοῦ καθ' Ἡρόδοτον⁽¹⁾ αἵματος τοῦ δωρικοῦ ἑλλητισμοῦ, μετεθάπτισε καὶ Σὲ δωριέα ἐξαιρετον, ὅτε καὶ ὁ κορμὸς, Σοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν Σου, ἐγένετο, θεῖε Πλάτανε, στιφρότερος ἐφεξῆς καὶ εὐπαγέστερος, τὸ φύλλωμα, Σοῦ καὶ αὐτῶν, μυρίον ἔκτοτε κατενήνοθεν, αἱ Νηρηίδες ἠθέτουσαν καὶ ἐψαλίδιζον ἕκαστον πεταννόμενον φύλλον Σου εἰς θαυμαστὴν Πελοπόννησον, ἡ καλλιτεχνικὴ Των χεῖρ ἐτεχνούργει οὕτω ἀρραγῆ τὴν ἑλληνικὴν μετὰ τῆς Κρήτης ἔνωσιν, αἱ βοῦαι καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν λεοντοχαρῶν παίδων, ἀέναον ὀρχοῦμεναι, Σὲ ἔτερψαν καὶ τὸ φειδίτιόν των Σε ἐγυγάντωσε μέχρι τοῦ Διὸς

(1) Δὲν σφάλλεται ἐν τούτῳ ὁ Ἡρόδοτος. Καίτοι διαστραφεῖσθαι ἐπιτήδεις τῆς Ἱστορίας, οἱ περίοικοι (οἱ Ἀχαιοὶ δηλονότι) ἐκαλοῦντο **Λακεδαιμόνιοι**, ἢ ἀλήθεια, ἢ μονονουχί φωνὴν ἀπειῖσα, εἶνε ὅτι **(ΛΑ)ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ** καὶ **(ΛΑ)ΚΕΔΑΙΜΟΝΙΑ** δὲν εἶνε πιντάπασιν ἄσχετοι. Ὅρα Κριτικῆς μου ἀδιὰ τί ὁ Δικρεῖος ἐκαλεῖτο **ΚΟΔΟΜΑΝΟΣ** καὶ διὰ τί ὁ Ἀριστοτέλης ἐδιδάχθη ἐν **ΑΚΑΔΗΜΙΑ**. Τομ. Α'. κεφ. 20.—Ἐπίσης ἐσχέσεις Ἀκαδήμου πρὸς Κάδμον, Ἀρίστου (Ἀρίστωνος) πρὸς Τέλειον (Τέλλον). Τομ. Β'. κεφ. 50.

αἰθέρος, πλὴν τοῦ μέλανος ζωμοῦ, διότι Σὺ ἐξηρέθης, θεεῖ Πλάτανε, ὡς βασιλεὺς, διὰ τὴν πίνης αὐτὸν τὸν ὑγρὸν ἀδάμαντα ὅστις οὐδέποτε ἐπὶ μακρότατον ἐστέναξε στέναγμα!

Ἡρθης, οὕτω, κλέος τῆς Πατρίδος Σου, δόξα τῶν Ἀρμένων καὶ τῶν Περιεκτιόνων Αὐτῶν, Πλάτανε, ὀφιστὰ τοῦ κεραυνοῦ, θωπεύοντος τὴν ἄκραν κόμην Σου, ἀλώθητον παντάπασι, ὡσανεὶ δὲν εἶχες Σὺ σάρκα καὶ αἷμα ἀλλ' ἦσο ὄλος ἀμίαντος, ἀλλ' ἦσο ἡ πασιμέλουσα βάτος τοῦ Χωρήθ, ἀλλ' ἦσο ἡ θεοφρουρητος παιδικὴ κεφαλὴ τοῦ Ἰούλου τοῦ Δίνειου τὴν ὅποιαν ἔλειχε φρικτὴ ἡ φλόξ, ἀδιάφθορον, καὶ ἐξίσταντο οἱ σύγχρονοι καὶ πολὺ βραδύτερον οἱ Βιργίλιοι, οἱ πατέρες Πετράρχα καὶ Δάντη.

Ἀκλόνητε καὶ ἄσειστε ὑπὸ τῶν Ἑγκελάδων τοῦ Ὁμαγυρίου Διὸς καὶ ὑπὸ τῶν νερτέρων γειτόνων μεθύσων δαιμόνων τῆς ἐγγύς Σου πολυτλήμονος νησιδος Θήρας, πολυχρύσου εὐρυτάτου νεκρῶνος τρισευδαμιάνων Πελασγῶν, παρέμεινες ἀρραγῆς πρὸ συναπάντων τῶν αἰῶνων καὶ ἐνώπιον μυρίων χειμῶνων ἐθνικῶν, κρητικῶν καὶ πανελληνίων, βυζαντιακῶν καὶ ἀττικῶν, παρὰ τὸ ρεῖθρον τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, περιπλοκμένων ἐνιαυτῶν, ἀπὸ τοῦ Κόδρου μέχρι τοῦ Κόδριγκων!

Ἔτι τότε, ὅτε ὑπεδέχθης δαφνημετώπους τοὺς ὑπάτους προμάχους Κρήτας τῆς Βασιλευούσης, ὀλίγας στιγμὰς ἀφ' ἧς ὁ Κωνσταντῖνός μας ἤρετο ἀπὸ τῆς γῆς ὅπως αἴρεται ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου, ὑπέμεινες σπαρτιατικῶς τὸ ἀμφίστομον ἐθνικὸν ἐκεῖνο ἄλγος, ὄρων τοῦ Τουρκεστάν, καὶ ὤφθης εὐθύτατος τὰς φρένας καὶ τὴν καρδίαν ἀστένακτος, πλήρης πεποιθήσεως ὀφρικῆς, καὶ πλήρης πίστεως εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Οἱ Οὐρανοὶ μόνον, οἱ καρδίας ἐτάζοντες καὶ νεφροὺς, ἐκεῖνοι μόνον εἶδον πολλάκις κυρτωθεῖσαν, σκυθρὰν καὶ σύνουν, τὴν ὑψηλὴν Σου κορυφὴν, καίτοι οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὸ μένος Σου τὸ ἐκατόμπολι!

Τὰ νερά αὐτά, μαντεύοντα τὰ ἄλγη Σου, ὦ! πόσον δὲν ἐθρήνησαν, ὅτε, κοιμώμενα μετὰ μέσας νύκτας μεθ' ἀπάξασίης τῆς φύσεως, εἶδον ἐξαίφνης γονυκλιτῇ τὴν σεπτὴν Σου κορυφὴν μέχρι τοῦ χροῦ τῆς ἄχθης τῶν νὰ ἱκετεῦν δακρύλουτος

τὴν Δικαιοσύνην τοῦ Αἰωνίου ὑπὲρ τῆς Πανελληνίου λυτρώσεως!

Αἱ ἤχοι, ὑπὸ τῶν θρηνημάτων καὶ τοῦ τρόμου τοῦ ἀγιάσματος τούτου, φρενήρεις ἐκ τῆς κλίνης των ἠγέρθησαν, περίτρομος δὲ ἡ ἁρμονία τοῦ Σύμπαντος ἐπανάλαβεν «ἢ θεὸς πάσχει ἢ τὸ πᾶν ἀπόλλυται» δευτέραν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πρώτην ἐν Κρήτῃ ταύτην φοράν, ἅμα ὡς ἡ Ἁγία Σοφία ἠρνήθη τὴν πίστιν Της.

Οἱ δόνακες τοῦ Εὐρώτα, πάντες κατεθρυσματίσθησαν, χειροκροτοῦντες θορυβωδῶς τὴν ἰκεσίαν Σου πρὸς τὴν Δικαιοσύνην τοῦ Αἰωνίου, ὅπως, κατὰ τῆς καθόδου μυρίων ἄλγεων, ἐκ Τουρκεστάν, Σοὶ ἐπιτραπῆ νὰ ἐγκαταλείπῃς, οὐχὶ πλέον μονοσάνδαλος καὶ ὡς ἄνθρωπος Ἀμαδρυάς, ἀλλὰ δίπους ἐφεξῆς καὶ αὐτοκράτωρ στρατηγός, τὰ αἰωνόβια ταῦτα βάρη Σου ὅπως σπεύσῃς, πρόμαχος γίγας καὶ Σὺ, ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις ἐκείνας τὰς ἐθνικάς, ὀπόθεν, ραγέντος τοῦ Κωνσταντίνου μας, ὡς ἡλιακῆς ἀκτῖνος εἰς μυρίαν ἐθνικὴν δόξαν πανύμνητον ἐπὶ συνάπαν τὸ ἑλληνικόν, ἡ Ἁγία Σοφία μας, φρικτὸν εἰπεῖν, αἰχμαλωτισθεῖσα, ἐγένετο ἐκτοτε Χανοῦμ Γκιουλιστάν.

Ω! ποία φρίκη, θεεῖ Πλάτανε, ὅτε τὰ νερά αὐτὰ τὰ πάναγνα, θακρὶ βρεκτα καὶ περίτρομα κατὰ τὰς ἀτελευτήτους ἐκείνας στιγμὰς τῆς παννυχίου γονυκλινοῦς προσευχῆς Σου πρὸς τὸν Αἰώνιον, παρεφρόνησαν, Πλάτανε, ὅτε Σε εἶδον αἴφνης νὰ ἐγκαταλείπῃς ἅμα τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Βύζαντος τὴν θέσιν Σου, ὅπου αἰώνιοι νόμοι δεσμώτην Προμηθεά, μονοπέδιλον καὶ προσπασσαλευμένον ἐκεῖ, Σε ὤρισαν, καὶ αἴφνης νὰ βηματίζῃς, βαρὺς καὶ ὀλολύζων, παρὰ τὰς ὄχθας των, ἐνῶ ἡ θέρη τῆς προσευχῆς Σου καὶ ἡ σύννοια, Σοῦ εἶχον ἀφαιρέσει τὰς ἀκοάς, μὴ ἀντιλαμβανομένας παντάπασι τοῦ ἐκπάγλου τρόμου καὶ θρήνου τῶν ἀγιασμάτων Σου.

Μυρίας λεύγας ὑπὸ τὰ θεμέλια τῆς Κρήτης, τὰ ἐκπαγλα αὐτὰ νερά, ἐκ φρίκης κατὰ τὴν ὄδυνρᾶν ἐκείνην νύκτα τῆς φρικτῆς ἀλώσεως καὶ προσευχῆς Σου, ἀπεσύρθησαν παράφρονά!

Μυρίας κόμας καὶ χεῖρας καὶ χεῖλη ἱκέτιδα, καὶ μυρία ἄλγη φρενῶν καὶ καρδίας, εἰς τὰ ἄστρα, Σὺ τότε ἐτόξευσες.

Σκύμνοι ἀγραυλοῦντες, τέως εὐπειθεῖς εἰς τὴν μεγαλειό-

τητά Σου, συναντήσαντες κατὰ τὰς σκοτεινὰς ἐκεῖνας τελε-
τουργίας Σου, βαρύγδουπα τὰ βήματά Σου, ὡς παῖδες λα-
γῶν ἐρίγησαν, καὶ ἄνευ καρδίας εἰς τὰ ἄντρα αὐτῶν ὑπέ-
στρεψαν.

Σκιαὶ θεσπεσίων ὄνειρων, βαδίζουσαι ἐπὶ τὰς κοιμωμένας
φρένας καχυπόπτων δούλων ἐλλήνων, δέσμιαι ὑπὸ τοῦ φόβου
ἐπάγησαν.

Νηρηίδες, διψάσασαι ὄρθριαι καὶ ἀφικόμεναι ἐπὶ τὸν λυσι-
κομον κρηναῖον ἀδάμαντα τοῦ ἀγιάσματος Σου καὶ ἰδοῦσαι τὴν
ὑπάτην κορυφήν Σου γονυκλινῆ μέχρι τοῦ χουῦ καὶ τὰ προσ-
φιλῆ νερό των ἀπόντα, τὰς ἤχους ἐκ φρίκης ἀνεστάτωσαν.

Τὶ Σοὶ εἶπεν ὁ Αἰώνιος, τότε θεεῖ Πλάτανε ;

Τὴν ἐπιούσαν εἶδον λίαν πρωτὶ οἱ εὐσεβεῖς φασφόρους ἀγ-
γέλους ἐπανάγοντας τὰ ἰλαρὰ αὐτὰ νερά, ὡχρά, εἰς τὸ ἀηδο-
φρούρητον τοῦτο λίκνον των, εἶδον Χερούβ καὶ Σεράφ ἀπο-
μάσσοντα τὰ δάκρυα τῶν ἀγγελοχαρῶν ἀλλὰ πεφοβισμένων
αὐτῶν ναμάτων, εἶδον δραπέτιν ἐξ Ἁγίας Ἐλένης τὴν Πα-
ναγιαίαν μας, ἥτις, ἐμφυσῶσα εἰς τοὺς ἀργυροῦς ὀφθαλμούς των,
τὸν φόβον ἀπὸ τῆς καρδίας των δυσχερῶς ἀπετίνασσε.

Τὶ Σοὶ εἶπεν ἡ Παναγία μας, Πλάτανε, ὅταν προσκόψασα
πρὸ τῶν λειψάνων τῶν παννυχίων ἱεσειῶν Σου, ἔκλινε πρὸς
τὴν καρδίαν Σου, πύρινα χύσασα δάκρυα, ὡς παιδίον, νήπιον
καὶ περίφοβον,

Ἔλα ! εἶπέ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς βεβήλους, τὰς μυστικὰς
αὐτὰς ἐντεύξεις Σου μετὰ τοῦ Αἰωνίου καὶ τῆς Παναγίας
μας, διὰ νὰ τὰς ἀκούσῃ εὐλαβῶς ὁ τάφος τοῦ Παπαρρηγοπού-
λου, ἴσος πρὸς τὰ Ἰμαλάια, καὶ ἡ ἐκτὸς τοῦ τάφου του ἀχώ-
ρητος ἐν αὐτῷ Βίβλος Του περὶ τῆς δόξης τοῦ Ἑλληνισμοῦ,
διὰ νὰ τὰ ὑπομνηματίσῃ ὁ Καρολίδης εἰς τόμους σοφοῦς, διὰ
νὰ συμπιλήσῃ ἀπ' αὐτῶν ὁ Λάμπρος ἀδάμαντα ἱστορικόν,
θάμβος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ Ἥλιου.

Ἔλα ! εἶπέ εἰς ἡμᾶς, τίνα ἔφερον ἡ Παναγία μας περιβυλὴν
καὶ κρήδεμνον καὶ *φθισίδωρον στηθ.δεσμον ἐλληνίδος παρά-
φρονος*· εἶπέ εἰς ἡμᾶς ἐὰν ἔστενε δάκρυ πολὺ ἐπὶ τοῦ θεοῦ Της
ὄμματος, ὅπερ ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τοῦ Σύμπαντος καθεύδοντος·
εἶπέ εἰς ἡμᾶς ἐὰν ἔφερον ὀλίγον μὲν δάκρυ εἰς τὰ ἠλιόρρυτα

ὄμματά Της, ἅτινα ἀνιστῶσιν, ἀνά τοὺς νεκρῶνας τῆς Γῆς καὶ τοῦ Ἄρεος, νεκροὺς μακροίωνας καὶ δούλους λαοὺς, πολὺ ὄμως καὶ ἀφειδῆς εἰς τὴν καρδίαν Της, καρδίαν Μητρὸς δεσμώτιδος ἐν Ἁγίᾳ Ἐλένῃ, καὶ ἀπόλιδος ἐφεξῆς, ὡς ὁ Θεμιστοκλῆς μεταξὺ τῶν ἐλλήνων πάππων Της, ἄνευ Κωνσταντίνων καὶ ἄνευ Πόλεως, καὶ ἄνευ ἀειπαρθένου ἡμισελήνου στέμματος Ἀρτέμιδος, καὶ ἄνευ Σοφίας θυγατρὸς Χαροῦμ καὶ ἄνευ Λόγου Υἱοῦ, βῆθ, καὶ ἄνευ Λειτουργίας ἀνεπισχέτου εἰς τὸ μέσον κατὰ τὰ Ἁγία ὑπὸ τῶν νιπτοπόδων μουφτι καὶ ὑπὸ τῶν πανάγων μουεζίν.

Ἔλα I εἰπέ εἰς ἡμᾶς τίνα ἦσαν τὰ μεγέθη, τὰ πλάτη καὶ τὰ μήκη τοῦ Αἰωνίου, ὅτε ὁ ὄλολυγμός τῆς Σῆς ἰκεσίας καὶ ἡ ἔκκλησις Σου εἰς τὴν Δικαιοσύνην Του ἐτάραξαν τὴν θαυμαστὴν ἁρμονίαν τῶν Κόσμων καὶ ἐπέσχον τοὺς κυκλοτρόχους βηματισμοὺς τῆς Οὐρανίας Ἀμάξης ἐφ' ἧς ἐποχοῦνται οἱ τρεῖς βασιλεῖς καὶ μάγοι οἱ ἐπισχεψάμενοι τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ ἐπὶ Ἡρώδου, υἱοῦ τοῦ Νέρωνος.

Ἴδε πῶς ἡ ὠδῶναία ὄρῃς λαλεῖ.

Ἴδε πῶς περὶ τὰς ἀκοάς Σου αἱ ἀηδόνες, τόσοι Πίνδαροι, ὀργιάζουσι.

Ἴδε τὸ Πᾶν λαλοῦν ὑπὸ παμβασιλέα τὸν Λόγον, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἰσὺ λοιπὸν ραψοδεῖς σιγὴν διὰ τῶν ταξιφύλλων χειλέων Σου :

Ἰδιὰ τί οἱ δόνακες τοῦ, Βέη, ἔναντι τοῦ Παδισάχ, Εὐρώτα, Σε ἐχειροκρότησαν, καταθρυμματισθέντες ἅπαντες, ἔπειτα δὲ φρικτῶς τὰς κόμας των ἔτιλαν,

Διὰ τί παρημποδίσθησαν ὅπως ὑπὸ τὴν σὴν ἀρχιστρατηγίαν, ἐμψυχούμενοι ὑπὸ ἡρωϊκῶν ἐλληνικῶν πνευμάτων, ὀδεύωσιν οἱ δόνακες οὔτοι, ὡς στρατιῶται πρόμαχοι, ἐκεῖ, πρὸ τῆς Πύλης τοῦ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ, ὅπου οἱ χρυσόπτεροι ἄετοὶ τοῦ Κωνσταντίνου μας κανεσπαράχθησαν ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς φρίκης καὶ τοῦ βαρβαριμοῦ, οἵτινες ἐξίσωσαν τὰς τίγρεις πρὸς τοὺς λαγῶους !

Ἦσαν εὐαγγέλια πικρὰ αὐτά, ἡ περιφανεῖς εὐαγγελισμοὶ Παρακλήτων καὶ Λυτρωτῶν, θεῖε Πλάτανε ;

Διότι εἶδον μὲν αἱ Νηρηίδες καὶ ἀνεκοίνωσαν εἰς τὴν Ὑπ-

ουρανόν ὅτι καί Σὺ, ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ἧτις ἐλόγχιζε διαμπερὲς τὸ ἔθνος, ἔρριψες σποδὸν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς Σου, ἧτις ἀντικρύζει τὸν κεραυνὸν καὶ ἀντέβλεψε τὴν θύελλαν τοῦ Τουρκεστάν ὡς ἴσος πρὸς ἴσον ἀλλ' ἅμα καὶ διεθρύλλησαν εἰς τὰ Σύμπαντα τὸ ἡρωϊκὸν Σου μένος ἀπαράθραυστον καὶ μετὰ τοὺς χιλίους τετρακοσίους πεντήκοντα τρεῖς ἀνασκολοπισμοὺς τῆς Πανελληνίου ψυχῆς.

Δὲν εἶδον ἐγὼ, νάνος τῆς χθὲς, ὡ θεῖε γίγχι, πᾶν ὅ,τι ἠντίκρυσαν οἱ ἰδιόκοι Σου πολιοκρόταφοι ὀφθαλμοὶ οὐδὲ ἠξιώθησαν κἄν τὰ ὄμματά μου νὰ ἀντιβλέψωσι τοὺς ὑπὸ τὴν ἀλησμόνητον προεδρίαν Σου γίγαντας πατέρας μου, συνελθόντας ὑπὸ τὴν προεδρίαν Σου αὐτὴν, ὅπως ὑπογράψωσι Σύνταγμα διὰ τὸ εὐρὺ καὶ ἀχανές νεκρανιστάμενον Πανελλήμιον, μία μοῖρα τοῦ Ὅποιου, ἡ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, ἔχει ἐμβαδὸν ὅσον ἡ ἀχανὴς πατρὶς τοῦ Γαμβέττα καὶ τοῦ Κλεμανσῶ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον περίπου χρόνον καθ' ὃν, ἅμα τῇ ἐνηλικιωσεί τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος, ἐκήρυξαν οἱ αὐτοὶ γίγαντες πατέρες αἰσχος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ Κόσμου τὴν δουλείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ εὐηγγελίζοντο ἐλεύθερον τὸν ἑλληνισμὸν ἀπὸ τῶν Κανουνί καὶ Σουλεϊμάν Παδισάχ τοῦ Τουρκεστάν εἰς τὸ ἐφεξῆς.

Δὲν εἶδον, θεῖε Πλάτανε, ὅ,τι οἱ ἰδιόκοι Σου ἀέτετοι ὀφθαλμοὶ καὶ ἔφριξαν ἐναλλάξ καὶ ἐθαύμασαν, ἀλλ' εἶδομεν ἑκάτεροι ἀγγέλων σύγχρονα μειδιήματα, λευχεύματα καὶ ἀναστάσιμα, εἶδομεν ἀμφοτέροι καλλιπάρειον τὴν εὐδαιμονίαν, πέταλα ρόδων εἰς τὰς καρδίας τῶν Κρητῶν σκορπίζουσαν καὶ εἶδομεν ἑκάτεροι ἐδισσωνεῖου λυχνίας ἄσβεστον Ἐλευθερίας ἡμίφως, καταπλημμυρίσαν ἀπὸ μιᾶς ἀλησιμονήτου βροχερᾶς ἐνάτης Δεκεμβριονῆς, ἀλησιμονήτου ἡμέρας τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος, ἀνὰ πᾶσαν τὴν ὀλιχόσκιον ἕκτασιν τῆς ἀμφιμάκρου ἡρωϊνῆς Νήσου, τῆς ὁποίας στολίζεις τὴν ἀπερίγραπτον χλωρίδα, ἐνῶ ἅμα συμβολίζεις ἐνδόξως τὴν αἰωνιότητα ἀγῆρω νεότητος φυλῆς, ἀγῆρω νεότητος ἰδέας μετὰ κατατομῆς κλασικῶς καὶ ἀπλάτως ἀχαϊκῆς.

Δόξα, περιτελλομένων αἰῶνων, τύσων γενεῶν τὰς ὁποίας ἐξένισες παρὰ τοὺς πόδας Σου καὶ ἐμάγευτες διὰ τοῦ ψιθύρου Σου καὶ διὰ τῆς μουσικῆς τῶν τεντίγων Σου καὶ διὰ τοῦ πά-

θους τῶν μελισμάτων τῶν ἐλεγείων τῶν ἀηδόνων Σου, δέξαι τὴν ἀνυπόκριτον λατρείαν τῶν συγχρόνων Σου, ἀμαρτωλῶν καὶ ἀβληχρῶν βλαστῶν ἀγίων καὶ ἡρωϊκῶν πατέρων, οἵτινες ὤμνουν εἰς τὴν χάριτιν Σου καὶ εἰς τὴν δόξαν Σου. Ἔλα, ἀφηγήθητι ἡμῖν τὰ ἔθνικα τῶν ἄλλῃ, ἅτινα δὲν ἠνείχετο πικρότερα καὶ μακρότερα τοῦ ὄοντος ὁ ἡρωϊσμός των, ὁ μάταιώσας τὸσάκις τὴν ἔκμετρον ἀντοχὴν τῶν πανισχύρων ἀλύσεων των καὶ ἀπὸ τοῦ παρα τοὺς πόδας Σου ἀγιάσματος δρόσισον τὴν οὐδύνην τῶν πόθουντων νὰ συν-ελεσθῇ τέλος ὅ,τι γιγαντούται κρητοβόρος Ὀρθρος καὶ Ἰμαλοῖα, ἀτέλεστον.

Ὑπὸ τὴν ἀφειδῆ καὶ ἄδακρυν σκιάν Σου εἶδον χθές, καὶ βλέπω, ἐν ὄνειροις καὶ καθ' ὕπαρ, ἔκτοτε, τοὺς ἀγνοοῦντας παντάπασι τὴν μοχθηρίαν τοῦ ἀποσπασματάρχου Φαλμεραῦερ Περικτινάς Σου, οἵτινες, μυριοὶ ἀγειρόμενοι κάτωθι ὑπὸ ἀμετρήτους Πελοποννήσους, ἀνηρημένας ἀπὸ τῶν ἑκατογχειρῶν βραχιόνων Σου, συγκροτοῦσι χαροπούς χορούς πρὸς ἕραν πλατύγελων, πρὸς τῶν ἀηδόνων τὰ πετάσματα ἀπὸ τῶν χειρῶν μας ἐκφεύγουσαν καὶ πρὸς τῶν τρυγόνων τὰ ἐρωτύλῃ ἔπη καὶ τὸν κατάμουσον φάρυγγα ἀριστίνδην μονομαχοῦσαν κράτιστα, διότι ἐφεξῆς τὰ πένθη ἐπὶ Κορήτης, τὴν καρδίαν τῆς τὸσάκις πλήξαντα, εἰς τὴν καρδίαν αὐτά, ὠχρά, θανασίμως σήμερον ἐκεντήθησαν, θεῖε Πλάτανε.

Ἄλλα ἔπειτα πλήθη, μισητὰ εἰς τὴν παλαιστίνειον ἐπιστήμην τοῦ Φαλμεραῦερ, παραλαμβάνοντα ἐν χερσὶ τὰς ὑπολειφθείσας ἐκ τῶν ὑπερεκατὸν πόλεις καὶ κώμας των, Πινύξ ἐνώπιον τῆς Μεγαλειότητός Σου καταφάνουσι, περίξ τοῦ ἠλέκτρου καὶ τῆς ἀστραπῆς τῆς δόξης Σου, διότι παγκρήτεια μεταναστεύουσι τὰ πλήθη, ὑπὸ τὴν προεδρίαν Σου ὅπως τελέσωσιν, ὑπὸ τὴν σὴν εὐλογίαν ἐλκεσίπεπλον, τὰ τιμιώτατα τῆς Κρήτης Ἡμιελευθέρια.

Καὶ ὑπὸ τὴν σὴν χαροπὴν βασιλείαν γελῶσι πλατέως τὰ ἡγιασμένα, ὑπὸ τὰ ἀδιάφθορα μόνα σανδάλιά Σου, νερά, καὶ ὄρχουνται τὰ ἱερά αὐτὰ νάματα πυρρίχην θυμαστήν, ἀλλὰ καταφανῆ ἐνώπιον μόνον εὐσεβεστάτων ὀμμάτων περικαλλῶν παρθένων μας, ἀργυροστέπτων βασιλικῶν μητέρων μας καὶ ὀλολεύκων Ταυγέτων πάππων μας, ἐν τῷ μέσῳ ὁὲ τῶν πε-

τασμάτων καὶ τῆς ἀνατάσεως τῆς χαρᾶς, ἀνερπούσης μέχρι τῶν ἄστρον τῶν τριπλῶν οὐρανῶν, λησμονοῦσι πάντες, ὡ θεῖε Πλάτανε, αἴφνης τὰ Σὰ ἔκπαγλα καὶ τὰ χρυσᾶ σκῆπτρα τῆς βασιλικῆς ποιμαντορίας Σου, ὅταν, ἐν μέσῳ τοῦ μειδιάματος τοῦ Σύμπαντος, τὸ ὅποιον εἶνε τὸ μειδίαμα τὸ ἰδικόν Σου, ἀναμνησθῆ, καὶ εἰς μόνος ἐκ τῶν μυριάδων μεταξύ τῶν Δημητρίων πολιορκητῶν τῆς ἀειρρόου ὁξέης Σου ὅτι ἡ πρὸς τὴν σκυθικὴν Ἄρκτον, γενέτειρα πατρὶς τῶν προπάππων τοῦ Ὀρφέως καὶ τῆς προμάμης τοῦ Ἰσοθέου σφαγιάζεται ἀτίμως, ἐντεῖθεν καὶ ἐκεῖθεν τῶν Τουρκανικῶν ροδῶνων τοῦ Καζανλίκ οἵτινες τοσάκις τὴν Πανελλήνιον ψυχὴν θανασιμώτατα κατεκέντησαν.

Ἡ ἐκλεκτὴ πανήγυρις τῶν ἐπιλέκτων Σου τέκνων λύεται τότε θεῖε, Πλάτανε, ἀμυστί.

Ἀπομονοῦται τότε ἡ ὑπάτη Δόξα Σου ἀπὸ τῶν ἐκλεκτῶν λαῶν Σου καὶ αἱ ἑτεοκρητικαὶ πόλεις καὶ οἱ κατηρειπιωμένοι ὑπὸ ἑκατομπόλιδος τυφῶνος κῶμαι, κατηρεῖς εἰς τὰ ἴδια θεμέλια μετὰ τῶν λαῶν των πνύξ ἐπανακάμπουσι, διότι, ἐνῶ εἶσαι ἄτρωτος τὴν πτέρναν, τὴν καρδίαν καὶ τὴν κορυφήν, βλέπουσιν αἴφνης ὅτι πλήσσεται ἀοράτως τὸ ἐθνικόν σου μέτωπον εἰς τὰ ὑπατα στέμματα του καὶ ἡ ὑψητενὴς καρδία Σου ὡς σκύμνος βρεφικὸς αἴφνης ὠρύεται, ἐνῶ αἱ φρένες Σου ἐμβριμώμεναι ὡς ὁ Πατὴρ τῆς Ἑλλάδος Σαβαῶθ, παρασκευάζουσιν ἐκδικητὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἀγίου ἐκεῖ πρὸς Ἄρκτον καὶ Ἐὼ ἐκκλησιάζματός Του ὑπὸ τὸν γεραρὸν ποιμαντορικόν σκῆπτρον τοῦ, Ἀντιβασιλέως Του ἐπὶ γῆς καὶ βασιλικῆς μας μάρτυρος, Ἰωακείμ τοῦ Τρίτου, τοῦ Πάνυ. (1)

(1) Ἔσεται ἀνεπίλητος ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον ἡ ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ Κλεμανσῶ, ὡς ἰθύντορος τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων τῆς Γαλλίας δοθεῖσα ἐσχάτως ἐπίσημος παραθάρουσις πρὸς τὸν σεπτὸν Ἐθάρχη μας, Ἰωακείμ τὸν Γ' τὸν Πάνυ Ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ταύτῃ τοῦ κλεινοῦ φιλέλληνος ἀπαστράπτουσι πᾶσαι αὐτοῦ αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ καὶ ἡ ἴταμὴ αὐτοῦ κρίσις, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ συγγέοντος τὸν Πάπαν πρὸς τὸν Πρωθυεράρχην μας, ἀφοῦ καὶ τοιαύτη τις περικοπήσις τῶν πραγμάτων λαξέυεται ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀνὰ τὴν Εὐρώπην σατανικῶς.

8
ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟΝ ΤΗΣ ΣΟΥΔΑΣ

(*Ἐριτίμῳ Προέδρῳ τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» κ. Καζάζη ἐπ' ἐν-
καιρίᾳ τῆς εἰς Κρήτην ἐπισκέψεώς του ὡς ἡγέτου
ἐκδρομῆς ἀθηναίων καὶ πειραιέων 1903*).

Λεῖα, ὡσπερ ὀλοσηρικόν, ἀμαξιτός ὁδός, — ἀληθές θαῦμα
διὰ τὴν πενταετῆ ἡλικίαν τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, — ἐπι-
τρέπει εἰς τὸ ὄχημα νὰ δολιχοδρομήσῃ ἀπὸ Χανίων μέχρι τῆς
καρδίας τῶν Ἀρμενίων, μιᾶς τῶν γραφικωτάτων ἀνθοπόλεων
τοῦ Ἀποκορώνου.

Ἄποια θαυμασία πορεία, ἐντεῦθεν μέχρις ἐκεῖ, δι' ὄχη-
ματος!

Ἄποια γοητεία ἐπὶ τριῶρον· ἀληθές τριῶρος θρίαμβος,
ἄπαστος, τῆς Φύσεως, ὑπὸ τὰ μειδιάματα τοῦ Ἑαρος, κατὰ
τὸν ὁποῖον ἡ Χλωρίς καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη, Κρήσσαι πολυθαύ-
μαστοι, Σοὶ προσφέρουσιν ἐναλλάξ τὸν μάτην ὑπὸ Δαρείου
αἰτηθέντα φόρον τῆς ὑποταγῆς των, Ὑδωρ καὶ Γῆν, — δισυ-
πόστατον θαῦμα περίτεχνον, — καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον παρελαύ-
νει εἰς μῆκος, θαυμασίως ἐξελισσόμενον, τὸ Ἀκρωτήριο,
ὅπερ ἐδημιούργησε διὰ τῆς ὀρωμένης πλευρᾶς σου, ἀχανῆ καὶ
ἀμφίκλειστον, τὸν γαλήνιον Πόντον τῆς Σούδας, τὸν ὁποῖον
ψαύει τὸ ὄχημά Σου, κυλιόμενον ὑπερῆφανον ἐπὶ τῆς ἐξόχου
παραλιακῆς αὐτῆς ἀμαξιτοῦ, ἀλλὰ τὸν ὁποῖον δὲν χορταίνει
τὸ ὄμμα σου, διότι εἶνε κυανόλευκον ὄνειρον, ἀναλελυμένον
εἰς ὕδωρ ἀργυρότοξον, ὁ Πόντος αὐτός ὁ μοναδικός, ἀληθές
μῆλον τῆς Ἑριδος ἐνώπιον τῆς διεθνούς εἰρήνης, ὡς εἶνε δι-
εθνῆς ἡ σκέπη τὴν ὁποίαν παρέχει εἰς πάντα τὰ ποντοτίνα-
κτα σκάφη, εὐφυᾶ πρόεκτασιν τῶν ἐθνῶν, ἐντολῇ τῆς ἐπιστή-
μης τοῦ Jhering.

Σέ, Πόντε, δὲν ἐλάξευσεν ὀδύνη καλλιτέχνου· ἀλλ' ἡ
χαρὰ ἡ ἀνεκλάλητος τῶν Οὐρανῶν, τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλλε-
ται ὁ Λυτρωτής, ἐπέχεεν ἐπὶ τό, πρῶην ποτέ, στενὸν καὶ
μακρὸν λίκνον Σου, ὅσον ρεῦμα θὰ ἤρκει νὰ καλύψῃ τὴν θυ-

σανώδη κενὴν ἔκτασιν χαίνουσαν, ὅπως ἀναστήσῃ τὴν δόξαν τὴν ἰδικὴν Σου τὸ ρεῦμα αὐτό, τὸ ρεῦμα αὐτὸ δακρύων χαρᾶς, Πόντε τῆς Σούδας!

Οὐδαὶς πόνος ἔμπροσθεν τῆς ἰδικῆς Σου γαλήνης! Καὶ οὐδεὶς πλέον πόνος φέρει τὰ βαρυσίδηρα σκηπτρα του, κυριαρχοῦντα λακπαθηθείσης χαρᾶς, καὶ τό, ἀνάριθμον γέλασμά Σου», κατὰ τὴν γλαφυρὰν ἔκφρασιν τοῦ Αἰσχύλου, ὁμιλεῖ πρὸς τὸ κωφάλαλον ἄλγος περὶ παγκοσμίου ἀναστάσεως νεκρῶν, τοὺς ὁποίους συλεῖ ἀπὸ τῶν τάφων καὶ ἐκ τῆς ἀτρυγέτου ἐπικρατείας τοῦ Ἀιδωνέως πράγματι, αὐτό, τὸ ἀνάριθμον αὐτὸ γέλασμά Σου!

Ἵπερθεν τῶν ἡλιολούστων κυματισμῶν Σου, Πόντε, οἵτινες ἀποδίδουσι τὸ φῶς τῆς ἡμέρας—καὶ ὅτε ἦτο ἔτι δούλειον ἡμᾶρ, καὶ πάλιν τότε ἀπέδιδον κρύφα—εἰς ἐξαισίαν αἴγλην μυριοχρῶν περιστίλψεων ἀκολάστων, αἱ Χάριτες αἱ ἑλληνίδες παρουσιάζουσι ἀπὸ τῶν ἄκρων κορυφῶν τοῦ δολιχοδρομοῦντος πέραν Ἀκρωτηρίου, ἐφ' ὅλου τὸ μήκος Αὐτοῦ, ὡς κεντήματα ὀμηρικά, τὰ χωρία του ἐξ ὑπαμοιβῆς καὶ τὴν βλάστην του, τὴν κοσμοῦσαν τὴν ἀγκάλην τοῦ γίγαντος γρανίτου, ὅστις ραπίζει τὰς παρειὰς τῶν τεχνῶν τοῦ Αἰόλου καὶ συνέχει, Πόντε, τὴν ἰδικὴν Σου γαλήνην παντάπασιν ἀλύμαντον ἀπὸ μέρους τῶν ἀτασθάλων αὐτῶν ταραξιῶν.

Ἐπάνω τῆς αἰολίδος ταύτης γαλήνης Σου, γελώσης ἱμερόεν καθ' ὅλην τὴν μετὰ τῶν Αἰώνων συνοδοιπορίαν τοῦ Σύμπαντος ἀνὰ τὰ ἀτρύγετα χάη τοῦ Κενοῦ, Σειρῆνες γλυκύθυμα ἄσματα αὐτοσχεδιάζουσι πρὸς τὴν μαθηματικωτάτην ἀρμονικὴν πορείαν τοῦ Παντός, τὴν ὁποίαν σημειοῦσι οἱ Χρονογράφοι Αἰῶνες, καὶ τὸν ἀσπασμὸν τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰ ἄστρα» κατὰ τὴν συμβολικὴν, ὡς Ἴψεν, ἔκφρασιν τοῦ θείου διδασκάλου Οὐγκῶ, οὕτω αἱ Σειρῆνές Σου, βασιλεύτατε Πόντε, ἀποδίδουσι μεγαλοπρεπῶς :

Χίλια φιλιά Σοῦ ζήτησα ἀπ' τὰ γλυκὰ Σου χεῖλια
κ' ἔπειτα πάλιν ἑκατό, κ' ἔπειτα πάλιν χίλια,

ὡς πού, μετρῶντας, σὲ πολλὰς, πολλὰς χιλιάδες πᾶμε,
κι' ὅλα μαζί τὰ σμίγουμε καὶ πλεῖα δὲν τὰ μετροῦμε (*)

(*) Ἀμφίβολον ἐν ἄλλῃ γλῶσσαι εὐρωπαϊκῇ ἀποδίδη, ὅσον ἡ

Μάτην τὸ ὄχημα τότε ὑπὸ πτεροπόδων ὀκταπόδων ἵππων παραπειθόμενον, θέλει καὶ ἐπείγεται νὰ προσέλθῃ προσωπέρῳ.

Οἱ ἀνθρώπινοι ὀφθαλμοὶ βλέπουσιν αὐτὸ ὡς ἰσπτάμενον δράκοντα ἐπείγόμενον καὶ αὐτὸ πράγματι εἶνε δέσμιον τῶν Σειρήνων Σου, ἀκίνητον ἐντελῶς!

Καὶ ὅτε τέλος Σε ἐγκαταλείπει τὸ ὄχημα, ἰλαρὸν ἐκ τῆς ἰδικῆς Σου χάριτος ἣτις οὐδέποτε κοιμᾶται, ὅπως οδεύσῃ ἄνευ τῆς συντροφίας Σου, ἰσχυρά, ἡ ἰοικὴ Σου, ὦ Πόντε, ἀνάμνησις τοῦ ἀπελευτήτου γλαυκοῦ, τοῦ ἀμετρήτου λευκοῦ καὶ κυανοῦ Σου, πληροῖ τὸν νοῦν θαύματος, βαδίζοντας ὀπισθεν, σταματήσαντος ὀπισθεν, γελῶντος τὸν αἰώνιον γέλωτα πρὸς ἄλλους ὀπισθεν καὶ ἀναμένοντός σε ὀπισθεν.

Μάτην Σὺ, ὁ Πόντος τῆς Σούδας, εἶσαι ποδαλγός, ἀναπόσπαστος ἀπὸ τῆς ἀγκάλῃς, ἣτις Σε περιβάλλει δι' αἰώνιων ἐρώτων καὶ δι' αἰωνίας εὐφροσύνης.

Διότι τὸ ἐν νῶ καὶ ἐν κάρδιᾳ ἐν ἡμῖν ὁμοίωμά Σου, τὸ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν στίλβον εἶδωλόν Σου τὸ κεχαριτωμένον, ἡ πεπηγυῖα, Σὺ, μουσική, μετὰ τοῦ πιναρικοῦ ρυθμοῦ τῆς αὐδῆς τῶν κυμάτων Σου, ἡ σεπτὴ, Σὺ, μίξις τῆς ἀντιθέσεως τῆς αἰωνίας κινήσεως καὶ τῆς αἰωνίας ἡρεμίας, ὁ ὑψηλὸς προσορισμὸς Σου καὶ ἡ ὑψηλὴ προνομιακὴ προστασία Σου ἐπὶ τῶν σκαφῶν τῆς Οἰκουμένης, ἡ χροὰ τῆς ἱριδος τῶν μυρίων γλαυκῶν ὁμμάτων Σου, ὁρατῶν εἰς ἐν μόνον ἐρίγλαυκον καὶ κυανόλευκον ὄμμα, ὅπως αὐτὸ τὸ βοσπόρειον ὄμμα τῆς ἑξαισίας ἑλληνόπαιδος Ἑλλῆς καὶ ὅπως αὐτὸ τὸ ὠκεάνειον ὄμμα τοῦ μεγαλωνύμου Ἄργου ἀπαρὲν ἐπάνω τῆς δόξης τοῦ φλοίσβου

ἑλληνικῆ, τὴν αὐτὴν ἔνοιαν ἐν πεζῷ ἢ ἐμμέτρῳ λόγῳ. Ὁ πολυσέβαστος καθηγητὴς κ. Καρολίδης ἀποθαιμάζει τὴν δι' ἐνὸς ἰώτα δημιουργουμένην ἀχανῆ διαφορὰν μεταξύ ὁμοουσίῃ καὶ ὁμοουσίῃ, ὅπερ εἶναι ἐπὶ τέλους συμπτωματικόν. Ἀλλαγὴ βεβαίως κεῖται τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος. Παράδειγμα καὶ τὸ ἐπιφανές τετραστίχον, ὅπερ διετύπωσε μὲν ὁ Κατουλλὸς ὁ ῥωμαῖος ποιητὴς, ἀλλὰ τόσῳ μεγαλοπρεπῶς μετεγλώττισεν ὁ κ. Ἄννιγος. Ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἀγγέλων πρὸς τὰ ἄστρα ἀναλούμενος εἰς ἔπη, θὰ εἶχεν ἀνάγκην διερμηνέως, τοῦ κ. Ἄννινου, ὅστις οὕτω θὰ εἶχεν ἐπιφανῆ θέσιν ἐν τοῖς «Ἀθλίσις» τοῦ Οὐγκῶ.

Σου, και ὅπως ἡ ὄλη χάρις τοῦ Παλαξίου τῶν Οὐρανῶν ὅταν ἐν μελανειμονούσῃ νυκτὶ περιβάλληται τὴν ἐξαισίαν πάλλευ-
 κον ἄνθησιν τῆς Χίου, τῆς Μυροφόρου τῆς Ἀνατολῆς, σαφῆ
 καὶ εὐδιάκριτα, καὶ ἀσύγχυτα καὶ ἄπλετα ὅλα αὐτὰ, ἐξαργυ-
 ζουσι, Πόντε, τὴν ψυχὴν τοῦ Κρητός, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἐκ-
 λεκτὴν ἐπὶ τῆς Γῆς, καὶ ἀναίρουσι ταύτας μέχρι τοῦ ἀριστο-
 τελικοῦ βήματος τοῦ ἀετοῦ ἀνὰ τὰ ἀμέτρητα ὑπερθεν πλάτη
 καὶ ὁδηγοῦσι μέχρι τῶν θαυμασίων τοῦ θεσπεσίου Βηλοῦ τῶν
 ἡλιορρύτων Προπουλαίων τῶν Οὐρανῶν τοῦ Φαίδωνος τοῦ
 Πλατωνικοῦ, καὶ εἰσάγουσι μέχρι τοῦ ἐκπάγλου ὄνειρώδους
 Κόσμου τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπιτρέ-
 πει ἡ ἐξαιρετος διαφάνειά Σου νὰ διῶδωμεν, προτοῦ ἔτι λαλήσῃ
 ἡ Ἐπιστήμη τοῦ Röntghen περὶ τῶν πολυθρυλήτων νέων
 ἀκτίνων, καὶ αἰῶνας ἤδη πολλῶ πρότερον, καὶ μυριάδας ἐνι-
 αὐτῶν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ προτοῦ μέχρις ἡμῶν, ὅποτε οἱ
 Πατριάρχαι μας, οἱ Ἐτεόκρητες, Πόντε, Σε ἠύφραίνοντο!

Γαλήνη τῆς ψυχῆς μου Σύ, ἀφ' ἧς, Πόντε, ἡ γαλήνη μου
 πτερόεσσα εἰς Ἄδου ἀπέπτη ἀπὸ βαθέων τραυματισμῶν τῆς
 ψυχῆς· γαλήνη καὶ πάσης ψυχῆς, οὐρανοστάλακτε Πόντε,
 διότι καὶ πᾶσα ἄλλη ψυχὴ καθημάχθη, ἀπαξ τοῦλάχιστον,
 ὧ κυανόλευκε βασιλεῦ, ὑπὸ ἀκάνθινόν τινα στέφανον· γαλήνη
 τῆς ψυχῆς μου, ὧ ἡλιόρρυτε Πόντε, καὶ ὅτε δὲν ἤλγουν παν-
 τάπασι καὶ ὅτε φθίνω καὶ ἀλγῶ, κατάβα, σμικρὸν ὄσον, ἀπὸ
 τοῦ ὕψους τῆς φήμης Σου, θειότατε κρητικὲ Εὐξείνη, ἐπάνω
 καὶ πέραν καὶ ἀπωτάτω τῶν ἀχανῶν Ὀκεανῶν, ἵνα, ὁ ἀδάμας
 Σύ, τοῦ Βασιλείου τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ φιλοῦντος περὶπα-
 θῶς τὰ κλασικὰ ἡμῶν ἐδάφη, ἰκετεύσῃ τὴν Δικαιοσύνην Ἐ-
 κείνην, ἐπὶ τῆς Ὅποίας ἐδράζεται ὁ οὐράνιος ἄδυτος γέλως
 Σου καὶ πρὸς τὴν Ὅποιαν ψάλλονται ἀδιάπαυστοι αἱ συλλει-
 τουργίαι τῶν περιτέχνων κυμάτων Σου, ἰ κ ε τ ε ὑ σ η ς ὅ, τι
 ὁ ἄλλος, πέραν ἐκεῖ, πρὸς τὴν Ἠῶ, Εὐξείνιος Πόντος, ποθεῖ
 καὶ αἰσθάνεται, ποθεῖ καὶ κατεύχεται ὀακρυχέων, καὶ μινύ-
 ρεται καὶ μελανειμονεῖ.

Ἀπάντησον, κυανόλευκε τὴν καρδίαν καὶ τὰς φρένας βα-
 σιλεῦ· τῆς Κρήτης καύχημα· ὄφρημα τέλειον· ἀναλελελυμέ-
 νος εἰς ἄργυρον καὶ γέλωτα καὶ ἀγίασμα παράδεισος· ὕδρο-

γραφία τῆς κυανολεύκου Λεκάνης ὅπου νίπτεται τὴν πρωίαν ὁ ἥλιος· ἔθνικὴ καλυμθῆθρα τοῦ Σιλῳάμ· ὄνειρον τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Μιαούλη πολυερμήνευτον· παράσημον τῶν μυρίων ἄλλων ὑδρογείων ἑλληνικῶν χαρίτων· τῆς Οἰκουμένης συναπάσης στόλισμα καὶ λάτρευμα, ὅπως πᾶν ὄ,τι ἑλληνικόν, πᾶν ὄ,τι οὐράνιον.

Ἀπάντησόν μοι, ὦ Γαληνότατε Τιτάν, μυρίων ἀδομαντίων σταγόνων Υἱέ, τοῦ μειδιάματος τοῦ Αἰωνίου ὁ θεματοφύλαξ κέρβερος· ἢ ἀνέσπερος ἢ γαλήνη τῶν ἀκουόντων Σοῦ γὰ λαλῆς καὶ πληρουμένων ἀπὸ θείων ἡμέρων τὰς φρένας.

Καὶ μοὶ ἀπήντησεν ἡ ἀτελεύτητος ἢ γαλήνη του διὰ τῆς θεσπεσίας γλώσσης της, ἀμέτρητον σκορπίζουσα δάφνην μύροεσαν καὶ καλλιπέρα ταξεύουσα ρόδα ἀστένακτα, ἀμέτρητον συναρμύζουσα ἄκουσον—πάταξον, καὶ θεῖα ἔπη τοιαῦτα βαβάζουσα :

- » Τί ἐγειναν αἱ δάφναι Σας; Ἡ δάφνη δὲν ἀνθίζει
- » εἰς δούλην γῆν ἢν ἀφθονον τὸ αἶμα δὲν ποτίζει
- » Μόνα προβάλλουσι δειλά εἰς τοὺς ἀγρούς τὰ ρόδα
- » Πλὴν θνήσκουν ὑπὸ τὸν τραχύν τοῦ Τουρκομάνου πόδα
- » Σταυροῦσι χεῖρες βέβηλοι τὴν δούλην Ἐκκλησίαν
- » καὶ ὁ Μωάμεθ μεθυσθεὶς ραπίζει τὸν Μεσσίαν
- » Αἱ νύμφαι Σας ἀπάγονται εἰς ὄργια θηρίων
- » καὶ φεῖδεται ἕνὸς κεραυνοῦ εἰς τιμωρὸς βραχίων
- » Ἡ Μοῦσά μου τὸ πρόσωπον καλύπτει ἐξ αἰσχύνης
- » καὶ φεύγει, φεύγει δύσθυμος, μὲ στεναγμὸν ὀδύνης.

9

Εἰς τὸν ἀλησμόνητον
ΟΥΜΒΕΡΤΟΝ ΤΟΝ Α΄.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ

Σεμνὸν ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἀρχηγείῳ τῆς Χωροφυλακῆς πολιτικὸν μνημόσυνον τὴν 16 Ἰουλίου ἐ. ἔ. (1903) ἐπὶ τῇ τρίτῃ ἑπετείῳ ἀπὸ τῆς δολοφονίας τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως τῆς Ἰταλίας Οὐμβέρτου τοῦ Α΄. ὑπὲρ τῆς εὐόδους μνήμης

Ἐκείνου, Ὅστις ἀμεταξὺ τῶν εἰσηγητῶν τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης, ὑπῆρξεν ὁ πρωτόβουλος» (1)

Διὰ συντομοῦ λόγου ὁ συμπαθὴς Μοίραρχος Διοικητὴς τῆς Ἐσωτερικῆς Μοιραρχίας Χονίων κ. Nicelli Pio ἐπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ σεπτοῦ καὶ ἀλησμονήτου βασιλέως ἐν ἀνθηρᾷ ἰταλικῇ μετὰ ρητορικοῦ σθένους, μετὰ καλλιτεχνικῆς ἐξάρσεως λόγου καὶ μετὰ λίαν σεμνοπρεποῦς παραστάσεως, ἀνταξίως τῆς ἱερᾶς ἐπιβολῆς.

Παρήσαν ὁ Ἀρχηγὸς κ. Caprini καὶ οἱ Μοίραρχοι Ἐπιτελείου καὶ Ἐξωτερικῆς Μοιραρχίας μετ' ἀπάντων τῶν Ἰταλῶν ὑπαξιωματικῶν, παρισταμενῶν ἀπάντων τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ πλείστων ἄλλων κρητῶν βαθμοφόρων.

Ἡ σεμνὴ τελετὴ, περὶ ὥραν 6 μ. μ. ἀρξαμένη, διεξήχθη ἐν τῇ εὐρείᾳ αἰθούσῃ τοῦ Στρατοδικείου, ὅπως ἀπερίττως διεσκευασμένη, ἀφοῦ τὸ πᾶν ἐπλήρου τόσῳ πενθηρᾷ ἀνάμνησις δολοφονικοῦ θανάτου καὶ ἡ πάλλευκος ψυχὴ Ἐκείνου, πτερυγίζουσα ἀνὰ μέσον τόσων συμπαθειῶν καὶ εὐλογιῶν!

Ἦρκει τῇ ἀληθείᾳ ἡ σεπτὴ εἰκὼν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως μόνη καὶ ὁ πλοῦσιος καὶ μεγαλοπρεπέστατος ἐπιμνημόσυνος στέφανος πολυτίμων καὶ εὐαισθητῶν κρητικῶν ἀνθῶν περὶ Αὐτὴν τὴν ἀγίαν Εἰκόνα, ὅπως ἡ πάνσεμνος τελετὴ ἀποθῆ ἀληθῆς θρησκευτικὸν μνημόσυνον καὶ ἤρκεσαν οἱ σεμνοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ μεμετρημένοι λόγοι τοῦ ρήτορος πρὸς δεξιῶσιν ἐν Κρήτῃ μεγαλοπρεπῆ τῆς Μορφῆς Ἦν περιέγραφε.

Καὶ ἔληξεν ἡ σεμνὴ τελετὴ ὡς ἐλευθέρα καὶ ἀνυπόκριτος κρητικὴ προσευχὴ ἡμυσίας περίπου ὥρας, μηδὲν ἀληθῶς βαττολογήσασα, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς, ἐξαισιῶς εὐαγγελικῆς, βασιλικῆς Ἐκείνου ψυχῆς, ἣτις ἀφήκεν ὀπισθεν Αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ σεμνὰ ἐνθύμια, καὶ φύσει καὶ θέσει βασιλικά.

Ἡ Κρήτη, ὑπὸ τὸ φάσγανον, ὅπερ δὲν ἐφείσθη οὐδὲ τοῦ

(1) Παραλαμβάνω τὴν ἔκφρασιν ταύτην ἐκ προπόσεως τοῦ κ. Μπαρνιαῦ ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου Οὐμβέρτου ἐν ἔτος πρὸ τῆς δολοφονίας Του.

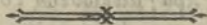
ἀπροσμετρήτου ἄλγους τῆς χρυσοπάστου ψυχῆς τῆς αὐτοκρα-
τειρας Ἑλισάβετ, εἶδε πίπτοντα χαμαὶ νεκρὸν τὸν πρωτό-
βουλον μεταξύ τῶν εἰσηγητῶν τῆς ἐλευθερίας Τῆς καὶ δὲν
λησμενεῖ τὴν ἐπέτειον αὐτῆν τῶν ὀργίων τοῦ ἀνάνδρου φασγά-
νου, ἀλλ' ὑπολαμβάνει ἡμέραν ἐναγῆ, πλὴν ἀλλ' ἅμα καὶ
ἡμέραν μνημοσύνων Ἐκείνου ἀμετακίρητον, μνημοσύνων,
λέγω, βασιλέως ἐξ ἐκείνων οὗς ὠνειρεύθη ἐπ' ἀγαθῶ τῶν
λαῶν ὁ Πλάτων!

Ἄπωλέσαμεν, εἶπε καὶ ὁ ρήτωρ, «βασιλέα καὶ πατέρα»!
Καὶ ὑπῆρξεν ὄντως ἀμφοτέρω! Τὸ τοῦ Ὁβιδίου «et rex
et pater!»

Καὶ θὰ διατελέσῃ διὰ ταῦτα ἀείμνηστος καὶ ἐντὸς καὶ
ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς βασιλικῆς Αὐτοῦ καλιᾶς, ἐντὸς τῆς
ὁποίας ὀρφανὸς ὁ ἀτίμητος ἀδάμας τῆς βασιλευτάτης Ἀνάσ-
σης Μαργαρίτας στίλβει ἐξ εὐσεβείας οὐρανογεῖτονος καὶ
ἐντὸς τῆς ὁποίας κλαίει ἡ Βασίλισσα καὶ μελανειμονεῖ, καὶ
ὡς ἀηδῶν τοῦ Σοφοκλέους μινύρεται καὶ φθίνει!

Καὶ θὰ ὑπάρξῃ ἀείμνηστος καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ἐνδό-
ξου Αὐτοῦ Οἴκου τῆς Σαβοΐας!

Καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν χρυσῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας Του!
Καὶ ἐν τῇ Κρήτῃ, ἰδιαζόντως καὶ ἐξαιρέτως, ἐκ βαθέων
ab imo pectore!

10

ΕΙΣ ΤΗΝ Α. Μ.

ΤΟΝ ΒΙΚΤΩΡΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΝ Γ'.

[Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς κατ' αὐτὰς ἐπισκέψεως τῆς Α. Μ.
πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἀνακτα]

Ὑπεράνω τῶν πτεροέντων ἐπῶν ἄτινα ἐγκάρδια καὶ θερμὰ
εὐηρέστησαν τὰ ἔλληνας ὦτα κατὰ τὴν αὐτὴν συνάντησιν
τῶν ἐλληνικῶν καὶ ἰταλικῶν καρδιῶν ἐν Ἀθήναις, κατ' αὐτὰς,
ἡ ἀθάνατος εὐχὴ τοῦ Κρίσπι ὅπως «ἡ Ἑλλάς εἰσέλθῃ εἰς τὸ
Βυζάντιον καθ' ὃν τρόπον ἡ Ἰταλία εἰς Ρώμην» ἐκπροσω-

πεῖ κάλλιστα τοῦ λαοῦ Σοῦ, Βασιλεῦ, τὴν ψυχὴν, τὸ εἰλικρινές λαϊκὸν φρόνημα ἑκατομμυρίων ἰταλικῶν ψυχῶν, τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν των πρὸς τὸ ἰδεώδες τὸ ἑλληνικόν.

Μόνον ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ Κρίσπι ἀπεκάλυπτε τὴν ἰταλικὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν πρὸς τὴν Μεγάλην ἡμῶν Ἰδέαν, μόνον ἔκτοτε ἡ Ἰταλία ἀνεγνώρισεν ἑαυτὴν, καὶ θύουσα εἰς τὸ ἀγνώθι σαυτόν», ἐκήρυσσεν ἑαυτὴν, Βασιλεῦ, εὐγενῆ καὶ ἀνταξίαν τοῦ κλασικοῦ παρελθόντος της καὶ ἠκαιοποιεῖτο τὰς ὑψηλὰς συμφορὰς τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας μας μετὰ πόνου, ἀναδίδοντας ἐγκάρδιον εὐχὴν ὅπως, ἴση μοῖρα χάριση καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἐπτάλοφον Αὐτῆς Πρωτεύουσαν, καθ' ὃν τρόπον ἡ ἰταλικὴ Πατρίς ἀνεκτάτο τὴν Ρώμην τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης.

Ἐκατὸν ἐνιαυτοὶ δὲν ἀριθμοῦνται εἰσέτι, Βασιλεῦ, ἀφ' ἧς, παράφρονες θετικώτατοι, Ἕλληνας, ἀνελάμβανον νὰ ἐνσάρκωσιν τὴν μεγάλην ἑλληνικὴν ἰδέαν διὰ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῆς Φυλῆς, ὑπὸ τὸ γεωγραφικόν μῆκος καὶ εὖρος τῆς ὁποίας παρεσκευάζε τὴν ἑλληνικὴν νεκρανάστασιν ὁ Φεραῖος ἥρωας, ἡτις ἐπειθε τὸν πεπολιτισμένον κόσμον ἀπαξ-ἀπαντα ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τοῦ Οὐγκῶ, νὰ σκεφθῆ ἐπισήμως περὶ ὀλομεροῦς πραγματώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ὄνειρου, οὔτινος ἢ ἀποκρυστάλλωσις ὡς γεγονότος ἱστορικοῦ, θὰ ἐπλήρου πλησιφαῶς ἀληθῶς δόξης τὸν περιρρυτον πολλῆς τοιαύτης 10^{ου} αἰῶνα, οὔτινος ὄνειρου ὁ ἄπατρις Max - Nordau εὐχεταὶ τὴν πλήρωσιν διακαῶς, ὡσανεὶ ὄνειρου ἰδίου καὶ ἐθνικοῦ, οὔτινος τέλος ὁ Κρίσπι ἤλθε νὰ χρυσώσῃ τὴν ἀδρὰν ὑπόστασιν δι' ἐξαιρέτων ἐπῶν ὑποκαρδίων.

Ἀνακαλεῖ οὕτω εἰς ἡμᾶς ὁ Κρίσπι τὸν Οὐγκῶ μετὰξὺ τόσων ἀστέρων ἐν οἷς ὤκησε τὸ ἡμέτερον ἀχαλίνωτον ὄραμα· θωπεύει, Βασιλεῦ, τὸν Χάλεϋ καὶ τὸν Γαμβέτταν καὶ τὸν Ρενὰν μετὰξὺ τόσων λατρευτῶν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν εὐκλείας καὶ εὐλογεῖ τὴν εὐγένειαν τόσων ἄλλων εὐχετῶν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως.

Διακαπτεὶ σήμερον ὁ Κρίσπι τὸν θεῖον ὕπνον τοῦ ἄωρου νυστάξαντος Ἀλεξάνδρου Λυκούργου μας, τοῦ ὀλυμπίου ἐθνι-

καὶ ἡμῶν ρήτορος καὶ περικλεοῦς Ἕλληνας ἐπιστήμονος μεταξὺ τῶν σοφῶν τοῦ δύσαντος αἰῶνος, Ὅστις, ἐπανάγων εἰς Ἀθήνας τὸν Ἐθνάρχην μας Γρηγόριον Β', ἀπὸ τῶν ποντικῶν παραλιῶν πρὸς ἑορτασμὸν τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ νεκροῦ Του, εἶπεν Αὐτῷ πανηγυρικὰ ἐπηεῦλαλα, ἅτινα συνέσφιγγαν εὐφροσύναις καὶ ἀγαλλιᾶσεσι τὴν ἔτι πάλλουσαν, ὡς λέγεται, καρδίαν τοῦ ἐνδόξου Νεκροῦ, ἅτινα πάντοτε ἐψιθύρισά εἰς τὸ οὖς τοῦ προσφιλοῦς καθηγητοῦ κ. Λάμπρου, καὶ ἅτινα τεκμαρτῆ ἐντολῇ τοῦ Ἀλεξάνδρου Λυκούργου, ὁεὸν νὰ προσκομίσω σήμερον εἰς τὰ Ὑμέτερα φιλελληνικὰ ὄτα καὶ εἰς τὴν Ὑμέτεραν φιλελληνικὴν καρδίαν, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, ἔχοντα οὕτω :

« Ἐντεῦθεν ὁ φιλελληνισμὸς ἡ ὠραιοτέρα σελὶς τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας ».

Ἀπέναντι τῆς εὐγνώμονος καὶ μεγαληγόρου ταύτης διακηρύξεως ἐν μέσῳ ἐκτάκτου μεγαλοπρεπειας καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἐπισημοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, ἀπὸ τοῦ Νέβα μέχρι τοῦ Εὐρώπα, προσέβλεψα πάντα φιλέλληνα ἐφεξῆς ὡς τιμῶντα τὴν πεπολιτισμένην ἡμῶν Ἠπειραν, ἐν ἧ τὸ πρῶς αὐγάζει φωτεινότερον καὶ ἐν ἧ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ἰδέα συμμαχοῦσι μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συνάπαντος.

Ἡὺγαζε, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, ἡ εὐγένεια καὶ ἡ ἰδέα ἐπὶ τῆς ἡρωϊνῆς Ἑλλάδος γῆς ἦν πατεῖς ἐνθους· καὶ ἡ συμμαχία μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ, εἰς τιμὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους συναπάντων τῶν αἰῶνων, ἐδημιούργησαν ὅ,τι θέλει ἀποτελεῖ, κατὰ Ρενάν, τὴν μαγεῖαν τῶν ἐξαιρέτων πνευμάτων, ὅν τρόπον καὶ ὁ Χριστιανισμὸς, ἀπόρροια τοῦ ἄκραιφνοῦς ἐλληνισμοῦ⁽¹⁾, ἔσται ἡ θρησκεία τοῦ μέλλοντος,

(1) Τὸ ἐγκώμιον τοῦ ἐλληνισμοῦ ἐπλέξεν ἐν τῇ Β'. Συντακτικῆ μας ὁ κ. Βενιζέλος, καταλήξας εἰς ἐτυμηγορίαν ὑπεροχῆς τοῦ πνεύματος τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ ὑπεράνω τοῦ πνεύματος τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ κ. Βενιζέλος, οὕτω λύσας τὸ ἐθνικὸν θέμα τῆς λαμπρᾶς ἀγορεύσεώς του ἐνώπιον τῆς Συντακτικῆς, ἔλαβε τὰ πράγματα ὡς ἔχουσιν ἀνυπόπτως. Ἐν τῇ «Κριτικῇ μου» θέλω παράσχει ἀδρότερα καὶ ἀπτότερα ἐπιχειρήματα πρὸς κύρωσιν τῆς

ἀκριβῶς διότι ἐξεκόλασαν τοῦτον Θεός καὶ λατρευταὶ τῆς Ἀθηνᾶς εἰδωλολάτραι.

α . . . Ἐντεῦθεν, ὁ φιλελληνισμός· ἡ ὠραιότερα σελὶς τῆς εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας».

Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Γαμβέττας ἀφόρισεν οὕτως: αἴμοιοι καρδίας καὶ πνεύματος ὁ μὴ θεωρῶν τὴν Ἑλλάδα δευτέραν αὐτοῦ Πατρίδα.

Παρέρχομαι τὰς μαγικὰς τοῦ Ρενάν Σειρήνας, βύων τὰ ὄτα.

Ἄλλ' ἐν τοῖς Ἀθλοῖς τοῦ Οὐγκῶ, ὅπου τὰ δάκρυά μου συνήντησαν δακρυὰ βασιλικά τόσων Μεγαλειότητων καὶ ὅπου ἡ Μούσα ἠθέλησε νὰ συναντῶνται τὰ εὐγενῆ δάκρυα συναπάσης τῆς Οἰκουμένης, ὁ Ἕλλην καὶ ὁ φιλέλλην στενότερον αὐτῆς ἀναγνωρίζονται, ἀφοῦ ἡ Μεγαλοφυΐα τοῦ ἸΘ' αἰῶνος εὔρε χῶρον καὶ χρόνον ἵνα ποιήσῃται καὶ ἐκεῖ μνημόσυνα τοῦ Μεσολογγίου μας.

Καὶ ἐνῶ ἡ ἐπίσημος Εὐρώπη δὲν ἐβράβευσε δεόντως τὰ κλέη ἀγῶνος οἷος ὁ τῆς ἐλληνικῆς νεκραναστάσεως τοῦ 21, ἀγῶνος ὅστις ἐξέπληξε τὴν Εὐρώπην καὶ ὅστις παρέφευεν Αὐτὴν νὰ κηρύξῃ τὴν Ἑλλάδα ὑποκατάστατον τῆς ἀνηκούσης αὐτῇ μεγάλης κληρονομίας καὶ ἐνῶ τόση ὑπερφυῆς παραγωγῆς καὶ δαφνῶν καὶ περγαμηνῶν καὶ τίτλων ἔχει ὑπερτέρας βλέψεις διαγραφῆς τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς ἀπὸ προσώπου τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, ἴπως μοι εἶνε δυνατόν, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, καθ' ὃν χρόνον ὁ πολυσέβαστος καθηγητῆς κ. Καζάζης ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἐρρωμενέστερον καὶ συμπαθέστερον τοῦ Θιέρσου, ὁδοιπορήσαντος τὴν αὐτὴν ποτε ὁδοιπορίαν Ἐκείνου, ἴπως μοι εἶνε, λέγω, δυνατόν νὰ παρέλθω τὴν ὑποκάριον εὐχὴν τοῦ Κρίσπι ἄνευ παροδικοῦ τινος ὑπομνηματισμοῦ;

Μέγας θαυμαστῆς καὶ ἀνατόμος τῆς σκέψεως, ὁ Πασχάλ, εἰδωλολάτρης τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ μέγιστος αὐτὸς τῶν αἰῶνων κα-

λύσεώς του, καθόσον δι' ὠρισμένους λόγους ὄφειλε νὰ ὑποστῇ ἐκουστίως μείωσιν τῆς δόξης τῆς ἡ Ἑλλάς, ἐνῶ οἱ ὕψηλοι ἐκεῖνοι λόγοι βεβαίως ἐξέλιπον πλέον, ἀφορῶντες τὴν ἐμπέδωσιν παγκομίου πολιτισμοῦ.

λόγηρος, ἀπεθαύμαζεν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι, ἂν τὸ σύμπαν, πίπτον, συνέτριβε τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἄνθρωπος θὰ ἦτο ὑπέρτερος τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φρικτῶς ὑπορέοντος, διότι ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶχε τὴν συνείδησιν, ἣν δὲν θὰ εἶχεν ὁ ὀλετήρ αὐτοῦ.

Ἴδοῦ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης : ἡ συνείδησις.

Τοῦτο ἡ ἐσχάτη πικρία ἡμῶν, Βασιλεῦ, διότι, ἀντιθέτως πρὸς τὴν σκέψιν καὶ τὴν περίπτωσιν τοῦ Πασχάλ, ἐὰν ὁ εὐρωπαϊκὸς κόσμος — αὐδέποτε δὲ ὁ ἀντίπους κόσμος ὁ Κολόμβου καὶ Ἀμερικού, τῶν Ὑμετέρων συμπολιτῶν—ἤθελε συντριφῆναι τὴν ἀναγεννηθεῖσαν Πάλαι Ἑλλάδα, ἤθελε πράξει τοῦτε ἐν πληρεστάτῃ γνώσει.

Θέλετε τότε πενήθει, ὅπου ἂν τὸ πνεῦμα Ὑμῶν τύχη ὄν, ὅταν ἴδῃτε τὸ Διεθνὲς Δίκσιον, ὅπερ διαπρεπεῖς συγγραφεῖς θέλουσι νὰ περιορίσωσι μόνον μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων Ἐθνῶν, ἀναλαμβάνον τὴν ἀξίην τοῦ νεκροθάπτου τῶν μικρῶν ἐθνῶν, ἅτινα, εὐγενεῖ νομικῶ πλάσματι, εἰσὶν ἴσα καὶ ἰσοστάσια καὶ ἰσῆγορα πρὸς τὰ μεγάλα καὶ τὰ τρισμέγιστα Κράτη.

Δὲν θέλετε ἐν τούτοις εἶσθαι ὁμόνος ἐπὶ τῷ ἀδικήματι συγκινηθησόμενος καὶ ἐμβριμησόμενος τῷ πνεύματι.

Καὶ ἐν τῷ ἀδελφοκλήτῳ Ἐθνει Ὑμῶν δὲν θέλετε εἶσθαι μόνος, πρὸς τιμὴν τοῦ Ἐθνους ὅπερ μετὰ τὸν ἐκλεκτὸν πολίτην αὐτοῦ τὸν Σάντα—Ρόζαν διετίθει τὴν ἀλουργίδα τῶν γαριβαδινῶν καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ Φράττη τὴν οὐρανοστάλακτον, πλὴν, ἐκ τῶν ὑστέρων λοιπὸν μάτην ! μάτην !

Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ βασιλευτάτῳ οἴκῳ Ὑμῶν δὲν θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μόνος, ἐπιφανεῖς δὲ ἀνά τὴν Ὑμετέραν Ἐπικράτειαν ἑλλημισταὶ κορυφαῖοι καὶ φιλέλληνες, τῶν ὁποίων διεξερχόμεθα καὶ πάντοτε καὶ ταύτῃ τῇ στιγμῇ τὰ ὑψιστα φιλολογικὰ Αὐτῶν μουσεύματα, ἐπίσης θέλουσιν ἀναθεματίσει τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν ἡ Ἴσχύς, ποδοπατοῦσα τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Χριστοῦ, ἤθελεν ἐξαίστώσει καὶ ἤθελε καταστήσει μνήμην ψιλὴν, ἀλλὰ μνήμην μυρόεσσαν, τὴν Ἑλλάδα, ἐν τῇ βασιλευτάτῃ εὐρωπαϊκῇ Ἠπειρῷ μας, πληρουμένης οὕτω μιᾶς ὑποκαρδίου εὐχῆς τοῦ δαιμονίου Υἱοῦ

τοῦ Μεχμέτ Ἄλη, Ὅστις διενοήθη, ἀλλὰ δὲν εἶδε πραγμα-
τούμενον ὄνειρον, ἄκρως θεοπείσιον : νὰ καταστήσῃ Εὐδαίμονα
Ἀραβίαν τὴν Ἑλλάδα, μετοικίζων Ἐκείνην ἐπὶ τῆς ποτινίας
κλασικῆς ταύτης γῆς, «μὰ τὸν Μωάμεθ !»

Ἡλίος ὄνειρος !

Μικρὸν ὅμως καὶ θὰ ἐπραγματοῦτο . . . . . «μὰ τὸν
Προφήτην».

Πρὸς τιμὴν τῆς Εὐρώπης, οὐδεὶς εἶδε τὸν τράγον καὶ ἔλα-
φαν ἅμα αὐτόν, ἐν τῇ πεζῇ αὐτοῦ πραγματικότητι.

Ἡ πεζὴ αὕτη πραγματικότης θὰ ἐγήρασκε πολὺ προώρως
τὸν Οὐγκώ.

Ὁ Ἀλέξανδρος Λυκούργος εἶπεν, ἐτέρωθεν : «εὐγνωμο-
σύνη ! Εὐγνωμοσύνη, ἐστ' ἂν τὸ παρὰ τὴν Πύλον προοκλύζῃ
κῦμα».

Καὶ ἐχαιρέτισε τὸν φιλελληνισμόν οὕτως : «ἡ ὥραιότερα
σελὶς τῆς εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας».

Καὶ ἐξ αὐτοῦ παρήχθη ἡ ἀσφυκτοῦσα Ἑλλάς τῆς σήμερον,
δι' ἐνδοξοτάτων ἄθλων ἀνεπιλήστων ἐν τῇ Καθολικῇ Ἱ-
στορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

«Αἰσχιστος ὄλεθρος», κατὰ Θουκυδίδην, ὁ λιμός, ὑπεδέ-
ξατο τόσους καὶ τόσους θαφνοστεφεῖς πλάστας τοῦ ἑλληνικοῦ
Βασιλείου τοῦ νεοπῆκτου.

Ἡ ἐπτάφωτος πλειὰς τῆς χρυτῆς μας Ἑπτανήσου κατέ-
στησεν ἡμᾶς ὀξυδερκεστέρους, ἠθιάνθημεν ἅμα εὐρυνομένους
ἀρκοῦντως τοὺς ἐθνικοὺς ἡμῶν πνεύμονας, καὶ ὅτε ἐκείθεν,
ἐκ τῆς πλειάδος μας αὐτῆς, ἵνα ἀποφύγωμεν τὴν στοναχὴν
τῆς Σαπφοῦς, ἦν οὐδεμία ἡμέρα τῶν πάλαι ἀνέτελλε χωρὶς
νὰ μνημονεύσῃ αὐτῆς εἴτε ζώσης εἴτε ριψάσης τὴν ἔκπαγλον
δόξαν τῆς εἰς τὰς ἰδικὰς Σας ἀκτὰς τὰς χρυσοστόλους, ἠτενί-
σαμεν ἐκείθεν, εἶδομεν ἐκ τῆς χρυτῆς μας πλειάδος, τὰς ἰδι-
κὰς Σας ἀκτὰς τὰς χρυσοστόλους, εἶδομεν τὰς ἰταλικὰς ἀ-
κτὰς, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα Σας, τοῦ βασιλευτάτου Οἴ-
κου τῆς Σαβοΐας, εἶδομεν.

Δὲν λησμονῶ !

Δὲν λησμονῶ ὅτι ἡ Ἱερὰ Σημμαχία ἰδιωτῶν διέσεισε
τοὺς ἀναιδεῖς ἀπὸ γρανίτου λίθους οἵτινες συνεκράτουν τὰ

βάθρα τῆς ἐπισήμου Ἱερᾶς Συμμαχίας· ὅτι οἱ ἐπιφανεῖς ἰδιῶ-
 ται ἴσχυσαν τέλος, ὅπως ἡ σταγὼν τοῦ αἰθεροῦ τοῦ Οὐγκῶ,
 νὰ ἀμβλύνωσι τὴν ἀντοχὴν σινικῶν τειχῶν καὶ νὰ μαλάξωσι
 τὰς ἀτέγχτους καρδίας τῶν Ἰσχυρῶν ὑπὲρ τοῦ ἐν φάτνῃ νη-
 πίου ἔθνους, τοῦ διὰ μοναδικῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ ἐχθιάσαν-
 τος τὴν ἀνάκτησιν τῆς ζωῆς, καθ' ὃν χρόνον ἡ νηπία Ἐπι-
 στήμη τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου δὲν ἐγνώριζεν ἔτι ἀπικριθω-
 μένως ἐὰν χωρῆ παραγραφὴ ἢ οὐ! τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἐ-
 θνῶν! — καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Πλουτολογία, νηπία ἐπίσης Ἐ-
 πιστήμη, συνεγεννάτο μετ' ἀπόρου καὶ ἀπροοικου
 Ἑλλάδος, ἀναλαμβάνουσης, δι' ἐνός τῶν ἐξοχωτέρων τέκνων
 Της, (1) τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνατροφὴν τῆς νέας ταύτης Ἐ-
 πιστήμης, ἥτις ἀπεκάλυπτε τῇ Εὐρώπῃ στενότατα τὰ ὅρια
 τοῦ νεοστεύκτου κρατιδίου δι' ἐνός τῶν φιλελληνικωτάτων
 ἐπτεμέμων φίλων τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Ἑλλάδος! —
 καθ' ἣν τέλος στιγμὴν μόλις ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ἡ ναυτικὴ
 ἐπιστήμη τὰ ναρκοβόλα τοῦ Φούλτωνος, ἅτινα ὁ εὐρυμέτωπος
 ὁ μέγας Ναπολεὼν καὶ ἡ φωτοβόλος Ἀκαδημία Του ἀδόξως
 ἐχλεύασαν, ἅτινα θὰ ἦσαν ἐν τῷ μέλλοντι τὰ πολεμικὰ ὄρ-
 γανα τοῦ Ἄρεως ἐν τῷ ὑγρῷ βασιλείῳ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅστις
 ἔσχε τὴν τιμὴν, ἔλλην αὐτὸς θεός, νὰ ἴδῃ κατὰ τὴν ἀνατο-
 λικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, πρῶτος αὐτὸς, τὴν νέαν αὐ-
 τὴν πολεμικὴν τέχνην τοῦ Ἄρεως ἐν τῷ βασιλείῳ του καὶ
 τὸν Κανάρην διεκδικοῦντα αὐτῷ τὸ σκῆπτρον τῶν θαλασσῶν
 διὰ τῶν ἀλαθῆτων ναυκλόστρων του, πρὶν ἢ ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπι-
 στήμη τοῦ πολέμου χρίσῃ διὰ τοῦ ἐπισήμου μύρου τῆς ταῦτα!

ὑπὸ τοιοῦτους τανυπτέρυγας οἰωνούς, συναντήσαντας
 τὸν δικέφαλον ἐλληνορωμαϊκὸν ἀετὸν τῶν χρυσῶν σκῆπτρων
 τῶν βυζαντινῶν σκηπτούχων μας, ἀνέθρωσκεν ἡ Ἑλλάς, πρὸς

(1) τοῦ ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ Οἴκου Μολδοβλαχίας Ἰωάννου Σού-
 τσου, ἀοιδίου καθηγητοῦ τῆς Πλουτολογίας, ἐπὶ 50 καὶ πλέον ἔτη
 ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου εὐδοκίμως ἐν αὐτῷ διδάξαντος
 καὶ συγγράψαντος.

Ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ εὐγενοῦς καθηγητοῦ προσῆλθον αὐτὸς
 εἰς ἐξετάσεις κατ' οἶκον, τὴν προτεραιάν δὲ τοῦ θανάτου του εἰδέθη
 εἰς ἐξετάσεις τὸν ἤδη δικηγόρον Πειραιῶς κ. Ἐμμαν. Μακρυγιάν-
 νην (1890).

τὴν ὁποίαν ἀπευθύνεται ἡ ἐπιφανὴς εὐχὴ τοῦ μεγάλου πολι-
τευτοῦ τῆς Πατρίδος Σας, Βασιλεῦ!

Καὶ μετὰ τὴν γειτνίασίν μας πρὸς τὰς ἀκτὰς Σας τὰς
προσφιλεῖς εἶδεν ἡ μικρὰ νεότης μου τὸν πολὺν τὸν Γλάδ-
στωνα δωροφοροῦντα εἰς τὸν ἀλησμόνητον Ἀλέξανδρον Κου-
μουνδουῖρον ἄλλας μὲν γειτονίσσας παραλίας πρὸς τὰς χρυσᾶς
ἀκτὰς Σας, ἐξ ἑνός, ἐτέρωθεν δὲ καὶ ὑπερθεῖν τοῦ ἀλησμονη-
του τάφου τοῦ Φράττη, προσαυξήματα ἄλλα τῇ Ἑλλάδι,
ἧτις λοιπὸν συνήντα οὕτω τὰ ἐρείπια τοῦ οἰκίσκου τοῦ Φε-
ραίου τῆς (1) καὶ τὰ ἐμφανῆ γιγάντια ἴχνη τῆς σκιάς τοῦ βα-
σιλευτάτου Ἀχιλλέως, οὔτινος ἡ νέα ἐλληνικὴ γενεὰ φέρει
τὸ ὄνομα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ μένος ἀκέραιον, ἐπὶ δά-
φναις ἅς ἀπὸ Ὑμῶν, Βασιλεῦ, εὔχεται ἡ πατρίς μου εἰς τὴν
Ἑμετέραν Πατρίδα ροδοσπάρτους, μυρίας τὸ φύλλωμα, ἀχιλ-
λείας.

Οἱ χρόνοι ἔρρεον· καὶ μετὰ τὴν γειτνίασιν τῆς Ἑλλάδος
μετὰ τῶν ὀλυμπίων ἡμῶν θεῶν, εἶδεν ἡ νεότης μου φθισι-
ῶντα τὸν ἀριθμὸν τῶν φιλοῦντων, ὡς Ὑμεῖς, Βασιλεῦ, τὴν
Ἑλλάδα Πατρίδα μου, ὅπου ἐφύη ἡ ἀληθὴς εὐγένεια καὶ
ὅπου ἤρθη ἡ ἐννοια τοῦ ἀπολύτου καὶ ὅπου ὁ Ἀριστοτέλης,
Ἰσόθεος, ἔδρμε πᾶσαν Ἐπιστήμην, καὶ ὅπου ἡ Λογικὴ ἐπλά-
σθη ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Αὐτοῦ πρὸς ἐκπληξίν τοῦ Καντίου
καὶ τῶν Αἰώνων, ἐντεῦθεν δέ, μέγας μὲν ἐρρῦη προτοῦ ὁ φι-
λελληνισμὸς, ἡ ὠραιότερα σελις τῆς εὐρωπαϊκῆς Ἱστορίας,
ἀλλ' ἤδη . . . . .

Ἡ ἑσαεὶ αἰωνία πηγὴ ἐστείρευσεν ! !

Διότι ὁ ἐλληνισμὸς ἦτο ἀνέκαθεν ἸΔΕΑ, ὁ δὲ φιλελληνισμὸς
ἦτο συναίσθημα εὐγενεστάτης παραφορᾶς ὑπὲρ ἸΔΕΑΣ. Ἀλλὰ
δὲν παρήλθε χρόνος πολὺς καὶ μετὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς
Ἑλλάδος, νεκραναστάσης, ἤρето ὁ ὙΛΙΣΜΟΣ, ἀντίπαλος τῆς

(1) Ὁ Λάμπρος Τὸν θέλει «Βελεστινιλῆν» δι' οὗς λόγους ἐξέ-
θηκεν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Παρνασοῦ καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἐγ-
γράφων ἄτινα ἀπέστειλεν αὐτῷ ὁ Legrand. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ προκρίνω
τὸν «Φεραῖον» τύπον, διότι τὸν δοκιμώτατον καὶ ἐλληνοπρεπέ-
στατον τύπον αὐτὸν γινώσκει τὸ Πανελλήνιον καὶ παῖδες καὶ γυναῖ-
κες καὶ ἱερεῖς καὶ βασιλεῖς.

ΙΔΕΑΣ και τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀνά τὰς καρδίας ὁμοίως και ἀνά τὰ πνεύματα, οὗ ἕνεκα και ἐπέπλευσαν ὀλίγα ἔκτοτε κορυφαί φιλελληνικάι.

Δὲν ἐπέτρεψε τοῦλάχιστον ὁ Φαλμεράϋερ νὰ εἴπωσιν αἱ νεκραναστάντες αὐτοὶ Ἕλληνες, οἱ Νῶε τοῦ πάλαι Ἑλληνισμοῦ, ὅτι ἐννοοῦσι νὰ ἰδρῦσωσιν ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, νέαν τινὰ Ἑλλάδα, ἔστω και μιγάδες μετὰ Σκυθῶν, τοὺς ὁποίους, ἐν τούτοις, κατὰ τὴν αὐστηρὰν Ἐπιστήμην και μὰ τὴν κύνα, και πρὸς λύπην Αὐτοῦ, μόνον ἐν τῇ κλασικῇ περιόδῳ ἔχει ἡ Ἑλλάς παρ' Ἐαυτῇ, μόνη ἡ Ἀθηναίων Πολιτεία ἔχει ὡς ἀστυνομικά ὄργανα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ Αὐτῆς, μόνος ὁ Πλάτων και εἴ τις ἄλλος ἀπομνημονεύει ὡς τοξότας ἐν ταῖς συγγραφαῖς Αὐτοῦ, και τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν μακεδονικὸν Χριστιανικὸν αἰῶνα, πάλιν ἐπαναβλέπουσα παρ' Ἐαυτῇ ἡ Ἑλλάς, βαπτίζει και πολιτίζει, Ἡτις και πάλαι τινὰς μὲν Ἀναχάρσεις ἐξαπέστειλεν ἐπ' οἴκου ἐκλεπίσασα, νύμφην δέ, γειτόνισαν τούτων, ἐμνηστεύσατο Ἐαυτῇ, ἐνῶ ἐν μὲν τοῖς γάμοις τούτοις δὲν παρεκάθησαν, ὡς ποτε, οἱ Ὀλύμπιοι, ἐτίκτετο δ' ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ ἐξαιρέτου τούτου συνοικεσίου εἰς Θεμιστοκλῆς, ἦκιστα μὲν Θραξ ἢ Σκύθης, ὁ κορυφαῖος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἑλλησιν ἐν τῇ Ἑλλάδι τῆς Ἑλλάδος, βασιμῶλος λοιπὸν τρόπον τινά, ἀλλ' ἑλληνικώτατος και ἑλληνοπρεπέστατος.

Ἴδου διὰ τίνων κομψευμάτων, ἐπιστημονικῶν, καταγιγνώσκεται θάνατος κατ' ἔθνος, ἢ ἐκ νέου ἀναβίωσις τοῦ ὁποίου εἶνε *θαῦμα* : θαῦμα ἐξ ἐκείνων ἅτινα ἐλέγχεται πάντῃ ἀσθενῆς ἢ Ἐπιστήμη ὅπως ἀναμετρήση, ἀναδημιουργήση ἢ παραγάγη μιμικῶς, δι' ὑπολογισμῶν θετικῶν και λεπτεπιλέπτων.

Ἰ Τίνες λοιπὸν ἄλλοι παρὰ τοὺς θαφνοστεφεῖς ἀμιγάδας Ἑλληνας τοῦ Φαλμεράϋερ, τοὺς ὁμόσαντας νὰ ἀναστήσωσι τὴν Ἑλλάδα Των και πραγματώσαντας δι' ἑλληρικωτάτων ἀγῶνων τὴν μοναδικὴν πολιτικὴν ταύτην συνωμοσίαν τῶν κατὰ τοῦ Μεγάλου ἀληθῶς Κυριάρχου, (1) θὰ ἐδικαιούντο νὰ

(1) Grand Seigneur! ὁ Σουλτάνος! Seigneur ὁ ὕψιστος. Ἄρα Σουλτάνος = Ὑπέρθεος! κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν λειξικόν.

ιδρύσωσιν Ἑλληνικὸν Κράτος μέγα, μετ' ἀζιώσεων τουτέστιν ἰσῶν πρὸς τὰ ἱστορικὰ δεδομένα τὰ εὐγλωττα ;

Ἄλλ' ἂν τιμῆ ἀπεριόριστος διὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν *Διεθνή Ἡθικὴν* ἢ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀνασύστασις τῆς *Παλαιᾶς Ἑλληνικῆς Πολιτείας* εἰς εὐρὺ κράτος, εἰς εὐρυπτόλεμον καὶ εὐρύστερον κράτος καὶ ἀχανές, ἵδεν ἔπρεπεν ἄρέ γε ἢ πρωτοβουλία τῶν Δημιουργῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου νὰ πανηγυρισθῆ διεθνῶς ὡς *φιλή* ἀπλῶς ἰδέα καθ' ἑαυτὴν, καὶ δὲν ἔπρεπεν, ὡς ἰδέα καὶ μόνον, νὰ ἐνθουσιάσῃ ἐξαιρετικῶς τὴν εὐρυμέτωπον Εὐρώπην, ἥτις τούναντίον παντάπασι κατέθειξεν ἑαυτὴν ἀνίκανον περὶ τὴν ἔξοχον καὶ ἐκλεκτὴν ταύτην σύλληψιν, ὅπως αὐτὴ ἀναπλάσῃ τὸν ἑλληνισμόν, πράττουσα τοῦτο πρὸς τιμὴν Τῆς καὶ ἀποτίουσα φόρον ὀφειλόμενον, τοῦλάχιστον, εἰς τὴν κλασικὴν Ἑλλάδα παρ' Αὐτῆς, καὶ οὐχὶ πλέον εἰς τὴν ροδόφυρτον *θάφην* τοῦ δημιουργικοῦ τῆς Νέας Ἑλλάδος ἀγῶνος.

Καὶ ἐνῶ ἡ ξένη κυρίως καὶ οὐχὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη ἦλθεν, ἀπὸ χρηστοῦ καθ' αὐτὸ συνειδότος καὶ ἀπὸ ὑψηλοῦ παντάπασι καθήκοντος, ἀπελέγχουσα τὸν Φαλμεράδερ, συγχύσαντα Σλαῦους ἐν τοῖς Ἄλβανοῖς καὶ Βλάχοις, καὶ λαβόντα τὴν Νεφέλην ἀντὶ τῆς Ἡρας, πρὸς δημιουργίαν τοῦ ἐξαιρετοῦ κέντρωνος αὐτοῦ, ὃν οἱ ἐπαίοντες ἀποκαλοῦσιν « Ἀποσπάσματα », ἵδιὰ τί ὁμως καὶ νὰ μὴ ἐπιγένηται ἱκανοποίησις τις, ἰσοστάσιος πρὸς τὴν ὕβριν ταύτην, ἀπὸ μέρους τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης, διὰ τῆς ἀπὸ μέρους τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης ἐμπράκτου ἀνακηρύξεως τοῦ ἀπολωλότος Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ θαυμασιῶς αὐτὸ ἀνεῖρεν ἑαυτὸ, ὡς ἔθνος σεβαστοῦ μὲν ἔσαι διὰ τε τὰς ἐξαιρετικὰς αὐτοῦ συμφορὰς καὶ διὰ τὴν αἴγλην αὐτοῦ, τὴν τε αἴγλην τὴν πρωτίστην καὶ τὴν αἴγλην τὴν ὑστάτην, ἀξίου δὲ ἐτέρῳ θεν καὶ ὑπεραξίου τοῦ τε ἑλληνικοῦ ὀνόματος τοῦ πάλαι, ἢ γραικικοῦ ἔστω, κατὰ τὸν αἰοίδιμον Κοραῆν, τῶν τε περιφανῶν ἐπίσης ἀζιώσεων αὐτοῦ, τοῦ συνεχίσαι τουτέστιν ἀνεπιλήστους εἰς αἰῶνα παραδόσεις τοῦ κλασικοῦ ἑλληνισμοῦ ; Ὅπως ἀντιθέτως, ἐνῶ ὁ κλασικὸς ἑλληνισμὸς παραμένει μελέτημα αἰώνιον, ἀνέστη δὲ ἐξ οἰκείων ἀπὸ τῶν νεκρῶν, πρὸς τιμὴν τοῦ ἀνθρώπινου Γένους συχά-

παντος, και, αναβιώσας ενδόξως, φέρει σήμερον εν εαυτῷ ὄλην τὴν μνήμην τοῦ περικλεοῦς παρελθόντος αὐτοῦ, ἄγαν ἀναξίως προυπηλακίζετο ἕως χθές, ὡς μὴ ἀμιγῆς καὶ μὴ ἀκραιφνῆς, αὐτότατος ἑλληνισμός, ἐνῶ ἀληθῶς ὑπῆρξε μᾶλλον ὄνειδος διὰ τε τὴν Εὐρώπην καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἢ χαιρέκακος μὲν αὐτῆ καὶ ὑστερόβουλος, ἤμιστα δὲ καθαρὰ ἐπιστημονικὴ ὑπόμνησις ἄγαν μὲν δεινῶν ἀναμίξεων βαρβαρικῶν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀλλ' ἀποδεικνυουσῶν τοῦμπαλιν, καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτως, ἐξαίρετον τὴν ἐθνικὴν ἀντοχὴν τῆς εὐγενοῦς φυλῆς, ἀντοχὴν μὲν πρωτίστης δυνάμεως ἀληθῶς, ἀφομοιωτικὴν δέ, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν μυχιῶν καὶ ὑπερτέρων ἐθνικῶν πόθων καὶ ἰδεωδῶν.

Τὸ τοῦ Ὑμετέρου Alfieri λοιπόν, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, πάντοτε, ἐν ἐθνικῇ ἐπιγνώσει βαθεῖα!

«*Servi siam; si; ma servi ognor frementi*»!

Ἐτέρωθεν, ἢ ἐθνικῇ τῆς Φυλῆς ἐξέλιξις ὑπῆρξε θαυμασιωτάτη, ὡς ἄριστα ἀνδρῶν καὶ βασιλέων, γινώσκετε, Βασιλεῦ!

Οὕτως, ἢ μικρὰ καὶ κατακερματισμέη Ἑλλάς ἵδρυσεν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν Ὑμῶν, Βασιλεῦ, ἄλλην Μεγάλην Ἑλλάδα ἐν ἡμέραις περιχρῦσοις.

Διὰ τῆς διασκορπίσεως τῶν ἑλληνικῶν αἰμοσφαιρίων ἐν Εὐρώπην καὶ μέχρις Ἰνδῶν καὶ Σηρῶν, παρεσκευάζε τὰ κλεί τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς, διὰ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, τὰ κλεί τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ὅπερ εἶνε ἐπίσης οἰκουμενικόν, ἀλλὰ καὶ κτῆμα ρωμαϊκόν, ἀποκλειστικῶς. (1)

Ὁ ἑλληνισμός, ὡςπερ ὁ Χριστιανισμός, κατέτειναν πρὸς τὸ παγκόσμιον· διόπερ εὔμαρτο νὰ διαχυθῶσιν ἀπανταχοῦ. Μεταμορφωθείς οὕτω ἐξαπίνης ὁ ἑλληνισμός εἰς Χριστιανισμόν, μετέστησε τὰ πάλαι ἐδῆ αὐτοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν καὶ Βαβυλῶνος καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Περγάμων εἰς Ἀντιόχειαν καὶ Ἐκβάτανα καὶ Βυζάντιον, διὰ περιτροπῶν θαυμασιωτάτων ὄντως.

(1) Ἀντίθετον ἰδεῶν εἶχεν ὁ διαπρεπῆς καθηγητῆς κ. Εὐάγγελος Παπαχατζῆς πρὸ εἰκοσαετίας. Ἰφρονεῖ ταυτὰ ἄρα καὶ σήμερον;

Ἀληθές, Βασιλεῦ, ὅτι, πᾶσα ἡ Κρήτη καὶ ἡ Κνωσὸς καὶ ἡ Γόρτυς καὶ ἡ Κυδωνία καὶ τὸ Ἄργος καὶ αἱ Μυκῆναι, καὶ ἕπολὺς ἀδελφὸς τοῦ δωρικοῦ Ὀρχομενοῦ, ὁ Ὀρχομενός ὁ Μινύειος, πολλῶν ἤδη πρότερον εἶχον εἰσελθεῖ εἰς τὴν σιάν, κατάρφορτοι, οὐχ ἦττον, κλέους ὀμηρικοῦ, παρὰ πᾶσαν διαμαρτυρίαν τοῦ Θουκυδίδου, ὀμηρομάστιγος, ἀλλὰ καὶ ἀγνοοῦντες παντάπασι πᾶν ἐκεῖνο ὅπερ ἡμεῖς κάλλιστα γινώσκομεν, κατ'εὐχὴν τοῦ Ναπολέοντος, πληρωθεῖσαν κατὰ τὸ πλεῖστον.

Καὶ ἀληθές ἐπίσης ὅτι αἱ διάδοχοι τούτων πόλεις, Ἀθῆναι καὶ Σπάρτη καὶ Κόρινθος καὶ Θῆβαι, ἦσαν μόνον ἔξοχοι ἀναμνήσεις περιπαθεῖς μετ' οὐ πολὺ!

Ἀληθές ὅτι ἡ Ἑλλάς δὲν ἔλαμψεν ἀκριβῶς ἄλλην μίαν φοράν οὕτω, ὡς ὁ ἥλιος λάμπει ἐπὶ τοῦ στερεώματος ἐπὶ πονηρούς καὶ ἀγαθούς, ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, οὕτω, λέγω, ὡς ὅτε ἐφωτοβόλησεν ἐν τῇ ἀνεπιλήστῳ ἱστορικῇ ἐκείνῃ περιόδῳ τοῦ ἀδύτου ἔκτοτε ἑλληνισμοῦ δικαιοματικῶς, ὡς Ἡλιος τῆς γνώσεως καὶ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἰδανικοῦ καλοῦ καὶ παντός ἰδανικοῦ καὶ ἀπολύτου τύπου, εἰς αἰῶνα αἰῶνος. (1)

Πλὴν ἀλλ' ὅμως, αἱ ἰσχυραὶ παραμεινασαὶ ἀναμνήσεις, ὡς δὲν ἐνθυμεῖται καλῶς ὁ Φαλμεράιερ, τῆς τε Ἑλλάδος καθόλου, τῶν τε Ἀθηνῶν ἰδίᾳ, τῶν Ἀθηνῶν, αἵτινες παρέμειναν πάντοτε ἡ Ἑλλάς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐτήρησαν τὸ πάλαι ἀξίωμα πάντοτε, πρὸς δέ, ἡ ἔξοχος πνευματικὴ παραγωγὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἡ αἰωνίως ὀροσερὰ καὶ πρωτότυπος, ὅν τρόπον ἀνερίπισαν ἔξοχον φιλελληνισμόν, αὐθόρμητον φιλελληνισμόν, ἀλησμόνητον φιλελληνισμόν, οὕτω, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν παρήγαγον ἔκρηξιν ὀμηουργικὴν ἔθνος ἑλληνικοῦ αὐτοτελοῦς καὶ αὐτονόμου. καταστρεπτικῆν δὲ ἀμετρήτου Ἀυτοκρατορίας, συγκλοκηθείσης ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον μέχρι ὀστέων μυελοῦ, ἐν συνόλῳ δὲ εἰπεῖν, σειρὰν θανάτων ἅτινα δὲν ἐβραβεύθησαν προσηκόντως ὑπὸ τῆς ἐλλαντοδίκου κυριολεκτικῶς προσκληθείσης Εὐρώπης, ἥτις ἐδίκαζεν ὡς

(1) Ὅρα Κριτικῆς μου καὶ Ἐτυμηγορίας τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος τὸ 21ον κεφάλαιον ἐπερὶ τῆς ἀποκρύφου καὶ ἐπιφανεστάτης καὶ ἀγνώστου ἔτι, δράσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὲρ τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ.

δικαστής, ἐνῶ μᾶλλον ἔδει καὶ ἦγε μάρτυς ἐν τῇ μεγάλῃ ἀντὶ δίκῃ τῶν Ἐλευθερίων τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ προσαύξησιν ἑδαφικῆν, μὴ ἔχουσαν παντάπασι χαράκτῃρα ἑλενημοσύνης, ἦν ἀγνοεῖ παντάπασι τὸ Διεθνὲς Δίκαιον, καθόσον τούναντίον βλέπομεν ἀποδιδόμενον τῇ Ἑλλάδι βαθμηδὸν ὅ,τι δὲν συνέφερε τῇ Ἑλλανοδικούσῃ Εὐρώπῃ καὶ ἀποδῶση ἀθρόον ἄλλοτε, ἐπῆλθεν αἰφνης συστηματικὴ καταπολέμησις τοῦ ἐθνικοῦ ἰδαρικοῦ ὑπὸ συστηματικῆς σταυροφορίας, φερούσης αὐτὰ τὰ σήματα καὶ αὐτὸ τὸ μέγα ὄνομα τῆς Ἐπιστήμης, στραγγαλισθείσης ἐν προκειμένῳ, ὅπως ἀρθῆ ἐκ μέσου ὁ ἑλληνισμὸς, ὃν τρόπον ἐν τῷ ὀνόματι τῆς Ἐπιστήμης ἐξυβρίσθη ἐπίσης πᾶσα κορυφὴ τιμιωτάτη ἐν ἀνθρώποις, ἐκηρύχθη παράφρων ὁ Χριστὸς καὶ ἐραβδίσθη εἰς Φούλτων ὑπὸ φωτοβόλων πνευμάτων, χειροκροτοῦντος τοῦ Ναπολέοντος I

Καὶ κατέρρευσε μὲν ὁ Φαλμεράιερ ἡρέμα καὶ βαθμηδόν, πλὴν ἄλλ' ἐδηλητηρίασε τὴν Εὐρώπην οὐδὲν ἦττον μέχρι ὀστέων μυελοῦ, μέχρι τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ μέχρι τοῦ νοῦ αὐτῆς, εἰς ὃν ὀφείλονται τῆσα θαύματα ἀπτά.

Πλὴν, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα τοῦ ἐπιστήμου κόσμου τοῦ θέλοντος τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἑκλειψιν, ὁ μὴ ἐπίσημος κόσμος λογίζεται μὴ ἐδραζόμενα καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν εὐγενῶν ἐκείνων καὶ αἰωρίων ἀρχῶν ἄς πρώτη εἰσηγεῖτο εἰς τὸν κόσμον ἡ Ἑλλάς, διὰ τοῦτο ἡ μὲν στρατιὰ τῶν φιλελλήνων αὐξεται αὐθις μεταξὺ ἀνδρῶν, ὧν τὸ ὄνομα ἐπιφανὲς καὶ τὸ κύρος μέγα καὶ ὁ ἀγὼν ὑπερύψηλος καὶ ἡ προαίρεσις αὐθόρμητος· ἐνῶ δὲ ὑπὸ τὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν πλήγματα ἀπὸ τῶν τριάκοντα καὶ δύο ὀρητηρίων τῶν τέκνων τοῦ Αἰόλου, πάντοθεν, ὁ μὲν πολυῦμνητος ἱστορικὸς ἡμῶν καὶ ἐθνικὸς διδάσκαλος Κ. Παπαρρηγόπουλος εἶδε *Ἀημοσύνην* ἄπλετον καὶ ἀφειδῆ τῆς Μεγάλῃς Ἰδέας παρ' ἡμῖν αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησιν, ὁ δὲ ἐνθους πρύτανις τῶν Ἑλλήνων, ἐρίτιμος καθηγητὴς κ. Καζάζης, ἐξεπροσώπησεν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐσχάτως ὅ,τι ἐν τῷ βᾶθει τῆς καρδίας αὐτοῦ ἕκαστος ἑλληὴν ἔχει, ὅπουδῆποτε γῆς, καὶ παῖς καὶ κόρη, καὶ νέος καὶ γέρον, καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, καὶ πολίτης καὶ κληρικὸς, καὶ ἰδιώτης καὶ ἐπίσημος, ἐτέρωθεν δὲ ὁ διάσημος ἰατροφιλόσοφος καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐξοχος πολιτειολό-

γος κ. Nordau, εκπροσωπῶν ἰδεώδη ἀληθῶς φιλέλλητισμόν, ἀκραιφνέστατον καὶ ποιητικώτατον, κρίνει ἐπιθεώξιμον τὴν Μεγάλην ἡμῶν Ἰδέαν, οὐδὲν ἄλλο λείπεται ἢ νὰ συγχαρῆ τις τὸν ἠθικὸν κόσμον, ἀνακτώμενον ἐξαιρετον τὴν συναίσθησιν ἐνὸς ὑψηλοῦ καθήκοντος πρὸς Ἔθνος ὅπερ ἔχει τὴν ἐντολὴν ἢ ταύτην ἢ ἐπὶ ταύτης, τοῦ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον τῶν Πατέρων Του πρὸς τὴν Μεγάλην ταύτην Ἰδέαν, τὴν ὁποίαν δὲν συνέγραψεν ἡ κλασικὴ Ἑλλάς ἀληθῶς, ἀλλὰ κατέδειξεν ὁμῶς ὁ Τρωικὸς ἀγὼν λεπτεπιλέπτως διὰ τοῦ Ὀμήρου, οἱ Περσικοὶ πόλεμοι ἔπειτα ὡς πανελλήνιος κίνδυνος καὶ ὁ ἀνέκλειπτος ἔσαιε μακεδονικὸς ἑλληνισμός, τὸν ὁποῖον ἤγε, βλέπω, ἀπὸ τῆς χειρὸς ἢ διέπουσα τὸν ἐξοχώτατον πολιτισμὸν τοῦ Κόσμου Ἰπάτη Αἴσα, ἀπτόως.

Σήμερον, τὸ αὐτὸ μεγαλοπρεπὲς ὄνειρον τοῦ Ἰσοκράτους ἐν ταῖς θαυμασίαις πρὸς Φίλιππον ἐπιστολαῖς Αὐτοῦ, εἶνε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ, Βασιλεῦ!

Διὰ τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ταύτης ἢ πάλαι Ρώμη καὶ ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς ἠϋρύνθησαν μέχρι τοῦ ἀπείρου!

Ἰπὲρἔξεχειλήσαν εὐεργετικῶς ἀνὰ τὸν οἰκούμενον Κόσμον, Ἀλλὰ τὰ ἀληθῆ Ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν ἀρχικὰ ὄρια, τὸ Συνεῖδος καὶ ἡ Δικαιοσύνη, καὶ οὐχὶ δημοψηφίσματα ἄδικα, ἅς μαρτυρήσωσι ποῖα περίπου ἦσαν, πρὸ τῆς κοσμοῖστορικῆς ὑπερκεχειλίσεως καὶ Ὑμῶν, Βασιλεῦ, καὶ ἡμῶν.

Ἐν τούτοις, ἐὰν ἐν πᾶσι τοῖς ἐκτεθειῖσι διορᾶται μυστικόν τι ἄλγος, πλὴν ὁμῶς οὐδεὶς θρήνος θὰ ἦτο νηποινεῖ ἀκουστός ἐνθάδε ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, καὶ ἂν ἔτι ἐπέκειτο ὁ στραγγαλισμὸς ὁ ἐθνικός, διότι πράκεται, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, γῆ ἡρώων ἐνταῦθα, ἐχόντων αἷμα ἐπὶ μέγιστα καὶ δάκρυ ἐφ' ἥκιστα καὶ παντάπασιν . . .

Ἢδὴ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ ἀξιότιμος κ. Χαράλαμπος Πλουμιδάκης, προσαγορεύων τὸν ἔνθουον καθηγητὴν τοῦ Πανελληνίου κ. Λάμπρον, ἡγέτην, πρότινων ἐτῶν, ἀληθμονήτου ἐνταῦθα ἐκδρομῆς ἀδελφῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀσπείρου, διὰ στιλπνῆς ἐκφράσεως ἐδήλωσε τὸ φρόνημα τῶν Κρητῶν ἡρώων ἀπεριόριστον, ὀλύμπιον!

Καὶ Ὑμεῖς, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, ἔρχεσθε σήμερον νὰ

ἐκπετάσθη ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τόσον λευκὸν δάπεδον ἐπὶ τόσου νηαοῦ δαπέδου διὰ τῆς ἐξαιρέτου καὶ ἐμπνευσμένης πρὸς τὴν Πατρίδα μου εὐχῆς τοῦ Κρίστι Σας, τὴν ὅποιαν ἢ ἐν τῷ "Ἄστει μας παρουσία Σας ἀποδεικνύει ζῶσαν ἐπίσης ἐν τῇ βασιλικῇ καρδίᾳ Σας, ὥστε, ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐμπνευσμένην εὐχὴν, νὰ λησμονῶνται οἱ ἑλληνορραϊσταί, μακρὸν δι' Ὑμῶν, Βασιλεῦ, καὶ ἐπὶ μῆκιστον.

Καὶ ἔσται ἀντὶ τοῦτου χάρις Ὑμῖν, Μεγαλειότατε Βασιλεῦ, πολλή, παρά τε τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς Φιλέλλησι, δυναμένη ἐν τῷ παρόντι νὰ ἀποδοθῇ Ὑμῖν διττῶς : δι' ἐγκάρδιου εὐγνωμοσύνης καὶ βαθυσεβάστου ἀσπασμοῦ τῆς βασιλικῆς χειρός, ἐξ ἑνός, καὶ διὰ τῶν εὐλάων, ἐξ ἑτέρου, ἐπὶ τοῦ ἀξιοτίμου ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου κ. Κουνδούρου πρὸς τὸν τέως σεβαστὸν ἀρχηγὸν τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς κ. Monaco, ὅπως μείζων ἢ Ἰταλία διὰ τῆς ἀχαροῦς ἀφρικανικῆς Τριπόλεως ὅσον οὐπω, ἀναθήσῃ αὐτῷ ἐκεῖ εὐρυτέραν ἐντολήν, πρὸς νέας δάφνας πυκνάς, ἔθνικάς τε καὶ ἀτομικάς.

11

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

T U E L E ?

- : Φόνευσεν τὸν σύζυγον τῆς μνηστῆς Σου;
- Κατὰ τὴν Δοξικὴν τῶν Καννιβάλων, ναί!

Ὁ Α ἠγάπα τὴν Β.

Ἡ Β ἐμνηστεύθη μετὰ τοῦ Α.

Ἡ Β ἠγάπα τὸν Α.

Ἡ Β. ἀγαπῶσα τὸν Α, εἶδε τὴν καρδίαν τῆς ἐκπολιωρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Χ, κατόπιν θερμῶν συστάσεων τρίτων, εἰδότεων τὸν ὑφιστάμενον γόρδιον μεταξύ τῆς Β καὶ τοῦ Α.

Αἱ εὐλογίαι τῆς Ἐκκλησίας, μετὰ χρόνον, συνήρμασαν εὐτυχεῖς τὴν Β μετὰ τοῦ Χ.

Τρεῖς φορές ἀντιπαρῆλθεν ἔκτοτε ἡ Γῆ πρὸ τοῦ Ἥλιου, σταματήσασα διὰ νὰ ἐπιδείξῃ ἐκάστην φοράν εἰς τὸ ἄστρον τῆς Ἡμέρας τὴν εὐτυχίαν δύο χρηστῶν ὄντων, ἅτινα εἶχον μίαν καρδίαν καὶ μίαν ψυχὴν, διότι θαλερός κισσὸς τῆς ἡρωϊκῆς Κισσάμου συνέχεε τὰς ὑπάρξεις των εἰς μίαν δυσδιακρίτως.

Τριῶν ἀνακυκλωθέντων ἐνιαυτῶν, ἔχει τώρα τὸν λόγον ἡ Συμφορὰ καὶ ὁ καννιβαλισμὸς καὶ ἡ διαλυτικὴ τῆς εὐδαιμονίας αἵρεσις ὑπὸ πλήρεις τὰς εὐλογίας τοῦ Ἐωσφόρου. Ὁ Ἀ ἦτο ὁ Μανουῖος Καλυδωνάκις, τέκνον τῆς φάραγγος τῆς Ἀγίας Ρουμέλης, ἀδελφὸς τῶν τριμακτικῶν κεραυνῶν περὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἀσχύφου, ἔγγονος τῶν περὶ τὸν ἀείμνηστον μακεδῶνα ἱππάρχην Χατζημιχάλην ἀνὰ τὸ Φραγκοκάστελλον τῶν Σφακίων ἐξ ἀτιμήτου μετάρης ὑφανθειῶν θείων ὀπτασιῶν.

Ὁ Μανουῖος ὁ Καλυδώνης, ἀφ' ἧς διὰ λησμοσύνης ἀπηλάθη ἀπὸ τῆς ἀπίστου πιστῆς καρδίας τῆς ἀγάπης του, δὲν ἐθεάθη γονατίσας ποτὲ ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ Αἰωνίου ὅπως καταθέσῃ πρὸ αὐτῶν τὴν ἐφεξῆς ἰκέτιδα καὶ σεμνὴν ἀποχαιρετιστήριον εὐχὴν :

α Ἡ φωλεὰ των εἰς τὰς εὐδαιμονας ὁάσεις τῆς Μισραϊμ ἔστω ἀηδοιοφρούρητος πάντοτε· καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς Νύμφης, ἧτις ἐτράφη εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ἄς διαλάμψῃ ὡς ἀρετὴ ἐξαιρέτου μητρὸς καὶ συζύγου.

Ἄς τοὺς παρακολουθῇ τὸ ὄμμα τοῦ Ὑψίστου κάτω ἐκεῖ, ὅπως θέλει παρακολουθῇ τὰς τύχας των ἡ ἰδικὴ μου ἀγάπη καὶ ἡ θερμὴ εὐχὴ μου ἐνώπιον τῶν θρόνων τοῦ Αἰωνίου ὑπὲρ ἀνεσπέρου εὐδαιμονίας ἐν τῷ νεοπήπτω ἀνθῶνί των».

Ὁ Μανουῖος Καλυδώνης δὲν ἔκαμψε παντάπασι τὸν τράχηλον, τὸ γόνυ καὶ τὴν καρδίαν ἐνώπιον τῶν τετελεσμένων γεγονότων, περιβληθεὶς δὲ πένθη σκοτεινά, εἶδε λάμποντας τοὺς Ἐωσφόρους ἐκ δόξης, καὶ ἀφαιρέσας τὰ σκῆπτρα ἀπὸ τοῦ λόγου, ἀφήκε τὴν καρδίαν ἰθύντριαν, τοςάκις ἀπαγαγοῦσαν εἰς λύσιν ἄτοπον τὰ ἀνθρώπινα πράγματα.

Τώρα οἱ Ἐωσφόροι, πέριξ μικροῦ Γολγοθᾶ, κόρδακα χορεύουσι Καννίβαλον.

Τώρα οί Έωσφόροι καγχάζουσι, γλυκὺ μέθυ πίνοντες !

Ἀκούσατε !

Ὁ Μανουῖσος Καλυδῶνης, βαρέως φέρων τὴν ἀπαγωγὴν τῆς καρδίας τῆς χρυσῆς μνηστῆς του, ἐνεδρεύσας τὴν 7 ἑσπερινὴν τῆς 6 Ἀπριλίου 1907, ἐφόνευσε τὸν Εὐστάθιον Χ. Βρεζάκιν ἐν τῷ εὐανθεῖ χωρίῳ Νοπήγια Κισσάμου ὅπου ὁ τελευταῖος οὗτος εἰργάζετο ἀνύποπτος, εἰρηναῖος, γαληνός, ἤρεμος, ἀμνός ἄκακος.

Ὁ Μανουῖσος Καλυδῶνης, ἦρωσ ἀνά τὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας μετὰ τὴν παλιμβουλίαν τῆς καρδίας τῆς Χρυσῆς του, νοσταλγῆτας ἐσχάτως, εἶχον ἐπανακάμψει ἐκεῖθεν εἰς Κρήτην, καταταχθεὶς τώρα τελευταίως εἰς τὴν Χωροφυλακὴν.

Τὰ κακὰ στόματα λέγουσιν, ἐκ τῶν ὑστέρων σήμερον, ὅτι ὁ Μανουῖσος ἀνακατετάχθη εἰς τὴν Χωροφυλακὴν μας, ὅπου μακρὸν εἶχεν εὐδοκίμως ὑπηρετήσῃ καὶ πρότερον, διὰ νὰ ἔχη πάντοτε πρόχειρα τὰ μέσα τῆς ἐκδίκησεως κατὰ τοῦ Εὐστάθιου Χ. Βρεζάκη.

Ἐκεῖ τώρα !

Ἐκεῖ ταχὺς πρέπει νὰ καταφθάσῃ τώρα ὁ Μανουῖσος !

Διαγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ, λαγῶς αὐτὸς μετὰ καρδίας λέοντος, εἰθισμένος νὰ ἵπταται ὡς ἀστραπὴ ἀνά τὰ Λευκά, ἀπὸ τῆς Μαλοτύρας εἰς τὴν Μαύρην, καὶ ὡς ἀελλα ἀπὸ τοῦ Θεοδωρῆ τῆς Κορφῆς εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰς τῆς Γραῖς τὸν Σωρόν, νικᾷ κατὰ ἀμετρήτους λεύγας τὸν ἄγγελον τῶν Θεῶν, πνευστιάσαντα, καὶ ἰδοὺ τώρα φθάνει, ὑπὸ τοῦ Πονηροῦ Πνεύματος ἐμφορουμενος, ἐκεῖ ὅπου ἡ ὑποψία καθεύδει νήδυμον, ἐργηγορεῖ δὲ καὶ ἀγραυλεῖ ἡ ἀθωότης καὶ τὸ γλυκὺ συναίσθημα τῆς ἐπισταμένης νυκτερινῆς ἀναπαύλας μετὰ ἡμερήσιον κόματον, ἐξαντλήσαντα τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀστροῦ τῆς Ἡμέρας, ἀπαυδῆσαντος καὶ δύσαντος.

Ἐκεῖ λοιπόν· ἐκεῖ ὅπου ὁ Στάθης ἀνύποπτος τὴν 7 Ἀπριλίου εἰργάζετο εἰσέτι, κατέφθανεν, ὀλυμπιονίκης καὶ ὠκύπους, τὴν 7 ἑσπερινὴν ὁ Μανουῖσος Καλυδῶνης, καὶ ἐκεῖ, πρὶν ἢ ἔτι συνέλθῃ ἐκ τοῦ καμάτου τῆς πολυῶρου πορείας ὁ παρακλυθῶν τὸν Μανουῖσον καὶ ἐμψυχῶν Σατάν, πλήρης λύσσης εἰς τὰς φρένας καὶ εἰς τὴν καρδίαν ὁ Μανουῖσος Καλυδῶνης, ἅμα

ἀντικρύσας τὸν Στάθην, τὸν ἄτεχνον ἀπαγωγέα τῆς καρδίας τῆς Χρυσῆς του, πυροβολεῖ κατ' αὐτοῦ διὰ περιστροφικοῦ ἰλιγγιώδους πυρός ἐξ ἀποστάσεως τεσσάρων μέτρων, ἐντὸς τῆς δημοσίας οἴου.

Μία ἀσυνειδήτος τότε σφαῖρα, εἰσβαλοῦσα ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλην, διαπερᾷ, πλήρης βλασφημίας καὶ ἀρᾶς καὶ λύσσης, τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν καρδίαν, διεξελθοῦσα τῆς δεξιᾶς μασχάλης, ἐντειλαμένη εἰς τὴν καρδίαν νὰ σταματήσῃ καὶ χαρισαμένη εἰς τὸν Στάθην ζωὴν ἀτελεύτητον ἐν τοῖς μνήμασιν.

* *

Ὁ ἦρωρ τῆς Μακεδονίας κτᾶται ἀμέσως τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τοῦ Κάϊν καὶ βλέπει τὰς δάφνας του αἶμα πτυούσας, ἐνῶ συγχρόνως ἀπόλλυσιν αὐτὸς ἑαυτόν.

* *

Ἐκεῖ πάλιν, εἰς τὴν ἱεράν ἐκείνην γῆν σπεύδει διὰ ξηρᾶς νὰ μεταβῇ.

Θάλασσα ὁμῶς περίξ τῆς Κρήτης, ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργηθεῖσα εἰς τὰς φρένας του, καθιστᾷ αὐτὴν μὲν νῆσον ἐνδοξον, εἰς αὐτὸν δὲ τὴν διὰ ξηρᾶς πορείαν ἀδύνατον, ἐνῶ θεῖα, ἀλλὰ σκυθρωπὴ καὶ ἄτεγκτος τὴν καρδίαν, Νέμεσις Κρήσσα δεικνύει αὐτῷ ἔνταλμα συλλήψεως ἀνδροφόνου.

Ἐκεῖ εἰς τὴν Μακεδονίαν του διανοεῖται νὰ μεταβῇ, πῶς ἄλλως τώρα ἢ διὰ πτερῶν Ἰκάρου, διὰ νὰ ἐκπλύνῃ ἐντὸς τοῦ αἵματος τῶν προσφιλῶν Γίῶν τοῦ Κρούμου καὶ τοῦ Ἀσπαρούχ, τὸ βαρὺ ἔγκλημά του, πίπτων ὀλοθυμότατα ἐπὶ τῆς Μακεδονικῆς γῆς, ἀφοῦ ἡ Κρήτη του θὰ ἀρνήται εἰς αὐτὸν ἐφεξῆς πᾶσαν ξενίαν, τὸ ἱερὸν ἔδαφον τῆς ὁποίας, *Κάϊν* αὐτός, ἐμόλυνε, θυσιάζων τὸν ἀδελφόν του ἀγριώτατα.

* *

Ἄγρια ὀμηρικὴ καρδιά, ἔχουσα τὸ θυμικὸν καὶ τὸ συναίσθημα ὑπατον ρυθμιστὴν, τελευταῖον δὲ καὶ παρηγκωνισμένον κυβερνήτην τῶν πράξεων τὸν λόγον, καθ' ὃν τρόπον πλήρης παραφορᾶς ἐμάστιζεν ἐπὶ μῆνας μακροὺς τὸν Βούλγαρον ἐλληνορραϊστὴν τῆς Μακεδονίας μας, οὕτω καὶ ἐνταῦθα,

πλήρης παραφορᾶς ἐβουσοδόμει, πάντοτε, ὡς φαίνεται, γὰρ τιμωρῆση τὸν ἄτεχνον καὶ φιλειρηνικὸν ἀντίπαλον αὐτῆς, αὐτῆς τῆς ἀγρίας ὀμηρικῆς καρδίας του, τὸν Εὐστάθιον, ὅστις εἶχεν ἀπ' αὐτῆς, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀγρίας ὀμηρικῆς καρδίας του, συλήσει τὴν Χρυσὴν του.

Οὐδεμία λογικὴ σὲ συγχωρεῖ, Μανοῦσε Καλυδῶνῃ, ἐφεξῆς !

Οὐδεμία θρησκεία καννιβάλων, ὀττεντόνων καὶ κάφρων !

Σκύλε τί ἔκαμες ;

Ἐθρίον καὶ τίγρις ἐν μέσῳ τῶν ἀπὸ Σόφιας ἐξορμωσῶν ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν ὄρῳν τῶν ὑαινῶν ἑθρίον καὶ τίγρις καὶ ἐπάνω τῆς πανιέρου Κρήτης Σου ;

Τόσον λοιπὸν ἠγάπας αὐτὴν τὴν γῆν, ἣ ὅποια διὰ τῆς νοσταλγίας σε προσήγγισεν ἐσχάτως εἰς τὰ ἐδάφη τῆς, διὰ νὰ μολύνῃς αὐτά, ἠρωϊκὲ Μανοῦσε, δι' αἵματος ἀδελφικοῦ ;

Πέντε ἔτη δὲν ἤρκεσαν νὰ σβέσωσι λοιπὸν τὰ σκοτεινὰ ἐρωτύλα ἄλγη τῆς καρδίας Σου, ἄγριε στρατιῶτα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Πίστεως ἀπαραπόδιτσε πρόμαχε ;

Καὶ ἡ Μακεδονία Σου τώρα, ἡ Μακεδονία, ἣ ὅποια, ὡς ἡ φιλοσοφία, θέλει πάντοτε ἀγνοῦς, ὡς παρθένους, ἤρωας, πίπτοντας ἐπὶ τῶν τιμίων ἐδαφῶν τῆς, ἰθὰ σὲ δεχθῆ ἄραγε τώρα, ὡς ἤρωα κρήτα, συνεχίζοντα, μετὰ τὴν μαιφονίαν σου αὐτὴν, τὰ ἀδιαμφισβήτητα τῆς χθῆς καὶ πρόην, ἐκεῖ ἐπάνω, τανύφυλλα ἄθλό Σου ;

ὦ Μανοῦσε, Μανοῦσε, ἰ πόσους καὶ πόσους λυπεῖς, ἀπὸ τῆς χθῆς περὶ τὸ λυκαυγές !

Ἀνώτερε τὸ μένος καὶ ὑψηλότερε κατὰ τὸ ἀνάστημα τοῦ τρισχιλιοτοῦς γραικοῦ ἤρωος Μελεάγρου τῆς Καλυδῶνος, εἶχες λοιπὸν διπλὴν τὴν ψυχὴν ἀπὸ σιδήρου δωριέως καὶ ἀπὸ μετὰ τῆς ἀχαιίδος καὶ εἶχες τρυφερωτέραν λοιπὸν, τοῦ Μελεάγρου τῆς Καλυδῶνος τὴν καρδίαν, ἀφοῦ, ἐκεῖνος μὲν ἐστεφάνωσε τὴν χρυσοδόστρυχον Ἀταλάντην δι' ὀλυμπιονίκου κοτίνου ἀπλῶς, παραβλέψας τὴν Δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου καὶ πα-

ραγκωνίσας χάριν τῆς ξανθῆς, ἐκείνης πάντας τοὺς ἄλλους ἐπιλέκτους ἀνερσεκόμας ἥρωας, μηδ' ἐπ' ἐλάχιστον στενά-ξαντας διὰ τὴν ξανθοχαίτιδα ἐκείνην ἑλλανοδικίαν, σὺ δέ, χάριν ἡλιορρύτου μνηστῆς ἧτις καθωσιώθη εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὸν Εὐστάθιον τῆς, *θάψασα σὲ ἐν τῇ ἀχαρεὶ λησμοσύνη τῆς*, ἔσπειρες ἀνὰ τὸν κρητικὸν ὀρίζοντα τὴν φρίκην τοῦ αἵματος τοῦ Ἄβελ καὶ ἐσπίλωσες τὰς ἑαρινὰς μας αὖρας διὰ κινιβαλικῶν ἀγιασμάτων, ὑπερόριος ἐφεξῆς ἐκ τῆς κρητικῆς γῆς, ἡ ὁποία ὑπὸ ἀράς σέ ἀποκληρόνει ἀπὸ τῆς σήμερον, ἀλλὰ τῆς ὁποίας ἡ νοσταλγία θά σοῦ κόψη, Μανουῖσε, εἰς μυρία σημεῖα, τὸ νῆμα τῆς ζωῆς σου, τῆς τόσον ἀσπίλου, τῆς τόσον κατεσπιλωμένης!

Σκύλε! τίς δαίμων σέ ἐπῆρε; τίς τῶν Ἑωσφόρων παρέτρεψε τὰς φρένας Σου, ὡσανεὶ ἦσο ἄγαν νήπιος, Σὺ ὁ ἄγριος ὑπασπιστής μεταξὺ τῶν ἀργυρασπίδων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου· σὺ ὁ ἄγριος στρατιώτης τῆς ἐντίμου ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος ἐπὶ ἔτη ἰταμῶς *ἄσπιλα καὶ ἀμόλυντα*;

Τώρα ἰποία γῆ σε δέχεται ἀπὸ τῆς χθῆς περὶ τὸ λυκαυγές;

Τώρα, ἰποῖον νᾶμα, ἀγνότερον, Μανουῖσε, τοῦ ἀσπίλου φωτός, θά ἀποπλύνῃ τὰς χεῖράς Σου, αἵτινες τοσάκις ἐρράπισαν *ἀγγαί* τὴν βουλγαρικὴν θρασύτητα κατὰ κόρρης, ὥστε νὰ δυνηθῆς καὶ αὖθις νὰ συνεχίσης, λευίτης καὶ ἱεροφάντης πάλιν τῶν ἐθνικῶν δικαίων, τὸν τιμιώτερον τῶν ἀγῶνων ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐγεννήθη Κλειῶ ἐπὶ τῆς γῆς;

Τώρα σε ραπίζει ὁ ραιστήρ καὶ τὸ ἄτεγκτον φραγγέλιον τοῦ συνειδότος.

Ἄληθές!

Ὑπερήφανος τώρα, ἀλλὰ καὶ ἤδη τὸ πρῶτον, ὑπερήφανος ἤδη *μόνον* κατὰ *πρώτην φορῖν*, ὁ λόγος καὶ τὸ συνειδός, ἅτινα ἐτίμας μέχρι τῆς χθῆς ἴσα καὶ τὸ μηδέν, ἔχουσι ἐνώπιόν Σου νὰ λαλήσωσιν ἐφεξῆς τὴν γλῶσσαν τῶν θειοτέρων Ἀποκαλύψεων τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν μεταφυσικὴν, ἀλλ' ἰαπωνικὴν ἕως χθῆς, διάλεκτον τοῦ Καντίου, ὑψηγοροῦντος

ἐπὶ τέλους καὶ περὶ μετανόιας καὶ κλέπτοντος δεξιῶς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

* * *
Ἄλλὰ τί λέγω;

Ἄλλὰ τί κλέπτει ὁ Κάντιος;

Ἄλλὰ χωρεῖ, Μανοῦσε, μετάνοια διὰ Σὲ εἰς τὴν αἱματόλουστον πρᾶξίν σου;

Ἄλλ' εἶναι λοιπὸν ὁ μονοκράτωρ Υἱὸς τοῦ Σαβῶθ τόσον εὐρύς κατὰ τὰ πλάτη τοῦ ἀχωρήτου ἐν ταῖς φρεσίν ἀπείρου του· ἄλλ' εἶναι τόσῳ πλατὺς κατὰ τὸ εὖρος τῶν οἰκιρμῶν του· ἄλλ' εἶναι τόσῳ λοιπὸν ἀχανὴς κατὰ τὰς ἀπείρους συγκαταβάσεις τῆς καρδίας του, ὥστε νὰ συγχωρήσῃ καὶ Σοῦ τὴν αἰμοστεφῆ χεῖρα, τὴν τόσῳ ἐνδοξον, τὴν τόσῳ ἄδοξον;

* * *
Ἄπο μέρους Σοῦ καὶ ἀπο μέρους ὄσων σὲ ἠγάπησαν καὶ ἀπο τῆς χθὲς περὶ τὸ λυκαυγὲς σε ἐμίσησαν, ἰθὺς εὐδοκῆση ποτὲ λοιπὸν, θυσίαν δικαιοσύνης, ἀναφορὰν καὶ ὀλοκαυτώματα ὁ βωμὸς τοῦ Αἰωνίου; ἰ καὶ ὁ εὐσεβὴς λευίτης τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἤθελε λοιπὸν τοιαῦτα, ποτέ, δεχθῆ; ἰ Ἐὰν δεχθῆ ὁ Κύριος, μόνον, τὸν ὅποιον θέλεις ἀνοίσει ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον Του Σὺ;

ἰ Καὶ δὲν θὰ ξηράνη μᾶλλον τὴν χεῖρά Σου, τὴν χεῖρά Σου ἐκείνην ἣτις ἔχυνε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ Σου, ὥστε νὰ ἦνε ἀνίκανος ἐφεξῆς νὰ συλλέγῃ δάφνας ροδοφύτους περὶ τὸ μέτωπόν Σου, ἐλαττούσας, σκύλε, τὰ μακεδονικὰ ἄλλα τῆς πανελληνίου ψυχῆς;

* * *
Θεῖτε Μανοῦσε! ἰ τίς δαίμων λοιπὸν σὲ ὤπλιζεν ἐναντίον τοῦ λόγου, ὅστις δὲν φυσιοῖ γίγαντας καὶ δὲν ὑψοῖ ἥρωας, οἵτινες εἶναι ὑπερήφανοι τοκετοὶ τῆς καρδίας, ἄλλ' ὅστις προσανατολίζει τὰς ἡμετέρας πράξεις, ἀπο τῆς κατάντους ἐφ' ἃ μὴ δεῖ, πρὸς τὸν αἰώνιον πόλον ἐξ οὐ ὠλίστησεν εἰς Βηθλεέμ ὁ τέλειος ἄνθρωπος, ὁ ὑπέρτερος τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Ρενάν καὶ πάσης κορυφῆς ἐν ἀνθρώποις;

* * *

ὦ Μανοῦσε ! Μανοῦσε ! μέγα μεγαλωστί παιδίον, μηνῖον εἰς τὸν κίωνα ὡς ὁ Ἀχιλλεύς· ἰταμέ ἤρωσ ὡς δωρικὴ μετεν-
σάρκωσις· αἰώνιε στρατιῶτα τοῦ καθήκοντος· ὦ, ποῖα ἄλγη
δωρεῖσαι εἰς τὰς φρένας μου καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν ὁμνούν-
των ὑπὲρ τῆς μέχρις ἄστρον πορείας τῆς ἐκεῖ ἐπάνω εὐκλείας
Σου, ἐκεῖ ἐπάνω ὅπου κατοικεῖ ὁ Βορρᾶς ὁ γαμβρὸς τῶν Ἀ-
θηναίων, ἀλλ' ὅπου τό Πανελλήμιον ἔχει τὴν καρδίαν του καὶ
ὅπου ὁ Κόσμος ὅλος ἐλησμόνησεν ὅτι ἐγεννήθη ὁ Ἀριστοτέ-
λης ἰσόθεος καὶ δὲν τὸ ἐλησμόνησες πύ, ἀφ' ἧς ὁ δάσκαλος
τοῦ χωρίου, ἀνώτερος σοφῶν καθηγητῶν, ἐνθους σοῦ τὸ ἀπε-
κάλυπτεν καὶ Σὺ ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς καρδίας Σου βαθύτατα
τὸ ἐνεχάραξες.

ὦ ἤρωσ ἄσπιλε !

ὦ κακοῦργε σκότιε !

ὦ Μανοῦσε ! Μανοῦσε !

Παίγνιον τώρα τῶν δακρῶν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Σταυροῦ,
ὑπὸ τοὺς ταρσοὺς τοῦ Γολγοθᾶ, ὑπὸ τὸ φραγγέλιον, τὸν κολά-
φον, τοὺς ἐμπτυσμοὺς καὶ τὸ ράπισμα τοῦ συνειδότος, ἐξε-
γεθέντος ἐναντίον Σου λυσσωδῶς !

ὦ ! ποῖα μακεδονικὴ ρομφαία, μήκη σαρίσσης ἔχουσα,
διέρχεται τὴν ψυχὴν Σου τώρα, ὑπατε καταφρονητὰ τῆς ζωῆς,
τὴν ὅποιαν πάντοτε μὲν ὡς κτῆμα ἴδιον περιεφρόνησες, ἀπὸ
τῆς χθῆς δέ, ὡς κτῆμα ἀλλότριον, ἐσεβάσθης ἐλάχιστα, ὑπὸ
ἐξαιρετικωτάτας μὲν συνθήκας ἀλλὰ δημιουργοὺς ἄγαν φρι-
κτοῦ δράματος, ὅπερ κατέπληξε τρισμυρίας ψυχὰς καὶ διέσει-
σεν ἄλλας τόσας φρένας καὶ ἐσταμάτησε μυρίας καρδίας !

Διὰ σέ ἡ Κρήτη πενθηφορεῖ, λησμονήσασα τοὺς ἀετούς σου
καὶ τοὺς ἀφανεστάτους ἀλλ' ἐξαιρετοὺς θριάμβους Σου.

ὦ ἤρωσ καὶ κακοῦργος !

ὦ ἄγγελε σκότους καὶ ἄγγελε φωτὸς μελιγροῦ !

ὦ ἡγεμονίδῃ σκοτεινὴ καὶ ἡγεμονίδῃ ὀλόλευκε !

Ἀδάμας ἀργυρώλενος καὶ κύκνος πάλλευκος χθῆς, : ποῦ
λοιπὸν ἐν Σοὶ θὰ ἐπανίδω καὶ πάλιν ποτὲ Σὲ τὸν ἴδιον, αὐ-
τότατον, ὡς ἦσο μέχρι τοῦ εἰδεχθοῦς ἀγίου λυκόφωτος τῆς χθῆς ;

Ποῦ εἶνε, Μανοῦσε, ὁ Μανοῦσος ; Ποῦ εἶνε, ὦ Μανοῦσε,
σκότιε, ὁ Μανοῦσος ὁ ἄσπιλος ;

Ποῦ εἶνε, Μανοῦσε ἀμόλυντε, ὁ Μανοῦσος ὁ ὀλόλευκος ;
 Δόξα τοῦ παρελθόντος, ἀφανῆς ἅμα καὶ ἀχανῆς· αἰωνία καὶ
 ἀφειδῆς κατάρτα τοῦ μέλλοντος· δραπέτης ἔσαι τῆς Κρήτης·
 ἐξόριστος ἔσαι τῶν Οὐρανῶν· φύγε ! φύγε ἐντεῦθεν μυριάς
 λεύγας· φύγε μακρὸν τῶν σταυρῶν τοῦ Μίνωος. Φύγε ! φύγε
 καὶ ὑπαγε νὰ βασιλεύσης, Κακοῦργε, μεταξὺ τῶν κανιβάλων
 τώρα καὶ νὰ πατριαρχεύσης κάτω ἐκεῖ κατὰ τὰς τελετὰς τῆς
 Ἄβομέης, μέχρις οὗ ὁ Κύριος Σαβαώθ, Οὔτινος τὸ ὠραιότερον
 ὄνομα εἶναι ΕΛΕΟΣ, κατὰ ἀηδοφροῦρητον διδασκαλίαν τοῦ
 Οὐγκῶ πρὸς τοὺς Διῶνας, σε ἀνακαλέσῃ, Κακοῦργε, μεταξὺ
 τῶν ὀλολευκῶν περιστερῶν, τῶν ὁποίων ὑπῆρξες μέχρι τῆς
 χθές, θεῖε Μανοῦσε, ἡ ἀσπιλωτέρα κρῖνον, κύκνος, χιών.

12

ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ ΜΑΣ
 ΕΙΣ ΠΛΑΤΑΝΙ (1904)

Ἐπῆρξεν ἀληθῶς εἰς μαγικὸς ὄνειρος ἡ ἐντεῦθεν μέχρι
 Πλατάνι Ἀποκορώνου ἐκδρομὴ τῆς Χωροφυλακῆς μας κατὰ
 τὴν σκιερὰν ἡμέραν τῆς 28 Μαΐου.

Σκοπὸς τῆς ἐκδρομῆς ταύτης ἦτο ὅπως παραστῶσι πάντες
 οἱ ἄνευ ὑπηρεσίας ὀπλιταὶ τῆς Χωροφυλακῆς κατὰ τὴν γενη-
 σομένην ψευδομάχην μεταξὺ τῶν ναυτῶν τοῦ ἐν Σούδα ὀρ-
 μοῦντος Ἰταλικοῦ πολεμικοῦ «Εὐρυδίκης» καὶ τοῦ πεζικοῦ
 Τάγματος τοῦ ἐνταῦθα Ἰταλικοῦ Στρατοῦ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, σῶμα πεζοναυτῶν τοῦ ρηθέντος
 σκάφους εἶχεν ἀποβιβάσθῃ πρὸ δύο ἡμερῶν μετὰ πυροβολικοῦ,
 καταλαβὸν λόφον παρὰ τὴν θέσιν Πλατάνι, ἀπέχοντα περὶ τὸ
 χιλιόμετρον ἀπὸ τῆς παραλίας, τὸν ὁποῖον ὠχύρωσε διὰ τεί-
 χους ἐν εἶδει φρουρίου.

Κατὰ τὸ σχέδιον τῆς ψευδομάχης, τὸ μὲν ναυτικὸν ἐμελλε
 νὰ ὑπερασπίσῃ, ἀριστερόθεν αὐτοῦ, ἀπόβασιν στρατοῦ, τὸ δὲ
 πεζικὸν ὄφειλε νὰ ματαιώσῃ ταύτην.

Ἄνεκκλάητος ὄθεν χαρὰ ἀναμφιβόλως κατέλαβε τοὺς ὀπλίτας μας ἅμα τῇ εἰδήσει, περὶ δὲ τὴν 4 ¹/₂ ὥραν τῆς πρωΐας ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς σάλπιγγος τοῦ ἐγερετηρίου ἅπαντες δι' ἐνός πηδῆματος κατέλιπον τὴν κλίνην, ἀμιλλώμενοι τὶς πρῶτος νὰ προσετομασθῇ πρὸς τὴν ἐξαιρετον ἀποστολικὴν ἐκδρομὴν καὶ πρὸς τὸ ἐξαιρετον *ἐμφυχον* θέαμα.

Ὅτιως οἱ πάντες ἀνά τοὺς στρατῶνας ἐθεάθησαν ἐν κινήσει, οὐδὲν δὲ ἤκουες ἄλλο εἰμῆ ἀναβάσεις καὶ καταβάσεις τῶν κλιμάκων, κλαγγὰς ὄπλων καὶ ξιφολοχῶν καὶ κραυγὰς ἀγαλλιάσεως.

Συμφώνως σχετικῇ διαταγῇ περὶ τὴν 5 ¹/₄ τῆς πρωΐας οἱ διαθέσιμοι ὀπλίται τοῦ τε Ἐπιτελείου καὶ τῶν σταθμῶν Κεντρικοῦ Χανίων, Τοπχανᾶ καὶ Λιμένος Χανίων, συνελθόντες ἐξῶθε τοῦ Ἀρχηγείου, περὶ τοὺς 100, ὑπὸ τὸ γενικὸν πρόσταγμα τοῦ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν Μοιράρχου, Διοικητοῦ τῆς Ἐξωτερικῆς Μοιραρχίας Χανίων, κ. Ἀχιλλέως Μπιαμόντι, ἐξέκίνησαν περὶ τὴν 5 ¹/₂ ὥραν ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς προπορευομένης Μουσικῆς τῆς Χωροφυλακῆς μας, παιανίζούσης τὸ Ἡγεμονικὸν ἐμβατήριον.

Μετὰ τινων λεπτῶν πορείαν συνηνητήθη μετὰ τῆς Χωροφυλακῆς μας τὸ Ἴταλικὸν Τάγμα, παρακολουθούμενον ὑπὸ πολλῶν Ἀξιωματικῶν, μετὰζὺ τῶν ὁποίων διεκρίνετο ὁ Διοικητὴς αὐτοῦ Ἀντισυνταγματάρχης κ. Μπενεδέττι, ὅπερ, ἀκολουθήσαν ἐπὶ μακρὸν τὴν Χωροφυλακὴν, ἄγρυσαν διὰ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ Χανίων—Σούδας, ἀπεχωρίσθη κατόπιν ὅπως ὀδεύτη διὰ μέσου τῆς παρακειμένης πεδιάδος, διελθὼν δὲ εἶτα ἐκ τῶν ἀγροικιῶν τοῦ χωρίου Τσικαλαριά, διευθύνετο ἐκεῖθεν πρὸς τὰ πρόσω, ἀνατολικῶς, ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν πρὸς τὴν Μαλάξαν.

Μετ' οὐ πολὺ ἐθεάθη ἐφιππος καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Χωροφυλακῆς μας κ. Μόναχο, ὅστις, συνοδευόμενος ὑπὸ δύο ἐφιππων χωροφυλάκων, ὤδευσε πρὸς τοὺς λοιποὺς πρόπορευομένους Ἀξιωματικοὺς τῆς Ἑλληνοδίκου ἐπιτροπείας τοῦ εἰρημένου Τάγματος. Ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν αὐτῶν οἱ ὀπλίται ἀφίκοντο εἰς Σούδαν περὶ τὴν 6 1)2 πρῶην.

Ὅτε ἔβαινον, ἀφεστῶτες χιλιόμετρον μόνον ἀπὸ τῶν γε-

λασμάτων του θείου Όρμου, λαμπρόν θέαμα ύπεδέξατο τὰς εὐσταλείς ἐλπίδας τῆς Κρήτης, ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος.

Ὁ Ἀπόλλων, χάριν των, ταχὺς ἀναδύσας ἀπὸ τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς, ὅπισθεν τῶν Ἀνακτόρων τοῦ ρικη-οῦ Μοῦτσου-Χίτο, κατεχρύσονε τόσας εὐγενεῖς μορφάς, ἐνῶ αἱ ξανθαὶ Αὐτοῦ κόμαι νυμφοστολοῦσαι τὸν Ὅρμον τῆς Σούδας, ἐδωρουντὸ εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ψυχὴν των παιδρὸν ὄραμα πανηγύρεως τῆς Φύσεως, ἥτις ἐν Σούδα ἔχει στήσει ἀπ' αἰῶνος τὸ κομμωτήριόν της.

Ὑπὸ τοὺς ἤχους ἐνθουσιαστικοῦ ἐμβατηρίου τῆς Μουσικῆς τῆς Χωροφυλακῆς μας εἰσῆρχοντο ἑκατὸν εὐέλπιδες εἰς τὴν κόμην τῆς Σούδας, ὅτε πολλοὶ τῶν κατοίκων, αἰχμάλωτοι ἔτι ὄντες τοῦ Μορφέως, ἔθραυον τὰ δεσμά των, ἀτμηλεῖς ἐξερχόμενοι ἐπὶ τῶν ἐξωστῶν, ὅπως ἀντιληφθῶσι τῆς ἀπροόπτου καὶ θεαματικῆς ταύτης ἐμφανίσεως, ἥτις ἐπλήρωσε ζωῆς τὴν ἡρεμον καὶ γαληνὴν κόμην τῆς Σούδας, ὡς εἴαν αὕτη μετέλαβε τῆς ζωῆς, ἥτις περισσεύει ἐντὸς ἑκατὸν στέρνων, ἄτινα ψηλαφεῖ, ἐπικρούει καὶ ἀκροᾶται ὁ Ἄρης διὰ τῶν ἀδρῶν αὐτοῦ δακτύλων καὶ οὐδὲν εὐρίσκει αἰτιώμενον.

Τῆς Μουσικῆς μας παραμεινάσης ἐν Σούδα, ἐξηκολούθησαν οἱ ἄνδρες τὴν πορείαν αὐτῶν, ἄγοντες εἰς Πλατάνι, ὅτε, περὶ τὴν 7, 5' ὥραν διερχόμενοι ἐκ τῆς θέσεως α' Ἀγία Παρασκευὴ ἠντίκρυσαν τὸν περὶ τὰ δύο χιλιόμετρα ἀφεςπῶτα πρὸ αὐτῶν λόφον, ἐφ' οὗ ἦτο ἐστρατοπεδευμένον τὸ ἰταλικὸν ναυτικόν.

Τὸ ναυτικόν, ὑπολαβὸν τοὺς ἡμετέρους ὀπλίτας ὡς τὸν πολέμιον, ἔβαλε δύο κανονισβολισμούς, ἀνιχνεῖον τὸν ἐχθρόν, ἀλλ' ἀντιληφθὲν κατόπιν τῆς πλάνης, ἔπαυσε τὸ πῦρ, ἀναμένον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀληθοῦς ἐχθροῦ. Μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ πυρὸς ἐξηκολούθησαν πρὸς τὰ πρόσω, περὶ τὸ χιλιόμετρον εἰσέτι, εἶτα ἐσταμάτησαν οἱ ὀπλίται ἐπὶ καταλλήλου θέσεως καὶ λύσαντες τοὺς ζυγούς, μετ' ἀκρατήτου ὀρέξεως προεγευμάτισαν μετὰ μόνου ἄρτου καὶ τυροῦ ἐκ πλησίον πανδοχείου καὶ μετὰ μόνου ὕδατος, ὕδατος τῆς λήθης παντός κόπου, ἐκ τοῦ ἐγγύς ρέοντος ὀλίγου ἀλλὰ διαυγεστάτου γάματος.

Μετὰ ταῦτα ἐξελέξαντο οἱ ἄνδρες παρακείμενον μικρὸν ὕψωμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκάθησαν, ἀναμένοντες τὴν ἐμφάνισιν

τοῦ πεζικοῦ καὶ τῆς μάχης τὴν κάταρξιν ἅμα τῇ τούτου ἐμφανίσει.

Μετὰ παρέλευσιν ὥρας καὶ πλεόν ἀνιχνευταὶ τοῦ ρηθέντος Τάγματος ἀνεφάνησαν δεξιόθεν καὶ πρὸς Βορρᾶν ἐκ τῶν κλιτύων τῆς ἀντικρῦ βουνοσειρᾶς Μαλάξης, μετὰ τέταρτον δὲ περίπου ὥρας ἐνεφανίσθη τμῆμα τοῦ Τάγματος ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἰχνῶν τῶν ἀνιχνευτῶν.

Τούτου ἀντιληφθέν τὸ ναυτικὸν ἤρξατο πυρὸς διὰ κανονιοβολισμῶν.

Τὸ τμῆμα τοῦτο προήλασε κατὰ τι ἐν παρατάξει μάχης, ἔπειτα δέ, καταλαβὸν ἐπίκαιρον θέσιν, ἔβαλλεν ἐκείθεν ἀραιῶς κατὰ τοῦ ἀντιπάλου, ὅστις ἀνταπήντα διὰ γενναίων κανονιοβολισμῶν.

Μετὰ πάροδον λεπτῶν τινων ἕτερα δύο τμήματα τοῦ πεζικοῦ ἀνεφάνησαν δεξιόθεν, Δ. καὶ ΒΔ. τοῦ ἐχθροῦ, ἄτινα λαβόντα καὶ ταῦτα ἀμυντικὰς θέσεις, ἔβαλλον ἀραιῶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ θέαμα ἦτο γοητευτικὸν καὶ ἔτι μᾶλλον καθίστατο γραφικώτερον ὅσῳ καὶ τὸ πεζικὸν ἐξ ἐφόδου προήλαυε πρὸς τὰ πρόσω καταλαμβάνον ἀμυντικὰς θέσεις καὶ αὐξάνον ταυτοχρόνως τὸ πῦρ, ἐνῶ τὸ ναυτικὸν ὡσαύτως ἐπύκνου τοὺς κανονιοβολισμούς· γενναίως δ' ἅμα ἔβαλλεν ὀμαδὸν πυρὰ σῶμα τῶν πεζοναυτῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀνυψωθείσης λευκῆς σημαίας διὰ σαλπίσματος ἀπὸ τοῦ πεζικοῦ, ἔπαυσε ἐπὶ τινα λεπτὰ ἡ μάχη, γενομένης *brevi manu* ἀνακωχῆς, μεθ' ἧς πάλιν καταβίβασθείσης τῆς λευκῆς σημαίας, ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τὴν ἔναρξιν τοῦ πυρὸς, τοῦ μὲν ναυτικοῦ βάλλοντος διὰ κανονιοβολισμῶν καὶ ὀμαδὸν πυρὸς, τοῦ δὲ πεζικοῦ ἐξ ἐφόδου καταλαμβάνοντος, ὅλον ἐν πρὸς τὰ πρόσω θέσεις, καὶ ἀφικομένου τέλος περὶ τὸ $\frac{1}{2}$ χιλιόμετρον ἐγγύς τοῦ ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ κατεχομένου λόφου· ἀφοῦ δὲ μετὰ τοῦτο ἐπὶ τινα λεπτὰ ἐξηκολούθησεν εἰσέτι ἡ μάχη, ἐσάλπισεν αἴφνης παῦσις τοῦ πυρὸς καὶ εἶτα ἀνασυνταξίς τῶν μαχομένων μερῶν, τοῦ πεζικοῦ τότε συνταχθέντος ἐπὶ τοῦ σημείου ἐνθα ἦτο ἡ Χωροφυλακὴ μας, ἔλλανοδικουσα καὶ φιλοσοφοῦσα ἐπὶ τῆς ἀναιμάκτου συρράξεως.

Ὁμιλησάσης τότε τῆς σάλπιγγος, ἡ Χωροφυλακὴ μας, ὡς εἰς ὀπλίτης, συνετάχθη τάχιστα, ὡς συντάσσονται θεῖοι τόνοι ἵνα συγκροτήσῃ μίαν ἐξαιρετον ἁρμονίαν.

Ἡ Χωροφυλακὴ μέλλει νὰ ἐπανακάμψῃ, ἃς εἵπωμεν, οἴκαδε, ἐνῶ τὸ ἀγωνισθὲν Τάγμα παραμένει μικρόν τι ἐν ἀναπαύσει.

Ἀφικομένη ἡ Χωροφυλακὴ μας εἰς Σούδαν, σταματᾷ ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ, ὅπου ἤδη παρέμενε συνταταγμένη ἡ Μουσικὴ καὶ ὅπου προσελθόντος μετουπολὸ τοῦ κ. Ἀρχηγοῦ, παρυσίασεν αὐτῷ ὄπλα ὑπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦ Μοιράρχου κ. Μπιαμόντι.

Ἐκεῖ ἡ μηδέποτε σταματῶσα ἀλλ' αἰετοτε ἐπὶ τὰ πρόσω ὀδεύουσα Μουσικὴ τῆς Χωροφυλακῆς μας, ἔτοιμος νὰ ὀδεύσῃ πρόσω, σταματᾷ, ὅπως παιανίσῃ διάφορα τεμάχια, προκαλέσαντα τὴν συρροὴν ἱκανοῦ πλήθους, ἀπολαύοντος θεάματος ἐξαιρετοῦ καὶ ἀκούσματος ἠδουλάλου, ἐν διπλῇ ἁρμονίᾳ μουσικῆς πεπηγυίας ἀφ' ἐνός καὶ κινητῆς ἐμφύχου ἀφ' ἐτέρου. Μετὰ 20 λεπτῶν ἐκεῖ διαμονὴν τῆς Χωροφυλακῆς μας ἀφίκετο καὶ τὸ ἀναμενομένον Ἴταλικὸν Τάγμα, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν σαλπίγγων του· μεθ' ὃ ἤρξατο παλινσοτῶσα εἰς Χανία, παιανίζουσης διάφορα ἐμβατήρια τῆς Μουσικῆς, ἀφικομένη περὶ τὴν 11, 45 π. μ. εἰς Χανία, ἐμπλεως τὴν ψυχὴν ἀναμνήσεων ἀρίστων.

Ἀλλὰ δὲν θὰ τερματίσωμεν τὸν λόγον ἄλλως ἢ συγκαίροντες ἐπὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ αὐτοῦ τῷ ἐριτίμῳ κ. Ἀρχηγῷ μας, παρασχόντι καὶ μάθημα καὶ τέρψιν πρὸς τοὺς ὑφισταμένους αὐτοῦ κατὰ τὴν παρ' Ὀρατίῳ ὑποθήκην τοῦ μεγίστου τῶν φιλοσόφων τῆς κλασικῆς δόξης : «παίζειν καὶ διδάσκειν» «utile dolci».

Νὰ ἐπαναληφθῇ λοιπὸν ἡ τερπνὴ στρατιωτικὴ ἐκδρομὴ καὶ τὸ θέαμα πλαστῶν μαχῶν ἐν προσεχεῖ εὐκαιρίᾳ καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνηται μάλιστα ὡσάκις ἐκάστοτε παρίσταται ἡ εὐκαιρία, καὶ εὐχόμεθα καὶ αἰτούμεθα εὐλαθῶς, ὅπως καὶ αὐθις συγχαρῶμεν τῷ ἐριτίμῳ κ. Ἀρχηγῷ μας ab imo pectore, καίτοι, ὅπου τὰ πράγματα μόνον αὐτὰ λαλοῦσιν εὐγλώττως, πᾶς λόγος ἐπαινήτης παρέλκει, καὶ πᾶν συγχαρητήριον κατα-

πνίγεται ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τῆς κοινῆς ἐπιδοκιμασίας. Τοῦτο κάλλιστα συνέβη καὶ κατὰ τὴν ἀλησμόνητον εἰς Πλατανί ἐκδρομὴν τῆς Χωροφυλακῆς μας, τῆς ὁποίας φευγαλέαν σκιαγραφίαν ἀτέλως ἐν δυσὶ λέξεσιν ἐκινήματογραφήσαμεν, χάριν ἀπλῶς τῶν μὴ κοινωνησάντων τοῦ θεάματος τῆς πλαστῆς μάχης καὶ τῆς θαυμασίας ταύτης στρατιωτικῆς ἐκδρομῆς. (1)

(1) Καθ' ἣν στιγμὴν ἐκτυποῦνται αἱ γραμμαὶ αὗται, ἡ διαθέσιμος δύναμις τῆς Χωροφυλακῆς μας ποιεῖται ἐκδρομὴν στρατιωτικὴν ἐκ Χανίων εἰς Πλατανιᾶν ὑπὸ τὸν ἀκάματον καὶ ἠλιόκαλῃ ἀξιωματικὸν ὑπομοίραρχον κ. Γαρδέλην, διευθυντὴν τοῦ Τμήματος τῆς Στρατολογίας. Ἐκτυπομένου τοῦ σημείου τούτου τάχιστα, οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν περὶ τῆς ἐν λόγῳ στρατιωτικῆς ἐκδρομῆς ἐνταῦθα ἢ ὅτι τὴν 30 Ἰουλίου ε. ἔ. περὶ τοῦ ἑκατὸν ἐκ τῶν ὀπλιτῶν ἐξέδραμον ἀπὸ τῆς 5 πρωῆνης εἰς Πλατανιᾶν εἰς στρατιωτικὸν περίπατον, ἐπανακάμψαντες περὶ μεσημβρίαν εἰς Χανία ὑπὸ κάθετα τοξεύματα ἡλιακά, κονιορτοβριθεῖς μέχρις ὁστέων μυελοῦ, ροδαλώτατοι καὶ ἀχμαϊστάτοι, καὶ ἔτοιμοι νὰ ἐπαναλάβωσι τὸ σπαρτιατικὸν πείραμα ἄνευ διαμέσου ἀναπαύλας, αὐθις.

ΒΑΠΤΙΣΙΣ ΚΡΗΤΗΣ ΕΝ ΙΟΥΡΔΑΝΗ

(Πραγματεία ἀρχαιολογική)

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τοῦ «Κρητικοῦ Ἀστέρος»,

Ἡ περὶ ἀρχαίων κατοίκων τῆς Κρήτης πραγματεία τοῦ λογίου κ. Παύλου Βλαστοῦ, ἐν τῷ ἀριθμῷ 18 τοῦ ὑμετέρου «Ἀστέρος», μοι ἀνέμνησε γλυκείας ἡμέρας τοῦ παρελθόντος, ἀπωτάτας, καθ' ἃς ἐμελέτων τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἐπιμελῶς, ἅτε υἱὸς Λευΐτου.

Ἰδιαιτέρως ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐπὶ τοῦ χωρίου (B, 5) τοῦ Σοφονίου ἐσημείωσα ὅτι πρέπει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ ζήτημα ἐὰν οἱ ἐν αὐτῷ φερόμενοι Κρήτες καὶ ἡ Χαναὰν ἄεον νὰ ληφθῶσιν ὡς Κρήτη καὶ Χανία I, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε ὅτι οἱ Φοίνικες

εθάπτιζον οὕτω τὰς ἐπὶ πορφύρα καταλαμβανομένας χώρας, γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ Φοίνικες ἦσαν πρωτεζάδελφοι τῶν Φιλισταίων καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν ἔχοντες ἀνά τὰς θαλάσσας τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ Θερσί (Χερεθί) μέχρι Κρήτης (Χερεθί) καὶ ἀπὸ Κυθήρων (Χερεθί) μέχρι Ἐτρούσκων (Χερεθί) καὶ μέχρις Ἡρακλείων Στηλῶν, καὶ, κατὰ τι χωρίον πολύτιμον τοῦ Ἀριστοτέλους, μέχρις Ἀμερικῆς I (1)

Αὐτὸς ὁ ἐλληνικώτατος ἀποβάς Ἡρακλῆς (ὁ Σαμψῶν τῶν Ἑβραίων καὶ ὁ Σαμπτοῦν τῶν Βαβυλωνίων) οὐδὲν εἶναι ἄλλο εἰ μὴ ὁ Μελεχ-ΚΑΡΘ τῶν Φοινικῶν ἤτοι ὁ Μῆλι-ΚΕΡΤΗΣ, ἀρκεῖ κατὰ τὴν εὐφυᾶ παρατήρησιν τοῦ De-Cesnola τὸ ΜΕΛΚΑΡΘ νὰ ἀναγνωσθῇ ἐβρῆστι ἐκ δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερὰ (ΘΡΑΚΛΕΜ ἢ ΘΡΑΚΛΕΣ ἤτοι ΗΡΑΚΛΕΣ).

Ὅμιλῶ περὶ Ἡρακλέους ἐξ ἀφορμῆς μὲν τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν, ἀς ὁ Σαμψῶν τῶν Φιλισταίων ἐλάλιξε καὶ κατέρριψεν, ἐνῶ ἐν τῷ στενῷ τοῦ Γιβραλτάρ αὐτὸς ὁ Μελεχ-Καρθ (ἤτοι ὁ Ὑψιστος, «ὁ Κύριος τῆς γῆς») διεχώρισεν ἐν δυνάμει βραχίονος Αὐτοῦ Εὐρώπην ἀπ' Ἀφρικῆς, κυρίως ὅμως ὅπως

(1) Ὁ κ. Τάκης Κανδηλῶρος, ἀνακαλύψας ἐν τῷ Στράβωνι τὴν Ἀμερικὴν, παρέλιπε τὴν μνείαν καὶ τὸν συνδυασμὸν τοῦ ἀριστοτελικοῦ χωρίου μετὰ τοῦ στραβωνείου, ἅτινα ἀμφοτέρω πρὸ πολλοῦ εἶχον ἀνακοινῶσαι ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ὑπαξιωματικῶν τῆς Χωροφυλακῆς, ὡς ἐνθυμοῦνται οἱ κ. κ. κηῆτες ἀξιωματικοὶ καὶ ἀνθυπασπισταὶ ἅπαντες, οὐδὲ ἔλαβε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ κ. Κανδηλῶρος τὸ ἐν τῇ πεπολιτισμένῃ Περουβίᾳ τῆς Ἀμερικῆς φοινικίζον ἀλφάβητον, οὐδὲ συνεδύασε πρὸς τὸ παλαιτάτον ὁμοιον κρητικόν. Καὶ μὲν σεβασμιώτατος κληρικὸς Ἰάπων, ἐν μονογραφίᾳ αὐτοῦ, ἦν δὲν ἔχω σήμερον πρόχειρον, διατείνεται ἐξ Ἰαπωνίας ἀνακάλυψεν τῆς Ἀμερικῆς, ἢ μᾶλλον πηλαιτάτην ἐπικοινωνίαν Ἰαπωνίας καὶ Ἀμερικῆς. Πλὴν οὐδεὶς ἐμποδίζει λόγος νὰ ἀληθεύῃ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, ἐπίκουρος δὲ εἰς τοῦτο νὰ προσέρχεται ἡμῖν καὶ ὁ εὐθῆτατος ἐν τοιοῦτοις ζητήμασι Στράβων, ὃν τρόπον οὐδεὶς ἐμποδίζει ἀποχρῶν λόγος ἢ ἀνακάλυψις τοῦ Κολόμβου νὰ ἦνε ἀπόρροια πεποιθήσεως ἐπιστημονικῆς, ἐφχρημογὴ ἰταμῆ Μαθηματικῆς ἀληθείας καὶ σύλληψις καὶ δώρημα Νοῦ καὶ οὐχὶ ἀπότοκος ἀδεσπότου Φήμης καὶ Θρύλου ἀνά τὰ στόματα τῶν ἀλεφάλων ἀνδρῶν τοῦ Μεσαίωτος, μὰ τὸν Taine.

δείξω ὅτι ἡ ἔκφρασις ΚΑΡΘ ἢ ΚΑΡΤ κητήνησε σχεδὸν προσηγορικῆ, καὶ οὐχὶ κυρία, ἐπωνυμία τῶν πόλεων, ἅς οἱ Φοίνικες ἐπὶ πορφύρα καὶ ποικίλῃ ἄλλῃ ἐμπορίᾳ κατελάμβανον.

Ἔδει ὅθεν νὰ μὴ ξενισθῆ πολὺ ὁ κ. Βλαστός διὰ τὴν σύμπτωσιν ταύτην τοῦ ὀνόματος τῆς Κρήτης πρὸς τὰ φοινικὰ καὶ φιλισταικὰ αὐτὰ ὀνόματα Κερόθ καὶ Κερέθ.

Περὶ Κεραθίμ δὲν ὀμιλῶ, διότι καὶ οἱ ἄκρω δακτύλῳ ἀψάμενοι ἑβραϊκῆς γινώσκουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ ΙΜ εἶναι πληθυντικὴ κατάληξις (πρβλ. Χερούβ-ίμ, Σεράπ-ίμ, Μισρά-ίμ, κτλ.)

Ἔτι λοιπὸν Μελέχ (Μολόχ I, Ὑψιστος θεός), ΜΕΙΛΙΧΙΟΣ (1) ἐν Οὐρανοῖς καὶ πολλαὶ χῶραι (ΚΑΡΤ) ἐπὶ γῆς ἢ ἀνὰ τὰ χάη ("Ορα θαυμασίας διακηρύξεις Σωκράτους κοσμολογικὰς ἐν Φαίδωρῳ). Διὸ καὶ ὁ Ζεὺς καὶ οἱ θεοὶ παρὰ Λατίνοισι λέγονται *domini terrarum*, κύριοι τῶν Κόσμων.

Ὁ πατροδύναμος ὅθεν Ἡρακλῆς, ἦτοι ὁ Μελικέρτης τῶν Ἑλλήνων, εἶνε ὁ Ὑψιστος αὐτὸς Δημιουργὸς καὶ Κύριος τῆς Γῆς, ἐνῶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ κητήνησεν ὁ εὐτελέστερος τῶν ἡρώων τῆς ὡς Μελικέρτης, ὁ Ὑψιστος δὲ ὡς Ἡρακλῆς.

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου ἐν τῷ παρόντι.

Πρόκειται νὰ παρουσιασθῆ ὁ Ἡρακλῆς-Μελικέρτης (Μελέχ-ΚΑΡΤ) ὡς ὑποστάς καὶ ἄλλην ἀλλοίωσιν φιλολογικὴν, ὡς ἀνατραπεῖς τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας καὶ ὡς γενόμενος ἐξ ἀπίνης ΚΑΡΤ Μελέχ ἦτοι Καρδαμύλη ἢ Καρδάμυλα, ΚΡΗΤΗ-ΜΗΛΟΣ. (2)

Ὡστε ὡς βλέπετε, Κύριε Διευθυντά, ἡ φοινικικὴ καὶ φιλισταικὴ αὐτῇ λέξις ΚΑΡΤ καταδιώκει ἡμᾶς ἀπανταχοῦ.

Ὅτε ἐν Αἰγύπτῳ ἐφωτοβόλει ἡ ἀνάμνησις ἐκπάγλου πολιτισμοῦ, οἷος ὁ τῆς ΙΗ' δυναστείας, ἡ Διδώ (Ἐλιοῶ) ἔδρουε νέαν ΚΑΡΘ (Καρθαγένην, Καρχηδόνα) ἐν Τύνιδι, αὕτη δὲ ἡ Καρθαγενὴ ἔτικτε μετουπολὺ ἄλλην Καρθαγένην ἐν Ἰσπανίᾳ.

(1) Μολόχ παρὰ τοῖς φοινικικαῖς λαοῖς, Ἐλοχίμ παρ' Ἑβραίοις, Ἄλλάχ παρ' Ὀθωμανοῖς, καὶ ΛΟΓΟΣ ἢ Μείλιχος ἢ Κάμιλλος (Ἐρμῆς) παρ' Ἑλλήσι.

(2) πρβλ. ΠΑΡΟΣ—ΤΗΝΟΣ, ΠΟΡΟΣ—ΗΕΤΙΩΝΕΙΑ, ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ—ΑΘΗΝΑΙ πρὸς τὰ ΠΑΡ-ΝΗ(Θ)ΟΣ, ΠΑΡ—ΝΑΣΟΣ

Οὕτω ὁ κόσμος εἶνε πλήρης πόλεων φοινικικῶν (ΚΑΡΤ),
 ἃς ὁ κ. Βλαστός ὑπολαμβάνει κακῶς φιλισταικὰς ἀποικίδας
 καὶ οὐχὶ φοινικικὰ ἐν γένει καταλύματα ἢ ἐπισταθμίας.

Ἐμὴ ὁ κλεινὸς Renan δὲν νομίζει ὅτι τὸ ΠΕΛΑΣΓΙΚΟΝ
 ζήτημα εἶνε αὐτόχρομα αὐτὸ αὐτότατον τὸ ΦΙΛΙΣΤΑ-Ι-
 ΚΟΝ;

Μόνον ἐὰν ἀπὸ τοιαύτης ἀφετηρίας ἀναχωρῇ καὶ ὁ κ.
 Βλαστός, θὰ ἔχη δίκαιον, ταυτίζων Κρήτας καὶ Φιλισταίους
 (Κερεθ-ίμ).

Ἄλλως, θὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ ὑπολάβω ὅτι παραλαμβάνει
 μίαν κακὴν μετάφρασιν τῶν Ο΄. ραββίνων μεταγλωττιστῶν
 τῆς Παλαιᾶς ὅπως ἐποικοδομήσῃ τὸ ἴδιον θεώρημα.

Διότι, οὐδὲ δέχομαι μετανάστευσιν Κρητῶν ἐντεῦθεν
 ἐκεῖσε, ἐνῶ τοῦναντίον ὁδὸν πᾶς τις νὰ δεχθῇ φυσικωτέραν
 τὴν ἐκεῖθεν ἐπίσκεψιν, ἢ ἐπίσκηψιν, μέχρις ἡμῶν.

Τούτου δὲ ἀπόδειξις ἡ μεγάλη ἐκεῖθεν, πρὸ καὶ μετὰ τὴν
 Διδῶ, ὡς διασκεδασμὸς ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀκτινοβολία τῶν
 Φοινίκων, ἢ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν ὁποίων ἀνὰ τὴν
 ἀκαθ' ἡμᾶς θάλασσαν» ὑπῆρξεν ἡ θαυμασιωτέρα διαπαιδαγώ-
 γησις τῶν ἐλληνικῶν λαῶν περὶ τὸ ἐμπόριον, περὶ τὴν τέχνην,
 περὶ τὴν ἐπιστήμην, περὶ τὴν θεολογίαν, περὶ τὴν μεταφυ-
 σικὴν θεωρίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ΚΑΦΘΟΡ, ὅπερ συσχετίζει ὁ κ. Βλα-
 στός, λίαν εὐφυῶς, πρὸς τὰ ΑΠΤΕΡΑ, ἔχω πάντα λόγον νὰ
 νομίζω ὀρθότερον, δι' οὗς λόγους θέλω ἐξηγήσει ἄλλοτε, ὅτι
 μᾶλλον ἢ ἀλήθεια εἶνε ὑπὲρ ἐμοῦ, δοξάζοντος ΣΑΡΕΠΤΑ
 Σιδωνίας τὰ ΑΒΔΗΡΑ Μακεδονίας (Θράκης, Κουρήτης) καὶ
 τὰ ΑΠΤΕΡΑ Κυδωνίας (Κουρήτης, Θουράκης, Etrusca)
 ἅτινα ἀλλαγῶ καλοῦνται ΣΑΠΟΡΔΑ ἢ ΣΠΑΡΤΗ Πισι-
 δίας, ΠΤΕΡΙΑ Καπαδοκίας, πατρίς τοῦ πολυσεβαστάτου κα-
 θηγητοῦ κ. Καρολίδου, ΠΑΤΑΡΑ, Λυκίας, ΣΠΑΡΤΗ Με-
 νελόου κλπ.

Εἶνε βεβαίως λαμπρὰ ἡ σύμπτωσις Καφθορ (=σίδη, κυ-
 δώνιον) πρὸς Ἄπτερα Κυδωνίας. Ὅμως δὲν θὰ ἐδεχόμεν
 μετάφρασιν τῆς ἐβραϊκῆς λέξεως ὑπὸ ἐλλήνων ἐν Κρήτῃ,
 ἐφ' ὅσον ἔχω ἐτείμους πόλεις (Σιδωνία καὶ Σαρεπτά) νὰ ἐλ-

ληνοποιήσω, ἐλαφρότατα οὕτω: ΚΥΔΩΝΙΑ—ΑΠΤΕΡΑ.

Τὴν ἐλληνοποιήσιν ταύτην βεβαίως οἱ παππεπίπαπποι ἡμῶν Κρήτες διέπραξαν δι' οὗς λόγους ἀλλοχοῦ ἐκτίθημι, ἐνῶ ἡ σύμπτωσις τοῦ ΚΑΦΘΟΡ δὲν εἶνέ τι πλέον μιᾶς σατανοδωρήτου συμπτώσεως.

Καίτοι ἡ συζήτησις μετὰ τοῦ κ. Βλαστοῦ δύναται νὰ θεωρηθῆ λήξασα, ἐπάναγκες οὐχ ἤττον νὰ θίξω ἀξιόλογα ἄλλα ζητήματα.

Ἐὰν Χερεθὶ ἡ Κρήτη (Κουρήθη, Κούθηρα, αἰγυπτιαστὶ δὲ ἐπὶ παπύρου CORTO, ἤτοι ΓΟΡΤΥΣ, Γ'ΟΡΤΥΝΙΑ, ΚΡΟΤΩΝ, Τιγρανο-Κερτα) : διὰ τί Σεκελάκ οὐχὶ ἡ Σικελία ;

Περὶ τούτου πραγματεύομαι ἀλλαχοῦ.

Ἐπίσης ὁ αὐτὸς ΜΕΛΚΑΡΘ—ΗΡΑΚΛΗΣ ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὰς ὀνομασίας ΜΕΓΑΡΑ καὶ ΜΑΚΑΡΙΑ (ΠΗΓΗ) καὶ οὐνεπὼς καὶ ἡ Κρήτη δὲν εἶνε ἀπλῶς φοινικικὴ ΚΑΡΘ ἀλλ' ἀκριβῶς ΜΕΛΕΧ—ΚΑΡΘ, ἤτοι καὶ ἡ Κρήτη εἶνε ΜΑΚΑΡΟΝΗΣΟΣ (1), Μακάρων Νῆσος, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ Μάκορος ΔΙΟΣ (2) (=Μελέχ Καρθ' Ἴδας).

(1) Παρόντων ἐνταῦθα τῶν ἰταλῶν Βασιλικῶν Καραβινοφόρων ἐποιησάμεθα ἀπειθῆ χρῆσιν τοῦ ὀνόματος τούτου τῆς Κρήτης, κατὰ κόρον δὲ ἐπανελαμβάνομεν ὅτι ἡ ἀμβροσία τῶν μακάρων περιελάμβανε καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἰταλικὸν ἔδесμα. Ἄλλως, οἱ εὐθυμότεροι καὶ φιλολογώτεροι τούτων (ὑπομοίραρχος κ. Gervasutti, ἀνθυπομοίραρχοι κ.κ. Battili, Grana, Belli προεκάλουν τὴν συζήτησιν ταύτην ἐπίτηδες, ὡς ἀφετηρίαν φιλολογικῶν καὶ ἱστορικῶν διαλέξεων Μεταξὺ τῶν ἀνθυπομοιράρχων καταλεκτέον καὶ τὸν προσφιλεῖ Τζουλιάνι, ὅστις ἐρχόμενος νὰ τελέσῃ κατ' αὐτὰς τοὺς γάμους τοῦ ἐν Κρήτῃ μετὰ τῆς ἐνταῦθα ἐκλεκτῆς τῆς καρδίας του, ὠδηγήθη, πρὶν ἐπιβῆ τῆς λέμβου, ὑπὸ τῶν Μοιρῶν ἔξω τῆς τροχιάς τοῦ πλανήτου μας. Εἰρήνην εἰς τὸν ὕπνον τῶν δροσερῶν Μαίων Του !

(2) Λέγει μὲν ἡ παλαιὰ ὅτι «barassilh bará ELOHIM samaim a aròs» ἤτοι : «ἐν ἀρχῇ ἐποίησαν Οἱ ΘΕΟΙ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν» ἀλλ' ὁ πληθυντικὸς ἐτέθη ἐκεῖ διὰ μεγαλοπρέπειαν τὸ αὐτὸ ἀνέπτυξε καὶ ὁ ἀείμνηστος θεολόγος Παυλίδης ἐν ταῖς σοφαῖς αὐτοῦ παραδόσεσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ (10 Ὀκτωβρίου 1889). Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἡμετέρου ἀρχιραββίνου κ. Ἀβραὰμ Ἐβλαγῶν περὶ πνευμάτων (elohim) δημιουργησάντων τὸν κόσμον, κατ' ἐντολὴν τοῦ

Ὡς πρὸς τὴν παρατήρησιν ἐκολούθως, ἐκ τῶν τοῦ Πλινίου, ὅτι ἡ Κρήτη ἐκαλεῖτο καὶ Κυπάρισσος, ὁ λόγος πάλιν εἶνε ἄλλος, *παλαιὰ τις σύγχυσις δηλοῦσι*, ἐκ τῆς γειτνιασεως τουτέστι τῆς Κύπρου (cupressus, κοπφέρ, κοφέρ, κάππαρις!), πλήρους θάμνου ὁμωνύμου, ἐξ οὗ οἱ Φοίνικες μετωνόμασαν καὶ ὄλην τὴν Νῆσον οὕτω *Κύπρον*, ἤτοι cupressus, ΚΥΠΑΡΙΣΣΟΝ. Εἶνε τοῦτο τόσον ἀληθές ὅσον καὶ τὸ ὅτι ὁ Μαραθῶν τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἡ φοινικικὴ ΜΑΡΑΘΟΣ καὶ οὐχὶ τόπος πλήρης μαράθων (fenouil) (1), καθότι, παρὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Πλινίου, δέν μοι φαίνεται ἡ Κρήτη μητρὶς κυπαρίσσω, τόσον εὐτεκνος ὅσον ἡ Νιόβη, ὥστε διὰ τοῦτο νὰ κληθῆ Κυπαρίσσω ἢ Κυπαρισσία, ἤτοι ΚΥΠΡΟΣ.

Δύο εἶσι παρατηρήσεις σπουδαιοτέρας. Ἡ Διδῶ (Ἐλισα) ἴδρυσεν νέαν ΚΑΡΤ ἐπὶ τῆς Τύνιδος, μετουπολὺ δὲ ὁ Αἰνείας συνεκρότει ἐν Ἐτρούσκιοις *Κβίριτας* (Quiritas).

Καὶ ἦτο ὁ Αἰνείας PIUS, ἀγὴρ εὐσεβής, ἐνῶ ἡ Ἐτρούσκια Κουίριτια οὐδὲν εἶναι ἄλλο ἢ *Θρησκεία* καὶ *Θρασκεία*, *Θράκη*. Ἀληθῶς δέ, τὰ μάλα ἐθρησκευολόγουν οἱ Φοίνικες, αὐτοὶ διασπείραντες ἀνά τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴν ἀπανταχοῦ τὰς ὑψηλὰς θρησκευτικὰς καὶ μεταφυσικὰς ἰδέας. Οἱ Κουίριτες δ' οὗτοι (ΚουΡΗΤΕΣ) περιέπουσι τὸν ΘΕΟΝ ΠΑΙΔΑ (τὸν Π ΡΩΜΟΝ ΘΕΟΝ, τὸν ΠΡΟΜΗΘΕΑ τοῦ παντός, *ἡλιον*) ὅστις παιδίον ἀνατέλλει, καὶ θνήσκει ἔπακμος, ὅπως ἀναστῆ τὴν ἐπιούσαν ἀφεύκτως, ΠΙΚΟΣ. Τελευταῖον ἐπάναγκες νὰ σημειωθῆ ὅτι Φιλ-ιστάν εἶνε ἡ ΠΑΛ-ΕΣΤΙΝΗ ἤτοι ἡ χώρα (ιστάν) (2) τῶν Φίλ (ΠΕΛΑΣ-ΓΗ), ὅτινες δὲν καλοῦνται Φίλ ἐν τῇ Παλαιᾷ, ἀλλὰ Κερεθ-ίμ μὲν ἐν

Ἐπιμέδοντος, εἶνε θαυμασία καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς γνωστὴν Χριστιανικὴν αἵρεσιν πλὴν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸ γράμμα (elohim), ἀλλ' ὑπερῆρσεν ὁμοῦ καὶ εἰς τὸν κλεινὸν Ρενάν.

(1) Οὕτως ἐδόξαζε πρὸ εἰκοσαετίας ὁ πολυμαθὴς καθηγητὴς κ. Παπαχατζῆς.

(2) πρβλ. Ἀφγαν-ιστάν, Βελουτχ-ιστάν, Ἰνδο-στάν, Φερσ-ιστάν, Ἀραβ-ιστάν, Ἴσταν-μπούλ = Μεγάλῃ Πόλις, καὶ οὐχὶ παραφθορὰ τοῦ Κωνσταντινούπολις (Κωνσταντανιγιέ) κατὰ τὴν ἐξαιρετικὴν ἑρμηνείαν τοῦ τέως ἐν Χανίοις λογίου, κ. Κωνσταντίνου Φουρναράκι.

τῷ ἑβραϊκῷ πρωτοτύπῳ, Κρήτες δὲ ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Οἱ⁽¹⁾, πολὺ κακῶς, διότι, διὰ τὰς ἑλληνοποιήσεις ταύτας, ἡ Ἐπιστήμη σήμερον δυσχεραίνει καὶ πλανᾶται ἐπιμόχθως, μετὰ φρίκης καὶ ἄλγους ἀποκαλύπτουσα ὅτι Δαραβαγιαοὺς εἶνε ὁ Δαρεῖος, Ἄτζις - Ἀδρὰ ὁ Σίσυθρος, Χαρ-πι-κρουθ ὁ Ἄρποκράτης, Ἄ-κα-πτᾶ ἡ Αἴγυπτος, Κουβαδ-Ἄζαρ ὁ Κυαξάρης, Καμβουτσίγια ὁ Καμβύσης, Ἄσουρ-Ναδιρ-Πάλ ὁ Σαρδανάπαλος καὶ καθεξῆς.

Ἀλήγω, φίλε κ. Διευθυντά, συμπεραίνων ὅτι οἱ Φοίνικες ἐθάπτισαν πάσας ταύτας τὰς ἑβραίωνυμούσας χώρας, οὐχὶ δὲ τοῦναντίον οἱ Φιλισταῖοι, οἱ πάντῃ ἄξεστοι καὶ βάρβαροι καὶ πολεμοχαρεῖς, οὐδὲ ἀποδέχομαι ὅτι οἱ Κρήτες ἐντεῦθεν πρὸς τὰ ἐκεῖ μετηγάστευσαν καὶ μετέδωκαν οἰκεία ὀνόματα, ἀπλῶς μισθοφοροῦντες ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν, οὐδέποτε ἐν μειοδοσίᾳ.

Οὕτω δὲ οἱ αὐτοὶ Φοίνικες, οἱ διδάσκαλοι τῶν Ἑλλήνων ἐν πᾶσι, ὠνόμασαν καὶ ἱερὰν Σαλαμίνα (Ἱερουσαλήμ, Ἱερὰ Σόλυμα), καὶ Μαραθῶνα (Μάραθος), καὶ Ἀθαρίθειον (ἐν Ρόδῳ ὄρος = Θαβώρ), καὶ Μίνων (Μανου-ήλ), καὶ Ἰάρδανον (Πλατανιᾶν = Ἰορδάνην), καὶ Σῦρον (Τσοῦρ, Τύρος) καὶ Σίφνον (Σιφ-νού = χρυσεωρυχειόν) κ.τ.λ.

Περὶ τοῦ Φιλισταϊκοῦ ζητήματος, ὡς αὐτοῦ τοῦ ΠΕΛΑΣΓΙΚΟΥ κατὰ τὸν κλεινὸν Renan, θέλω ἐπιστεῖλαι βραδύτερον, ὅτε θέλομεν ἶδει ἐαυτοὺς ἑβραίους, ἀφοῦ ἄλλοι τε καὶ ὁ Ραδάμανθυς ἦτο **Ξανθός** ! πλὴν ἄλλων σπουδαιοφανῶν ἐπιχειρημάτων ἅτινα ἀναλύω εἰδικῶς ἀλλαχοῦ.

(1) Πρὸς τὸ ΠΕΛΑΣΓΗ (οἷον εἰπεῖν ἕγγυς Ἀνατολή) ἀντιστοιχεῖ θαυμασιῶς ἡ ἑτέρα κλασικὴ ὀνομασία τῆς Μεσογείου, αὕτη : **ΚΛΘ'ΗΜΑΣ ΘΑΛΑΣΣΑ**. Ὅρα περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάσσης : *Σακράτη* Εὐδωρρήμονος, Παρρησιάδου (Κόντου). Περιττὸν νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἀπλῶς παιζῶν ὁ ὑπάτος κλασικὸς Κωμικὸς, ὀνομάζει τοὺς Πελασγοὺς ΠΕΛΑΡΓΟΥΣ. Δυστυχῶς, πιστευθὲν τὸ λογοπαίγνιον, ἔτι καὶ σήμερον διδάσκεται ἐν ταῖς Σχολαῖς ! Ἡ μόνη ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἐλάλουν τὴν γλῶσσαν τοῦ πουλιασθ' καθ' Ἡρόδοτον ἤτοι τῶν accipitres, τοῦτέστι τῶν Σχιπετάρων, καλούμενοι διὰ τοῦτο καὶ *Κίκορες* καὶ *Δέλογες* καὶ *Γραοί* κλπ. πτηνολογικῶς, διότι *cicogna* καὶ *grus* εἰσι πελαργοί, *λελέκια* δὲ παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ τὰ γνωστά μελαγχολικὰ μακρόταρσα.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΔΑΚΡΥΦΡΟΥΡΗΤΟΙ

ΥΡΩ ΚΑΙ ΔΑΝΑΗ

[Κεφάλαιον κγ'. ἐκ τοῦ ἀνεκδότου τόμου τῶν «Παρισίων ἀναμνήσεων μου».]

Θάνατος ἑλληνικοῦ ἀνθυλλίου. — Ἔρωτος καὶ ἀγάπης μαθηματικώταται παράλληλοι. — Ἀπόπειρα ἀνεγέρσεως τοῦ ἀνδριάντος ὑπερόχου ἑλληνίδος.

Ὅτε ἐκ παιδικῆς ἀνοησίας εἶχον ἀποστηθίσει Ὀμηρον καὶ Βιργίλιον, ἠγνόουν ὅτι ἤθελεν εἶναι ἡ ἀποστήθισις αὐτῆ σοβαρὸν γεγονός ὅσον διὰ τὴν παρισινήν ἡρώίδα μου ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐρμουπολίτιδα συμπαίκτριάν μου, ἐνῶ ἡ κατάπληξις τῶν ἀγγέλων τούτων ἐπὶ τῷ γεγονότι μὲ παρέσυρεν εὐχερῶς νὰ ἀποκαλύψω εἰς αὐτάς τὸ ἀδημοσίεστον ἔκτοτε ἐρμηνευτικόν μου σύστημα τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων, (1) ὑπὸ τὰ ἐλκεσίπεπλα ὄνειρα τοῦ ὁποίου ἀπεχαιρέτισαν τὸν κόσμον ἡ βασιλὶς μου ἡ μία, νύμφη ἀνύμφευτος, καὶ ἡ βασιλὶς μου ἡ ἄλλη, νύμφη ἀρτιθαλῶν στεφάνων.

Οἱ ἐξῆς, δυσάπομαχτοι ἀπὸ τῆς μνήμης μου καὶ προσφιλέστατοι εἰς ἐκείνας, στίχοι τῆς Βιργιλίου, ἐνῶ ἐχρησίμευσαν εἰς ἡμᾶς τὸσάκις ἐν παιδικαῖς φιλολογικαῖς ἐσπερίσι καὶ ἡμερῖσι καὶ παιδιαῖς καὶ χαρᾷ, θέον σήμερον νὰ ἀποτελέσωσι διὰ τοῦτο τὸ προοίμιον τῶν Μνημοσύνων μου δι' ἐκείνας καὶ νὰ μείνωσι διὰ τοῦτο ἀνανταπόδοτοι ἑλληνιστί, ἀφου, ἄλλως, ὄλη αὐτῶν ἡ θεελλώδης ἐννοια ἐρμηνεύεται πιστῶς ἐν τοῖς Μνημοσύνοις τῆς ἐσπέρας ταύτης, ἅτινα ποιούμαι ὑπὲρ τῆς

(1) Critique et verdict du XIXe siècle sur les utopies du passé.

παρισινήσ ἀνάσσης μου, ἴσης τὰ κλέα πρὸς τὴν ἄλλην, ἐρ-
μουπολίτιδα καὶ κοῆσσαν, βασιλίῳα μου Δανάην.

Infandum, Regina, jubes renovare dolorem
trojanas ut opes et lamentabile regnum
eruerint Danaï, quaeque ipse miserrima vidi
et quorum pars magna fuit. Quis, talia fando,
Myrmidonum Dolopumve aut duri miles Ulixi
temperet et lacrymis? Et jam nox humida coelo
precipitat, suadentque cadentia sidera somnos,
Sed, si tantus amor casus cognoscere nostros
et breviter Trojae supremum audire laborem,
Quamquam animus meminisse horret luctuque refugit
incipiam.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο πανγάπασιν ἔρωσ, καὶ ἂν ἔτι ἐρώτων ἔπη
τυχὸν αἰ πρὸς αὐτὴν χαρμόσυνοι ἢ ἐπιτύμβιοι προσρήσεις μου
βατταρίζωσι.

Διότι, ζῶσαν μὲν ἔψαλλον οὕτω :

Σάπφειρος, σμάραγδος, ἀδάμας, Ἄργυρῷ
ἀντὶ τοῦ κόσμου ὅλου δὲν Σ' ἐξαργυρῶ !

φεύγουσαν δὲ ἀπὸ Γῆς τὴν ἐνδεκάτην ἑλληνίδα Μοῦσαν μετὰ
Σαπφῷ, ἐστεφάνου ἀτέχνως οὕτω :

Τὰς Ἐγέλου ἐρρίπιζον ἄρσειε
ἀπὸ αὔρας τῆς κρίνου μορφῆς Σου·

Τὰς Καντίου ἐπλήρουσ Μεδοῦσας
κριτικῆς καλλονῆς ἀπὸ Σοῦ·

Θροῦς Ρωσίνι, ὡς Εἰρήνη Καντίου,
ὡς ρυθμὸς τοῦ Παντὸς, ἢ αὐδῆ Σου,

Λειδνιτίου ἀπδόνας μοὶ τίλλεις,
φυγάς, Σὺ, πρὸ Ἡλίου φαιδροῦ !

Ἄλλὰ δὲν ἦτο ἔρωσ·

Ἄλλ' ἦτο ἀγάπη ἀπεριόριστος· ἄλλ' ἦτο ἀφοσίωσις ἐξ
ὀλοκλήρου πρὸς τὴν ἐκλεκτὴν ψυχὴν Τῆς, διαφανῶς πλαισι-
ομένην ὑπὸ ραδινῆς εὐμορφίας, ὑπὸ λεπτεπιλέπου γλαφυρίας
καὶ ὑπὸ συμπαθεστάτης ἀρμονίας γραμμῶν καὶ χρωμάτων.

Καὶ ἦσαν αἱ περιστάσεις τοιαῦται ὥστε νὰ κερδήσω τὴν
συμπάθειαν τῆς εὐαγγελικῆς ψυχῆς Τῆς μέχρις ἀγάπης, ἴσης
πρὸς τὸ ἀνάστημα τῆς ἐμῆς.

Τὸ ἀνίκητον μάχα παιδίον, ὁ Ἔρωσ, τὸ σκληρὸν παιδίον

κατὰ Φενελῶνα, δὲν εἶχε παντάπασι παρεμβῆ ἀνάμεσον ἐμοῦ καὶ Αὐτῆς, διότι τὸ ἀνίκαιον μάχα αὐτὸ παιδίον ἦτο αὐτῆ, μετὰ τῆς διαφορᾶς μόνον ὅτι αὐτὴ δὲν ἦτο πανταπασι σκληρὸν ἀλλὰ ἄβρον οὐρανοστάλακτον παιδίον καὶ μετὰ τῆς ἄλλης διαφορᾶς ὅτι ἐκώλυε πᾶσαν σκέψιν ἐρώτων ἐκατέρωθεν χρυσοῦς κλοιὸς περὶ τὴν φάλαγγα τῶν ἄβρων δακτύλων καὶ περὶ τὴν καρδίαν Ἐκείνης, ἐν τῇ ὁποίᾳ καρδίᾳ εἰς ἔρωσιν κατῴκει—περὶ τὸν Χ.—καὶ μία ἀγάπη ἐφώλευε—περὶ ἐμὲ καὶ περὶ τὰς τύχας μου.

Μία τοιαύτη ἀγάπη ἐκατέρωθεν οὐδὲ διανοήθη, ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν, τὸν ἔρωτα, ἐνῶ, καὶ εἰς ἔρωσιν ἐτέρωθεν ἀπ' ἐμοῦ, θὰ εἶχε τόσας ὑψηλὰς ἀξιώσεις προικὸς, ὅσας, πρὶν εἶτι αὐτομολήσῃ εἰς Νορβηγίαν, *δοῦλος τοῦ Ίψεν*, ὁ Παλαμᾶς, μοὶ ὑπηγόρευε διὰ τῶν ἐξῆς γλυκυτάτων αὐτοῦ στροφῶν:

Ἄπ' ὄσαις ψάλλεις, Ὅμηρε, δὲν λησμονῶ καμμιὰ !
ἀπὸ τῆ θεογέννητη τοῦ Μενελάου Ἑλένη,
ὡς τὴν καλὴν νοικοκερὰ τῆ Ναυσικά τοῦ πλένει,
τὰ κεντημένα της προικιά ς' τὴν ἀκροποταμιὰ.

Μεσ' τοὺς καιροὺς ἀπόμεινεν ἡ μνήμη των πιστῆ,
γιατὶ ὄλαις τῆς ἐγέννησε ἡ δύναμι Σου ἡ ἴδια
καὶ σκλάβαις, καὶ βασιλίσσαις, ὄλαις, φοροῦν στολίδια
τοὺς διαμαντένιους στίχους Σου, τυφλὴ τραγουδιστῆ.

Μά, ἂν ἦνε ὄλαις ξακουσταίς καὶ κάθε μιὰ τρανή,
ἡ Πινελόπη μοναχὰ, ς' τὸν ἀργαλειὸ σκυμμένη,
ἀγρυπνῆ ὑφαίνει ὀλημερὶς κί' ὀλονυκτὶς ξυφαίνει,
τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τιμῆς τ' ἀτέλειωτο πανί.

Γι' αὐτὸ κί' ἐγὼ ς' τῆ δόξα της ταίς ἄλλαις παραιτῶ,
κί' ἀπ' ὄλαις ὄσαις ἐψάλλε ἡ ἀθάνατη σου λύρα,
τὴν Πινελόπη μοναχὰ μεσ' ς' τὴν καρδίᾳ μου ἐπῆρα,
καὶ πάντοτε γιὰ ταῖρι μου μιὰν ὁμοία της ζητῶ !

Ἴδου ἐκδίκησις, ποιητικῆ ἀδεία, κατὰ τῶν ἀρραβῶνων Της,
ριπτομένη μάλιστα ἐκάστοτε κατὰ πρόσωπον Ἐκείνης.

Πτωχὴ μου Ἀργυρῶ !

Ἄλλά, διὰ τί οὐχί, μᾶλλον, Χρυσῆς ;

Καὶ τότε πάλιν, διὰ τί οὐχί Ἀδαμαντία, ἀκριβέστερον ;

Ὁνομα ἴσως πεζόν! ἀλλὰ ψυχὴ ἀδαμαντόφρακτος, περίτεχνος· ἀλλὰ πνεῦμα δόκιμον, ἐξαιρετον· ἀλλὰ παρθένος ζάλευκος, ἄσπιλος· ἀλλὰ γυνὴ ἐντελεστάτη γεωμετρικῶς, ὄροσερὰ ἀρτίως ἐξεληθοῦσα ἐκ τῆς ἀριστοπόνου σμίλης τοῦ Ὁροφουργοῦ τῆς Οὐρανίας ἀψίδος, Ὅστις ἐνέπνεε τὸν Ραφαήλ, περαιτέρω ἐμπνεύσαντα τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα τὰ Σά, ἅτινα ὁ πανδαμάτωρ καὶ ἡ περὶ Σὲ ὀδύνη θὰ ἀνήλωσεν ἤδη ἐν τῷ ἐρήμῳ πατρώῳ μελάβρω.

Ἐκ τοῦ τάφου Σου ἐνωτίζομαι, ὦ ἀνέσπερος Νύμφη, φωνὴν αὐστηράν, συνιστῶσάν μοι νὰ ἀποφεύγω, εἰσέτι! τὸ μέλαθρον τοῦ Renan ἐν Παρισίοις, ἀφοῦ, κατὰ Σέ, ὁ Τιτᾶν Οὐγκῶ ὑπερανέχει πολὺ, Ἐκείνου τοῦ Γίγαντος, καὶ ἀφοῦ, κατὰ Σέ, αἱ λυρικαὶ Ἐκείνου τοῦ Γίγαντος ἐξάρσεις μέχρι τῶν χρυσῶν ἀστέρων εἰσὶν ἀπομιμήσεις ἕκτακτοι τῆς κλασικῆς πρωτοτυπίας τοῦ Τιτᾶνος τοῦ γαλαктиκοῦ Παρνασοῦ, τοῦ ἀηττήτου Ναπολέοντος τῆς παγκοσμίου φιλολογίας, τοῦ Οὐγκῶ. Ἔστω!

Ω! ρεύσατε δάκρυα!

Μετὰ Σέ, Νύμφη, ἐκήδεον, οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὑπερον, ἐν Παρισίοις τὸν Ταύγετον αὐτὸν Renan καὶ τὰ πένθη μου ἦσαν διπλᾶ: ἐπὶ Σοί, Παρθένε ἄμωμε· ἐπ' Ἐκαίρω, ἐξ ἴσου, Νύμφη ἀνύμφευτε.

Δὲν Σὲ ἐλησμόνησα, στιγμὴν μίαν ἕκτοτε, ἀφ' ἧς ἐλάκτισες τὸ πολυδαίδαλον αὐτὸ ἄνειρον, ὅπερ ἡσμένιζες νὰ ἀποκαλῆς ἐλληνιστὶ ζωὴν, ἐβραϊστὶ «Χαβά» καὶ κατὰ τοὺς Ἑβδαμήκοντα «Εὐαν»!

Δὲν Σὲ ἐλησμόνησα ἕκτοτε.

Καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ ἀνακυκλούμενοι ἀτύσχετοι, ἤλλαξαν μὲν τὸν ἄξονα τῆς γῆς χάριν Σου, πλὴν δὲν με ἐγήρησαν ἕκτοτε ἀφ' ἧς ἐγὼ χρονομετρῶ, ἀπὸ τοῦ ὑστάτου ὕπνου Σου!

Πῶς; Τότε ἤμην μᾶλλον παιδίον. Καὶ ὄν τρόπον Σὺ θὰ ἦσο ἤδη νεαρὰ εὐκάλυπτος· καὶ θὰ ἦσο σήμερον ροδὴ καὶ ὄκιμον· καὶ θὰ ἦσο ἤδη νεαρὰ ἐλάτη καὶ κυπάριστος, λαμπὰς γαμήλιος, γεωμετρικὴ, ραδινὴ· οὕτω καὶ αὐτὸς αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἤδη ὅλως ἔπακμον καὶ ἐν ἐμοὶ αἰσθάνομαι Σὲ ἀθάνα-

τον και δεξαμενήν έχω υπό τὰς αὐγάς μου λαζεύσει, πάλαι ἤδη, δακρῶν ἀλμυροτέρων και διαυγεστέρων διὰ Σέ, — ἴδε αὐτά —, δια τῆς ἄλμης τῶν ὁποίων ἐκτρέφω παραμυθίας ὑψηλὰς ἐκάστοτε, ὡσάκις ἀπλέτως προσανατολιζέμαι πρὸς τὰ πλάτη τῆς ἀπουσίας Σου, καίτοι πλέον και θά ἐδικαιοῦμην, τίτλη ἀγνωμοσύνης, ἐξ ἐνός, τίτλη δεκαπενταετίας, ἐξ ἐτέρου, και γὰ εἶχον λησμονήσει τὴν θεοειδῆ εὐμορφίαν Σου, ἀντίπαλον τῶν τριῶν Χαρίτων, συναπάσας τὰς βασιλευτάτας χάριτάς Σου και τὰ ραδιὰ χάρισματα, ἐνῶ αὐτὸς και μᾶλλον ἤδη Σέ θρηγῶ, ὦ Νύμφη, και εἶον εἰπεῖν, ἐκάστοτε, νέαν ποιοῦμαι κάταρξιν τοῦ περι Σέ πένθους μου.

“Ὡ! Και δέξει λοιπὸν Νύμφη, τὰ δημόσια τὴν ἐσπέραν ταύτην τελούμενα ταῦτα μνημόσυνά μου διὰ μέσου τοῦ ἀσπίλου φωτός.

: Τί εἶχον λοιπὸν νὰ ἐλπίσω, ὦ Νύμφη, μετὰ Σέ ἐκπνέουσαν ἐντεῦθεν τοῦ Σηκουάνα, μετ’ Ἐκεῖνον ἐκπνέοντα ἐκεῖθεν αὐτοῦ ;

Ἐμίσησα τοὺς Παρισίους τότε, ὅσοι ἠγάπησα Ἐκεῖνον και Σέ.

Και ἀπῆλθον, ὑλακτούσης τῆς καρδίας, παραχρῆμα εἰς Μασσαλίαν πτερόεις, καθ’ ἣν στιγμήν, μεσοῦντος Σεπτεμβρίου, κυκλῶν τὴν προσφιλῆ μοι πόλιν ἐκείνην, ἐξελαύνων ἐκ τῆς Ἀνδαλουσίας, ἀπεσάρωνε τὴν ἔξοχον μεγαλόπολιν, ὅπως και τὴν ψυχὴν μου ὁ ἀπὸ Σοῦ και Ἐκεῖνου θανατοδῶρητος Τυφῶν.

Δὲν Σέ ἐλησμόνησα μονοστιγμὴν ἔκτοτε.

Δὲν Σέ λησμονῶ, ὦ ἀπερίγραπτος Νύμφη.

Και δὲν Σέ ἀνταλλάσσω ἀντὶ τοῦ ἀδάμαντος τῶν Ἀντιλλῶν, ἀντὶ συναπασῶν τῶν Ἀντιλλῶν, Νύμφη, ἀντὶ συναπασῶν τῶν νήσων και τῶν ἠπείρων τῶν Ὠκεανῶν, ἀντὶ τῶν θησαυρῶν Γῆς και Ἄρεως, ἀντὶ τοῦ ἕαρος και τῆς ἀθανασίας, τῶν ἡλυσίων και τῶν ἀρωμάτων τῶν Τροπικῶν τοῦ Οὐρανοῦ, οὐδὲ ἀντὶ αὐτῆς πῆς ἐξαιρέτου μαγείας τῶν ἀκτίων τοῦ ἡλίου ἐκεῖνου, ὅστις περὶρρυτος δόξης ἐλληνικῆς και μακεδονικῆς, ἐφώτιζεν ἀπλέτως τὴν σμίλην τοῦ Φειδίου και τὴν σάρισσαν τοῦ Ἀλεξάνδρου και παρά τὴν Σουμάτραν και τὴν Βόρνεον τὸν Νέαρχον, παρεκτείνοντα τὸ μακεδονικὸν ἔδαφος

διὰ τῶν ἑλληνικῶν σκαφῶν, ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ πρὸς τὸν Εἰρη-
νικόν, ἀντικρύζοντα κυανόλευκα κλέη.

Ὅμιλῶν εὖτω, ἀσεβῶ πρὸς τὴν φιλόσοφον καὶ ὑπέροχον
ἀναγροφὴν Σου ἀληθῶς. Ἄλλὰ τὴν στοργὴν μου, ὦ Νύμφη,
δὲν δύναμαι νὰ ἐκφράσω εὐσεβέστερον καὶ εὐλαβέστερον, κατέ-
ναντι τοῦ ἀχανοῦς αὐτοῦ κενοῦ τῆς ἀπουσίας Σου.

Καὶ ἐπαναλαμβάνω ἅπαξ ἔτι :

Σάπφειρος· σμάραγδος· ἀδάμας, Ἄργυρῶ.
ἀντὶ τοῦ Κόσμου Ὀλοῦ δὲν Σ' ἐξαργυρῶ !

Πόσον ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους μου αὐτοὺς, οὗς ὁ μνηστὴρ
Σου ὑπερτιμήσας, ἠθέλησε νὰ γράψῃ ἐπὶ τῆς πεντελησιαίας
πλακός, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὑπνώσεις χάλκεον· οὗς ἡ Ἀλγηδῶν
διὰ βελόνης καὶ διὰ ξυραφίου ἐγράφεζεν ἕκτοτε ἐπὶ τῶν πλα-
κῶν τῆς ἰσοβίως τρωθείσης καρδίας Του.

Ἐκεῖνον δὲν εἶδον ἕκτοτε, ἀλλ' ἀκούω κάλλιστα, Νύμφη

Ἐγὼ εἶδέτι ψάλλουν τὰ χεῖλη του·

Ἐγὼ εἶδέτι ψάλλει ἡ καρδία του·

Ἐγὼ εἶδέτι ἡ Ἥχώ ἀντηχεῖ·

Ἐγὼ εἶδέτι ἡ Αὔρα λαλεῖ·

Ἄκούω· πλὴν ἀδυνατῶ νὰ ἀντιβλέψω Ἐκεῖνον.

Ἄλλὰ τυχαία τις, ποτέ, συνάντησις ἡμῶν παρὰ τὸν Ση-
κουάναν καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Χ θέλει προκαλέσει, ἐξαιρετος
κόρη, κοινὸν Νιαγάρα βρόμον ἐκπάγλων, θρήνων ὡσεὶ θυγα-
τέρων Σειρήνων, σκοτεινὴν παμμέλαιναν μισγάγκειαν πυρί-
νης λάβας δακρῶν, συμπληγάδας τε πέτρας, ὦ Κόρη, κοπε-
τοῦ καὶ ὀδύνης.

Μή, ὦ ἄρρητος Νύμφη, ἐπιθυμεῖς καὶ τοιοῦτο μνημόσυνον
παρὰ τὴν ὠραιότεραν γέφυραν τοῦ Σηκουάνα ἢν οὐδέποτε
ἐνεθυμήθῃ ὁ Οὐγκὼ χάριν τινῶν ἀθλιωτέρων τῶν Ἀθλίων Του;

Ἐλα, αἴστος καὶ ἄπυστος ἐπὶ τέσσαρας Ὀλυμπιάδας, ἐκ-
παγλὸς Νύμφη! Μεγέθυσε μέχρι τῶν θρόνων τοῦ Σαβαῶθ
τὴν ὑποκάρδιον τὴν εὐχὴν μου ὑπὲρ τῆς Καθόλου Ἐπιστήμης
καὶ ὑπὲρ τῆς Καθόλου Δικαιοσύνης ἀνά τὰ Σύμπαντα καὶ
ὑπὲρ τῆς ἀσφαλοῦς εὐδωσέως τοῦ τελικοῦ ἐκείνου σκοποῦ
τῆς κολοσσαίας ὠρεᾶς τῶν ἑκατομμυρίων τοῦ Ροκ-Φέλλερ.

Ἐλα, ὦ ἄρρητος Νύμφη !

Ἔλα, ζάλευκον, φωτόρρυτον φάσμα, εἶπέ μοι ὅτι ἡ Μακεδονία μου, τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Max-Nordau ἡ Μακεδονία, ἡ Μακεδονία τῆς ὑψηλῆς δόξης καὶ τῶν βαθέων ἀλγεων, ἔσται ἀπαξάπασα παροδικὸν σκολύθριον τοῦ Ὑψηλοῦ Ἀρμοστοῦ τῆς Κρήτης καὶ εἶτα τοῦ Σέπτοῦ Βασιλέως ἡμῶν καὶ τῆς δευτέρας ἦν ἐπόθησε 25ετηρίδος του, μετὰ Κρήτην ἠνωμένην ἤδη, Ἑλλάδος κλεινῆς προσάυξημα, καὶ τότε μόνον, ἄς μὲ συνθλάσῃ ἡ περὶ Σὲ ὀδύνη μου ὦ Νύμφη, καὶ τότε μόνον ἄς μὲ παρασύρῃ ἡ πανούσια ἡ σὴ μέχρι τοῦ κοίλου τάφου πρὸ μοίρας, παρὰ τὸ πλευρόν Σου ἀνασκαπτομένου Νύμφη, πλησίον Σου ἐν Παρισίοις, ἐκεῖ που ἐγγύς, ὅπου, ἀδάμας ὡς Σὺ, ἐκρύβη ὁ Κοραῆς ὁ ἡμίθεος.

Ἰ Καὶ ὑπνωσες λοιπόν, ὡς θνητή, κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον, καὶ Σὺ;

Ἄπιστον παντάπασιν!

Ἰ Καὶ κατερρακώθησαν λοιπόν ἀληθῶς αἱ προνομίαι Σου αἱ ὑψηλαί, ἄθυρμα ἐν τῇ πορείᾳ ὀρῶν Ἀττίλα:

Ἄλλὰ τίνων;

Ἄλλὰ ψεύδος!

Ψεύδος βεβαίως προφανές!

Ψεύδος φαιδρὸν τῶν ἰχθύων τοῦ Ἀπριλίου καὶ τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ οὐχὶ ἀλήθεια τῶν ἐθνικῶν ἰχθύων τῶν βοσπορείων ὄνειρων μας, τὸν περὶ τῶν ὀπίων χρυσοῦν θρύλον τοσάκις Νύμφη σοὶ ἐξελέπισα. (1)

Ψεύδος ψεύδους, καὶ ἄρα ἀλήθεια, καθὰ ἡσμένιζεν ὁ αἰόδιμος Φαράς, ἀλήθεια στυλπνή, ὅτι βασιλεύεις ἐν τῷ γαλατικῷ Ἄστει, ὦ βασιλῆς, ἔτι καὶ ἔτι μακρόν.

Ψεύδος ὅτι ξόανα καὶ παλλάδια, χερούβ καὶ σεράφ, τοιαῦτα, ὡς Σὺ, καταθρυμματίζονται οὕτως εἰκῆ!

Ἰ Ὑπνωσες, λέγουσιν, ἔστιν ὅτε αἱ φρένες μου, χάλκειον.

Ἰ Ἄλλὰ ψεύδος καὶ μαρμαρυγοψία τυφλῶν περὶ τὸν Ὅμηρον φιλολόγων.

Ψεύδος τῶν ἀψεύστων καὶ κλεινῶν φλοίσβων τοῦ Σηκουάνα, τὸν ὀπίον οἱ φωστήρες Σου τοσάκις ἐφίλησαν!

(1) Ὅρα πραγματεία μου φερώνυμον «Οἱ ἐθνικοὶ ἰχθύες τῶν βοσπορείων ὄνειρων μας».

Ψεῦδος πρὸς με τοῦ ἀψεύστου Ρενάν, ἀπατῶντος τὴν Ἐπιστήμην καὶ ἀπατωμένου ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης, ὦ Νύμφη!

Ω! ψεῦδος Σόλωνος πρὸς τὸν πτωχὸν ἐμέ Κροῖσον.

Ψεῦδος Στράους πρὸς Ἀλέξανδρον Λυκούργον περὶ τοῦ Ἐμμανουήλ.

Ἵπνωσες, λέγουσιν, ἔστιν ὅτε, τὰ ὑποκάρδια ἄλγη μου.

Ἀλλὰ ψεῦδος τρισυπόστατον τοῦ τριμεγίστου Ἐμπόρου Θεοῦ, ὅτε περὶ τὸ ἀχανές Λούθρον με συνήνητησεν ἐπὶ Σοὶ κλαίοντα.

Ψεῦδος ἴσον, Νύμφη, πρὸς τὸ ψευδές καὶ τόσῳ προσφιλές Σοὶ ἀνακλητήριον ρητορικὸν σάλπισμα τοῦ μεγάλου Οἰκονόμου μας πρὸς τὰ ἀκολασταίνοντα πλήθη, ἐνώπιον τῶν ἀλγεῶν τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ κατὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ λειψάνου Του, ὅτι ἀδὲν ὑπάρχει Θεός!», ἀδὲν ὑπάρχει Θεός», ἀδὲν ὑπάρχει Θεός!» καθ' ὑψηλὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ἐωσφόρου!

Ω! εὔρον! εὔρον! ψεῦδος Κρητός, (1) συγχρόνου τοῦ Παύλου, ἐκείνου, λέγω, τοῦ μεγάλου διδάκτορος τῆς πανελληνίου σοφίας καὶ περικλεοῦς Ἀποστόλου τοῦ Ἐμμανουήλ, ἀναβαῖνον ἐν ροπῇ ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος τῆς ὑψικαρῆνου τὴν ὁποίαν εἶδεν ὁ Ἰακώβ.

Ψεῦδος, λέγω, κρητός, συγχρόνου τοῦ Παύλου, ἐξευτελίζον ἐν ροπῇ τὴν δόξαν τοῦ ζενίθ καὶ τοῦ ναδίρ!

Ψεῦδος κρητός, Νύμφη, τόσῳ φαιδρὸν ἐνόησε, ὅποῖον ἀκριβῶς καὶ τὸ περὶ Σὲ τώρα καὶ περὶ Πυθαγόρα ἄλλοτε, ὅτι καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸς ἐπάνω τῆς πατρίδος τῶν, ἧτις εἶνε ἡ πατρίς μου, ἀπέθανε!

Καὶ λοιπὸν ζῆς ἔτι ἐπάνω τῆς γῆς. ὦ βασιλεῖς!, ὡς ζῆ ἔτι φαιδρὸς ὁ ἀδελφός Σου καὶ ὑπηρέτης μας Ἥλιος.

Ἄλλ' ἄν, κρῆς ἐγὼ, ἀπατῶ ἑμαυτὸν μάτην, μάτην λοιπὸν καὶ ἀνέστειλα τὴν Ἥλιου δύσιν διὰ Σέ, μάτην στιγμάς τινας ἀσυλλήπτους, ἠδυνήθην, ἐξ ἐμπνεύσεως θεηλάτου, νὰ παρτείνω τὸν βίον Σου, Νύμφη!

Ἄν οὕτω, ἄς ἐνθυμηθῇ λοιπὸν ἡ ἀργυρότοξος μνήμη Σου

(1) Περὶ τοῦ ὅλως μεταφυσικοῦ τούτου θρύλου περὶ Κρητῶν πραγματεύομαι ἐν τῇ ἀδημοσιεύτῳ συγγραφῇ μου «Critique et verdict du XIXe siècle sur les utopies du passé».

ὅποιον, ἐν μέσῳ τῶν ἰατρικῶν ἐξοχοτήτων τοῦ γαλατικοῦ Ἄστεως, θαῦμα Ἰησοῦ Ναυῆ ἐτέλεσε μία θεόπνευστος ἐπιπνοια ἐπ' ἐμέ, ὑπερθεν τῆς τανυπτέρυγος μοσαίου στιγμῆς ἀνά τὴν χρυσοῦν κεφαλὴν Σου λυτὴν.

Ἄνεχαίτισα τὴν Ἄτροπον ἐγώ ! καὶ ἐκράτησα τὴν Κλωθὴν φρενήρη ἀπὸ τῆς ὀφιώδους κόμης !

Ἄπορον ! ἀλλ' ἀληθές.

Οἱ παριστάμενοι εἶπον : Ἴδου θαῦμα ἐκεῖ καὶ τέρας περιστιλπνον !

: Καὶ δὲν ἦσαν αὐτοί, Ἄργυρώ, οἱ ὅλως ἀπιστοῦντες εἰς τὸ θαῦμα ;

Αὐτοί, Ἄργυρώ, : δὲν ἐξετίναζαν τὸν ἀχανῆ κολοσσόν, τὸν δυσαντίβλεπτον λέγω, Μωϋσῆν ; : αὐτοὶ δὲν ἐμέτρουν, διὰ Καντίου καὶ Ἐγέλου, τὸν ὑπέρτερον παντός μέτρου γήινου Ἐμμανουήλ, καὶ δὲν ἐχειροκρότουσαν τὰς εὐρυμετώπους ἐκάστοτε ἐρμηνείας τοῦ Ρενάν ;

Ω ! ἂν οὕτω, τότε νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν μαγικὴν σκηνὴν ἐκείνην ἢ ἀργυρότοχος μνήμη Σου, θέλω, διακαῶς θέλω, ἰκετεύω, ποθῶ.

Ἰκετεύω διότι, ἐνῶ μετὰ ἀσυλληπτους στιγμάς τινας, θὰ ἦσο ἐν μηδέν ζωῆς, ἐν μηδέν, Σὺ, τὸ ἑκατομμύριον ὄλων τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἀρετῶν τῶν ὑψηλοτέρων τῆς Γῆς ταύτης Σφαιρῶν, χρυσότερον, λέγω ἑκατομμύριον παρὰ τὰ τόσα ἄλλα ἐκεῖνα Πατρός, Οἰκείων καὶ Μνηστήρος, ἐνῶ, λέγω, ἦσο, ὅσον οὐπω καὶ ἤδη, μηδέν, βασίλισσα παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἄνακτος τοῦ Σκότους καὶ τῆς Φρίκης, ἐν τούτοις, κατ' ἐξαιρετικὴν παραχώρησιν τῶν νόμων τῆς ἀδρανείας, εἶχες, Νύμφη, πλήρη καὶ ἐντελεχῆ συνείδησιν τῶν κατὰ Σὲ καὶ τῶν πέρα τῶν δυσμῶν τῶν φωστήρων Σου ἀποτελούντων ἐξοχον γεωμετρικὴν ἔλλειψιν, ἐστὶαί τῆς ὁποίας ἦσαν. . . .

Οἴμοι τοῦ Σεπτοῦ Τοκέως ! . . .

Οἴμοι τῆς σεβασμιωτάτης τῆς δυστήνου Τροφοῦ !

Ἦπου τάλαινα . . . . .

Ἦρω εἰσέτι ψάλλουν τὰ χεῖλη των

Ἦρω εἰσέτι ψάλλει ἡ καρδία των

Ἦρω εἰσέτι ἡ Ἥχῳ ἀντηχεῖ

Ἦρω εἰσέτι ἡ Αὔρα λαλεῖ

ὦ! καὶ τῶν ἐρήμων διὰ Σὲ μελάθρων, τῶν ἴσων πρὸς τὰ μέτρα καὶ τὰ κλέη τοῦ Μιραμάρ, ἅτινα οἱ γηράσαντες αὐθημερὸν οἰκτεῖοί Σου ἐνέδυσαν, ἀποσπάσαντες ἐκ τοῦ ἐρέβους τῆς καρδίας των, μυρίας ὑάρδας κρεπίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ἀνακλωμένην τὴν ἠλιακὴν ἀκτίνα, ποσάκις, παρὰ τὰ ἀνάριθμα γελάσματα τοῦ Σηκουάνα, εἶδον κρύφα δακρυχέουσαν!

Καὶ εἶδον οἱ πάντες, ἐξαιρετος Νύμφη, πῶς ἐγώ, Θεός, Σὲ ἀνέστησα ἀπὸ τῆς μορσίμου κλίνης Σου, ὅτε, μεταξὺ εὐρώστου ἀληθῶς, ἀλλὰ φενακίζούσης τὴν ἐπιστήμην ζωῆς, καὶ τοῦ κοίλου τοῦ τάφου Σου, ἔφερον ἐγὼ ὀμηρικὸν γέλωτα εἰς τὰ ταξίφυλλα χεῖλη Σου καὶ εἰς τὴν ἀφνειὰν καρδίαν Σου, ἦτις, πάλλουσα μέχρι τῆς ὑστάτης στιγμῆς, καὶ ἔτι γὰ πάλλη ἴσως δὲν ἔπαυσε, καὶ ἤδη, καὶ χροῦς ἔτι γενομένη, καρδία οὕτω ὑψίφρων, καρδία οὕτω τηλέπυλος καὶ ἀστερογαίτων καὶ μουσικὴ καὶ ἄρα καὶ ἀνόλεθρος εἰς αἰῶνα, ὦ Νύμφη, μέχρι καὶ πρὸ πάσης ἀναστάσεως τοῦ ὄλου σκήνου Σου τοῦ θεοειδοῦς, κατὰ τὴν ὑψηλὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Ἐμμανουὴλ! ὅτε παρ' Ἐαυτῷ Σὲ ἀπῆγε, δόξαν τῶν Οὐρανῶν.

Ἔτι περίπου τότε οἱ λοιποὶ ἔλεγον;

Ἦτο τὸ ζήτημα τῆς ἀνανεώσεως τῆς προεδρικῆς ἐπταετίας, τὴν ὁποίαν προκάλεσεν ὁ Φιγαρώ περὶ τὴν σεπτὴν μῆνην τοῦ Καρνῶ, ἔτος ὀλόκληρον πρὶν ἔτι ὁ γλυκύτατος Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας ἐπισκεφθῆ τὸν Γολγοθᾶν Αὐτοῦ ἐν Λυὼν, ἀμνὸς ἄκακος, ὀλόλευκος περιστερὰ, ἐκεῖ παρὰ τὴν θυμέλην ἀκριβῶς τοῦ καλλιμαρμάρου θεάτρου τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης.

Ἄλλὰ τὴν ἐξοχὸν αὐτὴν πολιτικὴν συζήτησιν ἔδει νὰ παρατρέψῃ ἢ ὑποψία μου, οἰστρηλατηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀπροσμετρήτου ἀγάπης μου πρὸς Σέ.

ὦ! πόσον ἀνεκουφίσθης, ὅτε εἶπον ὅτι τὸ σοβαρὸν αὐτὸ θέμα τῆς πολιτικῆς βαρύνει πολὺ τὴν κούφην μέταξάν τῆς πολυφέρνου ἐκείνης κεφαλῆς Σου, τὴν ὁποίαν ἐσπεύσαμεν νὰ ἀσπασθῶμεν ἅπαντες.

Καὶ ἐγενομένη ὁ κύριος τῆς συζητήσεως ἐγὼ περὶ τὸ προσφιλέΣοι θέμα τῶν ἀρροβίων μου μετὰ τῆς Θεολογίας, ἵνα κρίνω μίαν ἔτι φορὰν τὴν ρητορικὴν σου καὶ τὴν πολυδαίδαλον

θυμοσοφίαν Σου, ὅπως ἐντεῦθεν ἀντλήσω, ἐκ τῶν σπινθήρων τοῦ πνεύματός σου, οἵτινες πάντας ἡμᾶς ἠπάτησαν, τὸ μέγα ὑπὲρ τὸν Ἄμλετ δίλημμά μου : ἐὰν θὰ παραμένῃς *παλλὰδιον* ἐπάνω τῆς Γῆς ἢ ἐὰν θὰ δωρήσῃς εἰς ἡμᾶς, τοὺς Νιαγᾶρας τῶν Οὐρανῶν, ἀντιδῶρον τῆς ἀπουσίας Σου.

Ἐλάλησες τότε, ὡς ἀντελήφθη ὁ Σωκράτης λαλοῦντας τοὺς κύκνους περὶ ἡλίου αὐτῶν δυσμᾶς, σοφοκλείως μεγαλειότατα.

Ἦσο ἡ μαγική, καὶ βασίλισσα τοῦ ἔαρος ἑπταετοῦς, ἀηδῶν, ἀπατήσασα τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῆς Ἐπιστήμης, αἵτινες ἐθρονίζοντο ἐν μέσῳ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὃν διεσκόρπιζεν ἀσώτως ἢ χρυσόστομος αὐδῆ σου καὶ τὸ πνεῦμά Σου τὸ ἀπαστράπτον.

Ἄλλ' ἔδει νὰ ἐξευτελίσῃς τὸν θάνατον, Νύμφη, ἔτι καὶ ἔτι, ἐπὶ μᾶλλον, μέχρι καὶ πέραν τοῦ ζηνίθ.

Ἐν τούτῳ λοιπὸν καὶ Σοὶ εἶπον, ἀνάληθες ἄλλως κερτόμημα ὡς πρὸς Σέ, ὅτι πᾶσαι αἱ δεσποινίδες μετὰ καὶ τῆς Ἀργυρῶς εἰσὶ *coûteuses* (*κ ο υ τ α ἷ ε !*),

» θέλουσαι βέλο

» θέλουσαι καπέλλο

θέλουσαι τόσας δαπανηρὰς ἀνοησίας, κροτάλια, σπατάλια...

Ἐλησμόνησέ τις ἐξ ἡμῶν ποτε τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο, ὅπερ εἰσέπνευσες δι' ὄλων τῶν πόρων τῆς ψυχῆς Σου, ἥτις ἠγαλλίασε καὶ ἀπήστραψεν ἀπὸ εὐγλώττου χαρᾶς καὶ σφριγῶδους γέλωτος, ἐνῶ, Νύμφη, ἐκεῖνοι οὕς ἠῦφρανες, νεκραναστάσα καὶ ἀνακαθήσασα τότε σταθερῶς, ἐκεῖνοι εἰς οὓς μετέδωκες τὴν αὐτὴν εὐγλωττον χαρὰν καὶ τὸν αὐτὸν σφριγῶδη γέλωτά σου, στρέψαντες Σε εἶδον ἔπειτα ἐξαπίνης ἀμετρήτους βαθμούς ὑπὸ τὸ μηδὲν ἐν μέσῳ τῶν ἀργυρωτάτων γελῶτων σου.

Ἦτις τῶν παρισταμένων ἐλησμόνησε τὰς ἀθανάτους ταῦτας στιγμὰς Σου ;

Ἐλησμόνησες ταῦτα, Σύ ;

Καὶ δὲν εἶπες, Νύμφη, ὅτι θὰ ἦνε ἀνεπίληστον πρὸς Σοὶ τὸ φαιδρὸν λογοπαίγνιον αὐτό, ἡμίσειαν περίπου στιγμὴν πρὶν ἢ ἐγγίσης τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ μηδενὸς διὰ τῆς μιᾶς χει-

ρός και διὰ τῆς ἐτέρας τὰ ἄσπιλα, ὡς Σὺ, ἄσπρα δι' ἀδυνατοῦ
δυνατῆς αἰρέσεως;

Καὶ ἐδωροῦμένη οὕτω εἰς Σὲ τὸν ὕστατον καὶ εἰλικρινέστατον
τῶν ἐπιχειρῶν γελῶτων Σου.

Καὶ ἐδωρησάμην εἰς τοὺς πλείστους τῶν παρόντων ἐπίσης
τὸν ὕστατον γέλῳτα, διότι, ἀφ' ἧς αἴφνης ἔπαυσε Σὺ
γελῶσα, ἐκείνους ἠπάνισεν ἡ ὀδύνη, ἀλλόφρων, κωφή και
ἄλαλος!

Ὀδύνη κωφάλαος, μακεδονικῆ ρομφαία τὴν ψυχὴν διε-
λαύνουσα!

Ὀδύνη ἀγέλαστος κίβη, περσεφόνη καὶ αἴλινος Ἄσπιλα
δώρημα.

Ἄλλὰ καὶ ὀδύνη ἀναίσθητος πλέον, ὅτε εἶδομεν ἀνοι-
γομένην τὴν Γῆν νὰ καταπίνη, ὡσανεὶ Δαθᾶν καὶ Ἄβειρών,
τὰ σὰ ἔκπαγλα, τὴν εὐμορφίαν σου, Νύμφη, τὴν ἄρρητον, τὴν
πολύφερναν ἐκείνην κεφαλὴν, τοὺς ἀπεριγράπτους ἀπὸ σαπφεί-
ρου καὶ δακρύων ἀδάμαντος φωστῆρας Σου, τὴν χιόνα τὴν
ἀπὸ τῶν Ἄλπεων τοῦ εὐφυοῦς μετώπου, τὴν χρυσόπαστον
χαίτην τῆς Λητοῦς, τὴν ροδόφυρτον ὄψιν, τὸ ραδιόν, τὸ με-
γαλοπρεπές, τὸ εὐπετές καὶ τὰ ἄλλα παρέρχομαι.

Ἦτις ἐξ ἡμῶν ἐλησμόνησε τὸν ἀτέρμονα τότε γελῳτά Σου,
τὴν χαρὰν τῶν ἀναπνεόντων Σέ, τὴν γαλήνην ἣν ἐλάξευσε ἡ
θυμῆρης ἀγαλλίασις Σου ἐξ ἀφορμῆς τοῦ λογοπαίγνιου, τὰς
τανυπτέρυγας τέλους τότε καὶ οὐρανομήκεις ἐλπίδας τὰς ὁποίας
ἐπύργωσε τὸ ἀνατεῖλαν πάνοπλον, ἀπὸ Σοῦ ὅλης, ἔαρ;

Οἱ πάντες, ἐπειδὴ εἰσηγεῖσο Σὺ, οἱ πάντες, καὶ ὁ εὐγενὴς
Μνηστῆρ Σου καὶ οἱ λοιποὶ φύσει καὶ θέσει ἐκεῖ εὐγενεῖς,
ὑπερετιμήσατε τότε, εὐνουστάτη ψυχῇ, τὸ λογοπαίγνιόν μου.

Μετὰ στιγμὰς ἀνεπιλήσταυε, Σὺ δὲν ὑπῆρχες πλέον ἰκαί
εἶχες, Νύμφη, τὸ σθένος καὶ νὰ μὲ χειροκροτήσης ἔτι;

Ἦτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῶν γελῳτων Σου ἐπίστευσε ὅτι
ἤδη εἶχες ἅμα ἀποπτῆ, κούφη, ἐπάνω γλαφυρῶν νεφελῶν,
πρὸς τὸν Διὸς αἰθέρα, ὁπόθεν εἶχες ὀλισθήσει μέχρι τοῦ βορ-
θόρου τῆς σφαίρας μας;

ὦ! εἶθε μὴ ἐγίνωσκον ἐν τῷ βίῳ ποτὲ τὸν Ρακίαν τῆς
γαλλικῆς θυμέλης, κλαίοντα τὴν πριγκίπισσαν ἡμῶν Ἰφιγένειαν

νειαν, πρηνῆ εὐλαβῶς, ὑπὸ ἄσπλαγχνον φάσανον χρυσοῦν,
 ἐντολῇ τῆς Ἑλλάδος.

Διότι, ὅτε βραδέως, ἀλλὰ πρῶτος ἐγώ, ὑπώπτευσα τὴν ἐκ
 μέσου τῶν χειρῶν καὶ τῶν γελώτων μαὶ ἀπόδρασίν Σου πρὸς
 τὸ ἄπειρον ὑπαιθρον, δὲν εὔρον ἄλλο πρόχειρον, ἐν τῷ κατα-
 κλυσμῷ τῶν φρενῶν μου, ἢ τοὺς στίχους Ἐκείνου, ὡς πρῶ-
 τὴν ἀναγγελίαν μάντιδα κακῶν, ὡς πρῶτην διαμαρτυρίαν κατὰ
 τῶν ληξιπροθέσμων βουλῶν τῆς Εἰμαρμένης, ὡς πρωτοπρα-
 ξίαν κατὰ τῆς οὐσίας τοῦ μηδενός ὅπερ Σε ἐνηγαλίσθη ὑπὸ
 τὴν ἀπατηλὴν ἁρμονίαν χαροπῶν γελώτων Σου καὶ γελώ-
 των μας.

Καὶ Σὲ προσεφώνησα μὲν ἀπὸ τῆς Μούσης τοῦ Ραχίνα,
 ἐκείνην τὴν στιγμήν, μεγαλοπρεπεῖ ὀδύνη, οὕτω :

Montrez en expirant de quel sang vous êtes née !
 Faites rougir les Dieux qui vous ont condamnée !

Ἀλλὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν ἐντεῦθεν θύελλαν μόνῃ ἢ
 ἀνάστασις Σου θὰ ἐξητυέλιζε, συνθηκολογοῦσαν μετὰ τῆς
 παραφροσύνης ἐναντίον μας.

Στήθι τώρα, ἄπτερος εἰς τὸ ἐφεξῆς, ἄγγελε ἐπίγειε !

Στήθι ἐκεῖ μακρὰν καὶ κατὰ ἐν μέτρον χαμηλοτέρα τῶν
 Πυρρίων ἐφεξῆς ὡς πρὸς τὸ ἀνάστημα, ἄγγελε οὐράνιε.

Στήθι ! ὅν τρόπον ἴσταται ποδαλγός ὁ Νους πρὸ τοῦ μυ-
 στηρίου τῆς ἐκπορεύσεώς του ἀπὸ τοῦ Οὐρανοῦ Πατρός του
 μόνου, ὦ Νύμφη, καὶ οὐχὶ καὶ ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ Του τοῦ Ἐμ-
 μανουήλ, ὅστις ὠθεῖ ἀπλῶς τὴν Γῆν πρὸς τὸ Ἄπειρον !

Στήθι ! ἄπτερος καὶ ποδαλγός εἰς τὸ ἐφεξῆς, ὅπως ἴσταται
 ὁ νοῦς μου, καὶ τότε καὶ τώρα, καὶ ἐκάστοτε, πρὸ τῆς ἀπου-
 σίας Σου, συλλαμβάνων μὲν τὴν παραμυθίαν διὰ τακτικοῦ
 ἐντάλματος συλλήψεως ἀλλ' εὐρίσκων αὐτὴν δολοφόνον, ὦ
 Νύμφη.

Παραφρονῶ, Νύμφη, ἐν σταθερᾷ μεσημβρία ὁμαλῆς πο-
 ρείας τῶν φρενῶν.

Οἴμοι ! Τί λέγω !

Τοὺς τράγους τοῦ Αἴαντος καὶ τὸν ἐλαφρονόουν του ;

Οἴμοι ! ἢ Ἀλλὰ τί λοιπὸν θρωῶ ;

ὦ ! Μᾶλλον ἀσεβῶ !

Ἄλλ' ἀσεβῶν, δις κακουργῶ, διότι πρός Σέ ἀσεβῶ.

Ζήτησθε λοιπόν ἀπεριφράστως ὁ Λόγος τοῦ Ἐμμανουήλ, ὃ Νύμφη, καί ἡ ἀπ' Αὐτοῦ ραδίην εὐαγγελικὴ Ἐλπίς, ὡραία τόσον, ὡς ὑπῆρξες Σὺ, ὡσπερ τὸ τέλειον, ξανθὴ, ὡς ἦσο Σὺ, ὡσπερ ἀκτίς τοῦ Ἡ.Μου τῶν Ἀθηνῶν, λευκὴ τόσον, ὡς Σὺ, ὡσπερ τὰ πεντελήσια στήθη τοῦ Ἄστειος δέκα ἑκατομμυρίων Παρελλήνων μεταξύ τῶν ὁποίων ἦσο Σὺ ἐπίλεκτος μονάς, τὰ πεντελήσια ἐκεῖνα στήθη, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξῆλθον μυριάκις καὶ χιλιάκις ἀχειροποιήται, ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Ἀθηναῖα, αἱ ἄτρωτοι τὴν καρδίαν Καρυάτιδες, οἱ ἄπτεροι καὶ πολυδαίδαλοι ἄγγελοι τοῦ Φειδίου περὶ τὰ ἀετώματα τοῦ Παρθενῶνος, ἀθάνατοι, ὡς Σὺ, Νύμφη, θνητοὶ δὲ μόνον, ὡς Σὺ, ἀφ' ἧς αἱ μαῖαι ἔφθανον εἰς τῆς Μητρὸς τοῦ Μοροζίνι τοῦ Κρητικοῦ . . . .

Ζήτησθε λοιπόν, ἀπεριφράστως, τοῦ Ἐμμανουήλ !, καὶ ζήτησθε τοῦ Λόγου Του !, Νύμφη !

Διότι, ἂν δὲν ψεύδεται Ἐκεῖνος, ὅπως ὁ πρῶτος τυχών, σύγχρονος τοῦ Παύλου, κρής, ὦ ! τότε ! . . . .

Τότε, Νύμφη, — ἄκουσον ! — τότε δὲν θέλει προφθάσει νὰ εἶπῃ Ἐκεῖνος εἰς τὴν ὑπνώσσουσαν βαθέως Οἰκουμένην, αὐτοκρατορικῶς, κατὰ τὴν εἰμαρμένην ἐκείνην ἡμέραν τῆς δευτέρας ἐνταῦθα ἐπιφανείας Του, δι' ὅζυτάτου ἐγερτηρίου σαλπισματος ἐνός τῶν ἀρχιστρατηγῶν τῶν ἀγγέλων Του· δὲν θέλει προφθάσει ὁ Ἐμμανουήλ νὰ εἶπῃ εἰς ἕκαστον, καθεύδοντα τότε χάλκεον :

« Ἐγέρθητι ! ἄρον τὸν κράββατόν Σου καὶ περιπάτει ! » ὅτε ἐγὼ, σπεύδων, Νύμφη, εἰς τόν, ἡβῶντα πλέον, δεκαπενταετῆ σήμερον νεκρῶν Σου θάλαμον, θέλω Σέ ἐξυπνίσει πρότερος, ὅπως Σοὶ προσκομίσω προσφιλῆ ὀπὸν πάνακος ἵνα νίψῃς τοὺς φωστῆρας Σου, διὰ νὰ ἐπιρρώσῃς, Νύμφη, τὰς σθερνομένης τότε γηραιᾶς ἀκτῖνας τοῦ ὑπηρετοῦ Ἡλίου μας· διὰ νὰ ἀκτινοβολήσῃ ἡ ζυμωθησομένη τότε νέα Γῆ καὶ Πλάσις ἀπὸ τῶν λαμπτήρων Σου· διὰ νὰ ἀντιβλέψω πρῶτος ἐγὼ αὐτούς· διὰ νὰ ἀσπασθῶ πρῶτος ἐγὼ αὐτούς· διὰ νὰ Σοὺ εἶπω πρῶτος ἐγὼ τὸ χαῖρε τῆς παγκοσμίου ἀναστάσεως καὶ διὰ νὰ Σοὶ προσκομίσω, Νύμφη, εὐγνωμοσύνην ἄμετρον ἀνθ' ὧσων

ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιστήμην παρεμύθησες, ὅποια καὶ ἂν ἤθελε μοι ἐπιφυλάσσηται πεινὴ παραδιάσεως τοῦ ἀδίκου σηκοῦ τοῦ σκοτεινοῦ τάφου τοῦ σκήνους Σου!

Τοῦ σκήνους Σου τοῦ θεοειδοῦς!

Διότι τὸ ὑπέρχον πνεῦμά Σου κοσμεῖ θαυμαστῶς, ἐφεξῆς, μετὰ τοῦ ἄλλου ὑπερόχου πνεύματος τῆς Δανάης τοῦς στίλβοντας πέραν καὶ ἄνω Κόσμους.

Ἴδου ἐκεῖ!

Ἐκεῖ, κατὰ τὸν θεῖον Ὅμηρον, παρόντα ἐν τῷ Πολυγοθᾶ τοῦ Λυτρωτοῦ, ὅπως τσοάκις Σοῦ εἶπον, ἐκεῖ καὶ ὁ ξανθὸς κατασκηνοῖ Ραδάμανθος, καὶ ἐκεῖ, κατὰ τὸν αὐτὸν ὑποφήτην.

ρηίστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν·

οὐ νιφετός, οὔτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, οὔτε ποτ' ὄμβρος,

ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας

Ἄκεανὸς ἀνίψιν, ἀναψύχειν ἀνθρώπους (δ, 565)

Καὶ ἐκεῖ, ὁμοίως, κατὰ τὰς ἀποκαλύψεις μιᾶς ἐκ τῶν Πιερίδων, ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου, πρὸς Μπαρνιαῖν· (1)

Ἐκεῖ δὲν κλαῖνε ἢ ἱτηές·

ἢ τριανταφυλλογαῖς ἀνθοῦνε!

Ἐκεῖ δὲν τρέχουν αἵματα·

νεράκια ροδολοῦνε!

Μά, τὰ πουλιὰ ποῦ ἐδῶ λαλοῦν,

ἐκεῖ θὰ σιωποῦν.

Ἐδῶ λαλοῦσαν τὰ πουλιὰ,

τὸ στέναγμα νὰ ὀδοῦν!

Μεθ' ἑς τὸν Παράδεισο πουλιὰ,

γιατὶ θὰ κηλαδοῦνε,

ἀφοῦ οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖ

πουλιὰ θενὰ γενοῦνε;

Φεῦ!

Ἄλλὰ ταῦτα μόνα δὲν ἀποτελοῦσι τὴν ἀληθῆ εἰκόνα τῆς ἠρωίνης μεγαλειότητος τὴν ὁποῖαν μεγαλωστὶ θρηγῶ, παρορῶν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, παντόπασι καὶ ἀπολύτως, τὰς σπαρτιατικὰς ὑποθήκας τοῦ κλεινοῦ ἡμῶν Ροῖδῆ, καθ' ἃς οἱ ὀμηλικὲς ἡμῖν χρόνοι ἀποστέργουσιν ἀμειλίχτως δακρῶν ροάς, καὶ ἄχη καὶ ἄλγη, καὶ στόνους καὶ αἰάσματα, καὶ κοπετούς!

Ὁ ἐπιφανέστατος διάδοχος τοῦ πρώτου παράφρονος τῆς εὐ-

(1) Λυρικαὶ Ποιήσεις Β. Κούφα (Μπαρνιαῖ) ἐν Σέρφ Τόμ. Β',

ρωπαϊκῆς ἐπιστήμης Καίρη, παράνομος δὲ τοῦ Χαϊκκελ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, πλὴν ἄλλ' ὅμως καὶ οὐδέποτε σκοτεινὸς Σοπενάουερ τὴν καρδίαν, ἀλλὰ Λειβνίτιος πάντοτε χαροπὸς καὶ Ἀπόλλων ἀείποτε ἰλαρὸς, ὁ λίαν βαθὺς κριτικὸς ἡμῶν, ὁ Ροϊδῆς, ἰδοῦ, Ἀργυρῶ, τίθησιν ἐπὶ ταπητος τὸ παλαιτάτον ἐκεῖνο ζήτημα τῆς ἀντιθέσεως Δημοκρίτου γελῶντος καὶ Ἡρακλείτου κλαίοντος.

Ἰσοάκις Σὺ δὲν ἀνείλιξες, κατὰ τὰς φιλολογικὰς ἡμῶν ἐν Λυῶν θαλίαις τὴν μεγάλην αὐτὴν φιλοσοφικὴν ἀντίθεσιν, τὴν ὅποιαν ὁ Ἐμμανουὴλ Ροϊδῆς ἔτεμνεν, ἀδίστακτος Σαυλώκ, ὅπως ἐξαπολύσῃ ἀτρεμῆς, ἀπολυτωτάτην ἀλήθειαν εἰς τὰ Σύμπαντα, ὑπὲρ αὐδὴν Λειβνιτίου, ΖΗΤΩ Ο ΓΕΛΩΣ ;

Βασίλισσα τοῦ γέλωτος, Σὺ, πλημμυρίσασα τὰς ἡχοὺς καὶ τὰς καρδίας τῶν πονούντων, ἐξ ἀνεσπέρου γέλωτος, ἀπέρριπτες ὅμως τοῦ Ἐμμανουὴλ Ροϊδῆ τὴν κριτικὴν κοπίδα, τέμνουσα Σὺ ἀντιθέτως ὑπὲρ τῆς μέσης βασιλικῆς ὁδοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ ἐκατέρωθεν τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ Αὐτοῦ τάσσουσα ρίον καὶ ἀντίρριον, γέλωτα καὶ δάκρυ, αἰωνίως ἀντίπαλα.

Ἄλλὰ ἰπῶς θὰ ἐδεχόμεν ἐγὼ, ἐρήμην Σοῦ σήμερον, δίκαια φθειγόμενον τὸν κλεινὸν ἡμῶν κριτικόν ;

Ἄλλ' ἔτι, πρὸς, ψέξας ὁ Ροϊδῆς κάκιστα καὶ κακίστας κάκιστα τὸν αἰοιδιμον Μύρωνα Νικολαΐδην τὸν ἐξοχον ἰατρὸν καὶ ἐξοχον λυρικόν, ἔλαβε σκληρὰ ἀντίδωρα ἐξ Ἐρμουπόλεως Σύρου, ἀπὸ τῶν πραγμάτων, κάκτον καὶ ἄκανθαν, Ἀργυρῶ, διότι ὁ κλεινὸς Μύρων, ὁ περικλεῆς ἐπιστήμων, ὁ Αἴας τὴν σύστασιν καὶ Ἀριστοτέλης τὴν φρένα, καταβληθεὶς ὑπὸ τῶν ἄλγεων, ἐκείνων ἅτινα μετέστησαν καὶ μητέρα τὴν Νιόβην εἰς σύζυγον Λώτ, ἰδοῦ ὅτι, ὅτε εἶδε τὴν ἐκπαγλον Δανάην του καὶ νύμφην ἅμα καὶ νεκράν, ἐπέζησε μὲν μακροτάτας στιγμὰς ὅπως ψάλλῃ τὴν ἐκπαγλον ἐκείνην Ὀπτασίαν του ἧτις ἔφερε τὸ ὄνομα τῆς Δανάης, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔζησε πλέον.

Οὐδεὶς εἶδεν αὐτὸν ποτε κλαίοντα, εἰμὴ ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροῦς, εἰ μὴ ἐγὼ, εἰ μὴ ἡ σεπτὴ ἐκείνη Μοῦσά του ἧτις ἐλάξουσεν ἐπὶ Δανάῃ ἀθάνατα ἔπη καὶ ὑπατα ἄλγη, ἐκεῖνα τὰ ὑπατα ἄλγη ἅτινα πατριαρχικῶς ὁ Ροϊδῆς ἐκάστοτε ἀφώριζεν!

Ὡ πόσον εἶνε τὸ δάκρυ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ἐπὶ Δανάη ἐπῶν, ὦ φίλοι!

Ἐσκέφθην ἐντεῦθεν, Ἰρώ, ὅτε Σὺ ἔζης πλησιφαῆς, ὅτι, ὅταν κλαίῃ λοιπόν ποτε ἡ καρδία βαθύτατα ἐνδοθι, ἡ φιλολογικὴ καὶ αἰσθητικὴ κριτικὴ δύναται μὲν νὰ ἔχη ἀπαρ- θίαστα δίκαια αὐστηρᾶς τροφῆς κατὰ τῶν παλιμπαίδων ἀνδρῶν, πλὴν ἄλλ' ὅτι καὶ ὁ ἀλγῶν ἔπακμος καὶ εὐτονος καὶ σιδηρόφρων ἀνὴρ, ἐπίσης, καὶ οὐχὶ ἔλασσον, δικαιούται νὰ κλαίῃ καὶ πλατύτερον ἔτι τοῦ Παύλου καὶ αὐτός, ὅταν δὲν ᾔηνε δυνατὸν γενέσθαι ἄλλως, ὅταν ὁ πόνος ἡγῆται τοῦ λόγου, δουλεύοντος μεταξὺ συῶν καὶ κερατίων, ὦ ἄπιστον πνεῦμα Ροῖδῃ!

Τί ἄλλο—ἐλέγομεν, Ἰρώ, ἐν Λυῶν—τί ἄλλο μεγαλειότερον ἀπείκασμα ἢ ἐκεῖνο τοῦ Ἐμμανουὴλ, οἰνίζοντος μὲν κάλλιστα καὶ κοινωνικώτατα ἐν Κανᾶ, καὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ δὲ πάλιν, αὐτοῦ αὐτοτάτου, μυρομένου, φυσικώτατα καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἐνώπιον τοῦ τετραήμερου φίλου Τοῦ Λαζάρου;

Γελῶν καὶ ἐγὼ ὅτε ἐμειδία ἐπταετὲς τὸ ἔαρ ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Νύμφης τὴν ὁποῖαν θρηνῶ, καὶ, ἀδυνατῶν νὰ ἀπομάξω ἀπὸ τῆς μνήμης τὴν ὀλυμπίαν μορφήν Της καὶ τοὺς κοινοὺς χαροποὺς γέλωτας τῆς σφριγηλῆς ζωῆς τῶν πρὸ δεκαπενταετίας, χάριν ἡμῶν ἀμφοτέρων, στροφῶν τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονα, καλύπτω σήμερον τὸ ἱερὸν αὐτὸ παρελθὸν δι' ἀφειδοῦς δάκρυος καὶ τελῶ μνημόσυνα φιλολογικὰ ἐπὶ τῷ ὀνόματί τῆς καὶ δημοσίᾳ.

Ἦτο παρθένος περίφρων· ἦτο γυνὴ ἐξοχος· ἦτο ἐπιστημονικὸν αὐγασμα καὶ ἐξαρμα, ἀλλὰ παρέμεινε ὁμως τὰ μάλιστα γυνή· ἦτο πολυμαθὴς καὶ πολὺγλωσσὸς ἑλληνίς ἀλλὰ παρέμεινε διαφερόντος γυνή· ἦτο ἡ γυνὴ ὁποῖαν ὠρίσε καὶ ἠύξατο ὁ Ταύγετος Ρενάν, ὅστις ἐκήρυξε καθήκον τῆς γυναικὸς νὰ ᾔηνε ὡραία καὶ ὅστις, ἐξ ἴσης μοίρας, τρανῶς ἀνεβόησεν ὅτι γυνὴ ἀφωσιωμένη διαφερόντως καὶ μάλιστα περὶ τὰ ἑαυτῆς εἶνε ὑπερτέρα δέσμης ὅλης Νοπολεόντων, πληρούντων τὰς ἐσχατίας τῆς Οἰκουμένης διὰ τοῦ ὄγκου τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ματαιοδόξως.

Ἐν τοῖς « Ἀνατολικοῖς » τοῦ Οὐγκῶ ἄτινά εἰσιν ἡ ληξιαρχική βίβλος τόσων ἐξαιρέτων παρθένων διεθνῶς δάκρυος, ἐκεῖ ἐν αὐτοῖς ἀνά μέσον τῶν θειοτέρων καὶ ἀνά μέσον τῶν οὐρανιωτέρων στροφῶν τοῦ ἐστεμμένου Ποιητοῦ, ἀνακυκλουμένων ἀτάκτως, τοσάκις ἐν τοῖς ὀνείροις μου καὶ τοσάκις καθ' ὕπαρ, συναντῶ ἐν μέσῳ τῶν ἐκπαγλοτέρων ἰριδιώσεων τῶν ζωηροτέρων φαντασιώσεών του, *θρητην* τὴν ἡρώϊδα μου τὴν ἀπερίγραπτον, καὶ κλαίω, ἄποξ ἔτι, καὶ ὡς καλλιτέχνης ἐπίσης ἐπ' αὐτῇ καὶ ὡς φιλόλογος.

Ἄλλ' ἡ ἡρώϊς μου εἶνε κρείσσων τῆς ἀπερίττου σμίλης μου.

Κατασκευάσατε ἐκ τῶν ἀτέχνων καὶ ἀπὸ τῆς λάτομίας τοῦ Οἰκονομίδου περιτριμμάτων μου τὰ μέχρι Πεντέλης καὶ Καλλιγᾶ περίτεχνα ὕψη τῆς πυραμίδος Της.

Ἐμοῦ ἡ καρδία συνεχεται !

Ἐγὼ ἐν τι καὶ μόνον δύναμι ἀέναον : ἀέναον γὰ θρηνητὴν ἐκμετρον ἐξοχότητά της : τὴν μεγαλειότητα τῆς φρενός : τὴν ἐπιστήμην τοῦ πνεύματός της : τὴν εὐαγγελικότητα τῆς καρδίας της : τὸ θεοειδές τῆς μορφῆς : τὴν Ναυσικᾶν τῆς εὐγενεοῦς τόλμης : τὴν Ἀντιγόνην τῶν ὑψηλῶν ἐμπνεύσεων : τὴν Πανδώραν ὀλοκαυτώσεων ἑκατομμυρίων εἰς τὸν Πόνον, εἰς τὴν Ὀδύνην καὶ εἰς τὸν Στεναγμόν.

Ἢ Τί ἄλλο, πλὴν τοῦ ἀπλέτου ἄλγους μου, δύναμαι, ὦ Νύμφη, γὰ Σοι προσενέγκω σήμερον, ὀλίγον τε φίλον τε :

Δέξαι ! τὸν ἔρωτά μου πρὸς τὴν βασιλικὴν Σκιάν Σου !

Τὸ δάκρυ μου πρὸς τοὺς κεραυνοπάστους, πανδρόσους Μαῖους Σου !

Τὴν ψυχὴν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ ὑπερτίμου πνεύματός Σου !

Τὴν ἀρετὴν μου, σὸν ἐκ τῶν σῶν !

Τὴν παρθενίαν μου, ὦ Νύμφη, ὡς ἀρραβῶνα τῶν ἐν Οὐρανῶς ἀσπίλων ἐρώτων μας.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Ι. ΚΥΡΙΑΚΑΚΙ

(1906)

Ἐκ τῶν πεφημισμένων εὐπαιδευτῶν δεσποινίδων κρησῶν τῆς Ἐρμουπόλεως Σύρου, ἀγγλίσ τὴν μορφὴν, τὸ σιδινόν, τὸ θερμουργόν, τὴν κόμην, τὰ ὄμματα· ξανθὴ καὶ ροδίνη τὴν ψυχὴν· λευκὴ καὶ λιτὴ τὴν περιβολὴν· σεμνὴ καὶ περίφρων· ἀφωσιαμένη περὶ συστηματικᾶς μελέτας καὶ περὶ τῶν χορηγῶν πατριαρχικῶν Οἴκων τοῦ ἀειμνήστου πνευματικοῦ μου πατρὸς *Νικολάου Τσιβουράκι*, διήρχετο τὰς νεαρὰς ἡμέρας τῆς ἐν Ἐρμουπόλει ἢ Αἰκατερίνη Παπουτσάκι, πρώτη καὶ μόνη ἀριστεύουσα magna cum laude, ἐκάστοτε, ἀπασῶν τῶν τάξεων τοῦ ἀνωτάτου Παρθεναγωγείου Ἐρμουπόλεως, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου οὐδεμίαν ἀπολύτως εἶχεν ὑπεροχὴν καὶ σύγκρισιν τὸ Ἀρσάκειον τῆς Πρωτεύουσας μας.

Ὁ θάνατος τῆς ἐπιλέκτου Ἐρμουπολίτιδος Κρήσσης δεσποσύνης *Μαριάνθης Μ. Τσιβουράκι*, ἥτις ἐστράφη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ ἥτις, ἄωρος φυλλορροήσασα, ἤπλωσεν ἐπὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀοιδίμου πνευματικοῦ μου πατρὸς αἰώνια ἄλγη, ἐπανάφερε τὴν νεαρὰν Αἰκατερίνην Παπουτσάκι εἰς Κρήτην, ἐμπλεων ὀδύνης ἐπὶ τῇ συμφορᾷ μας, ἀκριβῶς διὰ νὰ κλαύσῃ, τὴν πολυτίμον ἀνάδοχον μου καὶ σύντροφόν τῆς, ἐλευθερώτερον, καὶ ἀκριβῶς διὰ νὰ μὴ αὐξάνῃ τὰ ἄλγη ἡμῶν διὰ τῆς πολυτιμοτάτης ἄλλως ἐν τῷ οἴκῳ παρουσίας τῆς.

Δὲν παρέλαβε, φεύγουσα ἐξ ἡμῶν πρὸς τὰ αὐροφίλητα Περιβόλια, τὸν Ζαμπέλιον, διότι μέχρι τελευτῆς ἐν τῇ Πρωτοπλάστου μνήμῃ τῆς ἀκέραιον τὸν μέγαν μεσαιωνοδίφην μας διέσωζε, καὶ ἐλησμόνει, μάτην, ἐν τῷ οἴκῳ μας τὸν Οὐγκιῶ, διότι ἐπίσης ἐν τῇ Ἡμιαγρίου πολυδέγμονι μνήμῃ τῆς, οὐδὲ γραμμὴν ποτε ἐλησμόνησεν ἐκ τῆς θεογράφου δραματοουργίας τῶν α' Ἀθλίων Ἐκείνου.

Οἱ χρόνοι ἔρρεον περὶ τὴν στίλβην καὶ περὶ τὸν ἄξονα τοῦ ἄστρου τῆς Ἀμαλθείας χρυσώλενοι!

Εὐτυχῆς μήτηρ καὶ σύζυγος—δεινὸς χρηματιστής—δαιμόνιον ἐμπορικόν—ὀξύνοος τραπεζίτης—περίφρων διαχειριστής χιλιάδων λιρῶν—νομικὸς σύμβουλος—δικηγόρος καὶ παρ' ἐφέταις—ἀριστοῦχος μαῖτα—δεινὴ φιλόλογος, ἀντιπαρῆλθεν αἵφνης χθὲς μακρὰν ἡμῶν πρὸς τὸ Ἄπειρον, θαῦμα ἀντοχῆς καὶ ὀξέος πνεύματος, νῆστις ἀκριβῶς Σαῦλώκ καὶ παντάπασις ἄγευστος τῶν περὶ αὐτὴν ἀπροσμετρήτων ἀγαθῶν, προωρισμένων πάντοτε πρὸς ὑψηλοτέραν ἐξυπηρέτησιν, πρὸς τὴν ὁποίαν, προώρως καὶ ἐξαπίνης ἀναρπαγεῖσα, ἐν μέσῳ τύρβης τραπεζιτικῶν λογαρίθμων καὶ ὄζυτοκίων Εἰλειθυίας, οὐδὲν ἀπολύτως ἠδυνήθη, *πολυτιμότερον τοῦ μηδενός.*

Εἴκοσιν ἔτη ἀπεράντων ἀληθῶς μελετῶν καὶ εἴκοσι πέντε ἑνιαυτοὶ ἄγαρ καματηροῦ βίου ἴστανται σήμερον πρὸ τῶν φρενῶν μου, ὦ γλυκαῖά μου μήτηρ, μουσεῖον ἀπεράντον, ἄπλετον ἀπὸ φωτός, πινακοθήκη ἀτέρμων καὶ θεσπέσιος κινήματογράφος πλήρης σφρίγγους ζωῆς, διότι, *μόνον* κατὰ τὴν στιγμὴν, τὴν λαισθίαν, τὴν μόρσιμον, ἐσταμάτησεν ἡ διανοιά Σου ἡ φωτοβόλος, καὶ τὸ πνευμά Σου, τὸ περίφροντι, τὸ περίσκεπτον, οὐχὶ ἀπλῆ θυμοσοφία Καντίου, ἀλλ' ἀνεξάντλητος ἀείποτε χορηγὸς τῶν θετικωτέρων λογικῶν λύσεων καὶ δέσεων.

3

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΜΥΡΩΝΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

(1903)

Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ἡ διαπρεπῆς κυρία Εὐφροσύνη Μύρωνος Νικολαΐδου, ἡ μήτηρ τῆς ὑπερίχου *Δανάης Α. Μπαῖρα*, ἀποθανούσης πρὶν ἔτι σβεσθῶσιν αἱ λαμπάδες τοῦ ὕμναίου τῆς. Ἡ μήτηρ ἀγγέλου ἄλλου, τοῦ *Φαίδωνος Μ. Νικολαΐδου*, ἀποθανόντος ὑπὸ τὰ στιλπνότερα ἐπιστημονικὰ ὄνειρά του τῶν τρις ἐπτὰ Μαΐων του. Ἡ σύζυγος τοῦ ἐξόχου κρητὸς ἐπιστήμονος καὶ ἐξόχου λυρικοῦ ποιητοῦ *Μύρωνος Νικολαΐδου*, τὸν ὁποῖον ἀνήλωσεν ἡ ὀδύνη ὠκύμορον.

Ἦτο ἀνθρωπίνως ἀδύνατον νὰ παραταθῆ ὁ βίος Σου, ὡς εὐφροεστάτη Κρήσσα, ὡς θαυμασιά γυνή. Καί ἐνῶ κλαίω μικρὰν τοῦ τάφου Σου τὸν δύσαντα δακρυσμίλευτον βίον Σου, καί εὐλογῶ τὴν μνήμην Σου, ὑπέροχος γυνή, παραμυθουμαι ἑβίστα ἑμαυτόν, ἀφοῦ ἐτέθη τέλος ἐν τέρμα εἰς τὸν πολὺπικρον βίον σου, βίον ὀδύνης, λύπης καὶ στεναγμῶν !

Ἔστω ὁ χοῦς ἐπὶ τοῦ τάφου σου κοῦφος, ὅσον Μήτηρ, ὑπῆρξε βαρὺς ὁ Δαίμων σου ἐπὶ τῆς Νήσου Σύρου, ἣν κατεστόλισας διὰ τῆς ὑπερόχου ἀρετῆς σου, Σὺ, Μήτηρ, καὶ ὁ Μύρων σου καὶ ὁ Φαίδων σου καὶ ἡ Δανάη σου, ἴσοι πρὸς τὸ ἀνάστημα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Σαπφοῦς.

Ἦ μὴ καὶ ἐν τῷ τάφῳ σου θὰ κλαίης εἰσέτι, ἵνα σπαράξῃς τὰς ἡμέρας μου;

ΧΡΥΣΗ ΕΜΜ. ΜΠΑΡΝΙΑ (ΠΕΡΑΚΙ)

Χρυσὴ τὴν ψυχὴν καὶ ἀδάμας εἰς ἀκτινοβολίαν τόσων χαριτίων, πάνσεμος ἱερεία τοῦ οἴκου καὶ μήτηρ περίφροντις ἀγγέλου βαβάζοντος, μόλις ἔβαινε ἐπάνω τοῦ τάπητος τοῦ 22ου Μαΐου Τῆς, νύμφη ἀρτιθαλῶν στεφάνων.

Περὶ μέσας νύκτας τοῦ ἀποικομένου σαββάτου ἡ γλυκερὰ μορφή Τῆς καὶ ἡ μελίρρυτος αὐτὴ διεκόπησαν ἀποτόμως καὶ ὠχράνθησαν διὰ παντός καὶ ἡ παγερὰ πνοὴ τῆς πανδυσίας διήλθεν ἐπὶ τὴν ἐκλεκτὴν ὑπαρξίν Τῆς καὶ ἤρεν Αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γῆς, ὅν τρόπον αἶρεται καὶ ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου!

Στόλισμα, Νύμφη, διὰ τῆς περισσῆς ἀρετῆς Σου, τοῦ οἴκου τοῦ πολιοῦ πατρός Σου καὶ τοῦ εὐδαίμονος νεοπήκτου οἴκου Σου, ἀπορροφᾷς σήμερον διὰ τῆς ὑψηλῆς μεταναστευσεώς Σου, οὐχὶ μόνον τοὺς προσφιλεῖς ἐφεστῖους Σου καὶ μάλιστα τὸν ἀστυνάκτᾳ Σου, ἄπτερον ἔτι καὶ ὅπως ἀνύποπτον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ γῆς στρατευομένην ὑψηλὴν Ἀρετὴν τόσης στερεῖς ἐφεξῆς χλιδῆς, ἀνθ' ἧς τόσον δάκρυ καρδιστάλακτον τὸ ὄμματά μας ἤγιασεν ἐνώπιον τοῦ κοίλου τοῦ τάφου Σου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ

Ἵπεροδοηκοντούτης ὁ ἐπιφανὴς Κεφαλλῆν ἑτερμάτιζε τὴν ἀχανῆ καὶ ἔθνωφελῆ Αὐτοῦ δρᾶσιν, κλείων τὰ θεῖα βλέφαρα ἐν Χαλέπα τὴν 9 Φεβρουαρίου 1905.

Ὁ ἐπιφανὴς φιλόσοφος, καὶ θεολόγος καὶ νομικός, καταλείπει ὀπισθεν αὐτοῦ πανελλήνιον σεβασμόν, τιμὴν καὶ θαυμασμόν διὰ τὴν δεξιὰν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσίν του, ἐπὶ δύο ἀκριβῶς γενεάς.

Ἐν Κρήτῃ οὐχ ἦττον, ὅπου καὶ τὸν κώνωπα διυλίζομεν, τὰς καμήλους ἀκόπως καταπίνοντες, ἀνεκαλύψαμεν δι' ὀαοῖδιμος Σκαλτσούνης ὧφειλε νὰ ἐκπέσῃ κατὰ φαλκίδιον ἐκ τῆς φήμης του.

Ἰδιαιτέραν ἐντύπωσιν μοι προεξένησεν ἡ παρατήρησις τοῦ πληρεξουσίου κυρίου Δασκαλογιάννη ἐν τῇ Β'. Συντακτικῇ Συνελεύσει περὶ Σκαλτσούνῃ, οἷονεὶ ἀργομίσθου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας καὶ ὡς ἐκ ψυχώσεως προσκεκολλημένου εἰς τὰ τῆς Κρήτης, ἐπίσης δὲ βαθεῖάν μοι ἀφήκαν ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς ἐντύπωσιν αἱ ἀξιωμαθμόνευτοι μονομαχίαι ἐξόχου παρ' ἡμῖν ἐπιστήμονος μετὰ τοῦ γηραιοῦ Ἐκείνου παλαιμάχου τῆς Ἐπιστήμης.

Ἐκείνο τὸ οἰκοῖον ἐπόθουν καὶ νυχόμην, ὡς φοιτητῆς τῆς Νομικῆς, νὰ ἶδω πραγματούμενον διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ ὀαοῖδμου Ἰωάννου Σούτσου (1) ἐκ τῆς ἑδρας τῆς Πολιτικῆς

(1) Ἵπεροδοηκοντούτης διδάσκων ὁ ἐπιφανὴς οὗτος καθηγητῆς μόλις ἦτο ἀκουστός εἰς ἓνα ἢ δύο φοιτητάς, κεκυφώς εἰς τὸ σύγγραμμά του καὶ ἀναγινώσκων. Οἷα ἀδικία κατὰ τῆς ἐθνικῆς νεότητος!

Δὲν συνέβαινε βεβαίως τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ εἰς τοὺς ἀειμνήστους Παπαρρηγοπούλους, οἵτινες ἦσαν ἑκάτεροι ἀληθῆς ἀπόλαυσις καὶ συνεκέντρον πολὺ ἀκροατήριον, πλην καὶ οὗτοι ἐνεφανίζοντο, ὡς ὀαοῖδμος Σούτσος, ὡς κομηταί, ὡς ἐξαίρετοι Τιθωνοὶ! Μία εἰλαφρὰ ἐποπτία θὰ διώρθου πολλὰ ἄτοπα. Ἄλλὰ τὸ πάντων κωμικώτερον ἦτο, καὶ εἶναι ἔτι ἴσως, ἡ διδασκαλία ἢ ἀτεχνος καὶ νέων ἔτε καθηγητῶν, ὡς ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ἢ τοῦ κραταιοῦ ἄλλως νομο-

Οικονομίας καὶ Δημοσιονομίας ὑπὲρ τοῦ νεαροῦ ἐπιστήμονος κ. Ν. Γουνανάκι, λαμπρῶς διδάσκοντος ἐν τῇ αὐτῇ ἔδρᾳ καὶ φιλοτιμώτατα ὑπὲρ πάντα ἕτερον ὑφηγητήν, ὡς ἐπίσης διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ἀειδίμων Παπαρρηγοπαύλων ὑπὲρ τοῦ κ. Δάμπρου ἀφ' ἐνὸς καὶ ὑπὲρ τοῦ κ. Πολυγένους ἀφ' ἑτέρου, εἶδον ἐπίσης εὐχὴν ἀπραγματοποιήτων καὶ ἐν Κρήτῃ διὰ τῆς ἐνεργοῦ ἀνομιξέως τοῦ κ. Σκαλτσούνη εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς.

Ἔδει ὁ ἀνὴρ νὰ στεφανωθῇ πρὸ πολλοῦ καὶ νὰ ἀμειφθῇ ἀφειδῶς ἐκ τοῦ Πρυτανείου ὅπως ἀφρουχάσῃ ὀριστικῶς.

Ἔδει ὁ ὑπερῆλιξ ἔρως πρὸς τὴν Ἐπιστήμην νὰ καταργηταὶ νόμῳ, πέραν κἂν τοῦ 70οῦ τῆς ἡλικίας.

Ἐν Γερμανίᾳ τοῦλάχιστον παρατηρῶ μίαν τοιαύτην κίνησιν.

Θὰ ἦτο ἄδυνάμει ἡ ἀναγραφή πῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκάστοτε συγχύσεων καὶ συμπλοκῶν κρόκης καὶ στήμονος. Ἄλλως *exempla sunt odiosa*.

Εὐχαρίστως παρατηρῶ, φέρ' εἰπεῖν, ὅτι προσῆκε νὰ συμμερισθῶμεν τὴν περὶ μονομεταλλικῆς νομισματικῆς βάσεως πρότασιν τοῦ ἐξόχου κρητῆς ἐπιστήμονος ἀρτί τῆς διμεταλλικῆς τοιαύτης τοῦ ἀειδίμου Σκαλτσούνη, μετὰ λύπης βαθυτάτης δ' ὅμως, εἶδον τὸν ἀγῶνα διεξαχθέντα δι' ἀκανθῶν καὶ καρφίδων καὶ οὐχὶ διὰ τῆς ναπολεοντείου πειθοῦς καὶ τῆς πλατωνικῆς διαλεκτικῆς τὴν ὅποιαν ὑψίστην ἐν λόγῳ καὶ γραφῇ κατέχει ὁ ἐξόχος κρης ἐπιστήμων.

Εὐχαρίστως ὁμοίως ἀντιπαρατηρῶ ὅτι ὁ κ. Παπαφράγκος, ὁ τέως παρ' ἡμῖν νομικὸς σύμβουλος, εὔρε τὸν ἀειδίμον Σκαλτσούνην λίαν ἐπισημὸν ἀντίπαλον ἐν τῷ ρωμαϊκῷ δικαίῳ ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρός τοῦ νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἡμῖν τὸ ρωμαϊκὸν Δίκαιον, ἀρτί τοῦ Γερμανικοῦ Κώδικος, εὐχαρίστως παρατηρῶ ὅτι ἐξενίκησεν, ἐπιπροσηθείσα καὶ

διδασκάλου κ. Ν. Δαμασκηνοῦ, ὅστις, ἀπὸ τοῦ βιβλίου ἀναγινώσκων, αἰετὰ ἀνά πᾶσαν λέξιν βήχων καὶ αὐδῆς ἀκουστῆς ὑπ' ἀνθρώπων ἑστερημένος, συγκεντροῖ μόνον πέντε ἕως ἑννέα φοιτητὰς ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ!

Ἦλεως, Ἦλεως, γενεῦ ἡμῖν, Δέσποτα! *Audiatur, βλέπετε, ei altera pars.*

ὑπὸ τοῦ συμπολίτου του, ἐπιφανοῦς ρωμαϊστοῦ καθηγητοῦ κ. Κραπαῖ, ἐξορκίσαντος νὰ ἀποφύγωμεν τὸν σκόπελον τοῦ σοφοῦ ἄλλως γερμανικοῦ νομοθετήματος, ἐνῶ ἅμα καὶ γνώμη ὑπεστηρίζετο, ὅπως ἀσύμμετρος πρὸς τὴν φήμην σοβαροῦ παρ' ἡμῖν νομομαθοῦς, ἐμμορῆς εἰς τὸν *μωαμεθανικὸν κώδικα*!

Ταῦτα ἐν παραδείγμασιν ἀπλῶς, ἕτε ἄλλως προχειροτάτοις, καὶ χωρὶς μάλιστα νὰ τηρήσωμεν τὸ δόγμα *audiatur et altera pars*, διότι τότε, θὰ συναντήσωμεν ἐν τοῖς πρώτοις βηματισμοῖς ἡμῶν τὸν ἀοίδιμον Σκαλτσούνην ἡρέμα ἀποδεικνύοντα καὶ ἀχόλως *μέγα σφάλμα* παρὰ τῷ εἰσηγητῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ποινικοῦ Νόμου παρ' ἡμῖν.

Παρακάμπτοντες οὐδὲν ἤττον τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς ἀμύνας μιᾶς ἐξαιρέτου Ἡοῦς καὶ ἐνός ἀθανάτου, πλὴν αἰεὶ γηράσκοντος Τιθωνοῦ, ἀποθαυμάζομεν μὲν τὴν ἐπιστημονικὴν διαύγειαν τοῦ σοφοῦ κεφαλλῆνος, σπένδομεν δὲ δάκρυ θλαρόν ἐπὶ τοῦ τύμβου του, εὐχόμενοι εἰς τὸ Ἔθνος καὶ εἰς τὸ Γένος τὴν ἀνατολὴν τοιοῦτων *ἀδύτων* ἀνδρῶν.

Ἄλλὰ, πρὶν ἢ ἀποχαιρετίσω ὑστάτον τὸν ἐπιφανῆ ἄνδρα, ἅς μοι ἐπιτραπῇ νὰ πῶ δημοσίᾳ ἐν πικρὸν ἔτι ποτήριον ὑπὲρ τῆς ἱεραῆς κορυφῆς Του.

Ἡ ἐν Χανίοις μέχρι τινὸς δημοσιευομένη ἐφημερίς «Κήρυξ» ἐν τῇ ὁποίᾳ παρήλασαν ἄρθρα ἐξαιρέτου καλᾶμου καὶ ἔμπλεα ἰσχυροῦ φωτὸς ἀποκαλυπτικοῦ, ὥστε ἡ ἐφημερίς ἐκείνη νὰ ἀπεθῆ ἢ δοκιμωτέρα τῆς πανελληνίου δημοσιογραφίας, με ἐλύπησεν ἄκρως διὰ τῆς πρὸς τὸν γηραιὸν ἄνδρα *ἀγαρ ἀνευλαβοῦς* πολλακίς στάσεώς της.

Θὰ παρηρχόμην *ἐντελῶς* τὸ γεγονός, ἂν μὴ ἐχλευάζετο ἡ ὑποψηφιότης τοῦ *μεγάλου Ἀπολογητοῦ τοῦ Χριστιανισμοῦ* ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ἐνῶ εἶνε λίαν βέβητον ὅτι ἐπὶ τοῦ Μητροπολιτικοῦ ἐκείνου θρόνου θὰ ἦτο, πρὸς χαρὰν τῶν εὐρωπαϊῶν σοφῶν καὶ πρὸς δόξαν τοῦ Οἴκου τοῦ Κυρίου, στόλισμα μεγαλοπρεπὲς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, *τιμῆ παρ.ε.λ.ήνιος*.

Σφίγγων θερμῶς τὴν χεῖρα τῶν ἐπιλέκτων συγγραφέων τοῦ «Κήρυκος» ὅπως συγχαρῶ αὐτοῖς ἐπὶ τῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ πολιτειολογικῇ ἀρθρογραφίᾳ των, ἐξομολογοῦμαι, πλήρης θάρ-

ρους, τὴν λύπην μου, ἀνθ' ὧν διεκωμώδησαν τὸ καλυμμαύχιον τοῦ Σκολτσούνη ὡς Μητροπολίτου καὶ τὰς κωδωνοκρουσίας τῶν Ναῶν τῆς Πρωτευούσης ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Ἄνδρος εἰς τὸν θρόνον τῆς Πρωτευούσης, ἐνῶ ἡ νέα αὕτη τιμὴ ᾗθελεν εἶναι ἐλαχίστη μὲν διὰ τὸν βασιλεύτατον Ἀπολογητὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐμελλε δὲ νὰ κερδήσῃ πολὺ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος, ὡς εἶπε ἐμφανέως.

Ἔστω αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἐξόχου κεφαλλῆνος, τὰς τελευταίας ὑψηλὰς διαλέξεις τοῦ ὁποίου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς ἐξελέξεως, ὁ ἀτίμητος διδάσκαλος Μακράκης ἐνθουμούμεθα ὅτι ἐχειροκρότησεν ἐνθουσιωδῶς ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ.

Τῶν δύο αὐτῶν ἡρακλείων στηλῶν εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, τῶν δύο αὐτῶν κερβέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἠθικῆς, ἐκλιπόντων, ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἀρετὴ ἐν Ἑλλάδι ὀφείλουσι νὰ περιβληθῶσι τὴν πένθιμον στολὴν ἀπροστατεύτων ὄρφανῶν, ἕως ὁ Κύριος ἀναστήσῃ αὐτοὺς ἢ ὁμοίους αὐτοῖς ἀνά μέσον ἡμῶν, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ κόσμον τῆς ἐπὶ Γῆς στρατευομένης Ἀρετῆς καὶ Ἐκκλησίας Του! (1)

6

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΙΣ

Ὁ Γερμανὸς Ἀποστολάκις, μόλις ὑπερκάμπτων τὸ τεσσαρακοστὸν, διέκοπτε τὴν ἐπὶ γῆς εὐαγγελικὴν δρᾶσίν του ὡς κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου, ὡς καθηγητῆς μειλχιώτατος, ὡς ἀρχιμανδρίτης καὶ λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου, ὡς πρότυπον ἀρετῆς καὶ φιλεργίας καὶ πρακτικῆς καὶ γονίμου εὐσεβείας καὶ πα-

(1) Θαυμασίως πληροὶ τὸ εὐρύτατον κενὸν ὁ πυρῶδης ζῆλος καὶ ἡ ὀξεῖα γραφίς καὶ ὁ ἀριστοτελικὸς νοῦς τοῦ συναδέλφου ἐν Οὐλπιανῶ κ. Γαλανοῦ, μαθητοῦ τοῦ μεγάλου ἡμῶν Διδασκάλου Μακράκι. Ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν ἐπίλεκτον πολίτην τοῦ Ἄστεος ὅπερ δὲν ἔχει δυστυχῶς δύο Γαλανούς. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ Ἐκκλησία τυρβάζει περὶ τὰ τυπικὰ καθήκοντά της, καὶ μόνον, οὔσα πτώμα ὀδωδός!

ραδειγματικῆς καὶ ἐξαιρέτου φιλοποιίας, ὡς φωταγωγὸς καὶ παιδαγωγὸς τοῦ λαοῦ, ὡς ἀνεπίληπτος καὶ ἀνεπίπλαστος καὶ ἀνεπιθάλωτος τὴν γλῶσσαν, τὴν καρδίαν, τὸ φρόνημα, τὴν αἰάνοιαν.

Ἐξαιρετος καρπὸς τῆς θαυμασίας διδασκαλίας τῆς κατὰ Χάλκην Σχολῆς, ἦτο εὐρυμαθὴς θεολόγος καὶ εὐλαβὸς ἱεροκῆρυξ, διαπρέψας ὡς καθηγητῆς ἐν Χαλκίσι, ἐν Βάμῳ καὶ ἐσχάτως ἐν Ἡρακλείῳ.

Ἡ βασιλευτάτη ἱερά Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἀκρωτηρίου ἀποβάλλει, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Γερμανοῦ, τὸν περιφανῆ ἀδελφὸν τῶν ἁγίων πατέρων τῆς καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης ἓνα τῶν δοκιμωτέρων μελλόντων Ἱεραρχῶν Τῆς.

Ὁ χοῦς, ὅστις ἐδεξιώθη τὴν 1 Ἰουλίου 1906 τὸ ἄσπιλον σκῆνος τοῦ Γερμανοῦ, ὑπεδέχετο Ἄγιον ἄνδρα ἢ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους, τῆς ὁποίας παρεσκευάζε τὴν διδασκαλίαν ἐν Κρήτῃ, ἐστερήθη οὕτω τοῦ καλλίστου φίλου τοῦ Πατρός Τῆς καὶ τοῦ ἱερωτέρου τῶν ἐραστῶν Τῆς ὁ δὲ ἀξιάτιμος ἀνθυπαπιστῆς τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς καὶ φιλολογώτατος κ. Γεώργιος Πόρταλης, ἀποχαιρετίζων τὸν αἰμύνηστον Γερμανὸν παρὰ τὸ κοῖλον τοῦ τάφου του, ἐδωρεῖτο εἰς τὴν ἡμετέραν φιλολογίαν κάλλιστον μούσευμα καὶ ἀντάξιον ἐγκώμιον τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀνδρός. (Ἔρα περαιτέρω α Ἐλευθέρον Βῆμα ἀριθ. 71 τῆς 8 Ἰουλίου 1906).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ ΒΟΥΣΚΟΥΔΑΚΙΣ ΙΕΡΕΥΣ

(† 20 Μαΐου 1905)

Στόλισμα τοῦ κλήρου τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐν Ἐρμούπολει Συρου, ἀπὸ τριετίας παραμείνας ἐνταῦθα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αἰμύνηστου πατρός Του, ἱερέως *Μιχαὴλ Πιθαράκι*, βραχὺν χρόνον ἐστόλισε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κρήτης, ὅσιως διαποιμάνας τὴν κωμόπολιν Ἀρμένων Ἀποκορώνου μέχρι τῆς χθῆς.

Ἀπόφοιτος τῆς περιφήμου Ἱερατικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ πε-

ριφανούς Γυμνασίου Σύρου, ἐγκρατῆς τῆς Θεολογίας καὶ εὐ-
 γλωττος κήρυξ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, διεπαιδαγώγησε
 τὴν ἐμπιστευθεῖσαν Αὐτῷ ποίμνην θαυμαστῶς, ἥτις ἀπὸ τῆς
 χθὲς κλαίει ἀπαραμύθητος τὸν ἀναντικατάστατον ἐξοχὸν λευί-
 τῃν Τῆς, ἐκ τῶν ὀλίγων τοὺς ὁποίους μόλις ἔχει. νὰ ἐπιθεῖξῃ
 ἢ ἐλευθέρα Πατρίς.

Μόλις παρέκαμπε τὸ τεσσαρακοστὸν, διέκοψε τὴν λει-
 τουργίαν Του.

Τὸ χρυσόστομον κήρυγμά Του παύει ἐφεξῆς καὶ ἡ βυζαν-
 τιακὴ εὐμολπία Του, ὡς περισσὴ πολυτέλεια, καταργεῖται.

Ὁ λαὸς του κλαίει, ὡς παιδίον ὀρφανόν, τὸν ἐπιφανῆ ἡγέ-
 τῃν Του, καθηγητὴν καὶ παιδαγωγὸν καὶ ἱεροφάντην Του.

Ἐνώπιον τοῦ ἄλλοις τῆς εὐσεβεστάτης πρεσβυτέρας Του
 Ἀναστασίας Μιχαῆλ Πιθαράκι προσκομίζει τὴν ἰδιόκτην του
 ὀδύνην ἀπροσμέτρητον.

8

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Ἡ φήμη Σου ἀνά τὴν πρώτην πόλιν τῆς Ἑλλάδος, τὸν
 μασσαλιώτην ἐν πολλαῖς Πειραιᾶ, ὡς ἀνδρὸς ἔχοντος τὰ ὦτα
 ἀνοικτὰ πάντοτε εἰς τὸν πόνον καὶ τὴν χεῖρα ἐλευθερίαν πρὸς
 μετριάσμον καὶ ἐπούλωσεν τῶν συντρόφων τῷ βίῳ συμφορῶν,
 εἶχε, πρὸ πάσης συναντήσεώς μας, πληρώσει ἀγάπης καὶ σε-
 βασμοῦ τὸ ὄνομά Σου παρὰ πᾶσι τοῖς ἐνδημοῦσιν ἐν Πειραιεῖ,
 καὶ ἰδιαίτατα παρὰ τοῖς ἐκ τῆς Κρήτης πρόσφυξι κατὰ τὴν
 τελευταίαν ἀπελευθερωτικὴν ἐπανάστασίν μας.

Τὸ συγκεντροῦν ὅλην τὴν συναλλακτικὴν τῆς μεγαλοπόλεως
 τοῦ Πειραιῶς κίνησιν συμβολαιογραφείον Σου, ἔχον ὑπὲρ τὰς
 εἰκόνας τῶν Βασιλέων μας τὸν Βασιλέα τῆς καρδίας Σου, τὸν
 Χριστόν, ἀείμνηστε Νικόλαε Βουτυρᾶ, δὲν ἦτο μόνον θησαυ-
 ροφυλάκιον τοῦ τελευταίου κρητικοῦ ἀγῶνος τοῦ 1896 καὶ
 97 καὶ ἀνεξάντλητος ἀποθήκη ὀπλων τυραννοκτόνων ἀλλὰ καὶ
 γὰρ παραμυθίων καὶ ἐστία ἐνθουσιασμῶν καὶ πρακτορεῖον ἀ-

κριδῶν εἰδήσεων περί τὰς περιτρυπὰς τοῦ μακροῦ ἀτελευτήτως χωροῦντος ἀγῶνός μας.

Ἡ ἐθνικὴ τέλος κατὰ μίαν ἐνάτην βροχερὰν δεκεμβριανὴν ἡμέραν τοῦ 1898 λύσις τοῦ κρητικοῦ ζητήματος, ὑπὸ Ἄρμωστὴν Ἑλληνα Βασιλοπούδα, δὲν ὑπῆρξε πανηγυρὶς ἀποκλειστικῶς τῶν Κρητῶν καὶ τῶν Πανελλήνων, ἀλλ' ἴδια πανηγυρὶς διὰ Σὲ καὶ διὰ τὸν πολυσεβάστον Οἶκόν Σου καὶ ἴδια οἰκογενειακὴ χαρὰ, πληρώσασα ἔκτοτε μέχρι τέλους τὸν φωτεινὸν βίον Σου.

Αἱ ἐθνικαὶ συμβολαὶ Σου εἰς τὸν ἀγῶνά μας καὶ αἱ γενναῖαι εἰς κρήτας αἰχμητὰς χορηγίαι Σου εἰς χρυσὸν τουρκομάχον καὶ εἰς σίδηρον τυραννοκτόνον καὶ εἰς ἄργυρον θείων γελώτων ἵνα τὰ ἐλευθέρια τῆς Κρήτης ὅ,τι τάχιον σελαγίσωσιν ὑπὲρ τὰ Λευκὰ ἀνὰ τὴν Ἰῶνίαν καὶ τὴν Δίκτην, ἐκένωσαν μέχρι πυθμένος τὰ μεγαλόδωρα καὶ ἐλευθέρια Ταμειᾶ Σου· οἱ ἀείμνηστοι Κελαϊδῆς ἀρχιμανδρίτης καὶ Ἀντωνιάδης γυμνασιάρχης καὶ Ρενιέρης, ἡ κορυφὴ τῶν Κρητῶν, δὲν εἶχον λέξεις πλέον εὐγνώμονας ὑπὲρ τῶν θυσιῶν Σου, ὑπὲρ τῶν ἐνθουσιασμῶν Σου, ὑπὲρ τῶν παραμυθιῶν καὶ τῶν τιμῶν Σου πρὸς τοὺς διὰ Πειραιῶς διελαύνοντας ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν ἥρωάς μας· μέχρι τῶν οἰκείων Σου ἐλάχιστοί τινες θρῦλοι ἀφικνοῦντο ἀσημέντων δωρεῶν ὄπλων καὶ χορηγιῶν· ἡ ἀριστερά Σου ἠγγύει τί ποιεῖ ἢ δεξιὰ· καὶ ἐν Πειραιεῖ, καὶ ἔξω αὐτοῦ μακρὰν, τὸ ὄνομά Σου ὀηγωνίζετο πρὸς τὰ ἐθνωφελέστερα καὶ πρακτικώτερα ἀγαθοεργήματα.

Ὁ ἄριστος τῶν ναυπηγῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Πολίτης, ὁ ὠκύμορος υἱός Σου, σοὶ ὑπισχνεῖτο συγχρόνως ὅτι θὰ μετέβαλλεν εἰς δάσος σκαφῶν μετουπολύ τὴν ὑγρὰν καὶ ἀτελευτήτην δόξαν τῆς Σούδας μας, ἀρνούμενης ὀριστικῶς τὸν Σουλτάνον της! Ψευδόμενος καὶ ἀποθνήσκων τῇ Ἑλλάδι ὁ ἀείμνηστος Νικόλαος Πολίτης, νεαρὸς καὶ ἔπακμος καὶ διακόπτων ἀποτόμως τὴν ἐπιφανῆ διδασκαλίαν του ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων ἐλληνοπαίδων τῆς θαλάσσης ἐδώρεϊτο πάλιν τὴν ἀτίμητον κόρην εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός της καὶ πένθη πολλὰ εἰς τὴν καρδίαν Σου, μετακινήθεισαν βιαίως τότε καὶ ἔκτοτε ἐκ τῶν βέθρων της· ὁ οἶκός Σου,

τὸν ὁποῖον ἐστέγαζεν ἡ Ἀρετὴ καὶ αἱ Μοῦσαι εἶχον ναόν των καὶ ἡ Καλλιτεχνία εἶχε σηκὸν καὶ ἡ σύντροφος τοῦ βίου Σου εἶχε γιγαντώσει εἰς ὑπατον πρότυπον Ἑλληνικοῦ οἴκου, ἰερεῖα πανύμνητος, καὶ οἰακοστροφὸς δεξιωτάτη ἐν μέσῳ τῶν ἀγγέλων της, ἠντίκρυσε τὴν συμφορὰν μίαν πρωίαν καὶ αὐτός.

Τόσαι εὐχαί, ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν πολιορκουσαι τὸ μέγαρόν Σου, εὐχαί ὑποκάρδιοι ὑπὲρ ἀστενάχτου εὐδαιμονίας ἀνά τὰς εἰσόδους αὐτοῦ καὶ τὰς ἐξόδους του, δὲν ἴσχυσαν νὰ διαφυλάξωσιν ἄφυστον τὴν κορυφὴν Σου ἀπὸ δεινῆς τινος ἐπηρείας ἀλλ' ἐπέτρεψαν τὴν ἐξοδὸν Σου ἀπὸ τοῦ σαπροῦ τούτου Κόσμου, οὔτινος ἦσο, ἀείμνηστε Νικόλαε Βουτυρᾶ, βαρύτιμον στόλισμα, μετὰ τόσης ξιφῆρους ἀκατασχέτου ὀρμῆς!

Καταφρόνητῆς τοῦ θανάτου, ἀείμνηστε Νικόλαε Βουτυρᾶ, ἐρράπισες τὴν ζωὴν κατὰ κόρρης, ὡς χορηγοῦσαν, ἀπ' ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν, εἰς πικρὰς δόσεις, τὸν θάνατον, ὡς ποτίζουσαν ἀλόην καὶ κώνειον, καὶ ὡς προσφέρουσαν τὴν ἀχαριστίαν τὴν πλατύφυλλον, ὡς νέκταρ, καὶ τὴν παντοίαν συμφορὰν, ὡς καμπανίτην. Ὅμως, διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποδράσεώς Σου ἀπὸ τῆς γῆς, αἱ ἀηδόνες ἐκ τοῦ Οἴκου Σου, πᾶσαι συγχρόνως, πρὸς τοὺς νυκτικόρακας τώρα ἐπέτασαν, ὁ πατριαρχικὸς οἶκός Σου ἐγένετο ἀκέφαλος, ἡ κορυφὴ τῶν ὑπερηφάνων βλαστῶν Σου βλέπει ἐφεξῆς τοὺς κερανοὺς καὶ πτήσσει δικαίως, καὶ ὁ κόσμος τέλος τῶν πεινῶντων καὶ γυμνητευόντων, ἀνὰ τὴν ὠραίαν Ἑλληνίδα μεγαλόπολιν Πειραιῶς, ἀείμνηστε Νικόλαε Βουτυρᾶ, μάτην ἀλλαχοῦ ἐπιδεικνύει ἀπὸ τῆς χθὲς τὰ ράκη του, ζῶν τώρα διὰ τῶν λακτισμάτων τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου τοῦ Πειραιῶς καὶ διὰ τῆς ὑψηλῆς πρὸς τὸ ὄνομά Σου λατρείας του.

Ἐξω τοῦ τάφου Σου, ἀείμνηστε Νικόλαε Βουτυρᾶ, ἀνανήψας ἐκ τοῦ ἰλίγγου μου, βλέπω ὅτι, διατρίψασα ἐπ' αὐτοῦ ἱκανὸν γεραρὰ βασίλισσα, ἀπὸ τοῦ ἀπὸ Σοῦ στέμματός της ἐφεξῆς, ἐπανήλθε τώρα εἰς τὸ μέγαρόν της, ὑψηλοτέρα ἑαυτῆς καὶ μάρτυς, διὸ νὰ συνεχίσῃ, διπλᾶ καὶ τριπλᾶ τώρα, τὰ ἐπιφανῆ ἔργα της, ἡ ἀτίμητος αὐτὴ μεσολογγίτις καὶ μοναδικὴ ἑλληνὶς οἰκοδόσποινα, ἀναξία ἀληθῶς τηλικαύτης συμ-

φορᾶς, ἣτις ἐθρυμμάτισε τὴν καρδίαν μου, κτήμα Σου, κτήμα τοῦ αὐτόχειρος τάφου Σου !

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΡΚΑΚΑΚΙΣ

Τέως ἐνωμοτάρχης τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς.

Ἐίς τίνος ἐκ τῶν πεσόντων ἕως χθὲς ἀνδρῶν τοῦ Σώματος τὴν ἐκφορὰν δὲν ἐπρωτοστάτησες, Ἐμμανουήλ, ὅπως ὄτι μεγαλοπρεπῆς διεξαχθῆ; Καὶ ὅτε ἐκαλλιγράφεις τὴν πολὺδακρυν ἡμερησίαν διαταγὴν εἰς τὸ πρῶτον θῦμα τῆς τελευταίας ἐπαναστάσεως, τὸν ἀλησμόνητον Σερβιλάκιν Δημήτριον, ἰδὲν ἔλουσες πρότερον τὴν γραφίδα σου εἰς πύρινα δάκρυα;

Δεξιὰ χεὶρ τοῦ Ἀρχηγείου ἐν τῷ τμήματι τῆς Δημοσίας ἀσφαλείας, καὶ πρότερον καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης, νυκτὸς καὶ ἡμέρας διεξήγαγες ἀπειροῶν ἐν τῷ Ἐπιτελείῳ γραφικὴν ὑπηρεσίαν καὶ στρατιωτικὰς τοιαύτας ἐπιπόνους, αἰτνες νέους, χαλυβδίνην ἔχοντας τὴν ἰδιοϋστασίαν καὶ τὴν ἐργασίαν ὑπολαμβάνοντας τρυφήν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταπονήσωσι, καὶ δὲν Σε κατεπόνησαν Ἐμμανουήλ, παντάπασιν !

Καὶ ἵπως λοιπόν, ὅτε ἄδοξος ὁ ἀστὴρ σου ἐσβέννυτο, πολὺ μακρὰν τῶν ἀνακτόρων τῆς Κνωσοῦ, ἐν τῇ Νέᾳ Γῆ, ὅπου ἡ μεγάλη αὐτοπεποιθήσις σου καὶ ἡ σφριγηλὴ ἐπὶ τὰ πρόσω ὀρμητικότης σου Σε ὠδήγησαν ἀτμήλατον, ἵπως τότε ὁ ἀστὴρ τοῦ Σικάγου, ἀγγέλλων ἡμῖν τὰ πικρὰ εὐαγγέλια τοῦ ἀώρου θανάτου σου, ἔρριπτεν ἐπάνω τῆς πανδυσίας Σου τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἐγκληματίου, τοῦ λιποτάκτου;

Ἦδῃ τὸ Θέρισον, κτήμα τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ παρελθόντος ἐγχείρημα, ἀνῆκε πλέον εἰς τὴν μνήμην, ὡς κληροδότημα ἀπ' αὐτῆς εἰς τὰς μελλούσας γενεάς, ὅτε Σὺ ἀπεφάσιζες νὰ ἐξέλθῃς τοῦ προσφιλοῦς σοι Σώματος τῆς Χωροφυλακῆς μας ἤδη πᾶσα ἐπὶ τῆς Κρήτης θύελλα εἶχε κοπάσει πλέον, ὅτε σὺ διανοήθῃς νὰ διαπλευσῇς ἐπὶ τέλους τὸ μῆκος τοῦ Ἀτλαντι-

κου, ὅπως συναντήσης, πέραν ἐκεῖ, ἐκατόγχειρα καὶ θερμοουργο-
τέραν δρᾶσιν, προσιδιάζουσιν εἰς τὴν τόσον σφριγηλὴν ἀκμὴν
ὀλιγοστῶν Μαΐων, ἐξ ὧν ἐστεφανοῦτο χρυσῇ ἀληθῶς ἡ νεότης
Σου, ἓνα ὄνειρον ἔχων ἔμμονον: νὰ ἐπανέλθῃς καὶ πάλιν εἰς
τὴν ἱεράν Γενέτειραν, νὰ παλινοστήσῃς ἐνταῦθα, ὅπως, ὑπὸ
τὴν δόξαν τῶν γενεθλίων ἄστρον τῆς Ἀσκύφου ἀνακρηπιδώ-
σῃς τὸν πατρικὸν οἶκον μ ἔ γ α ρ ο ν καὶ ἐνωτισθῇς πάλιν
τοῦ μυστικοῦ ἰάκχου σκιῶν ἠρώων περὶ τὸν Μακεδόνα ἱππάρ-
χην Χατζημιχάλην, ὀρχουμένων ἔτι περὶ τὸ Φραγκοκάστελ-
λον Σφακίων πυρρῆχην ἄπαυστον!

Τί Σοὶ ἔλειπε, ἀλησμόνητε Ἐμμανουήλ;

: Νοῦς τετραγωνικὸς καὶ φρένες πυκναὶ ὑπὸ νεαροῦς κρο-
τάφους; ἢ θέλησις σιδηρώλενος; ἢ βραχίων ρηξικέλευτος; ἢ
παίδουσις ἀριστοκρατικῇ; ἢ ὀξυδέρκεια μαθηματικῇ; ἢ μά-
θησις καὶ πείρα, ἀώρως ὑπὸ τῆς εὐφυΐας προσκτωμένη καὶ
φωταγωγουμένη;

Ἐ τῆς φλεδονείας καθ' ἣν ὁ ὄσον οὐπὼ ἀνθυπασπιστῆς τῆς
Χωροφυλακῆς μας καὶ πλήρης μέλλοντος ἀκολούθως ἐν αὐτῇ
πολύκλαυστος Ἐμμανουήλ Κορκακάκις ὑπερετίμησεν ἑαυ-
τὸν ὥστε, ὡς παραγκωνισθεὶς, νὰ ἐξέλθῃ δῆθεν ξιφῆρης ἐκ τῆς
στενοχώρου θέσεώς του, ὅπως ἐναγκαλισθῇ τοῦ ἀγνώστου τὰ
θέληγτρα μακρὰν.

Οὐδὲν τούτου ἀναληθέστερον κόασμα!

Διότι ὁ Κορκακάκις Ἐμμανουήλ ἐπλασιεῖ τὰ χαρίσματά
του, διὰ μεγάλου περιθωρίου μετριοφροσύνης, ὡς ἐπίσης εἶναι
πᾶσι γνωστὸν ὅτι ἡ ἥρωϊκὴ καὶ ὑψίφρων ψυχὴ του δὲν ἐσπι-
λώθη ὑπὸ τοῦ ὄλου ποτέ, ἰταμή, ὡς δωρικὴ τὴν γενέθλην
τετράγωνος ψυχῇ, ἴσως ποτὲ ἰταμή, πλὴν ἀείποτε χρηστῇ
καὶ ἀνυπόκριτος καὶ ἀνεπίπλαστος καὶ ἀνεπιθόλωτος.

Ἡ παιδαγωγηθεῖσα ἐν τῇ πρακτικῇ τοῦ βίου σχολῇ ἄκρας
Φαρραλέα καὶ θετικὴ ψυχὴ του, ἀποχωρισθεῖσα ὀδυνῆρως ἐκ
Κρήτης καὶ ὀδυνηρότερον ἐκ τοῦ Σώματος τῆς Χωροφυλακῆς
μας, δὲν ὑπελάμβανεν Ἐλδοράδον τὴν νέαν Γῆν καὶ εὐχερῆ
τὴν κατάκτησιν χρυσομάλλου τύχης ἐκεῖ, δωροφορούσης τὰ
κράτιστα εἰς πάντα μετανάστην, ἀλλὰ τούναντίον, ὁ θετι-
κόφρων φέρελις νέος, ἐπὶ τῇ στερεῇ βάσει ἀμετακινήτων συν-

θηκῶν, ἔκρινε πολλάκις προσφορώτερον νὰ λακπατήσῃ νομίμως καὶ ἐν καιρῷ, τὸ ὑπάρχον αὐτῷ ἀνοικτὸν στάδιον, ἕνεκα ἀκριβῶς τῶν πολιτικῶν τῆς πατρίδος ἀδελφομαχιῶν, ὅπως ἀναδημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μηδενός, ἀλλαγῶν, γένον τοιοῦτο, προσαρμολόμενον ἐπακριβῶς εἰς σχέδια, ἅτινα δὲν εἶχεν αὐτῷ ἐμπνεύσει μία μόνον στιγμή καὶ μία πνοὴ ἀπηλιώτου.

Ἦδη, τὸ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκον διὰ μακροετοῦς θητείας ἐπλήρωσεν ἔθους.

Διαπρέφας ἐν τῇ ποικιλιωτάτῃ καὶ δυσχερεῖ τῶν ὄπλων ὑπηρεσία καὶ ἐν τῇ διοικήσει σταθμῶν διακριθεὶς καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ὑφισταμένων ἄριστος ἐρμηνεὺς τῆς ποινικῆς θεσμοθεσίας καὶ θεωριολογίας ἀναδειχθεὶς, κατεξαντλήσας δ' ἅμα πρὸς τοὺς ἀκροατάς του τὰς συγγραφάς τῶν ποινικολόγων ἡμεδαπῶν τε καὶ ἄλλοδαπῶν μετὰ ζήλου εἰδικοῦ θεμιμιστοπόλου, διετέλεσε, συνελόντι εἰπεῖν, ἀληθῆς τύπος πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου στρατιώτου, πέπλασμένου εὐφυῶς πρὸς τὸ χειρίζεσθαι σθεναρῶς τὸ ὄπλον, ὠρικῆ τῇ χειρὶ, καὶ πρὸς τὸ ἐπιβάλλειν ἀναγκαστικῶς τὸ κράτος τοῦ Νόμου ἐντολῇ τῆς Πολιτείας, κατὰ τὴν βαρυσήμαντον ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν αὐτῷ γάρ εἰκῆ φέρει τὴν μάχαιραν». (1)

Ἀξιοθαύμαστος ἰδίᾳ ὑπήρξεν ἡ δρᾶσις τοῦ ἀκαμάτου στρατιώτου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου ἐπαναστατικοῦ σάλου, ὅτε, ἀπεσπασμένος ὁ ἐπίλεκτος ὑπαξιωματικὸς μας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἐπιτελείου παρὰ τῷ Ἀρχηγείῳ, διεξήγαγε τόσῃν καὶ τόσῃν παρ' ἐμοὶ ἐμπιστευτικὴν ὑπηρεσίαν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας διὰ τοῦ ὄξυγράφου αὐτοῦ καλάμου, κυλίσαντος ἀκαταπανήτως καθ' ἐκάστην, ἀπὸ φυλακῆς πρωίας μέχρι βαθείας νυκτός, τὸν ἀναιδῆ λαόν τοῦ Σισύφου!

Ἦδη ὅτε εἶχεν ἀντιπαρέλθει ὅλος χερῶς ὁ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Κρήτης πολιτικὸς ἐν ὄπλοις σεισμὸς καὶ ὁ Κορκακάκις ἐγόμισεν ὅτι ἡδύνατο πλέον νὰ ἀποχωρήσῃ κανονικῶς ἐκ τῆς

(1) Ἀρίστην θεωρίαν ἐστήριζεν ἐπὶ τῆς ρήτρας ταύτης ὁ ἀοίδιμος Δαμαλάς καὶ ἀρίστην ἐπὶ ταύτης παράδοσιν ἐποίησατο κατ' Οκτώβριον τοῦ 1890, δυναμένην νὰ τιμήσῃ καὶ νομικὴν ἔδραν.

ὕπηρεσίας, δὲν ἐνόμισεν εὐθετον νὰ βραδύνη ἐν Κρήτῃ ἰδιω-
 τεύων· καὶ ἐκτελῶν λοιπὸν ὅ,τι πρὸ πολλοῦ εἶχε καὶ βασανί-
 σει καὶ λεπτολογῆσει, ὑποβαλὼν τὰ εἰκότα, καὶ ἔπη καὶ σέβη
 εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, οὓς πάντοτε ὡς πατέρας ἠγάπησε,
 καὶ ἀσπασθεῖς πάντας ἐκείνους ὅσοι ἤδη κλαίουσι σήμερον πι-
 κρῶς ἐπὶ τῇ καταστροφῇ μιᾶς σπανίας ψυχῆς ὑπὸ τὰ λακτί-
 σματα τοῦ Μηδενός, ἀπῆλθεν, ὄλος ζωῆ, ἀνύποπτος εἰς τοὺς
 ἀντίποδας. Μόνον μετὰ τοιαύτας διασαφήσεις ἐπιτρέπεται
 νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ ἄλλως συμπαθὲς καὶ εὐῶδες ἄρθρον τοῦ Ἄ-
 μερικανικοῦ « Ἀστέρος », εἰς ὃ εἰσήλασαν τόσαι καὶ τόσαι ἄδι-
 και ἀνκρίβειαι σκιάζουσαι τὴν ἄσπιλον ἐκείνην ψυχὴν καὶ
 ὅπερ ἐπάναγκες νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα, ἀκριβῶς χάριν
 τῆς ὅπου δεῖ ἀνασκευῆς, ἔχον ὡς ἔπεται :

Οὕτως ὁμιλοῦσιν ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ξένη περὶ τῶν ξένων.

Μία δὲ στολὴ τοῦ βαθμοῦ ἐνὸς πιστοῦ, ἐντίμου καὶ γενναϊό-
 φρονος, ὑπαξιωματικοῦ ἐμπνέει εἰς τὸν δημοσιογράφον τὴν
 ἰδέαν ὅτι πρόκειται περὶ λιποτάκτου!

Ἐπιτοτάκτης ὁ Κορκακάκις εἰς τὴν Ἄμερικὴν μετὰ τὴν
 ἀσφυξίαν τοῦ κινήματος τῆς Πατρίδος του; Ἐπιτοτάκτης ὁ
 Κορκακάκις, ὁ ἀπαραπόδιστος αὐτὸς τοῦ καθήκοντος ἐπιτε-
 λεστῆς τόσοσιν ὅσον καὶ ὁ Φοῖβος ἀπαραπόδιστος τοῦ ἰδίου κα-
 θήκοντος διφρηλάτης; Καὶ ἡ στολὴ τὴν ὅποιαν οὐχὶ ἀπλῶς
 διὰ τὸ γραφικὸν αὐτῆς ἐκόμιζε μακρὰν ἐκεῖ, ἀλλ' ὡς ὑπατον
 ἐνθύμιον ἐσαεῖ, ἱερὸν καὶ σεβάσμιον, τῆς εἰς τὸ Σῶμα τῆς Χω-
 ροφυλακῆς μας ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεώς του, ἐκλαμβάνεται
 ἐν τῇ ξένη ὡς *corpus delicti*, πολλὰ λαλοῦν, καὶ πλέον ἢ
 αὐταρκές ἀποδεικτικὸν, καὶ ἀποχρῶν λόγος πάσης πυργοποιίας
 τῆς φαντασίας.

Μία πάλιν ὑπηρεσιακὴ, καλλιγραφικὴ καὶ καλλιπετής, ἀνα-
 φορά πρὸς τὴν Α. Β. Υ., ἔργον τῆς ἀριστοτεχνικῆς γραφίδος
 τοῦ ἐκπαιδευτοῦ ὑπαξιωματικοῦ, ἔρχεται ἐπικουρικῆ ἐνδείξις
 καὶ ὑπόρθωμα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτῶν φλεδονειῶν.

Ἄλλ' οὐδὲ λόγων ἀνάγκη θὰ ὑπῆρχε πρὸς συντάραξιν
 τῶν τοιούτων ψηφθημάτων τοῦ Ἄμερικανικοῦ « Ἀστέρος »,
 εἰ μὴ ὁ δημοσιογράφων ὑπὸ τὰς πρώτας λυπηρὰς ἐντυπώσεις,

ὠθεῖτο ἐκ τῆς πεπλανημένης ἰδέας τοῦ σοβαροῦ ἀδικήματος τῆς λιποταξίας ὅπως γράφη τὰς ἄλλως συγκινητικὰς ἐκείνας γραμμάς, ἐν ταῖς ὁποίαις οὐχ ἤττον δὲν ἀπεικονίζεται τὸ παρὰπαν ὁ ἄσπιλος στρατιώτης, ὁ ὑπερήφανος τολμητίας καὶ ὁ ρηξικέλευθος μεγαλοῦδεάτης.

Ἄλλ' ὅπως οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀπομείνη σκιά ἐν τῷ πνεύματι τῶν μὴ εἰδότεων τὴν τόσῃ στίλβῃ τῆς ψυχῆς τοῦ ξανθοῦ ὠκυμόρου, ἰδοὺ λοιπὸν πῶς διενοεῖτο καὶ πῶς ἔγραφεν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, παραλιπομένων ἑτέρων μὴ ἐνυπογράφων δημοσιευμάτων τοῦ αὐτοῦ. (Ἔρα ἐφημερίδα Χανίων «Ἐρευαν» ἐν διαφόροις φύλλοις).

Ἐνταῦθα τοῦ λόγου καὶ ὡς πενιχρὰν ἐνδείξιν, ἄλλως, τῶν φρονημάτων καὶ σκέψεων τοῦ πολυκλαύστου καὶ ἀκηλιδώτου νεανίου, ἐν ἐλλείψει τὴν στιγμὴν ταύτην ἑτέρων αὐτοῦ μουσεμάτων ἐνυπογράφων, προχείρων, ἐπίκαιρον ἠγοούμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα ἐπίσης τὸν ἐπιτάφιον αὐτοῦ πρὸς τὸν πεσόντα ἐκ τῶν ὑφισταμένων του Παπαντωνάκη Ἐμμανουήλ, ἀφοῦ ἤδη ἐν προοιμίῳ εἴπομεν ὅτι ὁ Κορκακάκις ὑπῆρξεν ὁ κύριος διοργανωτὴς ἐκάστοτε τῶν ὅσον ἔνεστι μεγαλοπρεπεστερῶν καὶ ἐπιβλητικωτέρων ἐπικηδεῖων πομπῶν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολυκλαύστων ὀπλιτῶν μας. Διαδεξάμενος τὸν προσφιλῆ Μοίραρχον Μ. ραμβέλου κ. Ἰωάν. Γερδαζούττη, ἔλεξε τάδε ἐν τῷ ἀγίῳ Λουκᾷ Χανίων πρὸ τοῦ κοιλοῦ τοῦ τάφου τοῦ πολυκλαύστου ἐξ Ἀποκορώνου ἐπίπου χωροφύλακος Παπαντωνάκη Ἐμμανουήλ.

.....

Οὕτως ἔπραττε καὶ οὕτως ἐλάλει. Καὶ ἡ μοῖρα ἐπεφύλασεν εἰς τὸν Κορκακάκιν, τὸν θρηνοῦντα ἐκάστοτε τοὺς πίπτοντας ὀπλίτας μὰς ὡς μέλη ὑγιᾶ, ἄνευ λόγου ἀποκοπτόμενα ἐκ τοῦ σώματός του καὶ ὡς ἰσαδέλφους ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ του, ὅπως τύχη ἐπιφανοῦς πομπῆς ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἐσχάτῃ, ὅπου τὸ ἀερίφως ἐδολοφόνει αὐτὸν κεκληρότα καὶ ἀναπαυόμενον.

Οὐδὲ ἀναλαμβάνω τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ ἀνασκευάσω τὴν περὶ αὐτοκτονίας ὑπόνοιαν.

Ὁ Κορκακάκις, πλήρης ζωῆς τὴν ὁποίαν δὲν ἐμόλυνεν ἡ κα-

κία τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ ὁ καλούμενος πολιτισμὸς τοῦ ἠθικοῦ ἐκτραχηλισμοῦ καὶ τῆς σπιλώσεως τοῦ σώματος, ὅπερ εἶναι εἰκὼν καὶ ναὸς τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν φιλοσοφικώτερον καὶ ἑλληνοφρονέστερον τῶν Ἀποστόλων, ὁ Κορκακάκις, παρθένος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ αἰσθανόμενος τὴν ζωὴν σφύζουσαν καὶ ἄλκιμον, θερμοουργὸν εἰς δρᾶσιν θετικῆν, δὲν ἠτύοκτόνησε.

Πέραν τῆς ἐκφράσεως ταύτης οὐδὲν ἄλλο ἐπιτρέπεται νὰ ρηθῆ, διότι θὰ ἦτο πᾶσα μακρολογία ἐν τούτῳ ὕβρις πρὸς τὴν μνήμην ἐκείνου, ὅστις οὐδέποτε ἐβράβευσεν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ του τὸν αὐτοκτόνον τοῦ Κάτωνος δόλωνα ἐπάνω τῶν θεογράφων σελίδων τοῦ Φαίδωνος.

Ἄλλὰ τὴν γεραρὰν ἐκφρασιν τοῦ ξανθοῦ ὠκυμόρου, ἣν ἀναγράφει ὁ Ἀμερικανικὸς α' Ἀστὴρ καθ' ἣν δὲν ἐξεπατρίσθη, διότι, δὲν εἶχε τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον διότι αὐτὸς εἶχε τόσον σθένος ἢ καρδία του ὥστε νὰ σκοτόνη Κρήτας κατὰ τὰ κέφια τοῦ μὲν καὶ τοῦ δὲ πολιτικοῦ, τὴν ἐντιμον ταύτην δογματικὴν πολιτειολογίαν του, τὴν λακωνικὴν ταύτην καὶ θετικὴν, ex cathedra ἀληθῶς, ἀποκάλυψιν τῆς ψυχῆς του, ἀποδέχομαι ὡς πραγματικὴν δῆλωσιν καὶ ἐτυμηγορίαν, πλατύτατα καὶ τετραγωνικώτατα γενομένην ὑπὸ τοῦ ἰδίου, καὶ ἀποδεικνύουσαν κάλλιστα διὰ τίνα λόγον ἐτάχυνε τὴν ἐκ τῆς προσφιλοῦς γενετείας του ὀρμητικὴν ἐξοδὸν του πρὸς τὴν ἀπωπύτην ἐκείνην γῆν, τὴν ὁποίαν ἐθαύμαζεν ὁ Κορκακάκις πῶς ἐγέννησεν, ὡς ἰδέαν, ὁ Νοῦς Ἐν ὅς καὶ τὴν ὁποίαν πάντοτε εἶχεν ἐκλέξει ὁ αὐτὸς κατάλληλον διὰ τὴν ἀθλητικὴν ἰδιοσυστάσιαν του, παλαίστραν, ἱκανοῦσαν τὰ μήκη καὶ πλάτη τῶν θετικῶν αὐτοῦ ὑπολογισμῶν.

Καὶ ἐκ εἰ, πρὶν ἢ ἴδῃ τὰ μεγαλεῖα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, κατὰ τὴν θαυμασίαν μαθηματικὴν βιοπάλην τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς ἰδιοσυστάσιος, παρελαύνοντα ὡς Δόξαν καὶ ὡς Ὀνειρον, ἐνῶ νυκτὸς ἀνεπαύετο ἀνύποπτος ἐκ τοῦ μακροῦ πλοῦ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, διεσπαράχθη τραγικῶς, ὑπὸ δηλητηριωδῶν ἀποπνοιῶν ἀερίοφωτος, ἐντολῇ τῆς Ἀτρόπου!

Τὸ βαρὺ ἄγγελμα δὲν ἐπιστεύθη παντάπασιν!

Καὶ ὅμως! . . . . .

Διότι ἡ καταστροφὴ δὲν ἔχει νὰ ἐπιμεληθῆ πολὺ πολὺ καὶ

δὲν ἔχει νὰ μετέλθῃ πολυτελῆ καὶ ἀβρὰν τακτικὴν διαδικασίαν, ἔχουσα προχειροτάτην καὶ συνοπτικωτάτην τοιαύτην.

Ἐὕτως ἐκλείπουν λοιπὸν αἱ γιγάντιαι φυσιογνωμίαι ;

Ἐὕτως ἐξαφανίζονται οἱ ὠραῖοι ἀκερσεκόμοι ;

Ἐὕτως ἡ ζωὴ διαγράφεται αἰφνης, ὡς παρόραμα, ἐκ τῆς βίβλου τῆς Ζωῆς ; Ἐμορφαί, ἀνακαλοῦσαι ὀλόκληρον τὸν Ἀπόλλωνα, ὀλόχρυσον καὶ ἰλαρόν, μετὰ τῶν Ἑλκωνιάδων τὴν δόξαν τοῦ 21 ἔτους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος φορμίζοντα, οὕτως εἰκῆ παραπόλλυνται, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε ; !

Καὶ ἡ εἰρωνία τοῦ Alfieri λοιπὸν, ἔχει πάντοτε κῦρος, λέγουσα :

» Cadono le città ; cadono i regni ;

» L' uomo, esser mortal, perchè si sdegni ?

Ἐν τούτοις τὸ πικρὸν εὐαγγέλιον τῆς τραγικῆς αὐτῆς καταστροφῆς δὲν ἐπιστεύθη.

Καὶ ὡς ἀπήχησις τῶν σκέψεων καὶ τῆς καταπλήξεως τῆς κοινωνίας ἡμῶν, ἰδοὺ τί ἀνέγραφεν ἡ « Ἐρευνα » Χανίων.

Πλὴν ἀλλ' ὁμως ἤλθον τὰ πράγματα καὶ ἀπεκρίναντο σαφῶς, καταφατικῶς, πεζῶς, ἀμειλίκτως !

Εἰρήνη ἐπὶ ΣΕ, ξανθὴ νεανία, μυρία στόματα ἔκτοτε, καθ' ἐκάστην, ἐκ βάθους καρδίας Σοι ἀνακράζουσι !

Κρείσσων ὑπερτέρας μοίρας, ὑπερήφανε, Σὺ, τῆς Ἀσκούφου βλαστῆ, ἀνεκλήθης, λίαν ἄωρος, ὑπὸ τοῦ Αἰωνίου, Ὅστις τὴν ἄσπιλον ψυχὴν Σου καθωδήγησε πάντοτε πρὸς τὸ καθήκον καὶ πρὸς τὴν Ἀρετὴν, καὶ Σὲ εἶχε διακρυσταλλῶσει ἀτίμητον ἀδάμαντα, πολὺ πρὶν ἔτι αἰθαμβωτικαὶ περιστίλψεις Σου κατεξαστράψωσι μεταξύ μυρίων θαυμαστῶν, πρὸς τιμὴν τῆς Γειναμένης, τὸ διάσημα τοῦ πένθους τώρα φερούσης.

Ἐντὶ στίλβης ὑστεροφημίας, πρὸς δόξαν τῆς Πατρίδος Σου καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ βαρυπενθοῦντος πατρικοῦ Οἴκου Σου, εἴτινα μὲν σκόπη τώρα ὠροφορεῖς εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἀπουσίας Σου, τίνα δὲ παραμυθίαν, ἀνταξίαν αὐτῶν τῶν σκοτασμῶν, παρέχεις τώρα ἡμῖν εἰς τὴν ψυχὴν ;

Ἐξ ἐμφανίζηται, ἄδακρυ καὶ ἰλαρόν, τὸ κυκνόπτερον φάσμα

Σου εἰς τοὺς σκοτεινοὺς καὶ ἀσελῆνους ὄνειρους μας, ὡς ἰσχυρόν, αὐτὸ τοῦλάχιστον, δι' ἡμᾶς παραμύθημα.

Καὶ ἡ σὴ ποικιλανθῆς καὶ πλατύφυλλος καὶ πέρα λόγου ἀρετῆ, ἃς ἐμπνέη εἰς ἡμᾶς τὸ ὑψηλὸν καθήκον τῆς σιῶηροκαρδίου ὑπομονῆς καὶ τὸν εὐαγγελικὸν τεθμὸν τῆς σπαρτιατικῆς ἐγκαρτερήσεως ἐν τῇ ἀπὸ Σοῦ συμφορᾷ, ὅσάκις ἢ ἐξ αὐτῆς ὀδύνη ἐκτρέπεται, δια τὴν πρὸς Σε ἀγάπην ἡμῶν, πολὺ μακρὰν τῶν ἀσθενῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων, εἰς ἔπη ἀεικῆ καὶ ἔπη ἀπογνώσεως.

Βραχὺν χρόνον αἱ βασιλικάι αἰθουσαι καὶ οἱ τάπητες καὶ ἡ χλιδῆ τοῦ τάφου Σου Σε ξενίζουσι, καὶ ἰδοὺ οἱ αὐτοὶ ὄλοοι ἄτμοι, οἵτινες, ὡς νήκιον παιδίον, Σε ἀπέπνιγον, ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἐδολοφόνουν ἀκριβῶς συνθήκας, ἐντολῇ τῆς αὐτῆς Ἀτρόπου, καὶ τὸν πολυφίλητον *Νικόλαον Μιστριώτην* (1) παρὰ τὸν Τάμεσιν καὶ τὸν Σηκουάναν μεταξὺ, τὸν ἐπιφανῆ ἐπιστήμονα καὶ υἱὸν τοῦ γεραροῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανελληνίου, κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἀκριβῶς τοῦ βίου, πρὸ πάσης ἐξαιρέτου καρποφορίας τοῦ οἰκονομολογικοῦ ταλάντου του, ἐνῶ ἡ ἴση συμφορὰ τὰ πένθη μας οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον μὲν ἠλάττωσε, δευτέρων δὲ μνημοσύνων καὶ νεοθαλῶν δακρῶν ἀφετηρία ὑπὲρ τῆς μνήμης Σου ἐδωρεῖτο εἰς ἡμᾶς.

Ἀναπαύθητι τώρα, χρυσῆ ψυχῆ, ἐπὶ τῆς ξένης, κοιμωμένη ὑπὸν γλυκὺν ἐπάνω αὐτῆς, ἐν μέσῳ ἀρίστον ἐνταῦθα ἀναμνήσεων περὶ τὸ ὄνομά Σου, αἵτινες, ὀπισθέν Σου, ὄρφαναί, μνησκύνουσιν, ἐπ' ἀπειρον μεταξὺ ἡμῶν, τὸν ἐπίγειον βίον Σου, διὰ νὰ κυρῶσι πάντοτε ὅτι ἦσο ἀντάξιος ἄλλων διαυγεστέρων σφαιρῶν, πρὸς τὰς ὁποίας ἡ ψυχῆ Σου ἡ ἀκηλίδωτος ἔσπευσε νὰ μεταναστεύσῃ, καθ' ὑψηλὴν ἐπιταγὴν.

Ὅποια ὀδύνη! πρὸ τίνος, Σε ἐξαπάτριζεν ἀνὰ τὰ ὑγρά νῶτα τῶν Ὠκεανῶν, ἡ βουλιμία τῶν ὁποίων ἐμάσσησε καὶ ἐσπάραξεν ὀλόκληρον τὴν Ἐκτὴν Ἀδελφὴν τῶν Πέντε Ἡπειρῶν, τὴν *Ξανθὴν καὶ Λευκόχειρα Ἀτλακτίδα*, πρὶν ἢ ἡ αὐτὴ βουλιμία θίξῃ τώρα καὶ τὴν σὴν ἀδαμαντίνην ψυχὴν!

(1) Ὅρα βιογραφίαν τοῦ πολυτίμου νεαροῦ ἐπιστήμονος, ὑπὸ τοῦ ἀδίου πατρὸς γραφεῖσαν ἐν τῷ ἄττικῳ «Ἄστει» (1906).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΡΟΥΣΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΙΣ

Ἀνθυπασπιστῆς τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς

«Sunt lacrymae rerum»

Ἰ Τόσα ρόδα τῶν παρειω̄ν Σου, πότε ἐφυλλορρόησαν, Νικόλαε;

Τόση ξανθὴ νεότης ἰπῶ; ἐμαράνθη φθισικὴ; καὶ τόση σφριγηλὴ καὶ ἐκπληκτικὴ πνευματικὴ ἀκμὴ 23 Μαΐων ἰπως ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς ἔκαμψε τὸ Ἀκρωτήριον τῶν Χρηστῶν Ἐλλπίδων, καταλιποῦσα ὑψηλὰς ἀναμνήσεις ὑπεράνω τῶν ἀνθεστηρίων τοῦ τάφου Σου;

Ἐκ τῆς αὐτῆς ζώνης τῶν Οὐρανῶν, ὁπόθεν ἀπηλάθη εἰς τὴν γῆν μας ὁ Οὐγκὼ ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Γαλλίας, ἐκεῖθεν ἐξωρίσθη καὶ σὺ ἐπάνω τῆς Κρήτης, διὰ τὰ δύσχε ἐντελῶς ἐπ' αὐτῆς ἀφανῆς, καὶ διὰ τὰ τραυματίσχε ἰσοβίως τὴν ψυχὴν μας ὅπου ὁ ἀνδρίας σου ἰσταται κατὰ δύο μέτρα ὑπερφυσικός.

Πλέον ἢ δύο μέτρα ἡ ὑψίφων διάνοιά σου καὶ ἡ ἄσπιλος καρδίᾳ σου ὑπερεῖχε τῶν ἐπὶ γῆς ἐξαιρέτων διανοιῶν καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀμώμων καρδιῶν.

Ὁ κάλαμός Σου ὁ μελισταγῆς εἶχε κοπῆ ἀπὸ τῶν οὐρανίων καλαμώνων ἐκείνων, ὁπόθεν ἐλαφυραγῶγει ὁ Οὐγκὼ τὰς νευρωδεστέρας καὶ παθητικωτέρας γραφίδας Του· αἱ περιγραφαί Σου ἦσαν λαξεύματα Ρενάν κλέπτοντος τὸν Βύρωνα καὶ τὸν Λάμπρον καὶ ἀττικαὶ χάριτες τοῦ ἡμετέρου Λάμπρου κλέπτοντος τὸν Βύρωνα καὶ τὸν Ρενάν.

Ἦ θεῖα ἀστραπή, Σὺ, διελάσασα ἀνὰ χώρους ἄγαν σκοτεινοὺς καὶ ἄγαν αὐχμῶδεις καὶ σχίσασα μὲν τὴν κρόκην καὶ τὸν στήμονα τοῦ σκότους πλὴν χωρὶς βαρυχρύσων σκῆπτρων ὑστεροφημίας, διότι, εἰκὼν, Σὺ, τῶν τελειοτήτων τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ βαρυτιμότερα ἐν τῇ Ποικίλῃ αὐτοῦ Στοῶ, ἀρκετὸν καὶ τὸ ὅτι ἐνεφανίσθης ὀλίγας τινὰς μόνον στιγμὰς ἐπὶ Γῆς, ἀκριβῶς διὰ τὰ δύσχε ἐπ' αὐτῆς ἀμέσως, ἀφοῦ ὤφειλες ἀπλῶς τὰ

ἐπιδείξης ἐπὶ τινὰς μόνον στιγμὰς ἐπ' αὐτῆς τὰ ἐκθαμβοῦντα τὰς φρένας ἔκπαγλα τῶν Οὐρανῶν.

ὦ πανύμνητε νεανία !

Κληροδοτεῖς ἀπὸ τῆς χθὲς εἰς τὰς φρένας μου πένθη ἔκμετρα, σμικρύνοντα πολὺ τὸ ἄπειρον. Ὅμως τὸ φωτεινὸν εἶδωλόν Σου, μοὶ εἶναι εἰς Ἀπόλλων δέσμιος, συνοικῶν μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ βάθη τῆς ἐμῆς ψυχῆς, καὶ ἐν ἄσβεστον φῶς καταυγάζον πᾶσαν σκοτίαν μου, κατευθύνον τὰ βήματά μου πρὸς τὴν ἰδικὴν Σου ἀρετὴν καὶ ἀποκαλύπτον μοι ὅτι, στολίσματα τοιαῦτα, ὅποῖον Σὺ, εἶναι περίτεχνα λεπτουργήματα ἀθανάτων δακτύλων Μυκηναϊκῆς τεχντροπίας, μετ' ἰσχυροῦ ἐμφυσήματος εἰς αὐτὰ θείας πνοῆς, ἥτις ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἔστίαν τῆς ἀπὸ τῆς χθὲς τρίτης φυλακῆς τῆς νυκτός.

Θραυσθέντος τῶρα τοῦ θείου ἐλύτρου Σου, ὦ ροδόφυρτε υἱὲ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἡγεμονίῳ τὴν φρένα καὶ τὴν καρδίαν, ἰδοῦ, ἄμετρον δάκρυ ἐφεξῆς κατακλύζει τὸν ἀδηφάγον τάφον Σου· οἱ ἐν ὄπλοις συναδέλφοι πολιορκοῦσι διὰ τῆς ὀδύνης τῶν τὸ ἐνεδρεῦον ἐκεῖ ρωμαλέον καὶ ὄωρικόν σκῆνός Σου· παρερχόμενοι πρὸ αὐτοῦ, ἰδοῦ, ἐκάστοτε παρουσιάζουσιν ὄπλα πρὸς τιμὴν εἰς τὸν ἀτίμητον· ἀναμνησκόμενοι Σου, ἐξαγιάζουσι τὸν νοῦν αὐτῶν καὶ τὴν καρδίαν καὶ μετὰ στεναγμοῦ τέλος βλέπουσιν ὅτι, λιποτακτῆσας εἰς Ἄδου, Νικόλαε, διεγράψης ἐκ τῶν ἐλέγχων τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ τῆς Πατρίδος Σου, ἀντὶ τῆς παραμείνης πιστός εἰς τὸν ὄρκον Σου καὶ ἀνέλθης, ὡς κρῆς ἀξιοματικός, εἰς τὰ ὕπατα.

ὦ! ποία αἴγλη καὶ εὐφροσύνη, ὅταν, περιτελλομένων ἐνιαυτῶν, βασιλεύετε αἰχμητὰ τοῦ καλάμου, θὰ Σὲ ἐβλέπομεν μονομαχοῦντα ἐπὶ τῶν ἀκροτάτων τοῦ Ἑλικῶνος μετὰ τοῦ De-Amicis τοῦ μουσοφιλήτου, τοῦ πάνυ, καὶ θὰ Σὲ ὑπεδεχόμεθα νικητὴν αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀγκάλαις μας ἐκ Ρώμης !

ὦ! ποία ἄλλη θυμῆρης εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις ὅταν, κρατερὲ τῶν ὄπλων χειριστά, θὰ Σὲ ἐβλέπομεν ἐπίσης πρόμαχον τῆς Πατρίδος ἐκεῖ ὅπου οἱ πανελλήνιοι πόθοι συναγελάζονται, διευθύνοντα ὑπερήφανον λάβαρον καὶ νικητρίαν ταξιαρχίαν ἐπὶ σκιρτήμασι ταύτης τῆς γῆς, ἥτις ἐδεξιώθη ἀπὸ τῆς χθὲς τὸ εὐῶδες σκῆνός Σου ὑπὸ τὸ ἄπλετον δάκρυ ὑπερ-

χιλίων επιλέκτων, συντρόφων ἐν ὄπλοις, ὀμιλήκων Σου, ὑπὸ τὴν συγκλίνησιν ἀπαξαπάντων τῶν ἀξιότιμων κυρίων Ἀξιωματικῶν τῶν Ἰταλῶν Βασιλικῶν Καραβινοφόρων καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ δάκρυος τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Σώματος.

Κούφη τώρα ἐπὶ Σέ ἔστω ἡ γῆ, ἀλησμόνητε Νικόλαε Ρουσομουστακάκι, ξανθὲ καὶ ροδόφρακτε ἡγεμονίδη, λίαν ἐξαιρετος καὶ λίαν εὐώδης τοῦ παρελθόντος ἀνάμνησις, ὑπερήφανος βλάστη μεταξὺ τῶν τόσων ἐξαιρέτων ἐξανθήσεων τῆς ἐθνικῆς τῆς Κρήτης νεότητος, καρδία ἀπλέτως ἀμόλυντος καὶ διάνοια, ὑψηλὴ ὡς ἐλάτη, προωρισμένη νὰ ἐγγίση τὰ ἄστρα, ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τῆς χθὲς πρὸς αὐτὰ λιποτακτήσασα ἀπὸ τῆς τρίτης φυλακῆς τῆς νυκτός, ὑπὸ τὰς περιπτώξεις τῆς μᾶλλον ἐρωτοτρόπου δεσποσύνης τοῦ Σύμπαντος : τῆς φθίσεως.

Καλπάζουσα αὐτὴ σὲ ἐθέρισεν ὡς καλάμην ἄχρηστον στάχυος ὑπερήφανου· καὶ ὅπως τὰ ἔλη τῆς Λερναίας Ὑδρας τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος ἐφόνευσεν ἐν μιᾷ στιγμῇ τὸν Βύρωνα, οὕτω καὶ Σέ, ἀπλοῦν θαλάσσιον λουτρὸν περὶ τὸν ὄρθρον, Σέ ἐδολοφόνησεν, ἐν ἡμέραις εὐαριθμοῖς, στερήσασα τὴν ἐθνικὴν νεότητα τοῦ οὐρανοπετοῦς παρασήμου τῆς, διότι, ὄν τρόπον ἡ ποιητικὴ ἰδιοφυΐα Σου καὶ αἱ λυρικαὶ ἐξάρσεις τοῦ λόγου Σου ἀνεκάλουν εἰς ἡμᾶς τὴν μεγάλην ταύτην μορφήν, οὕτω καὶ ὁ θάνατός Σου ὑπῆρξεν, ἀπρόοπτος μὲν ἐπιβουλή κατὰ τῶν ἀνθεστηρίων τῆς μαγικῆς νεότητός Σου, κατ' εὐθεΐαν δὲ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀπότομον διάσπασιν τοῦ νήματος τῆς ζωῆς τοῦ μεγίστου βάρδου τοῦ Αἰῶνος τοῦ λήξαντος.

Ἡ γῆ ἀπώλεσε τὸ ἀδαμαντόφρακτον στόλισμα τῆς, καὶ οἱ Οὐρανοὶ ἐπανεκτῶν τοὺς τίτλους τῶν, ΣΕ!

II

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΕΡΒΙΑΚΙΣ

Ὁ γυλιός Σου ἔφερε κατὰ τὴν ὀλεθρίαν ἡμέραν ἐκείνην, 11 Μαρτίου τοῦ 1905, διπλάσιον ἄρτον, ματαίαν πρόβλεψιν,

Ἐφερεις ἐξαιρετικῶς χλαῖναν, ἥτις σοι ἐδίδοε τὴν εἰκόνα ἐπλίτου σπαρτιάτου, ποδήρη ἀσπίδα κρατούντος ἀπὸ τοῦ ὀχάνου διὰ τῆς δεξιᾶς.

ὅπου Πλατέος τελαμῶν φυσιγγιοθήκης ἦτο μία κοσμητικὴ ὑπο-
τεινούσα ἐπάνω τοῦ πλατέος στήθους Σου, κοινὴ δύο ὀρθογων-
νίων τριγῶνων, ἅτινα, νοητῶς συγκροτούμενα, ἀπετέλουν τὸ
τετράγωνον καὶ ἡρωϊκὸν στήθος σου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐπαλλε-
καρδία καὶ σκύμνου καὶ ἀγγέλου!

Ἐκεῖ ὅπου ἡ ὠραία πλαγία τῆς ὑποτεינוύσης, ὡς ταινία
παρασῆμου φαινομένη ἄπωθεν, ἠκτινοβόλει ἐκ τῶν ὀρειχαλκί-
νων διαζωμάτων, τῆς πόρπης, τοῦ περαιτέρω δακτυλίου καὶ
τοῦ ἄκρου πλατέος ἐλάσματος, σφαῖρα Γκρᾶ, ἀγνώστου ἀδελ-
φοῦ, ἐξ ἀποστάσεως 300 περίπου μέτρων, ἤρχετο λυσσώδης
νὰ ζυμώσῃ, ὡς κηρόν, τὸ ὀρειχάλκινον ἔλασμα, νὰ εἰσδύσῃ
ὑπὸ τὸ διπλοῦν σκύτος τοῦ τελαμῶνος, νὰ διαπεράσῃ τὴν χει-
μερίαν χλαῖναν καὶ νὰ διελάσῃ διὰ τοῦ δεξιοῦ μαζοῦ, φονικῆ,
τούς πνεύμονας, μετὰ τὸν κατακερματισμὸν τῶν ὁποίων, δι-
εξελθοῦσα τῶν νότων Σου, ἐξηκοντίσθη λυσσαλέα εἰς τὴν
γῆν, ἔτι συρίττουσα, διὰ νὰ ἀνοίξῃ εὐρὺ ἀνά τὸν χοῦν τραῦμα,
ἔτι ἀνιάτον ἐκεῖ, πρὸ τῶν ταρσῶν τοῦ Θερίσου.

Ἐκεῖ ὅπου ἡ σφαῖρα ἔκτοτε ἀτάραχος ἀναπαύεται, ἐκεῖ
ἐπιπτεν ὁ πρῶτος μάρτυς τῆς τελευταίας ἀδελφομαχίας μας,
ἀφοῦ τὰ ἀνθρωπινα εἴμαρται νὰ ἐπιλύῃ τὸ ἀδελφικὸν αἶμα
καὶ οὐχὶ ἡ ἠθικὴ καὶ ὁ λόγος, ἐπίνοιοι μεγαλοπρεπεῖς τῶν φι-
λοσόφων!

Συναντήσασα ἡ ἀδελφικὴ σφαῖρα τὸν ὀρειχάλκινον Σου,
ἔκλαγξε παταγωδῶς· μεθ' ὃ ἡ καταστροφὴ ἐπῆλθε τόσῳ τα-
χεῖα, ὥστε, ἡ πλεονάζουσα ρώμη Σου, ὅτε ἀπεπειράθη νὰ
τηρήσῃ ὑπερήφανον ὀρθοστασίαν ἐν τῇ γραμμῇ καὶ νὰ βημα-
τίσῃ, εἶπε πρὸ τῶν Μαῖων τῆς, τῶν μόλις εἴκοσι μόρον, ὅλην
τὴν ἐκπληκτικὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀβύσσου, ἀδυνατοῦσα
νὰ ἐννοήσῃ τί συνέβαινε τότε: χορὸς ἄρα γε Ζαλόγγου ἐκεῖ, ἡ
πανήγυρις πάλιν νέων ὀδυνῶν ἐπάνω τῆς Κρήτης;

Παιδίον, φέρον τὸ ἀνάστημα τοῦ τελαμωνείου Αἴαντος,
προώρως λαβὸν τὴν πανοπλίαν Σου διὰ νὰ ἐμφανισθῆς πρὸ
ἡμῶν, ὡς εἰς ἐπίλεκτος στρατιώτης τῆς Πατρίδος, ἐξ ἀγάπης
πρὸς τὰ ὠκύμορα παῖγνια τοῦ Ἄρεως καὶ πρὸς τὴν ἐν ὅπλοις
σκληρὰν δίαιταν, πρὶν πέσῃς ἐκεῖ, ὅπου συνεκεντροῦντο τὰ
πάθη μας κατὰ τὴν 11 Μαρτίου τοῦ 1905, δὲν ἦσο ἡ ἐν

εκατόφυλλον ρόδον, ἐν κρίνον καὶ μία ἐλάτη, ὑπισχνου-
μένη νὰ ἐξιχθῆ εἰς ὕψη καὶ χάριτας, ἐντελεστέρας ἀπείρως!

Ἄλλὰ σύ, ὁ ὑπερῆρανος ἐκ Χρωμοναστηρίου βλαστός, ὅσον
καὶ ἂν ὑπισχνεῖτο εἰς ἡμᾶς πολλὰ καὶ ἄπιστα, ὅσον καὶ
ἂν ἡ περὶ σέ θεία ἄλως Σε ἀπεκάλυπτεν εἰς ἡμᾶς ἄνδρα ἀρι-
πρεπῆ, κατακτητὴν ἐπιφανοῦς μέλλοντος, ὅσον καὶ ἂν ἡ δυσ-
απόμακτος ἀφ' ἡμῶν εἰκῶν Σου ἔφερε τὰ ἴχνη τῆς χειρὸς
τοῦ Ραφαὴλ καὶ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, τοῦ Καλλικράτους
καὶ τοῦ Ἰκτίνου, δὲν ἠγνόεις ἴσως ὅτι ἁμαρτία Κολοκοτρῶνη,
προπατορικαὶ ἐν τῇ οἰκογενεῖα Σας, εἶχον καὶ Σε διαγράψει
ἐπίσης ἐκ τῆς Βίβλου τῶν ζώντων, Δημήτριε Σερβιλάκι, ἀφοῦ
ἐντὸς βραχείου χρόνου εἶδομεν τὸν θάνατον, ἰταμὸν θεριστὴν
τόσων φιλάτων οἰκείων Σου, ἐν οἷς κατὰ τὴν τελευ-
ταίαν ἀπελευθερωτικὴν Ἐπανάστασιν, ὁ ἀδελφός Σου ἐπι-
πτεν ἐν Σελλί, ὁ θεῖός Σου ἐν Χρωμοναστηρίῳ, ἐν ἐνέδρῳ,
καὶ ὁ ἐξάδελφός Σου ἐν τῇ μάχῃ τῶν Βρυσιναίων ἠρωϊκῶς.

Τριήμερος ἡ σημαία τοῦ Ἀρχηγείου ἐκυμάτιζε διὰ Σε με-
σίστιος.

Πλήρης ὀδύνης ἡμερησία διαταγὴ ὑπῆρξε διὰ τὴν κατακερ-
ματισθεῖσαν νεότητά Σου ὁ ἀντάξιός τῆς σῆς ἀρετῆς ἐπιτάφιός.

Ἰερώτατον σέλας καὶ βάπτισμα αἵματος βαπτισθεῖσαν καὶ
περιβληθεῖσαν τὴν εἰκόνα Σου, οἱ ἐν ὄπλοις συναδελφοί, ἐν
ταῖς καρδίαις των, διὰ χρυσοῦς βελόνης καὶ διὰ ξανθοῦς μετά-
ξης, ἐκέντησαν· τὸ ὄνομά Σου διὰ τῆς αὐτῆς περιπαθοῦς ἡμε-
ρησίας διαταγῆς φέρει τὴν σεπτὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἀπρώτου
μάρτυρος τοῦ Σώματος».

Ὡ! διὰ τί νὰ προελάσῃ, ἄνευ τινὸς ἐντολῆς, ἐπὶ τὰ πρόσω,
ὁ ἐκ τῶν Βασιλικῶν Καραβινοφόρων προσφιλέστατος Ἀξιωμα-
τικός Σου, παρὰ τὰ νόμιμα τοῦ πολέμου, παρὰ τὰ νόμιμα
τῶν ἐν ὄπλοις Κρητῶν;

Ἦθελες σήμερον ζῆ, οὐχὶ ὡς φίλος τῆς ζωῆς, Δημήτριε
Σερβιλάκι, προκρίνων ταύτην τοῦ καθήκοντος· οὐχὶ διὰ νὰ
παραμείνης χάριμα τῶν οἰκείων Σου, ἐν οἷς ὁ αἰχμητὴς πατήρ
Σου εἶναι κρῆς, καταφρονητῆς, οὐχὶ βεβαίως ἄπαξ, τῆς ζωῆς, ἐν
τοῖς πεδίοις τῶν ἐλευθερίων τῆς Κρήτης· οὐχὶ διὰ τοῦτο καὶ
οὐχὶ δι' ἐκεῖνο· ἀλλὰ διὰ νὰ πέσης, Δημήτριε Σερβιλάκι, πρω-

τεσίλαος ἀλλοχού, ἐκεῖ ὅπου Σοῦ εἶπεν ὁ πτωχός καὶ ταπεινός διδάσκαλος τοῦ χωρίου Σου, τὸ ὅποῖον δὲν εἶχεν ἄλλον τινὰ ἴσον πρὸς Σέ !

12

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΝΤΩΝΑΚΙΣ

('Αποχαιρετισμός)

Ω Σὺ ! Ὑπερήφανος βλαστός τῆς γενναίας χλωρίδος τοῦ Ἀποκορώνου, ἔπακμος ὅσον τὸ σφρίγος 25 Μαΐων, ὁροσερός ὅσον τὸ ἀργυροῦν ρεῦμα ὑπὸ τοὺς μεγαλοπρεπεῖς πλατάνους τῆς Κρήτης, στόλισμα καὶ δόξα τῆς ὀμήλικος ἐξανθήσεως, τίς σὲ μεταφυτεύει ἐνταῦθα ;

Ἐνταῦθα ἡ κυπάρισσος ἀνατείνει ὑψαύχενα τὴν ἰκισίαν της, πᾶς ζωηρός θαλλὸς ἀνέκυψεν ἐκ στεναγμάτων καὶ γόων καὶ πᾶσα ἐνταῦθα πομπὴ ἐπιφανῆς, τέρπει τὸ ὄμμα μόνον, ἐνῶ πλήσσει ὀδυνηρῶς τὴν ψυχὴν.

Τέκνον τοῦ ἡλίου, τῆς ὀρόσου καὶ τῆς ἀκτίνος, τοῦ κυανοῦ ὄνειρου καὶ τῶν ἰδεωδῶν τοῦ Πλάτωνος, ἰ τοιαύτην λοιπὸν πομπὴν ἐπόθησεν ἡ νεότης σου, τέρμα τῶν ὀνειρῶν της ;

Ἡ μὴ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀδελφοῦ Σου, ἣτις συγχρόνως ἐτραυματίζε καὶ ἡμᾶς καὶ σέ, Σέ ὀδηγεῖ ἄκοντα σήμερον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ σκότους, ξανθὴ ἡγεμονίδη τοῦ φωτός καὶ τῶν ἀσπίλων ἐλπίδων ;

Πολύκλαυστε Ἐμμανουήλ, ραδινὴ μονὰς μεταξὺ τῶν ὀμηλικῶν τῆς ἐθνικῆς νεότητος, τίς θὰ πείσῃ τὴν ἐφεξῆς εἴλωτα τοῦ Σκότους σκιάν σου ὅτι ἡ ἔξοδός Σου ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦτο ἀνταξία τῆς ὑπερηφάνου ψυχῆς σου καὶ τῶν φωτεινῶν παραδόσεων τοῦ ἡρωϊκοῦ πατρός σου ;

Ναί ! ὅτε θυμοειδῆς καὶ πτερόεις ὁ ἵππος σου κατέφθανε τὸ ἄρμα τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τὰ εὐξείνα φαραγγία τῶν Περιβολίων, πέραν ἐκεῖ πρυ, κατὰ μῆκος ὑλομανοῦντος θαλλοῦ ροδοδάφνης καὶ μυρσίνης, ἐγγὺς ἀπερίπτου ναϊδρίου τοῦ Ὑψίστου, παρά τὸ χεῖλος φάραγος, ἦτο τὸ καθῆκον ὅπερ

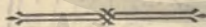
ἔφερε τὸ βῆμά σου ἕως ἐκεῖ καὶ ἡ ἐντολὴ τῶν ἀνωτέρων καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἐπιτελῶν τὸ καθήκόν σου, ἔπιπτες, Ἐμμανουήλ, ὡς πίπτει ὁ ἀνύποπτος μάρτυς καὶ ἐκτελεστής τοῦ καθήκοντος.

Ἄλλά, Ὡς τοῦ Ἡλίου, τοῦ ὁποίου, ὅτε προσέβλεπες τὴν Ἀνατολήν, ἔψαυες συγχρόνως τὸν σκότον τῆς δύσεως, Σὺ δὲν ἦσο ἀντάξιός μιᾶς ἐνέδρας ἀδελφικῆς, δωρουμένης ἄδοξον θάνατον, ἀλλ' ὑπέρτερος μὲν τοιοῦτου ἀμαυροῦ τέματος, ἐπίδοξος δὲ προβιβαστής, ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι, τοῦ πατρικοῦ ἠρωϊσμοῦ καὶ τοῦ ἠρωϊσμοῦ τοῦ οἴκου σου ἐν ταῖς δειναῖς συμφοραῖς τῆς Πατρίδος.

Διαταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Διωνίου, στήθι ἤδη ἐνταῦθα, ποδαλγὸς εἰς αἰῶνα.

Στήθι ἐνταῦθ, ὅπως ἴσταται ὁ νοῦς πρὸ τοῦ μυστηρίου καὶ πρὸ τόσων προβλημάτων καὶ ὅπως ἴσταται ἡ εὐσέβεια ἀπαρπόδιτος ἐνώπιον τῶν βουλῶν τῆς θείας Προνοίας, γόνυ κάμπουσα.

Στήθι! διότι κρείσσων τῆς ὀδυνηρᾶς αὐτῆς καταστροφῆς ἡ σφριγηλὴ ἀνάμνησις τόσης ρώμης σώματος καὶ ψυχῆς, τόσου κάλλους καὶ τόσης νεότητος, θὰ συντρίβῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν πλάκα τοῦ τάφου σου, θὰ ἐκμηδενίσῃ τὸν θάνατόν σου, καὶ θὰ ὀδηγῇ αὐτότατον Σὲ, ἐνώπιον ἡμῶν, ζῶντα, καὶ οὐχὶ ἀπλοῦν ὀλόλευκον φάντασμα.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

Πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους κ. κ. συνδρομητάς

Αὐξηθέντων τῶν τυπογραφικῶν φύλλων εἰς **23**
ἀντὶ τῶν ἀρχικῶς ὑπολογισθέντων 15, ἡ τιμὴ τῆς συν-
δρομῆς ἀξιάνεται εἰς **2** δραχμὰς ἀντὶ 1 ¹/₂ ὡς εἶχεν
ὁρισθῆ.

Πέποιθα ἀπολύτως διὰ τὴν ἐπέμβασιν ταύτην θέ-
λουσιν ἀποδεχθῆ οἱ κ. κ. συνδρομηταί, ἄνευ τῆς ἀρω-
γῆς τῶν ὁποίων τὰ «Σύνγραα» ἦτο ἀδύνατον νὰ ἴδωσι
τὸ φῶς.

Ὁ συγγραφεὺς